AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Aytaç DÖNMEZ

KSANTHOS TİYATROSU

Arkeoloji Ana Bilim Dalı
Doktora Tezi

Antalya, 2022

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Aytaç DÖNMEZ

KSANTHOS TİYATROSU

Danışman
Prof. Dr. Mustafa BULBA

Arkeoloji Ana Bilim Dalı
Doktora Tezi

Bu tez SDK-2017-2658 proje numarasıyla Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.

Antalya, 2022

Akdeniz Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Aytaç DÖNMEZ'in bu çalışması, jürimiz tarafından Arkeoloji Ana Bilim Dalı Doktora Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	: Prof. Dr. Hüseyin Sabri ALANYALI	(İmza)
Üye (Danışmanı)	: Prof. Dr. Mustafa BULBA	(İmza)
Üye	: Prof. Dr. İsa KIZGUT	(İmza)
Üye	: Doç. Dr. Aşkım ÖZDİZBAY	(İmza)
Üye	: Dr. Öğr. Üy. Hülya KÖKMEN SEYİRCİ	(İmza)

Tez Başlığı: KSANTHOS TİYATROSU

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 07/01/2022

Mezuniyet Tarihi : 03/02/2022

(İmza)

Prof. Dr. Ebru İÇİGEN

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Doktora Tezi olarak sunduğum "Ksanthos Tiyatrosu" adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımca yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Aytaç DÖNMEZ

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	**Aytaç DÖNMEZ**
Öğrenci Numarası	**20145202002**
Enstitü Ana Bilim Dalı	**Arkeoloji**
Programı	**Doktora**
Programın Türü	**( ) Tezli Yüksek Lisans (X) Doktora ( ) Tezsiz Yüksek Lisans**
Danışmanının Unvanı, Adı-Soyadı	**Prof. Dr. Mustafa BULBA**
Tez Başlığı	**Ksanthos Tiyatrosu**
Turnitin Ödev Numarası	**1743430545**

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 573 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 18/01/2022 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 3

alıntılar dahil % 6 'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(**x**) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

18/01/2022

(imza)

Prof. Dr. Mustafa BULBA

İ Ç İ N D E K İ L E R

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ vi
RESİMLER LİSTESİ viii
ÇİZİMLER LİSTESİ ix
HARİTALAR LİSTESİ xi
KISALTMALAR LİSTESİ xii
ÖZET xiii
SUMMARY xiv
ÖNSÖZ xv
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
KSANTHOS KENTİ VE TİYATRO ARAŞTIRMALARI

1.1. Ksanthos Kenti 7
1.2. Ksanthos Tiyatrosu İle İlgili Kayıtlar 11
1.3. Tiyatroda Gerçekleştirilmiş Araştırmalar ve Bilimsel Yayınlar (20 ve 21. Yüzyıl) 20
1.3.1. 1953 Yılı Kazı Sezonu 21
1.3.2. 1954 Yılı Kazı Sezonu 23
1.3.3. 1957 Yılı Kazı Sezonu 23
1.3.4. 1989 Yılı Kazı Sezonu 25
1.3.5. 1991-1992 Yılı Kazı Sezonları 26
1.3.6. 2001 Yılı Kazı Sezonu 27
1.3.7. 2009 Yılı Kazı Sezonu 27
1.3.8. 2011 Yılı Kazı Sezonu 29
1.3.9. 2017 Yılı Kazı Sezonu 29
1.3.10. 2018 Yılı Kazı Sezonu 31

İKİNCİ BÖLÜM
TOPOĞRAFYA VE URBANİSTİK YAPI

2.1. Kentin Topoğrafik Yapısı ve Buna Bağlı Şehir Planlaması 33
2.2. Tiyatro ve Yakın Çevresi 37
2.3. Batı Agora 37
2.4. Likya Akropolü 38
2.5. Hamam 39
2.6. Harpy Dikme Mezar Anıtı 39
2.7. Lahitli Dikme Mezar Anıtı 41
2.8. Tiyatro Dikmesi Mezar Anıtı 43
2.9. Ev Mezar 44
2.10. Yazıtlı Dikme Mezar Anıtı 45
2.11. Tiyatroya Ulaşan Kent İçi Yollar 47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
CAVEA VE ORKESTRA

3.1. Cavea: Genel Tanım, Korunma Durumu ve Sorunlar 48
3.1.1. Konum ve Topografya İlişkisi 51
3.1.2. Yön ve Bakış Açısı 52
3.1.3. İç Bölümler 53
3.2. Yapı Evreleri 53
3.2.1. I. Yapı Evresi (Hellenistik Dönem) 54
3.2.1.1. I. Yapı Evresine (Hellenistik Dönem) Ait Kalıntıların Tanımı 54
3.2.1.1.1. Orkestra 57
3.2.1.1.2. Gerçekleştirilen Sondaj Çalışmaları 59
3.2.1.1.2.1. Sondaj No.1 59
3.2.1.1.2.2. Sondaj No.2 60
3.2.1.1.2.3. Sondaj No.3 60
3.2.1.1.2.4. Sondaj No.5 62
3.2.1.1.2.4. Sondaj No.9 62
3.2.1.1.2.5. Sondaj No.11 63
3.2.1.2. Rekonstrüksiyon Üzerine Düşünceler ve Değerlendirme 63

3.2.2. II. Yapı Evresi (Erken İmparatorluk Dönemi) 69
3.2.2.1. II. Yapı Evresine Ait Kalıntıların Tanımı 69
3.2.2.1.1. Maenianum 70
3.2.2.1.1.1. Ima Cavea 70
3.2.2.1.1.2. Summa Cavea 71
3.2.2.1.1.3. Klimakes ve Kerkides 73
3.2.2.1.1.4. Diazoma ve Vomitoroi 74
3.2.2.1.2. Parodos ve Cavea Destek Tonozları 76
3.2.2.1.3. Orkestra 80
3.2.2.2. Cavea ve Orkestranın Restitüsyonu Üzerine Düşünceler ve Değerlendirme 81
3.2.3. III. Evre. Tadilat Evresi (Arenaya Dönüşüm) 88
3.2.3.1. III. Yapı Evresi'nde Yapılan Mimari Değişiklikler 91
3.2.3.1.1. Cavea 91
3.2.3.1.1.1. Koruma Duvarı 91
3.2.3.1.1.2. Duvarın İnşa Aşaması 92
3.2.3.1.1.3. Korunma Durumu ve Tahribatlar 93
3.2.3.1.1.4. Yapı Malzemesi ve Duvar İşçiliği 94
3.2.3.1.1.5. Cavea Altı Gösteri Odaları 95
3.2.3.1.1.6. Dekor 96
3.2.3.1.2. Parodos ve Pseudo Parodos 96
3.2.3.2. Değerlendirme 97

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SKENE

4.1. Skene: Korunma Durumu, Genel Tanım, Gözlemler ve Sorunlar 101
4.2. I. Yapı Evresi (Hellenistik Dönem) 103
4.2.1. I. Yapı Evresine Ait Kalıntıların Tanımı 104
4.2.1.1. İn Situ Buluntular 106
4.2.2. Kalıntıları Tarihlendirmeye Yönelik Gerçekleştirilen Sondaj Çalışmaları 107
4.2.2.1. Sondaj 4 107
4.2.2.2. Sondaj 6 107
4.2.2.3. Sondaj 7 108
4.2.2.4. Sondaj 8 108
4.2.2.5. Sondaj 10 108

4.2.2.6. Sondaj 14 109
4.2.2.7. Sondaj 16 109
4.2.2.8. Sondaj 17 109
4.2.2.9. Sondaj 18 110
4.2.2.10. Sondaj 19 110
4.2.2.11. Sondaj 20 110
4.2.2.12. Sondaj 21 110
4.2.2.13. Sondaj 22 111
4.2.2.14. Sondaj 23 111
4.2.2.15. Sondaj 24 111
4.3. II. Yapı Evresi (Roma İmparatorluk Dönemi) 115
4.3.1. II. Yapı Evresine Ait Kalıntıların Tanımı 115
4.3.1.1. Scaenae frons 116
4.3.1.1.1. In Situ Buluntular 117
4.3.1.1.2. Ex Situ Buluntular 118
4.3.1.1.2.1. Pedestaller 118
4.3.1.1.2.2. Kaideler 119
4.3.1.1.2.3. Kaideli Sütun Altlıkları 120
4.3.1.1.2.4. Sütunlar 120
4.3.1.1.2.5. Başlıklar 121
4.3.1.1.2.6. Arşitrav ve Arşitrav-Friz Blokları 123
4.3.1.1.2.7. Friz Blokları 123
4.3.1.1.2.8. Korniş-Sima Blokları 124
4.3.1.1.2.9. Kaset Blokları 125
4.3.1.1.3. Rekonstrüksiyon Üzerine Düşünceler 125
4.3.1.2. Proskene 133
4.3.1.2.1. In Situ Buluntular 135
4.3.1.2.2. Ex Situ Buluntular 135
4.3.1.2.3. Rekonstürüksiyon Üzerine Düşünceler 136
4.3.1.3. Hyposkene 136
4.3.1.3.1. In Situ Buluntular 136
4.3.1.3.2. Ex Situ Buluntular 138
4.3.1.4. Pulpitum 139
4.3.1.4.1. In Situ Buluntular 139
4.3.1.4.2. Ex Situ Buluntular 139
4.3.1.4.3 Rekonstürüksiyon Üzerine Düşünceler 140
4.3.1.5. Postskene 140

4.3.1.6. Paraskene....143
4.3.1.6.1. Rekonstürüksiyon Üzerine Düşünceler....145
4.3.2. II. Yapı Evresi Rekonstrüksiyon Denemesi, Değerlendirme ve Tarihlendirme...148
4.4. III. Yapı Evresi (Arenaya Dönüşüm)....158
4.4.1. Yapı Evresine Ait Değişikliklerin Tanımı....158
4.4.1.1. Proskenedeki Değişiklikler....158
4.4.1.2. Hyposkenedeki Değişiklikler....159
4.4.1.3. Scaenae fronsdaki Değişiklikler....160
4.4.1.4. Postskenedeki Değişiklikler....160
4.4.2. Değerlendirme ve Rekonstrüksiyon Üzerine Düşünceler....160

BEŞİNCİ BÖLÜM
MALZEME, İNŞAAT TEKNİKLERİ, İŞÇİLİK VE SİSTEMLER

5.1. Malzeme....162
5.2. İnşaat Teknikleri ve İşçilik....162
5.3. Karekteristik Özellikler....166
5.3.1. Gözlemlenen Kalite Farklılıkları ve Yapımı Tamamlanmamış Bölümler....167

ALTINCI BÖLÜM
YAPIDAKİ SİSTEMLER

6.1. Gölgelik Sistemi....169
6.2. Su Sistemi....171
6.2.1.Orkestra....171
6.2.2. Cavea....172
6.3. Akustik Üzerine Düşünceler....173
6.4. Kapasite....175
GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ....178
K A T A L O G....184
LEVHALAR LİSTESİ....310
ÖZGEÇMİŞ....546

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fot. 1. Ksanthos Tiyatrosu Hava Fotoğrafı. (Kazı Arşivi) 1
Fot.1. 1. Ernst Krickl'in Roma Akropolünden Çekmiş Olduğu Fotoğraf. (Krickl, 2005: 15 Res. 6) 20
Fot.1. 2. 1953 Yılı Kazıları Öncesi. Tiyatronun Batı Kanadı. (Frezouls, 1990: 875 Lev. 1.1) 22
Fot.1. 3. 1953 Yılı Kazıları Öncesi. Tiyatronun Doğu Kanadı. Sahne Binası ve Parodos. (Frezouls, 1990: 875 Lev. 1.2)....22
Fot.1. 4. 1954 Yılı Kazıları Sonrası Sahne Binası. (Frezouls, 1990: 877 Lev. 1.4)....23
Fot.1. 5. 1954 Yılı Kazıları Sonrası, Orkestra ve Cavea. (Frezouls, 1990: 877 Lev. III.3)....24
Fot.1. 6. 1989 Yılı Kazıları Sonrası, Hellenistik Dönem Cavea Kalıntıları ve Koruma Duvarı. (Sprat-Forbes, 1847: 28, Lev. 2). 25
Fot.1. 7. 2001 Yılı Kazıları Sonrası, Orkestradaki Mimari Blokların Taşındıktan Sonraki Hali. (Frezouls, 1990: 886 Res. 4). 27
Fot.1. 8. 2009 Yılı Kazıları Sonrası, Orkestradaki Mimari Blokların Taşındıktan Sonraki Hali. (Kazı Arşivi) 28
Fot.1. 9. 2009 Yılı Kazıları Sonrası, Orkestradaki Mimari Blokların Taşındıktan Sonraki Hali. (des Courtils – Laroche, 2010: 297)....28
Fot.1. 10. 2017 Yılı Kazıları Sonrası, Erken Cavea ve Erken Sahne Binası Çevresinde Gerçekleştirilen Sondajlar. (Kazı Arşivi) 30
Fot.1. 11. 2018 Yılı Kazıları Sonrası, Erken Cavea ve Erken Sahne Binası Çevresinde Gerçekleştirilen Sondajlar. (Kazı Arşivi) 32
Fot. 2. 1. Ksanthos. Hava Fotoğrafı. Batı Yönden Bakış. (Kazı Arşivi) 33
Fot. 2. 2. Hava Fotoğrafı, Kentten Ova Düzlüğü ve Ksanthos Çayı. (Kazı Arşivi)....34
Fot. 2. 3. Ksanthos Kenti Sayısal Yükseklik Modeli. (A. Akçay) 35
Fot. 2. 4. Batı Agora ve Tiyatro. (Kazı Arşivi)....38
Fot. 2. 5. Tiyatro, Likya Akropolü, Agora ve Dikme Mezar Anıtları. Doğudan Bakış. (Kazı Arşivi) ..40
Fot. 2. 6. Tiyatro, Likya Akropolü, Mezar Anıtları ve Hamam. Batıdan Bakış. (Kazı Arşivi) 42
Fot. 2. 7. Tiyatro, Agora ve Mezar Anıtları. Likya Akropolü'nden Bakış. (Kazı Arşivi)....45
Fot. 2. 8. Tiyatro, Likya Akropolü ve Mezar Anıtları. Batı Agora'dan Görünüş. (Kazı Arşivi)....46
Fot. 2. 9. Tiyatro, Likya Akropolü ve Mezar Anıtları. Güneybatıdan Görünüş. (Kazı Arşivi) 47
Fot. 3. 1. Cavea. Genel Görünüm. (Kazı Arşivi) 48
Fot. 3. 2. Yıkılmış Vomitorium, Parodos ve Paraskenionun Kemerli Girişi. (Kazı Arşivi) 50
Fot. 3. 3. Günümüzde Orkestrada Gözlemlenebilen Hellenistik Caveaya Ait Kalıntılar. (Kazı Arşivi)54
Fot. 3. 4. Hellenistik Dönem Caveasına Ait Çevre Duvarı. (A. Dönmez) 57
Fot. 3. 5. Orkestranın Merkezindeki Su Tahliye Haznesi. (A. Dönmez) 59
Fot. 3. 6. Cavea. (A. Dönmez)....70

Fot. 3. 7. Kastron Duvarında Kullanılan Devşirme Oturma Koltuğu. (A. Dönmez) 71
Fot. 3. 8. Parodos. (A. Dönmez) 76
Fot. 3. 9. Doğu Yöndeki Tonozlar. (A. Dönmez) 79
Fot. 3. 10. Yükseltilen Cavea Podyum Duvarı. (A. Dönmez) 92
Fot. 4. 1. Skene. Genel Görünüm. (A. Dönmez) 101
Fot. 4. 2. Skene. Hava Fotoğrafı. (Kazı Arşivi) 102
Fot. 4. 3. Roma İmparatorluk Dönemi Sahne Binasının Hava Fotoğrafı. (Kazı Arşivi) 115
Fot. 4. 4. Skene. Genel Görünüm. (A. Dönmez) 116
Fot. 4. 5. Hyposkene Önündeki Geç Dönem Duvar Ayrıntısı. (A. Dönmez) 137
Fot. 4. 6. Kapatılan Proskene Kapıları. (A. Dönmez) 159
Fot. 4. 7. Kapatılan Proskene ve Hyposkene Girişleri. (A. Dönmez) 160

RESİMLER LİSTESİ

Res. 1. 1. Charles Fellows'un Lithografi Tekniğindeki Yapmış Olduğu Tiyatro Çalışması. (Fellows, 1938: 230) 11
Res. 1. 2. Charles Joseph Frederic Soulacroix'nın Yağlı Boya Çalışması. (Soulacroix, 1842) 13
Res. 1. 3. William James Müller'in İlk Yağlı Boya Çalışması. (Müller,1843) 14
Res. 1. 4. William James Müller'in İkinci Yağlı Boya Çalışması. (Müller,1843) 15
Res. 1. 5.William James Müller'in Üçüncü Yağlı Boya Çalışması. (Müller,1843) 15
Res. 1. 6. Mimar Major Rohde Hawkins'in Çizmiş Olduğu Ksanthos Tiyatrosu'nun İlk Planı. (Scharf, 1847) 17
Res. 1. 7. George Scharf Junior'un İkinci Çalışması. (Scharf, 1847) 17
Res. 1. 8. George Scharf Junior'un Üçüncü Çalışması. (Scharf, 1847) 18
Res. 1. 9. George Scharf Junior'un Dördüncü Çalışması. (Scharf, 1847) 18
Res. 1. 10. George Scharf Junior'un Beşinci Çalışması. (Scharf, 1847) 19
Res. 1. 11. T. A. B. Spratt'ın Roma Akropolün'den Yapmış Olduğu Çalışma. (Sprat-Forbes, 1847: 28, Lev. 2). 19

ÇİZİMLER LİSTESİ

Çiz.1. 1. Charles Fellows'un Çizmiş Olduğu Oturma Koltuğu. (Fellows, 1941: 176) 12
Çiz.1. 2. Mimar Major Rohde Hawkins'in Çizmiş Olduğu Ksanthos Tiyatrosu'nun İlk Planı. (Hawkins, 1843-1844). 16
Çiz.1. 3. Tiyatronun 1989 Yılı Kazılarında Yapılmış Olan Planı. (Frezouls, 1990: 883 Res. 3).....26
Çiz.1. 4. Tiyatronun 1989 Yılında Yapılmış Olan Paraskenion'un Kesit Çizimi. 27
Çiz. 3. 1. Doğu Yöndeki Tonozlar, Parodos ve Paraskenionun Kemerli Girişi. (T. Yıldırım).....51
Çiz. 3. 2. Tiyatronun Taş Planı ve Caveanın Baktığı Yön. (M. Çelebi).....52
Çiz. 3. 3. Caveanın Şematik Planı ve İç Bölümleri. (M. Çelebi).....53
Çiz. 3. 4. Hellenistik Dönem Caveasına Kalıntılar. (A. Dönmez).....55
Çiz. 3. 5. Hellenistik Dönem Orkestrası. (A. Dönmez).....58
Çiz. 3. 6. Erken Dönem Caveasına Ait Kalıntıların Çevresinde Açılan Sondajlar. (M. Çelebi) 60
Çiz. 3. 7. 1, 2, 6 ve 9 no.lu Sondajların Kesit Yönü ve Kesit Çizimleri. (T. Yıldırım).....61
Çiz. 3. 8. 3 ve 11 No.lu Sondajlar. (T. Yıldırım).....61
Çiz. 3. 9. Sondaj No. 5. (T. Yıldırım) 62
Çiz. 3. 10. Hellenistik Dönem Cavea Rekonstrüksiyonu. (A. Dönmez).....64
Çiz. 3. 11. Hellenistik Dönem Cavea Rekonstrüksiyonu. (A. Dönmez).....65
Çiz. 3. 12. Hellenistik Dönem Cavea Rekonstrüksiyonu Denemesi. (A. Dönmez).....67
Çiz. 3. 13. Klimaksların Geometrik Yerleşimi. (A. Dönmez).....73
Çiz. 3. 14. Oturma Sıralarının Kesidi. (T. Yıldırım).....74
Çiz. 3. 15. Parodos üzerindeki Oturma Sıraları. (T. Yıldırım) 77
Çiz. 3. 16. Parodos Doğu Cephe. (T. Yıldırım).....78
Çiz. 3. 17. Pseudo Parodosun Kesiti. (A. Dönmez).....78
Çiz. 3. 18. Caveanın orkestraya uzantısı. Sol: Geç Roma Dönemi. Sağ: Erken İmparatorluk Dönemi. (A. Dönmez).....82
Çiz. 3. 19. Erken İmparatorluk Dönemi Orkestra ve Cavea Restitüsyonu Önerisi. (A. Dönmez).....83
Çiz. 3. 20. Erken İmparatorluk Dönemi Restitüsyon Önerisi. (Cavalier ve des Courtils ve Mora, 2015: 125 fig. 3).....84
Çiz. 3. 21. Tiyatrodaki Tonozların Kesitleri. (A. Dönmez).....85
Çiz. 3. 22. Sökülen Ima Cavea Sıraları Sonrasında Arenanın Planı. (A. Dönmez ve M. Çelebi).....93
Çiz. 4. 1. Fransız Araştırmacıların Çıkarmış Oldukları Hellenistik Proskene Planı. (Frezouls, 1990: 883 Res. 3). 103
Çiz. 4. 2. Hellenistik Sahne Binasına Ait Temel Kalıntıları. (A. Dönmez).....105
Çiz. 4. 3. Hellenistik Skenenin Rekonstrüksiyonu. (A. Dönmez) 112
Çiz. 4. 4. Roma İmparatorluk Dönemi Sahne Binasının Planı. (M. Çelebi).....116

Çiz. 4. 5. Sahne Binasının Rekonstrüksiyon Denemesi. (Cavalier ve des Courtils ve Mora, 2015: 125 fig. 6) 126
Çiz. 4. 6. Birinci Kat Rekonstrüksiyon Denemesi. (A. Dönmez) 128
Çiz. 4. 7. İkinci Kat Rekonstrüksiyon Denemesi. (A. Dönmez) 128
Çiz. 4. 8. Columnatio Düzenlemeleri. Cephe ve Kesit Görünümleri. (A. Dönmez) 131
Çiz. 4. 9. Skene. Rekonstrüksiyon Denemesi. (A. Dönmez) 132
Çiz. 4. 10. Proskene. (T. Yıldırım) 134
Çiz. 4. 11. Skene ve Proskene Cephe Görünümü. (A. Dönmez) 136
Çiz. 4. 12. Hyposkenedeki 2, 3 ve 4 No.lu Odaların Gişirini Kapatan Geç Dönem Duvarı. (T. Yıldırım) 138
Çiz. 4. 13. Sol; Pulpitum. Hatıl Yuvaları- Sağ; Pulpitum Kesit. (A. Dönmez) 139
Çiz. 4. 14. Postskene Rekonstrüksiyon Denemesi. (A. Dönmez) 143
Çiz. 4. 15. Sol; Doğu Paraskene. Doğu Giriş. Sağ; Doğu Paraskene. Güney Giriş. (T. Yıldırım) 144
Çiz. 4. 16. Sol; Paraskenenin Kesit Çizimleri. Sağ; Merdiven Basamaklarının detayı. (T. Yıldırım) .144
Çiz. 4. 17. Doğu Paraskenenin Rekonstürüksiyon Denemesi. (A. Dönmez) 148
Çiz. 4. 18. Batı Yöndeki Peseudo Paraskeninin Rekonstrüksiyon Denemesi. (A. Dönmez). 148
Çiz. 4. 19. Sahne Binası Kesitleri. (A. Dönmez) 147
Çiz. 4. 20. Skenenin Rekonstrüksiyon Denemesi. (A. Dönmez) 149
Çiz. 6. 1. Ksanthos Tiyatrosu'nun Evreleri. (A. Dönmez) 179
Çiz. 6. 2. Sol; Antoninler Dönemi. Sağ; Seversular Dönemi. 180

HARİTALAR LİSTESİ

Har.1. 1. Batı Likya Bölgesi ve Ksanthos'un Konumu (Baker ve Thériault).....7
Har. 2. 1. Ksanthos Kent Planı. (Baker ve Thériault) 36

KISALTMALAR LİSTESİ

Ar. Gör.	Araştırma Görevlisi
bk.	Bakınız
Böl.	Bölüm
Çev.	Çeviren, Çevirmen
Çiz.	Çizim
Ç.	Çap
D.	Derinlik
G.	Genişlik
Ed.	Editör
Eds.	Editörler
Kat. No.	Katalog Numarası
Kazı Env. No.	Kazı Envanter Numarası
Lev.	Levha
m	Metre
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
Ö.G	Ön Yüz Genişliği
Örn.	Örneğin
Res.	Resim
s.	Sayfa
U.	Uzunluk
vd.	Ve Devamı
vdd.	Ve Devamının Devamı
v.d.	Ve Diğerleri
y. dn.	Yukarıdaki Dipnot
yy	Yüzyıl
Y.	Yükseklik

ÖZET

Eldeki tüm veriler Ksanthos Tiyatrosu'nun MÖ 2. yüzyılda, 150-125 yılları arasında inşa edilmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Hellenistik Tiyatro'nun caveası yaklaşık olarak 2500 kişilik kapasiteli olmakla birlikte sahne binası tek katlı, dor düzenli bir proskeneye sahiptir. Bu ilk Tiyatro yapısı MS 141 yılında yıkılmış ve ardından Erken Antoninler Dönemi'nde yerine yeni bir tiyatro inşa edilmiştir. Yeni inşa edilmiş Roma İmparatorluk Dönemi Tiyatrosu; Erken Antoninler, Severuslar ve Geç Severuslar olmak üzere üç farklı evreye sahiptir.

Erken Antoninler Dönemi'nde cavea ve sahne binası yine Hellenistik Dönem'de olduğu gibi birbirinden bağımsız şekilde konumlandırılmıştır. Yeni cavea hem doğusuna hem de batısına eklenen destek tonozlarıyla oldukça geniş ve tam daire formuyla yaklaşık 4500 kişi kapasitesine sahiptir. Diazomaya ulaşan hem doğu hem de batı noktadaki vomitorium bölümleri bu dönemde yapıya eklenmiştir. Eski Hellenistik caveanın caveası agora yönü hiza alındığında doğuya doğru kavisliyken bu dönemde yapılan yeni cavea neredeyse tam yarım daire formuyla agoraya tam paralel inşa edilmiştir. Sahne binası da erken yapıya göre tam paralel olmasa da daha az açılı olarak konumlandırılmıştır. Yapı iki katlı olarak Korinth nizamında düzenlenmiştir.

Severuslar Dönemi'nde de yapıda oldukça önemli değişiklikler meydana getirilmiştir. Ancak bu dönemde yapılan değişiklikler Erken ve Geç Severus Dönemleri olarak iki farklı evre izlenebilmektedir. Erken Severus Dönemi'nde yapının sadece sahne binasında bazı onarım çalışmaları yapılmışken Geç Severus Dönemi'nde ise sahne binasına paraskene bölümleri eklenerek cavea her iki yönde de parodosların üzerine beşik ve eğik tonozlar yerleştirilerek bu bölümlerle birleştirilmiştir. Böylelikle bu tonozların üzerlerine de oturma sıraları yerleştirilerek kapasite artışına gidilmiştir. Bu sayede yapının toplam kapasitesi 4650 kişiye yükseltilmiştir. Bunun yanı sıra cavea ve skene organik olarak birleştiği için yapı ilk defa tek bir bütün haline gelmiştir.

Muhtemelen MS 3. yüzyılın son çeyreğinde bir arenaya dönüştürülen yapıdaki son büyük değişiklik ise MS 6. yüzyılda kastron duvarının inşası ile gerçekleşmiştir. Duvarda kullanılmak üzere summa caveanın özellikle batı ve güney yönlerindeki tonozlu bölümlerdeki oturma sıraları Hellenistik Dönem cavea çevre duvarına kadar sökülerek tiyatro küçültülmüştür.

Anahtar Kelimler: Ksanthos, Tiyatro, Cavea, Hellenistik, Roma.

SUMMARY
KSANTHOS THEATRE

Xanthos Theater was built in the 2nd century BC, between 150-125. Although the cavea of the Hellenistic Theater has a capacity of approximately 2500 people, the stage building has a single storey, not adjacent to the cavea, and a dor-ordered prosken. This first Theater structure was demolished in AD 141 and then a new theater was built in its place in the Early Antonine Period. The newly built Roman Imperial Period Theater; It has three different phases: Early Antonines, Severuses and Late Severuses.

In the Early Antonine Period, the cavea and the stage building were positioned independently from each other, as in the Hellenistic Period. The new cavea has a capacity of approximately 4500 people with its very wide and full circle form with the support vaults added to both east and west. The vomitorium sections at both the east and west points reaching the diazoma were added to the structure during this period. The cavea of the old Hellenistic cavea was curved eastward when the agora direction was aligned, while the new cavea built in this period was built almost completely parallel to the agora in a semi-circle form. Although the stage building is not exactly parallel to the early building, it is positioned less at an angle. The building is arranged in two floors in the Corinthian order.

During the Severan Period, quite important changes were made in the structure. However, the changes made during this period can be followed in two different phases as Early and Late Severus Periods. While some repair work was done only on the stage building of the building in the Early Severus Period, paraskene sections were added to the stage building in the Late Severus Period, and the cavea was combined with these sections by placing cradles and oblique vaults on the parodos in both directions. Thus, the capacity was increased by placing rows of seats on these vaults. In this way, the total capacity of the building was increased to 4650 people. In addition, the building became a single whole for the first time since the cavea and the skene were combined organically.

Probably at the end of the 3rd century AD or the beginning of the 4th century, the last major change in the structure was made and the building was turned into an arena. During this period, when the front six rows of the caveas of the building were dismantled and reduced, the capacity of the building decreased to 2826 people. Ceramic findings uncovered from the top of the orchestra show that the last use of the building, apart from theatrical activities, was the 6th century AD.

Keywords: Xanthos, Theatre, Hellenistic, Roman

ÖNSÖZ

Arkeolojik kazı araştırmalarında en zor durum daha önce araştırılmış olan bir alanın yeniden ele alınmasıdır. Bu noktada önceki araştırma verilerinin oldukça detaylı bir şekilde araştırılmış ve kaydedilmiş olması gerekir ki böylelikle sonraki araştırmacılar da alanı gerçek varlığıyla algılayabilsin ve yorumlayabilsin. Aksi halde düzenli bir kayıt tutulmadan kazılan arkeolojik dolgu, hayatta kalması neredeyse imkânsız bir hasta ile eşdeğer nitelikte olup alanın gerçek bilgisine ulaşılmasını imkânsız hale getirir. Bu noktada 1950'li yıllardan itibaren birbirini takip etmeyen kazı sezonlarında farklı araştırmacılar tarafından kazılmış olan Ksanthos Tiyatrsu'nu doktora tezi kapsamında çalışmaya karar vermek çok büyük bir işti. Önceki bilim insanlarıyla (J. des Courtils, L. Cavalier) yaptığım yazışmalar bağlamında bana bu konuda tek dönüş yapan Prof. des Courtils olmuştur. Kendisine bu noktada teşekkür ediyorum. Ancak bu geri dönüşte elime geçen veriler beklediğim düzeyin oldukça altındaydı ve tez çalışmama neredeyse hiçbir katkı sağlayamayacağı için toplamda 2 yıl kazı 2 yıl ise mimari gözlem üzerine yoğunlaşan bir araştırma süreci gerçekleşti. Özellikle sondaj kazıları bizim için oldukça zordu. Daha önce sondaj çalışması yapılmış ve üstelik hangi noktalarda çalışılmış olduğunu bilmediğiniz bir alanda yeniden sondajlar açmak ve bunun kesinlikle kazılmamış bir alan olduğuna karar vermek oldukça zorlu bir süreçti. Bu nedenle sondaj sayısı olması gerekenin oldukça üzerinde bir rakamla, 30 sondaj ve 4 farklı alanın tamamen kazılması ile tamamlandı. Özetle; bu çalışma daha önce kazılmış ve eldeki hazır olan verilerle gerçekleştirilmiş bir çalışma olmasının aksine neredeyse baştan sona kazılarak yeni baştan gerçekleştirilen bir çalışma oldu. En başında belirttiğim üzere ölümcül bir hastayı bir uzvu eksik olsa da yeniden hayata döndürmeye çalıştım.

Teşekkürler;

Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nde araştırma görevlisi ünvanını aldığım 2012 senesi danışmanım Prof. Dr. Burhan Varkıvanç'ın başkanlığındaki Ksanthos kazılarında görev almaya başladığım tarihti. O zamandan 2019 yılına kadar süre gelen Ksanthos günlerinin gerek arkeoloji gerekse de hayat tecrübesi bağlamında beni oldukça olgunlaştıran bir zaman dilimi olduğunu düşünüyor ve ilk teşekkürümü varoluşuyla bana bu imkânı sağlayan Ksanthos coğrafyası ve bu büyük kültürü inşa eden Ksanthos halkına etmek istiyorum. Elbette ki varlığın algılanması bir başına yeterli olamaz, dolayısıyla bu noktada etkisini akıl ile yoğurarak duygularımızla terazide tutmak; tertip, düzen ve ahlâklı bir yaşam

sürmek adına oldukça önemli bir davranıştır. Ancak toplum olarak duygusal bir millet olduğumuz için akıl ve duygu arasındaki teraziyi tutturmak benim için çoğu zaman kolay olmadı. Bu noktada hocam Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ, hiç bu kavramların detaylarına girmeden örnek yaşam biçimi, hayata bakışı ve davranışlarıyla, hala terazinin duygusal yanında daha ağır bastığımı düşünsem de akıldan yana olan tarafımı ağırlaştırmamda oldukça etkili bir insan oldu. Hayatımın bu dönemindeki zaman, mekân ve insan üçlemesindeki insana, yakın zamanda kaybettiğimiz doktora babam Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ' a her şey için sonsuz teşekkürlerimi sunuyor ve rahmet diliyorum.

Akademik hayatımın başlangıcında ilk danışman hocam olan ve beni her zaman destekleyen Prof. Dr. Mustafa BULBA'ya ve lisans eğitim süreci içerisinde iki sene Rhodiapolis Kazıları'nda birlikte çalıştığımız ve her anlamda yardımını ve desteğini esirgemeyen hocam Prof. Dr. İsa KIZGUT'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Tez komitemin en başından itibaren jüri heyetimde yer alan ve önerileriyle tezimin olgunlaşmasını sağlayan değerli hocam Prof. Dr. Hüseyin Sabri ALANYALI'ya ne kadar teşekkür etsem azdır. Tez jürimde yer alan ve çalışmadaki eksikliklerin giderilmesinde önerileriyle bana çok büyük katkı sağlayan Doç. Dr. Aşkım ÖZDİZBAY'a ve akademik hayatımın başından bu yana benden hiçbir desteğini esirgeyemeyen Dr. Öğr. Üy. Hülya KÖKMEN SEYİRCİ'ye çok teşekkür ederim.

Tez çalışma konumu öğrendiği vakit beni yapacağım çalışma konusunda destekleyen ve başucu kaynaklarımdan biri olan "Patara Tiyatrosu" kitabını bana hediye eden değerli hocam Prof. Dr. Havva IŞIK'a ve lisansüstü eğitimim boyunca açık görüşleriyle bakış açıma farklılık katan Prof. Dr. Gül IŞIN'a çok teşekkür ederim. Hangi konuda olursa olsun her danıştığımda beni asla geri çevirmeyen Dr. Öğr. Üyesi Şevket AKTAŞ'a ve seramik bulgular konusunda yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Erken DÜNDAR'a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans tezimde olduğu gibi doktora tez konumun arazi çalışmalarında da bana destek veren Can Dostum Öğr. Gör. H. M. ERDOĞAN'a ve hem tez çalışmamda hem de akademik anlamdaki fikirleriyle beni yönlendiren ağabeyim Dr. Öğr. Üyesi Feyzullah ŞAHİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Ksanthos ekibinden ve yine arazi çalışmalarında bana destek olan arkadaşlarım Öğr. Gör. İrem BAYRAKTAROĞLU ile Hatice DEĞİRMENCİOĞLU'na çok teşekkür ederim. Arazideki teknik ve sanatsal çizimler yaparak tezime önemli katkılar sağlayan arkadaşlarım Arş. Gör. Mukaddes YÖRÜK ile Arş. Gör. Merve KÖKSAL'a çok teşekkür ederim.

Tez çalışmamı baştan sona okuyarak redaksiyonunu yapan sevgilim Aylin KILINÇ'a, tezin teknik düzenlemelerinde bana oldukça yardımcı olan arkadaşım Emrullah CAN'a ve manevi kardeşim Serkan PAMUK'ane kadar teşekkür etsem azdır. Lisans eğitimimden bu yana bana sürekli destek olan ve bu tez konusunda da doktora araştırma bursu sağlayan, Suna & İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi'ne (AKMED) sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Çalışmamdaki mimari plan ve kesit çizimlerini yapan Müh. Medeni ÇELEBİ ile Mimar Türker YILDIRIM'a ve bu çizim projesinin gerçekleşmesi adına 25.000,00 TL'lik para desteği sağlayan Akdeniz Üniversitesi Bap birimine sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Araştırma görevlisi olarak görev yaptığım yaklaşık 10 senelik süre içerisinde gerek idari gerekse de eğitim sürecinde ortaya çıkan problemler konusunda yardımlarını esirgemeyen Sosyal Bilimler Enstitü Sekreteri Atiye KOYUNCU'ya çok teşekkür ederim.

Son ve en büyük teşekkürler aileme. Bana her konuda destek veren ama en önemlisi de sevgilerini her durumda esirgemeyerek veren sevgili annem Sevgi DÖNMEZ, sevgili babam Abdulsamet DÖNMEZ ve kardeşim Ahmet Aytek DÖNMEZ'e, aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Aytaç DÖNMEZ

Antalya, 2021

GİRİŞ

Ksanthos kentinde Arkaik Dönem'den başlayarak Bizans Dönemi'nin sonlarına kadar devam etmiş yaşamın izleri, mimari kalıntılar bağlamında oldukça iyi bir şekilde gözlemlenebilmektedir[1]. Kentin genelinde, özellikle batı kanadında yoğun olarak karşılaşılan Arkaik ve Klasik Dönemlere tarihlendirilen anıt mezar kalıntıları ile Roma İmparatorluk Dönemi'nin kamu yapılarının iç içe girmişliği, kentin değişen dönemler içinde keskin kültürel ayrılıklar yaşamadığını kanıtlar ve bu durum kenti oldukça özel kılar[2]. Bu konservatif durumun yanı sıra Likya Bölgesi bağlamında düşünüldüğünde Hellenistik Dönem ve öncüllerine oldukça zor rastlanan bazı kamu yapılarının, Ksanthos'ta Arkaik Dönem'den Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar devam eden sürekliliği, kentin batı kanadının geçmişten gelen ve dönemler boyunca devam eden mekânsal bir hafızaya sahip olduğunu göstermektedir.

Fot. 1. Ksanthos Tiyatrosu Hava Fotoğrafı. (Kazı Arşivi)

Bu mekânsal hafıza sürekliliğinin şu ana kadar ele geçen bulgular sayesinde en net gözlemlenebildiği nokta Batı Agora'nın bulunduğu alan üzerinde olmuştur. Günümüzde özellikle Roma İmparatorluk ve Bizans Dönemleri'ne ait kalıntıların izlenebildiği fakat

[1] Ksanthos kentinin Arkaik Dönem'den Bizans Dönemi'ne kadar ki sürecinin urbanistik açıdan değerlendirilmiş olduğu detaylı bir çalışma için bk. Des Courtils ve Cavalier, 2001.

[2] Ksanthos'un dini ve kültürel yapısının konservatif tutumu üzerine yapılmış bir doktora araştırması için bk. Megrelis, 2013.

Yazıtlı Dikme Anıtı üzerinde geçen bir pasajdan[3] anlaşıldığı üzere Klasik Döneme kadar uzanan bir sürekliliğinin olduğu düşünülen yapının varlığının, son dönem çalışmalarında aslında Arkaik Dönem'e kadar uzandığı anlaşılmıştır[4].

Bu sürekliliğin alandaki diğer bir temsilcisi ise Batı Agora'nın hemen güney kıyısında konumlanan ve bu tezin ana araştırma konusu olan Ksanthos Tiyatrosu'dur. Gerek mimari formu gerekse de konumlandığı alanın topoğrafyası ile oldukça farklı bir yapıya sahip olan tiyatronun, Hellenistik Dönem'den Geç Antik Dönem'e kadar devam eden süreçteki tüm evrelerinin izlerini sürmek mümkündür. Özellikle konumlandığı alanın Likya Akropolü ve Batı Agora arasında kalan "çukur" bir yer olması diğer kentlerdeki tiyatrolarla karşılaştırıldığında uygun olmayan bir yer seçimi gibi düşünülse de tiyatro için bu alanın seçilmesinde Batı Agora'da olduğu gibi mekânsal bir hafızanın rolünün olması gerektiği düşünülmelidir.

Birçok Likya tiyatrosunun Hellenistik Dönem evrelerinin üzerine yapılan yeni eklemeler ile birlikte Roma İmparatorluk Dönemi tiyatrolarına dönüştürüldükleri[5] için bu tiyatroların Hellenistik evrelerinin mimari özellikleri tamamıyla net olarak gözlemlenemez. Bu durumdan farklı olarak Ksanthos Tiyatrosu'nda ise Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen tiyatronun kalıntıları ile Roma İmparatorluk Dönem'i evresinin plansal olarak birbirinden çok farklı olması ve bu durumun ortaya konması tiyatronun Hellenistik evresi hakkında daha fazla veriye ulaşılmasını sağlamıştır ki bu Likya Bölgesi Hellenistik Dönem tiyatro mimarisi açısından oldukça önemlidir. Bunun dışında Geç Roma Dönemi'nde orkestrası genişletilerek arenaya dönüştürülen tiyatro bu evresi ile de gerek gerçekleştirilen mimari değişiklikler gerekse de bu değişikliklerin tiyatro çevresindeki şehir yaşamı bağlamında oldukça önemli etkilere sebep olmuştur. Fakat Ksanthos kentinde ilk bilimsel araştırmaların başladığı 1950 yılından itibaren araştırılmaya başlanmış tiyatro yapısında gerçekleştirilmiş araştırmalar bir sistem ve ileriye dönük bir vizyon barındırmadığı gibi birkaç kazı raporu ve 10 sayfalık bir tanıtım makalesi dışında bu önemli yapının bilimsel olarak incelenmesi sonucunda yapıyı detaylı olarak bilim dünyasına sunacak herhangi bir yayının henüz yayımlanmamış olması bilim dünyası için oldukça kayda değer bir eksikliktir.

---

[3] TAM I 47. "Okyanus Avrupa'yı Asya'dan ayıralı beri henüz hiçbir Lykialı, *agoranın* kutsal temenosu içerisine on iki tanrı steli gibi bir anıt dikemedi". Bk. Bryce, 1986: 96.

[4] Ksanthos Batı Agorası için bk. Dönmez, 2016; Dönmez, 2018a; Dönmez, 2018b.

[5] Likya Bölgesi'ndeki kazısı yapılan tiyatrolar üzerinde yapılan gözlemler bu tiyatroların ilk evrelerinin Hellenistik Döneme tarihlendirildiğini göstermektedir. Bu tiyatrolar Roma İmparatorluk Dönemi'nde yapılan eklemelerle ortaya çıkan ve hem Hellenistik hem de Roma Dönemi tiyatrolarının mimari özelliklerini gösterdiği için "Greko-Romen" olarak adlandırılan bir mimari üsluba sahip olmuşlardır. İlk evresi İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilen yapı oldukça azdır: bk. Isler, 2006; Özdilek, 2016:149.

Bu önemli eksikliklere istinaden ortaya koymaya çalışılan bu tez çalışmasında gerek Ksanthos şehirciliği içerisindeki yeri gerekse de bulunduğu alanın topografik koşullarına göre şekillenmiş olan farklı plansal yapısı ile Likya tiyatroları içinde oldukça özel bir yere sahip olan Ksanthos Tiyatrosu'nun Hellenistik Dönem'den başlayarak Bizans Dönemi'ne kadar devam eden işlevi ve bu bağlamda değişen mimari yapısı tüm detayları ile çalışılarak bilimsel literatüre katkıda bulunulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda uygulanacak ana yöntem Ksanthos Tiyatrosu'nu 19. yüzyıl gezginlerinin notlarından başlayarak günümüz son dönem çalışmalarına değin yeni baştan ele almak ve ağırlıklı olarak mimari olmak üzere tüm bulgular ışığında değerlendirerek bilim dünyasına sunmaya çalışmak olacaktır.

Gerçekleştirilmiş olan çalışmada öncelikle tiyatro yapısı detaylı olarak tanımlanmış, bu süreçte tanımlanan her mimari unsurun veri kaydı yapılarak fotoğraflanmış, fotoğrafta detayları izlenemeyen önemli noktalar ise gerek araştırmacı gerekse de bazı mimar ve sanatçılar tarafından çizilmiştir[6]. Yapılan belgelemeler sonrasında belirlenmiş olan farklı evrelere ait alanlarda sondaj çalışmaları gerçekleştirilerek tarihlendirilen evreler yapının planında detaylı olarak gösterilmiştir. Özellikle bu çalışma sırasında mimari evreler tek başlık altında incelenmiştir. Bunlardan ilki tamamen yeni mimari oluşumu gösteren "Yapı Evresi" diğeri ise; farklı dönemlerde gerçekleştirilmiş olan onarım, düzenleme ya da tamirat evrelerini belirten "Onarım Evresi" başlıkları altında değerlendirilerek farklılıklar ortaya konmaya çalışılmıştır. Özellikle birbirinden farklı mimari formların ortaya çıkması durumunda tarihlendirmeye yönelik yapılmış sondaj çalışmalarının yanı sıra ortaya çıkarılan plansal form üzerinden benzer diğer tiyatro örnekleriyle analoji yapılarak her evre kendi içerisinde tarihlendirilmiş ve bu bağlamda tiyatro için bir kronoloji ortaya konmaya çalışılmıştır.

Skene büyük ölçüde yıkılmış durumda olduğu için binanın tüm mimari elemanları detaylı olarak tanımlanmış ve skenenin rekonstrüksiyonunu yapmaya ihtiyaç olunan mimari elemanların çizimleri gerçekleştirildikten sonra eksik olan mimari parçalar varsa bunlar benzer tiyatro sahne binası örnekleriyle yapılan karşılaştırmalar sonucunda tespit edilmiş ve tamamlama sonrasında skene için rekonstrüksiyon denemesi gerçekleştirilmiştir.

Yukarıda değinilen tüm detaylar çalışma içerisinde bir bütünlük arz edecek şekilde ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Tezin birinci bölümünde konu ile alâkalı olarak tarihsel bağlam kurma noktasında, kentin antik ve geç antik çağlardaki durumu hakkında kısa bir bilgilendirme yapılmıştır. Yine aynı bölüm içerisinde kent hakkında bugüne kadar sahip olunan tüm bilgileri bir arada toplamak için hem 19. yüzyıl başlarından itibaren kentin ilk

[6] Bu tezde yer alan tiyatronun taş ve şematik planı ile kesit çizimlerinin yapılması Akdeniz Üniversitesi BAP birimi tarafından 25.000,00 TL tutarındaki bir bütçe ile desteklenmiştir. Bu bağlamda BAP birimine kıymetli katkılarından ötürü sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

keşfini kapsayan gezginlerin notları hem de 1950 yılında başlayan ilk bilimsel çalışmalardan günümüze değin yapılan son çalışmaya kadar ele geçen tüm veriler detaylı olarak aktarılmıştır.

"Topoğrafik ve Urbanistik Konumu" başlıklı ikinci bölümde; tiyatronun bulunduğu topoğrafyanın anlaşılması için ilk olarak çok detaylı bir topoğrafik tanım yapılmaya çalışılmıştır. Devamında ise tiyatronun kent planlamacılığı ve şehircilik uygulamalarındaki önemi bağlamında ilk inşa edildiği tarihten itibaren dönemler içinde kent planlanmasındaki konumu ve önemi, çevresindeki yapılar ile bağlantılı olduğu caddeler ile bir arada değerlendirilmiştir.

Mimari değerlendirmelerin başladığı cavea ve orkestra isimli üçüncü bölümde yapılan sondaj ve kazı çalışmalarından ele geçen tüm bulgular dâhilinde, günümüzdeki mevcut durumundan ilk evresindeki durumuna değin cavea ve orkestra hakkında detaylı tanımlamalar ve değerlendirmeler yapılmaya çalışılmıştır. Ayrıca, bu bölümde özellikle caveanın Hellenistik evresinin nasıl bir plana sahip olduğu ve tespit edilebilen yapısal özellikleri detaylı olarak belirtilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda tespit edilen tüm veriler bölümün sonunda bir bütün halinde değerlendirilmiş ve diğer benzer örneklerle yapılmış anolojik karşılaştırmalar bağlamında cavea ve orkestra hakkında genel bir sonuç değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Genel hatlarıyla ilk olarak sahne binasının günümüzdeki durumu hakkında bilgilerin yer aldığı "Skene" isimli dördüncü bölümde yapının var olan tüm mimarı elemanları detaylı olarak tanımlanıp tarihlendirilerek sahne binasının tüm evreleri belirlenmiştir. Bu bağlamda orkestra ve sahne binası içerisinde (Post-Proskene) yapılan sondaj ve kazılardan ele geçen bulgular detaylı olarak ele alınmış ve sahnenin Hellenistik evresinin planı çıkarılmıştır. Son olarak ise sahne binasının plansal evreleri belirlenmiş ve var olan mimari bezemeli bloklardan sahnenin rekonstrüksiyon uygulaması denemesi gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Malzeme ve teknik başlıklı beşinci bölümde ise yapıda kullanılan malzemenin niteliği ve farklı cinsteki malzemeler belirlenerek bu farklı malzemelerin yapının hangi bölümlerinde, ne amaçla kullanılmış olduğu anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Bu noktada özellikle mimari bezemeli blokların detaylı tanımlamaları sonucunda işçilik özellikleri çıkarılmış ve farklı kentlerdeki yakın benzerleriyle anoloji yapılarak hangi atölyeye ait olabilecekleri hakkında çıkarımlarda bulunulmaya çalışılmıştır.

Yapıdaki sistemler başlıklı son bölümde ise yapının nasıl bir üst örtü sistemine sahip olduğu, su sistemi ve özelllikle çukur bir alanda konumlanan yapının bu suyu orkestradan nasıl tahliye ettiği, orkestranın ortasında bulunan sarnıç benzeri yapının fonksiyonel

özelliklerinin ne olduğu gibi konuların yanı sıra yapının akustiği üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Son bölümde ise tezin bölümlerinde yapılan değerlendirmeler bir arada ele alınarak genel bir sonuç ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Uygulanan yöntem ve metot bağlamında tiyatro, cavea ve skene olmak üzere genel hatlarda iki ana bölüm içinde ele alınmıştır. Bu bölümler kendi içinde üç farklı dönem halinde incelenmiş ve her bölüm kendi içerisinde bir değerlendirme kısmı ile sonlandırılmıştır. Tezin sonunda ise bu iki ana bölümde yapılan değerlendirmelerin bir bütüncül çıktısı olarak bir genel değerlendirme ortaya konulmuştur. Uygulanan yöntem bağlamında yapılan sondajlar yapının hangi bölümünde yapıldıysa bölümün tam olarak bir bütünlük arz etmesini sağlamak için o bölümün içinde verilmiştir. Fotoğraf, çizim ve tez içerisinde kullanılan benzeri unsurlara hem yazılı metnin paragrafları arasında hem de levhalar kısmında yer verilmiştir. Bu bağlamda metin aralarında özellikle okuyucuda daha aktif bir algı oluşturması için sadece en genel çizim ve fotoğraflar kullanılmıştır. Daha detay fotoğraf ve çizimler çok karmaşıklık olmaması yönünde tezin levhalar kısmında yer almıştır. Katalog kısmı da kendi içinde bölümlere ayrılarak levhalar kısmı ise ardıl şekilde tez içinde yer almıştır.

Çalışmada bazı problemli noktalar olmakla beraber aşağıda bu problemler ve problemleri çözmek için uygulanacak yöntemler belirtilmeye çalışılmıştır;

Ksanthos Tiyatrosu ile ilgi problemlerden ilki Hellenistik Dönem cavea ve skenenin "*terminus ante quem"* sorunudur. Caveada araştırmalar yapmış olan önceki bilim insanları caveayı MÖ 1. yüzyıla tarihlendirmektedir. Fakat bu tarihlendirmeyi yaparken kazılardan ele geçen hiçbir tarihlendirici buluntu çalışmalara dâhil edilmemiştir. Bu nedenle bu problemi çözmek amacıyla Hellenistik Dönem caveası çevresinde sondaj çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Yapının, Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilen sahne binasının altında Hellenistik Dönem sahne binasının olduğu anlaşılmaktadır. Ancak nasıl bir yapıya sahip olduğu bilinmeyen sahne binasının niteliğini anlamak ve binayı tarihlendirmek amacıyla sahne binasının önü ve parodos girişlerinin sahne binasıyla birleştiği noktalar ile proskene ve postskene bölümlerinde kazı ve sondaj çalışmaları yapılarak erken cavea ile sahne binası arasında homojen bir bağlantının olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Bu problemli noktaların dışında postskene içindeki fazla dolgu toprak kazılmış ve bu kısmın yapısallığı ortaya çıkarılarak ele geçen buluntular ışında odaların son kullanım evreleri tespit edilmiştir. Son olarak kent içerisinde tiyatro inşasına çok daha uygun alanlar varken yapının neden bulunduğu konuma inşa edilmiş olduğu sorusuna cevaplar aranmaya çalışılmış tiyatronun bulunduğu alanın Ksanthos urbanistiği açısından önemine vurgu yapılmıştır.

Antik tiyatro mimarisi bağlamında bilimsel anlamda tanımlamalarda tiyatronun bölümlerini vurgulamak için hem Yunanca hem de Latince terminoloji kullanılmaktadır. Bu çalışmada Ksanthos Tiyatrosu'nun hem Hellenistik hem de Roma İmparatorluk Dönemi evrelerinin olması nedeniyle her iki terminolojinin literatürde en yaygın olan terimleri seçilmiştir. Bu bağlamda oturma ve seyirci alanı için "cavea" terimi, caveada yer alan merdivenler için "klimaks", çoğulu için "klimakes", caveadaki merdivenler arasında kalan ışınsal formlu alanlar için "kerkis", çoğul olarak "kerkides" terimi kullanılmıştır. Caveayı çevreleyen duvar için tekil ise "analemma", çoğul olarak kullanılıyorsa "analemmata" terimi kullanılmıştır. Cavea bölümleri için "maenianum", alt bölümü için "ima cavea", üst bölümü için "summa cavea", bu iki bölümü birbirinden ayıran geçiş yolu için "diazoma" terimi kullanılmıştır. Caveanın her iki yanında yer alan üstü tonozlu ve diazomaya açılan geçişleri belirtmek için ise "vomitorium" terimi kullanılmıştır.

Sahne binasını genel olarak tanımlamak bağlamında "skene" terimi, skenenin ön kısmı için "proskene", skenenin alt kısmı için "hyposkene", arka kısmı için "postskene", skenenin önünde oyunların oynandığı bölüm için ise "pulpitum" terimi kullanılmıştır. Skenenin doğusunda yer alan oda için "paraskene", tiyatroya girişi sağlayan doğu yöndeki geçiş için ise oldukça yaygın bir kullanıma sahip "parodos" terimi kullanılmıştır. Hellenistik dönem olgusunu belirtmek için cavea ve skene arasındaki yarım daire alan için "orkestra" terimi kullanılmıştır. Ancak bu alanın Geç Roma Dönemi'ndeki mimari değişimi sonundaki yeni hali için ise "arena" terimi tercih edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM
KSANTHOS KENTİ VE TİYATRO ARAŞTIRMALARI

1.1. Ksanthos Kenti

Antik Dönem'de Likya Bölgesi'nin metropol kentlerinden biri olarak kabul edilen Ksanthos kenti, Likya coğrafyası bağlamında; batıda Kragos (Avdancık/Sandak Dağı) ve Antikragos (Boncuk Dağı/Baba Dağı), doğuda Massikyitos (Akdağ/Alacadağ), ile güneyde Akdeniz arasında, günümüz modern yerleşim sınırları içinde ise Kaş Belediyesine bağlı Kınık Mahallesi'nde bulunmaktadır.

Fethiye'ye yaklaşık 40 km uzaklıktaki Kınık Mahallesi topoğrafik olarak üçgen ve düz bir ova görünümüne sahipken Ksanthos bu düz alanın kuzeyinde bulunan ve bazı noktalarda birden bire bazı yerlerde ise kademeli olarak yükselen kayalık bir tepeliğin üzerinde konumlanmaktadır **(Lev. 1)**. Özellikle kentin batı kıyısından geçen Ksanthos Çayı (Eşen Çayı), günümüzde akış yönü değişmiş olsa da kentin güneyinde uzanan ovalık alanın oldukça verimli olmasını beraberinde getirdiği için kuşkusuz bu coğrafya üzerindeki binlerce yıllık kalıcılığın ana nedeni olarak gösterilebilir.

Har.1. 1. Batı Likya Bölgesi ve Ksanthos'un Konumu (Baker ve Thériault)

Ksanthos Kenti ile ilk kez Hitit metinlerinde karşılaşılır. Yalburt'ta ele geçen Geç Bronz Çağı'na tarihlenen bir yazıtta, IV. Tudhaliya'nın bölgeye bir sefer gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır; metinde Pttar (Patara), Tlawa (Tlos), Wanawanda (Oinoanda) ile Arnna

(Ksanthos) kentlerinin adı geçmektedir[7]. Kentin batı yamacından akan bugünkü adıyla Eşen Çayı'nın[8] çamurlu suyunun sarı renginden gelen kentin ve çayın adı; Hititçe'de "Sianti" Yunanca'da ise "Ksanthos"tur[9].

Günümüze değin yapılan arkelojik kazılarda ele geçen mimari ve seramik bulgular ışığında yapılan tarihlendirmelere göre kentin şu an için bilinen varlığı en erken MÖ 8. yy'a kadar geri gitmektedir[10]. Henüz Likçe dilinin tam anlamıyla çözümlenememiş olması nedeniyle kentin bu dönemlerine ait bildiklerimiz yalnızca antik yazarların aktarımlarıyla sınırlıdır[11]. Bu bağlamda kentin eskiçağ tarihi ile ilgili ilk bilgileri Homeros'un İlyada'sından edinmekteyiz. MÖ 8. yy'a tarihlendirilen İlyada'da Homeros, Troya savaşında Troyalılar'a yardım için gelen Likyalılar'ın önderlerinden olan Sarpedon'un Ksanthos'un anaforlu vadisinden geldiğini belirtir[12]. Herodotos'un aktarımlarına göre[13] MÖ 6. yy'ın ikinci yarısında şehrin Pers ordusu tarafından istila edilmesiyle başlatılmaktadır. Bu zaman diliminde kentte korunmuş halde günümüze kadar gelebilmiş olan mimari doku, özellikle Arkaik ve Klasik Dönem'e tarihlendirilen yapılar, dönemlerinin gücünü göstermenin yanı sıra kentin Likya şehirleri içerisinde ayrı bir konuma sahip olduğuna işaret eder. Devamındaki iki yüzyıl boyunca Pers ve Yunanlar'ın çekişmeleri arasında gidip gelen kent Hekatomnidler'in egemenliği altına girene kadar "Dynast" olarak adlandırılan bir sülale tarafından yönetilmiştir. Hellenistik Dönem'de ise kent ilk olarak Antigonoslar ve devam eden süreler içerisinde sırasıyla Lagidler, Seleukoslar ve son olarak özerk bir Roma eyaleti konumunda Rodos kontrolündeki Likya Bölgesi'nin bir kenti konumunda bulunmuştur. Devamındaki Roma İmparatorluk Dönemi'nde ortalama bir kent statüsüne sahip olan Ksanthos, kaybettiği eski

[7] des Courtils, 2003: 19, 21, Res. 3.
[8] Arslan, 2012: 100.
[9] des Courtils, 2003: 21; Çevik, 2015: 221.
[10] Ksanthos'a komşu kentlerden Tlos yakınlarındaki Girmeler ve Tavabaşı mağaralarında yapılan çalışmalarda Prehistorik Dönem'de bölgedeki iskân faaliyetlerine dair verilerin ele geçmiş (Köktürk, 1996-97: 39; Korkut vd., 2015b) olmasının yanı sıra son dönem Tlos stadyum alanında yapılan araştımalarda Kalkolitik Dönem'e tarihlendirilen kültür katmanları tespit edilmiştir (Sezgin, 2017: 19-25). Bu bağlamda, Ksanthos'ta ele geçen Kalkolitik Döneme tarihlendirilen bir taş balta, (des Courtils, 2005: 44) her ne kadar böyle bir bakış açısı için yetersiz gibi görünse de, Tlos'ta ulaşılan son sonuçlar ile bir arada düşünüldüğünde, Ksanthos'ta da benzer bir kalkolitik yerleşim olgusuna rastlamanın mümkün olabileceğini düşündürebilir. T. R. Bryce Likya'yı Lukka toprağına ait bir bölge olarak tasarruf ederken Ksanthos'u da bu bölgenin en erken kenti olarak yorumlar ve kentin bugünkü konumunda ya da yakın çevresinde daha erken dönemlere tarihlendirilebilecek olan bir yerleşimin var olduğu kanaatindedir. (Bryce, 2011:105 vd.) Likya tarihi hakkında bk. Bryce, 1986; Keen, 1998.
[11] Antik kaynaklarda Ksanthos hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Strabon. 14.3.6; Herodotos. I.176; Appian, bell. civ., 4.10.76-80, 5.1.7; Arrianus. Anabasis. 1.24.4; Diodorus. 20.27.1; Dio Cassius. 47, 34. 1-3; Plutarchos. Brutus. 30-31; Marinos. vita Procli 6-8; Quintus Smyrn. 11.12-26.
[12] Homores. Ilyada. II.816-877.
[13] Herodotos. I.176.

gücüne Erken Bizans Dönemi'nde kısmen yeniden kavuşmuş ve kent bu dönem içerisinde bir piskoposluk merkezi haline gelmiştir[14].

Bir tepe yerleşimi olarak güvenli ve oldukça geniş bir alan üzerinde kurulmuş kentte uzun yıllardır devam eden arkeolojik araştırmalar, kentin farklı dönemlerde farklı kent planlamalarına sahip olduğunu göstermektedir[15]. Özellikle Arkaik, Klasik ve devamındaki Hellenistik Dönem'de kent, düzenli şehir planlamacılığı dâhilinde kurulan Yunan polis devletlerinden farklı olarak dağınık ve düzensiz bir şehircilik anlayışına sahip iken Erken İmparatorluk Dönemi ile beraber yeni inşa faaliyetlerinin başlamasıyla kentte düzenli bir şehircilik anlayışı hâkim olmuştur[16]. Bu dönem içerisinde özellikle Julius Caesar'ın Anadolu'yu kuşatması, kentler üzerinde oldukça büyük yıkıcı etkiler yaratmıştır. Ksanthos kenti de epigrafik ve tarihi kaynaklardan bilindiği üzere MÖ 41 yılında Brutus ve ordularının saldırısına uğramış ve kent büyük oranda tahrip edilmiştir. Bu tahribat üzerine Marcus Antonius Ksanthoslular'ı kentlerini yeniden inşa etmeleri için ikna etmiştir[17]. Bu bağlamda kente ikisi merkezi ve biri batı kanadına olmak üzere üç agora ve bu agoraları dikine ve yatay olarak kesen caddeler yapılmıştır. Ayrıca MS 68-70 yılları arasında Likya'da valilik yapmış olan Sextus Marcus Priscus'un inşa ettirmiş olduğu Tek kemerli takın[18] yanı sıra henüz konumu saptanamayan bir bouleterion, gerousia, balneion ton gynakion ve bir gymnasiumun bu zaman içerisinde kentte inşa ettirilmiş olduğu epigrafik kaynaklardan bilinmektedir[19].

Antik Likya coğrafyasının sahil kesminin 18. yüzyıl itibariyle Avrupalı gezginler[20] tarafından bilindiği yönünde elimizde geçerli kanıtlar bulunmasına rağmen 1838 yılında kenti keşfeden C. Fellows'a kadar sahilden yaklaşık 7 km içeride konumlanan kentin kalıntılarından kimse bahsetmemiştir. Çevresindeki bazı kentlerin literatüre daha önce girmiş olması, bu bölgede dolaşmış gezginlerin biraz iç kesimde bulunan Ksanthos kentini ziyaret etmedikleri görüşünü doğurmaktadır ki, aksi halde kentin, seyyahların yazı ve çizimlerinde kesinlikle yer alması gerektiği düşüncesi bilim adamları tarafından mantıklı bulunmaktadır.

---

[14] Courtils ve Cavalier, 2001: 149.
[15] Courtils ve Cavalier, 2001: 148, 157, 160, 164, Res. 6 (1,14,17,22).
[16] Courtils ve Cavalier, 2001: 159.
[17] Appian. Bciv. 4.10.76-80.
[18] Balland, 1981: 29 no. 12; Kökmen-Seyirci, 2017.
[19] Balland, 1981: 29 no. 67; bu tak ile ilgili yapılan en güncel çalışma için bk. Kökmen-Seyirci, 2017.
[20] 1776'da bölgede bulunarak bazı çizim ve tanımlamalar yaptığını bildiğimiz ilk gezgin Marie-Gabriel-Florent-Auguste de Choiseul-Gouffier'in özellikle Persepolis mezarları ile Likya kaya mezarları'nın cephe mimarisini karşılaştıran ilk çalışması *Voyage Pittoresque de la Grece*' den sonra Likya Bölgesi diğer gezginler için cazip bir yer haline gelmiştir. Ayrıntılı bilgi için bk: Choiseul, 1782: 113-124; Demarge, 1958: 15. Bir sonraki gezgin 1800 yılında bölgede uzun süre kalarak Avrupa'da bilinen iki Likçe yazıtı kopyalayarak götüren Avusturyalı Joseph van Hammer olmuştur. Ayrıntılı bilgi için bk.: Hammer-Purgstall, 1811: 91-117; Textier, 1849: 189. Artık Avrupalı gezginler tarafından bilinen bir bölge haline gelen Likya sahil şeridi 19. yy içerisinde sırasıyla 1800 Leake, 1811-1812' yıllarında Beaufort ve Cockerell'in ardından Charles Fellows'tan önce son olarak 1835-1836 da Textier bölgeyi ziyaret etmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Leake, 1824: 127-128. 181-190; Textier, 1849: 186-209; Beaufort, 1817: 6-7.

Yayınlamış olduğu günlükleri[21] sayesinde kenti ilk keşfeden kişi olduğunu bildiğimiz C. Fellows kenti toplamda üç kere ziyaret etmiştir. Bunlardan ilki kenti ilk keşfettiği tarih olan 20 Nisan 1838'dir. Fellows kentte gördüğü kalıntılara ait birkaç çizim çalışması ile tekrar gelmek üzere ülkesi İngiltere'ye geri döner. Ksanthos kentinin önemli mimari plastik kalıntılarından oldukça etkilenen Fellows yakın ilişkilere sahip olduğu Lord Palmerston'a bu eserlerin bulundukları yerden alınarak British Museum'a getirilmesi için o zamanın padişahından izin fermanı istemesini 1839 yılının bahar ayında yazdığı bir mektupta dile getirir[22].

Bunun üzerine ilk çıktığı geziden 2 yıl sonra 17-21 Nisan 1840'ta tasarımcı G. Scharf ile birlikte ikinci Küçük Asya turuna çıkan C. Fellows bu seferki yolculuğunda çok etkilendiği Ksanthos kentinde 4 gün geçirir[23.] Fellows ve arkadaşları ikinci Küçük Asya turuna çıktığı sırada 23 Şubat 1840'ta Smyrna civarında araştırmalar yaparken Ksanthos kentinde bulunan kalıntıların çok önemli olduğunu dile getiren ikinci bir mektubu zamanın İstanbul İngiltere Büyükelçisi Lord Ponsonby'a gönderir. Bunun üzerine büyükelçinin de araya girmesiyle 1841 ayının Ekim ayında kalıntıların götürülmesi için gerekli olan padişah fermanı elde edilmiştir. Elde edilen ferman sayesinde kent üzerinde her türlü yetkiye sahip olan Fellows, 30 Aralık 1841 tarihinde G. Scharf ve mimar R. Havkins ile birlikte Ksanthos kentine gelerek burada iki ay kalır. Bu süre içerisinde kentin önemli mimari plastik eserleri 78 büyük boyutlu kasa içine yerleştirilerek bir İngiliz donanması ile İngiltere'ye gönderilmiştir. Bu transfer işleminin ardından Fellows 8 Kasım 1843 tarihinde kente dördüncü kez gelmiştir. Bu sefer kentin çeşitli yerlerinde küçük çaplı kazı çalışmaları yaparak ortaya çıkardığı eserler ile daha önce ağırlığından ötürü götüremediği Payava ve Merehi Lahti gibi eserleri gemiye yükleyerek İngiltere'ye götürmüştür. Fellows'un Ksanthos'u keşfi ile aynı dönemler içerisinde farklı birçok gezgin ilk defa kenti ziyaret etmiştir. Gezginler arasında Mart 1841'de ilk defa kent kalıntılarının bir haritasını yapan Th. Graves, R. Hoskyn ve S. Beacon bulunmaktadır[24]. Tüm bu önemli keşifler neticesinde kentin önemi bilimsel olarak da teyit edilince, Lykia Bölgesi'nde gerçekleşen en erken kazı çalışması Ksanthos'ta başlamıştır. Pierre Demargne önderliğindeki Fransız Arkeoloji Misyonu, 1950 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nden gerekli izinleri alarak ilk düzenli kazı çalışmalarını başlatan ekip olmuştur. Ksanthos'taki çalışmalar 2010 yılına kadar Letoon ile birarada gerçekleştirilmiştir. Pierre Demargne 1950-1962, Henry Metzger 1962-1977, Christian Le Roy 1978-1993 ve son olarak

[21]Fellows, 1838: 230 vdd; 1841: 163 vdd.; 1847; 1852: 167 vdd.
[22] Fellows, 1838: 230 vdd.
[23] Fellows, 1841: 163 vdd.; 1852: 335 vdd.
[24] Fellows, 1841: 163 vdd.; 1852: 335 vdd.

Jacques des Courtils 1994-2010 tarihleri arasında Ksanthos Kenti'nde çalışmaları sürdüren Fransız ekibin kazı liderliğini yapmıştır. 1950 yılından beri düzenli olarak devam eden Ksanthos Kenti kazıları, Fransız arkeologlar döneminde daha çok Batı Agora, Lykia Akropolisi, Büyük Kilise ve Sütunlu Cadde üzerine yoğunlaşmıştır. Gerçekleşen kazılar sonucunda kentin önemi net olarak ortaya çıkınca Ksanthos Kenti Letoon ile birlikte 1988 yılında UNESCO Dünya Kültürel Miras listesine dâhil olmuştur. 60 yıl boyunca süregelen, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü adına yürütülmekte olan Ksanthos Kazıları, 2011 yılında Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi Burhan Varkıvanç'a devredilmiş ve bugüne değin devam eden kazılarda birçok alanda önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Res. 1. 1. Charles Fellows'un Lithografi Tekniğindeki Yapmış Olduğu Tiyatro Çalışması. (Fellows, 1938: 230)

1.2. Ksanthos Tiyatrosu İle İlgili Kayıtlar

Ksanthos tiyatrosu ile ilgili ilk kayıtlar kenti ilk kez keşfettiği bilinen Ch. Fellows ve ekibindeki diğer üyeler tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu kayıtlardan ilki Fellows'un kenti ilk keşfettiği 1838 tarihine uzanmaktadır. Fellows'un "A Journal During Written An Excursion in Asia Minor"[25] başlığı ile yayınlamış olduğu günlüğünde hakkında çok fazla bilgi

[25] Fellows, 1938: 230.

vermemesine rağmen olasılıkla kastron duvarının üzerinden bakışım alarak dikme anıtları çizmiş olduğu bir çalışması bulunmaktadır. Litografi tekniğinde basılmış olan bu eser **(Res.1. 1.)** özellikle caveanın eser içinde veriliş yönüyle birçok hata barındırmış olsa da Ksanthos Tiyatrosu ile ilgili olarak gerçekleştirilmiş ilk kayıt olması nedeniyle oldukça önemlidir.

Fellows'un Ksanthos Tiyatrosu ile ilgili aktarımlar yaptığı bir diğer çalışması ikinci Lykia ziyareti üzerine yaptığı keşifleri anlatmış olduğu "*An Account Of Discoveries in Lycia"* başlıklı kitabında yer almaktadır[26]. Bu çalışmasında Ksanthos Tiyatrosu'nda gördüğü bir mermer koltuktan bahseden Fellows **(Çiz.1. 1.)**, koltuğun muhtemelen oyunların sahibine ya da onurlu bir kişiye ait olduğunu belirtmiştir[27].

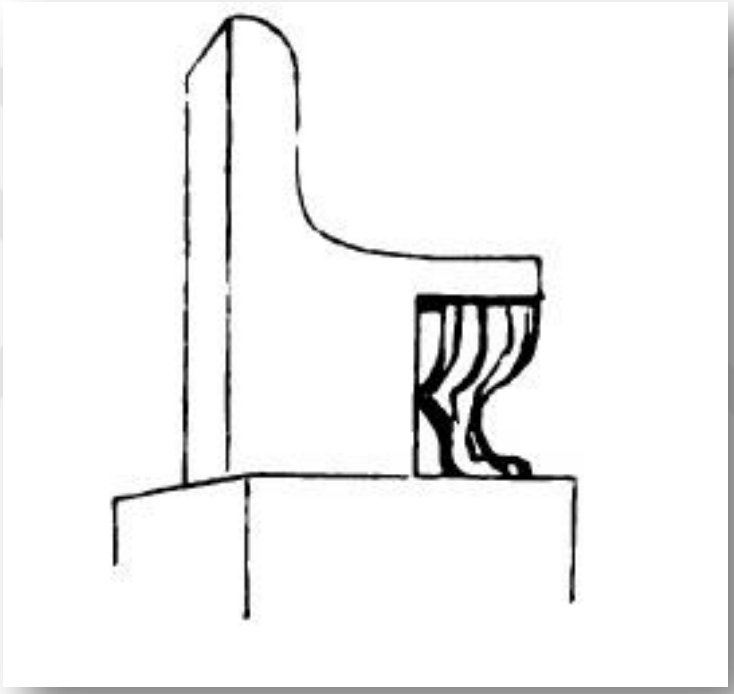

Çiz.1. 1. Charles Fellows'un Çizmiş Olduğu Oturma Koltuğu. (Fellows, 1941: 176)

Kayıtlardan bir diğeri 1842 tarihli olmakla beraber bu eser Fransız ressam Charles Joseph Frederic Soulacroix'e aittir **(Res.1. 2.)**. Büyük ihtimal ile Fellows'un ekibinde yer alan Soulacroix, yağlı boya ile çalıştığı bu tuvalinde caveanın doğu bölümünde yer alan oturma sıralarının üst bölümlerinden bakışım alarak tiyatro, Lahitli ve Harpy Dikme Anıt mezarlarını merkezine oturttuğu bir görüntü resmetmiştir. Tiyatronun özellikle caveası olmak üzere büyük bir kısmının çalışmaya dâhil edilmiş olduğu eserde bazı bölümlerde eksiklikler bulunmakla birlikte caveanın kuzeybatı ucundaki deprem tahribatı günümüzdeki durumu ile benzerlik

[26] Fellows, 1941.
[27] Fellows, 1941: 176.

göstermektedir. Caveanın güney doğusunda yer alan vomitorium girişinin ise ayakta olması oldukça ilginçtir. Günümüzde yıkık halde bulunan bu tonozlu girişi Gerorge Scharf'ın, C. Fellows'un kitabında yer alan, 1847 yılında yaptığı lithografik eserinde yıkık şekilde tasvir etmiş olması ve girişin resmedilişindeki perspektif hatası sanatçının burada bir tamamlamaya gitmiş olabileceğini de akla getirebilir.

Res. 1. 2. Charles Joseph Frederic Soulacroix'nın Yağlı Boya Çalışması. (Soulacroix, 1842)

Fellows'un üçüncü Ksanthos ziyaretine dayanan ve Ksanthos'un kıymetli plastik eserlerini tanıtarak övdüğü, 1843 yılında yayımlanan "*Xantian Marbles"* isimli günlüğünde karşımıza çıkmaktadır[28]. Fellows çalışmasında tiyatro ile ilgili kısa ve basit bir tanımlamanın ardından kısa detay bilgiler bağlamında tiyatronun giriş kapısının üzerinde duyguları yansıtan maskların bulunduğundan bahsetmiştir[29]. Günümüzde yerlerinde bulunmayan bu maskların diğer önemli plastik eserler ile birlikte, Fellows tarafından British Museum'a götürülmüş olması muhtemeldir. Ayrıca proskeneden hiçbir iz kalmadığını belirten Fellows bu durumun, Antik Dönem tiyatrolarında bu bölümlerindeki ahşap kullanımına bağlı olması gerektiğini savunmuştur[30].

Bu araştırmalar sırasında 1843 yılında William James Müller'in tiyatronun bazı bölümlerinin de içinde yer aldığı üç adet yağlı boya çalışması bilinmektedir. Bu çalışmalardan

[28] Fellows, 1843.
[29] Fellows, 1843: 17.
[30] Fellows, 1843: 17.

anlaşıldığı kadarı ile Müller tiyatro çevresindeki mezar anıtlarını tuvallerine aktararak Ksanthos'un ilgi çekici antik kalıntılarını bir nevi fotoğraf işlevinde kayıt altına almayı sağlamıştır. Çalışmalarının ilkinde Müller caveanın doğu bölümünün üzerinden kuzeye doğru bakarak ev tipi mezarı resmetmiştir **(Res.1. 3.)**. Bu çalışmada sanatçının bakışım aldığı noktadan itibaren tiyatronun caveasının bir bölümü de bakışım gereği tuvale dâhil edilmiştir. Tuvalde caveanın bazı bölümleri kısmen sağlam olarak görülse de özellikle günümüzde olduğu üzere caveanın doğu bölümündeki eski bir deprem etkisini sanatçının eserini ortaya koyduğu 1843 yılında da kısmen görmek mümkündür.

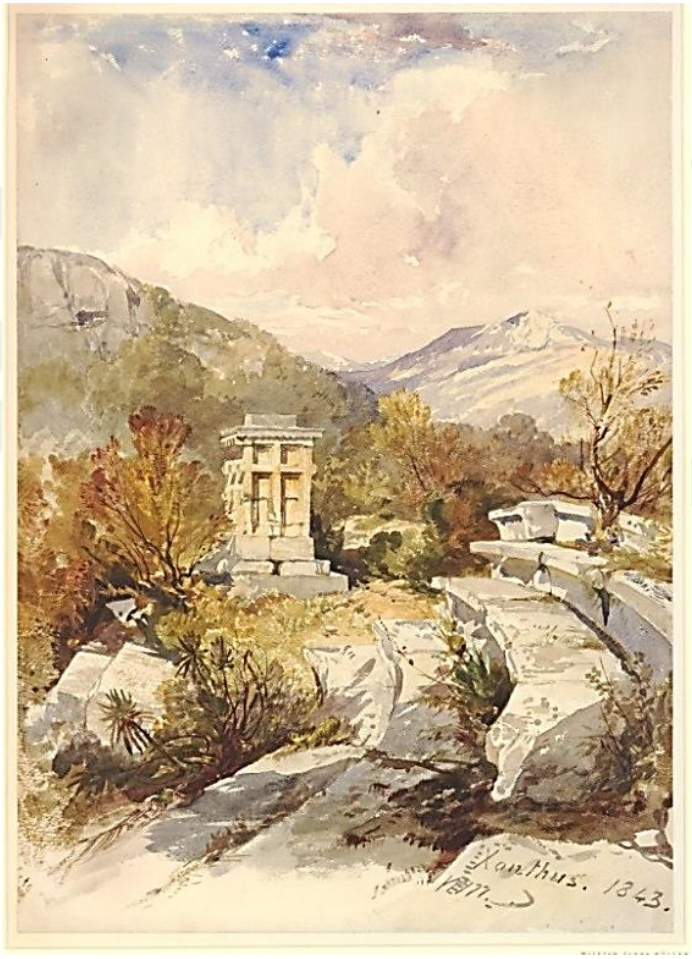

Res. 1. 3. William James Müller'in İlk Yağlı Boya Çalışması. (Müller,1843)

Müller ikinci çalışmasını yapının kuzey doğusundan gerçekleştirmiştir **(Res.1. 4.)**. Tuval pozisyonuna göre Ev Mezar'ın yanı sıra Harpy ve Lahitli Dikme Mezar anıtlarını çalışmanın merkezine almış olduğu bu resimde bakışım gereği tiyatronun cavea'sının kuzey batı bölümünün bir kısmı da yer almaktadır. Görünen bölümdeki oturma sıralarının üst bölümündeki tahribatın, o dönemde de günümüzdeki ile aynı derecede olduğu tuval üzerinden net bir şekilde okunabilmektedir.

Res. 1. 4. William James Müller'in İkinci Yağlı Boya Çalışması. (Müller,1843)

Müller üçüncü ve tiyatronun içine dâhil edilmiş olduğu son çalışmasında; ikinci tuvalinde olduğu gibi tiyatronun doğusundan fakat bu kez farklı bir bakış açısından tuvalin en sağ yönüne Lahitli Dikme Anıt Mezarı'nı, merkezine ise Ev mezar, tiyatro ve Likya Akropolünü resmetmiştir **(Res.1. 5.)**. Bu çalışmada özellikle tiyatronun summa caveasının kuzey kısmına geç dönemde inşa edilmiş olan yüksek sur duvarı günümüzde olduğu şekilde kısmen yıkık olarak tasvir edilmiştir. Müllerin yapmış olduğu bu çalışmalardan aslında eserlerin yapılmış olduğu 1843 yılından günümüze değin tiyatronun uğramış olduğu tahribat durumunda çok fazla bir değişikliğin olmadığını görmekteyiz.

Res. 1. 5.William James Müller'in Üçüncü Yağlı Boya Çalışması. (Müller,1843)

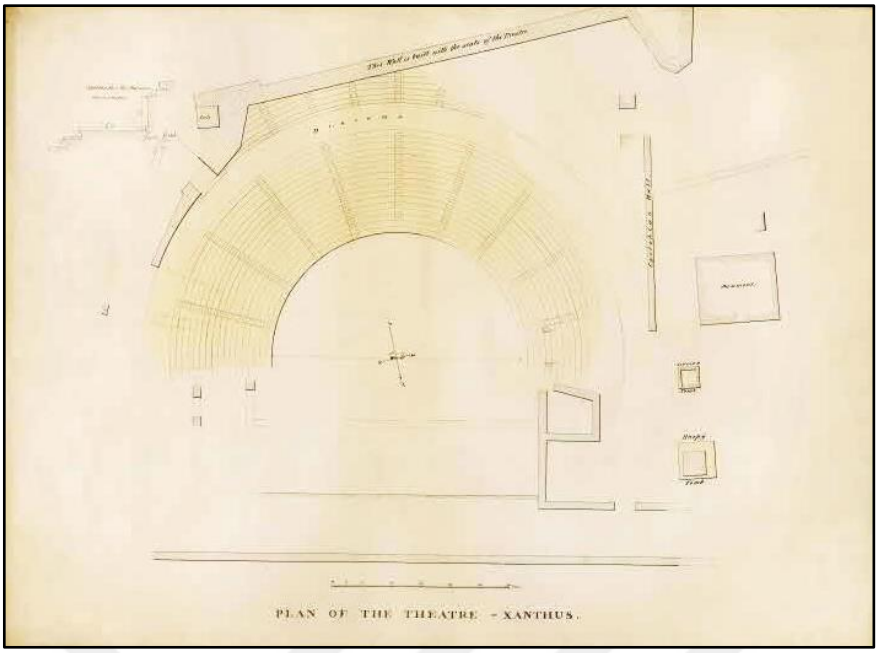

Çiz.1. 2. Mimar Major Rohde Hawkins'in Çizmiş Olduğu Ksanthos Tiyatrosu'nun İlk Planı. (Hawkins, 1843-1844).

Yine Fellows'un ekibinden İngiliz mimar Major Rohde Hawkins Ksanthos Tiyatrosu'nun ilk mimari planını çizmiştir **(Çiz.1. 2.)**. Mimar Hawkins'in çizmiş olduğu plan barındırmış olduğu hatalara rağmen o günün şartlarına göre oldukça iyi bir çalışmadır. Bu çalışma yapıldığında sahne binasının neredeyse tamamen dolgu toprak altında olması nedeniyle skene ile ilgili çok fazla bir veri yoktur. Bunun dışında kastron duvarının aksı ile caveanın doğusundaki duvarın uzanışı günümüz verilerine göre yanlış çizilmiştir. Bu çizimde ilgi çeken bir başka nokta ise parodosun üzerinde yer alan kemer tonozlu mimarinin doğusunda yer alan bir kapı açıklığıdır. Normal şartlarda o noktada bir kapı açıklığının beklenmesi çok muhtemel olmamakla birlikte belki de bu çizim paraskeniona ait olabilir. Bu bağlamda paraskenionun yerleştirilmiş olduğu konum yanlıştır.

Yapının ilk gravür çalışması ise lithografi tekniğini uygulayan George Scharf Junior tarafından resmedilmiştir **(Res.1. 6.)**. Sanatçının tiyatronun içine dâhil edilmiş olduğu ve C. Fellows'un kitabında yayınlanmış dört eseri[31] bulunmaktadır. Çalışmalarının ilkinde Scharf, Müller'in üçüncü eserini resmetmiş olduğu Ev Mezar'ın hemen kuzey doğusundan bakışım alarak gerçekleştirmiş ve çalışmanın ana merkezine Ev Mezar'ın yanı sıra Lahitli ve Harpy Dikme Anıt Mezarları ile Ksanthos Tiyatrosu'nu da dâhil etmiştir. Gravürde tiyatronun doğu kısmının o günkü durumu net olarak gözlemlenebilmektedir. Özellikle çalışmanın gerçekleştirilmiş olduğu tarihte de doğu kısımda yer alan, caveanın üzerinde yükselmiş

[31] Fellows, 1847.

olduğu iki tonozun ve vomitoriuma geçişinin neredeyse günümüzdeki ile aynı tahribat durumuna sahip olduğu görülmektedir.

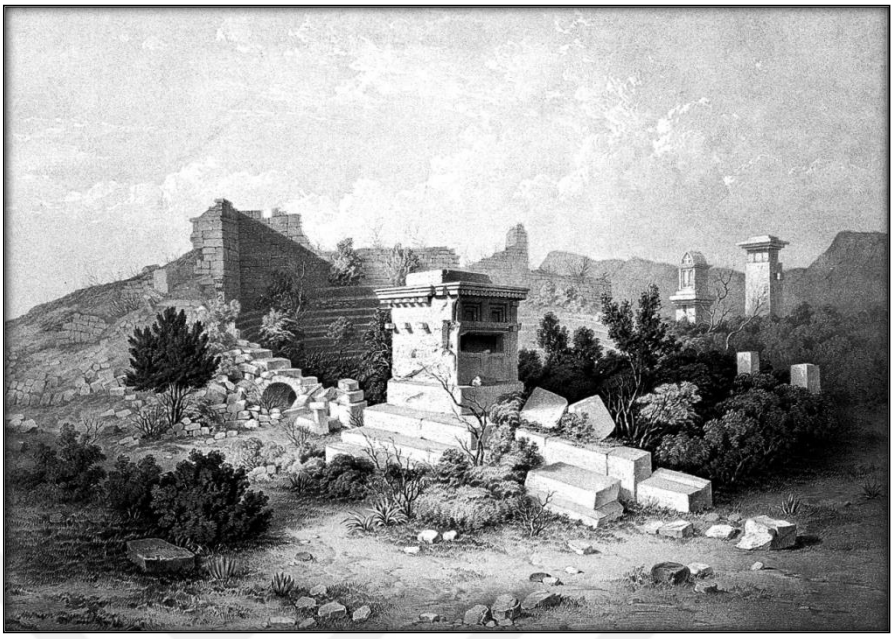

Res. 1. 6. George Scharf Junior'un Birinci Çalışması. (Scharf, 1847)

Tiyatronun çalışmasına dâhil olduğu ikinci eserinde ise Scharf, çalışmasında Roma Akropolü olarak adlandırılan kentin en yüksek noktasından kentin aşağıda kalan tüm kalıntılarını bir arada resmetmiştir **(Res.1. 7.)**. Bu çalışma uzak bir bakışıma sahip olduğundan sadece tiyatronun caveasının kuzey kısmında yükselen kastron duvarı belirgin olarak görülebilmektedir ve göründüğü kadarıyla duvarın o günkü durumu ile günümüzdeki korunmuşluğu arasında neredeyse hiçbir fark yoktur.

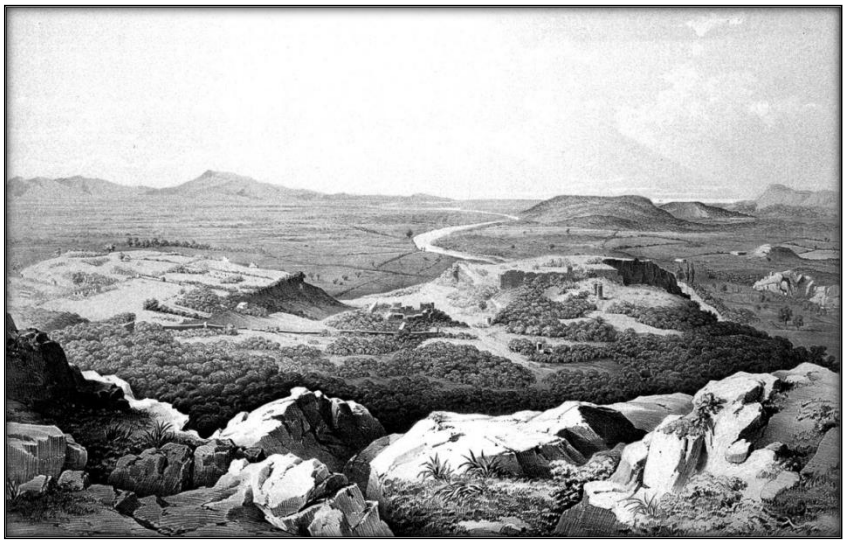

Res. 1. 7. George Scharf Junior'un İkinci Çalışması. (Scharf, 1847)

Res. 1. 8. George Scharf Junior'un Üçüncü Çalışması. (Scharf, 1847)

Tiyatroyu çalışmasına dâhil ettiği bir diğer eserinde Scharf bu kez bakışımını caveanın batı kısmında yer alan oturma sıralarının en üst bölümünden kuzeye, Lahitli ve Harpy Dikme Mezar anıtlarının bulunduğu noktaya doğru yöneltmiştir **(Res.1. 8.)**. Bu bağlamda bakış açısına göre tiyatronun caveasının batı kısmı ile birleştiği orkestra bölümünün batı bölümünden bir kesit çalışmada net olarak izlenebilmektedir. Özellikle caveanın kuzeybatı kesmindeki deprem tahribatı ile orkestranın içindeki dolgu toprak ilk kazıların başlamış olduğu 1950 yılı ile aynı durumdadır.

Res. 1. 9. George Scharf Junior'un Dördüncü Çalışması. (Scharf, 1847)

Scharf'ın bu çalışmasının tam tersi yönünde bakış açısına sahip, doğrudan Harpy Dikme Mezar Anıtı'nı merkezine aldığı bir başka çalışması daha bulunmaktadır **(Res.1. 9.)**. Bu eserde de bir öncekinde olduğu gibi caveanın kuzeybatı bölümünün, deprem tahribatı gözlemlenebilen çok az bir kısmı yer almaktadır.

Scharf'ın tiyatroyu çalışmasına yansıtmış olduğu son eseri ise Nereidler Anıtı'nın terasından kuzeybatıya doğru bakışım aldığı gravür çalışmasıdır **(Res.1. 10.)**. Bu çalışması geniş bir alanı içine alan panoromik bir çalışma olduğu için yapılar oldukça küçük çizilmiştir ki bu sebepten dolayı tiyatronun yapısı hakkında çok fazla veri elde edilememektedir.

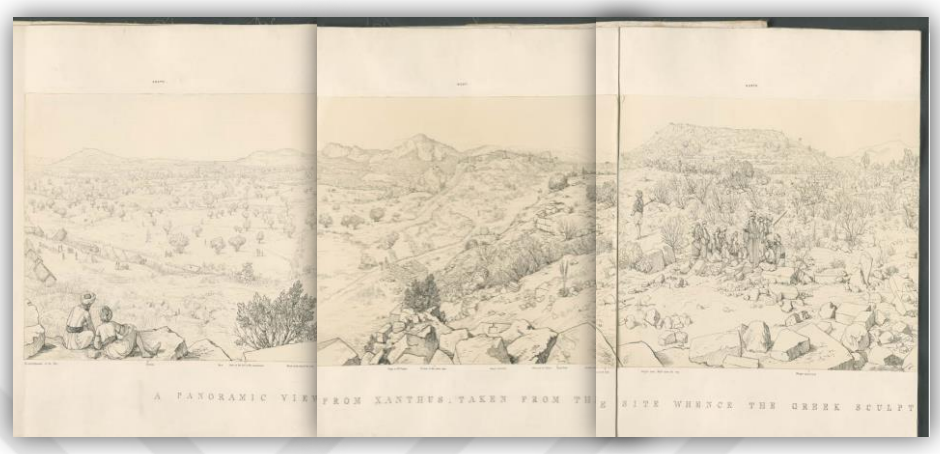

Res. 1. 10. George Scharf Junior'un Beşinci Çalışması. (Scharf, 1847)

Ksanthos Tiyatrosu'nun 1847 yılındaki bir başka kaydı ise CH. Fellows gibi Likya'da araştırmalar yaparak bu araştırmalarını "Travels in Lycia, Milyas and Cibyratis" adı ile yayınlayan Jeolog T. A. B. Spratt'a aittir[32]. Spratt, tiyatro hakkında hiç bilgi vermese de, Roma Akropolü'nden kentin batı kanadına doğru bakışım alarak yapmış olduğu litografi çalışmasında tiyatroya da yer vermiştir **(Res.1. 11.).**

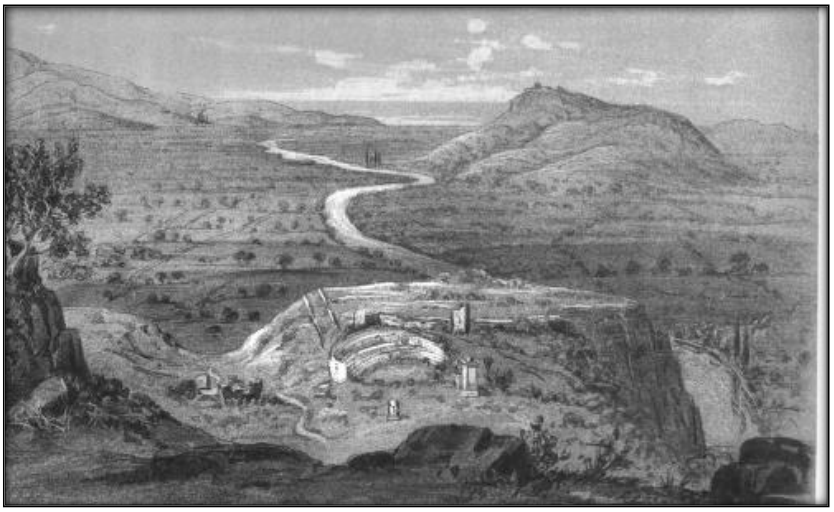

Res. 1. 11. T. A. B. Spratt'ın Roma Akropolün'den Yapmış Olduğu Çalışma. (Sprat-Forbes, 1847: 28, Lev. 2).

Bu konudaki son kayıt ise Avusturyalı Yüzbaşı Ernst Krickl'e ait bir fotoğraftır. 1892 yılında Güneybatı Anadolu'da bilimsel araştırmalar gerçekleştiren Avusturyalı gezginlerin

[32] Spratt-Forbes, 1847: 28, Pl (II).

üçüncü gezilerinde onlarla birlikte gelen istihkâm Yüzbaşı Ernst Krickl, Roma Akropolü'nden Likya Akropolü'ne doğru bakışım alarak tiyatronun da içinde yer aldığı bir fotoğraf çekmiştir. Ernst Krickl'in notlarından Nezih Başgelen tarafından günümüze uyarlanarak yayına hazırlanan "1892 Likya Günlüğü" adlı çalışmada[33] yer alan bu fotoğraftan net bir şekilde gözlemlendiği üzere tiyatronun mimari tahribatı günümüzden farksız değildir **(Fot.1. 1.)**.

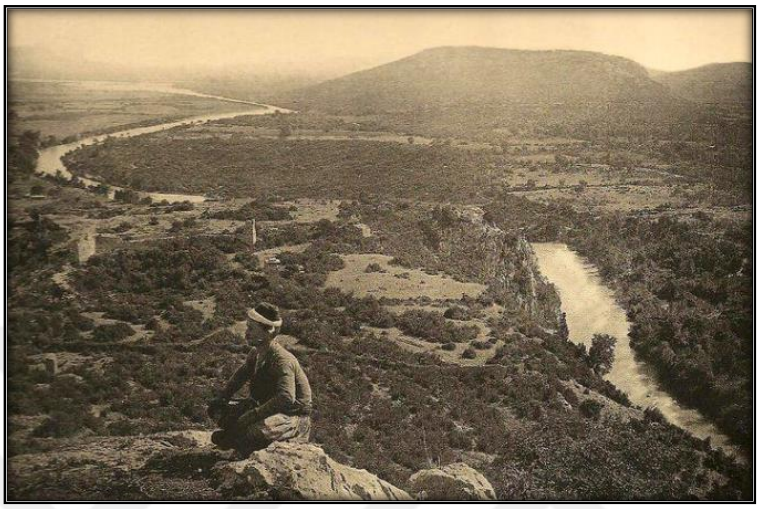

Fot.1. 1. Ernst Krickl'in Roma Akropolünden Çekmiş Olduğu Fotoğraf. (Krickl, 2005: 15 Res. 6)

1.3. Tiyatroda Gerçekleştirilmiş Araştırmalar ve Bilimsel Yayınlar (20. ve 21. Yüzyıl)

C. Fellows'un 19. yüzyılda gerçekleştirmiş olduğu kayıtlardan anlaşıldığı kadarıyla, tiyatronun en geç o tarihten itibaren toprak altında olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda, özellikle orkestra ve sahne binası üzerine yığılı halde bulunan toprak dolgunun ilk defa kazılması, yapı üzerindeki ilk bilimsel araştırmaların başladığı 1950'li yılllara uzanır. P. Demargne'ın başkanlığında 1950-60 kazı sezonları arasında üç kazı çalışması (1953, 1954 ve 1957 kazı sezonları) gerçekleştirilmiş ve bu çalışmaların sonucunda cavea ve orkestrada bulunan dolgu toprağın çoğu kazılarak yapının mimari bütünlüğü ortaya çıkarılmıştır[34]. Daha sonraki yıllarda araştırmaların Letoon üzerine odaklanmış olması nedeniyle tiyatro çalışmalarına 30 yıl ara verilmiştir.

P. Demargne'ın ricasıyla, 1989 yılında roma tiyatro mimarisi üzerine uzman E. Frezouls ve mimar D. Longepierre Ksanthos Tiyatrosu'nda yeniden çalışmalara başlamışlardır[35]. Bu çalışmaların sonucu olarak 1990 yılında E. Frezoul tarafından yapının mimari tanımlamasının yapılmış olduğu "L'exploration du théâtre de Xanthos" adlı kısa bir makale yayınlanmıştır. Bu çalışmada yapının planı ve doğudaki paraskenion bölümünün cephe çizimi yapılmıştır **(Lev. 3 – a, b)**. 1991 ve 1992 yılı çalışmaları Chr. le Roy tarafından

[33] Krickl, 2005.
[34] Demargne, 1954: 113; Demargne, 1955: 106; Demargne, 1958: 20.
[35] Frezouls, 1990: 875.

kazı sonuçları toplantısında sunulmuştur. Sonrasında E. Frezoul'un vefat etmesi üzerine tiyatro araştırmalarına tekrardan ara verilmiştir[36]. Bu üzücü ayrılığın ardından 1998 senesinde J. C. Moretti[37] Ksanthos Tiyatrosu hakkında kısa bir tanıtım yazısı kaleme almıştır. Fakat bu yayınlar teknik rapordan öteye gitmemekle birlikte, yayınlarda tiyatro kazılarından ele geçen tarihlendirmeye yarayacak hiçbir buluntuya yer verilmemiş ve sahne binalarının restitüsyonları hakkında hiçbir bilgi yer almamamıştır. E. Frezoul'un ölümünün ardından tiyatrodaki çalışmalara 2001 kazı sezonunda yeniden başlanmıştır. Bu çalışmalarda tiyatronun orkestrası ve sahne binasının içinde bulunan yaklaşık 400 adet mimari blok yapının kuzey doğusunda bulunan boş alan üzerine dizilmiştir. Yine 2001 yılında J. des Courtils ve L. Cavalier Ksanthos'un şehirciliği ile ilgili olarak yapmış oldukları çalışmada tiyatroyu urbanistik açıdan ele almışlardır[38]. L. Cavalier 2005 yılında tiyatronun mimari bezemeli bloklarının da içinde yer aldığı[39], Ksanthos'un mimari bezemeli blokları üzerine bir çalışmasını bilim dünyasına sunmuştur. Yaklaşık sekiz sene aranın ardından 2009 yılında gerçekleştirilen çalışmalarda postskenedeki odalarda bulunan mimari bezemeli blokların bazıları, dolgu toprak kazılarak çıkarılmış ve önceki blokların olduğu yere transfer edilmiştir. Ayrıca orkestrada gerçekleştirilen temizlik çalışmaları sonucunda erken caveaya ait izler tamamen ortaya çıkarılmıştır. Tiyatro yapısındaki son kazı çalışmaları B. Varkıvanç'ın başkanlığındaki 2011 senesinde gerçekleşmiştir. Bu çalışmalarda tiyatronun doğu paradosunun kuzey doğusunda bulunan, önceki çalışmalar sonucu yoğun tahribata uğramış ve sonuç olarak görsel ve bilimsel niteliğini yitirmiş, tehlike arz edebilecek bir Bizans Dönemi duvar kalıntısı gerekli belgeleme işlemleri yapıldıktan sonra kaldırılmıştır[40]. 2016 yılında Likya Tiyatroları ile ilgili genel bir değerlendirme çalışması yapan B. Özdilek Ksanthos Tiyatrosu'na da değinmiştir[41].

1.3.1. 1953 Yılı Kazı Sezonu

P. Demargne önderliğinde, E. Frezouls'un bilimsel anlamda yönlendirdiği Ksanthos Tiyatrosu'ndaki kazılar, ilk defa 1953 kazı sezonunda başlatılmıştır[42]. Bu ilk kazı sezonunda, neredeyse tamamı toprak altında kalan cavea, orkestra, parodos ve sahne binası üzerindeki dolgu toprağı kaldırarak yapının mimari dokusunu tam anlamıyla ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilmiş çalışmalarda cavea oturma sıraları

[36] Moretti, 1998: 52-55.
[37] Moretti, 1998: 52-55.
[38] Courtils ve Cavalier, 2001: 149-171.
[39] Cavalier, 2005: 45-66.
[40] Varkıvanç, 2012: 57.
[41] Özdilek, 2016: 139-185.
[42] Demargne, 1954: 113-114.

topraktan arındırılmış ve ayrıca orkestra ile parodos'daki dolgu toprak kazılarak mimari dokuları ortaya çıkarılmıştır **(Fot.1. 2-3.)**.

Fot.1. 2. 1953 Yılı Kazıları Öncesi. Tiyatronun Batı Kanadı. (Frezouls, 1990: 875 Lev. 1.1)

Yapılan bu ilk çalışmaların sonucunda tiyatronun mimarisi üzerine bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Bu bağlamda özellikle caveanın altındaki odaların varlığı ve bu durumun geç dönemlerde düzenlenmiş olmasının tarihlendirme durumlarında zorluklara neden olabileceğine değinilmiş, ayrıca tamamı henüz kazılmamış olsa da sahne binasının mimari yapısı üzerine bazı gözlemlemlerini aktarılmıştır. Buradaki gözlemlerinde alandan ele geçen ve dönem olarak homojen bir bütünlük arz eden Korinth başlıkları, altlıklar, frizler ve gibi diğer mimari bezemeli buluntulardan yola çıkarak MS 2. yüzyılın 2. yarısı tarihlendirmesi yapan E. Frezoul doğudaki vomitorium yakınlarından, üzerinde yönetici Fronto Neratius'un anılmış olduğu bir yazıtın ele geçtiğini belirtmiştir[43].

Fot.1. 3. 1953 Yılı Kazıları Öncesi. Sahne Binası ve Parodos. (Frezouls, 1990: 875 Lev. 1.2)

[43] Demargne, 1954: 113-114.

1.3.2. 1954 Yılı Kazı Sezonu

1954 kazı sezonunda tiyatrodaki dolgu toprağın, postskenedeki odalar ve batı vomitoriuma ulaşan geçişler haricinde, neredeyse tamamı kazılarak yapının tüm mimari dokusu ortaya çıkarılmıştır[44]. Özellikle skenenin tüm detayları bu kazı çalışması sonunda net olarak tanımlanmıştır **(Fot.1. 4-5.)**. Sahne binasının ön duvarında bulunan en doğu ve en batı yönlerdekiler haricindeki beş kapının da sonradan doldurulmuş olduğu gözlemlenmiştir. Binaya ait mimari bezemeli blokların çoğu önceki sezonda ele geçenlerle benzer olarak MS 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Yine, bu çalışma sürecinde batı parodosta bulunan dolgu toprak iç tarafta en batı yöne kadar açılmıştır. Batı parodos ve paraskenionun arasındaki alanda yer alan ve orkestraya girişi sağlayan plaka döşeli yol kısmen ortaya çıkarılmıştır.

Ayrıca caveanın Lahitli ve Harpy Dikme Anıtları'na en yakın olduğu batı bölümde yapılan araştırmalarda MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilen figürlü bir lahit kapağının yanı sıra postskeneden ele geçen altıncı yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen bir kabartma (atlı savaşçı ve yerde yatan düşman) ele geçmiştir. 1953 yılında ise batıdaki pseudo parodosta ortaya çıkarılan Arkaik Dönem'e ait bir aslanın ön kısmının ele geçtiği yerde, bir baş parçası ele geçmiştir[45].

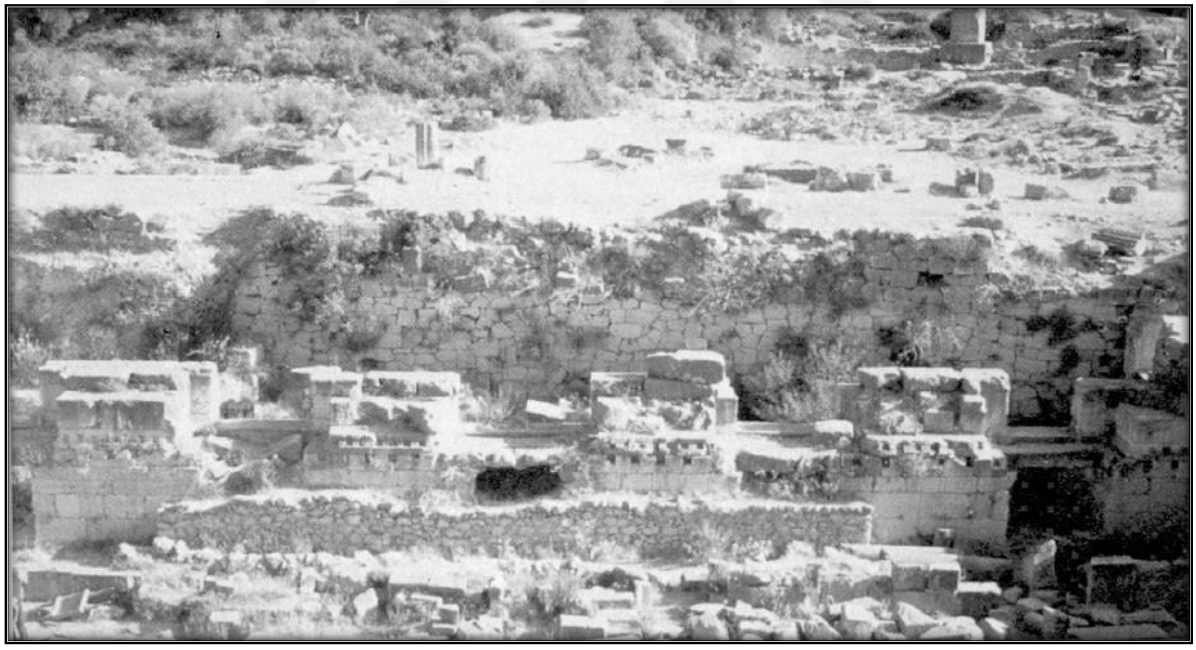

Fot.1. 4. 1954 Yılı Kazıları Sonrası Sahne Binası. (Frezouls, 1990: 877 Lev. 1.4)

1.3.3. 1957 Yılı Kazı Sezonu

[44] Demargne, 1955: 106-107.

[45] 1954 yılı kazıları raporunda, bu baş parçasının oturan ya da ayakta duran bir heykele ait olduğu ve tıpkı Yazıtlı Dikme Anıtı'nın üzerinde yer aldığı düşünülen heykel gibi bu heykelin de Harpy Dikme Anıt Mezarı'nın üzerinde durmuş olabileceği yönünde görüş belirtilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bk. Demagne, 1955: 107.

Yaklaşık üç sene ara verilen tiyatro kazılarına 1957 yılında devam edilmiştir[46]. Bu dönem kazıları ağırlıklı olarak postskene, doğu parodos ve orkestra bölümlerinde gerçekleştirilmiştir. Orkestra bölümdeki dolgunun büyük çoğunluğu kazılarak postskenenin beş ayrı trapezodial formda odaya bölünmüş olduğu anlaşılmış ve bu odların üst kodlarında yer alan konsollar, odaların, yapının zemin katına ait olduğunu göstermiştir.

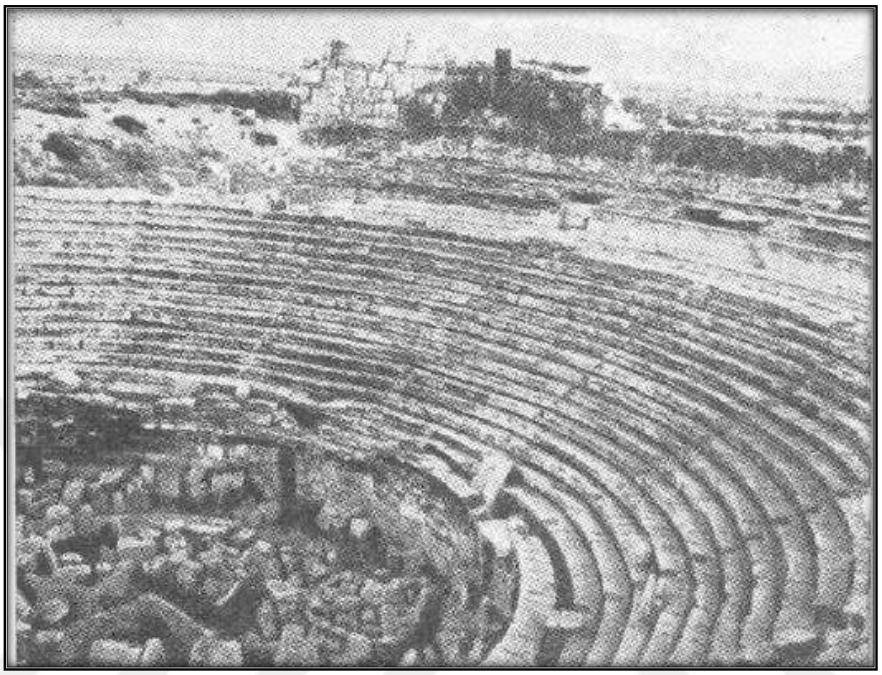

Fot.1. 5. 1954 Yılı Kazıları Sonrası, Orkestra ve Cavea. (Frezouls, 1990: 877 Lev. III.3)

Doğu paradosta, paraskeniondan analemma duvarı boyunca, doğuya doğru yapılan çalışmalarda duvarın üzerinde iki giriş kapısı ortaya çıkarılmış ve bu kapıların summa caveanın doğu alt bölümünde diazomaya çıkışı sağlayan doğudaki vormitorium girişi ile bağlantılı bir ambulacruma girişi sağladığı düşünülmüştür. Ayrıca cardo maximusun hemen tiyatronun doğu sınırına paralel geçmesi nedeniyle, cadde ile tiyatro arasında anıtsal bir geçişin var olması gerektiğine değinilmiştir.

Orkestrada yapılan çalışmalarda ise bazı ilginç bulgulara rastlanılmıştır. Bunlardan ilki tiyatronun su sistemi ile bağlantılıdır. Kazılarda ortaya çıkarılan bu sistem, orkestranın ortasında yer alan üçgen bir havzadan künkler yardımıyla su temin ederek batıdaki pseudo parodosa iletimini gerçekleştirir. Hellenistik Dönem tiyatroya tarihlendirilen caveanın izleri de orkestra'daki bu dönem çalışmaları sırasında ilk defa ortaya çıkarılmıştır. Bu kazılarda küçük buluntuların dışında biri İon sanatı stilinde işlenmiş yaşlı bir adamın bulunduğu stel parçası, diğeri üzerinde iki portre bulunan bir lento olmak üzere Arkaik Dönem'e tarihlendirilen iki kabartma parçası ele geçmiştir.

[46] Demargne, 1958: 8-9.

1.3.4. 1989 Yılı Kazı Sezonu

Otuz seneyi aşkın bir ara sonrası yeniden tiyatroya yönelen araştırmalarda, özellikle orkestrada yapılan tespitler tiyatronun erken evreleri ile ilgili verilerin elde edilmesini sağlamıştır. Bu bağlamda orkestrada ortaya çıkarılan erken cavea kalıntıları ile parodos'daki taş döşemeleri Hellenistik Dönem tiyatronun ardıllarından daha küçük boyutlara sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca bu çalışmalar sırasında yapılan mimari gözlemler, erken tiyatronun, oturma sıralarının en yüksek noktasından Harpy, Lahitli ve Tiyatro Dikme Anıtları'nı net bir şekilde görülebilcek şekilde tasarlanmış olduğunu göstermiştir **(Fot.1. 6.)**.

Buna karşın, Roma Dönemi tiyatrosunun erken tiyatroya göre daha geniş bir yapıya sahip olduğu; ancak oturma sıralarının en yüksek kodunun Tiyatro Dikmesi'nin kaidesine denk gelmesi haricinde, diğer anıtlar ile bağlantıyı tamamen kesmemiş olduğu var olan kalıntılar üzerinden değerlendirilmiştir. Ayrıca özellikle tiyatro ile dikmeler arasındaki bu bağlantıyı bozmamak için bu bölümde bir parodosun yapılmamış olduğu buna karşın simetri kaygısı üzerine dikmelerin bulunduğu alandaki kült alanının alt kodlarına açılan kör bir kapının inşa edilmiş olduğu anlaşılmıştır **(Çiz.1. 3-4)**.

Fot.1. 6. 1989 Yılı Kazıları Sonrası, Hellenistik Dönem Cavea Kalıntıları ve Koruma Duvarı. (Sprat-Forbes, 1847: 28, Lev. 2).

Daha sonraki bir aşamada ise tiyatronun venationes gösterilerine uygun bir duruma getirilmesi için oturma sıralarının en alt kodlarından bir kaç sıranın sökülerek bu alanın, caveanın altında kalacak şekilde içinde gladyatörlerin dövüşe çıkmadan önce tutulmuş olduğu iki odanın yer aldığı, yüksek bir duvar şeklinde yeniden inşa edildiği anlaşılmıştır. Ayrıca yapılan bu gözlemlerde caveanın güneyinde bulunan yüksek koruma duvarının Bizans

Dönemi'nde, caveaya ait oturma sıralarının büyük bir bölümü sökülerek inşa edilmiş olduğu ortaya konmuştur[47].

1.3.5. 1991-1992 Yılı Kazı Sezonları

1990 yılındaki aranın ardından 1991 kazı sezonunda bir ay, 1992 sezonunda ise üç hafta olmak üzere tiyatrodaki araştımalara devam edilmiştir ve bu çalışmalarda farklı sonuçlar ve öngörülere ulaşılmıştır. Bu bağlamda özellikle orkestranın ortasındaki onlarca bloğun tiyatronun sahne binasına ait olduğu fakat bu blokların henüz mimari dokusu tam tespit edilemediği için varlığı hipotetik olan doğudaki ambulacrum geçişinde yeniden kullanılmış olabilecekleri öngörülmüştür. Bu dönemki çalışmalarda parodosun mimari yapısı ortaya çıkarılmış ve taş döşemeli yolun analemma üzerindeki tonozlu kapı sınırında sonlanmış olduğu görülmüştür. Ayrıca bu bölümün kuzeyinde pulpituma açılan bir başka taş döşemeli yol ortaya çıkarılmıştır. Bu iki yolun şu anda yıkık olan bir duvarla birbirinden ayrılmış olduğu tespit edilmiştir.

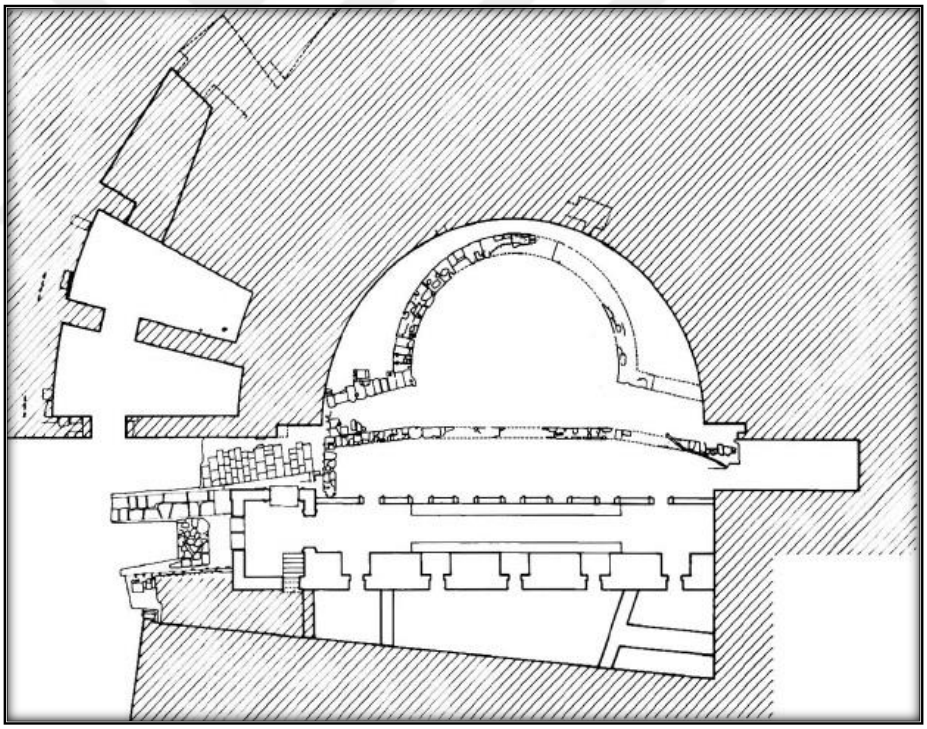

Çiz.1. 3. Tiyatronun 1989 Yılı Kazılarında Yapılmış Olan Planı. (Frezouls, 1990: 883 Res. 3).

Tiyatroya ulaşım bağlamında yapılan çalışmalarda ise modern yolun yaklaşık üç metrelik bir dolguya sahip olduğunu ve bu dolgunun altında ise Vespasianus Takı'ndan başlayarak agoraya kadar ulaştığı tahmin edilen cardo maximusun varlığı ortaya çıkarılmıştır. Yapılan araştırmalar şu ana kadar yaklaşık yirmi metrelik bir bölümü ortaya çıkarılan taş döşemeli yolun agoraya doğru yükseldiği rampa kısımlarda taş döşeme olarak değil, çok

[47] Le Roy, 1990: 76.

yüksek basamaklara sahip dev merdivenler şeklinde devam etmiş olması gerektiğini ortaya koymuştur[48].

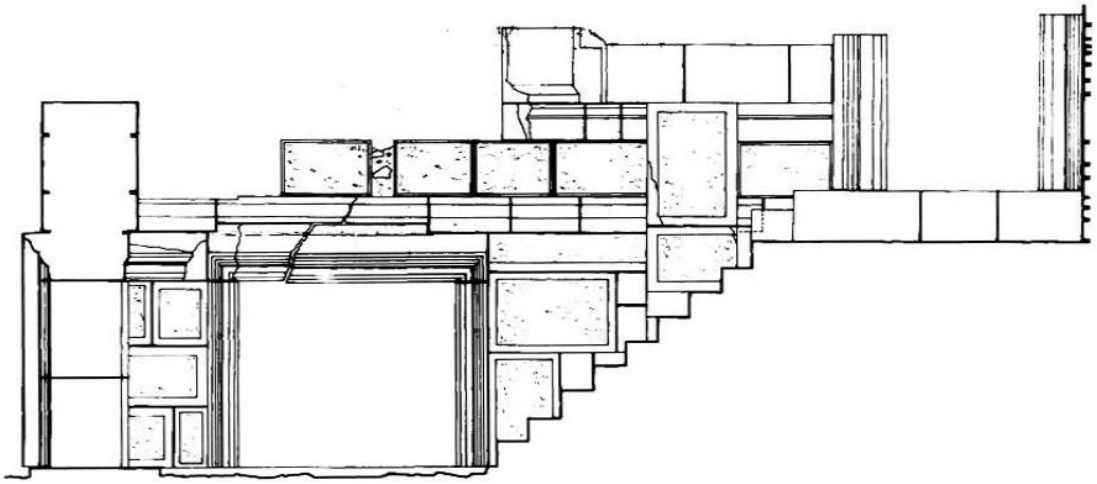

Çiz.1. 4. Tiyatronun 1989 Yılında Yapılmış Olan Paraskenion'un Kesit Çizimi.

1.3.6. 2001 Yılı Kazı Sezonu

E. Frezouls'un vefat etmesi nedeniyle ara verilen tiyatro araştırmalarına 2001 yılında devam edilmiştir. Bu çalışma sezonunda E. Frezouls'un daha önce ortaya çıkarmış olduğu, tiyatronun orkestrasındaki yaklaşık 400 adet mimari blok orkestranın zemininin ortaya çıkarılması amaçlanarak hamamın hemen kuzeyindeki boş alana taşınmıştır **(Fot.1. 7)**[49].

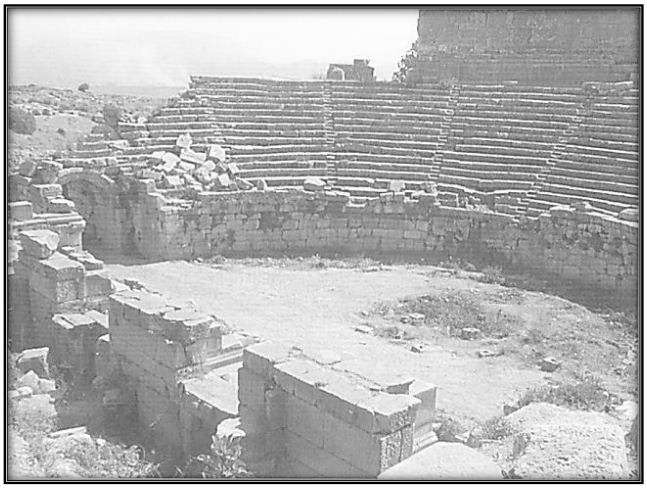

Fot.1. 7. 2001 Yılı Kazıları Sonrası, Orkestradaki Mimari Blokların Taşındıktan Sonraki Hali. (Frezouls, 1990: 886 Res. 4).

1.3.7. 2009 Yılı Kazı Sezonu

Yaklaşık sekiz senelik bir aranın ardından 2009 yılında tiyatro çalışmalarına devam edilmiştir. Bu sezonda gerçekleştirilen çalışmalar daha çok tiyatronun fiziki durumuna

[48] Le Roy, 1993: 305.
[49] Courtils ve Laroche, 2002: 306, Res. 6.

yönelik olarak orkestranın tesviyesi ve postskene'de yapılan kazı çalışması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda postskenede yapılan kazı çalışmaları sırasında sahne binasına ait olduğu düşünülen bloklar öncelikle agoranın güney portikosuna yerleştirilmiş daha sonra ise tiyatroya ait olanların bir kısmı, 2001 yılında oluşturulan, tiyatroya ait blokların yer aldığı taş tarlasına taşınmışlardır **(Fot.1. 8.)**[50].

Fot.1. 8. 2009 Yılı Kazıları Sonrası, Orkestradaki Mimari Blokların Taşındıktan Sonraki Hali. (Kazı Arşivi)

Orkestrada gerçekleştrilen tesviye çalışmalarında ise Hellenistik caveaya ait temel blokları ortaya çıkarılmıştır[51]. Ayrıca tiyatro arenaya dönüştürüldüğünde yükseltilen duvarda kullanılan blokların cavea'nın sökülen oturma sıraları olduğu belirtilmiş ve duvar üzerindeki bej-krem renklerindeki dekor amaçlı sıvanın yakın benzerinin Magnesia'da da bulunduğu belirtilmiştir **(Fot.1. 9.)**[52].

Fot.1. 9. 2009 Yılı Kazıları Sonrası, Orkestradaki Mimari Blokların Taşındıktan Sonraki Hali. (des Courtils – Laroche, 2010: 297)

[50] Courtils ve Laroche, 2010: 297.
[51] Courtils ve Laroche, 2010: 297, Res. 24.
[52] Courtils ve Laroche, 2010: 297.

1.3.8. 2011 Yılı Kazı Sezonu

2011 kazı sezonunda parodosun hemen kuzey doğusunda, paraskenion girişine açılan yolun bitişiğinde bulunan alanda bir kazı çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar süresince, tiyatronun zaman içinde dolgu katmanından arındırılması sonrasında ortaya çıkarılmış olan Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmiş bir dolgu katmanı ile bu katman üzerinde yıllar içinde yıkılarak görsel ve bilimsel niteliğini yitirmiş bir duvar kalıntısı teknik risk bağlamında değerlendirildiği için gerekli belgeleme işlemleri uygulandıktan sonra kazılarak kaldırılmıştır[53].

1.3.9. 2017 Yılı Kazı Sezonu

2017[54] kazı sezonuyla beraber uzun bir aradan sonra tekrar araştırılmaya başlanan Ksanthos Tiyatrosu'nda yapının mimari yapısını anlaşılması ve kullanım evrelerini tarihlendirilmesi bağlamında belirli noktalarda sondaj çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu sondaj çalışmaları yoğun olarak daha önce Fransız araştırmacılar tarafından MÖ 1. yy'a tarihlendirilmiş olan erken cavea ve sahne binası çevresine yönelmiştir. Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışmalarda 13 sondajın yanı sıra 5 açma çalışması yapılmıştır **(Fot.1. 10.)**.
Cavea çevresinde gerçekleştirilen sondajlardan ele geçen buluntu sayısının oldukça az olmasına rağmen mimari anlamda önemli sonuçlara ulaşılmıştır. 3 no.lu sondajda cavea bloklarının alt sınırı tamamen ortaya çıkartılmış ve blokların tiyatronun erken evresine ya da bir exedraya ait oturma sıraları olduğu ve burada devşirme olarak kullanılmış oldukları anlaşılmıştır **(Lev. 24a)**. Bu veri bu blokların kullanılmış olduğu alanın Hellenistik caveaya ait olamayacağını göstermekle beraber Hellenistik cavea'nın temel bloklarının başka bir işlevde kullanılmış olduğunu ortaya koymaktadır. Sondajdan ele geçen Kıbrıs kökenli üzeri çentikli bir seramik parçası bu yapı bloğunun caveanın batı ucuna MS 5-6. yüzyılda yerleştirildiğini göstermektedir.

Diğer önemli bulgu 5 no.lu sondaj alanından gelmiştir. Bu sondaj orkestranın ortasında bulunan su tahliye yapısının niteliğini anlamak mahiyetinde yapının çevresinde açılmıştır. Bu bağlamda tahliye yapısının iki farklı evresi tespit edilmiştir. İlk evrenin kodu ikinciye göre -15 cm daha alt kodda olup burada daha nitelikli kiremit malzeme kullanılmıştır. Daha sonra tiyatronun son evresinde zemin 15 cm yükselince yapı niteliksiz moloz ve parça kiremitler ile yaklaşık 10 cm yükseltilmiştir.

6 no.lu sondajda kısmen ortaya çıkartılmış olan ve ulaştığı son kod sondajın inilmesine müsait olmadığından yalnızca 2,40 m derinliğe kadar takip edilen doğu batı yönlü uzanan

[53] Varkıvanç, 2012: 57.
[54] Dönmez ve Erdoğan, 2018: 71-73.

2,50 m uzunluğunda ve üstte takip edildiği noktada 0,45 m kalınlığa sahip bir duvar yapısı oldukça ilginçtir. Ne yazık ki alanın tamamen kırmızı renkli ve içinde kireç parçaları bulunan özel bir dolgu ile doldurulmuş olması nedeniyle elimize bu duvarı tarihlendirmeye yarayacak hiçbir buluntu ele geçmemiştir. Duvarın Hellenistik Dönem caveası ile aynı doğrultuda uzanması, işlevinin Hellenistik caveayı desteklemeye yaradığını düşündürmektedir. Diğer ilginç bulgu alanı 6, 7 ve 8 numaralı sondaj alanlarıyla ilgilidir. Bu alanlarda yapılan çalışmalar sonucunda daha önce Fransız bilm insanlarının ortaya çıkarmış olduğu Hellenistik Dönem sahne binasına ait olduğu düşünülen doğu duvar yeniden ortaya çıkartılmıştır. Bunun yanı sıra bu duvarın kuzey paralelinde Roma İmparatorluk Dönemi sahne binasının proskene bloklarının altında Hellenistik Caveaya ait olan sahne binasının temel blokları ortaya çıkartılmıştır. Bu verilerin dışında sondaj 6 ve sondaj 12 de ortaya çıkartılmış olan temel yapısı oldukça önemlidir. Aynı kod üzerinde yer alan bu temel yapısının, tiyatronun Roma İmparatorluk evresinin üzerine oturtulmuş olduğu temel taşları olduğu düşünülmektedir.

Fot.1. 10. 2017 Yılı Kazıları Sonrası, Erken Cavea ve Erken Sahne Binası Çevresinde Gerçekleştirilen Sondajlar. (Kazı Arşivi)

Sondaj çalışmalarının dışında proskene ve postskenede gerçekleştirilen kazı çalışmaları tiyatronun Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemleri'ndeki mimari yapısallığına ait önemli verilere ulaşmamızı sağlamıştır. Özellikle proskene'nin doğu kısmında yaptığımız açma Hellenistik Dönem sahne binasının temel taşlarının Roma İmparatorluk Dönemi sahne binasının altına doğru devam ettiğini göstermiştir.

Ayrıca buradan ele geçen biri megara kâsesine ait olmak üzere MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen birkaç seramik parçası sahne binasının tarihlendirme problemi için oldukça önemli verilerdir. Bu veriler erken sahne binasının en azından MÖ 125 yılından önce inşa edilmiş olduğunu göstermektedir. Postskenede 3 ve 4 no.lu odalarda bulunan yaklaşık 1 m'lik dolgu toprak kazılarak odalar Roma İmparatorluk Dönemi eşik koduna kadar açılmıştır. Bu alanlarda yapılan çalışmalarda aslan heykeline ait olan iki adet ayak parçası ve büyük ihtimal ile Apollon ya da Meleager'e ait olduğunu düşünülen 30 cm yüksekliğinde bir mermer torso ele geçmiştir. Bu çalışmaların dışında 1 ve 4 no.lu odalarda eşik seviyesinde tesviye edilmiş ve orkestrada ve diğer mekânlarda bulunan mimari bloklar taş tarlasına taşınarak alan düzenli hale getirilmiştir.

1.3.10. 2018 Yılı Kazı Sezonu

2017 kazı sezonuyla birlikte tekrar araştırılmaya başlanan tiyatrodaki çalışmalar 2018[55] sezonunda da sürdürülmüştür. Bu planlamaya göre özellikle Hellenistik Dönem sahne binasının plan bütünlüğünü anlamak maksadıyla postskene, proskene ve orkestrada olmak üzere toplamda on yedi sondaj açılmıştır **(Fot.1. 11.)**. Ayrıca yine 2017'de kazılmaya başlanan postskenede odalardaki dolgu toprak Roma İmparatorluk Dönemi zemin kotuna kadar kazılmıştır. Böylelikle yapının doğu yönündeki vomitorium girişinin dışındaki diğer tüm noktalarında kazı ve sondaj çalışmaları tamamlanmıştır.

Yapılan sondaj çalışmalarında oldukça önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Postskene bölümünde yer alan 1 no.lu odada açılan sondajda yaklaşık 1.40 m derinliğe inilmiş bu bağlamda yapının steril bir dolgu toprağın üzerine oturtulmuş olan temel taşlarının üzerinde yükselmiş olduğu anlaşılmıştır. Duvarın küçük boyutlu ve aralarında yoğun harç malzemenin bulunduğu üç sıradan oluşan temelin üzerine oturtulmuş olduğu tespit edilmiştir. Bu bölümde yapılan çalışmalarda neredeyse hiçbir buluntu ele geçmemiştir.

Özellikle Hellenistik skenenin mimari planını anlamak ve ortaya çıkarmak maksadı ile gerçekleştirilen sondajlarda da önemli verilere ulaşılmıştır. Bu bağlamda proskene bölümünde gerçekleştirilen 17 no.lu sondajda (0,65x1,80 m) Roma İmparatorluk Dönemi skenesinin doğrudan Hellenistik skene'nin arka duvarının üzerinde yükselmiş olduğunu göstermiştir. Diğer önemli bulgu ise 22 no.lu sondajda yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkarılmıştır. Batı bölümde yer alan tonozlu mekânın önünde yapılan çalışmada daha önce Hellenistik skene'nin proskene duvarının bir bölümü belirlenmiştir. Duvarın devamını ve kuzeye doğru dönüşünü saptamak maksadı ile açılmış olan 24 no.lu sondaj, temel bloklarının batıya doğru

[55] Dönmez ve Erdoğan, 2019: 248-250.

devam ettiğini ve hemen hemen geçen sezon doğu köşede ortaya çıkarmış olduğumuz Hellenistik proskene'nin kuzeye dönüşüne simetri oluşturacak şekilde bir dönüşe sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmalar sonucunda Hellenistik sahne binasının planının nasıl olduğu anlaşılmıştır. Hellenistik sahne plansal bağlamda Pınara'daki Hellenistik sahne binasıyla oldukça benzerlik göstermektedir. Yapılan belgelemelerin ardından sondajlar tekrardan kapatılmıştır.

Fot.1. 11. 2018 Yılı Kazıları Sonrası, Erken Cavea ve Erken Sahne Binası Çevresinde Gerçekleştirilen Sondajlar. (Kazı Arşivi)

Caveada yapılan gözlem ve araştırmalar da bazı önemli detayları ortaya çıkarmamızı sağlamıştır. Özellikle diazomanın kuzey sınırında yer alan ancak günümüzde hiçbiri özgün yerinde bulunmayan oturma koltuklarının çoğunun sökülerek Bizans Dönemi'nde cavea'nın güneyine yapılan kastron duvarında devşirme malzeme olarak kullanılmış oldukları tespit edilmiştir. Yine bu duvarın güney kısmında, akropolün kuzey suru boyunca uzanan ve duvarın yaklaşık olarak merkez noktasında bir çıkıntı yaparak uzanan başka bir duvar tespit edilmiştir. Duvarda yer alan büyük boyutlu polygonal bloklardan anlaşıldığı üzere Hellenistik Dönem'e tarihlendirilebilecek olan bu duvar, caveanın dairesel aksının merkezinde yer alması ile iki farklı görüş üzerinde yoğunlaşmamızın önünü açmıştır. Bunlardan ilki duvarın cavea'nın güney yönde desteklenmesini sağlayan bir destek duvarı olduğu yönündedir. İkinci görüş ise Hellenistik cavea'nın biraz daha kuzey yönde sonlanmış olabileceğini düşündüğümüzde bu alanda ortaya çıkan dikdörtgen alanda bir tapınağın yer almış olması muhtemel olabilir. Bu alanda yapacağımız gözlemler bu konu hakkındaki görüşlerimizin aydınlanmasını sağlayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM
TOPOĞRAFYA VE URBANİSTİK YAPI

2.1. Kentin Topoğrafik Yapısı ve Buna Bağlı Şehir Planlaması

Kent, Ksanthos (Eşen) Çayı'nın beslediği çok geniş ve düz bir ovanın kuzeyine doğru başlayan yükseltinin sınırı üzerinde yer alan yüksek bir tepe üzerinde konumlanmaktadır. Bu bağlamda güneybatı ve batı yamaçları oldukça dik ve kayalık olmakla beraber güneydoğu ve doğu yamaçları ise eğimli olarak Ksanthos Ovasıyla yumuşak bir geçişle birleşmektedir. Kentin kuzey yönündeki topoğrafik hareketlilik ise batı yönde daha yüksek ve sert bir yükselti ile devam ederken kuzeydoğu yönde eğimli olarak kademeli bir şekilde alçalmaktadır.

Fot. 2. 1. Ksanthos. Hava Fotoğrafı. Batı Yönden Bakış. (Kazı Arşivi)

Kentin sınır topoğrafyasına göre iç hareketliliği oldukça farklıdır **(Lev. 2)**. Merkez bölümde genel anlamda düz bir topoğrafyaya sahipken kuzey ve güneybatı yönleri bu düz merkeze göre oldukça yüksek kodlarda yer almaktadırlar. Özellikle kuzey yöndeki kayalık yükselti oldukça keskin bir şekilde kendi alanı içinde farklılaşırken güneye yani merkeze doğru eğimli bir yapı göstermektedir.

Fot. 2. 2. Hava Fotoğrafı, Kentten Ova Düzlüğü ve Ksanthos Çayı. (Kazı Arşivi)

Merkez alan genel anlamda düz olmakla birlikte kendi iç yapısında bazı noktalarda yükselti ve kod farklılıkları mevcuttur. Merkez alanının batı bölümünden güneydoğuya doğru olan bir hizada kademeli olarak eğimli bir şekilde alçalan ve güney yönde ovaya açılan bir topografik farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık batı ve doğu yönleri merkezin güney yönüne doğru oluşturduğu bu alçaltı ile birbirinden ayırmaktadır. Kod ve yükselti farklılığının olduğu bir nokta da tam merkez alanın güneyinde karşımıza çıkar. Bu noktadaki kod farkı merkez alandan yaklaşık 20 m dolaylarında olmakla beraber alçalan alan kendi içerisinde geniş bir düzlük meydana getirmektedir.

Kentin batı yakası da kendi içinde düz bir topoğrafik yapıya hâkimken güney yönündeki yüksek nokta ile merkez düzlük arasında geniş bir çukur alan yer almaktadır. Yine batı kanadın merkezinden batıya doğru çok sert olmamakla birlikte eğimli bir topoğrafya ile karşılaşılmaktadır. Batı kanadın en uç sınırı ise çok keskin bir yükselti ile eşen çayı ile birleşerek sonlanır.

Kentin doğu yakası da batıda olduğu gibi önce düz bir topoğrafyaya sahipken daha doğuya gidildikçe eğimli bir şekilde alçalmaya başlar, ancak buradaki eğim batı yakaya göre daha yumuşak geçişlidir.

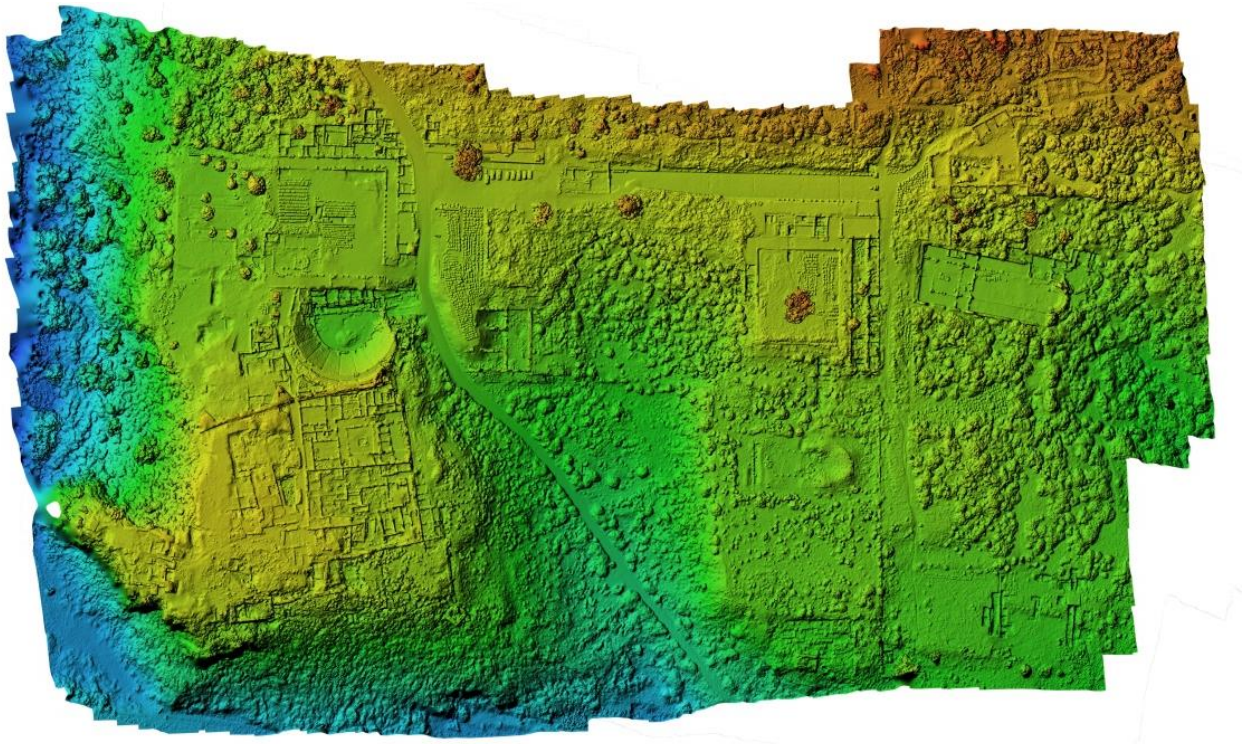

Fot. 2. 3. Ksanthos Kenti Sayısal Yükseklik Modeli. (A. Akçay)

Topoğrafik yapının merkez alanda oldukça düz bir yapıya sahip olması kent planlamasının şekillenmesinde oldukça etkili bir durum olmuştur. Bu bağlamda merkez alanda biri Aşağı Agora diğeri Yukarı Agora olmak üzere iki agora yapısı yer almakta ve bu merkezin çevresinde Roma şehirciliğinin değişilmez unsurlarından olan decumanus maximus ve cardo maximus caddeleriyle meydana getirilen bir aks ile kentin merkezi yönlendirilmesi sağlanmaktadır. Decumanus maximus, merkezdeki Yukarı Agora'nın kuzey sınırında doğu-batı yönünde uzanarak batı yönde bulunan başka bir merkeze açılırken hem doğuda hem de batıda cardo maximus ile kesişmektedir. Batıdaki bu merkez, kentin üç agorasından biri olan, devlet agorası işlevli Batı Agora'dır. Alanın Klasik Dönem'den gelen işlevsel sürekliliği Roma İmparatorluk Dönemi'nde de kullanılmaya devam edilmiştir[56]. Decumanus maximus aynı zamanda kolonadlı bir cadde olmakla beraber bu caddenin kuzey yönünde dükkânlar yer almaktadır. Bu dükkânların hemen kuzey ve kuzeydoğu üst kotlarındaki eğimli alanda ise konutlar bulunmaktadır.

Kentin güneybatısındaki yüksek tepelik alan erken dönemlerden itibaren kentin akropolü olarak işlev görmüştür. Likya Akropolü olarak adlandırılan bu alanın özellikle kentin merkez kotundan daha yüksek oluşu, çevresinin yüksek kayalıklarla sonlaması nedeniyle savunma açısından uygunluğu ve kendi içerisinde yeterli düz alana sahip olması

[56] Dönmez, 2018.

akropolis olarak kullanımı için oldukça yeterlidir. Kentin kuzeyindeki yüksek tepelik alan ise Roma Akropolü olarak adlandırılmaktadır.

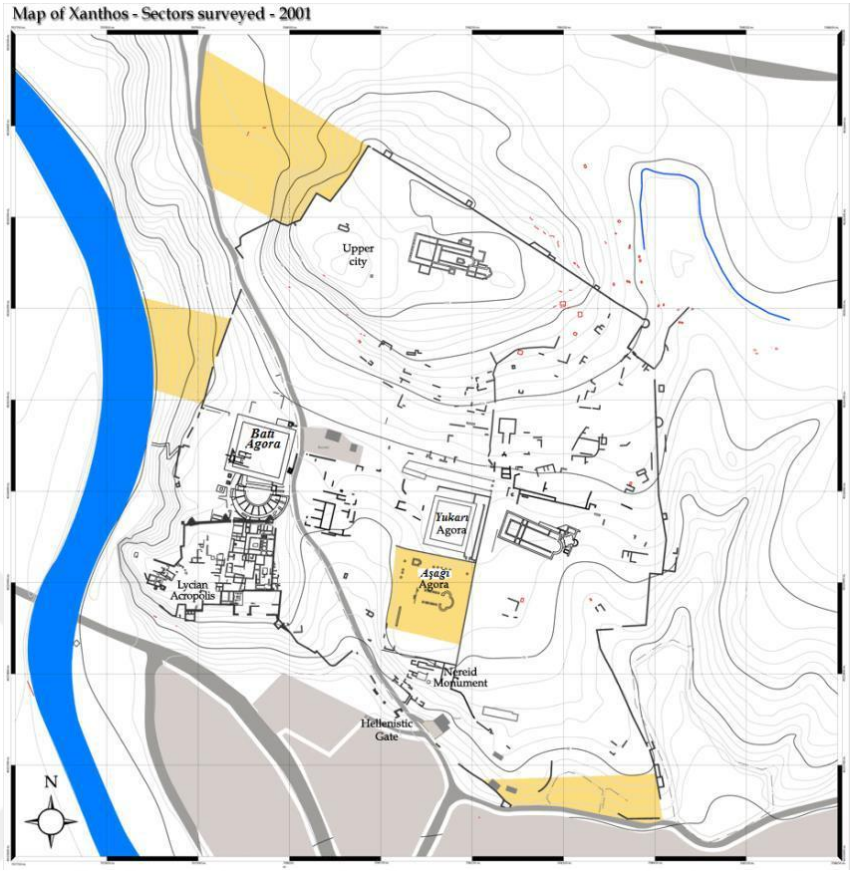

Har. 2. 1. Ksanthos Kent Planı. (Baker ve Thériault)

Batı Agora ile Likya Akropolü arasındaki çukur alanda tiyatro yer alırken tiyatronun hemen doğusunda hamam yapısı bulunmaktadır. Böylelikle merkez kamu yapılarının bir çevrede toplanmış olması sağlanmıştır. Hamam ve tiyatro arasında yer alan ve güney yöne doğru devam eden derin kot farkının bulunduğu uzun alan üzerinde kentin güneyinden başlayıp tiyatro ve hamamı geçerek Batı Agora'ya kadar ulaşan başka bir cadde (cardo maximus) daha bulunmaktadır. Bu cadde ile decumanusun kesişmesi sonucunda merkezdeki agoraların çevresinde dikdörtgen bir aks meydana gelmektedir.

Kentte giriş güney ve kuzeydoğu olmak üzere iki yönden sağlanmaktadır bunlardan ilki kentin güney yönünde bulunan ve kentin Letoon ve Patara ile ulaşımını sağlayan Vespasianus Takı olarak adlandırılan Güney Kapı'dır[57]. Bu kapıdan girenler tiyatro ve hamamı geçerek Batı Agora'ya ulaşırlardı. Diğer kapı ise kentin kuzeydoğusunda yer almakta ve kentin doğu yönüne girişi sağlamaktadır.

[57] Kökmen-Seyirci, 2017.

2.2. Tiyatro ve Yakın Çevresi

Tiyatro, çok geniş bir terrtoriuma sahip Ksanthos kent merkezinin batı yakasında yer almaktadır. Bu noktada Batı Agora ile Likya Akropolü arasında kalan çukur bir alanda konumlanan yapı özellikle bulunduğu alanın topoğrafik ve fiziki özellikleri ile oldukça dikkat çekmektedir. Vitruvius tiyatroların kent içerisinde mümkün olan en sağlıklı yere inşa edilmesi gerektiğine, bunun oyunu izleyenler için çok önemli olduğuna vurgu yapmıştır[58]. Ferrero ise tiyatro yeri "… o kentin morfolojisi ile aralarında yakından bağlantı olan dinsel ve geleneksel etkenler göz önüne alınarak seçilirdi" ifadesini kullanmıştır[59]. Öyle ki yapının bulunduğu alanın, şu an için bilinen, en erken Arkaik Dönem'den başlayarak Bizans Dönemi'nin sonuna kadar sürekli olarak yaşamsal faaliyetlere tabii olması dolayısıyla çevresinde birçok kamu ve mezar yapısı bulunmaktadır **(Lev. 3)**. Özellikle kült işlevine sahip olduğu düşünülen ve tiyatronun hemen yakın çevresinde bulunan bu anıt mezarlar ve kutsal nitelikteki Klasik Agora, tiyatronun inşası için yer seçiminde Ferrero'nun önermiş olduğu dinsel ve geleneksel etkenlerin daha ağır basmış olduğunu göstermektedir.

Yapının kuzeyindeki, birlikte bir kompleks görüntüsü verdiği Batı Agora, güneyindeki, kuzey yamacına yaslanmış olduğu Likya Akropolü ve doğusundaki hamam yapısı yapıyı çevreleyen başlıca kamu yapıları arasındadır. Bu alan üzerinde Roma İmparatorluk Dönemi'nin en önemli kamu yapıları bir araya toplanmış olarak kentin kültürel merkezini teşkil etmektedirler.

Yapıyı çevreleyen üç anıt mezar bulunmaktadır. Bu mezar yapıları literatüre Harpy, Lahitli Dikme ve Tiyatro Dikme Anıt Mezarları olarak girmişlerdir. Mezarlardan Harpy ve Lahitli Dikme tiyatronun tam kuzey batısında yer alırken Tiyatro Dikmesi olarak adlandırılan anıt mezar ise caveanın hemen güneybatısında konumlanmaktadır. Özellikle Harpy ve Lahitli Dikme Mezar Anıtları caveanın bakış açısı içerisinde kalıyor olmalarıyla oldukça önemli bir konumda bulunmaktadırlar.

2.3. Batı Agora

Dört tarafi portiklerle çevrili ve yaklaşık kare planlı bir mimari yapıya sahip olan Batı Agora'nın ilk inşası MS 1. yüzyıla tarihlendirilmektedir[60]. Ancak bu alanın kuzey portikosu üzerinde yer alan Yazıtlı Dikme Yazıtı'nın kuzey yüzünde yer alan Yunanca pasajdan alanın Klasik Dönem'den bu yana agora olarak işlev görmüş olduğunu bilmekteyiz[61]. Sadece kuzey

[58] Vitruvius. V. III:1.
[59] Ferrero, 1990: 19.
[60] Batı Agora ile ilgili olarak ayrıntılı bilgi için bk. Dönmez, 2018a.
[61] Son yapılan çalışmalardan elde edilen veriler bu tarihlendirmenin Geç Arkaik Döneme kadar geri gittiğini göstermektedir.

kanadında andron olarak kullanılmış mekânlar bulunan yapı devlet agorası olarak faaliyet göstermiş ve bu işlevini MS 5. yüzyılın ortalarına kadar sürdürmüştür **(Lev. 4a)**[62].

Portikleri günümüzde tamamen yıkılmış halde olan Batı Agora Ksanthos Tiyatrosu'nun hemen kuzey sınırında konumlanmaktadır. Bu iki kamu yapısı birbirine yakın olmanın ötesinde, yapılar arasında mimari anlamda organik bir bağlam mevcuttur. Batı Agora'nın güney stoasının arka duvarı ile tiyatronun postskene duvarı, her iki yapının çatısını taşıyan duvar olarak aynı duvarı teşkil etmektedir. Dolayısıyla iki yapının inşasında ortak bir planlamadan söz etmek gerekir ki bu sadece bu bağlam ile sınırlı değildir. Tiyatronun batı yönünde yer alan ama günümüzde yıkılmış olan ve diazomaya ulaşmayı sağlayan tonuzlu giriş alanına ulaşım agoranın güney stoasından sağlanmaktaydı. Dolayısıyla iki yapı arasındaki ilişki bir komplekse benzer niteliktedir.

Fot. 2. 4. Batı Agora ve Tiyatro. (Kazı Arşivi)

2.4. Likya Akropolü

Topoğrafik açıdan merkez alandan daha yüksek kotta bulunan iki tepelikten biri üzerinde yer alan Likya Akropolü tiyatronun hemen güney sınırında konumlanmaktadır **(Lev. 3)**. Oldukça geniş bir alana sahip olan akropol alanında Arkaik Dönem'den Bizans Dönemi'ne

[62] Batı Agora'nın Bizans Dönemi'ndeki değişimi için bk. Dönmez, 2018b.

kadar devam eden kültürel sürekliliğin ve değişimin izlerini sürmek mümkündür. Polygonal teknikte örülmüş bir sur ile çevrili akropolde, bir avlunun etrafında düzenlenmiş büyük bir Erken Bizans villası, Ksanthos hükümdarlarına ait olduğu düşünülen konutlar ile Arkaik Dönem'e tarihlenen F, G ve H anıt mezarları alanda yer alan en önemli yapılar arasındadırlar. Tiyatro yapısı akropolün hemen kuzey yamacına yaslanmaktadır. Bu bağlamda iki yapı arasında bir sınır ilişkisi mevcuttur. Akropolün hemen kuzeydoğu köşesindeki kapıdan doğrudan tiyatronun güneydoğu ucundaki tonozlu girişe ve oradan da diazomaya ulaşılır.

2.5. Hamam

Ksanthos kentindeki bilinen iki hamam yapısından birisi olan bu yapı, tiyatronun hemen doğusunda, alanı paralel olarak geçen doğudaki caddenin hemen sınırında konumlanmaktadır. Doğu batı yönünde konumlanmış olan bu yapı üzerinde henüz detaylı bir çalışma yapılmamış olsa da yapı geleneksel sıralı tipteki Likya hamamları[63] ile aynı özelliklere sahiptir. Toplamda dört odalı ve bu dört odadan üçünün hypokaustum sistemi ile ısıtıldığı yapının doğu tarafında bir palaestranın olduğu bilinmektedir[64]. Odalardan 2 ve 4 numaralı odaların kesin olarak ısıtılmış olduğu bilinmekteyken 1 numaralı oda ise hiçbir ısıtma sistemine sahip değildir ve palestrayla muhtemelen bağlantılı olan bu oda hem apodyterium hem de frigidarium olarak kullanılmış olmalıdır **(Lev. 4b)**. Güneydeki 4 numaralı oda ise muhtemelen caldarium olarak kullanılmış olmalıdır[65]. Yapıda henüz bir kazı çalışması yapılmadığı için yapının kesin tarihlendirilmesi hakkında çıkarımlar yapılamasa da yapının planından yola çıkılarak muhtemelen MS 2. ya da 3. yüzyıllar arasında bir tarihte inşa edilmiş olduğu düşünülmektedir[66].

2.6. Harpy Dikme Mezar Anıtı

Alanda konumlanan mimari ve plastik eserler arasında Erken Klasik Dönem (MÖ 480-70)[67] içerisine tarihlenen tek eser olan bu dikme mezar, Batı Agora ile Likya Akropolü arasındaki geçiş üzerinde yükselmektedir **(Lev. 5a)**. Tiyatronun caveasından doğrudan oldukça net bir şekilde görünen bu görkemli eserin alçak kabartmalarla süslü orijinal[68] mermer mezar odasının levhaları ilk kez 1838 yılında kente gelen Ch. Fellows tarafından

[63] Roma Dönemi'ne tarihlenen Likya hamamları için ayrıca bk. Farrington, 1995.
[64] Farrington, 1995: 4; Yapının planı için bk. Farrington, 1995: plan 12.
[65] Farrington, 1995: 14.
[66] Farrington, 1995: 14.
[67] Cavalier ve Courtils, 2012: 247; Demargne, 1958: 45. Farklı tarihlendirmeler için bk. Langlotz, 1927: 105; Pryce, 1928: 122; Tritsch, 1942: 48; Demargne, 1958: 45; Fuchs, 1969: 433-434; Akurgal, 1942: 30; Berger, 1970: 128; Shahbazi, 1975: 48-49; Zahle, 1975: 83; Özgan, 1978: 91; Polat, 1998: 113; Özüdoğru, 2008: 144 vd.
[68] Günümüzde mezar odasının etrafında bulunan kabartmalı levhalar 1957 senesinde orjinallerinden kopyalanmış alçı levhalardır.

keşfedilmiş ve daha sonra 1842 yılında British Museum'a götürülmüştür[69]. Hakkında neredeyse sayılarca yazılmış makale[70] bulunan Harpy Anıtı'nın MÖ 480 tarihindeki Salamis Savaşı sırasında ölen komutan Kybernis adına inşa edilmiş olduğu son zamanlarda birçok bilim insanının doğruladığı bir görüştür[71].

Fot. 2. 5. Tiyatro, Likya Akropolü, Agora ve Dikme Mezar Anıtları. Doğudan Bakış. (Kazı Arşivi)

Toplam yüksekliği 8.60 m olan bu anıt mezar, üç kademeli olarak kaide, gövde ve mezar odasından oluşmaktadır. Üzerinde taşıma çıkıntıları bulunan monolith gövde taşı 5.43 m yüksekliğinde ve 2.30 m genişliğindedir. Bu monolith gövdenin altında yer alan kaide 1,40 m yüksekliğinde ve 4x3.80 m genişliğindedir. Gövde üzerinde yükselen mezar odası 4x2.30 m genişliğinde 1.04 m yüksekliğindedir. Üzerinde 3.80x3.55 m genişliğinde ve 0.40 m yüksekliğinde ve piramidal formlu bir kapak taşı bulunan mezar odasının dört tarafı üzeri alçak kabartmalarla süslenmiş mermer levhalarla kaplıdır. Bu levhalarla kaplı mezar odasının batı kanadında ölü küllerinin ve hediyelerin içeriye konulmasını sağlayacak yaklaşık 50x40 cm ebatlarında bir açıklık vardır[72].

[69] Akurgal, 2000: 414.
[70] Langlotz, 1927: 105; Pryce, 1928: 122; Tritsch, 1942: 48; Demargne, 1958: 45; Fuchs, 1969: 433-434; Akurgal, 1942: 30; Berger, 1970: 128; Shahbazi, 1975: 48-49; Zahle, 1975: 83; Özgan, 1978: 91; Polat, 1998: 113.
[71] Cavalier ve Courtils, 2012: 260.
[72] Demargne, 1958: 43 vdd.; Courtils, 2003: 58.

Anıtı çevreleyen kabartmaların üzerinde betimlenen konu ve figürlerin tanrı, kahraman ve yönetici olduklarına dair birbirinden farklı yorumlar yapılmıştır. Bu kabartmalardan doğu yöndekinde toplam beş insan figürü vardır. Sahnenin tam ortasında, diğerlerine göre daha büyük verilmiş, sağa dönük tahtta oturan sakallı erkek figürü yer almaktadır. Göğüs üzerine inen uzun ve gösterişli sakalı, enseye kadar uzanan saçları, iri vücut yapısıyla yaşlı bir kişidir. Kollarında ve tahtın arkasında aşağı doğru sarkan bol dökümlü khiton ve khimation giymiştir. Sağ elinde lotus çiçeği tutmaktadır ve sol elini sol omzuna yaslı duran asaya dayamış durumdadır. Arkalığa ve kolluğa sahip bir taht üzerinde oturmaktadır.

Batı yöndeki kabartmada da doğu yönde olduğu gibi toplam beş insan figürü vardır. Sahnenin iki kenarında, birbirlerine dönmüş, taht üzerinde oturan iki kadın betimlenmiştir. Ortada, sağda oturmakta olan kadına doğru ilerleyen üç kadın figürü bulunmaktadır. Sol kenarda taht üzerinde oturan kadının hemen önünde, 50x40 cm ebatlarında bir açıklık bulunmaktadır ve bunun hemen üzerindeki küçük panelde, yavrusunu emziren bir inek betimlenmiştir. Sağ kenarda taht üzerinde oturan kadın başında diadem taşımaktadır, uzun, dalgalı saçları ensede toplanmıştır, yüz uzuvları belirgin ve göz cepheden verilmiştir.

Kuzey yöndeki kabartma üzerinde toplam beş insan ve iki siren figürü bulunmaktadır. Tabure üzerinde oturan bir erkek figürüne, silahlı bir figürün miğfer sunma sahnesi betimlenmiştir. Kenarlarda kucaklarında çocuk taşıyan iki siren figürü, sağ taraftaki sirenin altında diğerlerinden oldukça küçük betimlenmiş, dizlerini büküp oturmuş bir kadın yer almaktadır. Ana sahnede ise bir tabure üzerinde sola doğru oturan erkek figürü bulunmaktadır.

Güney yöndeki kabartma üzerinde toplam dört insan, iki siren figürü vardır. Kuzeydeki sahneye benzer bir sahne betimlenmiştir. Kolçaksız bir tahtta oturan bir kadına, önünde ayakta duran başka bir kadın hediye sunar. Kenarlarda kucağında çocuklarla kaçmakta olan iki harpy yer alır.

2.7. Lahitli Dikme Mezar Anıtı

Harpy Anıtı'nın yaklaşık 5 metre güneyinde yükselen ve üzerinde Likya tipi semerdamlı bir lahit bulunduğu için bu isim ile anılan "Lahitli Dikme"[73] bu yönüyle dikme mezar mimarisine oldukça yabancıdır. Bu farklı yapı üzerinde ilk kapsamlı araştırmalar 1951 senesinde başlamış ve 1952 senesinde tamamlanmıştır **(Lev. 5a).**

Mezarın 3.37 m yüksekliğindeki gövdesi, diğer dikmelere benzer 0.62 m yüksekliğindeki bir kaide üzerinde yükselmektedir. Bu yükselen gövdenin diğer mezar gövdelerinden bir farkı da

[73] Demarge, 1958: 47 vdd.

monolit bir kayadan yontularak değil 5 bloğun yan yana koyulması ile oluşturulmuş olmasıdır. Dolayısıyla gövdenin iç kısmı boş ve mezar odası şeklinde kullanılmış olmalıdır. Gövdenin üzerinde ise diğer dikmelerin mezar kapakları ile aynı özelliklere sahip 1.04 m yüksekliğindeki piramidal bir kapak ve üzerinde ise 3.56 m yüksekliğinde Likya mezar mimarisinden bildiğimiz semerdamlı bir lahit bulunmaktadır. Böylelikle yapı toplamda 8.59 m yüksekliğe ulaşmaktadır[74].

Fot. 2. 6. Tiyatro, Likya Akropolü, Mezar Anıtları ve Hamam. Batıdan Bakış. (Kazı Arşivi)

Yapılan araştırmalar yapıda iki farklı gömü işlevinin yapılmış olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Bunlardan ilki yapının temel hizasındaki asıl mezar odasının altındaki gömüt içerisinden çıkan Attika seramiği parçalarıdır. Bu parçalar yapının terminus post quem'ini MÖ 540-530 olarak tarihlendirmektedir. Bu veriye karşın lahdin içerisinden iki inhumasyon gömüt sağlam olarak ele geçirilmiş ve üzerinde yapılan araştırmalar birini Arkaik diğerini ise üzerinde Ptolemaios Euergetes'in karısı Berenike[75] yazıtı ve kraliçenin boy görüntüsünü taşıyan fayans oinochoe sayesinde MÖ 3. yy'a tarihlendirilmektedir. Elde edilen bu verilere karşın P. Demargne lahit mezarı mimari özelliklerine göre mezarı MÖ 4. yy içerisine yerleştirir[76].

Çalışmalar sırasında ayrıca, lahdin içerisinde muhtemelen daha eski bir kalıntıyı kapatmak amacıyla yerleştirilmiş kabartmalı bir döşeme taşı bulunmuştur. Bu bize kim

[74] Demargne, 1958: 48.
[75] Demergne, 1951: 345-346.
[76] Demargne, 1958: 51.

olduğunu tahmin edemediğimiz bir dynasta ait olan bir mezarın tahrip edildiğini ve daha sonra üzerine başkasına ait olan bu lahit mezarın yerleştirilerek yeniden kullanılmış olduğunu düşündürebilir[77]. Yapısı itibariyle farklı bir mimari unsur olarak alanda bulunan bu yapı büyük ihtimal ile kimliğini bilemediğimiz bir yöneticiye ait bir dikme mezar iken daha geç bir dönemde üzerine bir lahit yerleştirilerek ikinci kez kullanılmış olabilir.

2.8. Tiyatro Dikmesi Mezar Anıtı

Alanda yer alan bir diğer dikme mezar ise Likya Akropolü'nün hemen kuzeydoğu köşesinde konumlanan ve literatüre ilk defa C. Fellows'un gezilerini anlattığı eserde[78] giren "Tiyatro Dikmesi[79]"dir **(Lev. 5b)**. Dikme mezarda bilinen ilk küçük çaplı kazı çalışması Avusturyalı gezginler tarafından dikmenin ölçülerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmişse de yapıda geniş kapsamlı araştırmalar 1951 ve 1952 senesinde P. Demarge ve ekibi tarafından yapılmıştır[80].

Yerel kireçtaşı bir kaya parçasından kesilerek oluşturulmuş 4.30 m yüksekliğindeki yaklaşık kare formlu monolit gövdenin genişlik ölçüleri çok ilginç bir şekilde birbirinden farklı değerlerdedir[81]. Bu uyumsuz genişlik ölçülerine sahip mezarın, muhtemelen diğer dikme anıtlarla benzer özelliklere sahip olması beklenen mezar odası ve kapak taşı günümüzde yerinde yoktur. Buna karşın dikmenin en üst kısmında 0.34 m derinliğinde ve 1.80x1.80 m genişliğinde muhtemelen daha geç bir evrede yapılmış gömü çukuru yer almaktadır.

Dikmenin kuzey yüzünde Likçe[82], doğu yüzeyinin üst ve alt kısmında ise daha geç bir dönemde yazılmış Yunanca bir yazıt bulunmaktadır. Bu iki yazıt arasında hiçbir bağ bulunmamaktadır. Yunanca yazıt üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda dikmenin başka bir yerden sürüklenerek şimdiki yerine transfer edildiğini belirtmektedir[83].

Sonuç olarak bu veriler üzerine dikmenin ne zaman, nereden ve neden şimdiki yerine taşındığını sorgulamak gerekmektedir ki, bu sorular içerisinde nereden ve neden sorularının yanıtlarını olasılık ile vermek mümkündür. Dikme büyük olasılıkla tiyatronun inşaasından önce yapının üst girişinin yakınında bulunan fakat Bizans Dönemi sur duvarı inşasında tamamen tahribata uğrayan Arkaik ve Klasik Akropolü çevreleyen duvarın kuzeydoğusunda

[77] Cavalier ve Courtils, 2013: 274 vdd.
[78] Fellows, 1952: 494.
[79] Tiyatro dikmesi için bk. Demargne, 1958: 107 vdd.
[80] Demargne, 1958: 107 vdd.
[81] Yapının ölçüleri için bk. Demargne, 1958: 107.
[82] Dikme üzerindeki Likçe yazıt için bk. TAM, I, 52, NO. 50.
[83] Demargne, 1958: 110.

bir yerde yükselmekte iken tiyatronun inşası sırasında yerinden kaldırılarak yeni yerine taşınmış olmalıdır.

2.9. Ev Mezar

Alanın etrafında yükselen mezarlar içerisinde tek ev tipi mezar olma özelliğine sahip bu anıt[84], Roma Dönemi Agorası'nın doğu portikosunun dışı ile alanın hemen doğusundan geçen modern caddenin arasında konumlanmaktadır **(Lev. 6a)**. Roma İmparatorluk Dönemi Agorası'nın portikosuyla yaklaşık aynı seviyelerde bulunan anıt mezar Likya ahşap ev mimarisinin bir taş örneğini göstererek kaya mezarları ve lahit mezarlar ile yakın ilişki içerisine girer[85].

Toplamda 5.71 m yüksekliğe sahip bu anıt mezar dışarıdan bir podyum görüntüsüne sahip ve kısmen kayaya oyulmuş, kısmen düz kesilmiş bloklardan oluşturulmuş alt mezar odası ile üzerinde üç basamaklı bir krepis ve yan yüzleri yazıtlı dikmenin kaidesinde olduğu gibi panelli monolith bir kaide üzerinde yükselmektedir[86]. Alt bölümün modern yola doğru bakan doğu yüzünde mezar odasına girmeyi sağlayan 0.51 m ölçülerinde kare bir açıklık bulunmaktadır. Buradan girilen mezar odası 1.72x2.23 m genişliğinde ve 1.85 m yüksekliğindedir. Odanın iç duvarları şekilsiz monolith plakalarla kaplıdır.

Alt mezar odasının üzerindeki 3 basamaklı piramit şeklindeki stylobat, birbirine monte edilmiş levhalardan meydana gelmektedir. Farklı ölçülere sahip bu levhalardan en altta ki levhalar 0.48- 0.50 m, ortadakiler 0.40- 0.41 m ve en üsttekiler 0.39- 0.40 m. yüksekliğindedir. Batı yönünün en alt ve en üst yönündeki levhalar monolith kaya parçasından kesilmiş tek parça halinde bloklardır. Mezarın altında sadece belli bir mesafeye kadar uzanan blokların birbir ile bağlantıları yoktur. İki blok arasında alttaki mezar odasının üzerine yerleştirilmiş büyük bir kaya blok bulunmaktadır[87].

Mezarın monolit bir kaya parçasından kesilmiş kaidesi üst stylobat basamağının 0.40 m gerisinde bulunmakta ve böylelikle piramidal görüntü sağlanmaktadır. Kaidenin ölçüleri 2.05x3.05 genişliğinde ve 0.65 m yüksekliğindedir. Hem kaidenin güneybatı köşesinde hem de üzerindeki dikdörtgen haznede yer alan kesilmiş zıvana yuvaları sayesinde birbirleri ile bağlantı halindedirler[88].

Kaide üzerinde yer alan 2.30 m yüksekliğindeki mezar teknesi tek bir kaya parçası üzerine işlenmiş ve 2.80x1.85 m ölçülerindedir. Altındaki kaideden 0.08 m / 0,012 m içeride

[84] Ev tipi mezar için bk. Demargne, 1974: 21 vdd.
[85] Demargne, 1974: 21.
[86] Mezarın ayrıntılı ölçüleri için bk. Demargne, 1974: 22.
[87] Demargne, 1974: Lev. IV, 1.
[88] Demargne, 1974: 23.

bulunan bu teknenin içindeki oda 1.60 m yüksekliğindedir. Odanın içerisinde batı duvarın karşısında 0.40 m genişliğinde ve 0.04 m yüksekliğinde olasılıkla urne kaplarının konulmuş olduğu bir bank ile doğu ve batı duvarların üst kısmında teknenin üzerindeki kapağın oturmasını sağlayacak çıkıntı yerleri mevcuttur[89].

Fot. 2. 7. Tiyatro, Agora ve Mezar Anıtları. Likya Akropolü'nden Bakış. (Kazı Arşivi)

Bu geniş dikdörtgen mezar teknesi genel itibariyle bir ahşap evin kayaya kopya edilmiş halini göstermekler beraber, teknenin kuzey ve güney kısa yüzleri kapı ve pencereleri doğu ve batı yüzleri ise evin duvarlarını teşkil etmektedir.

Mezarın, içerisinden hiçbir tarihlendirici veri çıkmaması ve üzerinde herhangi bir kabartmalı figür ya da yazıt bulunmaması nedeniyle tarihlendirilmesi çok zordur. Bütün bu veri eksikliğine karşın MÖ 5. yy'a tarihlendirilen diğer mezarlar ile aynı yerde bulunması nedeniyle bu ev tipi mezarda aynı dönem içerisinde inşa edilmiş olduğu düşünülmektedir[90].

2.10. Yazıtlı Dikme Mezar Anıtı

Üzerinde yer alan bilgilerle Likya tarihinin ve kronolojisinin aydınlanmasında[91] çok büyük öneme sahip ve dört tarafının[92] Likçe ve Yunanca epigramlarla yazıtlı olması nedeniyle

[89] Demargne, 1974: 23.
[90] Demargne, 1974: 24.
[91] Ksanthos Yazıtlı Dikme Mezarı ve anlatılan olaylarla ilgili bk. TAM I, 44; Demargne, 1958: 79-105; Childs, 1981: 63 vdd.; Bryce, 1986: 107 vd.
[92] Güney, doğu ve kuzey bölümünün üst bölümü Lykçe, Kuzey bölümünün ortası Hellence, Kuzey cephesinin geri kalanıyla Batı cephesinin tamamı "Lykçe B" ya da "Milyas Dili" olarak adlandırılan dildedir.

literatüre "*Yazıtlı Dikme Anıtı*" olarak girmiş olan yapı Roma Dönemi agorasının kuzey portikosunun hemen doğu köşesinde, Bizans Dönemi dükkânlarının paralelinde **(Lev. 6b)** yükselmektedir.

Fot. 2. 8. Tiyatro, Likya Akropolü ve Mezar Anıtları. Batı Agora'dan Görünüş. (Kazı Arşivi)

Harpy Anıtı'na benzer şekilde üç kademeli inşaa edilen yapı 1.26 m yüksekliğinde ve 2.60 m genişliğindeki üç basamaklı ve cephesinde kenet dilleri bulunan bir podyum, 4.01 m yüksekliğindeki ana kayadan yontulmuş dikdörtgen bir gövde ve bugün yerinde olmayan 1.54 m yüksekliğindeki mezar odasından meydana gelmektedir. Mezar odasının kademeli kapağı üzerinde ise aslan başlarıyla dekore edilmiş bir taht bulunmakta ve üzerinde mezar sahibinin heykelinin olabileceği düşünülse de henüz bununla ilgili hiçbir veri bulunamamıştır[93].

Mezar odasının etrafı Harpy Anıtı'nda olduğu gibi alçak kabartmalarla süslü kireçtaşından plakalarla çevrilidir. Bugün hiçbiri yerinde olmayan bu kabartmaların üzerinde askerî geçit töreni, başını yere eğmesinden yaralı olduğu anlaşılan bir savaşçı ve savaş alanında yürüyen bir savaşçı betimlenmektedir. Bu betimlemeler bize mezar sahibinin hayattayken yaşadıklarını aktardığı bir kahramanlık göstergesidir.

Likyalı bey ve yöneticiler için yapılmış olduğu kabul edilen dikme mezarlar[94] sınıfı içerisine giren ve üzerindeki kabartmaların biçemine göre MÖ 425-400 civarına tarihlendirilen mezarın sahibinin adının geçtiği yerlerin silinmiş olması nedeniyle kime ait

[93] Anıtın önerilen rekonstrüksiyonu için bk. Işık, 2005: 119, Res. 5-6.
[94] Zahle, 1983: 32-33, 64-65, 107-111; Bryce, 1986: 115-171; Keen, 1992a, 53-63; Keen, 1998, 36 dn. 14.

olduğu biraz problemlidir. Bazı bilimadamları bu konuda yaptıkları araştırmalarda dikmenin Kherei, Kheriga ve Merehi'ye ait olabileceği üzerine savlar yürütmüşlerdir[95].

Fot. 2. 9. Tiyatro, Likya Akropolü ve Mezar Anıtları. Güneybatıdan Görünüş. (Kazı Arşivi)

2.11. Tiyatroya Ulaşan Kent İçi Yollar

Tiyatroya ana ulaşım kentin batı kanadındaki ana cadde üzerinden sağlanmaktadır. Yapının parodosu ve diazomaya yönelen vomitoriuma girişi doğrudan bu cadde üzerine açılır. Bu caddeye ulaşım ise biri kuzey yöndeki decumanus maximus diğeri ise güney yöndeki Vespasianus Kapısı'ndan sağlanmaktadır.

Bu ana ulaşımın dışında agoranın güney stoasından ve Likya Akropolü'nün kuzeydoğu girişinden de tiyatroya ulaşım sağlanmaktadır **(Lev. 2a)**.

[95] Mezarın kime ait olduğu konusunda bk. Keen 1992; Childs, 1979: 97-102; Bryce, 1986: 109; Gygax ve Tietz, 2005: 96 vdd.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
CAVEA VE ORKESTRA

Fot. 3. 1. Cavea. Genel Görünüm. (Kazı Arşivi)

3.1. Cavea: Genel Tanım, Korunma Durumu ve Sorunlar

Cavea genel formuyla at nalı şeklindedir. Büyük bir bölümü yamaca yaslı halde olmakla birlikte doğu yönde iki yüksek tonoz üzerinde yükselmektedir **(Lev. 7)**. Hellenistik Dönem'den Geç Roma Dönemi'ne kadar ki süreç içerisinde yapılan tüm mimari değişiklikler sonucunda ortaya çıkan evresel süreçlerin hepsi günümüzde gözle görülebilir durumdadır. Orkestradaki merkez alanda Hellenistik evreye ait caveanın temel kalıntıları yer almaktadır. Kesin tarihlendirmesi sorunlu olan bu caveanın üzerine Roma İmparatorluk Dönemin'de yeni bir cavea inşa edilmiştir[96]. Daha sonra cavea podyumu Geç İmparatorluk Dönemi'nde ima caveadan birkaç basamak sökülerek yükseltilmiştir[97].

Summa cavea bugünkünden çok daha yukarıya yükselmekteydi ancak bu bölümden günümüze sadece dört sıra gelmiştir. Diğer oturma sıraları daha geç bir zamanda sökülerek tiyatronun güney kısmına yüksek bir kastron duvarı inşa edilmiştir[98].

---

[96] Courtils, 2003: 62.
[97] Courtils, 2003: 62.
[98] Courtils bu duvarın Arap akınları sırasında MS 7. yüzyıl civarında inşa edilmiş olduğunu vurgulamaktadır: Courtils, 2003: 62. Ancak bu tarihlendirme çok genel geçer bir tarihlendirme olmakla birlikte hiçbir arkeolojik

Yapı tek parodosa sahiptir, o da doğu yönde konumlanır. Tam ters yönünde onunla benzer mimari özelliklere sahip olan ancak kör bir niş niteliğindeki üzeri tonozla örtülü bir pseudo parodos yer almaktadır. Caveanın merkezinde orkestraya açılan iki küçük oda, orkestranın merkezinde ise su sistemi ile alakalı olan sarnıç benzeri bir hazne yer almaktadır. Cavea genel anlamda oldukça iyi korunmuş olarak günümüze ulaşmış olsa da bazı bölümlerinde tahribata uğramış noktalar mevcuttur. Bu bağlamda en çok tahribatın gözlemlenmiş olduğu bölümü yapının doğu girişinden ulaşılan vomitoriumdur **(Fot. 3. 2.)**. Bu bölüm neredeyse tamamen yıkılmış olmakla beraber diazomaya ulaşımı sağlayan koridor üzerinde bazı bölümlerde tonozlu girişlerin kalıntıları gözlemlenmektedir. Aynı şekilde batı yöndeki vomitorium bölümü de tamamen yıkılmıştır.

Cavea podyumu günümüzde sağlam haldedir. Sadece yılların getirdiği aşırı yüklenme ve depremlerin yaratmış olduğu statik problemler nedeniyle podyum duvarı dikliğini kaybetmiş ve orkestraya doğru eğimli bir hale gelmiştir. Bu olumsuzluğun dışında caveanın merkezinde yer alan odalardan batı yöndeki oda birkaç ufak tahribatın dışında sağlamken doğu yönde yer alan odanın içine odaya girişteki lento bloğu dâhil olmak üzere caveanın oturma sıraları yıkılmış haldedir. Bu nedenle odanın içi yıkıntılarla tamamen dolu haldedir. Cavea podyum duvarının dış cephesi kırmızı ve beyaz renkli sıvayla kaplıdır, ancak bu sıva büyük oranda tahrip olmuştur.

Yapının tek parodosu olan doğu yöndeki kemerli geçiş üzerindeki ima cavea bölümü yıkık oturma sıraları dışında oldukça sağlam bir şekilde ayaktadır. Parodos üzerinde yer alan büyük plakalarla kaplı olan ve doğu yöndeki caddeye açılan geçiş yolu plakaların bazılarındaki küçük tahribatlar dışında günümüzde oldukça sağlam bir şekilde ulaşmıştır. Ancak doğudaki cadde üzerinde yer alan modern cadde dolgusunun bir kısmı bu yolun doğu yönünü altına almış vaziyette olduğu için yolun sadece belli bir kısmı görülebilmektedir. Batı yönde yer alan parodos benzeri ancak yapısallığı bakımından kapalı olduğu için bir giriş işlevi olmayan derin niş işlevli alan güney batı köşesindeki yıkıntı haricinde kemer ve tonoz örtüsüyle oldukça sağlamdır.

Paraskenionun doğu yönünde bulunan kemerli giriş de parodos gibi oldukça sağlam haldedir. Bu girişe açılan ve paraskeninonun içine ulaşmayı sağlayan plakalı geçiş yolunun doğu yöndeki belli bir bölümü sağlam olmakla birlikte özellikle girişin yakınlarındaki alan oldukça tahrip olmuştur ki bu bölümde yer alan bloklar günümüzde yerlerinde değildir. Bu geçiş yolunun en doğusunda yer alan ve yola geçişi sağlayan giriş ise modern yolun varlığı

---

veri bağlanmında değerlendirilmemiştir. Bu çalışmanın ileriki bölümlerinde yapılacak olan değerlendirmeler bağlamında duvarın tarihlendirilmesine yeni öneriler getirilmiştir.

nedeniyle günümüzde oldukça tahribata uğramış durumdadır. Bu bölümün hemen kuzeyinde yer alan paraskenion ile agoranın teras duvarı arasında kalan ve postskenenin ikinci katına ulaşmayı sağlayan alan ise agoradan akmış olan toprak ile dolu haldedir. Bu bölümde yer alan ve postskeneye girişi sağalayan kapı ise eşiği ve alt kısımdaki iki sövesi dışında tahribata uğramıştır.

Fot. 3. 2. Yıkılmış Vomitorium, Parodos ve Paraskenionun Kemerli Girişi. (Kazı Arşivi)

Paraskenionun zıt yönünde, sahne binasının batı köşesinde yükselen ve plansal olarak düzgün bir form ortaya koymayan mimari doku oldukça tahribata uğramıştır. Muhtemelen çatı taşıyıcısı işlevindeki bu mekânın doğu yöndeki duvarı günümüzde yerinde değilken diğer yönlerdeki duvarlar ise yıkılmış olmasına rağmen iki ya da üç sıra duvar bloğu günümüzde mevcuttur.

Ima cavea genel anlamda korunmuş olmakla beraber bu bölümdeki en yoğun tahribat caveanın en kuzeydoğu ucunda gözlemlenmektedir. Bahsi geçen bölümün tonoz üzerinde yükselmiş olması nedeniyle büyük ihtimal ile bir deprem sonrası tonozun büyük bir kısmı yıkılarak tamamen çökmüştür. Buna benzer bir tahribatta caveanın kuzeydoğu ve kuzeybatı bölümlerindeki oturma sıralarının olduğu bölümde gözlemlenir. Ancak bu noktalardaki tahribatlar daha yüzeyseldir. Bunların dışında, bu bölümün bazı noktalarında da oturma sırası kayma durumlarına benzer tekil tahribatlar gözlemlenir. Ima caveada bu tahribatların dışında en önemli eksiklik oturma koltuklarıdır. Diazoma ile ima caveanın en üst sırası arasında yer alması gereken koltukların hiçbiri yerinde değildir. Yapılan gözlemlerde koltukların büyük bir kısmının yapının güneyinde yükselen geç dönem kastron duvarının inşaasında devşirme malzeme olarak kullanılmış olduğu tespit edilmiştir.

Diazoma da caveanın genelinde olduğu gibi oldukça iyi korunmuştur. Ima caveada olduğu gibi diazomanın da kuzeydoğu bölümünün bazı noktaları doğu bölümdeki destek tonozlarının yıkılmış olması nedeniyle günümüzde eksik haldedir. Kuzeybatı bölümün uç noktalarında ise yıkılmanın aksine sadece depremlerin neden olduğu kaymalar ve sökülmelere bağlı eksiklikler mevcuttur. Bu mevcut tahribatların dışında doğu ve batı yönlerdeki diazomaya açılan tonozlu girişlerden doğu yöndeki kısmi olarak yıkılmış durumdayken batı yöndeki giriş ise tamamen yıkılmıştır.

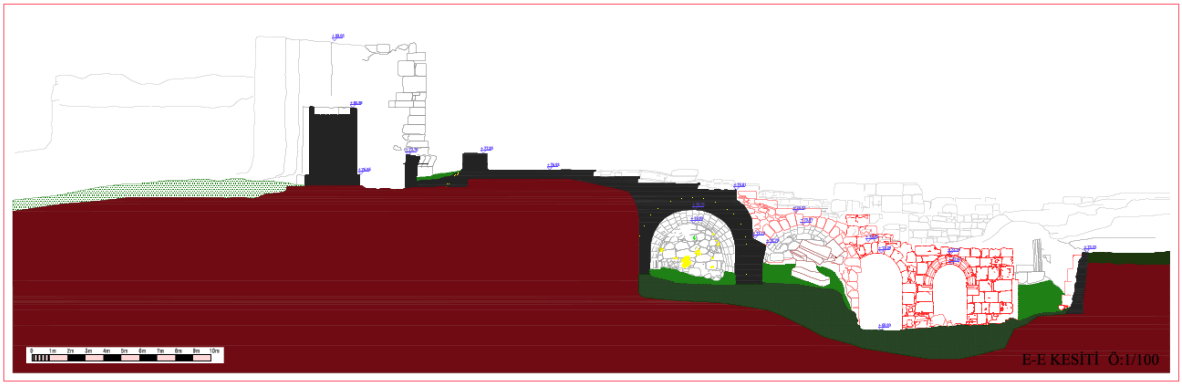

Çiz. 3. 1. Doğu Yöndeki Tonozlar, Parodos ve Paraskenionun Kemerli Girişi. (T. Yıldırım)

Summa cavea ıma caveaya göre daha çok tahribata uğramış durumdadır. Summa caveanın podyumu sadece batı yönün bir bölümünde günümüzde hala sağlamlığını korurken doğu yöndeki tonozlu girişin hemen doğu bitişiğindeki 5 m'lik bölümün dışında tamamen yıkılmış durumdadır. Podyumun yıkılmış olduğu noktalarda aynı şekilde oturma sıraları da tahribata uğramıştır. Diazomadan summa caveaya ulaşmayı sağlayan, podyum üzerinde yer alan merdivenlerden sadece orta aks ve batı yöne doğru olmak üzere toplamda dört merdiven günümüzde sağlamlığını korumaktadır. Summa caveanın oturma sıraları doğu yönde, tonozlu girişten itibaren tamamen yıkılmış haldedir. Bu bölüm, doğu yöndeki tonozların üzerinde yükselmiş olması nedeniyle tonozların yıkılmasıyla summa caveanın bu bölümü de vomitorium bölümünün olduğu alana yıkılmıştır. Yıkılan bölümün oturma sırası blokları günümüzde alan üzerinde gözlemlenlenebilir. Summa caveanın orta aksından doğuya doğru bir bölüm sağlamlığını koruyor olmasına rağmen Bizans Dönemi'nde inşa edilmiş kastron duvarı nedeniyle bölümdeki oturma sıralarının bir bölmü kastron duvarının altında kalmıştır.

3.1.1. Konum ve Topografya İlişkisi

Cavea, Likya Akropolü ile Batı Agora arasında kalan derin bir çukur alanda konumlanmaktadır. Bu çukur alanın doğu yönü haricindeki diğer yönleri ana kaya yükseltisi ile çevrili olduğu için çukurun oluşturduğu mekânsal çerçeveden kent alanının diğer yönlerine ulaşabilmeyi sağlayan tek çıkış doğudaki boşluktur. Bu bağlamda topoğrafik anlamda kendi

içinde bir mekânsallığa sahip alanın özellikle Likya Akropolü'nün kuzey yamacı ile Harpy ve diğer mezar anıtlarının bulunduğu batı alanın yamacı, caveanın büyük bir bölümünün yerleştirilmesi için uygun olmuştur. Doğu yöndeki bu boşluk alan ise parodos ile desteklenirken parodosun güneyindeki eğimli yükselti ise diğer yönlerden daha düşük kotta olduğundan kuzeydeki güneydekinden daha derin ve geniş olan iki radyal formlu derin tonoz ve vomitoria sayesinde caveanın doğu yöne uzanması sağlanmıştır.

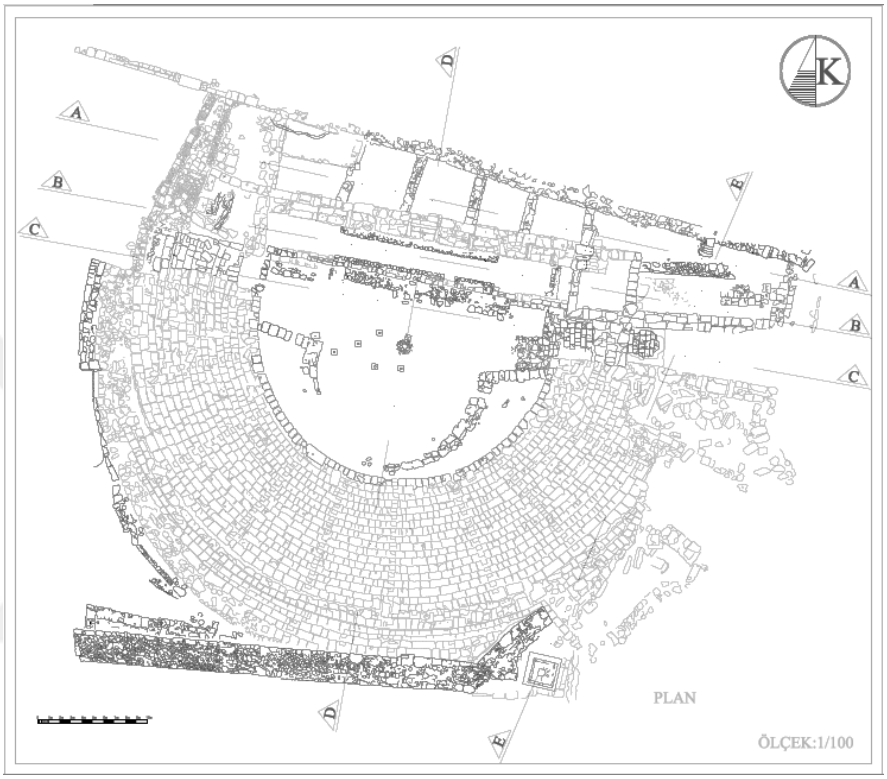

Çiz. 3. 2. Tiyatronun Taş Planı ve Caveanın Baktığı Yön. (M. Çelebi)

3.1.2. Yön ve Bakış Açısı

Ksanthos Tiyatrosu'nun caveası Likya Akropolü'nün kuzey yamacına yaslanmaktadır. Bu nedenle kuzey yöne bakan cavea bu yönüyle Vitrivius'un tiyatro cavealarının konumlandırılması bağlamında güneşin etkilerinden faydalanılması üzerine belirtmiş olduğu güney yönünün tam tersi yönüne bakmaktadır[99]. Ancak kentin denize yakınlığı göz önüne alındığında seyircileri güney yöndeki denizden gelen nemli rüzgârdan korunmak için caveanın özellikle güneye değil kuzey yöne bakar şekilde konumlandırılmış olması caveanın yön seçimi için mantıklıdır[100]. Ayrıca Antik Çağ'da tiyatro oyunlarının öğleden sonraları icra edilmesinin yanı sıra caveanın bulunduğu alanın çukur yapıdaki topoğrafik özelliği nedeniyle

[99] Vitruvius, Di Architectura adlı eserinde tiyatroların cavea bölümünün güneye bakmasına dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir: Vitrivius. V. III:2.

[100] Caveların konumlandırılması bağlamında güneşin bakış yönü dışında bir diğer önemli etken rüzgârdır. Bk. Vitruvius. V. III:1; Ferrero, 1990: 28. Roma Akropolü olarak adlandırılan yüksek tepeliğin güney yamacı tiyatronun inşası için daha uygun bir alanmış gibi gözükse de özellikle denizden gelen nemli rüzgâr izleyiciler ve oyuncular üzerinde oldukça olumsuz bir etki yaratmış olurdu.

güneş ışınlarından daha az etkilenmiş olacağı düşünüldüğü için bu yön tercih edilmiş olmalıdır **(Lev. 8)**[101].

3.1.3. İç Bölümler

İki maenianumdan oluşan caveanın ima cavea bölümü 11 klimakesle, 10 kerkidese, Summa cavea kısmı ise 23 klimakesle, 22 kerkidese bölünmüştür. Ima cavea ile summa cavea arasında diazoma bulunur. Tiyatronun son evresinde yükseltilmiş olan cavea podyum duvarının merkezinin doğu ve batı yanlarında iki oda yer almaktadır **(Lev. 9)**.

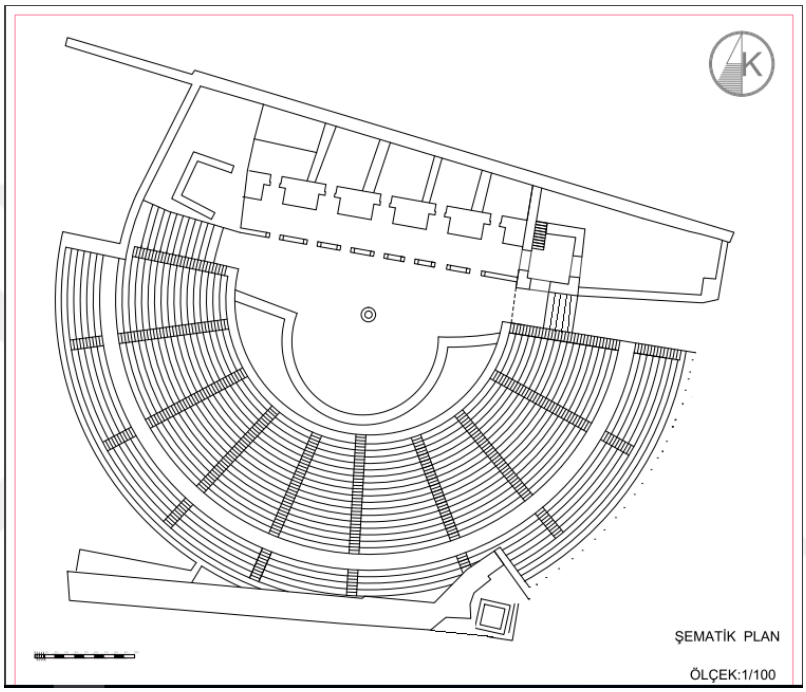

Çiz. 3. 3. Caveanın Şematik Planı ve İç Bölümleri. (M. Çelebi)

3.2. Yapı Evreleri

Ksanthos Tiyatrosu sahip olduğu farklı evreleri mimari anlamda oldukça net bir şekilde gözler önüne serer. Özellikle yapılan mimari gözlemler, dönemlerin sahip olduğu mimari özellikler bağlamında tiyatronun mimarisinde gerçekleştirilen değişiklikleri genel hatlarıyla ortaya koyma yönünde oldukça yeterli veriler sunmaktadır. Bu gözlemlerin yanı sıra yapılan sondaj çalışmaları ile sahne binasının mimari bezemeli blokları üzerinde yapılan anolojik araştırmalar sayesinde yapının evreleri tarihlendirilerek yapı kronolojisi oluşturulmaya çalışılmıştır. Yapılan bu gözlemler ve araştırmalar tiyatronun Hellenistik Dönem, Erken İmparatorluk Dönemi ve Geç İmparatorluk Dönemi evrelerine sahip olduğunu göstermektedir.

[101] Ksanthos'un yakın çevresinde yer alan Patara ve Tlos kentlerindeki tiyatroların caveaları da aynı şekilde kuzey yöne bakar şekilde konumlanmaktadır. Patara Tiyatrosu'nun caveası için bk. Piesker ve Ganzert, 2012: 48 Abb. 47. Tlos Tiyatrosu'nun caveası için bk. Korkut ve Özdemir, 2019: 802, Res. 18, 21.

3.2.1. I. Yapı Evresi (Hellenistik Dönem)

Günümüze kadar yapılan arkeolojik araştırmaların ortaya koyduğu üzere Hellenistik Dönem bağlamında oldukça az kalıntıya sahip olan Ksanthos kentinde bu döneme ait mimari kalıntılar arasındaki önemli bulgulardan birisi tiyatrodur[102]. Bu yapının varlığı, henüz hakkında çok fazla bilgiye sahip olmadığımız Ksanthos'un Hellenistik Dönem şehirciliği açısından oldukça önemlidir. Sahne binasına ait izlerin de takip edilebilindiği yapının caveası, temel blokları olmak üzere günümüze ulaşmıştır. Bloklar tiyatronun son evresine ait arena alanında yer almakla beraber günümüzde çok net bir şekilde gözlemlenebilmektedirler **(Lev. 10-11)**. Bu blokların dışında caveanın batı yönünde yer alan polygonal bloklu çevre duvarı da yapının bu evresine aittir.

Fot. 3. 3. Günümüzde Orkestrada Gözlemlenebilen Hellenistik Caveaya Ait Kalıntılar. (Kazı Arşivi)

3.2.1.1. I. Yapı Evresine (Hellenistik Dönem) Ait Kalıntıların Tanımı

Hellenistik Dönem Tiyatrosu'nun caveasına ait mimari öğelerden geriye sadece analemmata ve caveanın en ön kısmında yer alan cavea podyumuna ait temel bloklarının bir kısmı ile summa caveanın güneybatısında uzanan çevre duvarının bir bölümü sağlam olarak günümüze ulaşmıştır. Ancak var olan bu kalıntılar caveanın mimari formunu ortaya koyacak niteliktedir. Caveanın batı yönünde eksik olan analemma temel blokları doğu yönde daha sağlam bir şekilde korunmuştur **(Lev. 12a)**.

Bloklar bu yönde yapının son evresinde inşa edilmiş olan cavea podyum duvarının altında kalır ve doğu yönde dairesel aksa kadar iki blok üst üste yerleştirilmiş şekilde bulunurken batı yöne doğru sadece tek bloksırası şeklinde devam eder **(Lev. 12b)**. Bir sıra halinde devam eden blokların bazılarının genişlikleri ve yükseklikleri birbirinden farklı

[102] Hellenistik Dönem'de Ksanthos şehri için bk. Courtils ve Cavalier, 2001.

olmakla beraber orkestra dairesinin çevresindeki kısımda ikişerli yan yana bloklar yer alır. Analemmatanın oturmuş olduğu yan kısımlarda ise tek blok sırası yer alır **(Lev. 12c)**.

6.2 m uzunluğundaki bir bölümü günümüzde görünür haldeki doğu analemmada, 9 blok sıralanmakta ve bu bloklardan en batıdaki iki bloğun üzerinde yuvarlak yuvalar yer almaktadır **(Lev. 13a)**. Cavea podyumunun olduğu orkestra aksı üzerindeki bloklarda da bu yuvalar yer almaktadır ancak bu kısımdaki bloklar tahribata uğramış olduklarından yuvalar batı yan kesimdeki yuvalara oranla daha geniş ve derindir **(Lev. 13b-c, 14a-b)**. Podyum alanındaki temel blokları orta akstan itibaren oldukça tahribata uğramışlardır. Batıya doğru yaklaşık 7 m mesafe uzaklığa kadar neredeyse hiçbir temel kalıntısına rastlanmaz **(Lev. 15a-b)**.

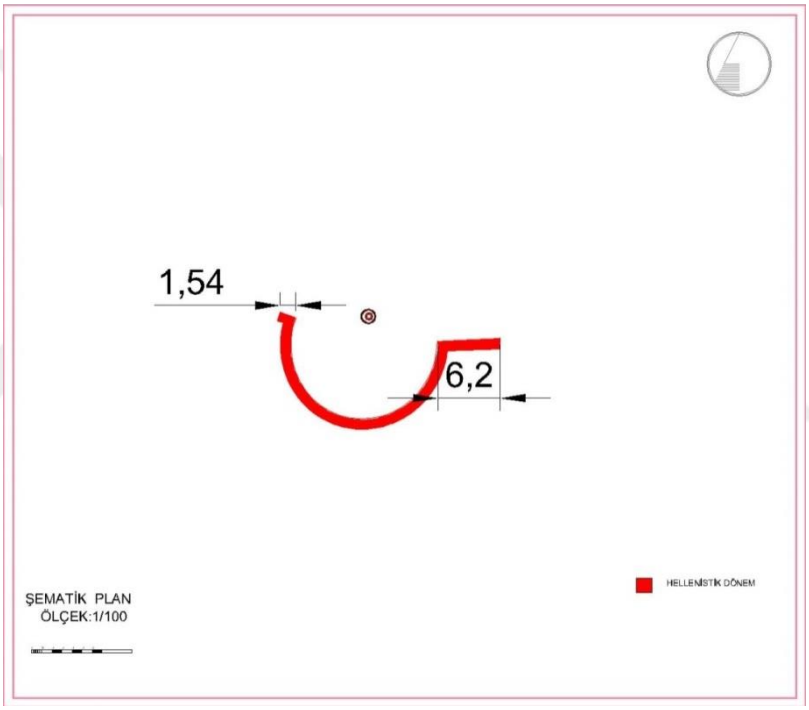

Çiz. 3. 4. Hellenistik Dönem Caveasına Kalıntılar. (A. Dönmez)

Devamında, dairenin sonlarına doğru bloklar yeniden izlenmeye başlanır **(Lev. 16a-b)**. Bu yöndeki bloklar oldukça tahribata uğramışlardır **(Lev. 17a-b)**. Analemmanın en doğusundan batıya doğru, doğu köşedeki oluşuma benzer olarak tek blok sırası yer almaktadır **(Lev. 18a-b)**. Fakat bu sıradaki bloklardan en doğudan batıya doğru sıralanmış olan ilk 4 blok Hellenistik caveaya aitken diğer yönlerdekiler daha geç eklentiler olmalıdır **(Lev. 19a-b)**.

Temel blokları doğrudan sertleştirilmiş toprak zemin üzerine yerleştirilmiş olmak birlikte doğudaki sağlam analemmanın temel blokları ile cavea podyumundan geriye kalan temel bloklarının yükseklikleri birbirinden farklıdır. Bu bağlamda analemmata temeli, üzerindeki ağırlığın cavea basamağından daha ağır olması nedeniyle daha yüksektir. Analemmata temel bloklarının üst yüzeyleri arasındaki kot farkını ortadan kaldırmak için bazı blokların altına

ikincil bir blok yerleştirilmişken bazılarının altı da dolgu toprak ile yükseltilmiştir. Yükseltme destekleri bağlamında doğu kısımdaki orijinal analemma temelinin toplam yüksekliği 0.60 m olmaktadır. Bu kısımda ele geçen 11 bloğun genişlikleri ve derinlikleri birbirlerinden farklıdır. Blokların genişlikleri 0.50 m ile 0.38 m arasında değişirken blok derinlikleri ise 0.88 m ile 0.65 m arasında değişmektedir. Batı yönde yer alan orijinal 4 blok da doğudaki bloklarla aynı ölçülere sahiptir. Blokların üst yüzeylerinde, 0.55 m derinlikte ve hepsinde aynı doğrultuda duvar hizası boyunca ilerleyen duvar yatak izleri yer almaktadır. Bu izler temel blokları üzerinde yükselen analemma duvarına ait olmakla birlikte duvarın kalınlık ölçüsünü ortaya koymaktadır **(Lev. 16b)**.

Cavea podyum duvar kalıntıları oldukça ilginçtir. Bloklar fazla tahrip oldukları için genişlikleri tam olarak ölçülemese de var olan toplam 14 bloğun kalıntılardan genişliklerinin birbirinden farklı olduğu anlaşılmaktadır **(Lev. 13b-c, 14a-b)**. Blokların uğramış olduğu tahribat nedeniyle derinlikleri de net olarak ölçülemez. En sağlam bloğun derinlik ölçüsü 0,91 m'dir. Sıra halindeki bloklar tam ortalarından çizgisel olarak ikiye ayrılmış şekildedirler. İç kısımda kalan blokların üzerine tamamen bir oturma sırası yerleştirilmişken bu çizgisel kısmın orkestraya bakan tarafında kalan blokların da neredeyse yarı kısmı diğer bloklarla aynı seviyede olacak şekilde tıraşlanmış olmakla birlikte oturma sıralarının yerleştirilmesi için uygun hale getirilmiştir. Bu blokların orkestraya bakan diğer kalan parçası ise üzerindeki tahribattan görüldüğü üzere açıkta bırakılmıştır. Dolayısıyla bu açıkta bırakılan ve var olan tahrip olmuş kalıntılardan anlaşıldığı kadarıyla 0,30 m'lik oturma sırasının yer aldığını bu bağlamda da bu blokların dışarıda kalan kısmının ilk oturma sırasına ulaşmayı sağlayan bir basamak sırası işlevinde kullanılmış mimari öğe olduğu anlaşılmaktadır[103]. Bu ön basamak sırasında bazı noktalarda üst örtü sistemini taşıyan direklerin yerleştirilmiş olduğu oyuklar yer almaktadır[104].

Hellenistik caveaya ait olan diğer bir bulgu ise caveanın güneybatı kısmında yer alan ve yalnızca yaklaşık 7,5 m'lik bir kısmı dışından net olarak takip edilebilinen polygonal işçilikli çevre duvardır. Duvarın kuzeybatıya doğru uzanan kısmı batı yöndeki imparatorluk ve Geç Roma Dönemi eklentileri nedeniyle cepheden takip edilenemezken üst kısımdan caveanın en kuzey ucuna kadar gözlemlenebilir. Duvar, güneybatı yönde ise kastron duvarının altında son bulur. Bu duvar, tiyatro ve üzerinde araştırma yapan önceki bilim insanları

[103] Bu bağlamda en benzer örnek olarak Pinara Tiyatrosu'nun cavea kısmındaki ilk merdiven basamağı sırasını gösterebiliriz. Pinara'da da aynı şekilde bir basamak sırası ve sonrasında onun üzerinde yükselen bir oturması sırası düzeni mevcuttur.

[104] Bu noktada benzer özellikler Pinara tiyatrosunun ilk basamak sırasında karşımıza çıkmaktadır.

tarafından genellikle Roma Dönemi'ne tarihlendirilmiştir[105]. Ancak İmparatorluk Dönemi caveasının polygonal duvarın aksından yaklaşık 4,00 m daha batıya doğru uzanıyor olması nedeniyle duvarın Roma İmparatorluk Dönemi'nden önce bir dönemde inşa edilmiş olması gerekir. Bu bağlamda özellikle orkestrada yer alan doğu analemma kalıntıları ile dairesel bağlamda kesişen bu çevre duvarı Hellenistik Dönem caveasına ait olmalıdır **(Çiz. 6. 1.)**.

Fot. 3. 4. Hellenistik Dönem Caveasına Ait Çevre Duvarı. (A. Dönmez)

Polygonal örgü sistemiyle örülmüş bu duvarın takipedilebilinen uzunluğu 11,5 m, korunmuş yüksekliği ise 1,5 m'dir. 0,30 m ile 0,60 m arasında değişen yükseklik ve genişlik ölçülerine sahip olan polygonal blokların yüzeyi oldukça kaba bırakılmış olmakla birlikte bazı bloklarda şerit boyunca keski izleri görülmektedir. Blokların kenar işçilikleri oldukça aşınmış olmasına rağmen gönyelidir **(Lev. 20a)**.

3.2.1.1.1. Orkestra

Var olan cavea ve analemmata temel kalıntıları yapının orkestrası hakkında net bilgiler edinmemiz konusunda oldukça yeterlidir. Yarım daireden biraz daha fazla çıkıntı yapan orkestra dairesinin çapı 14,5 m'dir[106]. Bu küçük ölçekli orkestra dairesi ile Hellenistik sahne binasının kalıntıları birbirleri ile temas halinde olmakla birlikte orkestra dairesi Hellenistik

[105] Fransız biliminsanları bu duvarın Hellenistik Dönem caveasına ait çevre duvarı olabileceği yönünde hiçbir öneride bulunmamışlardır. Ksanthos'un polygonal duvarlarını bir yüksek lisans çalışması bağlamında değerlendiren Halil Mert Erdoğan ise duvarın Erken İmparatorluk Tiyatrosu'na ait olabileceğini belirterek MS 2. yüzyıla tarihlendirilebileceğini belirtmiştir bk. Erdoğan, 2017: 43-44.

[106] Pinara Tiyatrosu'nun orkestra çapı da 14,5 m olarak Ksanthos örneğiyle aynı ölçülere sahiptir.

proskenenin yarısından daha fazlasına kadar uzanmaktadır. Orkestra zemininin ise günümüzde Roma skenesinin hemen önünde yer alan taş plakalarla kaplı olabilir.

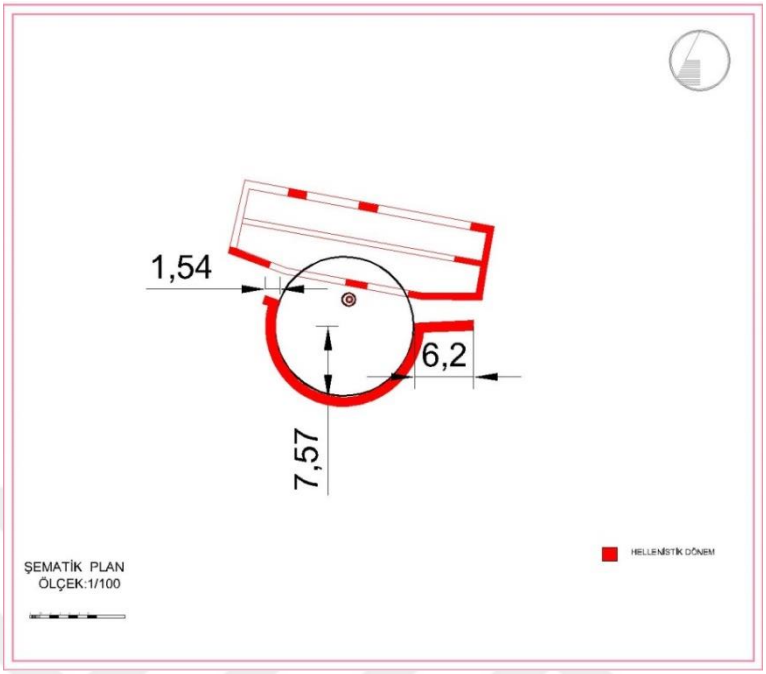

Çiz. 3. 5. Hellenistik Dönem Orkestrası. (A. Dönmez)

Orkestranın yaklaşık merkez noktasında bir su tahliye çukuru yer almaktadır **(Lev. 20b)**. Yapının Batı Agora ile Akropol arasında kalan derin bir çukurda yer alması dolayısıyla yağmur sularının doğrudan bu çukura akacak olması nedeniyle böyle bir sistem gereklilik arz etmiş olmalıdır. Tahliye çukurunun çevresi düz kesim ve küçük boyutlu kiremitlerle çevrilidir ki bu sayede orkestradan tahliye çukuruna doğru bir eğim oluşturularak yağmur sularının çukura doğru drenajı sağlanmış olmalıdır.

Çukurun çevresinde iki farklı kiremit örgü kademesi yer almaktadır. Alt kısımdaki kiremitler daha düzenli yerleştirilmişken onların üzerindeki sıra ise oldukça düzensiz bir yerleştirme şekline sahiptir. Bu bize farklı iki evreyi işaret etmektedir. İlk dizilim muhtemelen tiyatronun ilk evresi yani tanımlamasını yaptığımız Hellenistik cavea ile aynı dönemde yapılmış olmalıdır. Diğer özensiz bölüm ise Roma İmparatorluk Dönemi'de orkestra yükseltilmiş olduğu için ikinci kere kiremit dizisiyle yükseltilmiş olmalıdır.

Fot. 3. 5. Orkestranın Merkezindeki Su Tahliye Haznesi. (A. Dönmez)

Çukurun gözlemlenebilen derinliği 1.50 m'dir. Bu seviyeye kadar duvarları kiremitlerle kaplıdır. Bu seviyeden itibaren içi dolgu toprakla dolu olduğu ve tahliye çukurunun ağız çapının oldukça dar olması nedeniyle çukurun içindeki toprak tahliye edilememiş ve dolayısıyla da mimari yapısı tam anlamıyla anlaşılamamıştır.

3.2.1.1.2. Gerçekleştirilen Sondaj Çalışmaları

Hellenistik caveanın gerek mimari gerekse de tarihsel bağlamda değerlendirilmesi amacıyla var olan temel blok kalıntılarının çevresinde, ortalama boyutları 1.50x1.50 m ebatlarında altı sondaj (**Sondaj 1, 2, 3, 5, 9, 11**) açılmıştır.

3.2.1.1.2.1. Sondaj No.1

Bu sondaj erken caveanın en doğu ucunun güney kısmında açılmıştır. Bu bağlamda hem erken caveanın hem de Geç Antik Dönem'de yükseltilerek formu değiştirilen cavea podiumunun tarihlendirilmesi amaçlanmıştır **(Lev. 21a-b)**. Sondaj alanı 1.70x1.70 m olarak erken dönem caveasına paralel olarak sınırlandırılmıştır. Deniz seviyesine göre sondaj dolgusunun en üst noktası +68.00 m olarak ölçülmüştür. Bu seviyede toprak dolgu katmanı niteliğindedir. +67.95 m kotunda bir kaç parça muhtemelen Geç Antik Dönem'e (İS 5-6. yy) tarihlendirilen seramik parçası ele geçmiştir. +67.90 m kotunda toprak rengi kırmızı olarak değişmiş ve bu katmanda hiçbir buluntu ele geçmemiştir.

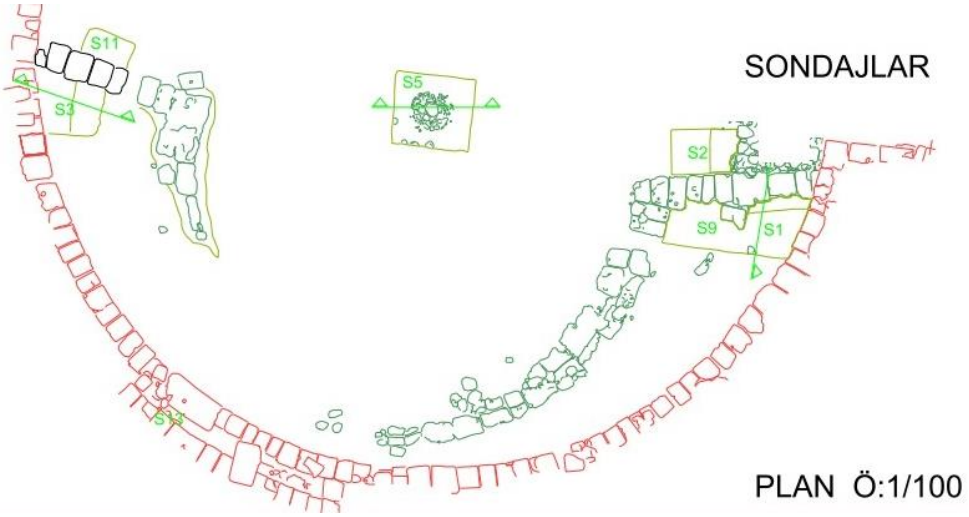

Çiz. 3. 6. Erken Dönem Caveasına Ait Kalıntıların Çevresinde Açılan Sondajlar. (M. Çelebi)

+67.65 m kotunda birkaç parça moloz taş ve onların altında bazı parçaları kırık olmak üzere bir testi parçası ele geçmiştir. Bu kottan itibaren toprak oldukça sertleşmiş ve rengi açık kırmızıya dönmüştür. +67.35 m seviyesinde Hellenistik caveanın üzerine oturtulmuş olduğu temel taşları açığa çıkartılmıştır. Hem genişlikleri hem de boyutları birbirinden farklı olmakla beraber yükseklikleri eşit olarak 0.20 m olan bu temel taşları sertleştirilmiş toprak üzerine oturtulmuşlardır. Bu noktada sondaj çalışması sonlandırılmıştır.

3.2.1.1.2.2. Sondaj No.2

Sondaj I çalışmasında Hellenistik caveayı tarihlendirmeyi sağlayacak nitelikte bir buluntunun ele geçmemiş olması sebebiyle erken caveanın kuzey yönünde, sondaj I'in hemen kuzey batı sınırında 1.70x1.70 m ebatlarında ikinci bir sondaj açılmıştır **(Lev. 22-23).** Sondaj alanının başlangıç kotu -+68.95 m olarak ölçülmüş ve bu seviyede dolgu humuslu toprak niteliğinde ve içerisinde bol miktarda çatı kiremidi parçası ve küçük moloz taş parçaları bulunmaktadır. +68.75 m seviyesinde erken caveanın temel blokları ortaya çıkarılmıştır.

3.2.1.1.2.3. Sondaj No.3

Sondaj No.2 çalışmasında caveayı tarihlendirebilecek nitelikte buluntuların ele geçmemesi nedeniyle caveanın en batı ucunun güney yönünde cavea bloklarına paralel olmak üzere 2.50x1.50x2.00 m ebatlarında yeni bir sondaj açılmaya başlanmıştır **(Lev. 24a-b).** Sondajın başlangıç kodu +68.96 m olarak ölçülmüş ve bu seviyede toprak humuslu dolgu niteliğindedir. + 68.80 m kodunda toprak sertleşmiş ve bu seviyede MS 5-6. yüzyıllar arasına tarihlendirilen seramik parçası ele geçmiştir. + 68.47 m seviyesinde cavea bloklarının alt sınırı tamamen ortaya çıkartılmış ve aslında blokların muhtemelen bir exedraya ait olabilecekleri ve burada devşirme olarak kullanılmış olduklarını göstermektedir.

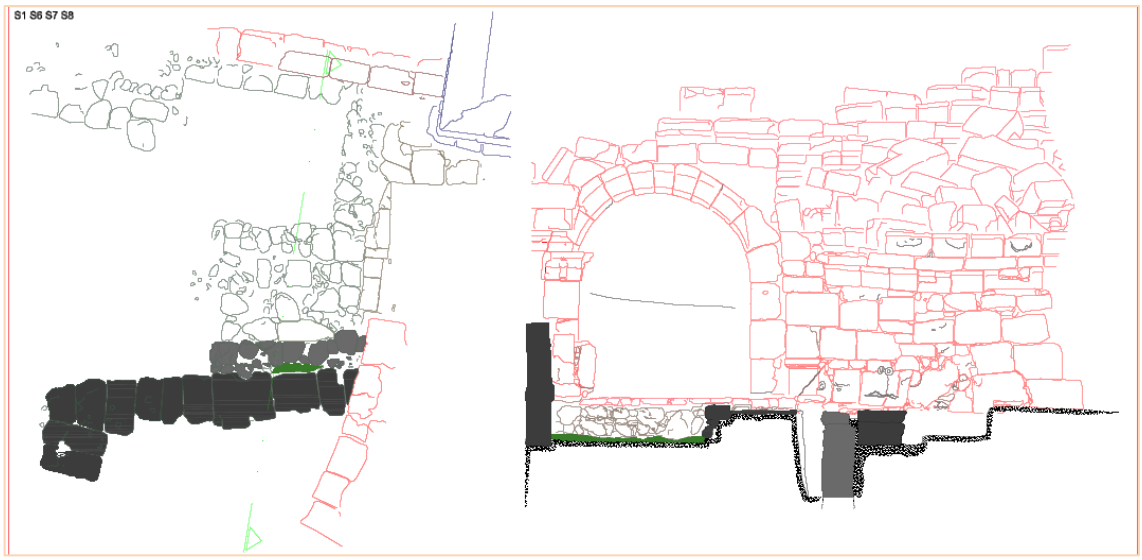

Çiz. 3. 7. 1, 2, 6 ve 9 no.lu Sondajların Kesit Yönü ve Kesit Çizimleri. (T. Yıldırım)

Bu yöndeki blokların sondaj I'de ortaya çıkarılan bloklardan farklı olarak tek parçadan oluştukları gözlemlenmiştir **(Lev. 22a-b, 23a-b-c)**. Yapılan bu çalışmada caveayı tarihlendirebilecek herhangi bir nitelikli buluntu ele geçmemesi nedeniyle başka bir yönde yeni bir sondaj açılmasına karar verilmiş ve sondaj 3 çalışması sonlandırılmıştır.

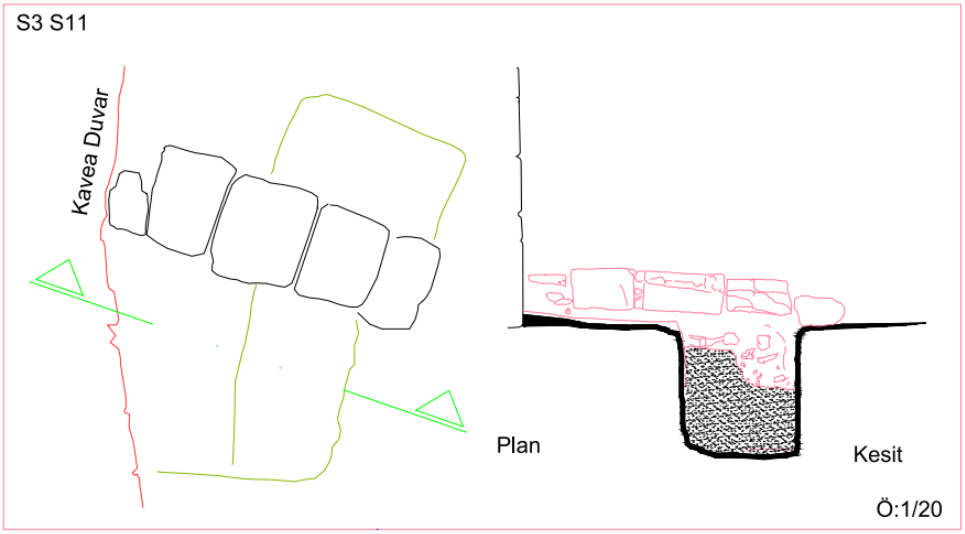

Çiz. 3. 8. 3 ve 11 No.lu Sondajlar. (T. Yıldırım)

Bu veri bu blokların kullanılmış olduğu alanın Hellenistik caveaya ait olamayacağını göstermekle beraber Hellenistik caveanın temel bloklarının tiyatronun en geç evresinde başka bir işlevde kullanılmış olduğunu göstermektedir. Sondajın doğu bölümünde batıdaki kırmızı renkli dolgudan farklı olarak gri renkte ve içinde seramik ve moloz taşların olduğu farklı bölümde sondaja devam edilmiştir. Bu dolgu içerisinden – 0,85 cm kodunda İS 2-3 yy'lara tarihlendirilen bir akanthus yaprağı parçası ve inci boncuk dizisi olan bir arşitrav bloğu parçası ele geçmiştir. – 1,13 m kotundan 1 adet profil veren seramik parçası ele geçmiştir. Bu

parça üzerinde yaptığımız araştımalar parçanın Kıbrıs kökenli olduğunu ve MS 5-6. yüzyıllar arasına tarihlendirildiğini göstermiştir. Dolayısıyla bu farklı mimari yapılaşma MS 3. ve 5. yüzyıllar arasında buraya yerleştirilmiş olmalıdır. Sondaj +67.25 m kodunda başka buluntu gözlemlenmediği ve toprağın ana toprak dolgu niteliğinde çok sert bir yapı göstermesi nedeniyle sonlandırılmıştır.

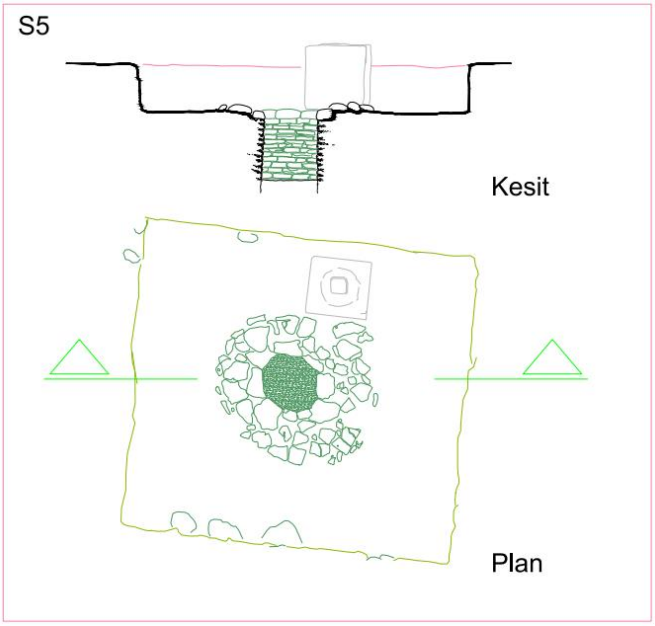

Çiz. 3. 9. Sondaj No. 5. (T. Yıldırım)

3.2.1.1.2.4. Sondaj No.5

Bu çalışma orkestranın merkezinde yer alan su tahliye yapısının yapısallığını anlamak için tasarlanmıştır. Bu bağlamda yapının çevresine 2.50x2.50 m ebatlarında bir sondaj alanı sınırlaması yapılmıştır. Açmanın ilk kodu +68.80 m olarak ölçülmüştür. +68.55 m kodunda su tahliye yapısının çevresi tamamen açılmıştır. Tahliye yapısının iki farklı evresi tespit edilmiştir. İlk evrenin kodu ikinciye göre -0.15 m daha aşağıda olup daha nitelikli kiremit melzeme kullanılmıştır. Daha sonra tiyatronun son evresinde zemin 0.15 m yükselince yapı niteliksiz moloz ve parça kiremitler ile yaklaşık 0.10 m yükseltilmiştir **(Lev. 25a-b).**

3.2.1.1.2.4. Sondaj No.9

Yapıyı net olarak tarihlendirebilecek bir veriye ulaşılamadığı için cavea çevresinde araştımalara devam edilmiştir. Bu bağlamda sondaj no.1'in hemen kuzey sınırına 1.50x2.00 m ölçülerinde yeni bir sondaj açılmıştır. Sondajın en üst noktası +68.83 m olarak ölçülmüştür. Bu seviyede toprak dolgu katmanı niteliğindedir. +68.75 m kodunda toprak rengi kırmızı olarak değişmiş ve bu katmanda hiçbir buluntu ele geçmemiştir. +68.50 m kodundan itibaren toprak oldukça sertleşmiş ve rengi açık kırmızıya dönmüştür. +68.20 m seviyesinde Hellenistik caveanın blokları tamamen ortaya çıkarılmıştır. Ancak bu bu bölümdeki bloklar

doğuya doğru devam eden diğer blokların aksine altlarında ikinci bir temel bloğu olmadan tek blok halinde kullanılmışlardır. Blokların üzerine oturtulmuş olduğu sertleştirilmiş ana kaya benzeri toprağa ulaşıldığında sondaj çalışması sonlandırılmıştır **(Lev. 26a-b)**.

3.2.1.1.2.5. Sondaj No.11

Caveayı tarihlendirme çalışmaları bağlamında açılan son sondaj olan sondaj no.11 sondaj no.3'ün hemen kuzey yönünde açılmıştır. En üst kotu +68.75 m olan Sondaj 1,00x1,5 m ölçülerindedir. +68,55 m kotunda sondaj no.3'de ortaya çıkarılan ve erken caveanın hizasına MS 3. ve 5. yüzyıllar arasında yerleştirilmiş olduğu düşünülen oturma sıralarının arka yüzleri de tamamen ortaya çıkarılmıştır. Bu blokların alt kotlarında toprağın tiyatronun genelinde kullanılmış olan dolgu toprak olduğu tespit edilerek sondaj sonlandırılmıştır (**Lev. 27a-b)**.

3.2.1.2. Rekonstrüksiyon Üzerine Düşünceler ve Değerlendirme

Hellenistik caveadan geriye kalan kalıntılar üzerinden yapının plansal rekonstürüksiyon denemesini yapmak eldeki veriler bağlamında oldukça olanaklı gözükmektedir. Özellikle analemmata ile batı yöndeki dış çevre duvarının ortaya koyacağı dairesel aksın kesişim noktaları Hellenistik caveanın planını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda analemmata ile dış dairesel aksın kesişim mesafesi, analemmatanın orkestra yuvarlağının en uç noktalarından başlangıcından itibaren 18.28 m'dir. Bu mesafe bize analemmatanın toplam uzunluk ölçülerini vermektedir. Hellenistik cavea aksının İmparatorluk caveasına göre az dereceli bir açı ile daha doğuya dönük olması ve orkestra dairesinin yarım daireyi aşması nedeniyle doğu yöndeki Hellenistik analemma duvarı, İmparatorluk Dönemi analemmasına göre daha kuzeye doğru yönelmektedir. Bu bağlamda batıdan doğuya doğru imparatorluk analemmasının 10 m'lik mesafesinde parodosa doğru yaklaşık 1 m'lik bir çıkıntı yaparak uzanır.

Batı analemma duvarı ise doğu yöndekine göre daha güneyde yer aldığı için İmparatorluk analemmasının sınırlarını aşmaz. Analemma duvarı bu noktada batıdaki tonozlu odanın en güneybatı sınır noktasına kadar uzanarak polygonal çevre duvarı ile kesişir ve cavea dairesini meydana getirir. Bu bağlamda ortaya çıkan caveanın formu yarım daireyi aşkın bir plana sahip olmakla birlikte cavea dairesinin çapı 52.46 m olarak ölçülmektedir[107].

[107] Yarım daireyi aşkın cavea planlaması Geç Klasik Dönem'den başlayarak Hellenistik Dönem'in sonlarına kadar çok yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Bu planlamada cavea kanatları orkestra dairesini 180 derece açı ile çevreleyerek yarım daireyi biraz aşkın bir form meydana getirmektedir. Bu nokta oturma sıraları ve diğer tüm mimari detaylar aynı merkezden çizilmiş olan orkestra dairesi merkezine odaklı olarak yerleştirilirler. Bk. Dörpfeld ve Reisch, 1986: 170, Res. 67 No. I; Dilke, 1948: 141 No. I; Dinsmoor, 1975: 316. Bu tipteki tiyatro yapıları Yunan tiyatrosunun en iyi temsili olarak görülmektedir. Bk. Dörpfeld ve Reisch, 1986: 113.

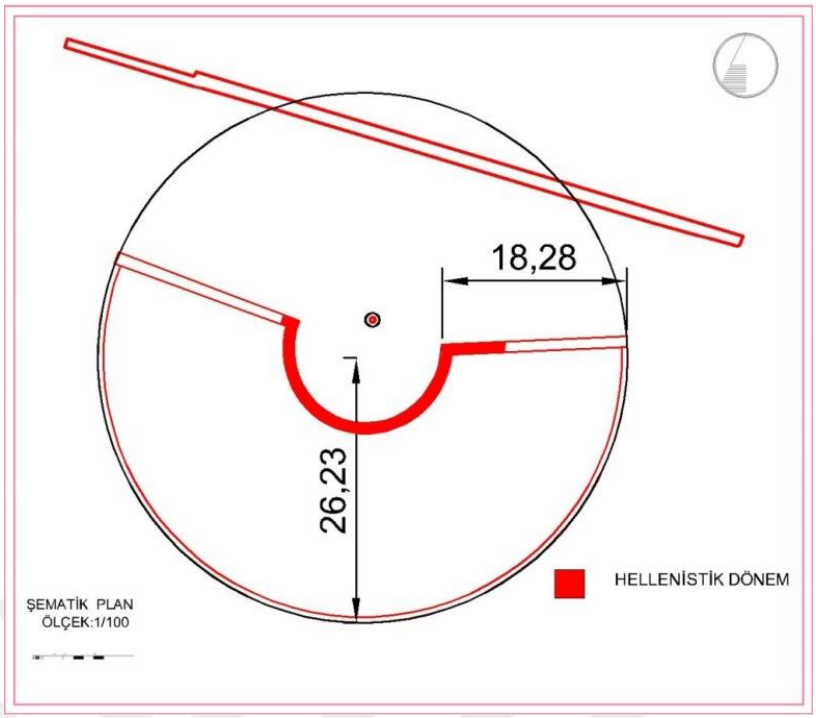

Çiz. 3. 10. Hellenistik Dönem Cavea Rekonstrüksiyonu. (A. Dönmez)

Cavea dairesinin güney merkez noktası, bu merkez noktasını tam olarak merkezden bölen dikdörtgen bir duvar ile kesişerek organik bir bağ oluşturmaktadır. Bu duvar günümüzde geç dönemde inşa edilmiş olan kastron duvarı nedeniyle yapı ile bağımsız bir görünüm oluşturuyor olsa da cavea dairesinin orijinal uzantısıyla organik bir halde bulunmaktadır **(Lev. 28-30)**. Duvar alt sırasında büyük üst sırasında ise alt sırasına oranla daha küçük boyutlarda yerleştirilmiş polygonal bloklarla örülüdür. Blokların yüzey işçiliği oldukça pürüzsüz ve düz işlenmiştir. Bu aslında bu blokların iç cidar bölümünde yer almasından kaynaklı olarak ön kısımların diğer blok sırasının yerleştirilmiş olmasından kaynaklı olmalıdır. Ancak çift cidarlı bu duvarın ön kısmındaki bloklar günümüzde sökülmüş haldedir. Belki de ön cidar kısmında daha kaba işçilikli, bosajlı polygonal bloklar yer almış olabilir. Duvarın kastron dışında kalan kısmı 5.50 m uzunluğunda olmakla birlikte sökülmüş olan bloklarla birlikte derinliği yaklaşık olarak 2 m'dir. Ancak bu derinlik kastron durvarının, duvarın üzerine inşa edilmiş olması nedeniyle tam olarak ölçülemez. Yüksek ihtimal ile duvar caveanın merkez dairesinden kuzeye doğru derinleşerek devam ediyor olabilir. Bu bağlamda caveanın güney merkez noktasında dikdörtgen planlı bir mekânın varlığı ortaya çıkmaktadır. Bu mekânın yapısallığını ve caveanın son oturma sırasının yüksekliğini göz önüne aldığımızda duvarın günümüzdeki seviyesinden oldukça yüksek bir noktaya uzandığını

Frederiksen Geç Klasik ve Hellenistik Dönem tiyatro binalarının tipolojisini ortaya koyduğu çalışmasında bu tipteki caveaları tip B başlığı atında ele almıştır. Ayrıca bu tipin kanon vari bir şekilde en yaygın olarak kullanılmaya başlandığı dönemin Hellenistik Dönem'in başları olduğunu vurgular. Bk. Frederiksen, 2000: 149 Res. 3. Karşıt bir görüş için bk. Dilke, 1948: 141.

düşünmek gerekir. Öyle ki bu yükseklik caveanın yüksekliğinden de daha yüksek olmalıdır. Caveanın güney merkezinde yükselen bu dikdörtgen formlu mekân yapısal dokusu ve tiyatro ile bağlantısı bağlamında muhtemelen bir tapınak olmalıdır. Antik dönemlerde var olan birçok tiyatro yapısının caveasının en yüksek merkez noktasında benzer yükselen tapınak örnekleri mevcuttur.

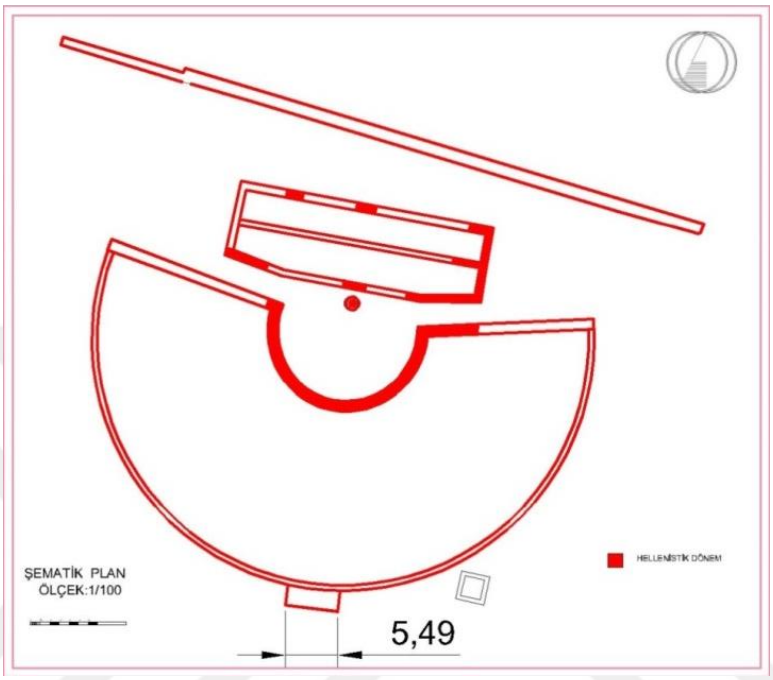

Çiz. 3. 11. Hellenistik Dönem Cavea Rekonstrüksiyonu. (A. Dönmez)

Tapınak-tiyatro kompleksleri özellikle İtalya'da yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda bu mimari birlikteliğin Roma'daki öncüsü Magna Mater, Latium' da Gabii, Tivoli'de Hercules Victor ve Praeneste'de Fortuna Primigenia tiyatrolarıdır[108]. Fakat bu mimari olgunun esas temsilcisi olarak Roma'daki Pompeius Tiyatrosu gösterilir[109].

Tiyatro-tapınak kompleks birlikteliklerinin Anadolu'da da birkaç temsilcisi vardır. Bunlar; Pessinus, Pergamon, Stratonikeia, Patara, Kaunos ve Tlos tiyatrolarıdır. Fakat Patara ve Tlos tiyatroları dışındaki diğer tiyatrolarda yer alan tapınaklar tiyatro mimarisi ile doğrudan organik bir bağa sahip olmadıkları için Roma örneklerinden oldukça farklılıklar içerirler[110].

Bu bağlamda anoloji yapmamıza imkân veren en yakın örnekler Patara ve Tlos tiyatrolarıdır. Patara Tiyatrosu'nun da summa caveasının merkezinde yükselen dörtgen bir mekân yer almaktadır. Eudemus yazıtıyla kesin olarak bir tapınak olarak tanımlanan yapı[111] 5.25x4.70 m

[108] Teraman, 2007: 162-169; Teraman, 2014: 149.
[109] Teraman, 2007: 174; Teraman, 2014: 150.
[110] Tiyatro-tapınak komplekslerinin Anadolu'daki örneklerinin ayrıntılı değerlendirmesi için bk. Hanson, 1959: 36; Waelkens, 1986: 37-73; Devreker vd., 1995: 125-144; Mert, 2002: 187-203; Teraman, 2007: 200-215; Alanyalı, 2009: 95-97; Piesker ve Ganzert, 2012: 185-192; Maischberg, 2014, 288-298; Alanyalı, 2016: 15-25.
[111] Engelmann, 2004: 295.

boyutlarında olmakla birlikte çift cidarlı, isodomik bloklarla örülmüş duvarlarla çevrilidir[112]. Kuzey yönde yer alan bir girişe sahip tapınağın dikdörtgen formu ve cavea üzerindeki konumu Ksanthos'taki yapısal doku ile oldukça yakın mimari plan özelliklerine sahiptir.
Tlos Tiyatrosu'nun da summa caveasının hemen ortasında bir tapınak yer almaktadır. Tamamı yıkık durumda olan bu tapınak dor düzeninde olmakla beraber templum in antis formundadır[113].

Bu bağlamda yüksek olasılıkla bir tapınak olduğu eldeki verilere göre ağır basan bu mekân Patara ve Tlos'ta olduğu gibi summa caveanın kuzeyine doğru devam etmiş olmalıdır. Fakat kastron duvarının inşa edilmiş olması nedeniyle kuzey yöndeki duvar çıkıntısı dışında kaç metre daha kuzey yöne doğru uzanmış olduğu kesin olarak tespit etmek güçtür.
Erken İmparatorluk evresinde caveanın en kuzey iki uç noktasındaki biri parodos diğeri batıdaki kör niş üzerindeki tonoz örtü üzerinde yer alan ve caveanın sahne binası ile birleşmesini sağlayan iki kerkidei Hellenistik caveada yoktur. Analemmata ile sahne arasında yer alan parodoslar Hellenistik Dönem'de açıktır. Öyle ki İmparatorluk Dönemi'nde caveaya ulaşım bağlamında hiçbir işlevi olmayan batı yöndeki nişin olduğu noktadan da caveaya ulaşım sağlanmış olmalıdır. Bu bağlamda bu yönde var olan parodos boşluğundan orkestraya inen bir merdivenin izini takip etmek mümkün değildir. Çünkü İmparatorluk Dönemi'nde inşa edilmiş olan tonoz nedeniyle bu alan tamamen farklı bir dokuya büründürülmüştür. Ancak aradaki oldukça fazla kot farkını hesaba kattığımızda caveaya bu yöndeki ulaşımın batı analemmanın güney yönünden, dikme anıtlarının yer aldığı kot noktasından sağlanmış olması daha mantıklı gözükmektedir. Bu noktada özellikle skene ile analemma arasındaki kayalık alandan aşağı doğru inen ve parodosa açılan bir merdiven sırasının olması gerekir. Bu noktada oldukça benzer bir örnek Kaunos Tiyatrosu'nda karşımıza çıkmaktadır. Tiyatronun güney parodosu doğrudan yüksek bir kayalık alanla sınırlı olduğu için güney yönden parodosa ulaşım için bu kayalık alanın üzeri merdiven basamakları şeklinde oyularak parodostan orkestraya doğrudan ulaşım sağlanmıştır[114]. Dolayısıyla benzer topoğrafik özelliklere sahip olan Ksanthos Tiyatrosu'nun Hellenistik Dönem'deki batı parodosunda da benzer bir mimari düzenlemenin var olmuş olması oldukça muhtemeldir. Doğu yöndeki ulaşım ise parodostan doğrudan orkestraya oradan da caveaya bağlanır şekilde gerçekleşmiştir. Bu yönde yer alan vomitorium girişi Hellenistik Dönem'de yoktur. Özellikle bu noktada, vomitorium koridorunun olduğu yerde batı yöndekine benzer poligonal bloklarla örülmüş bir çevre duvarı yer alıyor olmalıdır.

[112] Piesker ve Ganzert, 2012: 185 Res. 192; Alanyalı, 2016: 21 Fig. 3.
[113] Korkut ve Özdemir, 2019: 802, Res. 18, 21.
[114] Ferrero, 1970: 209 vdd; Serdaroğlu, 1967: 133 vdd; Öğün ve Işık, 2001: 58.

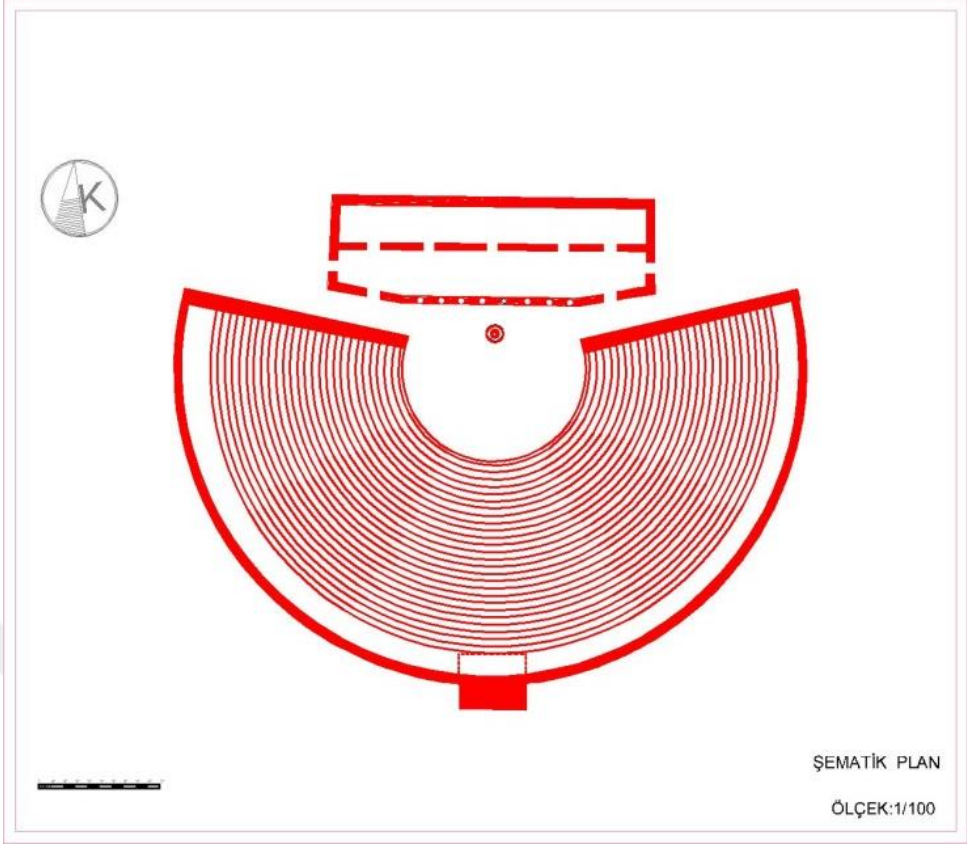

Çiz. 3. 12. Hellenistik Dönem Cavea Rekonstrüksiyonu Denemesi. (A. Dönmez)

Caveanın temel bloklarının çevresinde gerçekleştirilen sondaj çalışmaları sayesinde mimari özellikleri ve yapı tekniği üzerine bazı önemli verilere ulaşılmış olmasına rağmen yapının tarihlendirilmesini sağlayacak hiçbir arkeolojik buluntuya ulaşılamamıştır. Bu durumun ortaya çıkmasındaki neden olarak caveaya ait olan temel bloklarının yerlerine yerleştirilmeden önce alanın yaklaşık 2 m yüksekliğinde steril bir dolgu ile düzleştirilmiş olması gösterilebilir. Bloklar doğrudan bu dolgunun üzerine oturtulmuş olduklarından temel altındaki dolgudan hiçbir arkeolojik buluntu ele geçmemiştir. Sadece caveanın temel bloklarının en doğu yönünde olanlarının altında arkeolojik bir dolgu katmanı ile karşılaşılmış olması şaşırtıcı olarak gözlemlenirken bu blokların aslında buraya MS 3. - 5. yy civarında yerleştirilmiş oldukları ve blokların başka bir yapıya ait, belki bir exedra olabilir, oturma sıraları oldukları gözlemlenmiştir. Ancak, bu tespite rağmen blokların erken dönem cavea temel blok sırasının devamına hangi amaçla yerleştirilmiş oldukları anlaşılamamıştır. Özellikle blokların erken cavea temel bloklarının yönü doğrultusunda ilerlemeleri oldukça ilginçtir. Burada karşımıza iki farklı soru çıkmaktadır. Bunlardan ilki bu geç kullanım zamanında erken caveanın temel blokları da görünürde ya da bir nevi kullanımda olabilir miydi? Çünkü hem yakınlıkları hem de aynı yönde olmaları ve bu veriler ek olarak aynı kotlarda yer almaları bu sorunun sorulmasını gerektirmektedir. Bu sorudaki önemli nokta

Hellenistik caveanın bu geç unsurların eklenmiş olduğu dönemde hala yüzeysel olarak görünürde olup olmadığı yönündedir. Bu tartışma özellikle yapının arenaya dönüştürülmüş olduğu evrede, oyunların ve dövüşlerin gerçekleştirildiği alanda görünürde olup olmadığı bağlamında oldukça önemlidir. Bu problem üçüncü yapı evresine ait kalıntıların irdeleneceği bölümde daha detaylı olarak ele alınacaktır.

Ele geçen bulguların oldukça yetersiz olması nedeniyle caveanın tarihlendirilmesini yapma olanağı yalnızca tipolojik olarak benzer planlı örneklerle yapılacak analoji değerlendirmeleri sonucunda mümkün olabilir. Özellikle bir yamaca yaslanması ve yarım daireyi oldukça aşan bir orkestraya sahip olması ile Hellenistik tiyatro mimarisi özelliklerine sahip olduğu anlaşılan Hellenistik caveanın formuna en benzer yakın örnekler Pinara, Antiphellos, Arykanda. Rhodiapolis ve Termessos tiyatrolarının cavealarıdır. Bu tiyatroların caveaları da Ksanthos örneğinde olduğu gibi yarım daireden oldukça fazla bir orkestraya sahip olmakla birlikte orkestra dairesi doğrudan proskenenin büyük bir bölümünü içine almaktadır.

Bu bağlamda özellikle en benzer örnek MÖ 2. yüzyılın son çeyreği ile 1. yüzyılın başına tarihlendirilen Pinara Tiyatrosu'dur[115]. Pinara Tiyatrosu caveasının formu, orkestrasının daire çapı ve orkestra sahne binası arasındaki mesafe ve sahne binasının formu ve ölçülere bağlamında Ksanthos Tiyatrosu'nun Hellenistik evresi ile neredeyse aynı form ve ölçülerdedir **(Lev. 31b)**.

MÖ 2. yy'a tarihlendirilen Antiphellos Tiyatrosu'da özellikle planı ve küçük boyutlu cavea ve orkestrası ile Ksanthos örneği ile karşılaştırılabilir. Burada özellikle caveanın en üst kısmındaki cavea yürüyüş yolu Ksanthos örneği ile oldukça benzerdir **(Lev. 31c)**[116].

Ksanthos Tiyatrosu'nun cavea formuyla benzerlik gösteren bir başka örnek Arykanda Tiyatrosu'nun caveasıdır. Özellikle 17 m'lik orkestra çapı ile cavea dairesinin 56 m'lik çap ölçüsü Ksanthos öreneği ile yakın ölçülerdedir. Cavea MÖ 50 yılında inşa edilmiştir[117].

İlk evresi MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilen Termessos Tiyatrosu'nun caveası da form olarak Ksanthos örneğiyle yakın benzer özellikler sergilemektedir **(Lev. 31)**[118].

MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilen Rhodiapolis Tiyatrosu'nun caveasının planı da tasarım yönünden Ksanthos örneği ile yakından benzerdir[119].

---

[115] Pinara Tiyatrosu için bk. Wieseler, 1851: 104; Ferrero, 1969: 115-20; Wurster ve Wörrle, 1978: 74-101; Özbek, 1990: 285-7, 294; Sear, 2006: 373, Plan 394; Isler, 2017.
[116] Ferrero, 1970:137-141: Sear, 2006: 364, Pl. 379.
[117] Sear, 2006: 365. Pl. 381.
[118] Sear, 2006: 379, Pl. 403.
[119] Özdilek, 2012.

Bu benzer örnekler ışığında Hellenistik caveanın da benzer zaman dilimleri içerisinde inşa edilmiş olması düşünülebilir. Bu noktada en benzer örnek olan Pinara Tiyatrosu'nun tarihlendirmesini temel almak doğru olabilir. Dolayısıyla Hellenistik cavea MÖ 2. yüzyılın sonu ya da 1. yüzyılın başında inşa edilmiş olmalıdır.

3.2.2. II. Yapı Evresi (Erken İmparatorluk Dönemi)

Birçok Likya kentinde yer alan tiyatro yapısında olduğu gibi, Ksanthos Tiyatrosu'nun ikinci yapı evresi de Erken İmparatorluk Dönemi'e denk gelmektedir. Ancak bu durum diğer kentlerde kendisini sadece "eskinin değişimi" yani eski tiyatronun mimarisinin genişletilmesi ve dönemin mimari üslubuna uygun şekilde yenilenmesi olarak göstermekteyken Ksanthos'taki olgu oldukça farklı olarak eskinin yerine tamamen yenisinin inşa edilmiş olması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Erken İmparatorluk Dönemin'de inşa edilmiş olan tiyatro aslında yeni bir tiyatrodur. Ancak, bu durum yapı sürecinde birbiri üzerine devam eden bir mimari olgu olmasa da, yani önceki ve sonraki yapı arasında organik bir bağ bulunmasa da, önceki yapı ile yeni yapının aynı alan üzerinde bulunmaları ve arada zamansal bir boşluğun bulunmaması dolayısıyla bu olguyu evreleşme olarak yorumlamak doğru olacaktır. Bu durumda günümüzde neredeyse gözle görülen tüm mimari unsurlar, tiyatro arenaya dönüştürüldüğündeki eklemeler haricinde ki onların çoğunda yine Erken İmparatorluk Dönemi mimari elemanları sökülerek kullanılmıştır, yapının ikinci evresine ait mimari elemanlardır. Bu evre ile ilgili olarak çözülmesi gereken en önemli problem yapının değiştirilerek arenaya dönüştürülmeden önceki mimari yapısının nasıl olduğuyla ilgili olanıdır. Bu bağlamda tiyatro özellikle arenaya dönüştürülürken geriye çekilen oturma sıraları ile geç dönemde inşa edilen kastron duvarı nedeniyle sökülen oturma basamaklarının orijinal durumları caveanın bu dönemki mimarisi bağlamında oldukça önemlidir. Bu önem arzeden değişikliklerin yanı sıra doğal tahribatlar sonucunda ortaya çıkan ve caveanın bu dönemki mimarisi bağlamında çözülmesi gereken problemler de söz konusudur. Bu bağlamda en önemli tahribat caveanın doğu bölümünde, summa caveada ve burayı altına alan vomitorium bölümündedir.

3.2.2.1. II. Yapı Evresine Ait Kalıntıların Tanımı

Geç dönemde meydana getirilen değişiklikler ve doğal tahribatların dışında cavea günümüzde oldukça sağlam bir şekilde ayaktadır. Cavea, yukarı ve aşığı cavea olmak üzere iki maenianumdan meydana gelmektedir. Bu bölümler birbirinden, çok geniş olmayan bir diazoma ile ayrılmaktadır. Diazoma ile ima caveanın sınır noktasında, yani ima caveanın en üst sınırında koltuklardan oluşan bir sıra bulunmaktadır. Diazomanın doğu ve batısında

diazomaya açılan ve günümüzde sadece doğudakinin belirgin şekilde tanımlanabildiği iki kemerli geçenek yer almaktadır. Bunlardan doğudaki paradosun hemen doğusunda yer alan bir girişten girilen bir vomitorium ile bağlantılıdır. Bu alan günümüzde neredeyse tamamen yıkılmış haldedir. Parodos ve batı bölümdeki pseudo parodos görünümlü kör niş işlevli bölüm oldukça iyi korunmuş haldedir.

Fot. 3. 6. Cavea. (A. Dönmez)

3.2.2.1.1. Maenianum

Ksanthos Tiyatrosu'nun Caveası, Roma mimarlığının geleneksel tiyatro mimarisinde yoğunlukla karşılaşıldığı üzere iki maenianumdan oluşmaktadır. Ima ve summa cavea olarak adlandırılan bu iki maenianum bir diazoma ile birbirinden ayrılır. İki bölüm de kendi içinde kerkides ve klimakes ile ayrılmış şekilde düzenlenmiştir.

İki maenianumdan oluşan caveanın ima cavea bölümü 11 klimakesle, 10 kerkidese, summa cavea kısmı ise 23 klimakesle, 22 kerkidese bölünmüştür **(Lev. 7-9, 32).**

3.2.2.1.1.1. Ima Cavea

11 klimakes ile 10 kerkidese bölünmüş olarak düzenlenmiş olan ima cavea genel anlamda sağlam olmakla birlikte özellikle merkez noktada korunmuşluk daha belirgindir **(Lev. 33a)**. Bölümün orkestra ile birleştiği nokta daha geç bir dönemde tadilat geçirdiği için birkaç oturma sırası eksiktir. Kerkisler merkez noktalarda korunmuş ve sağlam iken parodosun üzerinde yer alan bölümden geriye yalnızca 5 basamak kalmıştır. Ima caveanın en güneybatı yönündeki iki kerkides ise depremlerin vermiş olduğu tahribat nedeniyle günümüzde ana aks üzerinden kaymış halde bulunmaktadırlar **(Lev. 33b)**. İma caveanın en üst sırasında oturma koltuklarının yerleştirilmiş olduğu özel bir bölüm yer almaktadır.

Günümüzde bu koltukların hiçbiri in situ olarak korunmamıştır. Koltukların 17 tanesi kastron duvarının güney doğu ucunda, 1 tanesi diazomaya açılan doğu yöndeki tonozlu girişte, diğer iki tanesi Batı Kilise'nin narteksinde ve bir tanesi de tiyatro sahne binasının mimari bloklarının dizili olduğu taş tarlasında olmak üzere toplamda 21[120] adet oturma koltuğu tespit edilmiştir **(Lev. 34-37)**. Yükseklikleri birbirine eşit olarak 1.10 m olan koltukların genişlikleri birbirinden farklılık göstermektedir.

Fot. 3. 7. Kastron Duvarında Kullanılan Devşirme Oturma Koltuğu. (A. Dönmez)

Koltukların üzerine oturmuş olduğu blokların çoğu erken tiyatronun mimari bloklarına ait olmalıdır. Özellikle bazı bloklar klimakes bloklarını teşkil etmektedir. Bu bloklar Erken İmparatorluk Evresi'ne ait olan caveadaki klimakesde yer alan basamaklardan daha dar bir genişliğe sahiptir. Koltukların yerleştirilmiş olduğu bölümde diazoma hizalarında sonlanmakta olup özellikle deprem kaynaklı tahribatlar güneybatı yönde oldukça fazla gözlemlenmektedir. Bu bölümdeki blokların büyük çoğunluğunda kaymalar mevcuttur.

3.2.2.1.1.2. Summa Cavea

Tiyatronun en yoğun tahribata uğramış olan bölümlerindendir. Günümüze ulaştığı kadarıyla 5 oturma sırasına sahip olmakla birlikte en üst kısımdaki beşinci oturma sırası ve bir kerkis bölümü caveanın güneybatı bölümünde sağlam halde izlenebilmektedir. Bu bağlamda özellikle doğu ve batı kanatlar oldukça eksik ve sökülmüştür. Bu kısımlardan sökülmüş olan oturma sıraları ve podyum duvar blokları günümüzde caveanın en güney kısmında yükselen kastron duvarının yapımında devşirme malzeme olarak kullanılmış olmakla beraber bu

[120] Sayfa 12 vd. çiz. 1.1'de Fellows'un bahsedip çizimini vermiş olduğu ancak günümüzde yerinde olmayan oturma koltuğu hayal ürünü değilse sayı toplamda 22 olmaktadır. Ancak bu koltuk günümüzde tiyatroda henüz bulunamamıştır.

mimari elemanlar günümüzde duvarın içerisinde net bir şekilde gözlemlenebilmektedir **(Lev. 38-39)**. Summa cavea 23 klimakes ile 22 kerkidese bölünmüş şekilde düzenlenmiş olmakla beraber diazoma kotundan 1.50 m daha yüksekte bir podyuma sahiptir **(Lev. 40a)**. Podyum yükseltisi 3 parçadan meydana gelmekle beraber en altta silmeli bir ayak, üzerinde bir sıra birbirinden farklı boyutlardaki isodomik blok sırası ve onun üzerinde de yine alttaki ayak gibi profilli bir blok sırasından oluşur. Alttaki ayak kısmının yüksekliği 0.40 m, ortadaki isodom blokların yer aldığı sıranın yüksekliği 0.60 m, en üstteki profilli blokların bulunduğu sıra ise 0.50 m'dir. En üst yürüme alanının üzerinde 0.68 m genişliğinde, 0.28 m yüksekliğinde ve 0.55 m derinliğinde düzgün kesimli bloklar yer alır. Summa caveada yer alan klimakese bu cavea podiumu üzerinde bulunan ve klimakesle aynı düzlem üzerinde uzanan bir tanesi silmeli cavea podyum ayağı olmakla birlikte sağ ve sol yana yaslı olarak yükselen 4 basamağa sahip yanal şekilde inşa edilmiş basamaklarla ulaşılır **(Lev. 40b)**. Basamakların ortalama yükseklikleri 0.30 m, derinlikleri ise 0.30 m'dir. Bu basamaklar caveanın doğusunda batı yöne, batısında ise doğu yöne doğru eğimli bir şekilde yaslanırlar. Podyum üzerinde sadece merkez bölümde 5 tanesi belirgin olmakla beraber toplamda 10 ayrı basamak yer almaktadır. Summa caveaya çıkmayı sağlayan merdivenlerden en doğu uçtakiler tamamen sökülmüş olmakla beraber **(Lev. 41a)** doğudaki ilk sağlam merdivenin sadece en üst basamağında kırık mevcut olup diğer basamakları korunmuştur **(Lev. 41b)**. Batısında, tiyatronun merkez aksında yer alan kerkislere denk gelen merdiven ise oldukça tahrip olmuştur. Merdivenden geriye sadece en üst basamak koruna gelmiştir **(Lev. 42a)**. Onun batısındaki diğer bir merdiven de sadece en alt basamağındaki kısmi tahribat dışında oldukça sağlamdır **(Lev. 40b)**. Doğudaki diğer başka bir merdiven de günümüzde sağlam olmakla birlikte önceki merdivende olduğu gibi sadece en alt basamağında tahribat mevcuttur **(Lev. 42b)**. Summa caveanın batı bölümünde ise sadece bir merdivenden geriye en alt basamağı kalmış olmakla beraber summa cavea ile birlikte sökülmüştür **(Lev. 43a)**.

Bu bölümdeki oturma sıralarının çoğu günümüzde tahribata uğramış olmakla birlikte Bizans Dönemi'nde akropolün savunmasını kuvvetlendirmek amacı ile inşa edilmiş olan kastron duvarının altında kalmıştır. Bu duvarın doğu yönündeki temel bölümünde yapılan gözlemlerde oturma sıraları saptanmıştır. Bu sıraların üst bölümünde yapılan gözlemlerde en üstteki oturma sırasına ait bloğun hemen Tiyatro Dikmesi'nin en üst noktasının hemen yakın mesafesinde yer aldığı görülmüştür. Dikmenin mezar odası bölmünün yerinde olmaması nedeniyle tiyatronun oturma basamaklarının bloğun üzerinden aşarak devam edebileceğini göstermektedir **(Lev. 43b)**.

Summa caveanın güney doğu kısmında diazomaya açılan kemerli ve tonozlu bir giriş yer almaktadır. Vomitoriuma ile bağlantılı olan bu geçiş günümüzde oldukça tahribata uğramış bir durumda olmakla beraber kemerden geriye ayaklardan itibaren ilk iki sıra ve karşılıklı birer kilit taşı in situ durumda yer almaktadır **(Lev. 44a-b)**. Kemere ait diğer bloklar ise yıkılmış olduğu şekilde girişin hemen önünde bulunmaktadırlar. Bu tonozlu girişin doğu yönündeki devamında podyumun yaklaşık 4 m'lik bir bölümü gözlemlenirken bu bölümden sadece alt sıra ayaklar, üst bölümdeki dikdörtgen bloklar ve en üst bölümdeki üç faskialı ve çıkıntılı bir profille süslenmiş taç bezemesi bulunan arşivoltlu bloklar yer alır. Girişin genişliği 2.70 m'dir. Bu yönden kuzey doğuya doğru summa cavea tamamen yıkılmış ve sökülmüştür.

3.2.2.1.1.3. Klimakes ve Kerkides

Ima caveada 11 klimakes, 10 kerkides ve summa caveada ise 23 klimakes, 22 kerkides olmak üzere yapının tamamında toplamda 34 klimakes ve 32 kerkides düzenlemesi mevcuttur. Ima caveadaki klimakesin uzantısı ile summa caveadakilerin yönü aynı doğrultudayken bu bağlamdaki tek fark summa caveadaki kerkidesin merkez noktasına yani iki klimaksı ortadan kesecek şekilde başka bir klimaksın yerleştirilmiş olmasıdır **(Lev. 32)**. Ima caveada yer alan 11 klimakes ise Vitrivius'un anlattığı üzere Hellen Tiyatrosu özelliklerini belirleyen orkestra çemberi içerisindeki geometrik düzene göre yerleştirilmiştir. Bu bağlamda orkestra çemberi içerisine yerleştirilen birbirini kesen kareler yaklaşık olarak klimakslara denk gelmektedir[121].

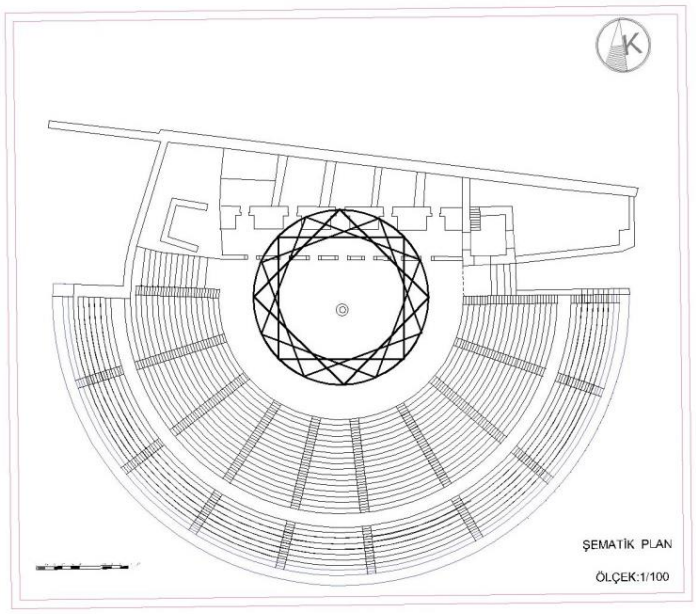

Çiz. 3. 13. Klimaksların Geometrik Yerleşimi. (A. Dönmez)

[121] Vitruvius. V.VII.2; Dörpfeld ve Reisch, 1896: 162 vd.

Kerkislerde yer alan oturma sıralarının genişlikleri birbirinden farklı olmakla birlikte yükseklikleri birbirlerine eşit olarak 0.40 m'dir. Kerkideste yer alan oturma sıralarının derinliği 0.36 ve 0.42 m arasında değişmektedir. Oturma bloklarının ortalama derinliği 0.95-1.00 m arasında değişmektedir. Klimakslara baktığımızda en kuzeydoğudaki klimaksta sadece 7 adet basamak korunmuş olarak günümüze ulaşmıştır. Bunun nedeni tiyatronun daha geç bir evrede arenaya dönüştürülmüş olmasıdır. Bu durum yine aynı şekilde pseudo parodosun hemen güneyindeki ilk klimaksta karşımıza çıkmaktadır. Klimaksların genişlikleri 0.57 m ile 0.61 m arasında değişmektedir **(Lev. 45a-b)**. Diazomada yer alan yürüme zeminindeki blokların arasında iki adet klimaks bloğu tespit edilmiştir. Bu bloklardan biri 0.55 m diğeri ise 0.45 m genişliğindedir. Özellikle 0.45 m genişliğe sahip olan bu küçük ölçekli klimaks bloğunun Hellenistik caveaya ait olması yüksek ihtimaldir **(Lev. 45b-c)**. Klimaks blokları 3 farklı kesim tekniğiyle üretilmiş bloklardır. Bunlar sağ ve sol yönlere bakan yarım kesim bloklar ile düz oturma bloğunun birleşmesinden meydana gelen bloklar yanında tam kesim U formunda merdiven bloklarıdır. Diğer yarım kesim bloklar ise yukarıdan aşağı doğru bir sağ ve bir sol yan kesim olarak yerleştirilmişlerdir[122]. Blokların boyutları birbirinden farklılık göstermektedir. Bazı noktalarda aralarda da tam kesim bloklar kullanılmıştır. Bu bloklar genelde ima caveanın en üst bölümünde diazomaya açılan noktada yer almaktadır.

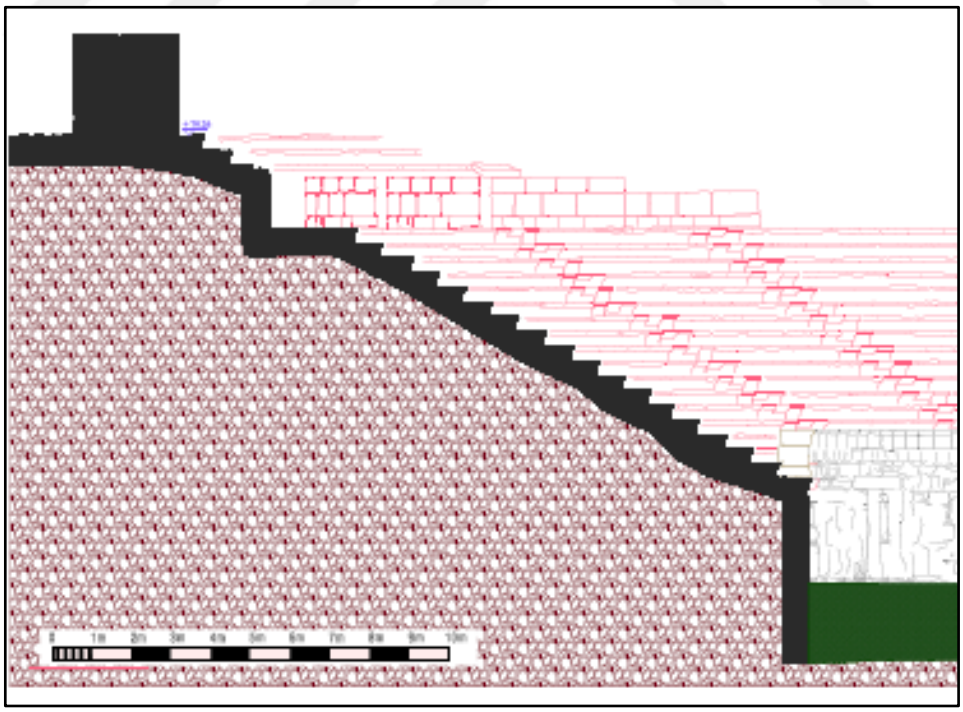

Çiz. 3. 14. Oturma Sıralarının Kesidi. (T. Yıldırım)

3.2.2.1.1.4. Diazoma ve Vomitoroi

[122] Bu yerleşim şeklinin bir benzeri Pinara tiyatrosunda karşımıza çıkmaktadır.

Summa ve imma cavea arasında yer alan diazoma merkez aks üzerinde oldukça korunmuş olarak günümüze ulaşmışken kuzeydoğu ve kuzeybatı yönlere doğru oldukça tahribata uğramış haldedir **(Lev. 46a-d)**. Bu bağlamda özellikle kuzeydoğu bölümde yer alan günümüzde yıkık haldeki vomitoria geçişinin bulunduğu alandaki mimari blokların bazıları büyük ölçüde şiddetli depremlerin yarattığı tahribatlar sonucu diazomadan yıkılan mimari bloklardır. Güneybatı yönde de yaklaşık 12,00 m'lik bir bölüm bugün tamamen yoktur **(Lev. 46.d)**. Bu bölümlerdeki mimari blokların bazıları kastron duvarında kullanılmışlardır.

Summa caveanın podyumu ve ima caveanın en üst sırasında yer alan koltuklar ile sınırlandırılmış diazomanın genişliği 1,20 m'dir. Oldukça dar olan bu geçişin zemini genelde yanyana iki blok sırası olmak üzere bazı noktalarda sadece tek bir bloktan meydana gelecek şekilde düzensiz bir oluşuma sahip olmakla birlikte birçok noktada devşirme bloklar kullanılmıştır. Bu bağlamda özellikle iki klimaks bloğu oldukça dikkat çekicidir. Basamak bölümleri koltukların alt bölümüne denk gelen bu blokların genişlikleri 0.45 ve 0.55 m ölçülerindedir. Dolayısıyla caveada yer alan diğer klimaks bloklarına göre oldukça dar ebatlarda olan bu bloklar muhtemelen tiyatronun bir önceki evresine yani Hellenistik evreye ait olabilirler. Hellenistik caveanın küçük boyutunu göz önüne aldığımızda bu klimaksların o evreye ait olma olasılığı güçlenmektedir.

Diazomaya ulaşımı sağlayan biri doğuda diğeri batıda olmak üzere iki vomitorium vardır. Vormitoriumlardan doğudakine, parodosun hemen doğusunda yer alan, kemerli ancak günümüzde yıkılmış haldeki bir girişten girilerek ilk olarak doğu bölümdeki summa caveayı destekleyen tonozlu alanların olduğu bölüme girilir. Bu bölümde tonozların destek duvarları üzerinde, ima caveanın hizasında güneye doğru giden kemerli bir geçiş yolu ve tonozlu mekânları kapsayan iki radyal oda mevcuttur. Summa caveayı destekleyen güneydeki son tonozun destek duvarındaki kemerli girişten güneye doğru çıkıldığında üzeri tonoz örtüyle kapalı bir koridor yer almaktadır. Diazoma ile eşit olarak 1.50 m genişliğindeki bu vomitorium güneye doğru yükselir. Merdiven basamakları ile Tiyatro Dikmesi'nin hemen kuzey batısına doğru dönüş yapan bu koridordan geçilerek günümüzde yıkık halde bulunan bu girişten düz bir alana, buradan da sağında ve solunda yer alan yarım kesim ve yüksekliği 0.36 m olan bir merdiven ile diazomaya ulaşılır **(Lev. 47a-b)**.

Yapının güneybatı yönünde de diazomaya açılan bir tonozlu giriş ve onunla bağlantılı bir vomitorium daha vardır. Ancak günümüzde burası tamamen yıkık halde olmakla birlikte yıkılan blokları da yerinde değildir. Bu vomitoriuma giriş Batı Agora'nın güney stoası üzerinde yer alan bir kapıdan Harpy Anıtı'nın hemen doğusundaki sütunlu bir holden, günümüzde Likya Akropolüne geçiş olarak kullanılan dar patikada bulunan vomitoria

girişinden sağlanmış olup yalnızca yaklaşık 7 m mesafede bulunan bir dönüş ile diazomaya girilmiştir **(Lev. 48)**.

Fot. 3. 8. Parodos. (A. Dönmez)

3.2.2.1.2. Parodos ve Cavea Destek Tonozları

Yapının her ne kadar ilk bakışta orkestraya açılan iki parodosa sahip olduğu algısı ortaya çıksa da Ksanthos Tiyatrosu Erken İmparatorluk Evresi'nde yalnızca bir parodosa sahiptir. Batı yöndeki tonozlu oda cephesindeki benzer kemerli mimari ve giriş simetrik konumda ikinci bir parodos algısı uyandırıyor olsa da aslında mimari işlevi yönünden bir cavea destek tonozudur. Doğu yöndeki gerçek parodos 3.25 m genişliğinde ve 2.80 m derinliğindedir. Üzerinde paraskenionla bağlantılı olan bir cavea destek tonozu yer almaktadır. Günümüzde bir bölümü yıkılmış olan bu tonozun üzerinde oturma sıraları yer almaktadır. Cephesinde 11 blok bulunan kemer toplamda 3 yan yana bloktan meydana gelir **(Lev. 49a-b)**. Yüksekliği yaklaşık 4 m olan tonozun batı cephesinde bulunan kemer taşlarında iki faskia ve bir arşivolt tacı şeklinde dekorasyon hâkimken doğu cephe tamamen düz şekilde traşlanmış olarak bırakılmıştır **(Lev. 49c)**. Bu da doğu yönde devam eden bir tonozun olduğuna işaret eder ki batıdaki pseudo parodosunkine benzer şekilde bu kemer ve tonozun üzerine oturma sıraları yerleştirilerek bir kerkis oluşturulmuş olmalıdır. Günümüzde kemer üzerinde yer alan oturma sıraları ile paraskeneiondan doğuya doğru ilerleyen temel bloklarının kuzeye doğru açı alması bu savı destekler niteliktedir. Bu bağlamda simetriyi düşündüğümüzde tonozun doğu yöndeki tonozun üzerindeki kerkisin uzunluğu kadar batıya doğru devam etmesi gerekir.

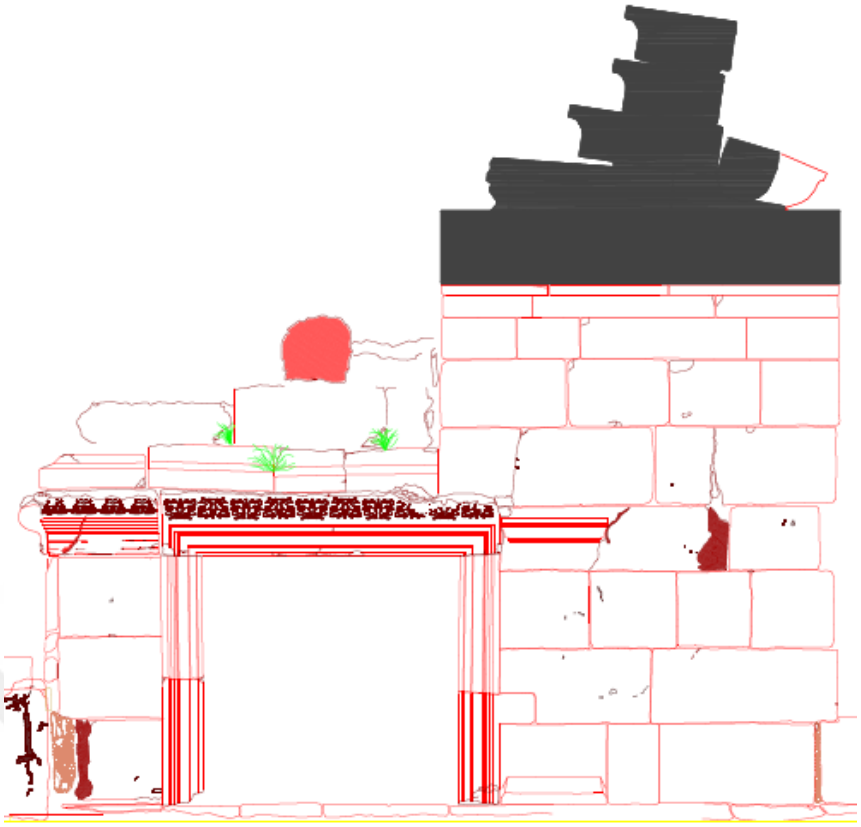

Çiz. 3. 15. Parodos üzerindeki Oturma Sıraları. (T. Yıldırım)

Parodosun zemini büyük boyutlu taş plakalarla kaplıdır. Orkestraya doğru ilerleyen kare ve dikdörtgen formlu plakaların tamamı batı yönde günyüzüne çıkarılmışken doğu yönde modern yolun var olması nedeniyle plakalar yalnızca bir noktaya kadar izlenebilmektedir **(Lev. 49b-c)**. Ancak plakalar modern yolun altındaki antik yola kadar uzanıyor olmalıdır. Orkestraya açılan plakalı yol ile parodos daha farklı bir aksta devam etmektedir. Bu olgu paraskenionun düz devam eden temel blokları ile onun altında kalan ve açısı gittikçe kuzeye doğru yönelen yolun bordür taşlarından da gözlemlenmektedir. Kemerin batı yüzünün tam altında, taş plakalı geçişin sonlandığı noktada tiyatronun oturma basamaklarından kullanılmış iki devşirme blok yer almaktadır. Bu bloklardan kuzeydekinin üzerinde mil yuvaları bulunmaktadır **(Lev. 50a)**. Büyük ihtimal ile tiyatronun arenaya dönüştürüldüğü geç dönemde hayvanların kaçmasına engel olmak için bu geçiş üzerine bir kapı yerleştirilmiş olmalıdır. Bu iki bloğun yerleştirilmiş olduğu noktadan itibaren taş plakalı yol sonlanmaktadır. Ancak Hellenistik sahne binası ile Hellenistik cavea arasında, bazıları kare plaka şeklinde olmak üzere, birbirinden oldukça farklı boyutlarda ve düzensiz şekilde yerleştirilmiş düz yüzeyli taşlardan meydana getirilmiş zemin ya da geçiş yoluna benzer bir mimari düzenleme bulunmaktadır **(Lev. 50b, 51a-b)**

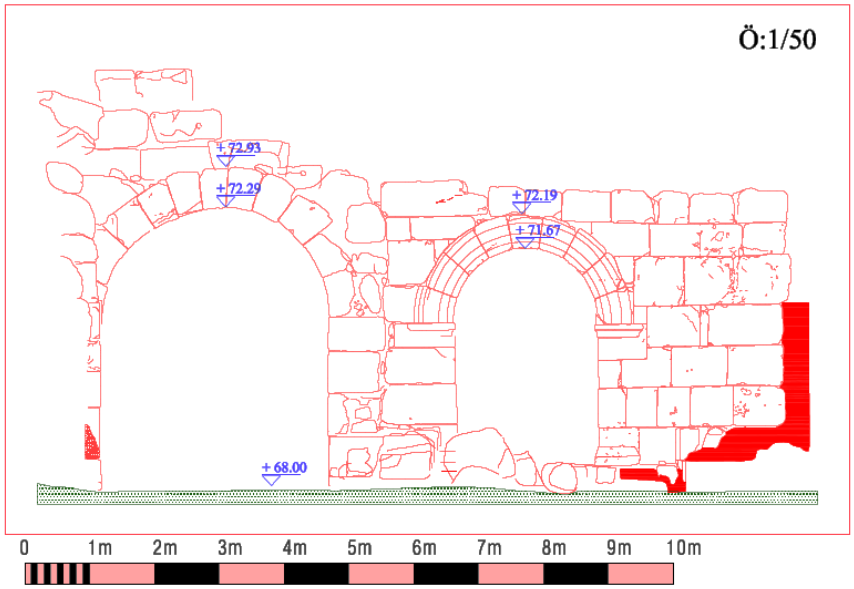

Çiz. 3. 16. Parodos Doğu Cephe. (T. Yıldırım)

Bu nokta üzerinde yapılan mimari düzenlemelerin oldukça fazla olması nedeniyle burada yapılan çalışmalarda herhangi bir tarihlendirici unsur ele geçmemiştir. Bu nedenle bu mimari düzenlemenin ne olduğu üzerine iki farklı öneri ileri sürülebilir. Bunlardan ilki burasının Hellenistik cavea ile Hellenistik sahne binası arasında kalan parodosun plakalı geçiş yolu olduğu yönündedir. Bu bağlamdaki bir diğer sav ise yapının Erken İmparatorluk Evresi'nde analemma duvarının daha batıya uzanması nedeniyle bu yapılaşmanın analemma duvarını destekleyen bir temel olgusu olduğu yönündedir.

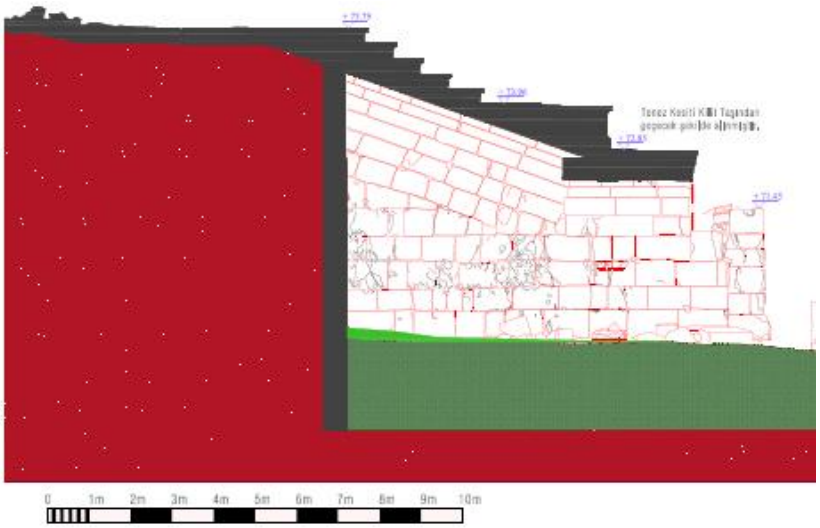

Çiz. 3. 17. Pseudo Parodosun Kesiti. (T. Yıldırım)

Parodosun batısında onunla aynı aks üzerinde yer alan üzeri tonozlu başka bir mekân daha vardır **(Lev. 52a-c)** Cephesindeki kemerli mimari düzenlemesi ile batı parodosa benzer bir mimari düzenleme izlenmi uyandıran bu mekân, içine sadece doğudan girilen ancak çıkışı

olmayan bir cavea destek tonozu niteliğindedir. Mekân 3.20 m genişliğinde ve 8.00 m derinliğindedir. Toplamda 11 kilit taşından oluşan kemer günümüzde sağlam haldedir. Sadece kemerin güney yönünde bulunan en alt kilit taşının altındaki taşıyıcı duvar tahribata uğramıştır. Kemerin yerden yüksekliği 4 m'dir. Kemerin batı yöne doğru yaklaşık 3 m beşik tonoz şeklinde uzanırken kırılarak devamında dikme anıtlarının olduğu noktaya doğru yükselir ve eğik bir tonoz şeklinde devam eder. Batı parodosta olduğu gibi bu tonozun üzerine de oturma sıraları yerleştirilmiş ve bir kerkis mimarisi meydana getirilmiştir. Bu sayede cavea genişletilmiştir. Mekânın içi ve üst örtüsü oldukça sağlam bir şekilde günümüze ulaşmışken sadece güneybatı köşede çökme kaynaklı bir tahribat gözlemlenmektedir. Bu tahribat sonucunda destek duvarı yıkılmış olduğundan tonozun üzerindeki dolgu malzemesi bu tahribat noktasından mekânın içine doğru akmıştır.

Fot. 3. 9. Doğu Yöndeki Tonozlar. (A. Dönmez)

Doğu yönde merkez akstan kuzeye doğru gidildikçe caveanın yaslanmış olduğu yamacın kot yüksekliğinin giderek azalması nedeniyle bu noktada caveanın büyük bir bölümü yanyana duran iki destek tonozu üzerinde yükselmektedir. Tonozlardan güney yönde olanı kuzeydekine göre daha korunmuş olarak günümüze ulaşmış olsa da doğuya doğru uzanan bir kısmı yıkılmış durumdadır **(Lev. 53a-b)**. Bu noktada summa caveanın neredeyse tamamen yıkılmış olması nedeniyle tonozun meydana getirmiş olduğu radyal mekân olduğu gibi bu bloklar ve zamanla üzerine akan toprakla dolmuştur. Bu bağlamda tonozun ayaklarının yerleştirilmiş olduğu zemin kodunu bu yoğun yıkıntı ve dolgu yüzünden tespit etmek şu an

için çok mümkün gözükmemektedir. Tonozun izlenebilen yüksekliği 4.35 m, genişliği 3.55 m derinliği ise 9.50 m'dir. Kuzey yöndeki diğer tonoz diğerine göre daha fazla tahribata uğramıştır **(Lev. 54a-b)**. Ima caveanın orta noktalarına kadar yıkılmış olan caveanın altında çok az bir kısmı görülebilen tonozun takip edilebilinen yüksekliği 2.35 m, genişliği 2.20 m ve korunmuş derinliği ise 5.65 m'dir. Her ne kadar günümüzde oldukça tahrip olmaları nedeniyle farklı boyutlara sahip gibi görünseler de iki destek tonozunun da boyutları aynıdır. Büyük oranda tahribata uğramış olan tonozlar, öncesinde parodosun güneyindeki analemma duvarının en doğu ucunda güneye doğru kıvrılan ve bu yöne devam eden duvara kadar uzanıyordı. Çünkü doğu yöndeki tek sınır duvarın bu duvar olmasının yanı sıra bu duvarın uzanış yönü ile yıkık olan summa caveanın çizgisel uzanış yönü aynıdır. Bu bağlamda tonozların orijinal boyutlarını hesaplamak için bu duvar sınır noktası olarak kabul edilmelidir. Dolayısıyla bu duvarı referans aldığımızda tonozların orijinal derinlikleri 15.50 m'dir.

Cavea destek tonozları aynı zamanda caveanın güneydoğu köşesinde diazomaya açılan vomitorium ile bağlantılıdır. Tonozların yan duvarlarında hem tonozların doğuya doğru yükselmesini hem de birbirleri arasında geçişi sağlayan altı kemer yer almaktadır. Bunlardan parodosun güneyinde yer alan kemerli batıdaki giriş ile güneydeki ilk destek tonozuna ulaşılır **(Lev. 55a)**. Buradan da yine kemerli bir giriş ile diğer güney tonoza girilir **(Lev. 55b)**.

Bu kemerli girişin tam güney paralelinde güney tonozun güney duvarını destekleyen ve muhtemelen summa caveanın alnında kalan bir odaya girişi sağlayan bir kemer daha yer almaktadır. Ancak yoğun dolgu toprak nedeniyle bu kemerin yalnızca çok az bir bölümü gözlemlenebilmektedir **(Lev. 55c)**. Parodosun doğusundaki ilk giriş ise tonozların vomitorium ile bağlantısını sağlayan kemerdir. Günümüzde üzerindeki kemeri yıkılmış halde olan bu kemerin tam paralelinde ikinci tonoza ulaşımı sağlayan bir başka bağlantı ve destek kemeri yer almaktadır ki bu kemerin olduğu kısımda günümüzde yıkılmış haldedir. Bu kemerin paralelinde yine kemerli bir giriş ile **(Lev. 56a)** günümüzde yıkılmış halde olan 5.80 m uzunluğundaki ve 2.80 m genişliğindeki vormitorium koridoruna girilir. Günümüzde oldukça tahribata uğramış olan bu koridorun üzeri de tam olarak güneydeki tonozun sonrasındaki summa caveanın alt bölümüne denk gelmesi nedeniyle, caveayı bu noktada desteklemek bağlamında tonoz örtü ile kapalıdır. Bu koridorun bulunduğu zemin kotu kuzeyden güneye doğru yüzde 50 oranında bir açıyla yükselir ve bu yükseltinin bulunduğu alanda merdivenler yer almaktadır. Koridorun sonunda yer alan bir girişten sağa doğru kıvrılan 1.90 m genişliğinde ve 3.65 m uzunluğundaki başka bir koridor ile diazomaya ulaşılır **(Lev. 56b)**.

3.2.2.1.3. Orkestra

Yapının günümüzdeki son hali bir orkestra değil Geç Roma Dönemi'nde mimari olarak değiştirilmiş bir arenadır. Bu bağlamda orkestranın Roma İmparatorluk Dönemi'ndeki orijinal yapısının mimari anlamda nasıl bir dokuya sahip olduğu bir sonraki restitüsyon bölümünde değerlendirilmiştir.

3.2.2.2. Cavea ve Orkestranın Restitüsyonu Üzerine Düşünceler ve Değerlendirme

Yapı arenaya dönüştürüldüğü zaman summa caveanın orkestraya açıldığı en ön bölümünden birkaç sıranın sökülmüş olması nedeniyle caveanın günümüzde teşkil ettiği form yapının Erken İmparatorluk Dönemi'ndeki orijinal formunu teşkil etmez. Bu bağlamda yapının orijinal formunu ortaya koymak için caveadan kaç oturma sırasının sökülmüş olduğunu tespit etmek gerekir. Bunu ortaya koyarken oturma sıralarının genişlik ve yüksekliklerinin cavea podiumunun yüksekliğine oranı hesaplanmalıdır.

Cavea podyumunun oturma sıralarının son basamağının bulunduğu yükseklik 2.65 m'dir. Bu bağlamda her basamağın yüksekliği 0.35 m ve derinliği 0.60 m olması yapıdan toplamda altı oturma sırasının sökülmüş olduğunu göstermektedir. Bu hesaplamalar günümüzdeki caveanın 3.65 m daha ileriye doğru uzanacağını göstermektedir. Dolayısıyla ima cavea eksik olanlarla birlikte toplamda 24 oturma sırasına sahip olmalıdır.

Caveanın orkestra ile birleşen dairesel sınırının belirlenmesinin dışında analemmata duvarlarının bu dairesel nokta ile birleşeceği yön ile parodos ve batısındaki tonozlu mekânda tespit edilen mimari ayrıntılar oldukça önemlidir. Parodosun olduğu noktada analemma duvarına ait birçok mimari veri gözlemlenebilmektedir. Bunlardan ilki ima caveanın doğu yönünde karşımıza çıkar. Cavea ve parodosta yer alan kemerli geçişin birleştiği noktadan sadece geriye beş basamağı kalmış bir klimaks yer almaktadır **(Lev. 57b)**. Sadece küçük bir parçası belirgin olan altıncı basamaktan itibaren yapının arenaya dönüştürülmüş olması ile devam etmeyen bu klimaks caveanın kuzey doğu köşesinde yer alan en son klimaks olmalı ve analemma duvarı ile sınırlanmalıdır. Çünkü parodosta yer alan tonozlu geçidin batı cephesinde yer alan kilit taşlarından güney ve en alta yer alan ikisinin diğer kilit taşlarına göre daha farklı bir profile sahiptir. Taşlarda devam eden ve dairesel bir şablon ortaya koyan silme bölümü bu iki taşta daha farklı şekilde işlenmiş ve blokların yüzeylerinde anathyrosis oluşturulmuştur. Bu anathyrosis aynı şekilde bu taşların altında bulunan kemer ayağı niteliğindeki duvar bloklarının ön cephelerinde de mevcuttur **(Lev. 57a)**. Dolayısıyla bu blokların ve kilit taşlarının anathyrosisli bölümlerine denk gelecek başka blokların da olması gerekir. Bu veri bize yapı arenaya dönüştürülmeden önce analemmanın bu noktadan orkestraya doğru uzanıyor olduğunu göstermektedir. Benzer bir tespit batı yöndeki kemerli mekânda da mümkündür **(Lev. 57c-d)**. Burada da caveanın en kuzey batı yönünde bir noktada

kesilen bir klimaks ve yine parodostaki kemerli geçenekte yer alan kilit taşına benzer bir kemer bloğu ve bu taşların da üzerinde anathyrosis bulunmaktadır. Dolayısıyla doğu parodostaki ile benzer bir şekilde bu anathyrosisli bölümdeki analemmanın yapı arenaya dönüştürülmeden önce orkestraya doğru uzanıyor olması gerekir. Bu bağlamda ima caveanın 3.65 m daha ileriye doğru uzandığını düşündüğümüzde duvarın yaklaşık 0.50 m ileriye uzanması gerekir ki böylelikle analemma yaklaşık 4.15- 4.20 arasında bir uzantıya sahip olmalıdır.

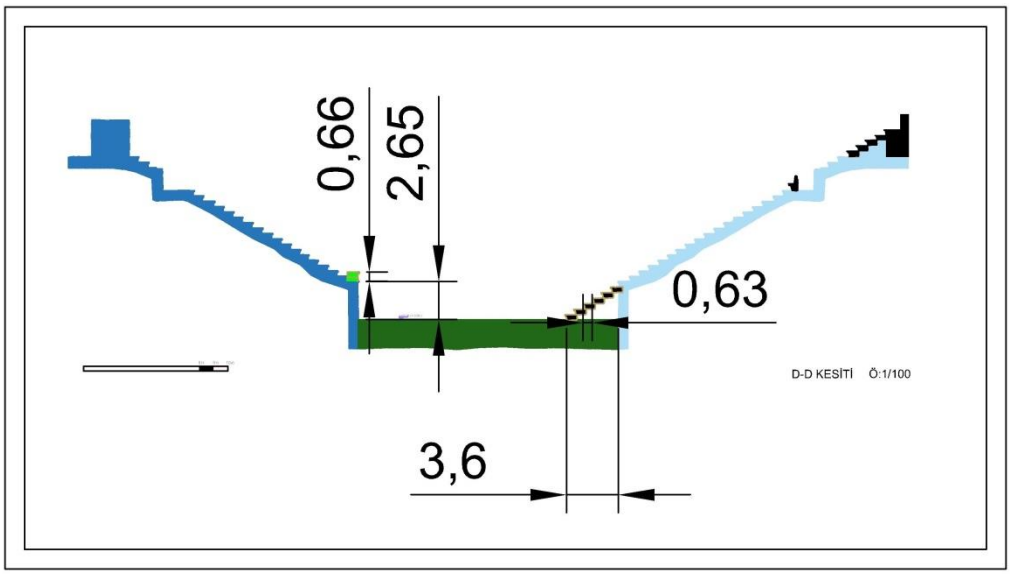

Çiz. 3. 18. Caveanın orkestraya uzantısı. Sol: Geç Roma Dönemi. Sağ: Erken İmparatorluk Dönemi. (A. Dönmez)

Yapının summa caveasında günümüzde podyuma ilk çıkıştaki geçiş sırası haricinde toplamda beş oturma koltuğu sırası izine rastlanılmaktadır. Ancak özellikle kastron duvarının inşası ve doğal afetlerle tahribata uğramış olan summa caveada daha fazla oturma koltuğu sırası yer almış olması gerekir. Bu hesaplamayı yaparken en önemli nokta yapının orijinal cavea kavisinin uzandığı en uç noktayı tespit etmektir. Bu bağlamda summa caveanın batı yönü kastron duvarının inşasında sökülmüş olduğu için çok fazla veri sunmasa da deprem nedeniyle yıkılmış olan doğu yönde destek tonozlarının izleri takip edilebilinmektedir. Özellikle kuzey yöndeki ilk destek tonozunun doğu yöndeki ayaklarının oturmuş olduğu sınır net olarak gözlemlenebilmektedir **(Lev. 47b)**. Bu bulgunun yanı sıra güney tonozun ve vormitorium tonozunun sınır duvarları da ilk tonozun sınır duvarıyla dairesellik oluşturacak aksta güneye doğru aynı hizada uzanmaktadır. Dolayısıyla yapının summa caveanın dairesel aksının da bu noktaya kadar uzanması gerekir ki bu mesafe toplamda dört oturma basamağı genişliğine tekabül etmektedir. Ancak en uç noktanın summa cavea içi trafiğini sağlamak için

boş bırakılmış olduğunu düşündüğümüzde orijinal halinde summa caveada toplamda yedi oturma sırasının yer almış olması muhtemeldir.

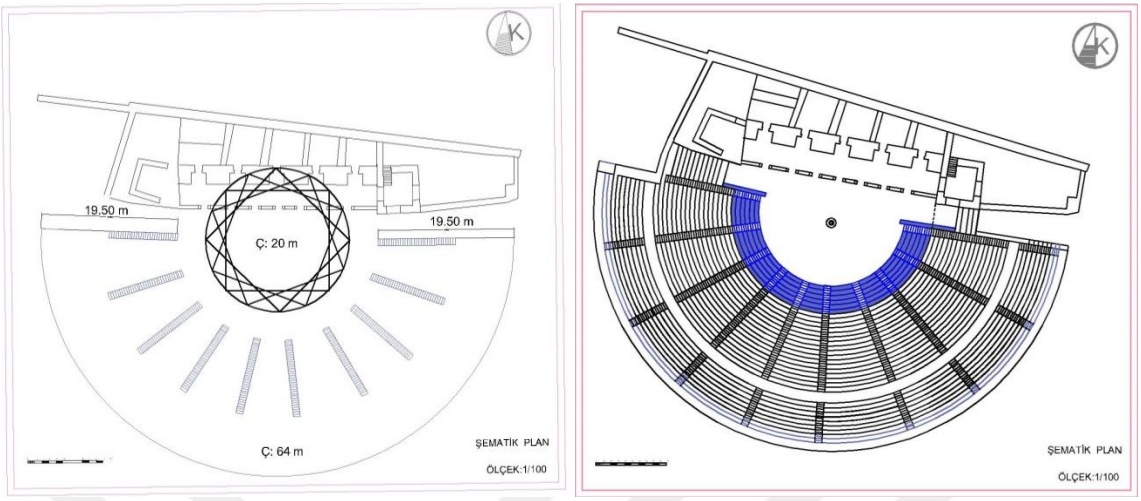

Çiz. 3. 19. Erken İmparatorluk Dönemi Orkestra ve Cavea Restitüsyonu Önerisi. (A. Dönmez)

Yapılan bu rekonstrüksiyon çalışması bağlamında caveanın çapının 64 m, orkestranın çapı ise 20 m olması gerektiğini göstermektedir. Orkestranın formu yarım daireyi teşkil etmektedir. Bu bağlamda cavea ve orkestra uyumunda Vitruvius'un Hellen Tiyatroları üzerine yazmış olduğu mimarlık ve mühendislik verilerine yakın bir klimakes ve orkestra dairesi uyumu yakalanmıştır. Bu uyuma göre orkestra dairesi içerisinde yer alan ve birbirini keser şekilde yerleştirilmiş karelerin uç kısımları her bir klimaksa denk gelir şekilde yerleştirilmiştir[123]. Ksanthos Tiyatrosu'nun orkestrası ve caveası arasında da çok az kaymalar olsa bile bu uyum gözlemlenmektedir. Bu caveanın Hellenistik üslupta tasarlandığını göstermektedir. Bu tamamlamaya göre doğu ve batı analemmataların uzunlukları da 19.50 m olarak hesaplanmaktadır.

Bu veriler yeni bir durumu daha ortaya koymaktadır. Caveanın hesaplanan dairesellikte rekonstrükte edilmesi batı kanadın bölümde yaklaşık 4 m daha batıya doğru genişlemiş olmasını gerektirmektedir. Bu genişlemenin ulaştığı nokta tiyatronun doğusundaki Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen kule mezarın doğu kıyısında yer alan bağımsız duvar sırasının hizasına denk gelmekte ve bu noktadan dairesel aks hizasında güneye doğru ilerlemektedir. Bu bağlamda tiyatro ve batısında yer alan mezarlar arasındaki dar yolda beşik tonozlu bir vomitoriumun yer alması gerekir. Vomitoriumdan diazomaya girişi sağlayan kemerli geçeneğin bu girişin 7 m güneyindeki cavea üzerinde yer alan boşluktan yapılmış olması gereklidir. 2.20 m'lik genişliği ile caveanın doğu yönünde yer alan ve vomitoriumdan diazomaya ulaşımı sağlayan kemerli geçeneğin genişliği ile aynı ölçülerdedir. Ancak caveanın

[123] Vitruvius. V.VII.2; Dörpfeld ve Reisch 1896: 162 vd.

bu bölümünün kastron duvarının inşasında sökülmüş olması nedeniyle geçenekten günümüze hiçbir parça ulaşmamıştır. Aynı şekilde özellikle Likya Akropolüne ulaşımı sağlayan bu dar alanda yapılan kazı çalışmaları ve geç antik dönemdeki farklı düzenlemeler nedeniyle destek tonozuna ait izlerden bazı duvar kalıntıları haricinde çok fazla bir veri **(Lev. 58-61)** kalmamıştır.

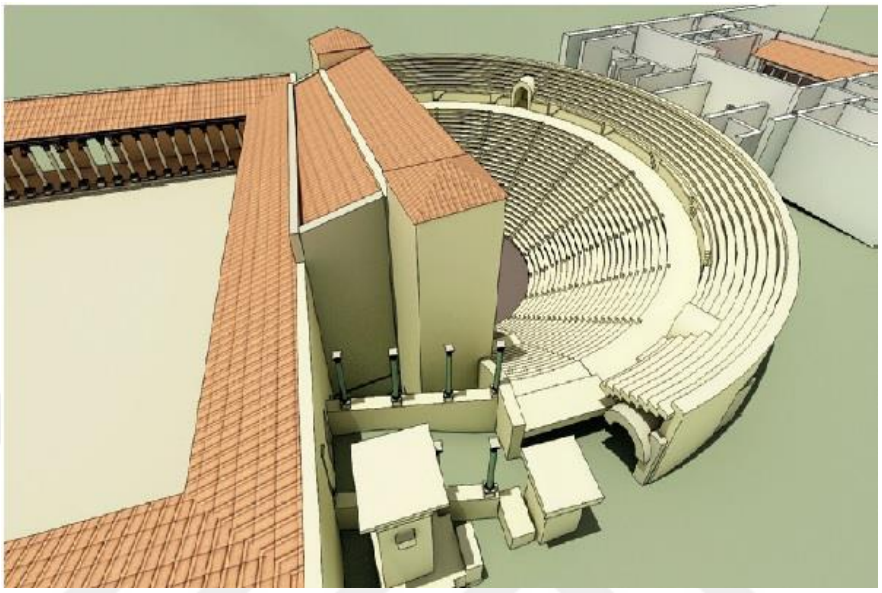

Çiz. 3. 20. Erken İmparatorluk Dönemi Canlandırma Önerisi. (Cavalier ve des Courtils ve Mora, 2015: 125 fig. 3)

Tüm bu veriler yapının summa caveasının topoğrafya gereği sadece doğu yönde bulunan tonozlar sayaesinde inşa edilmiş olduğunu belirtmelerinin aksine aslında batı yönde de, doğu yöndeki kadar yüksek olmasa da beşik tonozlu bir girişin bulunmuş olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tiyatrolarda caveanın desteklenmesi bağlamında tonoz kullanımı oldukça yaygın olarak kullanılmıştır. Bu noktada bazı tiyatrolar cavealarının iki yönünden tonozlarla desteklenirken bazıları da topoğrafik özellikleri bakımından sadece tek yönden desteklenmişlerdir[124]. Bu noktada Ksanthos Tiyatrosu'nun her ne kadar iki yönü desteklenmiş olsa da aslında ana destek tonozları doğu yönde bulunmaktadır.

Batı yönün büyük bir bölümü yamaca yaslı halde olduğu için sadece summa caveanın bir kısmı vomitorium tonozu ile desteklenmektedir. Tlos[125], Anazarbos[126], Sagalassos[127], Pergamon[128] ve Limyra[129] tiyatroları da yerleştirildikleri alanın yapısına bağlı olarak sadece

[124] Anadolu'daki tiyatrolarda tonoz kullanımı hakkında Erkan Sağnak'ın hazırlamış olduğu doktora tezi için bk. Sağnak, 2017.
[125] Korkut, 2015: 37.
[126] Spanu, 2001: 447; Sağnak, 2017: 87, Lev. 14.4.
[127] Sağnak, 2017: 182, Lev. 56.1.
[128] Sağnak, 2017: 169, Lev. 50.2.

tek yönden desteklenmiş tiyatro örnekleri arasındadır. Bu örnekler içinden özellikle Pergamon (Asklepios Kutsal Alanı) ve Limyra Tiyatrolarındaki destek tonozları basit mimari yapılarıyla Ksanthos örneğiyle yakınlık göstermektedir. Pergamon Tiyatrosu'nun caveasını taşıyan üç tonozlu oda yer alırken[130] Limyra örneğinde ima caveanın doğusunda iki tonozlu oda bulunur.

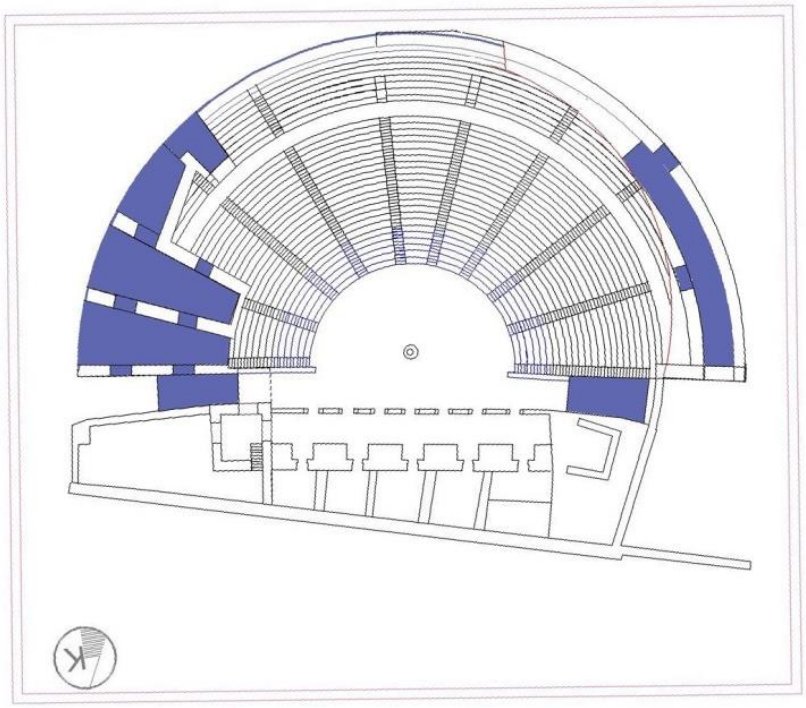

Çiz. 3. 21. Tiyatrodaki Tonozların Kesitleri. (A. Dönmez)

Tiyatroların cavealarını desteklemek bağlamında inşa edilen bu tonozlar aynı zamanda işlevsel olarak taberna, depo, latrina, giriş-çıkış ve ani değişen hava şartlarında izleyicelerin korunacağı mekânlar olarak kullanılmışlardır. Bu noktada özellikle Myra Tiyatrosu'nun batı galeri duvarında "gezici esnaf Gaiusun yeri" yazması hem bu tezi destekler hem de burada ayaküstü atıştırmalıkların ve bir takım küçük eşyaların satılmış olduğu fikrini de ortaya koyar niteliktedir[131]. Ksanthos Tiyatrosu'nun doğusundaki destek tonozları da oldukça geniş ölçüleriyle işlevsel mekânlar olarak kullanılmış olmalıdır ki odaların doğu yönleri doğrudan giriş ve çıkış ile ilgili olarak vomitorium ile bağlantılıdır. Ancak odaların batı iç kısımları summa caveaya ait yıkılmış bloklar ve dolgu toprak ile dolu olduğu için bu noktada teknik şartlardan ötürü kazı gerçekleştirilememiştir. Dolayısıyla elimizde bu noktada hiçbir arkeolojik veri olmadığı için odaların birbirine açılan batı yönlerinin ne amaçla kullanılmış olduğunu kesin olarak belirlemek mümkün olmamıştır. Bu eksikliğe rağmen odaların

[129] Sağnak, 2017: 136, Lev. 34.5.
[130] Sağnak, 2017: 169, Lev. 50.3-4
[131] Sağnak, 2017: 232.

vomitoriumla bir arada bulunmaları ve bu bağlamda yoğun insan trafiğine oldukça yakın mekânlar oldukları için taberna ya da Myra örneğinde olduğu gibi gezici esnafların satış yaptıkları mekânlar olarak kullanılmış olma olasılıkları diğer işlevsel olasılıklara oranla daha fazladır[132]. Batı yöndeki kör parodosun orkestra ve sahne binasıyla bağlantısını düşündüğümüzde büyük ihtimal ile depo olarak kullanılmış olduğunu söyleyebiliriz. Ancak bu mekân tiyatro arenaya dönüştürüldükten sonra hayvanların muhafaza edildiği bir oda olarak kullanılmış olmalıdır.

Parodos dışında, caveaya ulaşım doğu ve batı yönde yer alan vomitoriumlardan olmak üzere toplamda üç noktadan gerçekleştirilmiştir. Her iki yönde yer alan vomitoriumda tamamen caveanın alt yapısını desteklemektedir.

Vomitoriumlar tiyatrolarda içine ulaşımı sağlamak ve giriş çıkışları hızlandırmak için inşa edilen bölümlerdir. Bu bölümlerin inşası ve sayısı yapının büyüklük, kapasite ve topoğrafik uygunluğuna göre değişir. Bu bağlamda bazı tiyatro yapıları tek bir vomitoriuma sahip olabiliyorken bazıları da iki, üç hatta daha fazla vomitoriuma sahip olmaktadır. Ksanthos Tiyatrosu'nda hem doğuda hem de batı yönden caveaya girişi sağlayan iki vomitorium bulunmaktadır[133]. Alanın topoğrafik özellikleri nedeniyle bu iki vomitorium birbirinden farklı mimari özelliklere sahip olduğu için aks ve formlarında simetri bulunmamaktadır. Bu noktada iki vomitoriumlu benzer birçok tiyatro örneği mevcuttur.[134] Bu örnekler arasından özellikle Patara Tiyatrosu vomitoriumların plansal yapısı bakımından Ksanthos örneğinden farklılık gösteriyor olsa da vomitoriumların diazomaya açılan tonozlu girişlerinin yerleştirilişi bakımından neredeyse en yakın örnektir. Sadece Patara örnekleri simetrik bir şekilde yerleştirilmişken Ksanthos örneklerinde topoğrafik zorunluluk gereği simetri uygulanamamıştır. Patara'da da diazomanın hem doğusuna hem de batısına açılan iki tonozlu geçiş bulunmaktadır. Bu tonozlu geçeneklerin ön fasadındaki kemerli bölüm Ksanthos örneklerine benzer olarak üç faskia ve arşivolt tacı bezemeleri ile donatılmıştır[135]. Ayrıca gerek diazomanın mimari yapısı gerekse de ima caveanın en üst basamağına yerleştirilmiş olan koltuk sırası ile Ksanthos Tiyatrosu ile birebir benzerlik taşır[136]. Bunun

[132] E. Sağnak bu bölümün depo ya da taberna işlevli olarak kullanılmış olduğunu belirtmiştir bk. Sağnak, 2017: 232.
[133] E. Sağnak tez çalışmasında yapının sadece tek vomitoriuma sahip olduğunu belirtir Bk. Sağnak, 2017: 243.
[134] Tlos, Patara, Komana, Tieion, Knidos Aşağı Tiyatrosu, Alinda, Alabanda, Tralleis, Telmessos, Elaiussa Sebaste ve Assos Tiyatroları'nın her iki kanadında birer vomitorium mevcuttur. Konu hakkında daha detaylı bilgi için bk. Sağnak, 2017: 240-243.
[135] Piesker ve Ganzert, 2012: 61, Res. 67-68.
[136] Piesker ve Ganzert, 2012: 64, Res. 73-75.

dışında yüksek summa cavea podyumu ve podyumda yer alan yanal merdivenler de diğer benzer mimari özelliklerdir[137].

Orkestraya ve dolayısıyla caveaya ulaşımı sağlayan parodosun üst kısmı yaklaşık 4 m genişliğinde beşik tonoz ile örtülüdür. Ancak bu noktada dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. Bunlardan ilki tonozlu bölümün iç cephesindeki kilit taşlarının bezenmiş olmasına rağmen yapıya girişi sağlayan dış cephesinin tamamen düz bırakılmış olmasıdır. Bu bağlamda bu taşların fasadının bir şekilde görünmüyor olması gereklidir ki aksi halde yapının orijinal hali bu yapısallıkta olsaydı tonozun cephesinde yer alan kilit taşlarını da iç yüz cephesinde ve hatta hemen yanındaki paraskeneye açılan girişteki kemerin dış yüz cephesinde olduğu gibi bezenmiş olması gerekirdi. Bu noktada bir diğer husus orkestraya girişi sağlayan bu giriş ile paraskene arasında duvara bitişik halde doğuya doğru uzanan temel bloklarının yer almasıdır. Bu bloklar düz olarak değil kuzey doğuya eğimli bir şekilde bir aksı takip ederler. Öyle ki bu aks pseudo parodosun üzerindeki tonoz ile aynı aksı yakalamaktadır. Dolayısıyla parodostaki bu beşik tonozun devamında da pseudo parodosta olduğu gibi bir eğik tonozun daha uzanıyor olması gerekir. Bu yolla hem yapının kapasitesi arttırılmış hem de yapı içi simetri sağlanmış olmalıdır. E. Sağnak bu noktada yaptığı gözlemler sonucunda buradaki yapısallığı kısmi tonoz uygulaması olarak değerlendirmiş ve bu uygulamanın benzerlerinin Selge, Olympos, Myra, Tieion, Pisidia Antiokheiası, Rhodiapolis ve Laodikeia (Kuzey) Tiyatroları'nda da karşımıza çıkmış olduğunu belirtmiştir[138]. Ancak bu düşüncenin aksine olarak eldeki son kanıtlarımızla buradaki yapısallığın benzer örnekleri tıpkı Ksanthos Tiyatrosu'nun batısındaki pseudo parodosda uygulanmış tonoz sistemi gibi, önce beşik sonra üzerine eğik tonoz şeklinde taşıyıcıların yerleştirilmiş olduğu yönündedir. Bu mimarideki tonozların benzerlerine Aspendos Tiyatrosu'nun kuzey parodosunda[139] ve Perge Tiyatrosu'nun parodoslarında karşımıza çıkmaktadır[140].

Summa caveaya, cavea podyumunda bulunan yanal merdivenlerle ulaşılmaktadır. Summa caveada yanal merdiven uygulaması oldukça yaygın olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda en yakın örnek Letoon Tiyatrosu'dur. Letoon Tiyatrosu'nun summa caveası da benzer şekilde yüksek bir podyum duvarı ve bu duvarda summa caveaya ulaşımı sağlayan

[137] Piesker ve Ganzert, 2012: 65, Res. 76-77, 79.
[138] Sağnak, 2017: 234.
[139] Aspendos'taki kuzey parodosun genişliği Ksanthos örneği ile oldukça yakın olarak 3,57 m'dir. Kuzey-güney doğrultulu bu parodosun çıkışında 11 taştan oluşan bir beşik tonoz ve devamında yükselen konik tonoz şeklinde devam eder bk. Sağnak, 2017: 99, Lev. 19.3. Aynı şekilde güney parodosta da benzer uygulama ile karşılaşılır bk. Sağnak, 2017: 100, Lev. 19.4. Perge için bk. Sağnak, 2017: Lev. 52.1.
[140] Fransız araştırmacılar da yapmış oldukları üç boyutlu ayağa kaldırma çalışmasında parodos üzerindeki tonozlu bölümü kısmi tonoz olarak değerlendirmiş ve bu şekilde vermişlerdir. Ancak eldeki verilere göre bu nokta hatalı olarak önerilmiştir.

yanal merdivenler yer almaktadır[141]. Patara[142], Ephesos[143], Myra[144], Aspendos[145] ve Perge[146] Tiyatroları'nın summa cavealarında benzer mimari yapısallıkla karşılaşılmaktadır.

Ksanthos Tiyatrosu'nun caveasının planı genel hatlarıyla tam bir yarım daire şeklindedir. Ancak parodos ve karşısındaki peseudo parodosun üzerinde yer alan kerkisler ile bu form yarım daireyi biraz aşmaktadır. Bu bağlamda plansal olarak Ksanthos örneğiyle en yakın benzer yapı Patara Tiyatrosu'nun caveasıdır. Patara Tiyatrosu'nun caveası da yarım daireyi biraz aşkın bir plana sahiptir[147]. Ayrıca gerek iki bölümden oluşması gerekse de summa caveadaki podyum duvarı, yanal merdivenler ve diazoma düzeni neredeyse Ksanthos'la aynı yapısallıktadır. Aspendos Tiyatrosu'nun[148] caveası tam bir yarım daireyi teşkil eder. Ayrıca parodoslarının üzerinin tonozlarla kapalı olması, iki maeninuma sahip olması ve summa caveasındaki podyum ve yanal merdivenler Ksanthos örneğiyle oldukça yakın benzerlik göstermektedir.

3.2.3. III. Evre. Tadilat Evresi (Arenaya Dönüşüm)

Erken İmparatorluk Dönemi Roma Tiyatroları; literatürde genellikle "kentin eğlence merkezi" [149] olarak tanımlanmasına rağmen, dramatik ve trajik bağlamda oyunların sergilenmiş olduğu bir yapıdan daha fazlası olarak törenler ve ritüeller için dini festivallerde büyük bir role sahip olan ve aynı zamanda politik ve sosyal toplantı alanı olarak kullanılan çok fonksiyonlu mekânlardır[150]. Öyle ki bu özelliklerinin yanı sıra iktidarın eğlenceli sahne gösterilerini politik bir söylem içerisine yerleştirmiş olması ile genellikle yozlaşmış bir mekâna dönüştüğü kabul görse de tiyatrolar, insanın sosyal yaşamı bağlamında oldukça önemli bir konuma sahip olması nedeniyle aşırı popülerlik kazanmıştır[151]. Ancak bu popülerliğine rağmen Roma tiyatrolarında gerçekten nelerin yapıldığı sorusu, tiyatro ve içerik yani gösteriler arasındaki çelişkiler bağlamında oldukça tartışmalıdır[152].

Tiyatrolardaki kullanım ve işlev Anadolu'da yer alan tiyatrolar bağlamında incelendiğinde diğerlerinden daha farklı bir durumda değerlendirilmesi gerektiği görülmektedir. Çünkü burada sahip olunan yerel kültür ile tiyatronun kendi Hellenistik kültürü karşı karşıya geldiği

[141] Sear, 2006: 380-381 Lev. 134.
[142] Patara için bk. Piesker ve Ganzert, 2012: 65, Res. 76-77, 79.
[143] Sear, 2006: 335 Lev. 114.
[144] Sear, 2006: 370 Lev. 127.
[145] Sear, 2006: 366 Lev. 122.
[146] Sear, 2006: 372, Lev.129.
[147] Piesker ve Ganzert, 2012: 49, Res. 47.
[148] Sear, 2006: 336 Pl 383.
[149] Öztürk, 2004: 204 vdd.
[150] Sturgeon, 2004: 51.
[151] Piesker ve Ganzert, 2012: 282.
[152] Neudecker, 2002: 330.

için özellikle karmaşık bir oluşum ortaya çıkmaktadır. Bu karmaşa bağlamında bakıldığında MS 2. ve 3. yüzyıllardaki ekonomik ve politik ilerlemeler ve İmparatorluğun yükselişe geçmesi ile Anadolu'daki Roma kentlerinde agonistik[153] festivaller düzenlenmeye başlanmıştır[154]. Bu festivallerin ilk olarak özellikle Roma'nın doğusu yani Anadolu topraklarında başlamasının amacı doğu toplumlarını bu yolla birleştirmek ve İmparatorluğun gücünü kabul ettirmek olmuştur[155]. Daha sonraki dönemlerde Roma'da imparator kültü kavramı ortaya çıkınca agones ile imparator kültü etkinlikleri birleştirilerek bir arada yapılmaya başlanmıştır.

Yine bu dönem içerisinde, özellikle MS 3. yüzyılda, MÖ 1. yüzyılda Roma'da oldukça popüler olan kanlı gladyatör dövüşleri ve hayvan mücadeleleri de Anadolu'daki Roma eyaletlerinde düzenlenmeye başlamıştır[156]. Agones; içerisinde boks, güreş ve pankration vb. birbirinden farklı mücadeleleri barındırmasının yanı sıra gladyatör ve hayvan dövüşlerinin de düzenlenmeye başlanmasıyla birlikte eğlence anlayışında bir değişime yol açmıştır; bu oyunların ve gösterilerin sergilendiği tiyatrolarda da farklılığını yansıtmıştır. Böylelikle Anadolu eyaletlerinde Hellenistik tiyatro kültürü yerini Roma'nın arena kültürüne bırakmıştır. Roma'da MÖ 1. yüzyılla birlikte gladyatör dövüşleri için birçok yeni amphitiyatro[157] inşa edilmişken Yunanistan ve Anadolu'da bu durum yeni inşa faaliyetleri yerine, var olan tiyatroların mimari yapılarında değişiklikler yapılarak uygulanmış; yapılan bu mimari değişikliklerle birlikte tiyatrolar; Orta ve Geç İmparatorluk dönemlerinde arenalara dönüştürülmüştür[158].

---

[153] Agon/ ἀγών kelimesinin eski Yunanca'da birçok anlamı vardır. Bu bağlamda bu kelimeyi "yarışma", rekabet anlamında "mücadele", spor müsabakalarının düzenlenmiş olduğu yeri belirtmek için ve insanların müsabakaları izlemek için bir araya gelmelerini ifade ederken "toplanma" anlamında kullanmıştır bk. Homeros, Odysseia 8.200, 260; Homeros, İlyada 23.495, 507, 685.

[154] Spawforth, 1989: 193. Yunanların MÖ 143 yılında bağımsızlıklarını kaybederek Roma'nın egemenliği altına geçmiş olmaları nedeniyle agonistik oyunlar bir nebze sekteye uğramıştır. Önemi ilk defa Sulla Dönemi'nde fark edilen, Augustus Dönemi'nde yeniden canlılık kazanan oyunların doruk noktasına ulaşmasını sağlayan İmparator Hadrianus olmuştur: Bk. Çokbankir, 2010: 16, 26 vdd. Ayrıca bk. Piesker ve Ganzert, 2012: 348.

[155] Çokbankir, 2010: 16.

[156] Coleman, 1993: 49; Sear, 2006: 112. Gladyatör dövüşlerinin Hellen kültürü etkisi altındaki Anadolu kentlerinde çok fazla gerçekleştirildiğine inanılmıyordu ancak öncülüğünü L. Robert'in yaptığı ve 1940 yılından bu yana bu alanda gerçekleştirilmiş olan araştırmalar gladyatör dövüşlerinin Anadolu'nun özellikle Batı ve Akdeniz kıyı kentlerinde oldukça yaygın şekilde düzenlenmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Bk. Robert, 1940: 178. Bu bağlamda ilk gladyatör dövüşleri Efes'te MÖ 71-70 yılları civarında gerçekleştirilmiştir bk. Aktaran Ferrero, 1988: 155. Anadolu'da gladyatör dövüşlerinin varlığı ile ilgili yapılan diğer çalışmalar için; Akat, 2001; Yurtsever, 2012; Yurtsever, 2018.

[157] Bieber, 1961: 90; Coleman, 1993: 62-65. Amphitiyatro mimari anlamda Romalıların ortaya koyduğu bir yapı tipidir. Fonksiyonel anlamda içinde genellikle gladyatör ve hayvan dövüşlerinin düzenlendiği bir yapıdır. İçerisinde elips formlu bir arena bulunan bu yapı tipi Geç Cumhuriyet Dönemi'nden itibaren ilk kez İtalya'da ortaya çıkmıştır. Ancak bu yapı tipi İtalya'nın dışında Galya, ispanya ve Kuzey Afrika'da da oldukça fazla karşılaşılır bk. isler, 2017: pp. 763 vdd. Amphitiyatrolar hakkında daha detaylı bilgi için bk. Golvin 1988.

[158] Bieber, 1961: 90, 213-220; Ferrero, 1988: pp. 55; Sear, 2006: 112; Isler, 2017: 763. Bu dönemde Anadolu'da çok az sayıda amphitiyatro inşa edilmiş olmakla birlikte bu yapıların da merkezlerinden kanallar geçtiği için daha çok deniz savaşları ve su gösterileri için özel olarak inşa edilmişlerdi. Su gösterisi düzenlenmeyecek olan

Yapılan bu mimari değişikliklerde en önemli nokta orkestranın agones, gladyatör ya da hayvan mücadeleleri için genişletilmesi ve izleyicilerin dövüşçülerden ya da hayvanlardan gelecek herhangi bir saldırıya ya da yaralanmalara sebep olabilecek istemsiz durumlara karşı korumak olmuştur[159]. Tiyatroları arenaya dönüştüren işlemlerde birbirinden farklı uygulamalar görülmektedir. Bu bağlamda oynanacak oyunların sertliği ve orkestra çapının genişliğine göre yapılacak uygulama belirlenirdi. Kanlı gladyatör ya da venationes'in[160] oynanacağı dar çaplı orkestraya sahip tiyatrolarda ima caveanın ilk birkaç oturma sırası sökülerek cavea geri çekilir ve yüksek bir koruma duvarı örülerek yükseltilirdi[161]. Bu yükseltinin üzerine de genellikle sökülmüş cavea bloklarından devşirilen bir parapet sırası oluşturulurdu. Böylelikle hem orkestra genişletilmiş hem de koruma durumu sağlanmış olurdu[162]. Bazı tiyatrolarda orkestra çapı çok geniş olduğu için ima caveada hiçbir sökme ve geri çekme uygulaması yapılmadan orkestra çevresine mermer ya da başka bir malzemeden[163] parapet şeklinde bir koruma duvarı çekilirdi[164]. Bazen caveadan oturma sıraları sökülmeden orkestra derine doğru kazılır cavea podyumu ile kot farkı oluşturularak bu işlem gerçekleştirilirdi[165].

Cavea ve orkestrada yapılan bu değişikliklerin dışında özellikle venationes ya da hayvan mücadeleleri düzenlenen yapılarda, yapının dışa açılan tüm açıklıkları kapatılmak zorundaydı. Bu bağlamda Parodoslar genellikle kapılarla, proskenenin açık noktaları da taş dolgu malzeme ile kapatılırdı[166].

Tiyatro kültürünün kendini arena kültürüne bırakması yani oyunların farklılaşması sonucunda oyunlar ve dövüşler yalnızca orkestrada gerçekleştirildiği için sahne binası işlevini yitirmiştir. Özellikle kanlı dövüşler ve hayvan mücadeleleri seyircilerin ilgisini olukça çektiği için bu dönemde cavealarda kapasite artışına gidilmiştir. Bu bağlamda oyunların orkestrada

---

kentlerde tiyatroların arenaya dönüştürülmesi yeterli olmuştur: Pergamon için bk. Radt, 1988: 257 Res. 9. 151; Nysa için bk. Isler, 2017: 538.

[159] Isler, 2017: 764.

[160] Venationes genel anlamıyla arena oyun kültüründe "hayvan dövüşü ya da dövüşleri" olarak tanımlanmakta olup iki bölüme ayrılır. Bunlardan ilki avcıların hayvanları elleriyle ya da kendi aralarında dövüşürken hayvanların öldürülmesi, diğeri ise bir insan ile bir hayvanın mücadelesi şeklinde gerçekleşirdi. Venationes galadyatör dövüşleri ile bağlantılı olduğu için imparatorluk kültü din görevlileri tarafından düzenlenirdi bk. Ferrero, 1988: 157.

[161] Bieber, 1961: 253; Ferrero, 1988: 160.

[162] Bu duruma örnek olarak Ephesos tiyatrosunun caveasından ilk beş sıra sökülmüş ve bu bloklarla bir koruma duvarı örülerek tiyatro arenaya dönüştürülmüştür. Myra, Side, Aphrodisias, Magnesia, Erythrae, Pergamon Akropolis Tiyatroları da benzer mimari uygulamalar ile arenaya dönüştürülen tiyatrolardandır.

[163] Ahşap ya da metal korkuluklar da kullanılmıştır bk. Isler, 2017: 764.

[164] Perge tiyatrosunun orkestrasını çevreleyen podyum üzerine bu dönemde mermer bir korkuluk yerleştirilerek tiyatro arenaya dönüştürülmüştür bk. Sear, 2006: 112.

[165] Kazılan orkestra zemini kum ile kaplanarak oyunlara uygun hale getirilirdi bk. Isler, 2017: 764.

[166] Isler, 2017: 765.

oynanması ve sahne binasının işlevini yitirmesi nedeniyle cavealar sahne binalarına doğru genişletilmişlerdir.

Anadoludaki çoğu tiyatro yapısı gibi Ksanthos Tiyatrosu da bu dönem içerisinde kayda değer anlamda önemli mimari değişikler ve eklemeler sonucunda arenaya dönüştürülen tiyatro yapıları arasındadır. Bu bağlamda yapının bazı bölümlerinde önemli mimari değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

3.2.3.1. III. Yapı Evresi'nde Yapılan Mimari Değişiklikler

Ksanthos Tiyatrosu arenaya dönüştürülürken yapının cavea ve skene bölümlerinde önemli değişikliklerin ve eklemelerin yapılmış olduğunu görmekteyiz. İma cavea bölümünde orkestra ile birleşen oturma sıraları sökülerek yüksek bir koruma duvarı örülmüştür. Bu koruma duvarının tam merkez kısmına arenaya açılan iki mekân yerleştirilmiştir. Parodosun girişine bir kapı yerleştirilerek parodos açılır ve kapanır hale getirilmiştir. Aynı şekilde parodosun karşısındaki pseudo parodosun önüne de bir kapı yerleştirilmiştir. Skenede de bu dönemde önemli değişiklikler göze çarpmaktadır. Özellikle proskenenin en doğusu ve en batısında yer alan kapıların dışında diğer kapılar moloz dolgularla kapatılmıştır. Hyposkene girişlerinden de en doğu ve en batıdaki kapılar haricinde ortadaki 3 kapının önüne bir duvar örülerek girişler kapatılmış ve burada bir mekân oluşturulmuştur. Bu dönemle birlikte pulpitumun altındaki destek hatıl yuvalarının üzerine yeni hatıl yuvalı blokların yerleştirilmiş olduğunu yani pulpitumun yükseltilmiş olduğunu görmekteyiz.

3.2.3.1.1. Cavea

3.2.3.1.1.1. Koruma Duvarı

Geç İmparatorluk Dönemi Roma Tiyatro yapılarında cavea podyumunun yükseltilerek orkestranın arenaya dönüştürülmesi ve gladyatör dövüşleri ile venationes için uygun hale getirilmesi oldukça sıklıkla karşılaşılan bir olgudur. Bu olgu seyircilerin sağlığı ve korunması için oldukça gereklidir. Ksanthos tiyatrosundaki koruma duvarı gerek boyutları gerekse de işlevselliği ile Likya Bölgesi tiyatro mimarlığı açısından oldukça önemli bir yere sahiptir.

Caveanın orijinal alt kısmı günümüzde altı oturma sırası boyutunda sökülmüş bu sökülen parçalarla devam eden oturma sıraları arasına bir koruma duvarı örülmüştür[167].

[167] Bu duruma oldukça benzer bir örnek olarak arenaya dönüştürülen Ephesos Tiyatrosu gösterilebilir. Ephesos Tiyatrosu'da arenaya dönüştürülürken ima cavea bölümünün ilk 5 sırası sökülmüştür bk. Hofbauer, 2017: 469. Benzer uygulamalar sonucu arenaya dönüştürülen diğer tiyatrolar: Patara için bk. Peschlow, 2012: 195 vdd. Lev. 36c. Myra için bk. Ferrero, 1970: 199-206. Side için bk. Ferrero, 1970: 135-143, Aphrodisias için bk. de Chaisemartin, 2017: 391-402 Magnesia için bk. Sear, 2006: 342, Pl. 340, Erythrae için bk. Sear, 2006: 337. Pergamon Akropolis Tiyatrosu için bk. Ferrero, 1970: 23-34, Radt, 1988: 287-292; 1999: 257-262. Perge için bk. Ferrero, 1969: 115-120.

Yerden yaklaşık yarım daire şeklinde yükselen duvar caveanın en uç noktalarında yanlara doğru açılmaktadır. Duvarın doğu ve batı yarısında dikdörtgen formlu odalar yapılmıştır. Bu odaların yapımı sırasında sökülen 6 oturma sırası dışında, yerleştirilmiş olduğu bölümlerden odaların genişliği kadar iki oturma sırası daha sökülmüştür.

Fot. 3. 10. Yükseltilen Cavea Podyum Duvarı. (A. Dönmez)

3.2.3.1.1.2. Duvarın İnşa Aşaması

Ksanthos Tiyatrosu'nun orkestrası oldukça dar bir çapa sahiptir, bu sebeple gladyatör dövüşleri ve venationes için oldukça küçük bir alana sahip olmuş olması gerekir ki bu bağlamda incelendiğinde caveanın ilk altı sırasının olduğu gibi sökülerek orkestranın genişletildiği tespit edilmiştir[168]. Bu sökme işlemi bağlamında batı ve doğu yönde uzanan analemmatanın da kemerli bölümlere kadar sökülmüş olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla bu 3.65 m'lik geri çekilme nedeniyle caveanın daireselliği daha da küçüldüğü için analemmata doğu yönde 4.57 m, batı yönde ise 4.61 m geriye çekilmiştir. Analemmatanın yaslandığı son klimaks sıralarından tonozlu bölümden orkestraya doğru uzanan sırasından da orkestra ile birleşen 15 basamak sökülmüştür (**Lev. 62a-b**). Sökme işlemi gerçekleştikten sonra yukarıda

[168] Ima caveanın ilk sıralarını sökerek genişletme işlemi bazı tiyatrolarda dört ya da beş basamakken bazılarında sadece birkaç basamakla sınırlı olmaktadır. Bu ikinci tip değişikliklerde koruma duvarı doğrudan ikinci basamağın üzerinde yükselir. İma caveadan sadece bir sıra sökülmesinin nedeni olarak orkestranın düzenlenecek oyunlar için yeterli boyuta sahip olması gösterilebilir. Sadece tek bir sırası sökülerek ikinci sırasının üzerine koruma duvarı yükseltilmiş olan Patara Tiyatrosu için bk. Piesker ve Ganzert, 2012: Res. 205. Koruma duvarı inşası ve mimarisi bağlamında oldukça benzer olan Ksanthos ve Patara örneklerinden Ksanthos'ta, ima caveadan ilk altı oturma sırası sökülmüşken; Patara örneğinde yalnızca tek sıra sökülmüş ve duvar doğrudan ikinci oturma sırasının üzerine inşa edilmiştir. Bu farklılığın nedeni olarak Patara Tiyatrosu'nun Erken İmparatorluk Dönemi evresindeki orkestranın çapının Ksanthos Tiyatrosu'na oranla oldukça büyük olmasıdır. Bu bağlamda Ksanthos Tiyatrosu orkestrasının küçük olması nedeniyle düzenlenecek olan gösteriler için yeterli olmayacağı düşünülerek daha fazla oturma sırası sökülmüş ve daha geniş bir arena inşa edilmiştir. Patara Tiyatrosu'ndaki koruma duvarının inşa faaliyetleri için bk. Piesker ve Ganzert, 2012: pp. 195.

kalan ilk basamağın altına moloz taşlar, toprak ve harç ile doldurularak destekleme yapılmıştır. Bu desteklemenin hemen önüne de sökülen oturma sırası bloklarını yanlamasına şekilde üst üste yerleştirilerek duvar örülmüştür.

Duvar örülürken merkez noktalarda caveanın yarım daire formu takip edilirken analemmataya doğru uç bölümlerde biraz daha dışa doğru açılmaktadır. Bu açılma sayesinde orkestranın yarım daire olan formu açılarak elips bir form kazanmış; amphitiyatroların elips formlu arenaları ile benzer bir olgu ortaya konmuştur.

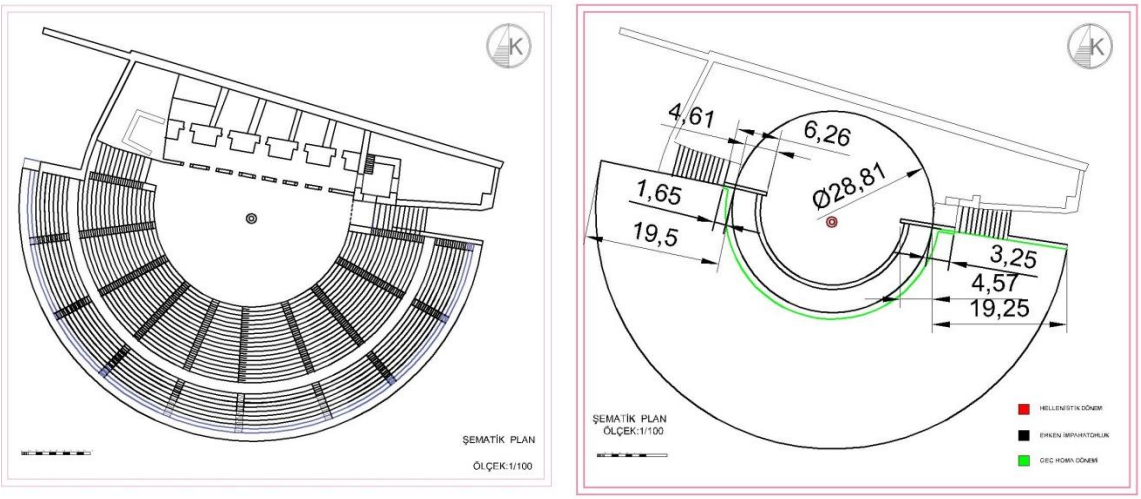

Çiz. 3. 22. Sökülen Ima Cavea Sıraları Sonrasında Arenanın Planı. (A. Dönmez ve M. Çelebi)

3.2.3.1.1.3. Korunma Durumu ve Tahribatlar

Duvar günümüzde oldukça sağlam olmakla birlikte sadece belirli noktalarda bazı tahribatlar mevcuttur. Bu tahribatların en büyük nedeni duvarı desteklemek için iç kısma yerleştirilmiş dolgu taşlarının ve diğer basamakların duvara uyguladığı baskıdır. Bu baskı sonucunda duvarın statiğinde dengesizlik meydana gelmiş ve günümüzde duvarın üst kısmından kuzeye doğru kademeli şekilde eğilmeye başlamıştır. Bu bozukluk gözle net bir şekilde takip edilir durumdadır. Yine bu dolgu baskısı bağlamında duvarın bazı bölümlerinde oluşan patlamalar sonucu ortaya çıkan tahribatlar ve eski onarımlarla eklenen farklı bloklar göze çarpsa da duvar genel anlamıyla korunmuştur.

Duvarın batı ve doğusunda yer alan odalardan doğu oda günümüzde oldukça korunmuş halde olmakla birlikte yalnızca odanın üzerinden sökülen merdiven açıklığını kapatmak için yerleştirilmiş olan büyük blok yerinden kaymış olduğu için nişin batı bölümünde yer alan ve caveaya çıkmayı sağlayan merdivenler kapandığı için caveaya ulaşım sağlanmaz haldedir.

Koruma duvarının doğu kısmının statiği batı kısma göre daha fazla bozulmuş durumdadır. Bu nedenle duvar bu yönde daha fazla orkestraya doğru eğimlidir. Bu da bu

bölümdeki dolgu baskısının şiddetinden kaynaklandığı için bu kısımda daha fazla tahribat oluşmuştur. Bu durum özellikle batıda yer alan odanın içine yıkılmış olan dolgu ve oturma bloklarından fark edilmektedir.

Duvarın üzerinde yer alan sıvalı bölüm de duvardaki statik bozulma nedeniyle oldukça tahribata uğramıştır.

3.2.3.1.1.4. Yapı Malzemesi ve Duvar İşçiliği

Duvarda kullanılan blokların neredeyse %95'i orkestra arenaya dönüştürülürken ima caveadan sökülmüş altı sıraya ait oturma bloklarıdır[169]. Diğer bloklar ise başka yapılara ait devşirme bloklardır. Bu blokların dışında, çok fazla olmasa da düzgün ve dikdörtgen kesimli anathyrosisli bloklar ile daha basit işçilikli kare formlu bloklar da yer almaktadır. Bloklar doğrudan toprak zemin üzerine temelsiz bir şekilde dört sıra halinde örülmüştür. Özellikle ilk üç sıra, oturma sıraları üst yani oturma kısımları cepheden görülecek şekilde yanlamasına yerleştirilmişken onun üzerine de tek blok, profili karşıdan görülecek şekilde ve düz olarak yerleştirilmiştir. Düz blokların üzerinde de sırasıyla ilk olarak erken caveanın temel blokları ile oldukça benzer bir taş yapısına sahip, yüksekliği 0.30 m ve genişliği 0.60 m olan dikdörtgen bloklar[170] ile son olarak onun üzerinde de düz yerleştirilmiş oturma sırası blokları yer almaktadır **(Lev. 63a)**.

Genellikle sökülen oturma sıraları kullanıldığı için bloklar birbirine yakın boyutlardadır. Buna rağmen yerleştirilme düzenleri ve başka yapıların duvarlarına ait olan dikdörtgen, anathyrosisli ve ön yüzü çerçeveli olan devşirme blokların da bulunması nedeniyle boyutlarda farklılıklar da görülmektedir. Bu bağlamda blokların boyutları 0.35 m ile 0.90 m arasında değişmektedir. Oturma sıralarının duvar içinde bazı noktalarda, dar açıklıkları doldurmak için profilden, yanlamasına da yerleştirildikleri görülür. Bu örgü işleminde iki bloğun kesiştiği noktanın üzerine bir bloğun merkezi gelecek şekilde sıralanmış olsalar da blokların boyutlarının birbirine eşit olmaması nedeniyle bazı noktalarda boşluklar kalmış ve bu boş kalan yerler de boşluğun boyutuna göre ya orta büyüklükteki bir devşirme blokla ya da küçük moloz taşlar ve harçla sıkıştırılmıştır **(Lev. 63b)**.

Duvarın korkuluk parapetleri ile beraber toplam yüksekliği 3.31 m'dir. Bu yüksekliğin ilk bölümünü orkestra zemininden korkuluk podyumuna kadar olan yükseltisi olan 2.65 m'lik

---

[169] Bu değişikliklerin yapıldığı dönem inşa faaliyetlerinde yoğun olarak devşirme malzemenin kullanılmış olduğu dönemdir. Benzer olarak Patara Tiyatrosu'ndaki koruma duvarı inşa edilirken kullanılan blokların çoğu caveanın oturma sıraları ile sahne binasının yıkılan mimari bloklarıdır: bk. Piesker ve Ganzert, 2012:196 vdd.; 205-206. Duvarda kullanılan devşirme blokların kataloğu için bk. Piesker ve Ganzert, 2012: 205-206.

[170] Bu blokların taş yapıları Hellenistik caveanın blokları ile oldukça benzerdir. Bu benzerliğin dışında blokların 0.17 m'lik yükseklikleri blokların muhtemelen sahne binasının ortaya çıkarılan moloz taş temelinin üzerinde yer alan temel blokları olmalısır. Pinara Tiyatrosu'nun temel blokları da benzer boyutlarda bloklara sahiptir.

bölüm teşkil eder. Onun üzerinde de 0.68 m yüksekliğindeki bir parapet yer alır. Korkuluk duvarının en üst kısmı ile 7. oturma sırasının en üst noktası aynı düzlemde yer almaktadır. Duvarın kalınlığı ise değişkin olarak ortalama 0.80 - 0.90 m arasındadır.

Bu bölümde yer alan iki oda için uygun alan caveanın yaslanmış olduğu ana kaya oyularak oluşturulmuştur. Uygun alanın oluşturulmasından sonra oda duvarlar ile kaplanarak desteklenmiştir. Odanın duvarlarını kaplama işleminde devşirme bloklar kullanılmıştır. Blokların niteliğine bakıldığında iç duvarların inşasında ilk olarak düzgün kesimli dikdörtgen blokların tercih edildiğini bazı noktalarda da yine cavea oturma sıraları ile daha basit kare blokların kullanılmış olduğu görülmektedir. Düzgün kesimli blokların analemmatanın sökülmüş kısmından alınarak kullanılmış olma ihtimali yüksektir. Odaların üst açıklığını kapatmak için ise geniş boyutlara sahip olan mezar kapakları devşirme olarak kullanılmıştır. Kapı eşiklerinde ise yine yanlamasına, profilden yerleştirilmiş olan oturma sıraları yer almaktadır.

3.2.3.1.1.5. Cavea Altı Gösteri Odaları

Batı yöndeki oda günümüzde sağlam halde ve arkeolojik kazı sonrası temizlenmiş olarak alanda yerini korurken, doğu yöndeki odanın içi tamamen toprak, moloz ve bloklar ile dolu haldedir **(Lev. 64a)**. Batı oda; 1.95 m yüksekliğinde ve oldukça dar olmakla birlikte 1.50x1.80 m ölçülerindedir **(Lev. 64b)**. Odanın batı duvarı oldukça korunmuşken doğu yönü tahribata uğramıştır. Odadan girince karşıda yer alan, ana kayanın set oluşturduğu bölümde; cavea duvarı ile oturma sıraları arasındaki boşluğa yerleşecek olan sıraların taşınmasını sağlamak için yapılmış bir tonoz yer almaktadır **(Lev. 64c)**. Odanın girişi 0.70 m genişliğinde ve 1.80 m yüksekliğindedir. Kapının genişliği orkestra zemininden yükseldikçe daralmaktadır. Bunun sebebi ise zamanla oluşan tahribat nedeniyle duvarın statiğinin bozulmuş olmasıdır. Oluşan baskı nedeniyle duvarlar yukarıdan aşağı doğru birbirine yaklaşmaya başlamışlardır. Söve bloklarının alt kısımlarının yerden destek alması nedeniyle bu noktalarda oluşan baskıya daha fazla dayanıklıyken, üst kısımlarda söve ile lento arasında oluşan boşluk nedeniyle daha fazla kayma oluşmakta olduğu görülmektedir. Girişin eşik bloğu olarak üst üste yerleştirilmiş oturma bloğu kullanılmıştır **(Lev. 65a-c).**

Odaların yan duvarları farklı boyutlardaki bloklardan oluşmaktadır. En büyük bloklar duvarların köşe kısımlarına yerleştirilmiş olmakla beraber, onların üzerine sökülen analemmatanın devşirilmiş düzgün kesimli dikdörtgen bloklarının kullanılmış olması yüksek bir ihtimaldir.

Doğu odanın içi toprak, moloz ve yıkılan cavea oturma sırası blokları ile dolu olduğu için bu bölümde detaylı bir tanımlama yapılamamıştır[171].

3.2.3.1.1.6. Dekor

Koruma duvarı; örgüsünde kullanılan birbirinden farklı devşirme malzeme ve basit nitelikli işçiliği nedeniyle estetik bir görüntü sergilememektedir. Kullanılan bloklardaki düzensizliğin göze çarpmaması ve diğer görüntüsel noksanlıkları kapatmak için, duvarın üzeri sıvanmış ve görsel olarak ilgi çekici hale getirilmeye çalışılmıştır. Günümüzde ise bu duvar, statik eğiklik ve duvarda meydana gelen kaymalardan oldukça etkilenmiş, bu sebeple de üzerindeki sıva oldukça tahribata uğramıştır. Korunmuş noktalarda yapılan gözlemler sonucu, duvarın üzerindeki sıvanın kırmızı kahverengi ve beyaz renklere sahip olduğu saptanabilmiştir **(Lev. 66a)**. Sıva, 0.01 m kalınlığında düz renkli bir kireç tabakasının üzerine yapılmıştır. Ancak sıvanın tahribata uğramış olması nedeniyle sıvaların nasıl bir düzenleme içerisinde duvar üzerinde yer aldığı netleştirilememiştir. Tüm duvar geniş çizgiler şeklinde sıva bantlarıyla donatılmış olabileceği gibi, duvarın üzerine oyunlarla ilgili bazı figürlü çalışmalar, resimler yerleştirilmiş de olabilir[172].

Duvarın üzerindeki sıva dışında, duvarın görselliğini arttırmak bağlamında korkuluklar üzerine parapetler yerleştirilmiş olmalıdır. Böylelikle hem izleyiciler düzenlenen mücadelelerden gelecek etkilere karşı korunmuş olacak hem de korkuluğa yerleştirilen parapetler sayesinde duvara hareketlilik getirilerek duvarın görselliği arttırılmış olacaktır.

3.2.3.1.2. Parodos ve Pseudo Parodos

Bu dönemde yapılan mimari değişiklikler kapsamında parodos ve pseudo parodos bölümlerinde de bir takım yeni mimari düzenlemeler uygulanmıştır. Bu noktada parodos bir kapıyla tamamen kapatılırken pseudo parodosun tam girişinin olduğu yere biri 1,60 m diğeri ise 0,50 m genişliğinde girişi tam kapatan iki kapı inşa edilmiştir. Oldukça basit işçiliğe sahip bu girişlerden küçük olanının iç yan kısımlarında ahşap ya da metal bir kapama mekanizmasına ait 0,10 m derinliğinde şeritler yer almaktadır. Bu tarz giriş düzenlemelerinin benzer örneklerine Patara Tiyatrosu'nun parodoslarında ve Perge Stadyumu'nun arena kısmında yer alan bir tonozun girişinde rastlanılmaktadır **(Res. 66c-f).**

---

[171] Burada oluşan statik baskının oldukça fazla olması nedeniyle burada yapılacak bir kazı sırasında odanın duvarlarında bir çöküntü oluşabilirdi. Bu nedenle bu oda kazılmadan ve temizlenmeden bırakılmıştır. Yapılacak konservasyon işlemleri eşliğinde daha sonra bu odanın içi de kazılarak oda hakkında bilgi sahibi olunacaktır. Ancak şu an için bu odanın da batı oda ile benzer mimari özelliklere sahip olduğu düşünülmektedir.

[172] Benzer Patara örn. için bk. Piesker ve Ganzert, 2012: 200.

3.2.3.2. Değerlendirme

MS 2. yüzyıldan itibaren birçok tiyatro; orkestra ve caveasında meydana getirilen mimari değişikliklerle[173] akrobatik gösteriler, gladyatör mücadeleleri, hayvan dövüşleri (venationes) ve oldukça az rastlansa da naumachia gösterileri için arena işlevinde kullanım görmüşlerdir[174]. Bu düzenlemeler yapılırken, bazen baştan yapıların cavea podyumları yüksek olarak inşa edilmiş[175] ya da ima caveaya orkestra boyunca çevreleyen korkuluklar[176] yerleştirilmiş bazen de Ksanthos'ta olduğu gibi ima cavea yeniden şekillendirilerek yeni oyun ve gösteri kültürüne mimari uyum sağlanmıştır[177].

Ksanthos Tiyatrosu'nun caveasında yapılan bu değişikliğe benzer olarak birçok tiyatroda, ima cavea bölümünden oturma sıraları sökülmüş ve yüksek bir koruma duvarı inşa edilmiştir. Bu bağlamda Korinth Tiyatrosu'nun ima caveasından 10 oturma sırasının sökülmesi ile Ksanthos tiyatrosu ile oldukça benzer bir uygulama geçirdiği söylenebilmektedir[178]. Bunun dışında Patara, Ephesos, Pergamon Akropolis ve Stobi Tiyatroları'nda da ima caveanın ön kısmının değiştirilmesi ve yüksek bir parapet duvarının örülmüş olması, Ksanthos örneğiyle yakından benzerlik göstermektedir. Ksanthos'taki podyum duvarının derinliği 2.10 m'dir. Bu bağlamda bakıldığında 2.00 m'lik podyum derinliği ile Patara örneği, Ksanthos ile neredeyse aynıdır. Korinth'deki koruma duvarının podyum derinliği ise sadece 1,30 m'dir[179].

Ksanthos'taki koruma duvarı gerek duvar işçiliği gerekse de tipolojik açıdan, Patara örneği ile oldukça benzerdir[180]. Patara'da da; sökülen oturma sıraları ve devşirme malzemeler duvar örgüsünde kullanılmış ve duvarın en üst bölümü, oturma sıralarının düz olarak yerleştirilmesi ile sonlandırılmıştır. Ksanthos'taki koruma duvarının üzerinde fazladan bir sıra dörtgen blok ve onun üzerinde de bir sıra daha oturma sırası bloğu yer almaktadır. Ayrıca Patara örneğinde yalnızca bir sıra oturma sırası sökülmüşken Ksanthos örneğinde bu sayı 6'dır. Bunun nedeni Ksanthos'daki orkestranın arena için yeterli büyüklüğe sahip

---

[173] Mimari değişiklikler yapılarak arenaya dönüştürülen MS 2. yüzyıla tarihlendirilmiş tiyatrolar: Korinth için bk. Stillwell, 1952: 95; Aphrodisias için bk. Chaisemartin, 2012: 19.

[174] Collart, 1928: 114-123; Golvin, 1988: 225-249; Sear, 2006: 43.

[175] Doğrudan arena şeklinde bir orkestraya ve yüksek bir cavea podyumuna sahip olan Stobi Tiyatrosu için bk. Gebhard, 1975: 63.

[176] Gebhard, 1975: 47-54.

[177] İma cavea'da yapılan bu değişikliklerin detaylı olarak çalışılmış olduğu örnekler oldukça azdır. Bu bağlamda yapılan nadir çalışmalar için bk. Stillwell, 1952: 84-98; Piesker ve Ganzert, 2012: 195-204.

[178] Stillwell, 1952: 84.

[179] Ephesos Tiyatrosu'nun ima caveasından 5, Pergamon Akropolis Tiyatrosu'nun ima caveasından ise 3 oturma sırası sökülmüştür: bk. Sear, 2006: 43. Duvar yükseklikleri: Stobi 3,60 m (bk. Gebhard, 1975: 47). Korinth 3,50 m (bk. Stillwell, 1952: pp. 87); Patara 3,15 m (bk. Peschlow, 2012: 196); Efes 2,40 m (bk. Sear, 2006: 43 Lev. 114); Pergamon 1,20 m (bk. Sear, 2006: 43).

[180] Patara'daki koruma duvarının işçiliği ve duvar örgüsünde kullanılan malzeme özellikleri için bk. Peschlow, 2012: 196 vdd.

olmamasıdır. Bu bağlamda orkestrayı daha fazla genişletmek için Ksanthos'ta Patara'dan daha fazla oturma sırası sökülmüştür[181].

Patara ile olan bir başka yakın benzerlik ise koruma duvarının altında yer alan iki odadır. Patara'da da aynı şekilde cavea merkezinin doğu ve batısında olmak üzere Ksanthos'taki ile neredeyse tamamen benzer iki oda bulunmaktadır. Koruma duvarı içindeki oda olgusu oldukça yaygın olmakla birlikte, bu odalar genelde amphitiyatrolarda ve stadiumlarda bulunur ve hayvanların kapatıldığı odalar (*carceres*) olarak kullanılmışlardır. Boyutları ve duvar tekniğindeki özellikleri neredeyse birebir benzer bu iki odadaki tek fark Ksanthos örneğinde batı odanın doğu yönünde caveaya ulaşmayı sağlayan merdiven basamakları yer alırken Patara'da bu olgu yoktur. Çünkü duvarın merkezinde yer alan geniş bir merdiven arenaya açılmakta olduğu için odalar içinden caveaya ulaşan merdivene gerek kalmamıştır. Patara örneğinin dışında Korinth ve Stobi Tiyatrolarının koruma duvarlarında da benzer işlevli odalar mevcuttur[182]. Bu bağlamda Ksanthos'da yer alan bu iki oda da benzer amaçlı olarak hayvanların ve gladyatörlerin saklandığı mekânlar olarak kullanılmış olmalıdır. Ancak cavea altında yer alan gösteri odalarına sahip olan benzer örneklerden farklı olarak Ksanthos'un bu bağlamda oldukça farklı bir ayrıcalığı bulunmaktadır. Bu ayrıcalık batı yönde yer alan üzeri beşik tonozlu, kemerli pseudo parodostur. Görünümüyle bir parodosu andıran bu oda sahip olduğu 4.00x11.50 m ölçülerle diğer iki odadan oldukça büyük boyuttadır. Böylesine büyük bir odanın özellikle arenada yapılan gösteriler için oldukça fazla katkısı olmuş olmalıdır. Arenalarda yapılan hayvan mücadelelerinde özellikle boğa ve ayı gibi büyük boyutlu hayvanların parodos bölümündeki kapılar açılarak aniden arenaya salındığını bilmekteyiz[183]. Ayrıca Ksanthos'tan ele geçmiş olan bir yazıt burada boğa güreşlerinin (tauromachia) yapılmış olduğunu belirtir[184]. Bu bağlamda Ksanthos'ta yer alan bu büyük odanın büyük boyutlu hayvanların muhafaza edilmiş olduğu bir yer olarak kullanılmış olması muhtemeldir. Ayrıca bu odanın önünde yer alan biri geniş diğeri dar olan ikili giriş kapısından küçük olanının benzer örnekleri Patara Tiyatrosu'nun batı parodosunda ve Perge Stadyumu'nun sphendonesinin kuzey cavea destek tonozunun arenaya açılan yönünde karşımıza çıkmaktadır. Bu örneklerden özellikle Perge örneği günümüze in situ olarak gelerek bu düzenleme hakkında oldukça önemli bilgiler ortaya koymakta ve yan kısımdaki geniş kapının büyük hayvanlar için, dar kapının ise vahşi ve yırtıcı küçük hayvanlar için kullanılmış

[181] U. Peschlow'da caveaların ilk sıralarının sökülmesinin muhtemelen genişletme amaçlı olduğunu belirtmiştir bk. Piesker ve Ganzert, 2012: 202.
[182] Korinth örneği için bk. Stillwell, 1952: 84 Res.73.
[183] Isler, 2017: 765-766.
[184] Robert, 1940: 178 no. 105.

olduğunu göstermektedir[185]. Böylelikle hayvan mücadeleleri için parodosun açılıp kapanmasına gerek kalmamıştır.

Patara örneği ile bir başka benzerlik duvarı tamamen kaplayan kahverengimsi kırmızı renkteki sıvadır. Ancak Patara'da da duvar statiğinin zarar görmüş olması nedeniyle duvardaki sıva dekorasyonu Ksanthos'ta olduğu gibi oldukça tahribata uğramıştır[186]. Bu nedenle duvar üzerinde nasıl bir düzenlemenin olduğunu ne yazık ki var olan sıva kalıntılarından anlamak mümkün görülmemektedir. Ancak koruma duvarı ve üzerindeki boya dekorasyonu sağlam olan örnekler üzerinden çıkarımlar yapmak mümkün olabilir. Bu bağlamda koruma duvarının tamamen renkli sıvayla kaplı olduğu benzer örneği, Korinth Tiyatrosu'nun koruma duvarında görmekteyiz. Duvarın çevresinin tamamen dolgu toprakla kaplı olması nedeniyle duvar dekorasyonunun büyük bir bölümü oldukça korunmuş bir şekilde günümüze ulaşabilmiştir. Duvarın üzerinde birbirleri ile mücadele içinde olan insan ve hayvan betimlemeleri yer almaktadır[187]. Buna benzer bir başka örnek ise Myra Tiyatrosu'ndandır. Tiyatronun cavea podyum duvarlarında sıva üzerinde boğa, süvari ve at betimlemeleri yer almaktadır[188]. Dolayısıyla Ksanthos ve Patara'da yer alan koruma duvarlarının tahribata uğramış olan fresklerinde de Korinth'deki koruma duvarının üzerindeki düzenlemeye benzer şekilde gladyatör ya da venationes konulu olarak arenada düzenlenen gösterilerle bağlantılı figürlü anlatımlı sahneler yer almış olabilir.

Duvarın çevresinde yapılan arkeolojik çalışmalarda ele geçen bulgular duvarın tarihlendirilmesi bağlamında yeterli anlamda yardımcı olmadığı için eldeki verilerle kesin bir tarihlendirme yapmak mümkün olmamıştır. Dolayısıyla bu bağlamda duvarda kullanılan malzeme ve duvar işçiliği üzerinden anoloji yapılarak bir rölatif tarihlendirme ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Tarihlendirilmiş benzer örnekler bağlamında en yakın örnek Patara Tiyatrosu'ndaki koruma duvarıdır. Duvar, duvar örgüsü, kullanılan malzeme ve tipolojik açıdan Ksanthos'taki koruma duvarı ile oldukça benzerdir **(Lev. 66b)**. Ancak bu yakın benzerliğe rağmen ne yazık ki Patara'daki koruma duvarı da rölatif bir tarihlendirmeye sahip olmamakla birlikte, Urs

[185] Birbirinden yaklaşık 0,50 m mesafede yerleştirilmiş 1 m yüksekliğinde ve 0,60 m genişliğindeki iki bloğunda tıpkı Ksanthos ve Patara örneğinde olduğu gibi blokların 0,40 m derinliğine denk gelecek mesafede karşılıklı olarak 0,05 m genişliğinde ve 0,04 m derinliğinde yukarında aşağıya uzanan bir yuvar yer almaktadır. Bu söve bloklarının tam üzerinde 0,50 m yüksekliğinde ve 0,20 m genişliğinde bir lento bloğu oturmaktadır. Bu blok genişliği gereği sövelerin ön yarı kısmı üzerine oturduğundan sövelerin arka kısmında kalan şerit şeklindeki yuva kısmının üst kısmı açıkta kalır şekildedir. Bu bağlamda açıkta kalan bu nokta üzerinden muhtemelen şerit yuvalı alana yerleştirilmiş olan metal kapak yukarıdan aşağıya doğru kapatılır ve aşağıdan yukarı doğru da açılır bir kapı meydana getirmektedir. Bk. (Lev. 66e-f).

[186] Piesker ve Ganzert, 2012: 200.

[187] Stillwell, 1952: 87- 98, Res. 76 - 83.

[188] Özdilek, 2016: 173, Res. 51a,b.

Peschlow tarafından MS 3 ile 5. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir. Patara Tiyatrosu'nda çalışmalar gerçekleştirmiş olan H. S. Alanyalı ise; gerek devşirme malzeme kullanımı gerekse de Hristiyanlık dininin kanlı dövüşleri yasaklaması bağlamında duvarın tarihlendirilmesinin MS 4. yüzyıldan başka bir tarihte olamayacağını vurgulamıştır[189]. Özellikle arenada gerçekleştirilen bu oyunların MS 2. yüzyılın sonlarından başlayarak 3. yüzyılda oldukça yaygınlaşmış olması nedeniyle, MS 5. yüzyıl tarihi bir sınır olarak oldukça geç bir tarih olarak görünmektedir. Bunun yanı sıra H. S. Alanyalı'nın da belirttiği üzere özellikle MS 4. yüzyılda değişen inanç bağlamında, Hristiyanlık dini ve etkilerinin oldukça baskın olması sonucunda tiyatrolarda kanlı dövüşlerin yasaklandığı ve bu tip mekânların Milano Fermanı ile günah işlenen ve uzak durulması gereken mekânlar olarak ilan edildiği bilinmektedir[190]. Bu noktada eldeki verilerin az olmasına rağmen tiyatronun bu dönüşümünün MS 3. yüzyılın sonları ya da devşirme malzeme kullanımının yoğun olarak başlamış olduğu 4. yüzyılın başlarında[191] gerçekleştirilmiş olduğunu söylemek daha doğru olabilir.

[189] Alanyalı, 2009: 94.
[190] Saradi-Mendolovici, 1988: 365 vdd.; Kiriliov, 2007: 18.
[191] Mango 2000, 971; Liebeschuetz 2001; Lavan 2001, 9 ff.; 2006, 230 ff.; Brands – Severin 2003; Brenk 2003; Saradi 2006; 211 ff., 349-52; 2008, 317 ff.; Kirilov 2007; Akyürek 2016, 520 ff.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SKENE

Fot. 4. 1. Skene. Genel Görünüm. (A. Dönmez)

4.1. Skene: Korunma Durumu, Genel Tanım, Gözlemler ve Sorunlar

Yapının skenesi caveaya oranla daha fazla tahribata uğramıştır. Yapı birinci katının zemin hizasına kadar neredeyse tamamen yıkılmış haldedir. Tüm mimari elemanları, orkestra üzerine yıkılmış ve dağılmış olmakla birlikte bu blokların hepsi günümüzde tiyatronun hemen kuzey doğusundaki düzlük bir alanda muhafaza edilmektedir. Özellikle birinci katın giriş kapılarının bazılarına ait söveler, lentoları olmaksızın sağlamlıklarını korumaktadırlar. Proskene bölümünde pulpitum tamamen yıkılmış halde olmakla beraber hyposkenedeki odalara girişi sağlayan proskenedeki yedi giriş kapısının bulunduğu cephe de oldukça tahribata uğramıştır. Bu bölümde sağlam haldeki mimari unsurların ortalama yüksekliği 1.50 m'dir. Bu yoğun tahribata rağmen tüm giriş kapılarının sövelerinin bir kısmı hemen hemen in situ hallerine yakın bir konumda durmaktadır. Bu girişler geç dönemde doldurularak kapatılmıştır. Postskene bölümü de aynı şekilde yoğun tahribat izlerine sahiptir. Bu bölümdeki beş odayı birbirinden ayıran duvarlar belli bir yüksekliğe kadar sağlamlığını korumuştur. Ayrıca bu bölümdeki, yapının agora ile birleşen arka duvarı da bazı eksiklikler ve onarımlara rağmen oldukça korunmuş olarak günümüze ulaşmıştır.

Hyposkene bölümünden proskeneye geçişi sağlayan kapılardan orta aks üzerinde yer alan üçünün önü geç bir dönemde küçük moloz taşlar ve harç malzeme ile örülmüş bir duvar ile kapatılmıştır. Kapılardan en doğudaki postskenedeki 1 no.lu odaya girişi sağlayan kapının hem lento hem de birinci kat için zemin görevi gören bloklarından güney kısımda yer alan

blok günümüzde yerinde yokken kuzey yöndeki kırık ve çatlak olmasına karşın halen sağlamlığını korumaktadır.

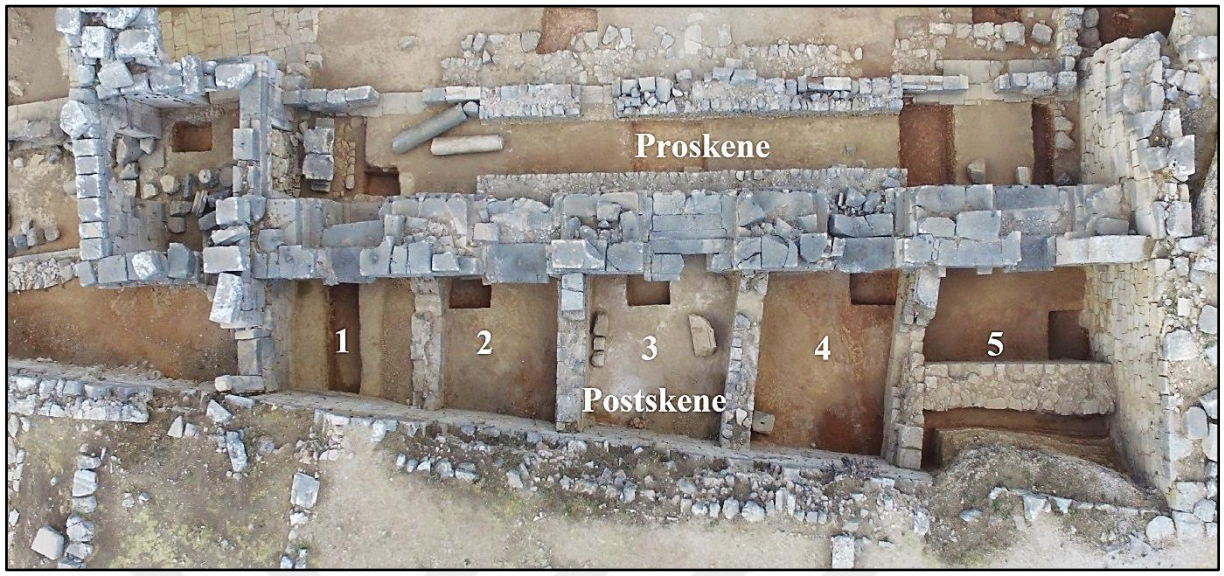

Fot. 4. 2. Skene. Hava Fotoğrafı. (Kazı Arşivi)

2 no.lu odaya girişteki kapının iki lento bloğu da yerindedir ve bu bloklardan güney yöndeki kırık ve altı toprakla desteklendiği için henüz tamamen kaldırılmamıştır. Kuzey yöndeki blok ise sağlamlığını korumaktadır. 3 no.lu odanın girişi de oldukça korunmuştur. Sadece pulpitumu taşımaya yarayan hatıl yuvalarının bulunduğu güney kısımdaki birinci kat bloğunda çatlaklar ve kırıklar mevcut olmakla birlikte güney kısımdaki lento bloğu günümüzde sağlamdır. Girişinin ön tarafı geç dönemde duvar ile kapatılmış olan 4 no.lu odanın da güney yöndeki pulpitumu taşıyan hatılların yer aldığı lento bloğu tamamen kırıktır. Kuzey yöndeki lento bloğu ise günümüzde sağlamlığını korumaktadır. En batıda yer alan 5 no.lu odanın girişi ise bu bölümde yer alan odalar arasında en az tahribata uğramış olanıdır. Bu odanın girişindeki konsollar ve lento blokları neredeyse tamamen korunmuş olarak günümüze ulaşmıştır. Tahribat olarak sadece bloklar üzerinde yüzeysel çatlaklar mevcuttur.
Skenenin birinci katının da oldukça tahribata uğramış olmasına rağmen mimari dokunun bazı kısımları halen orijinal yerlerinde bulunmaktadırlar. Bu bağlamda özellikle birinci kattaki kapıların yer aldığı boşlukların dışındaki alanlarda yükseltilmiş olan ikincil pulpitumu taşımaya yarayan ahşap hatıl yuvalarının bulunduğu bloklar ve onların da üzerinde birinci katın yıkılmış duvar bloklarının bazıları yer almaktadır. Yıkılmış olan bu kısımdan geriye, bazı kısımlarda tek bazı kısımlarda ise üç üst üste sıradan meydana gelen bir duvar yapısı kalmıştır.

Çatı örtüsünün yıkılmış olmasına karşın paraskenionun bir kısmı oldukça iyi bir şekilde korunmuş olarak günümüze ulaşmıştır. Özellikle doğu bölümünde yer alan kemerli

giriş ve kuzeybatı köşede postskenenin birinci katına ulaşmayı sağlayan merdivenler halen oldukça sağlamdır. Aynı şekilde parodostan girişi sağlayan bölümdeki lento ve söveler oldukça sağlamken paraskeniondan proskeneye geçişi sağalayan girişin lento bloğu ortadan kırık olmakla beraber günümüzde taşlarla altından destekli şekilde korunmaktadır.

4.2. I. Yapı Evresi (Hellenistik Dönem)

Günümüzde orkestra merkezinde belirgin bir şekilde gözle görülebilen Hellenistik Dönem tiyatronun caveasına ait kalıntılar kadar olmasa da gerek ilk araştırmacı bilim insanlarının araştımaları gerekse de tez kapsamında gerçekleştirilmiş kazı ve sondaj çalışmaları sayesinde Hellenistik Dönem sahne binasının kalıntılarına ulaşılarak bu konuda önemli veriler elde edilmiştir. Özellikle Fransız araştırmacıların Hellenistik sahne binası üzerine elde etmiş oldukları verilerin üzerine yeni verilerin de eklenmesiyle bu konuda önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Fransız bilim insanlarının gerçekleştirdikleri araştırmalar proskenenin ön duvarının nasıl bir plan ve yönelimde olduğunu ortaya koymuştur[192]. Fakat proskenenin ön duvarının batı yönde nereden dönüş yapmış olduğunu gerek kullandıkları çizimlerde gerekse de yayımlamış oldukları rapor ve makalelerde belirtmemişlerdir.

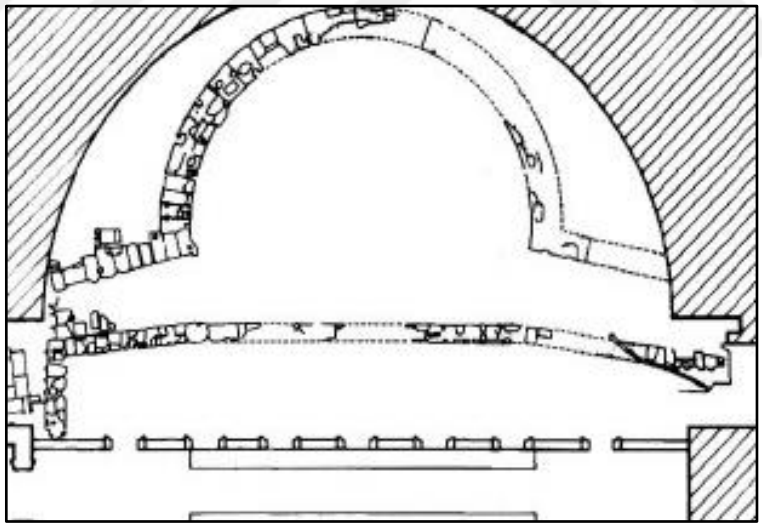

Çiz. 4. 1. Fransız Bilim İnsanlarının Çıkarmış Oldukları Hellenistik Dönem Proskene Planı. (Frezouls, 1990: 883 Res. 3).

Ayrıca yine bu yayınlarda proskene dışında Hellenistik Dönem skenenin diğer bölümleri ile ilgili başka bir veri bulunmamaktadır. Bu geçmiş verilerden yola çıkarak yapmış olduğumuz kazı ve sondaj çalışmaları neticesinde hem proskenenin dönüş noktaları hem de skenenin diğer bölümlerine ait izlere ait veriler ele geçmiştir. Bu bağlamda tiyatronun plansal sınırları net bir şekilde belirlenmiştir. Fakat bu plansal belirlemenin dışında yapının üst

[192] Frezouls, 1990: 875.

mimari elemanlarına ait çok fazla veri ele geçmemiştir. Bu eksikliğe rağmen eldeki veriler sayesinde Hellenistik tiyatronun yapısal düzeni hakkında kayda değer sonuçlara ulaşılmıştır. Yapının plansal formunu ortaya koyarken yaptığımız çalışmalar sistematik bir düzende gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak daha önce bir kısmı belirlenmiş olan proskene bölümünde sondaj kazıları yapılmıştır. Bu noktada ulaşılan yeni veriler sonrasında sırasıyla skene ve postskene bölümlerinde araştırmalara devam edilmiştir. Dolayısıyla tanımlama bölümünde bu bölümler birbirinden ayrı alt başlıklar olarak değil bir arada tanımlanmış olup yine kendi sistematiği içerisinde proskene bölümünden başlayarak sırasıyla skene ve postskene olarak bir arada tanımlanmıştır. Yapıya ait üst mimari elemanlar ise buluntu durumlarına göre, in situ ve ex situ alt başlıklarına ayrılmıştır. Ancak gerek yapının tamamen yıkılmış olması gerekse de skene bölümünün üzerine Roma İmparatorluk Dönemi'nde yeni bir skenenin inşa edilmiş olması dolayısıyla Hellenistik Döenem skeneye ait üst mimari elemanlar bağlamında in situ buluntu ele geçmemiştir. Fakat tiyatronun sahne binasına ait mimari bloklar üzerinde yaptığımız araştırmalar sonucunda Hellenistik Dönem skenenin üst mimari elemanı olabilecek bazı mimari parçalar tespit edilmiştir. Bu parçalar tanımlama kısmında, ex situ buluntular alt başlığında tanımlamaya dâhil edilmişlerdir.

4.2.1. I. Yapı Evresine Ait Kalıntıların Tanımı

Hellenistik proskeneye ait kalıntılar Roma İmparatorluk Dönemi skenesinin yaklaşık 2 m güney yönünde, Hellenistik cavea kalıntıları gibi Roma İmparatorluk Dönemi tiyatrosunun orkestrasında yer almaktadır. Ancak temelin hemen üzerinde yer alması gereken temel üstü blokları, yapı Geç Roma Dönemi'nde arenaya dönüştürüldüğü zaman yükseltilen cavea podyum duvarında devşirme malzeme olarak kullanılmış oldukları için Hellenistik Dönem cavea kalıntıları gibi yerlerinde gözle görülebilir halde değillerdir. Bu noktada yapılan sondaj çalışmaları sonucunda hem proskenenin en batı yönünde hem merkezde hem de en doğu yönünde temel oluşumuna ait izler tespit edilmiştir.

Proskenenin en doğu yönünde sınırı teşkil eden temel blokları dağudan batıya doğru analemma duvarına paralel olarak 6.36 m uzanmaktadır **(Lev. 67a-b)**. Bu noktadan itibaren kuzeye doğru yönelerek caveaya paralel bir yönelime sahip kısmın yaklaşık 1 m'lik bölümü varlığını korumaktadır. Aynı doğrultuda yaklaşık 4 m'lik bir mesafede hiçbir temel kalıntı izine rastlanmamaktadır. Bu boşluğun ardından duvarın 2 m'lik bir kısmı yine toprak altında korunarak günümüze ulaşmıştır **(Lev. 68a-b)**. Bu temel taşlarının en batısından 8.50 m'lik bir boşluk olmakla birlikte bu boşluğun sonrasında yine batı analemmaya paralel uzanan batı kısımda sonlanır. Bu kısmın mevcut uzunluğu 4.50 m'dir **(Lev.69-70)**.

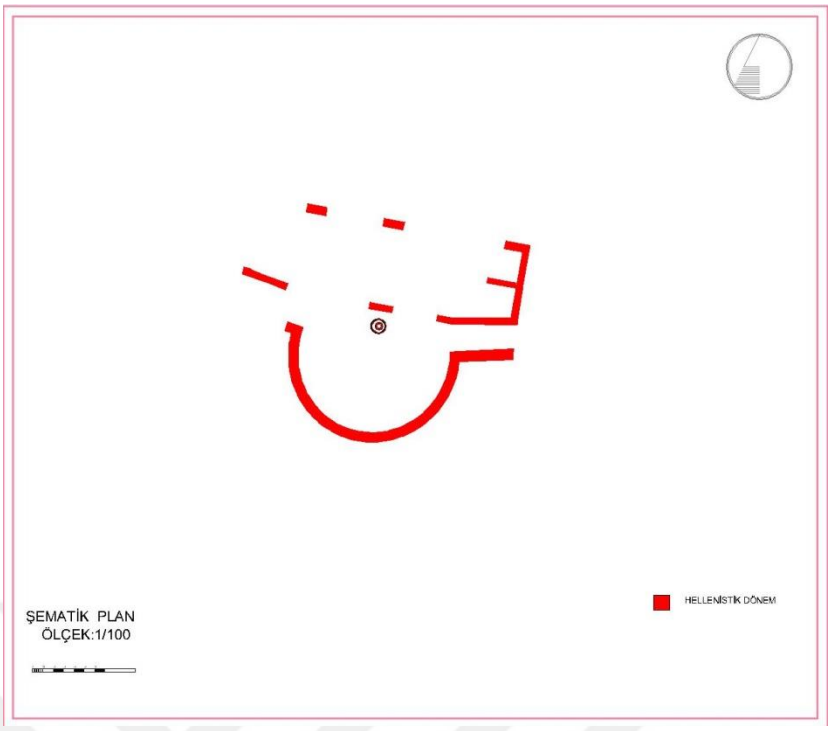

Çiz. 4. 2. Hellenistik Dönem Sahne Binasına Ait Temel Kalıntıları. (A. Dönmez)

Proskenenin batı ucundan güneye doğru dönüş yapan kısmında hiçbir temel kalıntısına rastlanmasa da doğu yöndeki analemmaya paralel uzanan proskenenin ön kanat duvarının uzunluğu ile aynı uzunlukta olması nedeniyle duvarın sonlanmış olduğu bu noktadan kuzeye doğru dönüş yapması gerekir. Bu bağlamda proskenenin toplam uzunluğu 26.73 m olarak hesaplanmaktadır. Doğu yönde köşe dönüşü takip edilebilinmektedir. Yine aynı şekilde sadece temel kalıntıları üzerinden takip edilen bu duvar skeneye kadar uzanmaktadır. Duvarın bu noktadaki uzunluğu yaklaşık olarak 3.60 m'dir. Bu duvar temellerinin sonlandığı noktadan itibaren ise doğuya doğru dönen skene duvarı yer almaktadır. Duvar kalıntısının mevcut uzunluğu ise 2.50 m'dir. Duvar ile proskenenin en kuzey yöndeki caveaya paralel uzanan ön duvarı arasındaki uzunluk mesafesi 4.27 m'dir. Bu ölçü ise proskenenin toplam genişliğini ortaya koymaktadır.

Proskenenin doğu duvarının kuzey sınırından itibaren kuzeye doğru uzanan noktada skenenin doğu duvarı yer almaktadır **(Lev. 71a-b-c).** Duvar, Roma İmparatorluk Dönemi proskenesinin doğu köşesinde Roma İmparatorluk Dönemi skenesinin altında sonlanır. Yaklaşık 0.80 m kalınlığında tek sıra irili ufaklı taş temel kalıntısından takip edilebilen bu duvarın uzunluğu yaklaşık olarak 3.60 m'dir. Duvar Roma İmparatorluk Dönemi skenesinin altından batıya doğru dönüş yapmaktadır. Duvarın tespit edilebilen dönüş uzunluğu yaklaşık 2.50 m'dir. Devamında merkez noktada ve açılan sondajda da yine bu duvarın devamı ortaya çıkarılmıştır. Roma hyposkenesinin batı odasının hemen doğu sınırında da duvarın aynı yönde devam ettiği görülmektedir.

4.2.1.1. İn Situ Buluntular

Hellenistik Dönem sahne binasına ait tüm mimari elemanlar temel blokları haricinde tamamen ortadan kaldırılmıştır. Bu nedenle sahne binasına ait in situ buluntu ele geçmemiştir.

4.2.1.2. Ex Situ Buluntular

Hellenistik Dönem sahne binasına ait olduğu düşünülen buluntuların neredeyse hepsi ex situ buluntu grubu içindedir. Özellikle bir şekilde Roma İmparatorluk Dönemi skenesinde de kullanılmış olup yıkıldıktan sonra orkestrada dağınık halde olan ve 2009 senesinde gerçekleştirilen çalışmalarla birlikte hamamın hemen kuzeyinde bulunan boş alana kaldırılan sahne binasının mimari parçaları arasında Hellenistik Dönem sahne binasına ait olabilecek bazı mimari elemanlar yer almaktadır. Bu parçalar arasında proskenede kullanılmış olan yivli sütun parçaları **(Kat. No. 48-50)** ile yine bu sütunların üzerinde yer alması muhtemel bir Dor başlığının **(Kat. No. 172)** yanı sıra sahne dekoru ile bağlantılı üzerinde kaydırma mekanizması bulunan bazı bloklar yer almaktadır **(Kat. No. 173-175)**. Bu bulguların dışında proskenede kullanılmış olması muhtemel olan üç triglif-metop bloğu paraskenionun kuzeyindeki duvarda devşirme malzeme olarak kullanılmıştır **(Kat. No. 176)**.

Buluntulardan triglif-metop blokları oldukça önemli veriler sunmaktadır[193]. Bloklar günümüzde paraskenenin doğu yöndeki girişinin hemen güneyinde uzanan ve muhtemelen yıkılmış bir tonozu taşıyan temel duvarında devşirme blok olarak kullanılmıştır. Ters şekilde yerleştirilmiş blokların yükseklikleri birbirine eşit olarak 0,45 m'dir. En doğudaki blok 0,75 m, ortadaki 0,95 m, en batıdaki blok ise 0.85 m genişliğindedir. Bloklardaki trigliflerin genişlikleri 0,30 m'dir. Triglif genişliği 0,05 m, glifler 0,05 m ve yarım glifler 0,025 m genişliğindedir. Üst kısımdaki triglif taneiası 0,04 m, taç profili ise 0,04 m yüksekliğindedir. Blok üzerinde bulunan metop bölümleri 0,465 m genişliğindedir. Gliflerin üst bitimlerinin dikdörtgen düzenli olarak işlenmiş olduğu görülmektedir. Üst dudak kısmı üçgen bir form meydana getirecek biçimde aşağıya doğru yatay kesilmiş olduğundan gliflerin üst kısmında üçgen bir prizma oluşmaktadır. İki tam iki yarım gliften oluşan triglifte, her iki kenarı sınırlandıran yarım gliflerin genişliği tam gliflerin yarısı kadardır. Yarım gliflerin üst bitişlerinde triglif kulağı işlenmemiş, gliflerin üst bitişlerine uygun olarak düz bir şekil verilmiştir. Özellikle glif bitimlerinde üst dudağın aşağıya doğru eğimli kesilmesi Anadolu

[193] Cavalier, bu blokları çalışmasının Hellenistik Dönem'e ait buluntularını değerlendirdiği bölümde değerlendirmiştir. Ancak bloklar için kesin bir tarihlendirme yapmamıştır: bk. Cavalier, 2005: 126, Lev. 23, Res. 70.

Dor mimarisinin özgün stilidir[194]. MÖ 2. yy'a tarihlendirilen Latmos Herakliası Bouleuterionu friz blokları Ksanthos örneğiyle benzer özellikler taşımaktadır[195].

4.2.2. Kalıntıları Tarihlendirmeye Yönelik Gerçekleştirilen Sondaj Çalışmaları

Gerek Hellenistik Dönem skenenin plansal hatlarını ortaya çıkarmak gerekse de ortaya çıkarılan kalıntıları tarihlendirmeye yönelik olarak 2017 ve 2018 yıllarında toplamda 15 sondaj[196] kazısı yapılmıştır. Açılan bu sondajlar sayesinde önemli veriler elde edilmiştir **(Lev. 72a-b)**.

4.2.2.1. Sondaj 4

Roma İmparatorluk Dönemi proskenesinin önünde yer alan plakaların fonksiyonunu anlamak ve tarihlendirilmesi için verilere ulaşmak bağlamında Roma Dönemi proskenesinin hemen doğudan ikinci giriş kapısının güneyinde 2.00x1.00 m ölçülerinde bir sondaj açılmıştır **(Lev. 73a-b)**. Başlangıç kotu – 0.17 m olarak ölçülen çalışma alanında yüzeyde akıntı toprak yer almaktadır. – 0.25 m kotunda akıntı toprak değişmiş içinde kiremit ve karışık malzeme grubunun olduğu atık toprak hâkim olmuştur. Ele geçen seramikler arasında nitelikli parçalara rastlanmamış olmakla beraber homojen bir katman ele geçmemiştir. – 0.40 m kotunda tiyatronun genelinde var olan kırmızımsı ve içinde oldukça küçük kireçtaşı parçalarının bulunduğu sert dolgu toprağa ulaşılarak sondajda çalışmalar sonlandırılmıştır. Taş plakaların zemine ait olduğu düşünülmektedir.

4.2.2.2. Sondaj 6

Tiyatronun parodostan orkestraya girişinde yer alan ve erken skene ile bağlantılı olabileceğini düşündüğümüz bloklar önünde 1.50x2.00 m ebatlarında yeni bir sondaj çalışması gerçekleştirilmiştir **(Lev. 74a-b)**. Sondajın başlangıç kodu -0.10 m olarak ölçülmüştür. Toprak humuslu niteliktedir. – 0.20 m kodunda toprak rengi değişmiş ve yürüme zemini için doldurulmuş olan kırmızı renkli toprağa dönüşmüştür. Sondaj alanının güneyinde Hellenistik Dönem caveaya 0.25 m kuzeyde paralel olarak 1.40 m batıya uzanan harç malzeme ile sağlamlaştırılmış 0.45 m kalınlığında bir duvar ortaya çıkartılmıştır. Sondajın kuzeyinde ise -0,30 m kodunda büyük fakat farklı şekillerde oluşturulmuş plakalardan döşenmiş zemin ortaya çıkartılmıştır. Bu zemin parodos içinde yer alan ve orkestraya uzanan zemin plakalarının altına doğru devam ettiğinden muhtemelen erken tiyatro yapısı ile ilgili

---

[194] Gider-Büyüközer, 2013: 236.

[195] Gider-Büyüközer, 2013: 216, Lev. 17, Res. 44b. Bu tip triglif-metop blokları Gider-Büyüközer'in çalışmasında (Tip TM 2b) grubunda değerlendirilmiştir. Daha detaylı bilgi ve geniş kaynakça için bk. Gider-Büyüközer, 2013: 214-217.

[196] (Sondaj no.4, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24).

olduğu düşünülmektedir. Gerek sondajın güneyindeki duvarın gerekse de yer döşemesinin yapısallığını ve batıya doğru devam edip etmediğini anlamak için sondaj alanı 1.80 m batıya doğru genişletilmiştir. Bu bağlamda yapılan çalışma sonucunda güneydeki duvarın 2.60 m doğuya doğru devam ettiği ayrıca duvarın en batı ucunun kuzeye doğru devam eden başka bir duvar kümesi ile organik olarak birleştiği görülmüştür. Bu bağlantıyı anlamlandırmak için sondaj alanı doğudan batıya doğru (kuzeyde 0.80 cm / batıda 1.80 m) genişletilmiştir. Genişletilen alan bağlamında Hellenistik Dönem proskeneye ait olduğu düşünülen duvarın kuzeye doğru devam ettiği görülmüştür.

4.2.2.3. Sondaj 7

6 No.lu sondajda Hellenistik Dönem proskene duvarının dönüşünün yakalanması üzerine bu dönüşün takibi için yeni bir sondaj belirlenmiştir **(Lev. 75a-b)**. 2x1 m boyutlarındaki bu sondajın başlangıç kotu olarak – 0.10 m ölçülmüştür. Toprak rengi açık kahverengi olmakla birlikte humuslu niteliktedir. – 0.30 m kotundan takip edilen temel duvarı ortaya çıkarılmıştır. Temel duvarı toplam üç sıra birbirinden farklı boyutlarda taşlardan örülmüş olup 0.60 m yüksekliğinde ve 0.35 m kalınlığındadır. Duvar Roma İmparatorluk Dönemi proskenesinin altına doğru uzanmaktadır. Duvarın batı yönünde ilerleyen noktada yine bu duvarın devamı niteliğinde, Roma Dönemi proskenesinin altında kalan temel kalıntıları takip edilmiştir.

4.2.2.4. Sondaj 8

7 No.lu sondajda ortaya çıkarılan duvarın devamı olup olmadığını takip etmek için batıya doğru 2,00x1,00 m boyutlarında yeni bir sondaj açılmaya başlanmıştır **(Lev. 76a-b)**. Başlangıç kotu -0.10 m olarak belirlenmiş ve toprak kahverengi humuslu niteliktedir. -0.30 m kodundan duvarın takibi mümkün olmuştur. Bu temel duvarları Roma İmparatorluk Dönemi proskenesinin önünde yer alan Hellenistik Dönem kalıntılarına kadar uzanarak burada sonlanmaktadır. En son noktada Hellenistik Dönem proskenenin arka duvarının oturmuş olduğu büyük bir temel taşı ortaya çıkarılarak sondajda çalışmalar sonlandırılmıştır.

4.2.2.5. Sondaj 10

Roma İmparatorluk proskenesinin batıdan ikinci kapısının önünde Hellenistik Dönem proskenenin izlerini takip etmek için yeni bir sondaj açılmaya başlanmıştır **(Lev. 77a-b)**. 2,00x1,00 m boyutlarındaki sondaj alanının kotu – 0.12 m'dir. Toprak rengi kahverengi olmakla birlikte humuslu niteliktedir. -0.45 m kotunda alanın genelinde hâkim olan kırmızımsı kireçli ana kayaç toprağına ulaşılarak sondajda çalışmalar sonlandırılmıştır.

4.2.2.6. Sondaj 14

Roma İmparatorluk Dönemi postskenesinin en doğudaki odasının girişinin doğu kısmında Hellenistik Dönem skene ile bağlantılı herhangi bir mimari unsurun olup olmadığını anlamak için 3.70x1.50 m boyutlarında yeni bir sondaj çalışmasına başlanılmıştır **(Lev. 78a-c)**. Sondajın başlangıç kodu +0.30 m'dir. Çalışmalarda -0.60 m kada inilmiş ve toprağın tamamen steril bir dolgu olduğu tespit edilmiştir. Postskenenin yaslandığı arka duvarın temel taşları ortaya çıkarılmıştır. Orta boyutlu küçük taşlardan oluşan üç sıra halinde olan bu temelin arası harç ile sağlamlaştırılmıştır. -1.50 m kodunda alanın daha önce kazılarak yeniden doldurulmuş olduğu anlaşılmış ve sondajda çalışmalar sonlandırılmıştır.

4.2.2.7. Sondaj 16

Roma İmparatoluk Dönemi proskenesinin içinde, en batıda yer alan odaya giriş kapısının doğusunda, Roma Dönemi skenesinin altında kalan Hellenistik Dönem duvarın batı yönde takibini yapmak amacıyla 2.70x2.00 m boyutlarında yeni bir sondaj açılmaya başlanmıştır **(Lev. 79a-b)**. -0.50 m kırmızı kireçli dolguya ulaşılmış ve skenenin altında Hellenistik Dönem temelleri ortaya çıkarılmıştır. Buradan ele geçen nitelikli buluntu oldukça az olmakla birlikte üzerinde Μικύθου (Mikythos) yazan mühürlü bir amphora kulbu oldukça önemlidir **(Kat. No. 177)**. Kulp üzerinde yapmış oldığumuz araştırmalar kulbun Rhodoslu üretici Mikythos I'in üretmiş olduğu şarapların taşındığı amforalara ait olduğunu ve MÖ 304-235 yıllarına tarihlendirildiğini göstermektedir[197]. Sondaj -0.60 m kodunda kapatılmıştır.

4.2.2.8. Sondaj 17

Roma İmparatorluk Dönemi postskenesinin en doğusunda yer alan 1 no.lu odanın hemen önünde Roma Dönemi skenesinin altında kalan Hellenistik Dönem skeneye ait mimari blokların takibi için 0.65x4.30 m boyutlarında bir sondaj açılmaya başlanmıştır **(Lev. 80a-c)**. Sondajın başlangıç kodu +0.25 m olarak ölçülmüştür. Toprak humuslu ve kahverengidir. – 0.05 kodunda kapı eşiği tamamen ortaya çıkartılmıştır. -0.15 kodunda bir duvara ait olduğu düşünülen bir yapılaşma ile karşılaşılmış, – 0.50 m kodunda duvar tamamen ortaya çıkarılmıştır. Duvar Roma Dönemi skenesinin kapı eşiğinin altında kuzey yöne meyilli olarak devam etmektedir. Bu da Hellenistik Dönem skenenin farklı açısıyla uyumludur. Araştırmalarda – 0.60 m kodundan üzerinde Yunanca Μενεκράτη (Menekrates) yazan bir mühürlü amphora kulbu ele geçmiştir **(Kat. No. 178)**. Bu kulp Rhodoslu şarap üreticisi

[197] Schmaltz, 2016: 108, KA 266.

Menekrates II'nin üretmiş olduğu şarapların taşındığı amphoralara aittir ve MÖ 145-108 yılları arasına tarihlendirilir[198]. – 0,80 m kodunda sondajda çalışmalar sonlandırılmıştır.

4.2.2.9. Sondaj 18

Roma İmparatorluk Dönemi proskenesinin en batı köşesinde Hellenistik Dönem skenenin mimarisini ortaya çıkarmak bağlamında 1,70 x 3,00 m ölçülerinde yeni bir sondaj açılmaya başlanmıştır **(Lev. 81a-b)**. Sondajın başlangıç kodu -0,10 m'dir. Toprak humuslu ve kahverengidir. Sondajda -0.80 m kotuna kadar inilmiş ve Roma skenesinin altında Hellenistik skenenin temelleri ortaya çıkarılmıştır. Temeller Roma Dönemi skenesine göre kuzey yöne doğru devam etmektedir ki bu bir önceki sondajda ortaya çıkardığımız temellerin yönü ile doğru orantılıdır. Sondaj -0,90 m kodunda sonlandırılmıştır.

4.2.2.10. Sondaj 19

Roma Dönemi proskenesinin en batı girişinin önünde yer alan duvar grubunun mimari olarak işlevini ve tanımlamasını yapmak için bu noktada 1,80x0,60 m boyutlarında yeni bir sondaj açılmaya başlanmıştır **(Lev. 82a-b)**. Başlangıç kodu -0,10 m olarak ölçülmüştür. Toprak rengi kahverengi olmakla birlikte humuslu niteliktedir. -0,60 m kodunda duvarların cephesel yüzleri ortaya çıkarılmıştır. Çalışmadan herhangi bir buluntu gelmediği için tarihlendirmesi yapılamamıştır. Sondajda çalışmalar sonlandırılmıştır.

4.2.2.11. Sondaj 20

Orkestra içinde, Roma Dönemi proskenesinin doğu yönden ikinci ve üçüncü kapıları önünde yer alan duvar silsilesinin boyutlarını anlamak bağlamında 1,80x2,10 m boyutlarında yeni bir sondaj açılmaya başlanmıştır **(Lev. 83a-b)**. Bu noktada yapılan çalışmalar sonucunda duvar sırasının tek sıradan meydana geldiği anlaşılmıştır. Tarihlendirici hiçbir buluntu ele geçmemiştir. -0,50 m kodunda sondaj sonlandırılmıştır. İnce taş plakaların Hellenistik Dönem'de zemin kaplaması olarak kullanılmış olabileceği üzerinde durulmaktadır.

4.2.2.12. Sondaj 21

Roma İmparatorluk Dönemi postskenesindeki en batıdaki odanın güney batı köşesinde Hellenistik skenenin takibi için 1,20x1.10 m boyutlarında yeni bir sondaj çalışması başlatılmıştır **(Lev. 84a-b)**. Sondajın başlangıç kodu +0,20 m'dir. Sondajda -0,50 koduna kadar ulaşılmıştır. Roma skenesinin altında Hellenistik skene kalıntıları tespit edilmiştir. Buradaki çalışmalardan üzerinde Πανάμου-Ἱερ[οκλεῦς] (Panamos Hierokles) mühürlü bir

[198] Cankardeş-Şenol, 2000: 316, no. 66.

amphora kulp parçası ele geçmiştir. Kulp üzerinde yaptığımız araştırmalar kulbun Rhodoslu üretici Hierokles I'e ait amforalarla bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur. Kulp bu ilşki dolayısıyla MÖ 234-161 yılları arasına tarihlendirilir[199]. **(Kat. No. 179)**. Sondaj kırmızımsı kireçli anakayaç dolguya ulaşılınca kapatılmıştır.

4.2.2.13. Sondaj 22

Daha önce Fransız bilim insanlarının ortaya çıkarmış oldukları Hellenistik Dönem proskenenin en batı kanadına ait duvarı tanımlamak bağlamında pseudo parodosun girişine yakın bir alanda 2,00x2,00 m boyutlarında yeni bir sondaj açılmaya başlandı **(Lev. 85a-b)**. Sondajın başlangıç kodu -0,10 m olarak ölçülmüştür -0,60 m dolgu toprağın kazılması sonrasında Hellenistik proskenenin batı kanat duvarı ortaya çıkarılmıştır. Ortaya çıkarılan duvarın uzunluğu 2,30 m, kalınlığı 0,70 m ve yüksekliği 0,50 m olarak tespit edilmiştir. Duvar doğu yönde olduğu gibi farklı boyutlarda üç sıra taş temelden meydana gelmekte olup kuru duvar tektniğinde örülmüş olduğu belirlenmiştir.

4.2.2.14. Sondaj 23

Hellenistik Dönem proskenenin temellerini ortaya çıkarmak bağlamında orkestranın merkezine yakın bir noktada 2x2 m boyutlarında yeni bir sondaj çalışması gerçekleştirilmiştir **(Lev. 86a-b)**. Sondajın başlangıç seviyesi -0,10 m olarak belirlenmiştir. -0,20 m seviyesinde Hellenistik proskenenin ön duvarı tespit edilmiştir. Bu temel duvarı tahribata uğramış olup doğu ve batı bölümle bağlantısız halde olmakla bereber 1,20 m uzunluğuna sahip olduğu tespit edilmiştir. -0,60 m kodunda duvarın tamamı ortaya çıkarıldıktan sonra sondajdaki çalışmalar sonlandırılmıştır.

4.2.2.15. Sondaj 24

22 No.lu sondajda ortaya çıkarılan Hellenistik Dönem skenenin proskenesinin batı ön kanadının dönüşünü anlamak maksadı ile 22 No.lu sondajın kuzey sınırına 2x2 m boyutlarında yeni bir sondaj açılmaya başlanmıştır **(Lev. 87a-b)**. Çalışmalarda duvarın olduğu noktada Geç Roma Dönemi'nde arenaya dönüşüm bağlamında pseudo parodosun girişine bir kapı yerleştirilmiş olması nedeniyle burada büyük değişikliklerin yapılmış olduğu görülmüştür. Bu bağlamda duvarın dönüş noktası net olarak tespit edilememiştir.

4.2.3. I. Yapı Evresinin Rekonstrüksiyonu Üzerine Düşünceler ve Değerlendirme

[199] Börker ve Burow, 1998: 90, no. 214.

Skeneden geriye kalan taş temeller ve Roma İmparatorluk Dönem skenesi altında kalan diğer temel kalıntıları üzerinden elde edilen veriler sonucunda yapının plansal olarak rekonstrüksiyonunu yapmak mümkün olmuştur. Bu bağlamda var olan kalıntılar üzerinden yaptığımız tamamlama çalışmaları skenenin uzunluğunun 26,73 m, genişliğinin ise yaklaşık 7,88 m olduğunu ortaya koymaktadır. Proskene bölümü 3,81 m, skene ise yaklaşık 3,60 m genişliğindedir. Skene bu haliyle trapez bir form teşkil etmektedir.

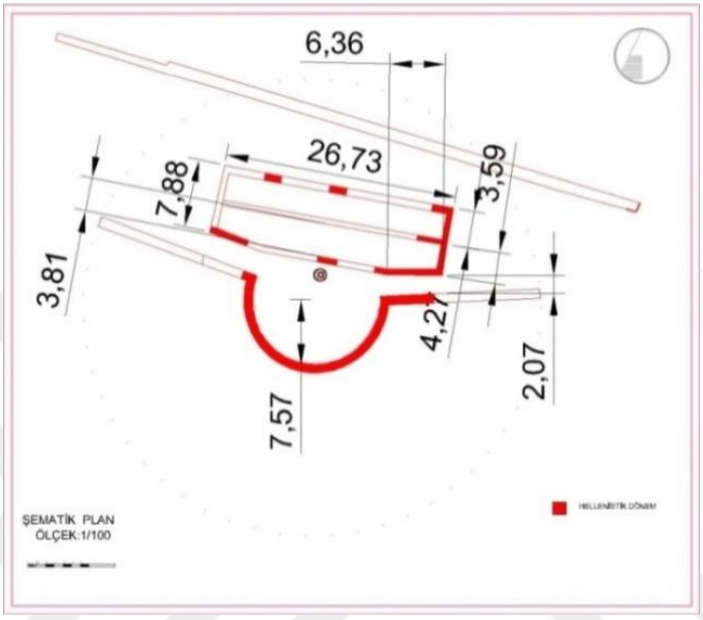

Çiz. 4. 3. Hellenistik Dönem Skenenin Rekonstrüksiyonu. (A. Dönmez)

Roma İmparatorluk Dönemi'nde tiyatro tamamen yenilenmiştir. Dolayısıyla yeni yapılan skene Hellenistik Dönem skenenin üzerine değil daha geriye çekilerek proskenesi Hellenistik Dönem skenesinin üzerine gelecek şeklide farklı bir planda inşa edilmiştir. Bu farklı ve yeni mimari oluşum nedeniyle eski yapıdan geriye kalan kalıntıların oldukça az olması nedeniyle yapının tam rekonstrüksiyonunu yapmak olanaklı olmamıştır. Fakat bu olumsuzluklara rağmen ele geçen mimari veriler ve diğer arkeolojik bulgular bağlamında yapının genel anlamda nasıl bir dokuya ve tarihe sahip olabileceği yönünde önemli çıkarımlara varılmıştır. Bunlardan ilki yapının plansal rekonstrüksiyonudur. Yapı, genel anlamda Hellenistik Dönem'de başlayarak Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar olan süreç içerisinde değerlendirilmiştir. Tiyatro mimarisinde yoğunlukla kullanılmış olan dikdörtgen bir plana sahip ve proskenesi trapez formludur. Bu bağlamda Ksanthos'a komşu kentlerden olan Pinara antik kentindeki skene ile gerek ölçüleri gerekse proskenesinin trapez formu ile oldukça yakından benzerlik göstermektedir **(Lev. 31b)**[200]**.** Trapez formlu proskenesi ve cavea

[200] Proskene bölümünde 5 kapı açıklığı yer alan Pinara Tiyatrosu'nun İlk evresi Hellenistik Dönem'e tarihlendirilir. Hellenistik tiyatro, Roma İmparatorluk Dönemi'nde büyük mimari değişiklik geçirmiştir. Yan kanat bölümlerin de iki kapı yer alan proskenene bölümünün ön cephesi yivli dorik sütunlar ile

birlikteliği ile en yakın diğer örneklerden bir diğeri ise Kadyanda Tiyatrosu'dur[201]. Bu noktada bir başka benzer örnek Oinoanda Tiyatrosu'nun trapez formlu proskenesidir[202]. Bir diğer benzer örnek ise Telmessos Tiyatrosu'nun proskenesidir[203]. Yine bir başka benzer örnek MÖ 50 yılına tarihlendirilmiş olan Arykanda Tiyatrosu'dur **(Lev. 31d)**. Skenenin proskene bölümü trapez formuyla ve ölçüleriyle Ksanthos örneğiyle oldukça benzerdir[204].

Proskenenin üst mimari elemanlarından geriye oldukça az bir parça kalmış olmasına rağmen yapının dor düzeninde inşa edilmiş olması oldukça yüksek bir olasılıktır. Buna ek olarak yukarıda anoloji yaptığımız trapez formlu proskeneye sahip olan birçok yakın benzer örneğinde aynı şekilde Dor düzeninde bir üst mimariye sahip olması ele geçen bu mimari parçaların yapıya ait olma olasılığını oldukça güçlendirmektedir[205]. Dolayısıyla yapının Dor düzeninde bir proskene mimarisine sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu noktada tarihsel bağlam yönünden kent içinde yer alan hangi yapıya ait olduğu bilinmeyen aslan başlı çörten parçası **(Kat. No. 180)** da proskene entablatürünün en üstünde yer almış olabilir. Çünkü kentte tiyatro dışında bu parçanın ait olabileceği Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen başka bir yapı henüz tespit edilememiştir[206]. Yapının skenesi hakkında bilgilerimiz oldukça kısıtlıdır. Ancak yapının boyutları ve taş temellerin kaldırabileceği yük ve statiği bağlamında tek katlı olmalı ve proskenenin temelleri göz önüne alındığında taş değil ahşap bir pulpituma sahip olmuş olmalıdır.

Proskenenin temel taşlarının üzerinde yer almış olan dikdörtgen kesimli düz bloklar Geç Roma Dönemi'nde cavea podyumunda koruma amaçlı duvar örülürken devşirme malzeme olarak kullanılmışlardır. Orijinalinde bu dikdörtgen blokların taş temellerin üzerinde yer almış olması gerekirdi. Bu blokların üzerinde mimari buluntuların arasında yer alan beyaz mermerden işlenmiş yivli sütunlar onların üzerinde de yine aynı yerde ele geçen Dor başlıkları, başlıklarının üzerinde de yine tiyatroda tespit ettiğimiz geç dönemde devşirme blok

---

hareketlendirilmiştir. Ahşap bir pilputum ve onun altında yer alan Hyposkene bölümünde, proskene ile benzer olarak 5 kapı açıklığı bulunur. Pinara Tiyatrosu'nun skenesi için bk. Ferrero, 1969: 119-120 Lev. 18a; Sear, 2006: 373. Özdilek, 2016: 165.

[201] Toplamda 5 kapı açıklığına sahip dor düzeninde Trapez formlu bir proskenesi olan Kadyanda Tiyatrosu'nun Hyposkene bölümünde 3 oda yer almaktadır. MÖ 50 yılına tarihlendirililen Kadyanda Tiyatrosu'nun skenesi için bk. Ferrero, 1969: 108-111, Lev. 17c; 1990: 170; Sear, 2006: 308. Özdilek, 2016: 162.

[202] Trapez formlu ve Dor düzeninde bir proskene bölümüne sahip Oinoanda Tiyatrosu'nun Hyposkene bölümünde 5 kapı açıklığı bulunur. Scaenae frons bölümü 11 sütunlu bir columnatio düzenlemesine sahip olan tiyatronun ilk evresi MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilir: Ferrero, 1969: 89-95; Özdilek, 2016: 165.

[203] "Telmessos tiyatrosu cavea formu, caveaya açılan iki furnicatum tonozu, analemma duvar işçiliği, trapez formlu proskenesi ile MÖ 1. yüzyıl sonu özellikleri göstermektedir." Özdilek, 2016: 176.

[204] Knoblauch ve Witschel, 1993: 241-246; Knoblauch, 1993: 137-148.

[205] Likya Tiyatroları'nı genel olarak çalışmış olan Özdilek, sahne binalarının çoğunun proskene düzenlemesinin Dor düzeninde olduğunu belirtmiştir: Özdilek, 2011: 234. Bu bağlamda Pinara Tiyatrosu'nun yivli Dorik sütunları alandan ele geçen yivli sütunlarla oldukça benzerdir.

[206] Dorik entablatür ve çörten parçasının yakın benzer örnekleri Arykanda Tiyatrosu'nun proskenesinde karşımıza çıkmaktadır. Bk. Ferrero, 1974: Res. 24; Benzer bir görüş için bk. Özdilek, 2016: 167.

olarak kullanılmış triglif ve metop dizisi yer almış olmalıdır. Dorik frizin üzerinde ise hangi yapıya ait olduğu bilinmeyen ve Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen aslan başlı kırık bir çörten parçası **(Kat. No. 180)** yer almış olabilir[207].

Skenenin tarihlendirmesi bağlamında önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Bu noktada tipolojik karşılaştırmaların yanı sıra sondajlardan ele geçen bulgular skenenin rölatif tarihlendirmesini ortaya koymamıza imkân sağlamıştır. Tipolojik karşılaştırma bağlamında en yakın örnek gerek ölçüleri gerekse de formu bağlamında Pinara Tiyatrosu'dur. Özellikle dar bir proskene ve skeneye sahip olan Pinara Tiyatrosu MÖ 125-100 yıllarına tarihlendirilmiştir[208]. Diğer en yakın benzer örneklerden biri olan Kadyanda Tiyatrosu'nun skenesi de yine Pinara'ya benzer olarak MÖ Geç 2. – Erken 1. yüzyıla tarihlendirilmektedir[209]. Yine benzer diğer örneklerden olan Arykanda Tiyatrosu'nun skenesi de MÖ 50 yılına tarihlendirilmektedir[210]. Karşılaştırma örneklerinden bir diğeri olan Telmessos Tiyatrosu ise MÖ 1. yüzyılın sonuna tarihlendirilmiştir[211].

Anoloji yaptığımız benzer örneklerden yola çıkarak skene için bir tarihlendirme ortaya koymaya çalıştığımızda genel anlamda MÖ 150-50 yılları arasında ortalama bir yerlerde olması gerekir. Bu tipolojik tarihlendirmenin dışında skene çevresinde yaptığımız sondaj kazılarında ele geçen bulgular da tarihlendirme bağlamında oldukça destekleyicidir. Bu noktada özellikle üç sondaj alanından gelen Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen mühürlü amphora kulpları oldukça önemlidir. Özellikle Sondaj No.17'den gelen ve üzerinde şarap üreticisi Μενεκράτη (Menekrates) adının yazdığı mühürlü amphora kulbu bize bir terminus ante quem sağlamaktadır. Bu üreticinin varlığının kesin olarak MÖ 145-108 yılına tarihlendirilmiş olması nedeniyle tiyatronun bu tarihten önce bir zamanda inşa edilmiş olması mümkün değildir. Bunun yanı sıra Letoon Tiyatrosu'nun Hellenistik evresi MÖ 200-150 yılları arasına, ikinci evresi ise MS 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir. İki kent arasındaki yakın bağlantı düşünüldüğünde inşa faaliyetlerinin birbirinden çok farklı zamanlarda gerçekleşmiş olduğu düşünmek çok doğru bir yaklaşım olarak değerlendirilmemelidir. Bu noktada özellikle bu yorumlamanın yanı sıra tipolojik bağlamda Pinara Tiyatrosu'nun sahne binası ile oldukça benzer olan mimari yapıdan yola çıkarak Ksanthos Tiyatrosu'nun sahne binasını MÖ 150-100 yılları arasına tarihlendirmek en uygun zaman aralığı olarak kabul edilebilir.

---

[207] Cavalier, 2005: 126, Lev. 23, Res. 71.

[208] Ferrero, 1969: 115-120; Wurster ve Wörrle, 1978: 74-101. "Pinara tiyatrosunun cavea formu, inşa tarzı-işçiliği ve sahne binasının proskene bölümünün trapez formu–işçiliğine göre MÖ 2. yüzyıla tarihlenir". Bk. Özdilek, 2016: 176.

[209] Frezouls, 1984: 451-452; Sear, 2006: 368. Ferrero yapıyı MÖ 50 yılına tarihlendirmiştir: Ferrero, 1990: 170.

[210] Knoblauch, 1993: 143. Özdilek çalışmasında sahne binasını MÖ 100-50'li yıllara tarihlendirmiştir: Özdilek, 2016: 175.

[211] Ferrero, 1969: 99-102; Özdilek, 2016: 176.

4.3. II. Yapı Evresi (Roma İmparatorluk Dönemi)

Ksanthos Tiyatrosu'nun ikinci yapı evresini teşkil eden mimari doku aslında tüm Likya Bölgesi kentlerinin tiyatro binalarında yoğun olarak karşılaşıldığı üzere Roma İmparatorluk Dönemi'ne denk gelmektedir. Fakat çoğu Likya Tiyatrosu'nun aksine yeni yapılan bu skene doğrudan Hellenistik Dönem skenenin üzerine yapılmamıştır. Bu bağlamda inşa edilen skene tamamen yeni bir skene olarak karşımıza çıkmaktadır. Eskisine göre daha geride ve farklı bir açıda inşa edilmiştir. Skenenin Roma İmparatorluk Dönemi evresinin takibi, caveanın İmparatorluk evresinde olduğu gibi, Geç Roma Dönemi'nde yapı arenaya dönüştürülürken yapılan mimari değişiklikler yüzünden kendi orijinal dokusunu koruyamamıştır. Ancak bu değişikliklere rağmen gerek plan olarak gerekse de üst mimari yapıya ait kalıntıların çoğunun ele geçmiş olmasıyla sahnenin Roma İmparatorluk Dönemi'ndeki genel yapısı hakkında çıkarımlarda bulunmak mümkün olmuştur.

4.3.1. II. Yapı Evresine Ait Kalıntıların Tanımı

Roma İmparatorluk Dönemi'nde inşa edilmiş olan sahne binası oldukça tahribata uğramış durumda olmasına rağmen skenenin birinci katının bir bölümüne kadar olan kısmı ve diğer bölümleri günümüzde sağlam ve tanımlanabilir durumdadır. Mimari tanımlamalar yapılırken yapı belli bir sistematik dâhilinde kendi içindeki bölümleri göz önünde bulundurularak ele alınmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla önce scaenae frons bölümüyle başlayan tanımlamalar sırasıyla proskene, hyposkene, pulpitum, postskene ve paraskene bölümleriyle devam etmektedir.

Fot. 4. 3. Roma İmparatorluk Dönemi Sahne Binasının Hava Fotoğrafı. (Kazı Arşivi)

Yapının her bölümünden ele geçen mimari bulgular in situ ve ex situ buluntular alt başlıklarında kendi içerisinde ele alınmıştır. Ele geçen tüm veriler bağlamında yine her bölümün sonunda rekonstrüksiyon değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Tüm bölümlerin

tanımlamalarının ve rekonstrüksiyon denemelerinin yapılmasından sonra ise skenenin genel rekonstrüksiyonu üzerine bir deneme yapılmış ve son olarak değerlendirme bölümüyle çalışma sonlandırılmıştır.

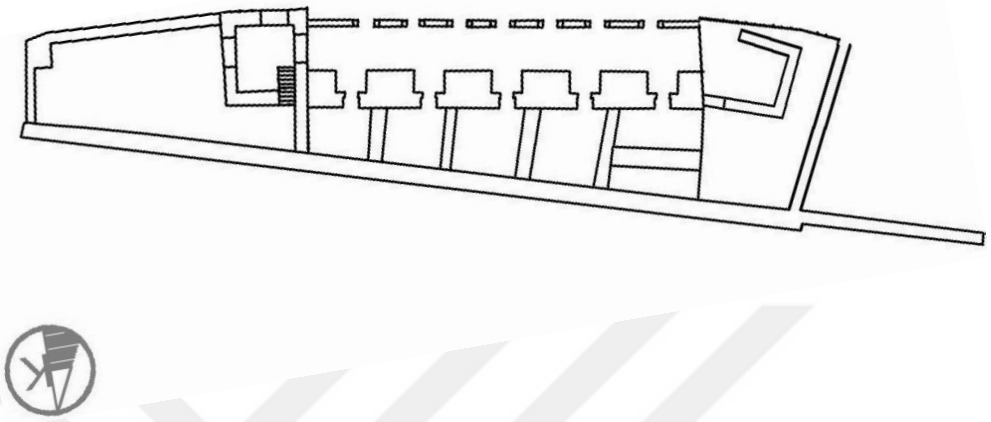

Çiz. 4. 4. Roma İmparatorluk Dönemi Sahne Binasının Planı. (M. Çelebi)

4.3.1.1. Scaenae frons

Sahne binasının scaneae fronsunun birinci katında yer alan columnatio düzenlemesine ait podyumlar, onlarla aynı yüksekliğe kadar sağlamlığını korumuş olan beş giriş kapısının bir kısmı ve skene duvar kalıntıları haricinde tamamen yıkılmıştır. Scaenae fronsun orkestra üzerine yıkılmış olan tüm mimari elemanları zaman içinde tiyatroda gerçekleştirilmiş olan çalışmalarla birlikte tiyatronun kuzey doğusundaki boş bir alana düzenli bir şekilde yerleştirilmiştir. Scaenae fronsun uzunluğu 28 m, derinliği ise 2,40 m'dir. Doğu yönde paraskenion ile sınırlı ve bir bütün halindeyken batı yönde ana kaya üzerine örülmüş duvar ile sonlanmaktadır.

Fot. 4. 4. Skene. Genel Görünüm. (A. Dönmez)

4.3.1.1.1. İn Situ Buluntular

Scaenae fronsun günümüze ulaşan in situ niteliğindeki kalıntılarında yapılan gözlemler bu kat üzerinde toplamda beş kapının bulunduğunu ve bu kapıların aralarındaki alanlarda skene duvarları ile bu duvarların önlerinde yer alan podyumlar ise skenede columnatio düzenlemesinin yer aldığını göstermektedir. Columnatio, en köşelerde tek, merkezi kısımlarda ise üzerlerine iki sütun gelecek şekilde düzenlenmiştir. Scaenae fronsun en doğu yönü paraskeneyle bitişik olarak temas halindedir. Bu noktadan batıya doğru ilk olarak 1,70 m genişliğinde ve 1,45 m yüksekliğinde podyum bulunmaktadır. Podyumun en alt kısmında 0,45 m yüksekliğinde profilli bir ayak bölümü yer alır **(Lev. 88a)**. Bu bölümlerin ön caveaya bakan ön yüzlerinde 0,16x0,11 m ölçülerinde ve 0,13 m derinliğinde, kare formlu hatıl yuvaları yer almaktadır. Profilli ayakların üzerinde ikinci kademe olarak 0,66 m yüksekliğinde düzgün kesimli dikdörtgen bloklar ve son olarak da onların da üzerinde, üç dış bükey ve bir iç bükey ve en üst noktada ise düz bir silmenin yer aldığı 0,35 m yüksekliğinde bir blok yer almaktadır.

Üzerine sütun altlığının oturmuş olduğu bu kısmın bazı parçaları günümüzde yerinde değildir. Doğudaki ilk columna düzenlemesinden batıya doğru 0,62 m uzunluğunda scaenae frons duvarı, duvardan sonra ise 1,60 m uzunluğunda bir kapı açıklığı ve devamında yine 0,62 m genişliğinde duvar ve başka bir podyum yer almaktadır. Girişte yer alan kapıdan geriye, söveler dâhil olmak üzere hiçbir mimari eleman günümüzde kalmamıştır. Bu girişin önünde yer alan iki podyum arasındaki açıklık 3,07 m'dir. Kapı girişinin hemen doğusundaki duvarın lento üzerinden yüksekliği 1,35 m'dir. Kapının batısındaki duvar ile zemin arasındaki kot farkı ise 1,55 m'dir. İlk giriş kapısınının doğusunda yer alan ikinci columnar düzenlemesine ait podyumun genişliği 2,71 m'dir **(Lev. 88b)**. Bu podyum oldukça tahribata uğramış durumda olmakla birlikte sadece alt kısmındaki profilli ayak kısmı ve onun üzerinde yer alan gövde kısmından iki blok sağlam haldedir. En üst bölümde yer alan profilli kısımdan hiçbir parça yerinde yoktur. Podyumun doğusunda yer alan diğer podyumu ile arasındaki kapı önü açıklığı 2,75 m'dir. Kapının doğu yönündeki scaenae frons duvarının belli bir kısmı günümüzde yerindeyken, batı yöndeki kısmı yoktur. Kapının söveleri de yerinde değildir. Kapının bu haldeki genişliği 2,23 m'dir. Bu kısımdaki mimari bulguların en yüksek noktası 1,55 m'dir.

Doğu yöndeki üçüncü podyumunun genişliği 2,67 m'dir **(Lev. 89a)**. Bu podyumun da bir öncekinde olduğu gibi en alt bölümü oldukça sağlam olarak günümüze ulaşmışken üst kısmı oldukça tahribata uğramış durumdadır. Bu podyumun doğu yönde bitiminde scaenae fronsun merkez aksı yer alır. Bu aksın batı yöndeki diğer podyum ile arasındaki açıklık 2,97

m'dir. Bu açıklığın güneyinde yer alan kapı ve onun iki yanındaki proskene duvarında yer alan hiçbir mimari unsur günümüzde yerinde değildir. Bu noktanın batısında yer alan diğer podyumun genişliği 2,70 m'dir **(Lev. 89b)**. Bu podyumun da en alt profilli ayak kısmı oldukça sağlamken gövde kısmında yer alan birkaç parça blok dışında diğer kısımları tahribat sonucunda yıkılmıştır. Bu podyum ile batıdaki diğer podyum arasındaki açıklık 2,92 m'dir. Bu açıklığın güney kısmında yer alan eşik bloğu günümüzde kırık halde yerinde mevcudiyetini korumaktadır. Kuzey kısımda yer alan kapı açıklığının genişliği ise 2,22 m'dir.

Bu bölümün batısında yer alan columnationun genişliği 2,72 m'dir **(Lev. 90a)**. Bu podyum bölümü en üst bölümü haricinde günümüzde sağlamlığını korumaktadır. Bu podyum ile batıdaki ilk podyum arasındaki açıklık 2,80 m'dir. Bu açıklığın kuzeyinde yer alan ve kapı girişinin her iki yanında yer alan scaenae frons duvarı diğer yönlerdeki duvarların arasında en sağlam olanıdır. Sağ yöndeki duvar columnatiolar da olduğu gibi üç parçadan oluşur ve en üst kısımda silmeli ve üzeri düz bir blok yer alır sol, yani batı yöndeki blokta yine aynı teknikte inşa edilmiş olması rağmen diğer duvardan yaklaşık 0,30 m daha alçaktır. Bu bloğun üzerinde batıya doğru devam eden ve batıdaki duvarda sonlanan üst üste iki blok sırası yer alır. Bu blok sırasındaki bloklar diğer yöndekilerden farklı olarak Hellenistik bloklarla benzer olarak kolay aşınabilen bir kireçtaşı cinsinde ve oldukça uzun bir dikdörtgen forma sahiptirler. Kapı açıklığının arasında yaklaşık 0,40 m yüksekliğinde ve 0,30 m kalınlığında iki söve bloğu parçası yer alır. Bu söve blokları arşitrav bloklarından devşirilmiştir. İki söve bloğu arasındaki kapı girişi açıklığı 0,96 m'dir. Bu kapı açıklığının batısında son podyum yer alır **(Lev. 90b)**. Batıdaki sınır duvarı ile birleşen bu podyumun genişliği de doğudaki ilk podyum ile eşit olarak 1,70 m'dir. Bu batıdaki ilk podyumun tüm gövde elemanları yerinde olmasına rağmen en üst kısımdaki silmeli bölümün fasadı kırık halde ele geçmiştir.

4.3.1.1.2. Ex Situ Buluntular[212]

Scaenae fronsa ait mimari parçaların çoğu ex situ buluntular kapsamında olup günümüzde tiyatronun kuzeydoğusunda yer alan boş bir alanda muhafaza edilmektedir. Yaklaşık iki yüz parçayı geçen bu buluntular arasında skeneyi dekore eden pedestaller, sütun altlıkları, sütunlar, Korinth başlıkları, kompozit başlıklar, arşitrav, friz ve korniş blokları vb. mimari parçalar bulunmaktadır **(Fot. 1.8)**.

4.3.1.1.2.1. Pedestaller

[212] Ksanthos'un özellikle Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilen mimari bezemeli blokları ve diğer tüm taş buluntuları L. Cavalier tarafından detaylı olarak araştırılmış ve kitaplaştırılmıştır. Bu bağlamda özellikle Cavalier'in çalışması Scaenae frons mimari düzeni üzerine yaptığım araştırmalarda oldukça önemli bir yol gösterici kaynak olmuştur. Bk. Cavalier, 2005: 45-66.

Tiyatroya ait mimari blokların arasında yapılan incelemeler ve daha önceki araştırmacıların verilerine göre bu parçaların arasında tiyatroya atfedilen toplamda sekiz pedestal ele geçmiştir[213] **(Kat. No.: 001-008)**. Bu pedestaller üzerinde yapılan gözlemler iki farklı pedestal grubunun olduğunu ortaya koymaktadır[214]. Bu bağlamda ilk grupta olan tek pedestaller, bezeme düzeniyle ve ölçüleriyle diğerlerinden farklı ve bağımsız bir halde karşımıza çıkmaktadır. Pedestal ve kaide bir blok halinde görülmektedir. Pedestalin kaide kısmı; podyum şeklinde düz, devamında iç bükey şekilde yukarı doğru kıvrılarak yükselir ve etrafı bant kuşağı ile çevrili bir alt silmeden oluşur. Gövde kısmı; düz, pürüzsüz, tıraşlanmış ve taç kısmı dış iç bükey bir şerit ile çevrili olan bloğun üs kısmında yer alan sütun kaidesi ise Attik-İon üslubundadır. Kaidenin üst kısmı düz ve tıraşlanmış olmakla beraber dübel deliği bulunmamaktadır. Bu pedestallerden biri tiyatrodan ele geçmemiş olmasına rağmen hem tiyatronun yakınlarında bulunmuş hem de üst kısmında bir kaidenin yer alması ayrıca tiyatronun pseudo parodos bölümündeki ikinci pedestal ile aynı özelliklere sahip olması nedeniyle şu an için tiyatroya ait olması gereklidir[215]. Bloğun kaide ve taç kısımlarında kısmen kırıklar mevcuttur[216] **(Kat. No.: 001-2)**.

İkinci gruba dâhil olan toplam altı pedestal tespit edilmiştir. Bu pedestallerin kaide kısımları podyum şeklinde düz, devamında içe doğru yükselen ve etrafı bant kuşağı ile çevrili bir alt silmeden oluşur. Gövde kısmı tıraşlanmış ve düz, taç kısmı ise iç bükey bir silme şeklindedir. Kaidenin altı kısmı düz bir şekilde yükselir ve gövde kısmında uçları çeyrek daire fromunda bezenmiş olan bir oluk motifi yer almaktadır. Bir trochilos tarafından ayrılmış iki torus şeklinde bir kesite sahip olan kaidenin sütun oturma yatağında dairesel bir zıvana deliği ile akıtma kanalı yer almaktadır. Bloğun kuyruk kısmı da blokla benzer şekilde dekore edilmiş olmakla beraber taç kısmı iki pervaz arasında bir dış bükey silme ile bir bant kuşağından oluşmaktadır **(Kat. No.: 003-008)**.

4.3.1.1.2.2. Kaideler

Yaptığımız gözlemlerde bir tanesi doğu paraskene içinde diğeri ise batı yöndeki pseudo parodosta olmak üzere iki Attik-İon tipinde kaide tespit edilmiştir. Bu kaideler aynı ölçülere sahip olmakla birlikte kare formlu bir plinthos ve onun üzerinde bir trochilos ile ayrılan iki torus bezeği ile dekore edilmiştir **(Kat. No.: 009-010)**.

---

[213] Cavalier bu sayıyı yedi olarak vermiştir. Bu bağlamda pseudo parodostaki pedestal daha sonraki dönemlerde ele geçmiş olmalıdır. Bk. Cavalier, 2005: 47.
[214] Cavalier, 2005: 47.
[215] Cavalier, 2005: 47.
[216] Bu tip pedestallerin yakın benzer örneklerine komşu kent Patara Tiyatrosu'nda da rastlanmaktadır. Bk. Piesker ve Ganzert, 2012: 189, Abb. 199, Taf. 35a.

4.3.1.1.2.3. Kaideli Sütun Altlıkları

Yapılan gözlemlerde toplamda dört adet kaideli sütun altlığı tespit edilmiştir. Bu altlıklarda kendi içinde iki gruba ayrılmaktadır[217]. Monolith olarak işlenmiş bu blokların alt kısmı, plinthoslu ve Attik-İyon üslubundaki bir kaideden oluşur. Bu kısımda yer alan üst torusun hemen üzerindeki taç bölümünde inci-boncuk dizisi yer almaktadır. Üzerindeki gövde kısmı ise uçlarında yoğun matkap izleri bulunan ve dik olarak yükselen akanthus yaprakları ile dekore edilmiştir **(Kat. No.: 011-012)**. Boyutları birinci grup ile aynı olan ikinci gruptaki kaidelerde iki farklı durum göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki bu kaidelerin torus bölümlerinin üzerinde astragalos dizisi yer almaz ve ayrıca akanthus yaprakları ilk gruptakilere oranla daha dik şekilde durmaktadır **(Kat. No.: 013-014)**.

4.3.1.1.2.4. Sütunlar

Tiyatro ve çevresinde yapılan gözlemler sonucunda toplamda 45 adet sütun parçası ele geçmiştir **(Kat. No: 015-050)**. Bu parçaların bazıları tüm halde olmakla birlikte bazıları da tümlenebilir durumdadır. Parçalar üzerinde yapılan gözlemler granit, yeşil mermer, beyaz üzerinde kahverengi damarlı ve beyaz yivli olmak üzere dört farklı sütun çeşidinin olduğunu ortaya koymuştur.

Büyük ve küçük olmak üzere iki farklı boyutta granit sütun tespit edilmiştir. Bu tespit edilenler tüm bir sütun ile sütun parçalarından meydana gelmektedir. Üç adet büyük boyutlu sütun ele geçmiştir. Bunlardan biri günümüzde sahne binasının diğer buluntularının olduğu noktada yer almaktadır. Bu tam sütun diğer bloklarla beraber orkestradan buraya taşınmış olmalıdır. Diğer ikisinden biri Harpy Anıtı'nın yakınlarında bir diğeri ise Doğu Bazilika'da bulunmaktadır[218]. Orkestradan taşınan büyük boyutlu tüm granit sütunun yüksekliği 4,15 m'dir. Sütunun alt çapı 0,58 m, üst çapı ise 0,52 m'dir **(Kat. No: 015)**. Küçük boyutlu granit sütunlara ait toplamda dört adet parça ele geçmiştir **(Kat. No: 016-019)**. Birbirleriyle tümlenebilen iki parça bu sütunların yüksekliğinin 2,33 m olduğunu göstermektedir **(Kat. No: 016).** Bu sütunların alt çapı 0,43 m, üst çapı ise 0,35 m'dir.

Tiyatroya ait olan diğer sütunlar yeşil kayaçlı mermer sütunlardır. Bu sütunlar da büyük boyutlar ve küçük boyutlular olmak üzere ikiye ayrılar. Toplamda 24 adet sütun parçası tespit edilmiştir. Bunlardan bazıları birbirleri ile tümlenebilir durumdadır **(Kat. No: 020-21)**. Bu noktada özellikle günümüzde hala proskenenin içinde yer alan büyük boyutlu iki parça birbiriyle tümlenebilir durumdadır. Bu tümleme sonunda yeşil kayaçlı bu sütunun yükseklik ölçüsü diğer sütunlardan farklı olarak 5,22 m olarak hesaplanmıştır **(Kat. No.:**

[217] Cavalier, 2005: 48.
[218] Cavalier, 2005: 48.

023). Küçük boyutlu yeşil kayaçlı mermer sütunlar da büyük boyutlularda olduğu gibi küçük boyutlu granit sütunlarla aynı ölçülere sahiptirler **(Kat. No: 024-36).**

Kahverengi damarlı beyaz mermer sütunlardan toplamda 6 adet ele geçmiştir. Bu parçaların alt ve üst çaplarının ölçüleri bu sütunların üst kata ait parçalar olduğunu göstermektedir **(Kat. No: 0,26-028-030, 035, 046).**

Son sütun grubuna ait olan parçalar yivli sütun parçalarıdır. Sütunların gövde kısmına ait bu parçalardan toplamda 3 tane ele geçmiştir. **(Kat. No: 048-050).**

4.3.1.1.2.5. Başlıklar

Tiyatroda gerçekleştirilen kazı çalışmalarında toplamda 5 başlık ele geçmiştir **(Kat. No: 051-055)**. Muhtemelen sahne binasına ait olan bu başlıklar günümüzde binaya ait diğer bloklarla birlikte tiyatronun kuzey doğusundaki alanda muhafaza edilmektedir. Başlıklar bezeme özelliklerine göre "Korinth" tipinde olmakla birlikte üç ayrı grup içinde değerlendirilirler[219]. İlk grup birbirleriyle aynı ölçülerde olan iki sütun başlığı ve benzer dekoratif özellikler taşıyan bir plaster başlıktan meydana gelmektedir. İkinci grup ise boyutları ilk gruptan farklı olan iki başlıktan meydana gelir. Bu gruptaki başlıklar oldukça tahribata uğramış olmakla birlikte başlıkların dekoratif özelliklerini tanımlamak oldukça güçtür. Ancak bazı noktalardan bu başlıklarında birinci gruptakilerle benzer bezeme düzeninde olduğunu ve stil olarak ilk gruba benzedikleri anlaşılmaktadır. Üçüncü gruba ait olan başlıklar ise yine tiyatrodan ele geçmiş olup bu iki korinth başlığı diğer iki gruba göre oldukça küçük ölçeklidirler. Dolayısıyla bu başlıklar büyük ihtimalle sahne binasının ikinci katında kullanılmış olabilirler[220]. Bunların dışında bir başka alanda ele geçmiş fakat, gerek ölçüleriyle gerekse de bezeme düzeni ile üçüncü grup ile tamamen aynı özellikler sergilemesi bu başlığın da tiyatroya ait olma olasılığını oldukça güçlendirir. Yine benzer bir durum kuzey surda devşirme olarak kullanılmış olan akanthus parçası için geçerlidir.

Başlıkların genel özelliklerine bakacak olursak birinci gruptaki başlıklarda sekiz dikenli akanthus yaprağı ve iki taç bulunmaktadır[221] **(Kat. No: 051).** Üst tacın yaprakları alt bölümdeki tacın en alt kısmından başlayarak ikinci taca kadar uzanırlar. Akanthus yapraklarının alt kısımları dört üst kısımları ise beş lobdan oluşur. Loblar başlığın eksenine diktir, bu da son derece doğrusal ve geometrik bir kompozisyon meydana getirir. Yaprak damarlarını çeken derin rekreasyonlar sayesinde ışığın etkisiyle gölge kontrastı ortaya çıkar. Volütler kırıktır. Volüt kök profili iki eğim ile çevrili bir yassıdır. Volütün ucu düzdür ve göz

[219] Cavalier, 2005: 49.
[220] Cavalier, 2005: 49.
[221] Cavalier, 2005: 49, pl. 5 fig. 17.

şekli oluşturmaz. Kaliksler çok gelişmiş ve az belirgindir. Heliks kapalı iki akanthus yaprağından meydana gelir. Genel olarak oldukça tahrip olmuş olsa da yaprak damarları yine de fark edilebilir durumdadır. İç bükey kenarlı abakus kırıktır, ancak taçlandırmasının bir kısmı hala görülmektedir. Üzerinde oluklu yapraklarla süslü bir oyuk yer alır. 0,27 m yüksekliğindeki dudak kısmı düz bir şeritten meydana gelir.

Bu gruba dâhil olan pilaster başlığın gövdesini süsleyen dikenli akanthus yaprakları monte edilmişlerdir **(Kat. No: 052-53)**. Bloğun arka yüzüne yakın yapraklar yarım yapraklarla bezelidir. Kaliksler çok zor izlenir yapraklarından biri tamamen tahrip olmuştur. Kaliksin ikinci yaprağı aksiyal bezeği taşıyan gövdenin üzerindeki implant yaprağa dokunur ve kaliksten volütlere doğru devam eder. Akanthus yaprakları oldukça fazla oranda bükülmüşlerdir. Yaprak lobları beş parmak şeklindedir ve bu loblar alt ve üst noktalara yaptıkları temaslarla bir badem şekli meydana getirirler. Yaprakların eksenel damarları oldukça derinden işlenmiş ve iki eğim arasında düz bir kesite sahiptir. Kenarları iç bükeydir. Taç bölümü ise bir band bölümünden meydana gelir.

İkinci gruba ait olan başlıklar oldukça tahribata uğradıklarından detaylı bir tanımlama yapmak çok zordur. Ancak bu başlıkların akanthus yaprakları ve iki taç yaprak bölümü, Ksanthos'ta karşımıza çıkan örneklerle benzer şekilde dekore edilmiştir. Abakus bölümlerinden geriye süslenmiş pervaz kısmından başka bir şey kalmamıştır **(Kat. No: 055)**
Üçüncü gruba dâhil olan sütun başlıklarında alt tacı oluşturan akanthus yaprakları kalathosun alt kenarının 0.01 m yukarısındadır. Loblarda üç parmak vardır. Ortanca lob göz hizasında diktir. Volütler abakusün alt kenarına dokunarak bükülür. Genel olarak kalathos tarafından çevrelenmiş bir haldedir. Abakusun kalıbı kötü şekilde işlenmiş bir İon kymation bezemesi ve çıkıntısı olan bir oyuktan oluşur.

Bu gruba dâhil olan plaster başlık ise Cavalier tarafından tespit edilmiş fakat tarafımızca bulunamamıştır[222]. Cavalier bu başlığın güneydeki güney surun birkaç metre aşağısında bulunan modern bir duvarda kullanılmış olduğunu belirtir. Cavalier bu pilaster başlığın sahip olduğu geniş çizgiler ile Ksanthos'taki diğer Korinth başlıklarıyla yakından benzemekte olduğunu belirtir. Völütler kırıktır. Volütlerdeki bağımsız olarak kouliste sonlanır. Yapraklar oldukça tahribata uğramıştır ve beş loba sahiptir. Lobların gövdeleri alt lobların uçlarına dokunarak badem şekli oluşturan beş basamak içermektedir. Lobların sayısı TH039 ile benzerlik göstermektedir. Alt kısımdaki taç yapraklarının yüksekliği de aynı şekilde benzer ölçülerdedir. Bezeme düzeni ve akanthus yapraklarının benzerliği bu başlığın da tiyatrodan gelme olasılığını arttırmaktadır.

[222] Cavalier, 2005: 51.

4.3.1.1.2.6. Arşitrav ve Arşitrav-Friz Blokları

Tiyatroya ait mimari blokların bulunduğu alanda yaptığımız araştırmalarda toplamda 25 arşitrav bloğu tespit edilmiştir[223]. Bu blokların çoğu duvar arşitravıdır. Genel bezeme düzeni bakımından kademeli olarak yükselen ve aralarında astragalos bezeğinin bulunduğu üç faskia, üzerinde yumurta-ok ucu sırası ile bezelidir. Blokların arşitrav tacında ise dönüşümlü olarak yerleştirilmiş olan açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Bezekler yüksek kabartma tekniğinde çok iyi bir şekilde işlenmişlerdir. Astragalos, uzun inciler ve eşkenar dörtgene yakın bir formda bezenmiştir. Bu dekoratif unsurlar ince bir bağlantı çıkıntısı ile birbirine bağlanmaktadır. İon kymation bezekleri oldukça yükseltilmiş ve iki ayrı yaprağın birleşimi oval bir form ortaya çıkarmıştır. Yumurtaların uçları bu formun ekseninde olsa bile onlara dokunmamaktadır. Mızrak ucu bezemeleri çok ince bezenmiş olup incilerle ters çevrilmiş bir desen oluşturmaktadır. En üst silmenin altındaki boşluğu dekore eden palmet frizleri de çok iyi bir şekilde bezenmiştir. Açık ve kapalı palmetlerin birleşim noktalarının merkezi mızrak ucu bezeği ile tam olarak kesişmektedir. Yumurta bezeklerinin ekseninde ise kapalı palmetlerin orta yaprakları bulunmaktadır. Öyle ki iki farklı bezek düzeni sanki tek bir şablon oluşturuyor gibi durmaktadır. Palmet yapraklarının uçlarındaa matkap delikleri yer alır. Kapalı palmet yaprak demetinin beş yaprağı alt bölümdeki düz silmenin tam üzerinden doğarak yukarı doğru yükselir.

Tiyatroya ait mimari blokların dizili olduğu alanda yaptığımız araştırmalarda toplamda 12 arşitrav-friz bloğu tespit edilmiştir[224]. Blokların hepsi birbirine eşit yükseklikte 0,60 m'dir. Bloklar, 0,90 m, 0,65 m ve 0,30 m olmak üzere üç farklı derinlik ölçüsüne sahiptir. 0,30 m derinliğe sahip olan bloklar duvara yerleştirilmiş, diğer bloklar ise tabernakeli meydana getirmektedir.

Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-mızrak ucu sırası ile açık ve kapalı palmet ve üzerinde İyon khimation bezemeleri yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan akanthus yaprakları ve rozet motifi dekore edilmiştir. Friz tacı inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu motifleriyle bezenmiştir. Sütunlara denk delen arşitrav-friz bloklarının alt yüzlerinde soffit bezekleri yer almaktadır.

4.3.1.1.2.7. Friz Blokları

[223] (Kat. No. 056, 059, 062, 063, 067, 068, 069, 071, 076, 077, 078, 079, 080, 081, 082, 083, 084, 085, 086, 087, 089, 090, 0992, 093, 098).
[224] (Kat. No. 057, 058, 060, 061, 064, 065, 066, 070, 071, 073, 074, 075).

Tiyatronun proskenesi ve sahne binasına ait mimari blokların dizili olduğu alanda yaptığımız gözlemlerde 20 friz bloğu tespit edilmiştir[225]. Blokların çoğu ön ve arka olmak üzere çif bakışımlı iki yüze sahiptir. Ön yüzlerinde ana bezeme alanında kendi çevresinde dönerek bir daire şekli meydana getiren akanthus yaprakları ve rozet bezekleri yer alırken diğer yüzleri anthemion bezemezi yer alır. Friz ana bezeme alanı üzerinde inci-boncuk dizisi, friz tacında ise yumurta-mızrak ucu motifi bulunmaktadır. Friz tacı düz bir silme ile sonlandırılmıştır. Bu tanımlamaya uygun olarak en iyi korunmuş friz bloklarından iki tanesi günümüzde tiyatronun proskenesinde yer almaktadır.

Ön yüzdeki dekorasyona derinlemesine bakılacak olunursa; bezemeyi meydana getiren akanthus yaprakları çok belirgin damarlara sahip olmakla beraber, oldukça fazla uzatılmış yapraklara ve sütun altlıklarındaki akanthus bezemelerinden oldukça farklı loblara sahiptirler. Bitki yapraklarının lobları oldukça düz bir yüzeye sahip olan üç basamaktan meydana gelmektedir. Matkap kullanımı oldukça yoğundur. Bezeme düzenine göre kabartmalar oldukça yüksek nitelikte olmakla birlikte tabandan yükselmeye başlar.

Arka yüzde frizi tamamen saran anthemion açık ve kapalı olarak bezenmiştir. Palmetler yedi yaprağa sahip olmakla birlikte diğer yönlere göre oldukça sitilizedir. Ayrıca bazı arşitrav bloklarının alt kısımlarında bulunan sarmaşık yapraklarını andıran bir kontura sahiptir. Yanyana olan palmetler birbileri ile temas etseler bile alt kısımda aralarında boşluklar yer alır.

4.3.1.1.2.8. Korniş-Sima Blokları

Çoğunluğu sahne binasının mimari bloklarının dizili olduğu alandan olmak üzere toplamda 41 korniş-sima bloğu, tam ve kırık parça halinde ele geçmiştir **(Kat. No. 119-160)**. Bloklar üzerinde yaptığımız ölçümler 0,33 m ve 0,53 m olmak üzere farklı yüksekliğe sahip olduklarını göstermiştir. Bezeme ve dekor özelliklerine göre iki ayrı gruba ayrılırlar[226]. İlk gruba ait olan bloklar; en altta diş sırası, diş sırası ve konsol arasında yumurta-mızrak ucu bezemeleri dekore edilmektedir. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde çiçek rozeti motifleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve Lesbos kymation bezemesi ile süslenmiştir. Sima ise dönüşümlü olarak ter ve düz olarak yerleştirilmiş palmetlerle bezelidir.

İkinci gruba ait blokların ise diş sıralarının yerleştirildiği bölümün kısımları eğimlidir. Bu kısmının hemen üzerinde İyon Kymation bezemesi yer alır. Madalyon bezekleri oldukça düz olmakla birlikte akanthus yaprakları ile dekore edilmişken alt bölümleri eğri ve altı

[225] (Kat. No. 99-118).
[226] Cavalier, 2005: 55.

çizilen bitsiksel bezeklerle süslenmişlerdir. Taç bölümü pürüzsüz ve düzdür. Kalın bir mızrak ucu ile ayrılmış yumurtaların üzerinde inci-boncuk dizisinin olduğu astragalos ve üzerinde yer alan İon kymation bezemesi ile bezenmiştir. Bu kısmın da üzerinde bir kurdela ile bağlanmış palmetler yer alır.

Tiyatrodan ele geçen ve korniş-sima gruplarına eklenmesi gereken iki blok vardır[227]. Bu bloklarda ne diş sırası ne de madalyon bezeği yer almamaktadır **(Kat. No.: 119)**. Bu blokların taban kısımları birbirine geçen defneyaprağı bezekleriyle süslenmiştir. Taç bölümü düzdür. Saçağın üzerinde inci-boncuk dizisinin yer aldığı astragal bezeği, onun üzerinde ise oldukça dik duran, oldukça iyi şekillendirilmiş açık-kapalı palmet dizisi yer almaktadır.

4.3.1.1.2.9. Kaset Blokları

Mimari blokların bulunduğu olduğu alanda toplamda üç adet kaset bloğu bulunmaktadır **(Kat. No.: 161-163)**. Bloklar tahribata uğramış olsalar da bezeme düzenleri ve boyutları hakkında veri sunmaktadırlar. Sadece bir tanesi oldukça tahrip olmuş durumdadır. Bloklardan biri 0,27 **(Kat. No.: 161)** m yüksekliğinde diğer ikisi ise 0,17 m yüksekliğindedir. Bu noktada 0,27 m yüksekliğe sahip olan blok daha ağır mimarinin hakim olduğu birinci kata, diğer iki blok ise 0,17 m yüksekliği ile ikinci kata ait olmalıdır. Bezeme düzeni olarak kasetin merkezinde içinde bir daire içinde çiçek rozeti yer almaktadır. Bu rozet motifinin üst ve alt kısımlarında araları bir sarmaşık motifi şeridi ile ayrılmış yan yana bulunan iki çerçeve içinde kapalı palmet bezemesi ile akanthus yaprak bezemesi yer almaktadır. Bezeme düzeninin geneli ise dış konturlarında sarmaşık bezeme şeridi ile çerçevelenmiştir **(Kat. No.: 161-162)**. Diğer bloğun bezeme düzeni bu iki bloğa göre biraz farklıdır. Bir çerçeve içerisinde yer alan rozetin etrafında yarım daireler içerisinde yer alan akanthus yaprakları yer almaktadır. Bloğun diğer yönleri oldukça fazla tahribata maruz kaldığı için devamındaki bezeme düzeni hakkında bilgi edinmemiz olanaksızdır **(Kat. No.: 163)**.

4.3.1.1.3. Rekonstrüksiyon Üzerine Düşünceler

2013 senesinde tiyatronun sahne binası ile ilgili bir üç boyutlu ayağa kaldırma denemesi gerçekleştirilerek bir konferansta bildiri olarak sunulmuş ve bu çalışma 2015 senesinde yayınlanmıştır[228]. Yapılan bu rekonstrüksiyon denemesinin metin kısmında gerek ölçü gerekse de arkeolojik yöntemlerden bahsedilmeden doğrudan üç boyutlu canlandırma üzerine odaklanılmıştır. Her ne kadar önemli olan sonuç çıktısı olsa da özellikle arkeolojik mimari bağlamında ulaşılan sonuçların bir yöntem dâhilinde argümanlarıyla sunulması ulaşılan

[227] Cavalier, 2005: 55, Lev.7, Res. 25.
[228] Cavalier vd., 2015: 121-127, Fig. 5-6.

sonucun doğruluğu ve yanlışlığı bağlamında değerlendirmeler yapmak için oldukça mühimdir[229]. Bu noktada yapacağımız rekonstrüksiyon denemesinde önceki araştırmacıların yapmış oldukları referans olan bu çalışmadan yola çıkarak eldeki mimari bulgular üzerinden hem bu rekostrüksiyonun doğruluğunu ölçmek hem de hatalı noktaları varsa bu bu durumları yeni önerilerle desteklemek amacı doğrultusunda değerlendirilme yapılmıştır. Öncelikle belgelenen mimari elemanlar üzerinden rekonstrüksiyonun kısa bir özeti yapılarak önceki rekonstrüksiyon denemesindeki eksik noktalar belirtilmiş; sonrasında ise düzenin matematiksel oranları ortaya koyulmuş; devamındaki değerlendirme bölümünde bu oranlar öncelikle Vitrivius'un ortaya koyduğu oranlar ile karşılaştırıldıktan sonra benzer düzendeki sahne binalarıyla analoji yapılmıştır.

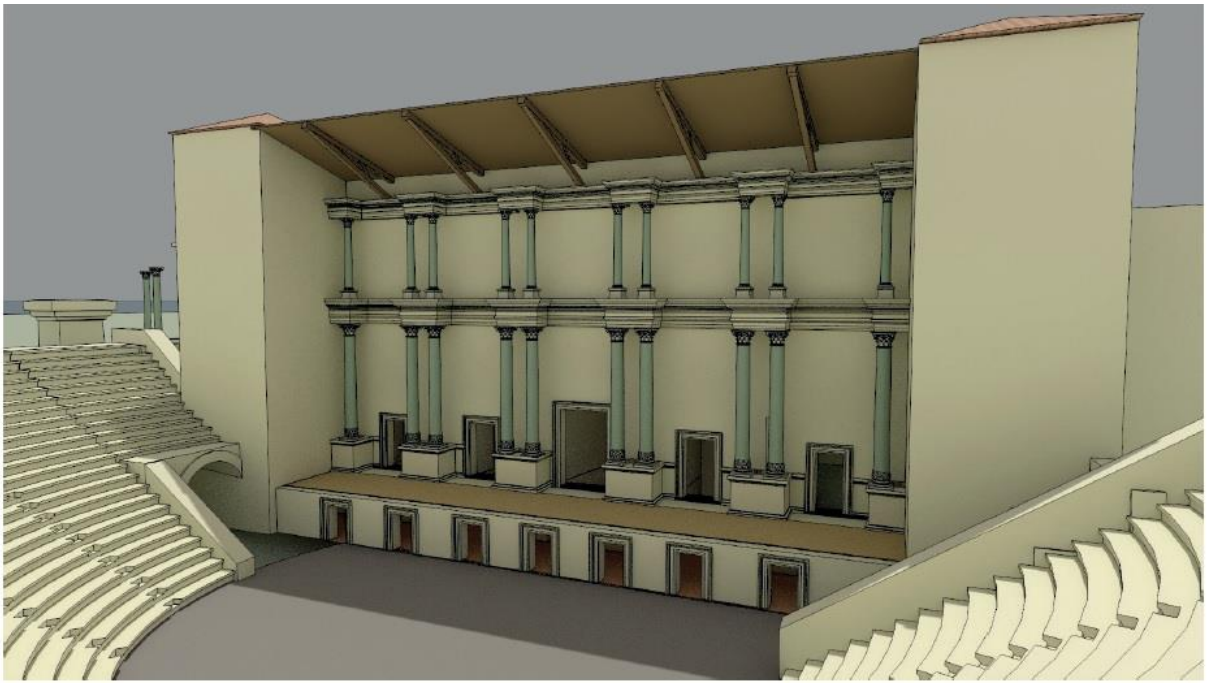

Çiz. 4. 5. Sahne Binasının Rekonstrüksiyon Denemesi. (Cavalier ve des Courtils ve Mora, 2015: 125 fig. 6)

Scaenae fronsun mimari dokusuna ait olan mimari elemanlar üzerinde yapılan tanımlama ve değerlendirmeler skenenin nasıl bir düzende dekore edilmiş olduğu üzerine önemli çıkarımlarda bulunmamıza imkân tanımıştır. Elimizdeki en önemli veri skenenin birinci katında yer alan columnatio düzenlemelerine ait in situ haldeki podyumlarıdır. Podyumlar skeneye belli bir nizam dâhilinde yerleştirilmişlerdir. Skenenin genişliği göz önünde bulundurulduğunda merkezde birbirleri ile eşit genişlikte olmak üzere 2,70 m'lik dört columnatio düzenlemesi yer aldığı anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra skenenin köşe

[229] Bu bağlamda özellikle skenenin yalnızca karşıdan bir görünüşü mevcut olup kesitleri ve yükseklikleri bağlamında hiçbir bilgilendirme yoktur.

noktalarında ise yine iki köşe noktası birbiri ile eşit genişlikte 1,70 m'lik iki köşe columnası yer alır[230].

Columnaların genişlikleri göz önünde bulundurulduğunda merkez bölümde yer alan columnaların her birinin üzerine iki sütun dizisinin yerleştirilmiş olması muhtemeldir. Dolayısıyla köşelerde yer alan columnaların üzerinde ise sadece bir sütun yükselmiş olmalıdır. Böylelikle birinci kat üzerindeki entablatür bloklarının, podyumların üzerinde yükselen toplamda on sütunun üzerinde taşınmış olması gerekir. Podyumlar üzerinde yer alan sütunlar alandan ele geçen uçuşan akanthus yapraklarıyla dekore edilmiş kaideli sütun altlıklarının **(Kat. No.:11-14)** üzerinde yükselmiş olmalıdır. Sütunların üzerinde ise Korinth sütun başlıkları **(Kat. No.: 51, 54)** yer almaktadır. Bu kısma kadar Fransız bilim insanlarının yaptıkları rekonstrüksiyon denemesi doğrudur ancak kazılardan ele geçmiş olan pilaster başlıklar **(Kat. No.: 52-53)** duvar arşitravlarının alt kısımlarının bu şekilde desteklenerek dekore edildiğini göstermektedir. Bu bağlamda hem alt hem de üst katta duvar arşitravlarını taşıyan, ön sıradaki sütun dizisine paralel olarak konumlandırılmış pilaster başlıklı yarım sütunlar yer almış olmalıdır. Ayrıca ön sıradaki uçuşan akanthus yapraklı sütun kaidelerinin birebir benzer ölçüsündeki ele geçen pilaster kaide **(Kat. No.: 014)** pilaster sütunların altında benzer bir düzenlemenin yer aldığını kanıtlar.

Entablatür blokları üzerinede yapılan gözlemlerde iki farklı grubun olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan ilki birbirinden ayrı olarak tek bir blok olarak kesilmiş olan arşitrav, friz ve korniş bloklarıdır. Bu gruba dâhil olan bloklardan arşitrav blokları 0,44 m, friz blokları 0,31 m, korniş blokları ise 0,49 m yüksekliğe sahiptir. İkinci gruba dâhil olan bloklarda ise ilk gruba göre iki farklı işleniş tarzı bulunmaktadır.

Bu gruplardan ilki arşitrav ve friz bloklarının tek bir blok olarak işlenmiş olanlarıdır. Bu blokların ortalama yüksekliği 0,65 m'dir. Diğer farklılık ise korniş bloklarının 0,33 m yüksekliğinde olmasıdır. İlk gruptaki arşitrav ve friz bloklarının toplam yüksekliği 0,75 m'dir. İkinci gruptaki arşitrav-friz blokları ise 0,65 m yüksekliğe sahip olması ile yaklaşık 0,10 m'lik bir yükseklik farkını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda alt katta entablatürü taşıyan 4,15 m yüksekliğindeki sütunları göz önüne aldığımızda birinci kattaki ağırlığın statik açıdan ikinci

[230] Columnatio düzenlemeleri Roma İmparatorluk Dönemi'nde yoğun olarak tercih edilen bir mimari düzen olmuştur. Bu düzen sayesinde sahnedeki mimari elemanlar arasında derinlik farkları ortaya çıkmış ve bu durum da skenedeki görsel kontrastı canlandırarak daha hareketli bir dokunun ortaya çıkmasına imkan sağlamıştır. Columnatio düzenlemesine sahip bazı örnekler için bk. Lanckoronski,1890: Taf. 27 (Perge); Günay, 2008: Abb. 1 (Side); Rohn, 2007: Taf. 116 (Aizonoi); Öztürk, 2009: Beil. 5 (Perge); Ferrero, 2007: Taf. 20 (Hieropolis); Kadıoğlu, 2006: Beil. 6 (Nysa); Chaisemartin, 1998: Abb. 6 (Afrodisias); Mert, 2008: Abb. 13 (Stratonikeia); Heberdey vd., 1912: Taf. 8.9 (Efes); Hörmann, 1923-24: Abb. 8, Öztürk, 2005b: Abb. 5 (Efes); Hoffmann, 1998: Abb. 4 (Pergamon); Riorden, 2007: Abb. 1 (Ilion); Vandeput, 1997: Taf. 59 (Sagalassos); Machatschek ve Schwarz, 1981: Taf. 14 (Selge); Altenhöfer, 2009: Abb. 12. 14; Piesker ve Ganzert, 2012: Beil. 19 (Patara).

kata göre daha fazla olması gerekir. Dolayısıyla birbirinden bağımsız olarak işlenmiş birinci gruptaki arşitrav ve friz blokları birinci kata ait olmalıdır. Bu bağlamda birinci grup dâhilinde ele alınan ve ikinci gruptakilere göre 0,16 m daha fazla yüksek olan 0,49 m yüksekliğindeki korniş blokları da ilk gruptaki arşitrav ve friz blokları gibi statik açıdan birinci kattaki arşitrav ve friz bloklarının üzerinde yer almış olmalıdır. Bu noktada tek blok halindeki arşitrav-friz blokları ile 0,33 m yüksekliğindeki korniş blokları da statik açıdan ikinci katta yer almış olmalıdır.

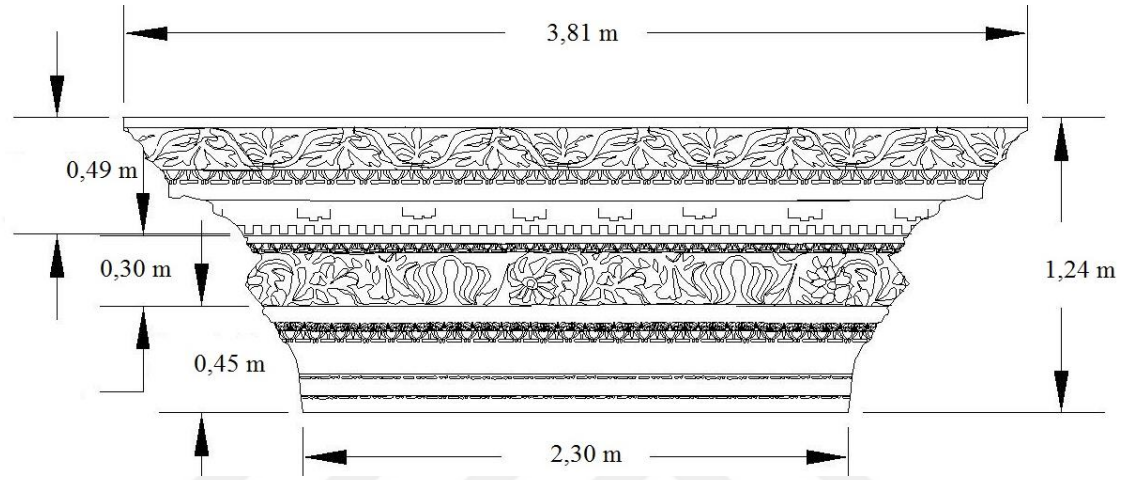

Çiz. 4. 6. Birinci Kat Entablatürünün Rekonstrüksiyon Denemesi. (A. Dönmez)

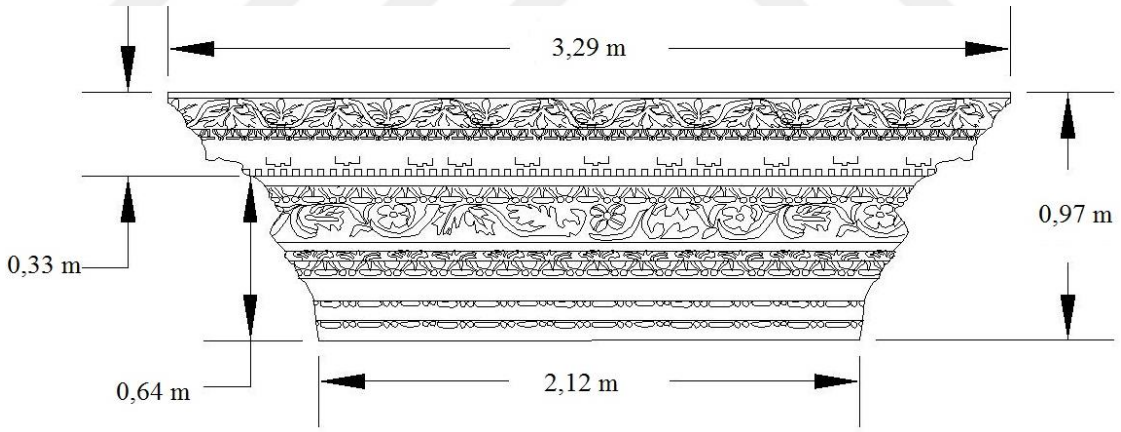

Çiz. 4. 7. İkinci Kat Entablatürünün Rekonstrüksiyon Denemesi. (A. Dönmez)

Arşitrav-firiz blokları üzerinde yapılan gözlemlerde bloklar arasında oval dönüş yapacak şekilde kesimli köşe bloklarına ve arşivoltlu kemerlere hiç rastlanmamıştır[231]. Blokların çoğunun kısa ve kırık olmayan yüzeylerindeki bağlantı kısımlarının 45º'lik bir kesime sahiptir **(Kat. No: 060, 064)**. Tespit edilen bazı blokların da her iki kısa kenarı da üçgen kesimlidir **(Kat. No: 066, 071)**. Bu neredeyse bloğun kısa kenarının yarısına denk

[231] Scaenae fronsun mimari parçalarının topluca bulunduğu alanda arşivoltlu iki kemer bloğu ele geçmiştir. Bu bloklar üzerinde yaptığımız ölçümler ile birinci ve ikinci katın entablatür bloklarının yükseklik oranları birbirlerine uymamaktadır. Bu noktada bu parçalar des Courtils'in belirttiği üzere tiyatronun hemen batısında yer alan kule mezardan ele geçen ve tiyatronun mimari parçalarının arasına konan kemer taşı bloklar olabilir.

gelecek bir kesimdir[232]. Bu bloklar skeneye paralel olarak yerleştirilmiş, diğer bloklar da bu bloklara dik açılarla bağlantı noktalarından bağlanmış olmalıdır[233]. Bu düzenleme sayesinde skeneden sahneye paralel uzanan dörtgen mekânlar oluşturulmuş olur. Antik mimarlık terminolojisinde bu tarz dörtgen dizaynlar için "aedikula cephe" ya da "tabernakel cephe" adlandırmaları kullanılmaktadır. Tek ya da çok katlı olabilen bu cephe düzenlemesi MÖ 1. yüzyıldan itibaren özellikle tiyatro yapılarının scaenae fronslarında yoğun olarak kullanılmışlardır[234]. Ayrıca İmparator kült salonları[235], kütüphane[236], çeşme[237] ve tak[238] gibi bazı anıtsal yapılarda da benzer mimari düzenlemelerin uygulanmış olduğu örnekler mevcuttur[239].

Birinci katın aedikulalarını meydana getiren entablatürün arşitrav bloklarının çoğu kırık halde olmasına rağmen şans eseri sadece bir blok tam olarak elimize geçmiştir **(Kat. No. 056).** Günümüzde tiyatronun proskenesinde yer alan ve üzerinde yer alan friz ve korniş bloklarıyla anasthylosis denemesi yapılmış olan bu arşitrav bloğu 2,30 m uzunluğundadır. Bloğun derinliği ise 0,68 m'dir. Bloğun sahip olduğu uzunluk ölçüsü ile podyumların üzerinde yükselen sütunların başlıklarının bloğun köşe noktalarıyla bağlantısı bu ölçüler bağlamında neredeyse birebir uyuşmaktadır. Bu noktada podyumların üzerinde yer alan sütunların oluşturduğu aedikulaların alt genişliği 2,30 m ölçüsünde, bu ölçüye oranla entablatürün en üst kısmındaki korniş bloklarının uzantısı da 3,81 m olmalıdır. Skenenin 0,70 m'lik skene duvarı ile birlikte toplam derinliği 2,40 m'dir. Podyumlar bu 1,70 m'lik derinlikleriyle skenenin tamamının kaplamaktadırlar. Dolayısıyla podyumların üzerinde yükselen sütunların üzerindeki sütun başlıklarının taşımış olduğu entablatürün en alt

---

[232] Benzer özelliklerde sağlam olarak ele geçmiş bir ya da iki ucu birden üçgen kesimli olan arşitravlarla yoğun olarak karşılaşılmaktadır: de Bernardi Ferrero 1970, 117 Res. 167 Lev. X,B; Yegül 1986, Res. 163; Bulgurlu 1999, 151. 251 Çiz. 91 Lev. 170,1-2; Quatember 2008, Res. 8. 10. 19 vdd.; Öztürk 2009, 44. 62. Res. 27.39 Lev. 14, 2; Quatember 2011, 29 vdd. 61 Lev. 41. 45 vdd. 75. 77 vd.; Piesker – Ganzert, 2012: Taf. 26c; Varkıvanç – Kökmen Seyirci 2019, fig. 9.

[233] Benzer örnekler için bk. Varkıvanç ve Kökmen-Seyirci, 2019: 164, fig. 9; Ferrero, 1974: Lev. XB; Quatember, 2008: Res. 8 vdd.

[234] Örn. bkz.: Ferrero, 1966: Lev. II vdd.; Ferrero, 1970: Lev. VIII. X. XVI vdd.; Vandeput, 1992: 99 vdd. Res. 1 vdd.; Öztürk, 2009: 118 vdd. Lev. 52 vdd. Ek-Lev. 5-8; Sear, 2006: 34 vdd.; Rohn, 2008: 220 vdd. Lev. 90 vdd. 105. Lanckoronski, 1890: Taf. 27; Günay, 2008: Abb. 1; Rohn, 2007: Taf. 116; Öztürk, 2009: Beil. 5; Ferrero, 2007: Taf. 20; Kadıoğlu, 2006: Beil. 6; Chaisemartin, 1998: Abb. 6; Mert, 2008: Abb. 13; Heberdey vd., 1912: Taf. 8.9; Hörmann, 1923-24: Abb. 8, Öztürk, 2005b: Abb. 5; Hoffmann, 1998: Abb. 4 (Pergamon); Riorden, 2007: Abb. 1; Vandeput, 1997: Taf. 59 (Sagalassos); Machatschek ve Schwarz, 1981: Taf. 14; Altenhöfer, 2009: Abb. 12. 14, Piesker ve Ganzert, 2012: Beil. 19.

[235] Mansel, 1956: 57 Res. 18; Mansel, 1978: 170 vdd. Res. 185. 188 vd. 195; Yegül, 1986: 45 vdd. 152 vdd. Res. 87 vdd.; Burrell, 2006: 437 vdd. Res. 1 vdd.

[236] Hueber ve Strocka, 1975: 3 vdd. Res. 1.

[237] Mansel, 1978: 99 Res. 104; Dorl-Klingenschmid, 2001: 54 vd. Lev. 3; Quatember, 2008: 222 Res. 7 vd. 10 vd.; Quatember, 2011: 87 vdd. Lev. 5, 2. 7. 15, 1.

[238] Bulgurlu, 1999: 159 vdd. Çiz. 70 vdd.; Alzinger, 1974: 45 vddd. 60 Res. 36 vd. 53; Outschar, 1996: 214 vdd. Res. 5 vdd.; Ortaç, 2001: 129 vdd.

[239] Varkıvanç ve Kökmen-Seyirci, 2019: 164.

kısmındaki arşitrav bloklarının bağlantı noktasına göre birinci katta yer alan aedikulaların derinlikleri korniş bloklarının uzantısına oranla 2,19 m olmalıdır. Bu bağlamda merkez aksta toplamda dört aedikula düzenlemesi yer almış olmalıdır. En köşelerde ise tek sütundan meydana gelen yarım aedikula düzenlemeleri yer almış olmalıdır. Bu yarım aedikulalar ise alt arşitrav bölümlerinden ölçülünce 1,45 m, üst korniş bölümlerinden ölçüldüğünde ise 2,18 m genişliğinde olması gerekir. Bu düzenlemeye benzer şekilde scaenae fronsunun birinci katının merkez aksında dört aedikulanın, köşelerde ise iki yarım aedikulanın yer almış olduğu örnekler mevcuttur[240].

Fransız bilim insanları, skene tamamen yıkılmış olduğu için aedikulaları meydana getiren arşitrav bloklarının arka uçlarını rekonstrüksiyon önerilerinde doğrudan duvar üzerine oturtmuşlardır. Ancak bu düzenlemede bazı eksiklikler mevcuttur. Kazılardan ele geçmiş ve columlatio düzenlemelerindeki sütun başlıklarıyla birebir aynı ölçülerdeki pilaster başlıkları **(Kat. No. 53)** duvar arşitravlarının ayrıca pilaster başlıklarının üzerine oturduğunu göstermektedir. Bu noktada özellikle statik yönden Nysa, Perge, Aspendos ve Patara tiyatrolarının aedikula ve arşitrav düzenlemeleri Ksanthos Tiyatrosu ile oldukça benzerlik göstermektedir[241].

Skenenin mimari elemanları üzerinde yaptığımız gözlemler ikinci kat için de rekonstrüksiyon denemesini yapmamıza imkân tanıyacak veriler sunmuştur. Bu bağlamda ele geçen sekiz adet pedestal oldukça önemlidir. 0,56 m yüksekliğindeki pedestaller ve onların da üzerinde 2,30 m'lik sütunlar ve korinth başlıkları, bu taşıyıcı sistemsel dekorun üzerinde ise arşitrav-friz ve korniş bloklarından meydana gelen entablatür blokları yer almış olmalıdır. Ele geçen mimari bulgular ikinci katın düzenin de birinci kat ile aynı benzerlikte olduğunu göstermektedir. Burada alt kattaki aedikulaların uzantısında da merkezde dört aedikula yer almaktadır[242]. Arşitrav bloklarının kesimleri buradaki düzenin de alt kattakine benzer olarak blokların birbirlerine 90 derecelik açılarla kesişerek birleştiğini göstermektedir. Fransız bilim insanlarının birinci katın rekonstrüksiyon denemesi çalışmasındaki eksiklik burada da mevcuttur. Bu kattaki sütun başlıklarıyla birebir aynı ölçülerde kazılardan ele geçmiş bir pilaster başlık **(Kat. No.: 52)** duvar arşitravlarının altında birinci kattakine benzer bir düzenlemenin olduğunu göstermektedir.

---

[240] Örn. için bk. Korkut ve Özdemir, 2019: 813, Fig. 13; Hoffmann, 1998: Abb. 4; Riorden, 2007: Abb. 1.

[241] Nysa için bk. Kadıoğlu, 2006: Beil. 6. Patara için bk. Piesker ve Ganzert, 2012: Beil 19. Perge için bk. Öztürk, 2009: Beil. 5 (Perge); Ferrero, 2007: Taf. 20

[242] Scaenae fronslarda birinci kat ve ikinci kat genellikle birbirine benzer mimari düzenlerde dekore edilmektedir. Bunun sonucu olarak üst katın taşıyıcıları tam olarak alt katla aynı hizada tutulur ki bu sayede skene statik açıdan sağlamlığını korumuş olur. Benzer örn. için bk. Chaisemartin, 1998: Abb. 6; Mert, 2008: Abb. 13; Hoffmann, 1998: Abb. 4; Riorden, 2007: Abb. 1.

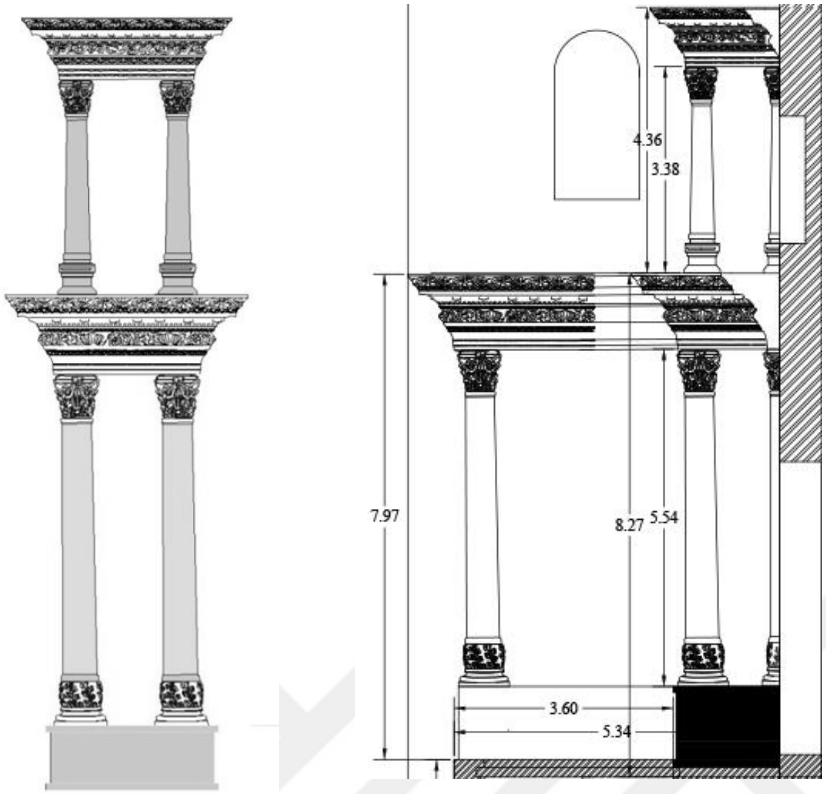

Çiz. 4. 8. Columnatio Düzenlemeleri. Cephe ve Kesit Görünümleri. (A. Dönmez)

Üst kata ait arşitrav-friz bloklarında ele geçen sağlam blokların uzunluğu 1,85 m'dir. Bu ölçü, arşitrav bloklarının diğer blokların 0,10 m'lik birleşme payı ile alt bölümde 2,05 m'ye tekabül etmektedir. Bu bağlamda arşitrav bloğunun en alt bölümdeki bu ölçüsüne oranla onun üzerine yerleştirilmiş olan korniş bloklarının genişliği ise 3,29 m olarak hesaplanır. Aedikulaların derinliği ise sütunlarla aedikula entablatürünün birleştiği noktaya göre 1,30 m olmalıdır. Böylelikle skene dekorunun toplam yüksekliği 12,16 m olarak ölçülür. Bu ölçüler Patara, Tlos Tiyatrosu'nun sahne binaları ile Kibyra Odeon yapısının sahne ölçüleriyle oldukça benzerlik göstermektedir[243].

Skenelerin columnatio düzenlemeleri hakkında bilgi veren Vitrivius alt kattaki sütun yüksekliklerinin orkestra çapının 1/4'üne denk gelmesi gerektiğini belirtmektedir[244]. Bu bağlamda 21,50 m'lik orkestra çapı ile 5,50 m yüksekliğindeki sütunlar birebir olmasa da Vitrivius'un vermiş olduğu referanslara uymaktadır. Vitrivius alt katta yer alan podyumun yüksekliğinin de yine orkestra çapının 1/12'sine denk gelmesi gerektiğini belirtmiştir. Öyle ki podyum yüksekliği 1,40x12 = 16,80 m olduğu için Vitrivius'un referansı ile uyuşmamaktadır. Yine alt kat columnatio düzeni için Vitrivius, entablatür yüksekliğinin sütun yüksekliğinin

[243] Patara için bk. Piesker ve Ganzert, 2012: Beil 19; Tlos için bk. Korkut ve Özdemir, 2019: 813, Fig. 13.
[244] Vitrivius'un columnatio düzenlemeleri hakkında vermiş olduğu detaylı bilgiler için bk. Vitrivius. De Arch. 5.6.6.

1/5'ine tekabül etemsi gerektiğini yazmıştır. Bu noktada alt kattaki entablatür blokları 1,25 m yüksekliğindedir. Bu bağlamda 1,25x5 = 6,25 m'ye denk gelmektedir. 5,50 m olan sütun yüksekliğinden 0,75 m daha yüksektir. Ayrıca, Vitrivius bir üst kattaki podyum yüksekliğinin alt kattakilerin yarısına, sütun yükseklikllerinin de alt kattakilerin ¾'üne denk gelmesi gerektiğini belirtir. Üst kattaki podyumun 0,55 m yüksekliği ile 2,30 m'lik sütunlar bu referansa uymaktadır. İki katlı columnatio düzenlemesinin ölçüleri ile Aspendos Tiyatrosu'nun iki katlı sahne binasının scaenae fronsundaki columnatio düzenlemesinin ölçüleri birbirleri ile oldukça yakın ebatlardadır[245].

Birinci katta yer alan aedikulaların arasında toplamda beş kapı yer almaktadır. En orta bölümde porta regia olarak adlandırılan en büyük kapı yer almaktadır. Bu kapının yalnızca lento parçası **(Kat. No.: 171)** ele geçmiş olmakla birlikte yüksekliği tam olarak bilinmemektedir.

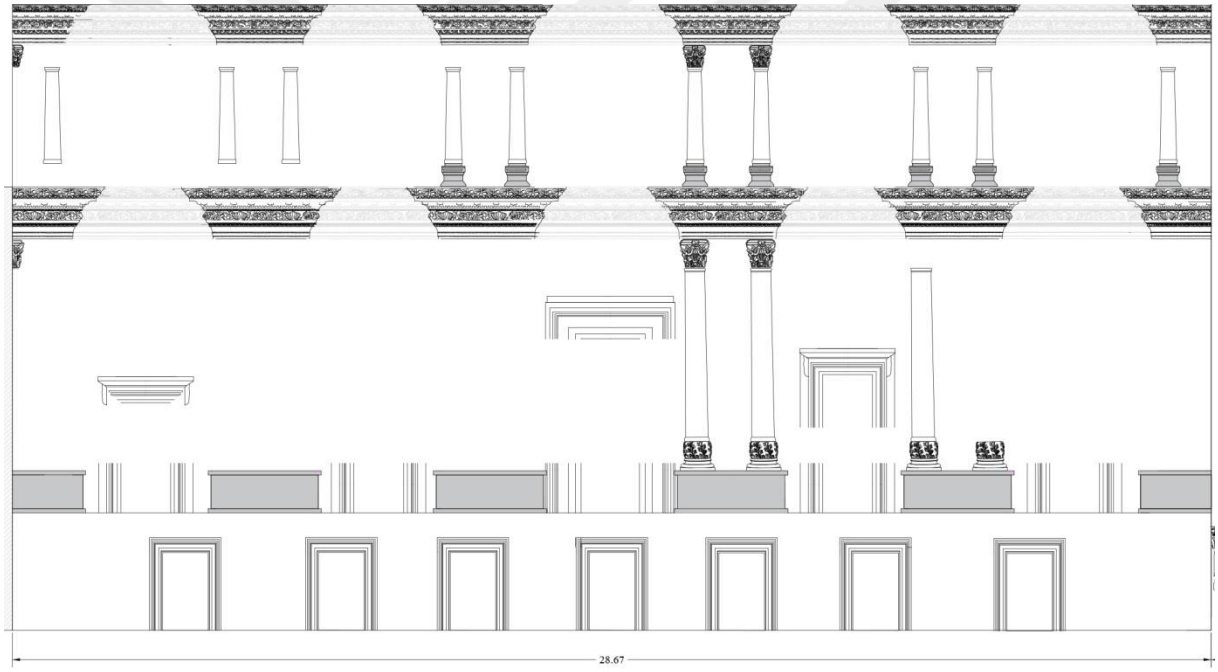

Çiz. 4.9. Skene. İn situ ve Ex Situ Bulgular. Rekonstrüksiyon Denemesi (A. Dönmez)

Diğer kapılardan da geriye hiçbir buluntu ele geçmemiş olmakla birlikte buradaki kapıların da proskene grişlerine benzer olarak iyon stilinde oldukları düşünülmüştür ve bu şekilde rekonstükte edilmişlerdir. Porta regia ve diğer kapıların yükseklikleri belirlenirken scaenae frons düzenlemesi benzer mimari düzende olan ve iki katın yükseklikleri neredeyse birbirine yakın ölçülerde olan Tlos ve Patara tiyatrolarının kapı yükseklikleri yaklaşık referans

[245] Aspendos Tiyatrosu'nun Scaenae fronsun birinci katı 8,80 m yükseklğindedir. Yalnızca podyumu 1,73 m'lik ölçüsüyle biraz daha yüksekken sütun ve entablatür yükseklikler birbirine oldukça yakındır. Üst katının 6,90 m'lik yükseklik ölçüsü Ksanthos örneğinden yaklaşık 2 m daha yüksektir. Bk. Sear, 2006: 35, Tablo 3.12.

alınarak kapılar yerleştirilmiştir[246]. Bu bağlamda Fransız araştırmacıların yapmış olduğu rekonstrüksiyon çalışması özellikle bu iki karşılaştırma örneğini göz önünde bulundurduğumuzda birinci katın toplam yüksekliğine oranla oldukça küçük boyutlarda canlandırılmışlardır. Scaenae fronsta yer alan bu beş giriş özellikle porta regia kapısı Patara ve Tlos örneklerinde olduğu gibi daha yüksek olmalıdır. Yapının ikinci katının tamamen yıkılmış olması nedeniyle bu kısımda aedikulalar arasında ne gibi bir düzenlemenin olduğu eldeki veriler bağlamında bilinmemektedir. Burada büyük ihtimalle aedikulalar arasına simetrik olarak yerleştirilmiş nişler yer almış olabilir.

4.3.1.2. Proskene

Sahne binasının proskene bölümü günümüzde oldukça tahribata uğramış durumdadır. Ön cephesinin büyük bir kısmı ile üzerindeki pulpitumu tamamen yıkık olan proskenenin toplam uzunluğu 28 m, genişliği ise 3,60 m'dir. Orkestra dairesi ile yaklaşık 2 m'lik bir temas halindedir. Orkestraya açılan ve üzerinde yedi kapı girişinin bulunduğu ön cephe duvarının korunmuş yüksekliği 1,50 m'dir. Kalınlığı 0,65 m olan bu duvar ortalama olarak 0,60x0,50 m boyutlarında izodomik bloklar ile örülüdür. Duvarda izodomik blokların dışında farklı ölçüler ve farklı cinsten bloklar da yer almakdatır ki bu bloklar duvara geç dönemdeki onarımlarda yerleştirilmişlerdir. Duvarın üzerinde yükseldiği temel blokları 0,17 m yüksekliğindedir. Duvarın cephesinde yer alan yedi kapı açıklığının büyük bir bölümü yıkılmış olmasına karşın yapının orijinalindeki yerleri belirlenebilmektedir. Günümüzde bu kapılardan en doğu, en batı ve merkezdeki kapılar açık iken diğer kapılar blok parçaları ve moloz dolgular ile doldurularak kapatılmıştır.

Proskenenin ön cephe duvarı en doğuda paraskene ile birleşik olmakla birlikte ilk kapı açıklığına kadar 3,14 m batıya doğru uzanmaktadır. Genel anlamda tahribata uğramış bu duvardan geriye toplamda sekiz bloktan oluşan üst üste iki blok sırası kalmıştır. Duvarın korunmuş en yüksek noktası 1,50 m'dir. Duvarın en doğusu ve en batısındaki bloklar düzgün kesimli ve izodomik formlu olmaları nedeniyle birbirleri ile benzer özellikler sergilerken merkezindeki blokların daha farklı form ve mazlemede olması ve derz aralarındaki harç bu blokların buraya daha geç bir dönemde yerleştirilmiş olduğunu göstermektedir. Bu blokların sonlandığı noktada proskenenin en doğusundaki kapı açıklığı yer alır. Açıklığın genişliği 1,70 m'dir **(Lev. 87a)**. Kapının söveleri ve lentosu olmak üzere hiçbir mimari parçası günümüzde

[246] Tlos ve Patara tiyatrolarının sahne binalarının birinci ve ikinci kat yükseklikleri Ksanthos sahne binası ile oldukça yakın ölçülerdedir. Tlos sahne binasının birinci katı 7,30 m, ikinci katı ise 5, 20 m'dir. Bu bağlamda rekonstükte edilmiş porta regia kapısı 5 m, yanlardaki diğer kapılar ise 3,50 m en köşedeki kapılar ise 3 m yüksekliği sahiptir. Bk. Akdağ, 2014: 137, Çiz. 15; Patara tiyatrosunun sahne binası rekonstrüksiyonu için bk. Piesker ve Ganzert, 2012: 113, 122.

yerinde değildir. Batıya doğru devam edildiğinde tek sıra halinde üç dikdörtgen blok yer almaktadır. Bu blok sırasının uzunluğu 2 m'dir. Blok sırasının sonlandığı noktada 1,70 m genişliğinde bir bir başka kapı yer almaktadır **(Lev. 87b)**. Bu kapı girişi Geç Antik Dönem'de iki kireç taşı blokla kapatılmıştır. Bu blokların sağında ve solunda kapının orijinal kapı sövelerinin kapı eşiği üzerine oturan parçaları in situ halde yer almaktadır. Soldaki söve bloğu iki ayrı parçadan meydana gelmekte ve 0,70 m'yüksekliğindedir. Sağ yöndeki söve bloğu ise tek parça halinde ve 0,35 m'dir. Sövelerin genişliği birbirlerine eşit olarak 0,29 m'dir. Kapı eşiğinin derinliği ise 0,53 m'dir. Batıya doğru devam edildiğinde sağlam halde tek sıra üç blok dizini yer almaktadır. Bu blok sırasının uzunluğu 1,50 m'dir. Bu blokların devamında bir başka kapı girişi mevcuttur **(Lev. 88a)**.

Çiz. 4. 10. Proskene. (T. Yıldırım)

Bu giriş üzerindeki kapıdan geriye bir önceki kapıya benzer olarak kapı sövelerinin eşik üzerine oturan parçaları in situ halde bulunmaktadır. Sağ yöndeki söve bloğu parçası önceki kapıda olduğu gibi 0,29 m, sol yöndeki ise farklı olarak 0,33 m genişliğindedir. Kapının genişliği 1,66 m'dir. Kapının eşiği iki ayrı blok parçasından meydana gelmekle birlikte 0,53 m derinliğindedir. Batıya doğru devam edildiğinde tek sıra ancak oldukça tahribata uğramış bir blok sırası yer almaktadır. 1,60 m uzunluğundaki bu sıranın sonlandığı noktada 1,67 m genişliğinde başka bir kapı girişi yer almaktadır **(Lev. 88b)**. İçi blok ve dolgu malzeme ile kapatılmış olan bu kapıdan da geriye her iki yanda yer alan söve bloğu parçaları yer alır. Fakat yoğun tahribat nedeniyle söve blokları orijinal yerlerinden kaymıştır. Soldaki söve bloğunun genişliği 0,30 m sağdakinin ise 0,33 m'dir. Bu girişten batıya doğru yönelen hizada tek sıra üzerinde iki blok uzanmaktadır. Normalde diğer kapıların aralarında yer alan bloklara göre biraz daha büyük boyutlarda olan bu blokların meydana getirdiği uzunluk 1,50 m'dir. Blokların uzanışının sonlandığı noktada başka bir kapı girişi bulunmaktadır **(Lev. 88b)**. 1,73 m genişliğindeki bu kapı girişi de iki parça halinde kireç taşı blokla kapatılmış ve diğer girişlere benzer bir şekilde iki söve bloğu parçası in situ konumda yer almaktadır. Sövelerden soldaki 0,70 m yüksekliğinde sağdaki ise 0,28 m yüksekliğindedir. Bu noktadan batıya doğru yine tek sıra üzerinde iki bloktan meydana gelen 1,54 m uzunluğundaki bir duvar ve bu blokların sonlandığı noktada 1,75 m genişliğindeki başka bir kapı girişi bulunur **(Lev. 89a)**. Bu girişin eşiği de kireç taşından iki blokla kapatılmış haldedir. Bu blokların yanlarında yarım işçilikli söve bloğu parçaları yer almaktadır. Soldaki sövenin yüksekliği 0,65 m, sağdakinin

ise 0,28 m'dir. Bu girişin batısında ise yine üç blok izodomik blok sırası bulunmaktadır. 2,05 m uzunluğundaki bu duvarın sonlandığı noktada ise en batı noktada yer alan son kapı girişi yer almaktadır **(Lev. 89b)**. 1,70 m genişliğindeki bu giriş açık olmakla birlikte eşik üzerinde yaklaşık olarak 0,75 m uzunluğundaki söve blokları yer alır. Bu son girişin ardından 1,97 m uzunluğundaki son duvar kalıntısıyla proskene sonlanmaktadır. Diğer yönlerden farklı olarak bu duvar kalıntısı oldukça farklı ebatlardaki malzemeden bloklarla örülmüştür. Oldukça basit olan bu duvar işçiliği ve derz aralarında kullanılmış olan harç duvarın geç dönemde onarım gördüğünü gösterir.

Bu yedi giriş kapısı haricinde doğu yönde proskeneyle organik bir bağ içinde bulunan paraskeneden de proskene içine ulaşan 1,95 genişliğinde ve 1,90 m yüksekliğinde bir giriş mevcuttur **(Lev. 90b)**.

Proskene üzerinde yer alan pulpitumun günümüzde tamamen yıkılmış olmakla beraber hiçbir parçası yerinde yoktur. Ancak pulpitumun ahşap hatıllarının yerleştirilmiş olduğu hatıl yuvaları skene üzerinde mevcudiyetini korumaktadır. Bu bağlamda aslında iki farklı yükseklikte iki farklı hatıl yuvası sırası yer almaktadır. Bu sıralardan ilkinin yüksekliği 2,50 m'dir. Hatıl yuvaları kare formlu olmakla birlikte 0,17x0,15 m.. boyıtlarında ve 0,15 m derinliğindedir. Diğer hatıl yuvası sırası ise ilk sıradan yaklaşık 0,33 m daha yüksekte yer almaktadır. Bu noktada yapılan gözlemler bu hatıl yuvalarının profilli altlıkların üzerine sonradan işlenmiş olduğunu göstermektedir.

4.3.1.2.1. İn Situ Buluntular

Proskene bölümünde yapılan çalışmalarda in situ bulgular bağlamında karşımıza çok fazla veri çıkmamaktadır. Bu noktada ele geçen veriler yukarıda da değinildiği üzere yapının ön fasadına ait dikdörtgen temel blokları, onun üzerinde izodomik bloklar ve kapı giriş bölümlerinde yer alan en yükseğinin 0,75 m olduğu söve bloğu parçalarıdır.

4.3.1.2.2. Ex Situ Buluntular

Proskeneden ele geçen ex situ buluntuların çoğu günümüzde sahne binasının yıkılan tüm mimari parçalarının taşınarak kaldırılmış olduğu tiyatronun kuzey doğusundaki alanda bulunmaktadır. Yapılan gözlemler sonucunda proskeneye ait olan mimari elemanlar arasında çok sayıda söve bloğu parçası ve bir lento bloğu yer almaktadır. Bu noktada proskeneyle bağlantılı başka bir veri ele geçmemiştir.

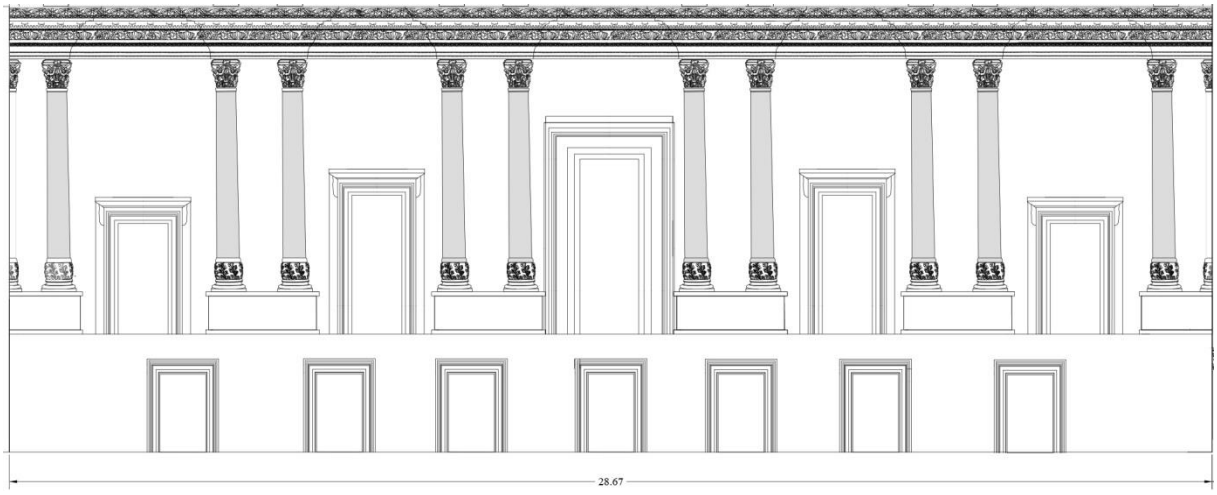

Çiz. 4.11. Skene ve Proskene Cephe Görünümü. (A. Dönmez)

4.3.1.2.3. Rekonstürüksiyon Üzerine Düşünceler

Ele geçen veriler proskenenin rekonstürüksiyonu üzerine önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Pulpitumu taşıyan hatıl yuvaları proskenenin toplam yüksekliğini göstermektedir. Hatıl yuvalarından üst kotta yer alanlar daha geç bir dönemde işlenmiş oldukları için alt kotta yer alanlar Roma İmparatorluk Dönemi orijinal pulpitumuna ait yuvarlar olmalıdır ki bu bağlamda proskenenin yüksekliği pulpitumun yüksekliğine eşit olarak 2.90 m olmalıdır. Proskenedeki yedi giriş kapısının kapı açıklığı birbirine eşit olarak 1,70 m'dir. Kapı yükseklikleri ise paraskene ile eşit olarak 2,10 m'dir. Proskenenin ön fasadı tamamıyla dikdörtgen bloklarla izodomik teknikte örülüdür. Girişi doğrudan paraskeneden ve orkestraya açılan yedi kapı girişinden gerçekleşir. Kapılarının hepsi İyon düzeninde, düz faskialıdır[247].

4.3.1.3. Hyposkene

Sahne binasının hyposkene bölümünde toplamda beş giriş bulunmakta ve bu girişler doğrudan postskenedeki odalara açılmaktadır. Merkezdeki üç girişin önü geç dönemde bir duvarla kapatılmıştır. En doğudaki ve en batıdaki girişler ise günümüzde açık haldedir. Hyposkenedeki bu girişler neredeyse tamamen korunmuş olmakla birlikte en batıdan birinci ve üçüncü odaların lentolarının dışında diğerleri yıkılmış haldedir. Hyposkenenin duvarları günümüze oldukça sağlam olarak ulaşmıştır. Duvarda yerel kireç taşı malzemeden düz kesimli bloklar yer almaktadır.

4.3.1.3.1. İn Situ Buluntular

Hyposkene en doğuda paraskene ile ile bitişiktir. Bu noktada hyposkene paraskenenin proskene ile birleştiği noktadan başlayarak 2 m batıya doğru yönelir. Bu duvar üzerindeki

[247] Proskenede toplamda yedi giriş kapısının bulunması Telmessos Tiyatrosu ile oldukça benzerdir. Bk. Ferrero, 1966: 99-102; Sear, 2006: 378, Plan 42.

bloklar temel üzerindekiler hariç olmak üzere genel bir form birliği göstermemektedir. En alttaki bloklar sahne binasının statiği bağlamında diğer üst sıradaki bloklardan daha büyük boyutlardadır. Bloklar birbirlerine eşit olarak 1 m yüksekliğindedir. Onların üzerindeki sırada ise duvarda farklı bir teknik göze çarpmaktadır. Üç sıra bloğun bulunduğu bu ikinci sıranın merkez ve en doğu yöndeki bloğu birbirine eşit olarak 90 m yüksekliğinde iken en batıdaki blok ise iki parçadan meydana gelmektedir. Bunun nedeni ise bu bloklardan üstte yer alanının aslında bu duvarın batısındaki ilk giriş üzerinde yer alan lento bloklarını taşıyan konsol bloğu olmasıdır. Ancak bloğun konsol bölümü günümüzde kırıktır. Bu duvarın batı yönde sonlandığı noktada doğu yöndeki ilk hyposkene odası yer almaktadır **(Lev. 91a-b)**. Bu açıklığın genişliği 2,07 m'dir. 0,35 m yüksekliğindeki eşiğin toplan derinliği hyposkenenin derinliğine eşit olarak 2,40 m kapı girişine kadar olan mesafesi ise 1,87 m'dir. Bu noktada doğudaki duvar bu kapı açıklığına kadar 1,87 m kuzeye doğru devam etmektedir. Yine aynı şekilde iki farklı yükseklikteki blok sırası ile örülmüş olsa da alt sıradaki trapez formlu bloklar duvarda trapezodial tekniğinde uygulanmış olduğunu göstermektedir. Ayrıca duvarda birinde akıtma deliği bulunan bir blok ile muhtemelen proskeneden sökülmüş olan hatıl yuvalı başka bir blok devşirme malzeme duvarda kullanılmıştır **(Lev. 92a-b)**. Kapı genişliği 0,96 m, kapının derinliği ise 0,90 m'dir. Kapı eşiğinden lento bloğuna olan yükseklik ise 1,70 m, eşikten konsol bloklarına olan yükseklik ise 1,38 m'dir **(Lev. 92c-d)**.

Doğudaki ilk kapı açıklığından batıya doğru 3,45 m uzunluğunda hyposkene duvarı devam etmektedir. Bu kısımdaki duvar işçiliği bir önceki kısım ile benzer özelliklere sahip olmasına rağmen bu bölümde hatıl yuvalarına kadar üç blok sırasının üst süte yerleştirilmiştir. Duvarın batı yönde sonlandığı noktada bir başka 2 no.lu oda yer alır, ancak bu ve bundan sonraki iki kapı açıklığında olduğu gibi önleri geç dönemde bir duvarla kapatılmıştır **(Lev. 93ab)**.

Fot. 4. 5. Hyposkene Önündeki Geç Dönem Duvar Ayrıntısı. (A. Dönmez)

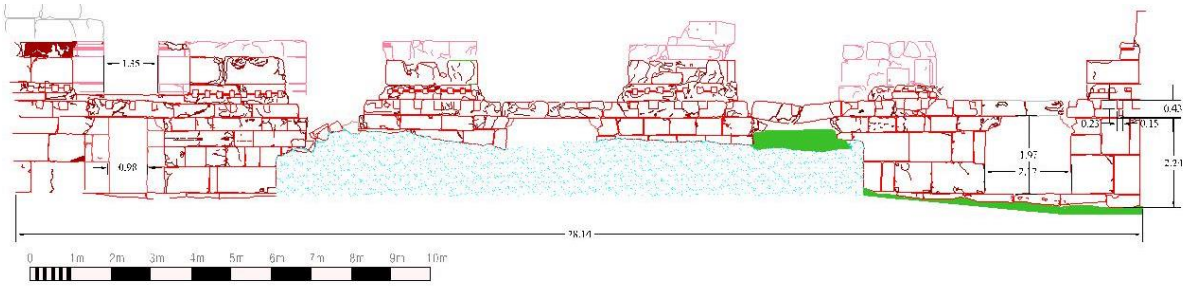

Çiz. 4.12. Hyposkenedeki 2, 3 ve 4 No.lu Odaların Gişirini Kapatan Geç Dönem Duvarı. (T. Yıldırım)

2 no.lu odanın genişliği 2,05 m olmakla birlikte giriş bölümü üzerindeki blok günümüzde kırık şekilde yerinde durmaktadır **(Lev. 87b)**. Konsol blokları kısmen sağlamdır **(Lev. 94b, 95a-d)**. Bu girişten itibaren batıya doğru 360 m uzunluğunda hyposkene duvarı yer almaktadır. Duvarın önü en üstteki son blok sırasına kadar başka bir duvarla kapatılmıştır. Hyposkene duvarının batı yönde sonlandığı noktada hyposkenenin merkez kapısı yer alır. Genişliği 2,07 m olan bu açıklığın konsolları ve üst lentosu kısmen sağlamlığını korumaktadır **(Lev. 96a-c, 97a-c)**. Sadece lentonun ön kısmındaki hatıl yuvaları kısmen tahribata uğramışlardır. Merkezdeki bu açıklıktan batıya doğru 3,90 m uzunluğunda hyposkene duvarı yer alır. Duvar oldukça sağlam olarak günümüze ulaşmış olsa da önü diğer yöndeki duvar gibi geç dönemde kapatılmıştır. Bu duvarın batıda sonlandığı noktada 4 no.lu hyposkene odası yer alır **(Lev. 89.a)**. Önü duvarla kapalı olan bu açıklığın üst lento bölümü günümüzde yıkık halde yerinde bulunmaktadır. Açıklığın genişliği 2,06 m'dir **(Lev. 98a-c)**. Bu açıklıktan doğuya doğru uzanan hyposkene duvarı 3,55 m uzunluğundadır. Duvar örgüsü diğerlerinden farklı olarak burada dört blok sırası yer almaktadır **(Lev. 99a)**. Duvarın batıda sonlandığı noktada hyposekenenin batıda yer alan 5 no.lu oda bulunur. Açıklığın genişliği 2,03 m'dir. Lento günümüzde sağlam olmakla birlikte üzerindeki hatıl yuvalarında kısmen tahribatlar mevcuttur **(Lev. 99b)**. Eşiğin derinliği 2,30 m'dir **(Lev. 100a-b)**. Girişin yüksekliği 1,88 m'dir. İçteki kapının genişliği ön taraftan 0,97 m, postskene tarafından ise 1,13 m genişliğindedir. Bu açıklıktan doğuya doğru 2,35 m uzanan hyposkene duvarı bu noktada sonlanmaktadır.

4.3.1.3.2. Ex Situ Buluntular

Hyposkenenin mimarisine ilişkin herhangi bir ex situ buluntu ele geçmemiştir.

4.3.3.3. Rekonstrüksiyon Üzerine Düşünceler

Hyposkene bölümü günümüzde ayakta ve sağlam olduğu için rekostükte etmeye gerektirecek bir durum söz konusu değildir. Bu bölümün mimari dokusuna dair detaylı tanımlamalar bölümün giriş kısmında yapılmıştır.

4.3.1.4. Pulpitum

Sahne binasının pulpitumu tamamen yıkılmış vaziyette olduğu için pulpitum ile ilgili olarak tek veri sahne binası duvarına işlenmiş pulpitumu taşıyan hatılların yuvalarıdır. Skene üzerinde iki farklı hatıl yuvası sırası yer almaktadır. Proskene yıkılmış olduğu için hatıl yuvalarının karşıtları günümüzde yerinde değildir.

4.3.1.4.1. İn Situ Buluntular

Pulpitumu taşıyan hatıl yuvalarından ilki ve alt sırada olanı hyposkene girişleri üzerindeki lentolara işlenmiş hatıl yuvalarının hizasına işlenmiştir. Bu yuvalardan bazıları tahribata uğramış olsa da çoğu hala oldukça sağlam haldedir. Genişlikleri 0,15 m, yükseklikleri 0,20 m ve derinlikleri 0,10 m olan yuvalar duvar üzerine 0,45 m aralıklarla yerleştirilmiştir. Yuvaların proskene yürüme zemininden, en üst noktaları referans alındığında, 2,50 m yüksekliktedir **(Lev. 102a)**.

İkinci sıra hatıl yuvaları sahne binası üzerindeki columnatioların alt silmelerinin üzerine işlenmişlerdir. Sadece columnatioların üzerine işlendikleri için kapı boşluklarına denk gelen noktalarda yuva yoktur. Oldukça korunmuş durumdaki yuvaların boyutları alt sıradakilere göre daha küçük boyutlardadır. Yuvaların yükseklikleri 0,15 m, genişlikleri 0,10 m ve derinlikleri 0,08 m ölçülerindedir. 0,17 m aralıklarla yerleştirilmiş yuvaların en üst noktalarının proskene zemininden yüksekliği 2,85 m dir.

4.3.1.4.2. Ex Situ Buluntular

Tamamen yıkılmış pulpituma ait olabilecek nitelikteki mimari buluntulara skenenin duvarında devşirme blok olarak kullanılmış olan hatıl yuvalı bloklardır. Bu hatıl yuvalı bloklar muhtemelen hyposkene üzerinde yer alan hatıl yuvalarının karşıtı olarak yıkılmış proskene duvarı üzerinde yer alıyor olmaları gerekirdi (**Lev. 91b, 101a**).

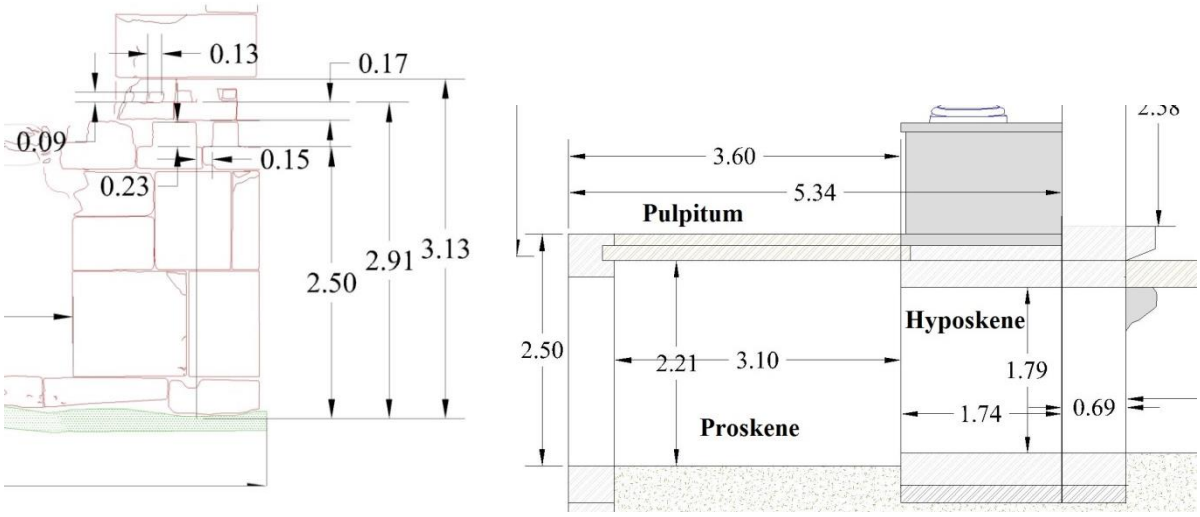

Çiz. 4.13. Sol; Pulpitum. Hatıl Yuvaları- Sağ; Pulpitum Kesit. (A. Dönmez)

4.3.1.4.3 Rekonstürüksiyon Üzerine Düşünceler

Pulpitumun taştan olabileceğine dair elimizde hiçbir kanıtın olmaması ve bunun yanı sıra hyposkene duvarı üzerindeki hatıl yuvaları pulpitumun ahşap bir zemine sahip olduğunu göstermektedir. Pulpitumun yüksekliği alt sıradaki hatılların en yüksek noktasına göre hesaplanmalıdır. Hatıl yuvalarının en üst noktası 2,50 m yükseklikte dir. Bu bağlamda hatılların üzerine yerleştirilecek ahşap sahne zemininin ahşap hatıllar gibi en fazla 0,20 m kalınlığa sahip olabileceği düşünüldüğünde pulpitumun toplam yüksekliği 2,70 m olmadır. Uzunluğu ve genişliği ise proskenenin ölçülerine eşit olarak 28,00x3,60 m boyutlarında olmalıdır.

4.3.1.5. Postskene

Sahne binasının postskene bölümü Batı Agora'nın tam sınırında yer almaktadır. Trapezodial bir forma sahip postskene 28 m uzunluğunda olmakla birlikte en doğuda 3,65 m, en batıda ise 5,50 m ölçülerine sahiptir. Postskene batıda anakayaya yaslanmış yüksek bir duvar ile sonlanır. Bu noktada tiyatrodan önce yapılmış olan dikme anıtları yer almakta olduğu için buradan postskeneye ulaşım sağlanamaz. Doğuda ise yaklaşık 2 m lik bir duvar ve onun üzerinde yer alan ikinci kata doğudan girişi sağlayan bir kapı yer almaktadır. Bu kapıya paraskenionun kuzeybatısında yer alan bir merdiven ile ulaşılmaktadır.

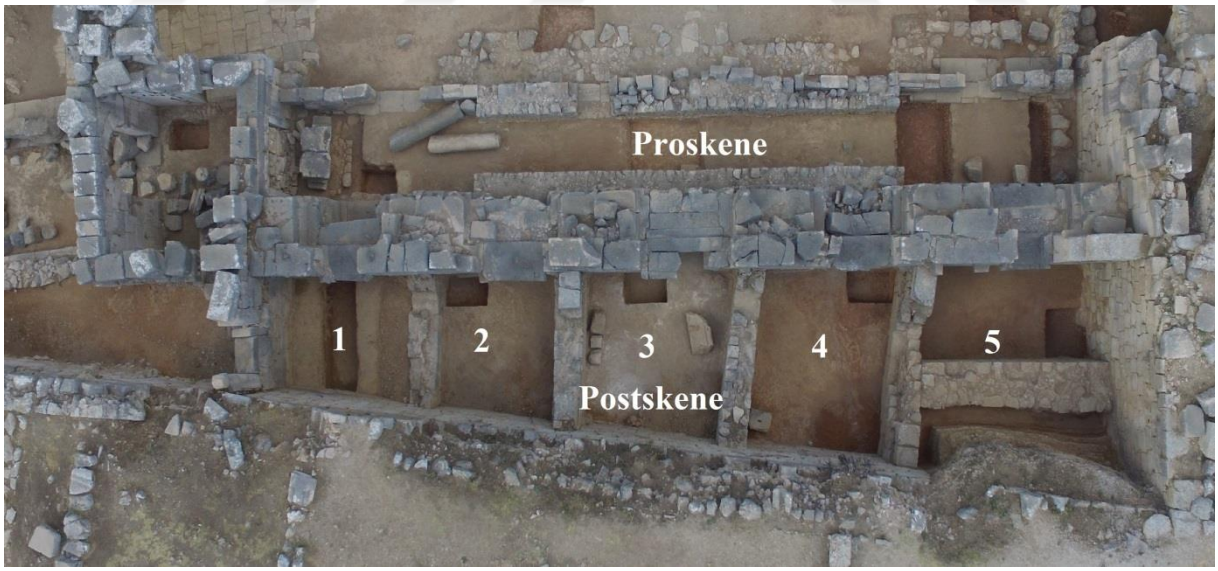

Fot. 4.6. Postskene. (Kazı Arşivi)

Postskene toplamda beş odaya bölünmüştür. Yapının konumlandırılmış olduğu arazinin topoğrafik farklılığı ve sahnenin konumlandırılışı itibariyle odaların boyutları birbirinden farklıdır[248]. Odaların tavan yüksekliği 1,80 m'dir. Hiçbirinde birbirleri ile bağlantı

[248] Odalar doğudan başlayarak oda no. 1, oda no. 2 vd. şeklinde sıralanmıştır.

kuracak bir geçiş kapısı yer almamaktadır. Postskenenin arka duvarı anakayaya yaslanmış olmakla birlikte agoranın güney portikosunun arka duvarı ile aynı duvarı teşkil etmektedir. Duvar Ksanthos'ta yaygın olan polygonal işçilik özellikleri göstermektedir. Postskenenin diğer duvarlarıyla benzer özelliklere sahip bu duvarda da yoğun harç malzeme kullanılarak sağlamlaştırılmıştır **(Lev. 102a-b, Lev. 103a-b)**.

Oda no. 1 doğu batı yönünde 4,70 m, kuzey güney yönünde ise 3,65 m boyutlarındadır (Lev. 104a). Odanın güney duvarında postskenenin ikinci katını taşıyan konsol bloğu yer almaktadır. Bloğun postskene zemininden yüksekliği 1,80 m'dir. Konsolun bulunduğu duvarda birbirinden farklı ebatlarda ve şekillerde bloklar yer almakta ve bu blokların derz aralarında oldukça fazla harç bulunmaktadır **(Lev. 104b)**. Blokların arasında yapının başka bölümlerinden devşirilmiş bloklar yer almaktadır. Konsolun olduğu bölümde bir blok üzerinde hatıl yuvası yer almaktadır. Bu bloklar olasılıkla Hellenistik pulpituma ait hatıl yuvaları olabilir. Doğu duvar polygonal formlu bloklarla örülmüştür. Blokların derz arasında yer alan harç sonradan sağlamlaştırma bağlamında dışarıdan uygulanmış gibidir. Duvarın polygonal blokların bitimine kadarki yüksekliği 2,05 m, üzerindeki kapının açıldığı yürüme zeminine kadar olan yüksekliği ise 2,73 m'dir. Duvarın bir üst kotunda postskenenin ikinci katına geçişi sağlayan bir kapı yer alır **(Lev. 105a-b)**. Odanın batı duvarı tahribata uğramış haldedir. Duvarın korunmuş yüksekliği 1,73 m'dir. Farklı boyutlardaki ve şeklillerdeki bloklardan polygonal teknikte örülmüştür. Aynı odanın kuzeyindeki duvar gibi yoğun derz aralarında harç izlenir **(Lev. 106a-b)**. Bu odanın içi tamamen önceki Fransız araştırmacılar tarafından kazılmıştır[249]. Burada tarafımızca bir sondaj çalışması yapılmıştır. Sondaj çalışması proskenenin arka duvarının üç sıra halinde orta boyutlu küçük taşlardan oluşan bir temelin üzerinde oturduğunu göstermektedir **(Lev. 77a-c)**. Ayrıca sahne binası hyposkene duvarının da yaklaşık 0,30 m yükseklikteki bir temel bloğunun üzerinde yükseldiğini ortaya koymuştur.

Oda no. 2 doğu batı yönünde 4,15 m, kuzey güney yönünde ise 4,25 m boyutlarındadır. Bu odanın güney duvarında da oda no. 1'de olduğu gibi ikinci kat zeminini taşıyan konsol yer almaktadır. Konsol ile zemin arası 1,80 m'dir. Kapı lentosu ile zemin arasındaki yükseklik de 1,80 m'dir. Doğu duvarın korunmuş yüksekliği 1,73 m, batı duvarın korunmuş yüksekliği 1, 90 m'dir **(Lev. 107a-b, 108a-b, 109a)**.

Oda no. 3 postskenenin en merkezdeki odasıdır. Doğu batı yönünde 4,78 m, kuzey güney yönünde ise 4,70 m ölçülerindedir. Kapı genişliği dışarıdan 1,15 m, içerden ise 1,31 m'dir. Güney duvar üzerinde diğer odalarlda yer alan konsol bloğu yoktur. Kapı üzerinde yer

[249] Bu çalışmalar ve tiyatroda gerçekleştirilmiş olan tüm çalışmalara dair raporlar kazı başkanı J. des Courtils'ten istenmiş ancak kendisinden sadece birkaç fotoğraf dışında başka bir veri elime ulaşmamıştır.

alan lento bloğu kırık olmakla birlikte kırık parçası odanın içinde yer almaktadır. Doğu yöndeki duvarın korunmuş en yüksek noktası 1,70 m, batı yöndeki ise 1,65 m'dir. 2,05 m'dir. Kapı genişliği 1,32 m'dir. Bu odada yaklaşık 1 m'lik dolgu toprak tarafımızca zemin koduna kadar kazılmıştır. Bu kazılar sırasında zemin koduna oldukça yakın bir seviyeden yaklaşık 0,30 m yüksekliğinde bir heykel torsu **(Kat. No. 181)**, bir aslan heykeline ait iki ayak parçası **(Kat. No. 182-183)** ile beş adet kapı kabarası olarak adlandırılan göbekli çivi ele geçmiştir[250] **(Kat. No. 184)**. Yine zemin üzerinden MS 193-211 yılları arasına tarihlendirilen bir Septimus Severus sikkesi **(Kat. No. 185)**, MS 2. yüzyılla tarihlendirilen bir kandil[251] **(Kat. No. 187**) ile çok sayıda amphora parçası ele geçmiştir. Yine zemin kodu üzerinde yaklaşık 0,15 m yüksekliğinde bir yangın tabakası tespit edilmiştir.

Oda no. 4 batıdan ikinci odadır **(Lev. 112a)**. Kuzey güney yönünde 5,52 m, doğu batı yönünde 4,66 m ölçülerindedir. Doğu duvarın en yüksek noktası 2,36 m dir **(Lev. 112b)**. Doğu duvarın en alt noktası ile zemin arasındaki boşluk mesafesi 0,32 m'dir. Batı duvar oldukça tahribata uğramıştır. Korunmuş en yüksek noktası 1,85 m'dir **(Lev. 113a)**. Kapı genişliği 1,28 m'dir. Lento ile zemin yüksekliği 1,98 m'dir **(Lev. 113b)**. Güney duvarda yer alan konsol kırıktır. Kuzey duvarın en alt sıra örgüsünde devşirme bir blok yer alır. Blok üzerinde bir oyuna ait şekiller yer almaktadır. Sahip olduğu bu özelliklerle ve kaygan üst yapısı ile bu blok muhtemelen insanların yoğun olarak gezdiği cadde kenarındaki bir yürüme zemininden sökülerek burada kullanılmış olduğunu göstermektedir **(Lev. 114a-b)**.

Oda no. 5 postskenenin en batısındaki odadır **(Lev. 115a-b)**. Bu oda diğer tüm oldalar içinde en küçük boyutlu odadır. Çünkü odanın kuzeyindeki yükseltideki ana kayanın kesilmemiş ve o şekilde bırakılmış olması nedeniyle odanın kuzeyinde ana kayayı boyunca çevreleyen ve yukarı doğru yükselen bir duvar yer almaktadır. Oda doğu batı yönünde 5,95 m, kuzey güney yönünde ise 2,90 m ölçülerindedir. Odaya girilen kapının genişliği 1,14 m'dir **(Lev. 116a)**. Doğu duvardaki korunmuş en yüksek nokta 2,21 m'dir **(Lev. 116b)**. Güney duvarda biri kapı girişinin hemen doğusunda diğeri ise yine aynı duvarın en batı noktasında olmak üzere iki konsol bloğu yer almaktadır **(Lev. 117a)**. Blokların postskene zemininden yüksekliği 1,85 m'dir. Odanın kuzeyindeki **(Lev. 117b)** ana kayanın önüne örülmüş duvar odanın içinde doğu batı doğrultusunca uzanır. Bu bağlamda doğu batı yönünde 5,95 m uzunluktadır. Doğu duvarla birleştiği için kendiliğinden dikdörtgen bir mekân meydana getirir

[250] Kapı kabarası ya da göbekli çivi olarak adlandırılan bu metal aksamlar Hellenistik Dönem'den başlayarak Geç Roma Dönemi'ne kadar yoğun olarak kullanılmıştır. Dolayısıyla bu objeler hakkında spesifik bir tarihlendirme yapmak mümkün değildir. Yapının son evresi ve buluntuların ele geçtiği konteks bağlamında göbekli çiviler MS 2. yy sonu ile MS 3.yy başlarına tarihlendirilebilir. Benzer örn. İçin bk. Şahin, 2018: 82, 83, Kat. No. K14-K17, Lev. 19. 35.

[251] Örn. için bk. Bailey, 1988: 428, Pl. 130, Q3384.

(Lev. 118ab). Duvarın korunmuş en yüksek noktası 2,07 m yüksekliğindedir. Duvarın kalınlığı ise 1,45 m'dir. Ana kaya ile duvar arasındaki mesafe 0,80 m'dir. Odanın duvarları diğer odalardaki duvarlarla bezer işçilik ve malzeme özellikleri taşımaktadır.

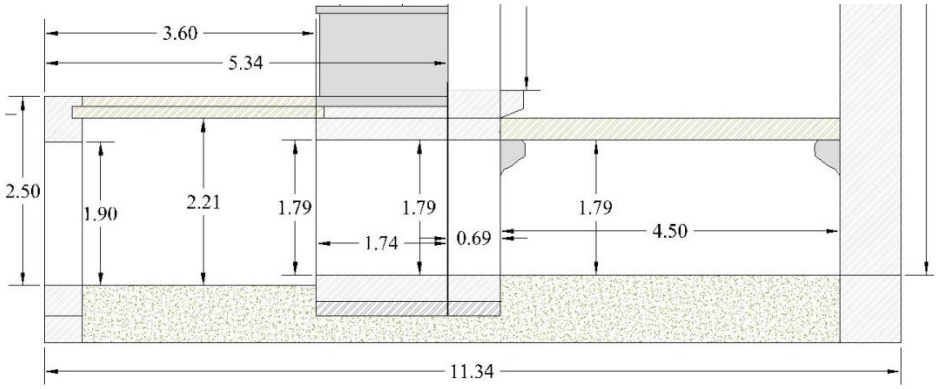

Çiz. 4.14. Postskene Rekonstrüksiyon Denemesi. (A. Dönmez)

4.3.5.1. Rekonstrüksiyon Üzerine Düşünceler

Postskene bölümünün zemin katı kısmen günümüzde kısmen ayakta olmakla birlikte, skeneye ulaşımı sağlayan postskenenin birinci katı pupitumla aynı hizada olmak üzere duvarlarda yer alan konsolların taşımış olduğu ahşap bir zemin üzerinde yer almış olmalıdır. Bu durumda postskenenin zemin katının yüksekliği yaklaşık 2,05 m olarak ölçülür. Zemin katına geçişler proskene girişlerinden geçerek doğrudan hyposkene üzerinden, birinci kata ise paraskeneden merdivenlerler çıkılarak postskenenin 1 no.lu odasına açılan bir kapıdan sağlanmıştır **(Lev. 118b)**. Skenenin ikinci katı sadece görsellik arz etmiş olduğundan ikici katta postskene odası yer almamaktadır.

4.3.1.6. Paraskenion ve Çatı Konstrüksiyonu

Sahne binasının batı yönünün doğrudan ana kaya ile sınırlanıyor olması nedeniyle burada sahne binasıyla bağlantılı yapılaşma olanağı olmamıştır. Bu bağlamda yapının batı yönünde paraskene bölümü doğu yöndekinden farklı olarak inşa edilmiştir. Doğu paraskene oldukça iyi korunmuş ve 6,90x6,20 m ölçüleriyle kare bir forma sahiptir. Doğu ve güney yönlerinde yer alan iki girişi bulunmaktadır **(Lev. 118b)**.

Doğu yöndeki giriş parodosa paralel olarak inşa edilmiştir **(Lev. 119a-b)**. Kemerli bir mimariye sahip olup arşivolt tacında üç faskia yer almaktadır **(Lev. 120b)**. Bu bezeme düzeniyle parodosun doğu yönü, pseudo parodos ve diazomaya açılan tonozlu girişin kemerleriyle benzerdir. Girişin yerden yüksekliği 3,50 m genişliği ise 2,18 m'dir. Kemerli bölümde 9 kemer taşı yer almaktadır. Kemer taşları duvarda önce üçüncü sırada yer alan bir ayağın üzerine basar son olarak zemin kısmındaki ayak bloğunun üstünde yükselir. Bu

yöndeki diğer bloklar birbirinden faklı boyutlarda ve dikdörtgen kesimlidir. Bu yönüyle düzensiz bir teknik ve işçiliğin hakim olduğunu söyleyebiliriz.

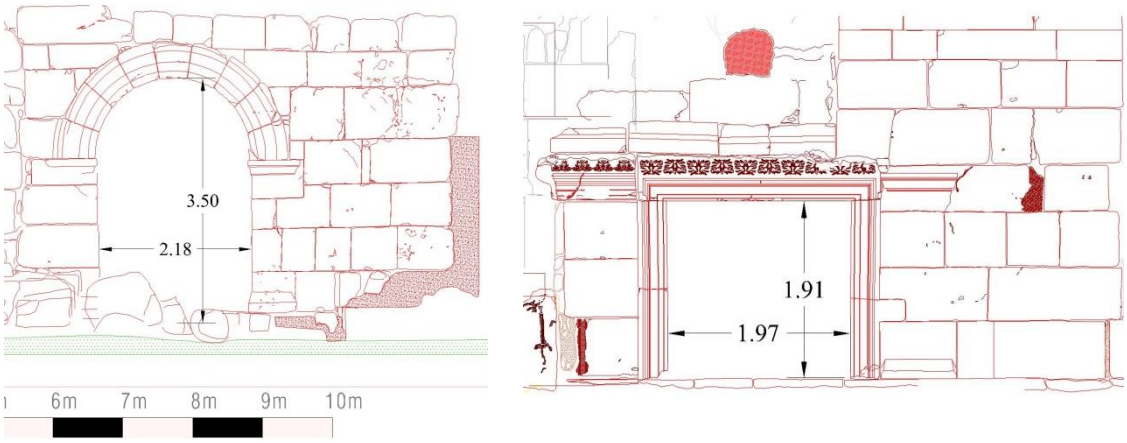

Çiz. 4.15. Sol; **Doğu Paraskene. Doğu Giriş. Sağ; Doğu Paraskene. Güney Giriş. (T. Yıldırım)**

Güney yöndeki giriş faklı olarak dikdörtgen forma sahiptir **(Lev. 120b, 121a)**. Simetrik açıdan proskene girişleri ile aynı yükseklikte olmak üzere 1,90 m'dir. Kapının söveleri ve lentosu oldukça sağlam durumdadır. Lentosunun üzerinde açık ve kapalı palmet sırası yer alan bir anthemion bezemesi ile dekore edilmiştir. Bu bezeme şeridi kuzey duvara doğru devam eder durumdadır.

Paraskenenin batısında doğrudan proskenenin içine açılan bir kapı vardır. 1,92x1,90 m'lik ölçüleriyle kare forma sahip olan bu giriş güney cephedeki giriş ile benzerlik göstermektedir **(Lev. 121b)**. Ancak bu girişin her iki yönü de düze bir şekilde bırakılmış, sövelerinde ya da lento kısmında hiçbir bezeme yer almamaktadır. Buna neden olarak kapının dışarıyla bağlantısının olmaması gösterilebilir.

Çiz. 4.16. Sol; Paraskenenin Kesit Çizimleri. Sağ; Merdiven Basamaklarının detayı. (T. Yıldırım)

Paraskenenin kuzeydoğu köşesinde ise postskenenin ikinci katına ulaşmayı sağlayan kapı girişine çıkan merdiven sırası yer almaktadır **(Lev. 122a-b, 123a)**. 2,50 m yüksekliğe ulaşan dokuz basamak ile günümüzde yıkık olan bir kapıya ulaşılır **(Lev 118b)**. Yaklaşık 1,15

m'lik ölçüsüyle oldukça dar olan bu kapı sövelerinin bir kısmı dışında tahribata uğramıştır. Var olan söve parçalarından proskeneye açılan diğer kapı gibi bu kapının da basit bir işçiliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu merdivenler ve kapı yoluyla batı yönde yerden yaklaşık olarak 2,65 m yüksekte bulunan başka bir kapıya ulaşılır ki bu kapı doğrudan postskenenin birinci katına açılmaktadır. Bu kapı da sövelerinin yaklaşık 0,70 m yüksekliğine kadar korunmuştur. Var olan söve parçalarından kapının iyon üslubunda olduğunu anlaşılmaktadır.

4.3.1.6.1. Rekonstrüksiyon Üzerine Düşünceler

Doğu paraskene bölümü giriş kapıları dâhil olmak üzere günümüzde oldukça sağlam haldedir. Yapıya giriş hem doğudaki kemerli girişten hem de güney yönde yer alan bir kapıdan sağlanır. Bu noktada yapının yalnızca üst kotlardaki duvar bölümleri tahribata uğrayarak yıkılmıştır. Yapının yıkılan duvarları, analoji yapacağımız korunmuş benzer örnekler bağlamında, skenenin duvarından daha yüksek ya da skene duvarı ile eşit bir kotta olması gerekir. Bu durum paraskenenin çatı konstrüksiyonu ile bağlantılı olmasından kaynaklanır. Küçük boyutlu tiyatro yapılarında çatı konstrüksiyonu olabileceği yazıtlar ve bazı örneklerden bilinmektedir[252]. Ayrıca bu düzenlemenin uygulandığı tiyatroların çoğunda skene duvarının yaslandığı dikdörtgen bölümler yer almaktadır[253]. Ahşap çatı konstrüksiyonunun genellikle bu dikdörtgen bölümlerden desteklenerek meydana getirildiği düşünülür[254]. Bu bağlamda iki bölümün konstrüksiyonu birbiri ile bağlantılı olarak hesaplanacak ve rekonstrüksiyon denemesi yapılacaktır.

Yapı tamamen yıkılmış olduğu için sahne binasının çatı konstrüksiyonu ile ilgili ne yazık ki elimize veri geçmemiştir. Ancak scaenae fronsun iki yanında yer alan paraskene bölümleri ve tetragonal formlu bir agora yapısı ile bir arada tasarlanmış olması bu konuda benzer örnekler bağlamında hem paraskene bölümlerinin yüksekliği hem de çatı konstrüksiyonu konusunda bazı çıkarımlarda bulunarak rekonstrüksiyon önerisinde bulunmamıza olanak sağlamıştır.

Analoji yaparken benzer mimari form gözeten üç yapı ele alınmıştır. Bunlardan ilki İtalya'daki Pompeius Tiyatro-Tapınak Kompleksidir[255]. Bu yapı hem bir kopleks olmasıyla hem de iki yanında yer alan paraskene bölümleriyle örneğimizle karşılaştırılacaktır. Bu yapıda paraskene bölümleri skene duvarından daha yüksek tutulmuştur. Diğer örnekler ise Aspendos ve Orange tiyatrolarıdır. Plan olarak neredeyse birbinin benzeri olan bu iki tiyatronun

[252] Sear, 2006: 42.
[253] Sear, 2006: 42.
[254] Meiggs, 1982: 242.
[255] Hanson, 1959: Res. 19.

paraskene bölümleri skene duvarıyla neredeyse birleştiği noktada skene ile eşit yükseklikteyken diğer yöne doğru eğimli bir şekilde sonlanır[256].

Bu noktada analoji yapabileceğimiz en yakın benzer örnek Pompei Tiyatro-Tapınak Kompleksi'dir[257]. Pompei Tiyatrosu'nun da scaneae fronsunun iki yanında iki paraskene binası yer almakta ve yapılan canlandırmada çatı kostrüksiyonu yanlardan paraskene duvarından destek alarak skene duvarından yukarı doğru uzanarak neredeyse tüm sahneyi kaplar[258]. Ayrıca Tiyatro sahne binasının ardında yer alan tetragonal yapı ile birlikte tasarlanmıştır Doslayısıyla tiyatronun postskene bölümü arkadaki tetragonal yapının portikus duvarını teşkil etmektedir. Bu mimari düzenleme Ksanthos tiyatro-agora kompleksi ile oldukça benzerdir. Sadece, Pompei Tiyatrosu sahne binası, bitişik olduğu tetragonal meydandan oldukça yüksek bir konumdadır. Bu durum iki yapının da aynı kot üzerinde yer alaması ile açıklanabilir.

Bu noktada başka bir benzer örnek Aspendos tiyatrosudur[259]. Tiyatronun skene duvarının her iki yanında dikdörtgen formlu paraskene bölümleri yer almaktadır. Ayrıca scaenae fronsun en üst noktasında 17 adet hatıl yuvası bulunmaktadır. Texier ve Lanckoronski bu verilerle çatının bir rekonstrüksiyon denemesini yapmışlardır. Texier, postskene bölümünü çapraz tonoz sitemiyle kapatarak hatılları ön kısımda sahnenin yarısını kaplayacak şekilde aşağı doğru eğimli olarak rekostrükte etmiştir[260]. Lanckoronski ise yaptığı canlandırmada Texier'in tersine skene duvarından uzattığı destek hatıllarını yukarı doğu yönelimli bir şekilde paraskene duvarına yaslayarak sahneye doğru uzatmıştır[261]. Pompei ve Orange örnekleri bağlamında Lanckoronski'nin canlandırması mantıksal olarak daha gerçekçidir. Bu bağlamda yapacağımız canlandırma denemesinde bu iki tiyatronun paraskene, sekene ve çatı konstrüksiyon benzerlikleri referans alınarak rekonstrüksiyon deneme gerçekleştirilecektir. Ancak Ksanthos Tiyatrosu'nun özellikle çukur bir alanda yer alışı nedeniyle mimari düzenleme kendi içinde öznel bir durumda farklılık göstermektedir. Ksanthos Tiyatrosu'nun sahne binasının üzeri de tıpkı Pompei ve Aspendos tiyatrolarında olduğu gibi tek kırma çatı sistemi ile suyu postskene bölümüne oradan da agora portiğine aktaracak bir sisteme sahip olmalıdır. Dolayısıyla agoranın bildiğimiz duvar yüksekliği çatı rekonstrüksiyon önerimizde bir referans noktası olarak kullanılaması yönünden oldukça önemlidir. Önerimizde, Pompei tiyatrosuna benzer olarak paraskene bölümleri her iki yönde de çatı hatıllarıyla eşit

[256] Orange Tiyatrosu için bk. İsler, 2017: Taf. 16. 47-8. Aspendos için bk. Lanckoronski, 1892, Lev. 24.
[257] Hanson, 1959: Res. 19.
[258] Erasmo, 2020: Fig. 1.
[259] Ferrero, 1970: 161-174; Sear, 2006: 366.
[260] Aktaran: Ferrero, 1970: 168 tav. XXXII A
[261] Lanckoronski, 1892, Lev. 24.

yükseklikte tutularak postskene bölümü bu noktadan agoraya doğru yağmur sularını aktaracak şekilde tasarlanmıştır.

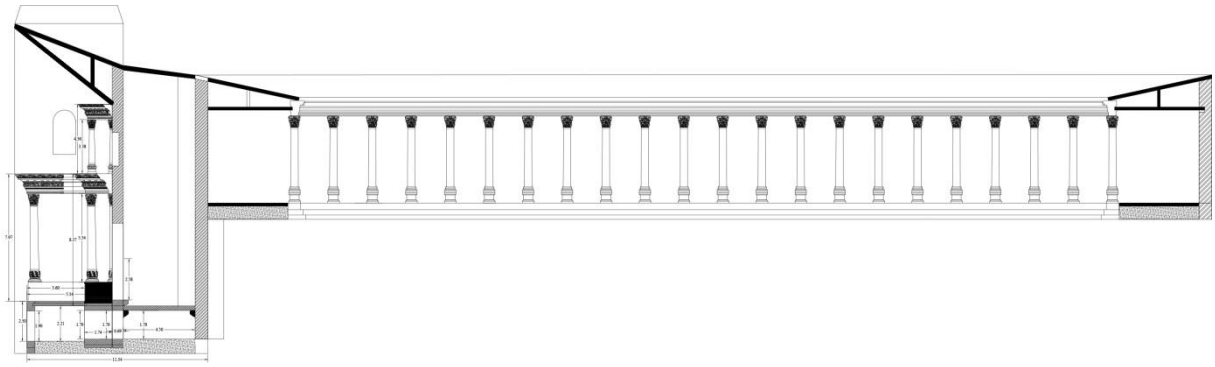

Çiz. 4.17.Tiyatro ve Batı Agora. Çatı Rekonstrüksiyonu Önerisi. Kesit. (A. Dönmez)

Batı Agora'nın dış duvar yüksekliği 8 m'dir[262]. Postskene duvarının bu noktada sonlanması gerektiğinden yağmur sularının agoraya transferini sağlamak için buradan skene duvarına doğru yakşlaşık 15 derece açı ile yükselen bir çatı yer almış olması yeterli olabilir. Bu noktada bu 15 derecelik yükseklik farkına göre skene duvarının yüksekliği 15 m olmaktadır. Bu yükseklik Pompei[263] ve Aspendos[264] tiyatrolarının skene duvarıyla neredeyse oldukça benzer ölçülerdedir. Bu iki yapının çatı sistemi skene duvarının en üst noktasından uzanan ve paraskene bölümlerinin yan kısımlarına desteklenen hatıllar ile oluşturulmuştur. Bu noktada skenenin en üst noktasından yaklaşık 30 derecelik bir açı ile yukarı doru yükseltilen çatı konstrüksiyonu Ksanthos Tiyatrosu'nun sahne binasında da paraskene bölümlerince desteklenerek oluşturulmuş olmalıdır. Dolayısıyla sahne binası ile aynı kotta yer alan doğu paraskenenin yüksekliği 20 m olarak hesaplanır. Bu noktada Fransız bilim insanlarının yapmış oldukları sahne binası canlandırması da yaptığımız öneri ile paralelik göstermektedir **(Lev. 125a).**

Skenenin tam batısında yaklaşık kare formunda bir yapı bulunmaktadır. 6,50x6,25 m'lik ölçüleriyle kare planlı bu mekân **(Lev. 123b, 124a-b)** tıpkı batı yöndeki pseudo parodosta olduğu gibi hem yapıda simetriyi sağlamak hem de çatı sistemini oluşturmak bağlamında inşa edilmiş olmalıdır. Bunun yanı sıra scaenae fronsun ikinci katına geçiş bu mekanın içinden sağlanmış olması muhtemeldir. Aksi halde bu yönün haricinde ikinci kata ulaşımın sağlanmış olabileceği başka bir nokta yoktur. Bu bağlamda bu mekânın da doğu yöndeki paraskenenin yüksekliği kadar yükseliyor olması gerekir **(Lev. 124 a-b).** Dolayısıyla batı paraskenenin yüksekliği yaklaşık 9,30 m olarak hesaplanır.

[262] Dönmez 2018.
[263] Sear, 2006: 134
[264] Ferrero, 1970: 35; Sear, 2006: 35

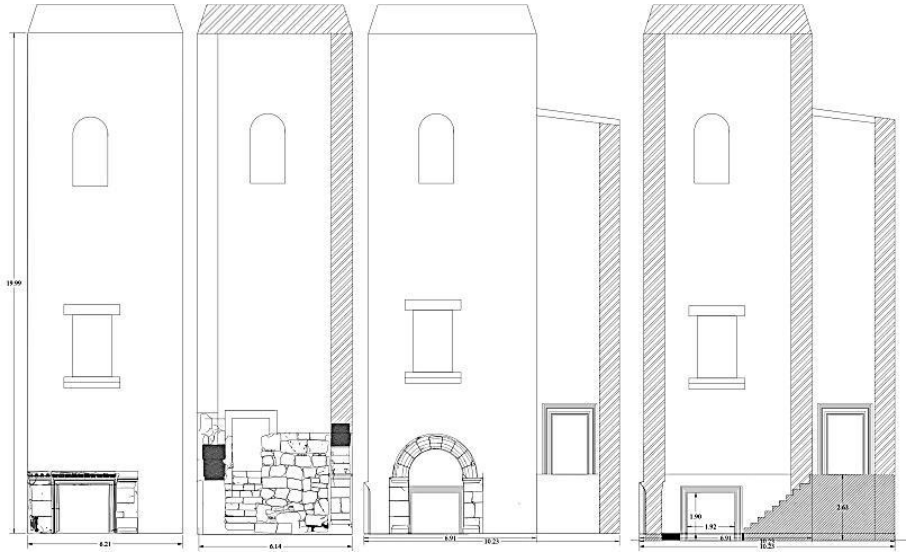

Çiz. 4.18. Doğu Paraskenenin Rekonstürüksiyon Denemesi. (A. Dönmez)

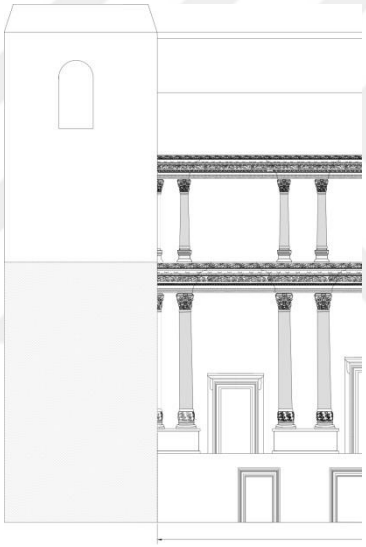

Çiz. 4.19. Batı Yöndeki Pseudo Paraskeninin Rekonstrüksiyon Denemesi. (A. Dönmez).

4.3.2. II. Yapı Evresi Rekonstrüksiyon Denemesi, Değerlendirme ve Tarihlendirme

Skenenin tüm bölümlerinde yaptığımız rekostrüksiyon denemeleri skenenin tamamının canlandırmasını yapmamıza imkân sağlamıştır. Bu bağlamda iki kata sahip olan skenenin proskenesinde yedi giriş kapısı mevcuttur. Proskenenin üzerinde ahşap bir pulpitum yer alır. Skenede toplamda altı adet columnatio üzerinde en köşelerde tek diğerlerinde ikişer tane sütun, altlarında uçuşan akanthuslarla dekore edilmiş sütun kaidelerinin üzerinde toplamda on adet sütun yükselir.

Sütunların üzerinde Korinth başlıkları yer alır. Başlıkların üzerinde ise sırasıyla arşitrav-friz ve korniş bloklarından meydana gelen Korinth düzeninde bir entablatür yer alır. Skenenin birinci katının merkezinde dört, köşelerde ise iki yarım aedikula düzenlemesi bulunmaktadır. Aedikulaların aralarında postskeneden skeneye ulaşmayı sağlayan İon

düzeninde beş kapı yer alır. Bu kapılardan en merkezdeki porta regia kapısı olarak diğerlerinden oldukça büyük ebatlardadır. Skenenin ikinci katı da benzer bir düzende dekore edilmiştir. Sadece sütunların altlarında taşıyıcı eleman olarak pedestaller kullanılmıştır. Aedikulaların aralarında muhtemelen içerisinde heykellerin yer almış olduğu nişler yer almış olmalıdır.

Proskene bölümünde toplamda yedi giriş kapısı yer almaktadır. Bu kapıların hepsi İon düzenindedir. Buradan hyposkeneye ulaşılır. Hyposkenede scaenae fronsta olduğu gibi beş kapı yer alır. Kapılardan girilerek postskenenin zemin katına ulaşılır.

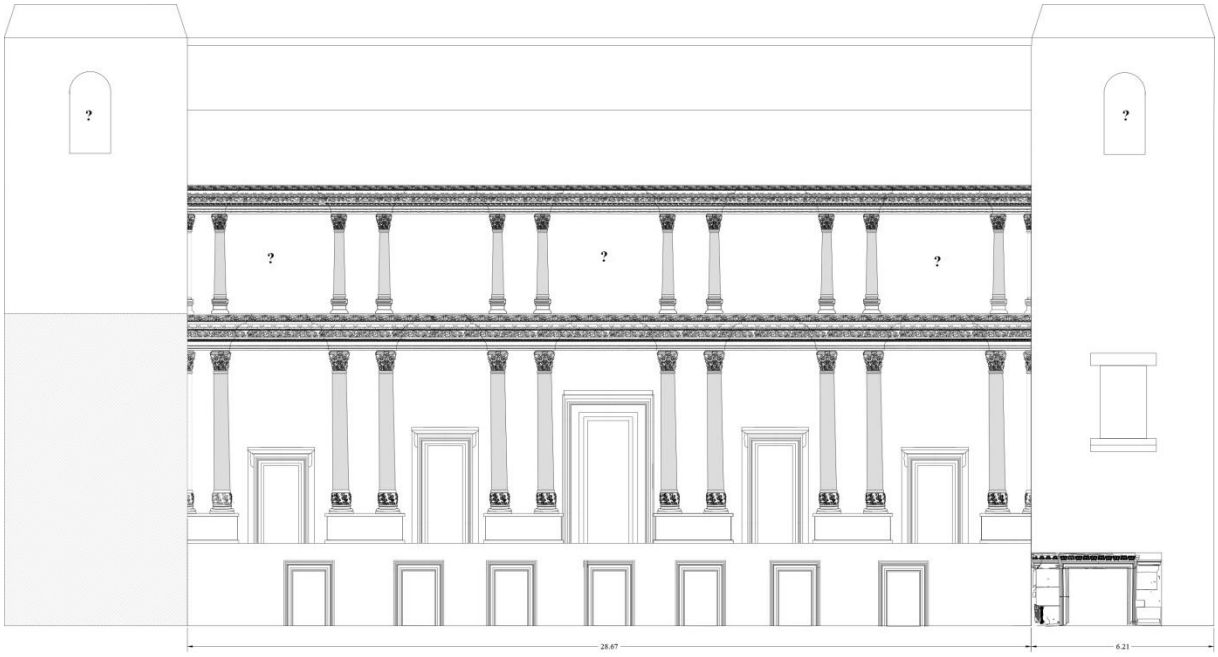

Çiz. 4.20. Skenenin Rekonstrüksiyon Denemesi. (A. Dönmez)

Zemin kat ile postskenenin birinci katı arasında ahşap bir zemin yer almış olmalıdır. Bu zemin günümüzde hyposkeneden postskeneye girişi sağlayan kapıları hemen üzerinde yer alan konsolların üzerinde taşınıyor olmalıdır. Postkenenin birinci katına ulaşım skenenin doğusunda yer alan paraskene bölümünün içinde yer alan merdivenlerle ulaşılan bir kapıdan geçilerek sağlanır. Postskenenin birinci katından da skenenin kapılarından geçilerek pulpituma geçiş sağlanır **(Lev. 125-127).**

Bulunduğu alanın topoğrafik yapısına göre oldukça farklı bir plana sahip olsa da skene, gerek plansal özellikleri gerekse de scaenae fronsunun mimari tasarımı bağlamında birçok imparatorluk Dönemi Roma Tiyatrosu ile yakın benzerlikler içermektedir. Bunun yanı sıra oldukça farklı özelliklere de sahiptir.

Benzer özellikler üzerine anolojik karşılaştırmalar yaptığımızda özellikle binanın planlaması yönünden en yakın örneklerden biri aralarında skene planlaması yönünden de

oldukça yakın benzerlikler bulunan ve MS 2. yüzyılın son çeyreğine tarihlendirilen[265] Sagallasos Tiyatrosu'dur. Sagalassos Tiyatrosu'nun scaenae fronsunda tıpkı Ksanthos örneğinde olduğu gibi altı podyum yer almaktadır. Ayrıca scaenae frons, hyposkene ve postskene planlaması, her iki bölümde yer alan beş giriş kapısı ve scaenae frons duvar kalınlığı ve tasarımına kadar Ksanthos örneği ile oldukça benzerlik göstermektedir[266].

Bir diğer benzer örnek Telmessos Tiyatrosu'nun skenesidir. Telmessos'ta da Ksanthos'ta olduğu gibi proskene girişinde yedi kapı açıklığı yer almaktadır[267]. Mimari plan, form ve dizayn bağlamında bir diğer benzer örnek ikinci evresi ise MS 2. yüzyıla tarihlendirilen Tlos Tiyatrosu'dur[268]. Skene özellikle proskene, dikdörtgen skene ve proskene planlamasıyla Ksanthos örneğiyle oldukça benzerdir. Ayrıca scaenae fronsundaki podyum ve columnatio düzenlemeleri de benzerlik göstermektedir.

Planlama dahilinde bir diğer benzer örnek Myra Tiyatrosu'nun skenesidir. Skene columnatio düzenli olup, hyposkenesinde beş giriş kapısı ve postskenesinde beş oda yer almaktadır[269]. Bir başka benzer örnek ise Oinoanda Tiyatrosu'nun skenesidir. Ksanthos örneğine benzer olarak Oinoanda'daki skenede de merkezde dört ikili, ve köşelerde tekli sütun taşıyan altı podyum yer almaktadır. Bu columnatio düzenindeki benzerliği ortaya koymaktadır. Pulpitumun 25 m'lik genişliği ve 5,75 m'lik derinliği de örneğimizle oldukça benzerdir. Skenede benzer olarak beş kapı girişi bulunmaktadır[270]. Scaenae fronsu Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilen Limyra Tiyatrosu'nun skenesi de gerek dikdörtgen planı gerekse de ölçüleriyle oldukça benzerlikler göstermektedir. Ayrıca skenede yer alan beş kapı da Ksanthos Tiyatrosu'nun skenesi ile benzerdir[271].

Pulpitum 2,50 m yüksekliğindedir. Ancak Vitruvius, Roma Dönemi tiyatrolarında olması gereken sahne yüksekliğinin, seyircilerin oyunları daha iyi görebilmeleri açısından 1,41 m'den daha yüksek olmaması gerektiğini belirtmektedir[272]. Agustus Dönemi'nde inşa edilmiş olan batıdaki tiyatrolarda alçak pulpitum karakteristik bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır[273]. Vitruvius'un vermiş olduğu bu referansa göre Ksanthos sahnesi neredeyse yaklaşık 1m daha yüksektir. Ancak Yunananistan'daki bazı bölgeler, Anadolu'nun güney kıyıları ve Levant Bölgesi'ndeki tiyatrolarda sahnenin yüksek tutulmuş olduğunu

[265] Sear, 2006: 375.
[266] Lanckoronski, 1892: Res. 155; Ferrero, 1969: 37-58, Res. 52-94; Vandeput, 1992: 99-117; Sear, 2006: 375, plan 396.
[267] Ferrero, 1966: 99-102; Sear, 2006: 378, Plan 42.
[268] Korkut ve Özdemir, 2019: 804-805, Res. 4, 13.
[269] Özdilek, 2016: 162-3.
[270] Ferrero, 1966: 89–95.
[271] Ferrero, 1969: 155-170, Res. 217-240; Sear, 2006: 369, plan 388.
[272] Vitrivius. De Arch. 5.6.2.
[273] Isler, 2012: 442.

görmekteyiz[274]. Ayrıca Yunaninstan ve Anadolu'daki tiyatrolarda analemmata skeneye yakınlaştıkça pulpitumun yüksekliği de bu durumda artmaktadır[275]. Bu bağlamda sahnenin yüksek tutulmuş olması Hellenistik Dönem özelliği olarak karşımıza çıkar[276] ancak analemmatanın paraskene ile bağlantılı olması nedeniyle yükseltilmiş olması daha makul bir neden olarak düşünülmelidir.

Pulpitumun genişliği 28 m, derinliği ise columnalara kadar 3,60 m, skene duvarına kadar ise 5,35 m'dir. Bu bağlamda bakıldığında skenenin batılı tipteki Roma tiyatrolarından oldukça küçük boyutlarda olduğu gözükmektedir[277]. Dolayısıyla bu özelliğiyle de Yunan tiyatro geleneğinin mimari dokusunu yansıtmaktadır. Ancak alandaki topoğrafik zorunluluğunda bu duruma etkisi oldukça fazladır.

İki katlı scaenae fronsun alt ve üst katlarında merkezde dört üzerinde iki sütun köşelerde ise üzerinde tek sütun yer alan toplamda altı podyum ve on sütun dizisi yer almaktadır. Her iki kat da birbirine benzer olarak Korinth nizamındadır. Bu özelliklere göre en yakın benzer örnek Troya Tiyatrosu'nun scaeane fronsundaki columnatio düzenlemesidir. Troya'daki Tiyatro c yapısı da iki kattan meydana gelmekte ve merkezinde dört aedikula yer alırken köşelerde yarım podyumlar bulunmaktadır[278]. Bu dizaynı ile Ksanthos ile neredeyse biribir aynıdır.

Columnatio düzenlemesi bağlamında benzer bir diğer örnek Pergamon Tiyatrosu'nun scaenae fronsudur. scaenae fronsunda dört aedikula yer alan sahne binasının tek farkı üç katlı olmasıdır[279].

Skenenin mimari bezekli blokları oldukça önemlidir. Bu bloklardan özellikle akanthus yapraklarıyla dekore edilmiş olan kaideli sütun altlıklarına Likya kentleri içinde şu ana kadar yapılan mimari bezeme araştırmalarında sadece Ksanthos'ta rastlanmıştır. Akanthus yapraklarıyla bezenmiş kaideli sütun altıkları çok yaygın kullanım görmemiş olmakla orijininin muhtemelen Mısır[280] ya da Suriye olduğu düşünülen bu tip kaidelerin yakın benzer örneği Anadolu'da Hellenistik Dönem'de Stratonikeia Gymnasiumu'nda yer almaktadır[281]. Karşılaştırılabilir bir başka benzer örnek ise Milet Agora kapısında (Markttor) karşımıza

[274] Sear, 2006: 33.
[275] Sear, 2006: 33, tablo 3.9.
[276] Isler, Ksanthos Tiyatrosu skenesini pulpitumunun yüksek olması nedeniyle "Hellenistik tip" olarak yorumlamıştır: Isler, 2015: 442.
[277] Batılı tipteki tiyatroların sahne ölçüleri oldukça büyük boyutlardadır. Öyle ki sahnenin genişliği bazen orkestranın genişliğinin iki katına tekabül etmektedir. Batılı tarzda inşa edilen Roma Tiyatroları için bk. Sear, 2006: 34, tablo 3.10
[278] Riorden, 2007: 47-55, Res. 1.
[279] Hoffmann, 1998: Res. 4.
[280] Ward-Perkins, 1948: 59-80, Pl. VI-XI; Makowiecka, 1969: 115-131; Pensabene, 1993: 121-122, 488-491, Lev. 87, 88.
[281] Rumscheid, 1994: 141.

çıkar. Bu kaideler ise Hadrianus Dönemine tarihlendirilir[282]. Bir başka benzer örnek Selge'deki çeşme yapısının alt sıradaki sütunlarının kaidelerinde karşılaşılır. Antonius Pius Dönemi'ne tarihlendirilen bu kaidelerde de taç bölümünden sekiz akanthus yaprağı yükselmektedir[283]. Selge'den bir başka benzer örnek ise kolonadlı caddede yer alan sütunların kaideleridir[284]. Bir başka benzer bezeme düzenine sahip kaide Sardes'tendir. Bezeme özellikleriyle Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilen[285] bu kaide Ksanthos örneğiyle oldukça yakın benzer özellikler taşımaktadır. Anadolu dışından benzer bir örnek ise Leptis Magna'dandır. Bazilika ve çeşme yapılarında yer alan benzer bezeme düzenine sahip kaideler de Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilmektedir[286]. Tiyatronun kaidelerinde yer alan akanthuslar MS 1. yüzyılda başlayan ve MS 2. yüzyılın 2. yarısına kadar uzanan dönemdeki akanthus yapraklarındaki evrimi net olarak gözler önüne sermektedir[287]. Yapraklar oldukça uzatılmış ve dış bükey olmayan, tamamen düz bir yüzey özelliğine sahip olan loblara sahiptir. Lobların kenarları yaprağın şekillendirilmesi sırasında yoğun matkap kullanımı nedeniyle oldukça girintilidir. Yaprak damarları oldukça derin, kabarma şekli ise sadece ışık gölge kontrastı haricinde oldukça düz bir görünüme sahiptir. Bu tip yapraklarla genelde MS 2. yüzyılın sonları ve 3. yüzyılın başlarında karşılaşılır. Bahsettiğimiz bu akanthus tipolojisine göre Sagalassos Tiyatrosu 180-200[288], Perge'deki F2 Nyphaeum'u İS 198'e[289], Kibyra ve Hieropolis'teki benzer aynı özelliklere sahip akanthus yaprakları Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilmiştir[290].

Kaideler üzerindeki uçuşan akanthus yapraklarının benzerleri Perge[291] ve Hieropolis[292] tiyatrolarındaki sütun başlıklarında karşımıza çıkar[293]. Bu iki örneğin Ksanthos kaidelerindeki akanthuslardan tek farkı daha fazla girinti ve çıkıntıya sahip olmalarıdır[294].

Benzer örneklerle yapılan bu anolojik karşılaştırmalar bağlamında en benzer örnekler olarak Sardes, Leptis Magna'da karşımıza çıkmakta ve bu örnekler Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilmektedir. Bu benzer örneklerin yanı sıra Perge, Kibyra ve Hieropolis'teki benzer

[282] Strocka, 1981: 29.
[283] Maschatschek ve Schwarz, 1981: Res. 33, 38, 66.
[284] Maschatschek ve Schwarz, 1981: Res. 38.
[285] Yegül, 1986: 57, 136, no:10, Res. 136; Cavalier, 2005: 245, pl. 85.
[286] Ward-Perkins, 1993: 59, Lev. 32c; 83 Res. 43, 44c; Lev. 43c.
[287] Cavalier, 2005: 56.
[288] Vandeput, 1997: 112.
[289] Mansel, 1975: 368-372.
[290] Cavalier, 2005: 56.
[291] Atik vd., 2000: 314.
[292] Cavalier, 2005: 56, pl.75 fig. 211.
[293] Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilen diğer örnekler için bk: Pompeipolis örneği için bk. Peschlow-Bindokat, 1975: 373-392, Lev. 75-3; Sagalassos örneği için bk. Waelkens ve Loots, 2000: 362, 364 fig. 159; Cyrene örneği için bk. Ward-Perkins ve Gibson, 1976-1977: 331.
[294] Cavalier, 2005: 56.

özellikteki akanthus yapraklarının da yine Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilmiş olması nedeniyle Ksanthos'taki bu kaideler de Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilebilir.

Tiyatroya ait olan Korinth başlıklarının kalathosları tarafından taşınan akanthus yapraklarında oldukça yoğun matkap kullanımı görülür. Bu yoğun kullanım özellikle yaprak damarlarının olduğu bölümde çukurlaşmalar meydana getirdiğinden oldukça fazla ışık gölge kontrastı ortaya çıkmaktadır. Hadrian Dönemi örnekleriyle karşılaştırıldığında yaprağın formu oldukça değişmiştir. Alt loblar yatay şekilde uzanırken bir arada çeyrek bir daire meydana getirirler. Başlığın dekorasyon düzeninde de değişimler meydana gelmiştir. Bu değişiklik özellikle Flaviuslar Dönemi'nden itibaren bitkisel bezemeler kalathosun neredeyse tüm yüzeyini kaplamasıyla kendini göstermiştir[295]. Tiyatro başlıkarından **(Kat.No.:052)** tipolojik farklılaşmanın ve ilerlemenin özelliklerini taşımaktadır. Bu bağlamda sahip olduğu bu bezeme ve tipolojik özelliklerle MS. 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilen Perge Agora'sındaki pilaster başlıklarla[296] karşılaştırıldığında yoğun olan bitkisel bezeme düzeninin başlığın genel düzenine tercih edilmiş olduğu görülmektedir[297]. Ancak bu bitkisel bezemenin kalathos üzerindeki geniş yayılımı yine de bazı örneklere göre daha zayıf kalmaktadır. Özellikle Sagalassos Yukarı Agorası'ndaki MS 160-180 yıllarına tarihlendirilen pilaster başlıklar[298] ve Milet'teki Faustina Hamamı'nın MS 160-170 yıllarına tarihlendirilen pilaster başlıkları[299] tiyatro başlıklarının kalathos bölümlerindeki bezemelerden daha fazla bir şekilde bezenmiş bir kalathosa sahip olsalar da yine de oldukça benzemektedirler[300]. Bu örneklerin dışında Antoninler Dönemi'ne tarihlendirilen Pergamon Demeter tapınağı[301], Perge Tiyatrosu[302] ile MS 3. yüzyıla tarihlendirilen Kyneai'deki tripylonun başlıkları[303] özellikle Ksanthos başlıklarıyla benzer örneklerdir[304]. Yapılan bu anolojik karşılaştırmalar bağlamında başlıkların en yakın benzer örneklerinin genel anlamda 160-180 yılları arası tarihlendirilmiş olması nedeniyle Ksanthos Tiyatrosu'nun scaenae fronssuna ait olan başlıklar da Geç Antoninler Dönemi'ne tarihlendirebilir.

Arşitrav, arşitrav-friz, friz ve konişlerin simaları üzerinde yapılan gözlemler bloklardaki bezeme düzeninde iki farklı tip anthemion bezemesinin yoğun olarak kullanılmış olduğunu ortaya koymuştur. Bunlardan ilki; birbirinden bağımsız, düz yüzeyli, dik formlu

[295] Cavalier, 2005: 56-57.
[296] Vandeput, 1997: 39.
[297] Cavalier, 2005: 57.
[298] Vandeput, 1997: 105.
[299] Strocka, 1981: 20.
[300] Cavalier, 2005: 57, Lev. 85 Res. 234, Lev. 76 Res. 213.
[301] Bohtz, 1981: 44 Res. 10.
[302] Atik vd., 2000: 309, Res. 25-26, 31.
[303] Hansen, 1996: 24, 26 Res. 6, 27.
[304] Cavalier, 2005: 57. Lev. 88 Res. 252.

açık ve kapalı palmetlereden oluşan şablon. İkincisi; akanthus formuna benzer şekilde bir kurdale ile birbirine bağlı açık ve kapalı palmetlerden oluşan şablon[305]. Birinci tipteki anthemion bezemesinin dekore edilmiş olduğu toplamda 19 örnek vardır[306]. Örnekler arasında **(Kat. No. 065)** oldukça belirgin olarak tipin özelliklerini gözler önüne koymaktadır. Bu formda kapalı palmetlerin tüm yaprakları en alttaki şeritten başlayarak yukarı doğru açılırken açık palmetler yumurta mızrak ucu bezemesinin (ovolo) bulunduğu noktadaki mızrakların hizasından paralel olarak yükselen büyük yapraktan açılarak çoğalır. Palmetlerin alt yaprakları her iki formda da yana doğru açılırken uç noktalara doğru stilize edildiğinden bu bezemenin daha net görünür kılınmasını sağlar[307]. Bu tipe paralel örnekler bağlamında en yakın benzerlerden biri Sagalassos'tandır. Geç Hadrian - Erken Antoninler dönemine tarihlendirilen arşitrav bloğu bazilikada devşime malzeme olarak kullanılmıştır[308]. Bir diğer benzer örnek ise Perge'deki Hadrian Dönemi'ne tarihlendirilen[309] takta yer alan palmet bezemeleridir[310]. Sagalassos Yukarı Agora'da yer alan bir başka örnek ise hem plametler hem de tiyatronun arşitrav ve friz bloklarında karşımıza çıkan diğer bezeme şablonlarıyla neredeyse aynı özelliklere sahiptir. MS 160-180 yılları arasına tarihlendirilmiş[311] olan bu arşitrav friz bloğu Ksanthos örneğiyle **(Kat. No. 057)** oldukça önemli bir paralel benzerdir. Bir diğer benzer örnek ise Termessos Tiyatrosu'na ait 175-200 yıllarına tarihlendirilmiş[312] bir friz bloğudur. Bu örnekte de palmetler yumurta dizisinin aralarında bulunan mızrak uçlarına paralel olarak yerleştirilmişlerdir. Ksanthos Tiyatrosu'ndaki palmet bezemeleriyle karşılaştırılabilecek bir başka benzer örnek Kibyra Tiyatrosu'ndaki MS 3. yüzyıla tarihlendirilmiş olan bir örnektir[313]. Yine benzer özellikler taşıyan palmetlerin yumurta dizisinin arasındaki mızrak uçlarına paralel şekilde yerleştirilmiş olduğu MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilen bir örnek Tlos Tiyatrosu'nda karşımıza çıkmaktadır[314]. Bir başka benzer örnek yeni çalışmalar sonucunda ortaya çıkmış olan Rhodiapolis'ten Geç Hadrianus – Erken Antoninler Dönemi'ne tarihlendirilen[315] bir arşitrav bloğunda karşımıza çıkmaktadır.

[305] Cavalier, 2005: 58.
[306] (Kat. No. 057, 058, 059, 062, 064, 065, 066, 068, 069, 0,70, 072, 073, 074, 075, 077, 085, 089, 092, 093, 119).
[307] Cavalier, 2005: 58, Lev. 293, Res. 156.
[308] Vandeput, 1997: 83-88, Lev. 37-3.
[309] Vandeput, 1997: 86, Lev. 104-4.
[310] Cavalier, 2005: 59.
[311] Vandeput, 1997: 105; 277, Lev. 44.
[312] Ferrero, 1966: 33.
[313] Ferrero, 1966: 22, Res. 26.
[314] Cavalier, 2005: 59, Lev. 92, Res. 267; Akdağ, 2014: 43, Kat. No. 25.
[315] Kökmen-Seyirci, 2016: 170, Kat. No. 081.

Tiyatroya ait bloklar arasında bezeme özellikleri net olarak okunabilen bloklar arasında ikinci tip içine dâhil olan yedi blok tespit edilmiştir[316]. Bu bağlamda en iyi örnek tiyatronun parakene girişinin lentosundaki palmet bezemesi dizesidir. Bu tipteki palmet bezemesi özellikle 2. yüzyılda oldukça yoğun olarak kullanılmıştır. Benzer örneklerine Efes Celsus Kütüphanesi'nin entablatür bloklarında[317], 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilen Aspendos F2 çeşmesinde[318], Sagalassos Yukarı Agorada'ki çeşme yapısının (MS 160-80) kornişlerinde[319], 211-212 yıllarına tarihlendirilen Hieropolis Tiyatrosu'nda[320] rastlanmaktadır.

Bütün arşitrav, arşitrav-friz ve korniş bloklarının (ikinci gruba dâhil olanlar) taç bölümlerinde İyon kymation bezemesi, yumurta dizisi, ok ucu ve mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Tiyatroya ait bloklardaki bu bezemelere en yakın benzer örneklerine MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilen Perge Agorası'nın frizlerinde[321], MS 160-170 yıllarına tarihlendirilen Milet'teki Faustina Hamamı'nın kornişlerinde, Smyrna Agorası'nın portikosundaki kornişlerinde ve MS 178 yılındaki deprem nedeniyle yıkılan ve yeniden onarılan Hieropolis Tiyatrosu'nun kapı lentolarında[322] rastlanmaktadır. Tlos Tiyatrosu'ndaki arşitrav bloklarının taç bölümleri de benzer İyon khimation bezemesiyle dekore edilmiştir[323]. Erken Antoninler Dönemi'ne tarihlendirilen Rhodopolis'ten bir arşitrav bloğunda da benzer khimation bezemesi görülmektedir[324].

Arşitrav-friz bloklarının üzerindeki inci-boncuk dizeleri de bizlere önemli veriler sunmaktadırlar. İnci-boncukların oldukça sık bir şekilde yerleştirildikleri, örgelerin birbirinden ve zeminden tam kopmamış oldukları görülmektedir. Özellikle üçüncü faskia ile arşitrav tacını ayıran boncukların uzunluğu 0.075 m'ye ulaşmaktadır. Severuslar Dönemi'ne tarihlenen yapıların mimari parçaları üzerinde, boncukların Hadrianus ve Antoninler Dönemi'ne tarihlenen yapılardaki boncuklardan daha uzun yapıldığı, incilerin ise genişlediği net bir şekilde görülmektedir[325]. Parçalar üzerinde yer alan boncukların oval ve iğ formunda

[316] (Kat. No. 056, 058, 059, 060, 120, 133, 153).
[317] Strocka, 1978: 893-900, Lev. 281-288.
[318] Kramer, 1983: 145-166.
[319] Vandeput, 1997: 105; Cavalier, 2005: Lev. 84 Res. 242.
[320] Ferrero, 1966: 59-67.
[321] Mansel, 1975: 76-79; Cavalier, 2005: 60, Lev. 83, Res. 238.
[322] Ferrero, 1966: 65, Res. 111.
[323] Tlos Tiyatrosu'nun arşitrav blokları için bk. Akdağ, 2014: 39-40, Kat No. 10.
[324] Kökmen-Seyirci, 2016: 170, Kat. No. 081.
[325] Ward-Perkins, 1948: 72 vdd. Lev. 78; Koçel-Erdem, 1996: 202 vd.; Türkmen-Peker, 2013: 153, Res. 7; Seçilmiş birkaç örnek için bkz.: Smyrna Agorası Portikosu için bkz.: Naumann ve Kantar, 1950: 82, Lev. 24c-d; Strocka, 1981: 21, Res. 60; Yegül, 1986: Res. 368; Vandeput, 1997a: Lev. 119,1; Cavalier, 2005: Lev. 88 Res. 253; Sagalassos Hamamı yakınındaki kapı için bk. Vandeput, 1997a: Lev. 60, 62.1; Perge Nymphaionu için bk. Yegül, 1986: Res. 359; Vandeput, 1997: Lev. 110,1-3; Gliwitzky, 2010: Res. 31, 33, 35; Side Nymphaionu için bk. Gliwitzky, 2010: Res. 141-151; Sardes Hamam Gymnasium Yapı Kompleksi için bkz.: Yegül, 1986: Res. 355; Vandeput, 1997: 150 Lev. 112.2; Balboura Nymphaionu arşitrav friz bloğu için bk. Coulton, 2012: 183 vd. Res. 17.9.

yapılmış oldukları dikkat çekmektedir. Benzer inci-boncuk işlenişine sahip örneklerle Rhodiapolis Asklepios-Hygieia Tapınağı yakınlarında ele geçen arşitrav bloğu parçaları[326], Perge Tiyatrosu arşitrav-friz bloğu[327], Side Agorası arşitrav-friz bloğu[328] üzerlerinde karşılaşmaktayız.

Yumurta-mızrak ucu bezeklerinde yumurtaların geniş bir oygu ile kabuktan ayrıldıkları görülmektedir. Yumurta bezeğini her iki yanda çevreleyen kabuklar, altta yer alan silme ile bütünleşerek, "( )" parantez formunda, bağımsız birer örge halini almıştır. Oldukça aralıklı bir şekilde yerleştirilmiş olan yumurta dizileri arasında düz sırtlı, çubuk formlu mızrak uçları yer almaktadır. Yumurta-mızrak ucu dizisinde, dizilimi oluşturan örgelerin aralıklı ve birbirinden bağımsız olarak aynı profil üzerinde yer almaları özelliği Severuslar Dönemi özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır[329]. Rhodiapolis Asklepion Yapı kompleksinden ele geçen korniş parçaları üzerinde simaya geçiş bölümünde yer alan yumurta-mızrak ucu bezekleri arasında bezeklerin birbirinden kopuk yapısı ve kabukların altta yer alan incilerle bütünleşmesi sonucunda ayrı birer örge halini almış olmalarıyla benzer özellikler sergilemektedirler[330]. Bezemeler üzerinden yapılan genel gözlemler çoğunluğunun Severuslar Dönemi'ne ait olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda özellikle Tlos Tiyatrosu'nun bezeme düzeni ile oldukça benzerlikler hakimdir. Bu benzerlikler üzerine Cavalier çok daha yoğun bezeme düzenine sahip olan Tlos Tiyatro'sunda çalışan atölye ve ustaların Ksanthos'ta da eserler üretmiş olabileceklerini vurgulamıştır[331]. Bunun yanı sıra; Yumurta ve çanağın formu, yumurta-çanak ilişkisi ve yanlarda yatay ipçiklerle çanaklara bağlanan, vurgulu bir oku ucu formu yansıtmayan ok uçlarının yakın stil özellikleri; Iasos Agorası[332], Perge F3 Nymphaionu[333] ve Sagalassos Antoninus Pius Tapınağı[334] ve bazı Patara temsillerinde[335] olduğu gibi Geç Hadrianus ve Erken Antoninuslar dönemlerine ait binaların üst yapı elemanlarında karşımıza çıkmaktadır.

Ters-düz dizilimli açık-kapalı palmetlerden oluşan anthemion kuşaklarının İonia ve Pamphylia'dan aktarılan biçimsel özelliklerin birleşimi olarak görülmektedir. Antoninuslar

[326] Kökmen-Seyirci, 2016: 165-166, Kat. No. 074-077. 079. 117-120.
[327] Bezemelerin stilistik analizine göre ilk evresi Geç Antoninler – Erken Severuslar Dönemi'ne, ikinci evresi ise Erken Severuslar Dönemi'nden, Orta Severuslar Dönemi'ne kadar tarihlendirilmektedir. Bk. İnan v.d., 2000: 299 vdd.; Köster, 2004: Lev. 134.2, 135.1; Türkmen, 2007: Kat. No. 104.
[328] Köster, 2004: Lev. 136.2.
[329] Karaosmanoğlu, 1996: 55.
[330] Kökmen-Seyirci, 2016: 210, Kat. No. 218-219, 222, 225.
[331] Cavalier, 2005: 188.
[332] Laviosa, 1978: 1095, Lev. 345.2; Strocka, 1981: Res. 52; Karaosmanoğlu, 1996: 43, Lev. 24 b; Köster, 2004: Lev. 119.2.
[333] Gliwitzky, 2010: Res. 333–335.
[334] Karaosmanoğlu, 1996: 43, Lev. 25 a; Vandeput, 1997: 144, Lev. 34.2.
[335] Şahin, 2017: 156, Kat. No. 95-98.

Dönemi'nde kullanılmaya başlanan bu dizilimin özellikle Severuslar Dönemi'nde akanthuslaşmış palmetlerle yaygınlaştığı görülür[336]. Bu tip akanthuslaşmış yaprakların erken tarihli örneklerinden biri Stratonikeia Kuzey Kapısı, Hierapolis Tiyatrosu ve Apollon Tapınağı"nda görülebilmektedir[337]. Ksanthos örneği Kat. No. 113'te bulunan akanthuslaşmış açık palmetlerin tek bir eksen yaprağından çıkan çok parçalı ve aşağı sarkık yaprak uçları, palmetler arasındaki kaplama yapraklı kıvrık dallar ve genel şablon olarak yakın benzerlikteki örnekler Laodikeia Bazilikası"nda[338], Patara'da[339] ve Side Nympahaeionu"nda[340] Geç Severuslar Dönemine tarihlendirilmektedir. Kat. No. 113 geison-sima bloğu da bu süreç içinde değerlendirilmektedir.

Arşitrav ve arşitrav-friz blokları üzerinde yaptığımız anolojik karşılaştırmalar arşitrav bloklarının gerek işçilik, gerekse de dönemsel teknikler bağlamında Geç Hadrianus – Erken Antoninler, Geç Antoninler ve Severuslar Dönemleri'nin ürünleri olduklarını ortaya koymaktadır. Bu veriler Ksanthos Tiyatrosu'nun Roma İmparatorluk Dönemi sekenesinin MS. 2. yüzyılda inşa edilmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda skenenin ikinci yüzyıl içinde tam olarak ne zaman inşa edilmiş olduğuna dair bazı argümanlarda bulunmak gerekir.

Bu noktada eldeki en erken veriler Geç Hadrianus – Erken Antoninler Dönemi'ni İşaret etmektedir. Bu noktada MS 141 yılında tüm Likya'yı etkileyen büyük deprem ve Rhodiapolisli Euergethes Opramoas'ın yaptığı yardımlar oldukça önemlidir. Opromoas'ın Ksanthos Tiyatrosu'nun onarımı için toplamda otuz bin dinar yardım yaptığı bilinmektedir[341]. Bu noktada yapının İmparatorluk Dönemi'ndeki ilk evresi Erken Antoninler Dönemi'nde inşa edilmiş olmalıdır. 141 depreminin yaratmış olduğu yıkıcı etki düşünüldüğünde Hellenistik Skenenin oldukça zarar görmüş olmuş olmalıdır ve yerine yeni bir sahne binası inşa edilmiş olmalıdır. Geri kalan blokların Geç Antoninler ve çoğunlukla Severuslar dönemlerine ait olması yapının Geç Antoninler Dönemi'nde kısmi tamiratlar geçirdiğini, Severuslar Dönemi'nde ise neredeyse tamamen yenilendiğini göstermektedir.

Tüm yapılan bu değerlendirmeler sonucunda skenenin Antoninler Dönemi'nde yeniden inşa edilmiş olduğunu söyleyebiliriz. Ancak yapı içinde farklı dönemlerde eklenmiş skeneye bağlı mekânlar mevcuttur. Bunlardan biri paraskene eklemesidir. Paraskene eklemesinin güney cephesine açılan kapının lentosunda şerit şeklinde açık ve kapalı palmet

[336] Başaran, 1995: 141.
[337] Başaran, 1995: 126-127, Lev. 37 b–d.
[338] Ginouvès, 1969: Lev. 52; Başaran, 1995: Lev. 38 b.
[339] Şahin, 2017: 168, Kat. No. 113.
[340] Başaran, 1995: 136-137, Lev. 31 b.
[341] Cavalier – des Courtils, 2010:412 vdd.

sırasından meydana gelen bir dekor düzenine sahip anthemion bezemesi yer almaktadır. Bu bezeme still özelliklerine göre Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilmektedir ve en yakın örmeklerine Tlos Tiyatrosu'nda rastlanır[342]. Bu noktada paraskenenin ilk inşa tarihi Severuslar Dönemi olmalıdır ki bu, paraskenenin ilk inşası Antoninler Dönemi'ne tarihlendirilen skeneye bir sonraki evrede eklenmiş olduğunu göstermektedir. Bu eklenmenin nedeni olarak da caveanın her iki yöndeki tonozların eklenerek genişletilmesini öne sürebiliriz[343]. Çünkü özellikle bu genişletme bağlamında doğu tonozun kuzey yönde oturmuş olduğu ayak paraskenenin güney duvarını teşkil etmektedir. Bu noktada paraskene tonoz tasarısı ile bağlantılı olarak inşa edilmiş olabilir.

4.4. III. Yapı Evresi (Arenaya Dönüşüm)

Sahne binasının gözle görülebilir net evrelerinden biri de yapı arenaya dönüştürüldüğü anda gerçekleştirilmiş mimari değişikliklerdir. Yapılan en fazla değişikliğin proskene bölümünde meydana gelmiş olduğu net olarak izlenmektedir. Proskenenin kapıları dolgu malzeme ile doldurularak kapatılmıştır. Hyposkenenin merkezindeki üç giriş ile bu üç girişin karşısındaki proskene duvarının iç kısmı da iki paralel duvar ile kapatılmıştır. Pulpitumu taşıyan orijinal hatıl yuvalarının üzerine bu dönemde daha yüksekte yer alan yeni hatıl yuvaları işlenmiştir.

4.4.1. Yapı Evresine Ait Değişikliklerin Tanımı

4.4.1.1. Proskenedeki Değişiklikler

Proskeneye girişi sağlayan yedi kapıdan en doğu, en batı ve merkezdeki kapıların haricindeki diğer dört kapının girişleri günümüzde dolgu malzeme ile kapatılmış durumdadır. Ancak Ksanthos Tiyatrsosu ile ilgili olarak yapmış olduğu yayınında E. Frezouls, proskenedeki kapıların hepsinin kapalı olduğunu belirtirken açık olan kapıların neden günümüzde açık oldukları ile ilgili olarak herhangi bir bilgilendirme yapmamaktadır[344]. Bu bağlamda bu duruma neden olarak düşünülmesi gereken en önemli husus sahne binasının üzerine yıkılmış olan mimari blokların orkestraya transferi olmalıdır ki bu noktada kapılardan bazılarının mecburi olarak açılması gerekmiş olabilir. Dolayısıyla yapı arenaya

[342] Cavalier, 2005: 213.
[343] Bilindiği üzere Severuslar Dönemi'nde refah düzeyinin artmasıyla üm Anadolu'daki Roma kentlerinde yoğun bir yeni inşa faaliyet süreci gerçekleşmiş ve buna bağlı olarak Likya ve çevre bölgelerdeki birçok sahne binasının bezeme düzeni bu dönemde yapılmıştır. Bk.Özdilek, 2016: 177.
[344] Frezouls, 1990: 882.

dönüştürülürken kapıların tamamının kapatılmış olduğunu düşünmek daha doğru olur ki benzer örneklerde de durum aynıdır[345].

Fot. 4. 7. Kapatılan Proskene Kapıları. (A. Dönmez)

Bu uygulamaların özellikle venationes ve hayvan dövüşlerinde arenayı tamamen kapatılarak hayvanların kaçmasını önlemek için yapıldığı bilinmektedir. Kapılar kapatılırken iki söve arasındaki eşiklerinin üzerine Ksanthos'un yerel ve kolay kesilebilen kireç taşından bloklar yerleştirilmiş ve sonrasında bu blokların aralarına küçük moloz taşlar sıkıştırılarak sağlamlaştırılmışlardır. Bloklardan bazılarının üzerinde yükseltilen cavea parapet duvarının üzerindekiyle benzer olarak kırmızı ve beyaz renkli boyalar bulunan sıva parçaları yer almaktadır **(Lev. 128 a-d, 129 a-d)**. Günümüzde kapalı olan merkezdeki beş kapı girişinin arkasına, yani proskene duvarının iç kısmına yaslanır şekilde bir destek duvarı inşa edilmiştir. Küçük boyutlu taşlar ve yoğun harç ile örülmüş duvarın uzunluğu 14,70 m, yüksekliği ise yaslanmış olduğu proskene duvarının var olan yüksekliğine eşit olarak 0,70 m'dir. Duvarın kalınlığı ise 0,65 m'dir. Tam merkez kısımda yer alan ve günümüzde açık olan kapı girişinin olduğu yerde duvarda da açıklık var gibi gözükse de aslında duvarın devam ettiği eşiğin bitimindeki duvar izinden duvarın devam ettiği görülmektedir.

4.4.1.2. Hyposkenedeki Değişiklikler

Hyposkene bölümünde yer alan merkezdeki üç girişin önü uzun bir duvar ile kapatılmıştır. Moloz taş dolgu ve yoğun harç ile örülmüş duvarın uzunluğu 14,70 m, kalınlığı ise 0,65 m'dir. Duvarın en yüksek noktası 1,60 m'dir. Bu duvar güneyinde yer alan proskene duvarının iç kısmıyla temas halindeki geç dönem duvarının tam paralelinde yer almakta ve gerek uzunluk ölçüleri gerekse de malzme ve işçilik özellikleriyle oldukça benzerdir.

[345] Bu uygulamaların özellikle venationes ve hayvan dövüşlerinde arenayı tamamen kapatılarak hayvanların kaçmasını önlemek için yapıldığı bilinmektedir: bk. Isler, 2017: 765.

Hyposkenenin en doğu ve en batıdaki postskene odalarına ulaşımı sağlayan iki girişi ise bu mimari dönüşüm sırasında değişikliğe uğramamıştır.

Fot. 4. 8. Kapatılan Proskene ve Hyposkene Girişleri. (A. Dönmez)

4.4.1.3. Scaenae Fronsdaki Değişiklikler

Bu değişim ve dönüşüm süreci bağlamında skene çok fazla etkilenmemiştir. Skene duvarının önünde yer alan sütunları taşıyan podyumlar sökülmeden bırakılmıştır. Ancak pulpitumda bir takım değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Pulpitumun orijinal hatıl yuvararının üzerinde yer alan columnatioların en alt silmelerinin ön kısımlarınına yeni hatıl yuvaları işlenerek pulpitum yükseltilmiştir. Bu yeni pulpitumun proskene zemininden yüksekliği eskisinden 0,35 m daha yüksekte yer almak kaydı ile 2,85 m'dir. Bu değişikliler esnasında columnatiolar sökülmeden olduğu gibi bırakılmışlardır. Ayrıca hyposkene önüne örülmüş karşılıklı duvarlar ile pulpitum alttan desteklenmiştir.

4.4.1.4. Postskenedeki Değişiklikler

Postskene bölümünde yapılan en önemli değişiklik hyposkene girişlerinin kapatılması sonucunda merkezdeki üç postskene odasına ulaşılamaz duruma gelinmiştir. Bu noktada yalnızca en doğu ve en batıdaki odalar kullanılır halde bırakılmıştır.

4.4.2. Değerlendirme ve Rekonstrüksiyon Üzerine Düşünceler

Sahne binasında yapılan değişiklikler oldukça önemlidir. En doğu ve en batı girişlerin dışındaki diğer tüm kapıların kapalı olması venationes bağlamında hayvanların hem arenadan kaçmasını hem de bu kapalı alanlarda muhafaza edilmesini sağlamış olmalıdır[346].

[346] Proskenenin girişleri kapatılarak hyposekene ve postskenede gladyatörler ve hayvanlar için servis mekânları oluşturmak tiyatrolar arenalara dönüştürülürken yapılan düzenlemelerdendir: Bieber, 1961: 252-253; Ferrero, 1990: 70-71, 141, 146, 160-161; Coleman, 1993: 57; Sear, 2006: 43-44, 112.

Hyposkenenin merkezinde yer alan üç girişin kapatılarak hyposkenenin güçlendirilmesi olgusu her ne kadar su gösterileri için yapılan düzenlemelerde[347] karşımıza çıkmış olsa da orkestradaki büyük su tahliye kuyusu ve su künkleri dışında alan su gösterileri için uygun bir mimari düzene sahip değildir. Batıdaki pseudo parodostan orkestraya uzanan su künkleri venationes ve gladyatör mücadeleleri sonrasında arena merkezindeki kan ve diğer kalıntıları temizlemek için kullanılmış olmalıdır. Oldukça büyük olan su tahliye mekanizması da tiyatronun Likya Akropolü ve Batı Agora arasında kalan çukur bir alanda yer almış olması nedeniyle güçlü yağmurların ardından alanın su ile dolmasını engellemek amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda hyposkenenin merkezindeki odaları kapatan duvarın yapılmasının amacı da buradaki oda sayısını azaltarak hayvanların kontrolünü sağlamak olmalıdır. Sahnedeki podyumların sökülmemiş olması ve pulpitumun yükseltilmiş olması bu dönem de arenadaki gösterilere eş zamanlı olarak sahnede de hala bir takım gösterilerin devam ettiğini göstermektedir[348].

Tüm değerlendirme ve karşılaştırmalar Ksanthos ve Patara'daki düzenlemelerin Patara'daki tirübün olgusu dışında, işçilik, malzeme kullanımı, tasarı ve plansal açıdan oldukça yakın ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda her iki tiyatronun orkestrası da birbirine yakın tarihlerde benzer planlamalar kapsamında arenaya dönüştürülmüş olmalıdır[349].

Ksanthos Tiyatrosu'nun arenaya dönüştürülmesi ile birlikte özellikle oldukça yüksek olan parapet duvarı sayesinde en kanlı hayvan dövüşleri için uygun bir yapıda olması nedeniyle Likya bölgesi tiyatroları bağlamında oldukça önemli bir konuma sahip olmuş olmalıdır. Bunun yanı sıra batı bölümdeki geniş pseudo parodos bu dönemde gerçekleştirilen gösterilerin akıcılığını arttırması bakımından artı bir mimari özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

---

[347] Özellikle kolymbethra düzenlemelerinde venationes için kazılan orkestra çukurunun duvarlarından yararlanılır ve hyposkenenin ön yüzüne su basıncına karşı sağlamlaştırmak için duvar örülürdü ve böylelikle bir havuz oluşturulurdu. Bk. Ferrero, 1988: 72; Sear, 2006: 43-44; Myra, Hieropolis, Ephesus ve Miletos tiyatrolarının cepheleri bu uygulama ile kalınlaştırılmıştır: Ferrero, 1988: 72; Ancak koleymbetra uygulamalarına ilişkin olarak eldeki veriler çok net olmadığı için kesin yargılara varmak olmaz: Ferrero, 1988: 72.

[348] Bu dönüşüm uygulamaları yapılırken genellikle iki yol izleniyordu, bunlardan ilki; sahne binasının bir bölümü columnatio dâhilinde sökülür ve bu noktalara oturuma alanları yerleştirilerek böylelikle bir amphitiyatro benzeri yapı ortaya çıkarmak olurdu. Bu uygulamada artık sahne işlevini tamamen kaybederdi. İkincisinde ise proskenenin bazı kapıları kapatılır ancak columnatio sökülmeden bırakılırdı ki bu düzenleme arenadaki gösterilerle eş zamanlı olarak sahnenin işlevinin de devam etmesini sağlamaya yönelik olmalıdır: Sear, 2006: 43.

[349] Peschlow, Patara Tiyatrosu'nun koruma duvarının yanlara doğru açılmasının seyirciler için arenadaki oyunları izlemede güçlükler ortaya çıkardığını belirtmiştir. Ksanthos örneğinde ise bu durumun daha fazla oturma sırası sökülerek çözülmüş olduğunu ve dolayısıyla da Patara'daki bu olumsuz planlamadan tecrübe edinilmiş olarak Ksanthos'taki duvarın Patara örneğinden sonra yapılmış olabileceğini belirtmiştir bk. Piesker ve Ganzert, 2012: 202 vdd.

BEŞİNCİ BÖLÜM
MALZEME, TEKNİKLERİ, İŞÇİLİK VE SİSTEMLER

5.1. Malzeme

Tiyatroda gerçekleştirilen detaylı tanımlamalar üzerine yapıda birbirinden farklı taş türlerinin kullanılmış olduğu anlaşılmıştır. Malzeme bağlamında en çok kullanılan taş türü tüm Likya coğrafyasının genelinde yoğun olarak tercih edilen yerel kireç taşıdır. Kireç taşının yanı sıra, mermer, granit ve kentin kendine özgü kolay kesilebilen kumlu kireç taşı da kullanılmıştır. Likya antik mimarisinde kireç taşı özellikle cadde ve yapılarda kullanılırken, sütun, firiz ve başlıkların yapımında ise mermer ya da granit yoğun olarak tercih edilmiştir[350]. Tiyatronun caveasında, Likya tiyatrolarının cavealarının hepsinde olduğu gibi[351] kireç taşı malzeme kullanılmıştır. Ancak Hellenistik Dönem caveasında kullanılan malzeme Ksanthos Antik Kenti'nin kendine özgü yerel kireç taşıdır **(Lev.130a)**. Kentin ana kayası kolay kesilebilen kireçli bir kalkere sahiptir. Hellenistik Döenem caveanın da özellikle kolay parçalanabilen yapısı bu türle oldukça benzer özelliklere sahiptir **(Lev.130b)**. Bu noktada özellikle 1 no.lu postskene odasının kuzeyinde yer alan ana kaya kesitinin yüzeysel formu ve taş yapısı Hellenistik caveaya ait olan blokların taş yapısı ve türü ile birebir aynıdır. Dolayısıyla bu malzemenin kentin yakınlarında yer alan bir ocaktan temin edilmiş olması muhtemeldir.

Tiyatronun İmpratorluk Dönemi'ne tarihlendirilen mimarisinde ise birbirinden farklı taş türleri tercih edilmiştir. Cavea, scaenae frons ve hyposkene duvarlarında kireç taşı tercih edilmiştir. Bu tür kireç taşı ise yine kent içindeki dikme anıtlarda kullanılan kireç taşının cinsi ile aynı özellikler göstermesi nedeniyle Arkaik Dönem'e kadar uzanan bir kullanım geçmişine sahip olmakla birlikte son olarak Bizans Dönemi'nde karşımıza çıkmaktadır[352]. scaenae fronsta kullanılan malzeme türleri ise birbirinden farklılık teşkil etmektedir. Sütunlarda yeşil kayaçlı, kahverengi damarlı mermer ile granit, başlıklar ve arşitrav bloklarında kireç taşı, arşitrav-friz ve friz blokları için ise granit tercih edilmiştir.

5.2. İnşa Teknikleri ve İşçilik

Cavea genel anlamda merkez ve batı yönlerden ana kayaya yaslanmış olmakla birlikte doğu yönünün büyük bir çoğunluğu tonozlar üzerinde yükselmektedir. Cavea, temel olarak

[350] Aktaş, 2013: 57
[351] Özdilek, 2016: 171.
[352] Alparslan, 2000: 32.

baktığımızda, ana kayanın ötesinde olan kısımlarda doğrudan kırmızımsı renkte ve içinde küçük kireç parçalarının bulunduğu sıkıştırılmış sert bir dolgu toprağının üzerine oturmaktadır. Orkestrada yaptığımız sondaj kazıları dolgunun yaklaşık 2 m derinliğe sahip olduğunu göstermektedir[353]. Her ne kadar birçok Likya tiyatrosunda[354] sertleştirilmiş dolgu üzerine sağlamlaştırmak için temel blokajları kullanılmış olsa da burada temel blokajları yer almamaktadır **(Lev. 63a-b)**. Özellikle podyum duvarı inşa edilirken birçok farklı teknik uygulama yapılmıştır. Roma İmparatorluk Dönemi caveasının ön altı sırası sökülmüştür. Bu sökme işlemi bağlamında batı ve doğu yönde uzanan analemmata da kemerli bölümlere kadar sökülerek cavea geri çekilmiştir[355]. Aynı şekilde Hellenistik caveanın da temel blokları doğrudan dolgu toprağının üzerine oturmaktadır. Ancak bazı bölümlerde iki sıra üst üste duvar bloğu görülen bu tekniğin amacı yalnızca yapının kot hizasını eşitlemek içindir.

Yapının hem Hellenistik hem de Roma İmparatorluk Dönemi analemmatası tamamen sökülmüş halde olduğu için bu noktalar üzerinde teknik ve işçilik bağlamında değerlendirmeleri sadece ele geçen bazı veriler üzerinden yorumlayabiliriz. Bu noktada özellikle yükseltilen koruma duvarının içinde çok sayıda düz, dikgörtgen kesimli ve anathyrosisli bloklar yer almaktadır. Bu blokların birçoğu özellikle carceres odasının cephe duvarında kullanılmıştır. Ayrıca daraltılan analemmatanın yan duvarlarında da benzer bloklar yer almaktadır. Yaptığımız gözlemler üzerine bu blokların analemmatadan sökülerek bu alanlarda kullanılmış olduğu düşünülmektedir **(Lev.131a-b)**. Ayrıca Likya Bölgesi'ndeki birçok tiyatro yapısının analemmatası iyi işçilikli bloklarla isodomik ve atkılı isodomik teknikte inşa edilmiştir[356]. Dolayısıyla İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilen analemmatada atkılı isodomik tekniğin uygulanmış olduğu öne sürülebilir[357]. Yine aynı döneme tarihlendirilen çevre duvarında ise caveanın oval dönüşü nedeniyle daha sağlam bir statik sağlayacak olan polygonal tekniğin tercih edilmiş olduğu gözlemlenmektedir. Ancak çevre duvarının doğu ve batı yönünde kullanılan polygonal teknikte işçilik farklılığı göze çarpmaktadır **(Lev.132a-b)**. Batı yöndeki polygonal blokların yüzeyi oldukça kaba bırakılmış rustik-polygonal teknikte olmakla birlikte, bazı bloklarda şerit boyunca keski izleri takip edilmektedir. Blokların kenar işçilikleri oldukça aşınmış olmasına rağmen gönyelidir[358]. Doğu yöndeki çevre duvarı ise tamamen düz yüzeyli olarak bırakılmıştır. Bu farklılığın nedeni batı

[353] Ferrero zeminin kaymasını önlemek için sıkıştırılmış toprakla bir dolgu oluşturulduğunu vurgulamaktadır: Ferrero, 1990: 36.
[354] Örn. için bk. Özdilek, 2012: 80.
[355] Bu sökme işlemi ile geç dönem caveasının dizaynı ve teknik faaliyetleri "3.4.1.1.1. Duvarın İnşa Aşaması" adlı başlıkta detaylı olarak anlatılmıştır.
[356] Özdilek, 2016: 168. Letoon, Patara ve Tlos tiyatrolarının analemmatası atkılı isodomik tekniktedir.
[357] Örn. İçin bk. Özdilek 2012: 81.
[358] Erdoğan 2017: 43.

yönün görünürde olması, doğu yönün ise vomitorium ile çevreli olduğu için dışarından görülmeyeceği nedeniyle düz bırakılmış olmalıdır[359].

Yapının arenaya dönüştürülmüş olduğu son evresinde ise analemmatada oldukça düzensiz bir teknik ve işçilik göze çarpmaktadır. Analemmatanın yanı sıra vomitorium girişi ve duvarlarında da benzer teknik ve işçilikle karşılaşılmaktadır **(Lev.132a)**. Duvarda kullanılan blokların çoğu birbirinden farklı boyutlarda ve düzensiz bir örgü tekniği tercih edilmiştir. Bu teknik cavea podyum duvarıyla oldukça benzerlik göstermektedir ki iki duvar da aynı dönem içinde örülmüştür. Uygulanan teknik, işçilik ve malzeme kullanımı bakımından Patara Tiyatrosu'nun cavea podyum duvarı Ksanthos'taki ile oldukça benzer özelliklere sahiptir[360]. Ayrıca bu düzensiz tekniğin ve işçiliğin en yakın benzeri yapının summa caveasının üzerine yükseltilen kastron duvarında karşımıza çıkmaktadır.

İma caveada yer alan klimaks blokları 3 farklı kesim tekniğiyle üretilmiş bloklardır. Sağ ve sol yönlere bakan yarım kesim bloklar ile düz oturma bloğunun birleşmesinden meydana gelen bloklar ve tam kesim bloklar U formunda merdiven basamaklarıdır **(Lev.132b)**. Diğer yarım kesim blok ise yukarıdan aşağı doğru bir sağ ve bir sol yan kesim olarak yerleştirilmişlerdir. Blokların boyutları birbirinden farklılık göstermektedir. Bazı noktalarda aralarda da tam kesim bloklar kullanılmıştır. Bu bloklar genelde Ima caveanın en üst bölümünde diazomaya açılan noktada yer almaktadır. Benzer tarzda teknik Pinara ve Patara tiyatrolarının klimakslarında karşımıza çıkmaktadır[361].

Skenenin sahip olduğu statik ağırlık dolayısıyla duvarların altında dolgu blokaj temel blokları yer almaktadır. Ancak bu bloklar yalnızca 0,40 m yüksekliğinde olmakla birlikte dolgunun sertliği nedeniyle daha derine blokaja gerek duyulmamıştır.

Skenede yaptığımız gözlemler sonucunda hyposkenede statik sağlamlığın arttırılması yönünde en alt sıradan başlayarak yüksekliği azalan dört blok sırasından oluşan bir duvar örgüsünün tercih edilmiş olduğu görülmektedir **(Lev.133a)**. Örgü tekniği içinde sıraların yüksekliği aynı olsa bile blokların genişliklerinin birbirinden farklılık göstermektedir. Genelde isodomik bir tekniğin hakim olduğu izlense de bazı noktalarda trapezoidal tekniğin de kullanılmış olduğu görülmektedir. Blokların birbirleriyle birleştikleri derz kıyıları tıraşlanmış çerçevelerle kuşatılmıştır. Mimaride "Su"[362] olarak adlandırılan bu bezeme

[359] Ksanthos'un polygonal işçilikli duvarları için bk. Erdoğan, 2017.
[360] Piesker ve Ganzert, 2012: Lev. 44 a-c.
[361] Piesker ve Ganzert, 2012: 68, Res. 81.
[362] Almanca "Randschlag" olarak adlandırılan bu taş işçiliği yoğun olarak kullanılmıştır. Teknik üzerine daha detaylı bir bilgi için bk. Ginouves ve Martin, 1985: 133, pl. 35; Diether, 1990: 123; Eckert, 2000: 44-45; Habermayer, 1983: 77-80, 85; Höcker, 2008; Müller, 2005; Müller-Wiener, 1988: 78; Rudolph, 2009: 68-69; Scheidegger, 1994: 157.

sayesinde blokların anathyrosisleri birbirlerine daha bitişik bir halde birleşmektedir **(Lev. 133b).**

Hyposkene duvarının postskeneye bakan yönü ise ön cepheye göre oldukça faklı bir teknik ve işçilik özelliğine sahiptir. Bu kısımdaki bloklar daha karmaşık ve düzensiz bir örgü tekniğinde yerleştirilmişlerdir. Bloklarda su işçiliği uygulanmadığı için sağlamlaştırmak için yoğun harç malzeme kullanılmıştır **(Lev. 134a)**. Bu yöndeki teknik ve işçilik uygulaması postskene yan duvarları ve cavea podyum duvarıyla benzerlikler göstermektedir **(Lev. 134b)**. Duvarların içinde kullanılmış olan blokların üzerinde yaptığımız gözlemler çok fazla sayıda devşirme bloğun kullanılmış olduğunu ortaya koymuştur. Bunlardan bazıları en doğu yöndeki 1 no.lu hyposkene duvarında yer alan üzerinde akıtma kanalı bulunan bir sütun altlığı ile pulpituma ait hatıl yuvalarının bulunduğu iki bloktur **(Lev. 91-92).**

Postskenenin arka ve yan duvarları benzer polygonal teknik ve işçilik özelliklerine sahiptir. Ancak doğu yan duvardaki bloklar batı tarafa göre daha büyük bloklarla örülmüş olmakla birlikte daha güçlü bir statiğe sahiptir. Buna neden olarak bu duvarın üzerinde yer alan postskene giriş kapısının yer almış olması gösterilebilir. Bu noktada daha fazla bir ağırlık baskısı olduğundan bu noktadaki duvar diğer yöndekilere göre daha sağlam yapılmış olmalıdır **(Lev. 135a)**.

Hyposkenede kullanılmış olan benzer malzeme, işçilik ve teknik aynı şekilde paraskenede de karşımıza çıkmaktadır. İsodomik teknikte örülmüş olan duvarlarda da düzgün dikdörtgen kesimli, dış yüzeyleri çerçeveli ve derz çevresinde "randschlag" bezemesi uygulanmıştır. Özellikle parodos üzerindeki tonozun oturmuş olduğu ayak bölümünde yer alan güney duvardaki bloklar diğer yönlerdekilere göre daha büyük boyutlardadır. Bu tonozun statiğini güçlendirmek bağlamında uygulanmış bir tekniktir **(Lev. 135b)**. Teknik olarak baktığımızda ise bu noktada en karakteristik durumu duvar örgüsü sitilinde görmekteyiz. Paraskenenin güney yönüne bakan girişinde çok farklı bir teknik göze çarpmaktadır. Giriş kapısının her iki sövesi de ortadan birbirleri ile birleşen iki parça halindedir. Doğu yönde yer alan sövelerden alt kısımda yer alanı üst bölümünde yer alan ve doğuya doğru uzanan bir çıkıntıya sahiptir. Bu çıkıntı 0,30 m uzunluğunda ve 0,20 m genişliğinde olmak üzere dikdörtgen bir forma sahiptir. Söve bloğu bu şekilde paraskenenin bu yönde yer alan duvar bloklarının arasında kalmaktadır. Bu teknik sayesinde söve bloğunun sahip olduğu statik sağlamlık artmaktadır. Ancak karşı söve bloğunda böyle bir uygulama söz konusu değildir. Çünkü doğu yönde yer alan bu çıkıntılı sövenin üst bölümdeki tonoz ayağının tam altında kalmış olması nedeniyle sadece bu noktanın statik sağlamlığı arttırılmış olmalıdır **(Lev. 135b)**.

Tonozun güney ayağında kalan ve doğu analemmayı teşkil eden kısımda da aynı benzer duvar tekniği ve işçiliği gözlemlenir **(Lev. 136a)**. Öyle ki duvarın doğuya doğru devam eden bölümü ise statik ağırlığın az olması nedeniyle daha basit bir işçilik ve teknikte devam etmektedir.

Proskenede oldukça tahribata uğramış olduğu için ilk evresi ile ilgili olarak çok az bir bölümünden takip edilebilindiği kadarıyla pseudo isodomik bir tekniğin uygulanmış olduğunu söyleyebiliriz. Duvarda kullanılmış olan bloklar düz kesimli dikdörtgen bir forma sahip olmakla birlikte "randschlag" bezemesinin uygulanmış olması nedeniyle anathyrosisleri birbirine sıkı bir şekilde yaslanmaktadır. Proskenenin son evresine ait işçilik ise arena koruma duvarının inşasına benzer bir teknik ve işçiliğe sahiptir. Duvar üzerinde birçok devşirme bloğun kullanılmış olduğu gözlemlenmektedir.

5.3. Karakteristik Özellikler

Ksanthos Tiyatrosu'nun en karakteristik özelliği inşa edildiği alana göre şekillendirilmiş olan planıdır. Caveanın inşa ve planlaması her nekadar klasik tiyatro mimarisinde uygulanan tekniklere benzer olsa da sahne binasının planlaması oldukça farklı bir mimarinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Batı Agora'nın güney sınırını teşkil eden ve skenenin yaslanmış olduğu derin yükseltinin caveaya paralel bir şekilde uzanmıyor olması nedeniyle, caveaya paralel inşa edilmiş olan skene duvarının arasında kalan postskene bölümü batıdan doğuya doğru gidildikçe daralma göstermektedir. Bu bariz daralma sonucunda ortaya trapeze yakın bir planlama çıkmaktadır.

Yapının sahip olduğu bir diğer karakteristik özelliği batı yöndeki pseudo parodostur. Tiyatronun batı yönünün yüksek bir kayalığa yaslı olması nedeniyle büyük ihtimal ile Hellenistik Dönem'de merdivenlerle inilen bir parodosa sahip olabilir. Ancak Roma İmparatorluk Dönemi'nde, hem cavealarda yapılan kapasite artışı hem de gerek simetrik kaygılar bağlamında batı parodosun tam karşı noktasına denk gelen bu alan üzerinde tıpkı batı parodosun mimarisine benzer bir mimaride tonozlu bir üst örtü yapılmıştır. Dolayısıyla burada büyük bir oda tarzında mekân ortaya çıkmıştır.

Bir başka karakteristik özellik skenenin batısında yer alan paraskenedir. Doğu yönde yer alan pseudo parodosa benzer olarak buradaki yükselti nedeniyle doğu paraskene ile aynı ölçülere sahip bir mimari uygulamada bulunmak mümkün olmamıştır. Bu bağlamda yükseltinin hizasından doğu paraskenenin en üst noktasının son bulduğu noktaya kadar olan bölümün yüksekliğine eşit olacak yükseklikte bir pseudo paraskene inşa edilmiştir. Aynı

zamanda çatı rekonstrüksiyonunun yerleşmesi için oldukça gerekli olan bu mekân planlama bağlamında oldukça karakteristik bir dizayna sahiptir.

5.3.1. Gözlemlenen Kalite Farklılıkları ve Yapımı Tamamlanmamış Bölümler

Yapının birçok bölümünde kalite farklılıkları net olarak gözlemlenebilmektedir. Bu farklılıklar özellikle yapının insanlar tarafından görünen ve görünmeyen noktaları bağlamında uygulanmış olan işçilik ve mimari bezeme uygulamaları yönünden kendini göstermektedir. Caveada kendini gösteren en temel kalite farklılığı çevre duvarlarındaki polygonal işçilikte gözlemlenmektedir. Batı yönde uzanan ve dışarıdan net bir şekilde görünen çevre duvarı rustik-bosajlı bir işçiliğe sahipken doğu yönde tonozların ve vomitoriumun kapatmış olduğu için dışarından gözükmeyen poygonal duvar ise düz ve sade bir işçiliğe sahiptir.

Skenedeki farklılıklar bağlamında baktığımızda hyposkenenin cephe duvarı düzgün işçiliğe sahip bir örgü tekniğine sahipken duvarın postskene kısmına bakan kuzey yüzü ise dışarıdan görünmediği için oldukça basit bir işçilikte inşa edilmiştir. Aynı durum proskene duvarının ön ve arka cepheleri için de geçerlidir. Bu şekilde benzer bir uygulama paraskene binasının duvar işçiliğinde de karşımıza çıkmaktadır. Paraskenenin güney ve doğu yöndeki cephe duvarları dikdörtgen kesimli bloklar ile isodomik teknikte düzgün bir şekilde örülmüş bir işçiliğe sahipken yapının görünmeyen kuzey duvarı oldukça basit işçiliğe sahiptir.

Bir diğer işçilik ve kalite farklılığı paraskenedeki çift yönlü lentolarda karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda proskeneye açılan kapıda yer alan sövelerin ve lentoların her iki yönü de düz, sade bir şekilde bırakılmışken parodosa açılan kapının dış cephesi lentosunun üzerinde anthemion bezemesi yer alacak şekilde dekore edilmiştir. Ancak bu girişin yapının içine bakan yönü de dışarıdan görünmediği için bezemesiz ve sade bırakılmıştır **(Lev. 136b)**.

5.3.2. Tespit Edilen Atölye ve Okullar

Likya ve çevresindeki komşu bölgeler bağlamında antik dönem mimari bezeme çalışmaları oldukça sınırlıdır. Bu nedenle özellikle mimari bezemeli bloklar üzerinden atölye ve okul tespit etmek elbetteki eldeki veriler bağlamında henüz tam olarak mümkün gözükmemektedir. Yapılan yorumlamaların gerçekten bir temele oturabilmesi için öncelikle Likya ve yakın çevresinde yer alan kentlerde bu alandaki çalışmaların belli bir seviyeye ulaşması gerekmektedir ki günümüzde bu oldukça sınırlı bir durumdadır. Bu noktada bakıldığında büyük metropol kentlerin bir çoğunda mimari bezeme ile ilgili çalışmalar eksikliğini devam ettirmektedir. Dolayısıyla bezeklerin stilleri ve sanatsal teknikleri üzerine

yapacağımız çıkarımlar yalnızca kesin varlığı tespit edilmiş atölyeler ve okullar üzerinden gerçekleştirilecektir[363].

scaenae fronsta yer alan mimari bezemeli blokların düzenleri ve stilleri yakın kentler olan Tlos, Patara, Myra ve son çalışmalar örnekleriyle benzerlik gösterirken doğu yönde komşu bölge olan Pamphylia atölyesinin Perge'de ortaya koymuş olduğu örnekler bağlamında da bazı yorumlarda bulunmak mümkün olabilir.

Cavalier, komşu kentlerden özellikle Tlos Tiyatrosu'nun skene fronsundaki bloklar üzerinde yer alan anthemion bezemelerinin Ksanthos Tiyatrosu'ndaki örneklerle oldukça benzer özellikler gösterdiklerini belirterek Tlos atölyesinin Ksanthos'ta eserler ürettiğini düşünmektedir[364]. Bu bağlamda iki kent arasında bir işçilik ya da atölye birliği söz konusu olmalıdır. Korinth sütun başlıklarının Perge'de ele geçen örneklerle oldukça yakın benzer özellikler göstermesi de bu başlıkların Pamphylia atölyesi etkisinde Ksanthosta'ki yerel bir atölyede üretilmiş olabilir[365]. Tlos'la olan bu yakın benzerliğe karşın yakın komşu Patara kentindeki Tiyatro yapısının mimari bezekleri oldukça farklı bir şablona sahiptir.

Özellikle uçuşan akanthus yaprakları Ksanthos kenti için oldukça ünik bulgulardan biridir ve yerel üretim olmalıdır[366]. Bu noktada benzer formdaki akanthus yapraklarına Perge Tiyatrosu'nun sahne binasında karşımıza çıkmaktadır. Bu yapraklar arasındaki tek önemli fark Ksanthos örneklerinde matkap işçiliği Pamphylia örneklerine göre daha yüzeyseldir. Bu da Ksanthos'un şablonları seçerek kendi yerel üslubunda tercih etmiş olabileceğini göstermektedir[367]. Bu bağlamda özellikle scaenae fronsta yer alan kaidelerdeki uçuşan akanthus yapraklarının benzerlerinin Perge Tiyatrosu'ndaki sütun başlıklarında görünmesi bu bezeme şablonunun Pamfilya'dan transfer edilmiş olabileceğini düşündürmektedir. Bu noktada diğer bir benzer öngörü Ksanthos'tan ele geçen başlıklardaki akanthuslarda karşımıza çıkar. Başlıklardaki akanthuslar doğrudan Pergamon etkisindedir ancak Ksanthos'un Pergamon'la ilişkilerinin zayıf olması nedeniyle bu benzerliğin aynı diğer akanthus yapraklarında olduğu gibi Perge üzerinden Pamphylia etkili olarak gelmiş olabileceği düşünülmelidir[368].

---

[363] Likya bölgesi odağında bakıldığında son yıllarda mimari bezeme çalışmaları yoğunluğunu arttırmaktadır. Bu yönde Rhodiapolis mimari bezemeleri bk. Kökmen-Seyirci, 2016, Patara mimari bezemeleri Şahin, 2017 çalışmaları olarak iki doktora tezi ortaya konmuştur. Bu çalışmalar dahilinde Likya'daki veriler her ne kadar artmış olsa da Ksanthos dışındaki diğer metropol kentlerde bu alana yönelik çalışmaların tamamlanmamış olması nedeniyle verinin özüne ulaşmak şu an için mümkün gözükmemektedir.

[364] Cavalier, 2005: 213.

[365] Cavalier, 2005: 213.

[366] Cavalier, 2005: 213.

[367] Cavalier, 2005: 214.

[368] L. Cavalier, MÖ 188 yılında Pamphylia kıyılarının Pergamon'a bağlı olduğunu, buna ek olarak bu başlıkların en yakın benzerlerinin İmparator Hadrianus Dönemi sonlarında Pergamon'da bulunduğunu, ayrıca bu başlık

ALTINCI BÖLÜM
YAPIDAKİ SİSTEMLER

6.1. Gölgelik Sistemi

Antik Dönem tiyatro mimarisinde birbirinden farklı gölgelik sistemleri kullanılmıştır. Bunların ilki Hellenistik Dönem'de oldukça yaygın olarak tercih edilmiş olan özellikle prohedria hakkına sahip kişilerin oturmuş oldukları ön sıralardaki bölümlere gölge sağlayan baldachin tarzında bir sistemdir[369]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise analemmatanın en arka bölümünde yer alan konsollar ile scaenae fronsta yer alan konsolların arasında gerilerek oluşturulan tüm caveanın doğal hava koşullarından korunmasını sağlayan velarium[370] sistemi yoğun olarak tercih edilmiştir[371].

Likya bölgesinde yer alan tiyatrolar[372] için en önemli etken hiç kuşkusuz günümüzde olduğu gibi insan sağlığı üzerinde olumsuz etkilere sebep olabilecek güneş ışınları olmalıdır. Dolayısıyla seyircileri bu olumsuz etkilerden korumak amacıyla Likya'daki bazı tiyatrolarda da baldachin ve velum sisteminin kullanılmış olduğunu eldeki veriler aracılığıyla bilmekteyiz[373]. Özdilek, Likya Tiyatroları ile ilgili gerçekleştirmiş olduğu doktora tezinde; Likya Tiyatroları'nın çoğunda sabit direklere bağlanmış tente sistemiyle oluşturulmuş gölge sisteminin bulunduğunu, büyük boyutlu tiyatrolarda ise hareketli ipler, halatlar ve makara sistemiyle kurulan ve tiyatronun tümünü kaplayan velum sisteminin varlığından söz ederken Ksanthos Tiyatrosu'nun da bu sisteme sahip olduğundan bahsetmektedir[374]. Ancak Özdilek aynı tezin katalog bölümünde Ksanthos Tiyatrosu'nda bir gölgelik sisteminin olmadığını belirtmektedir[375]. Öyle ki caveadaki oturma sıraları üzerinde yer alan yuva ve delikler Ksanthos Tiyatrosu caveasının bir gölgeliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ancak caveanın

---

türünün MS 2. yy'da Perge'den deniz yolu ile Patara'ya buradan da Ksanthos'a aktarıldığını belirtmektedir: Cavalier, 2005: 211 vd., Lev. 2, Res. 4-6.

[369] Krauss, 1973: Lev. 9-10.

[370] Romalı yazar Suetenyus "On İki Sezar" adlı eserinde Colleseum'un üstünün gerektiğinde velarium adı verilen bir örtü sistemiyle kapatılabilindiğini belirtmektedir: Meijer, 2008: 97. MS 1. yy'a tarihlendirilen Pompei Amphitiyatrosu'nun freskler üzerindeki resimde velum uygulamasının canlandırılması çok net bir şekilde izlenmektedir: Graefe, 1979: Taf. 112-113.

[371] Ferrero,1990: 142 vd.

[372] Anadolu'da yer alan tiyatroların gölgelik sistemleri hakkında yapılan çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bu bağlamda gerçekleştirilmiş olan en önemli çalışma iki banttan meydana gelen ve içerisinde Aspendos, Ephesos, Limyra, Perge, Patara, Priene, Side üst örtü sistemlerine de yer verilmiş olan, Graefe'nin 1979 yılında yayımlamış olduğu "Vela erunt. Die Zeltdächer der römischen Theater und ähnlicher Anlage" isimli monografidir: Graefe, 1979.

[373] Özdilek, 2011: 274.

[374] "*Velum* sistemi olarak adlandırılan ve brandaların, hareketli halatlar, ipler ve makaraların yardımıyla kapatıldığı düzene sahip örnekler, Kibyra, Limyra, Myra, Tlos ve Patara, Phaselis, Xanthos tiyatrolarıdır". Özdilek, 2011: 275.

[375] Özdilek, 2011: 424.

MS 3. yy'da arenaya dönüştürülmesi bağlamında yapılan mimari değişiklikler nedeniyle en ön kısımdaki ilk altı oturma sırası söküldüğü için yapının orijinalinde nasıl bir sisteme sahip olduğunu anlamak eldeki verilerin kısıtlı olması nedeniyle çok zordur. Ama bu eksikliğe rağmen eldeki veriler üzerinden bazı yorumlamalarda bulunulabilir.

Caveanın orkestra ile birleştiği en ön altı sıra sökülmüş olduğu ve bu oturma sıralarının gerek yükseltilen cavea podyum duvarında gerekse de geç dönem duvarında kullanıldığı için bu kısımda ne tür bir düzenleme olduğu hakkında bilgimiz yoktur. Ancak caveanın en son evresine ait düzenlemedeki oturma sıralarının üzerinde ahşap direklerin sabitlenmesi için kullanılmış olan yuvalar ve delikler yer almaktadır. Yuvalar kare, yuvarlak ve yarım daire formlu iken delikler yuvarlak formludur.

Caveanın podyum duvarının üst kısmında yer alan oturma sıralarının üzerinde 0,25 m çapına ve 0,15 m derinliğe sahip iki yuvarlak yuva yer almaktadır. Bu yuvarlak yuvaların her ne kadar bir korkuluğun sabitlenmesine ait olabileceği düşünülse de yuvaların caveanın doğu yarısında görülmemesi ve caveanın üst sıralarında da aynı ölçülerde yuvaların var olması nedeniyle bu düşünce yerine yuvaların bir gölgelik sistemine ait olması gerektiği düşünülmelidir. Caveanın doğu kanadının ilk iki kerkidesi oldukça tahrip olduğu için bu noktada hiçbir büyük formlu yuvarlak yuva izine rastlanılmaz. Üçüncü kerkisin yedinci sırasının batı yönünde büyük formlu bir yuva yer alır. Yine aynı kerkis üzerinde onuncu sırada, diğerine göre daha batıda kalacak şekilde bir başka yuvarlak yuva yer almaktadır. İki yuva radyal bir aks oluşturmaktadır **(Lev.137a).**

Kare yuvalar ise 0,15 m genişlik ve uzunlukta, 0,15 m derinliktedir **(Lev.138a).** Caveanın doğu kanadında yer alan ilk kerkis oldukça tahribata uğramış olduğu için bu noktada hiç kare yuva ile karşılaşılmamıştır. Bu noktadan batıya doğru ikinci kerkis üzerinde ikisi en alt sıradan başlamak üzere beşinci sırada iki ve on ikinci sırada iki olmak üzere toplamda dört kare yuva yer almaktadır. Bu kare yuvalar alt sıradaki kısımda aralarında toplamda altı oturma sırası, üst sıradaki oluşumda ise aralarında toplamda yedi oturma sırası kalır şekilde yerleştirilmişlerdir. Bu yerleştirilme biçimi dolayısıyla kare yuvalar arasında kerkisin formu bağlamında radyal bir açı ortaya çıkmaktadır. Batıya doğru bir sonraki kerkis üzerinde ise iki kare yuva yer almaktadır. Bu yuvalar yerleştirilişleri bakımından bir önceki kerkiste olduğu gibi, alttan altıncı ve üstten on ikinci sıralarında radyal bir yön içinde yer almaktadırlar.

Batıya doğru dördüncü kerkis üzerinde yine dört adet kare yuva yer almaktadır. Yuvaların ikisi dokuzuncu diğer ikisi ise on beşinci sırada olmak üzere radyal bir düzen içinde uzanmaktadır. Batıya doğru beşinci kerkiste sadece bir kare yuva yer almaktadır. Bu yuva on

birinci sıranın doğu köşesinde konumlanır. Altıncı kerkis üzerinde, en önde, cavea podyumu içinde yer alan odanın üstünü kapatan ve muhtemelen bir mezar kapağı olması gereken bloğun üzerinde, kerkisin on beşinci sırasının batı köşesinde ve kerkisin sekizinci sırasının batı yönünde olmak üzere toplamda üç kare yuva yer almaktadır. Yedinci kerkis üzerinde ima caveanın en üst sırasının doğu köşesinde, klimax basamağı ile aynı blok üzerinde ve onuncu sıra üzerinde doğu ve batı yönlerde olmak üzere toplamda üç kare yuva yer almaktadır. Diğer kerkisler üzerinde hiçbir kare yuvaya rastlanılmamaktadır.

Diğer bir farklı form yarım daire formlu direk yuvalarıdır **(Lev.139a).** Caveanın doğu kanadının ikinci kerkisinde iki yarım daire formlu yuva yer almaktadır. Yuvaların biri ikinci sıranın doğu köşesinde yer alırken diğer yuva beşinci sıranın en batı ucunda yer almaktadır. Var olan diğer yarım daire formlu yuvalar ise caveanın en batısından ikinci kerkis üzerinde yer almaktadır.

Küçük yuvarlak yuvalar 0,10 m çapında ve 0,10 m derinliğindedir **(Lev.139b).** Batıdan ilk kerkis tamamen yıkılmış olduğu için bu noktada, altıncı oturma sırası üzerinde sadece bir küçük yuvarlak yuva yer almaktadır. Batıya doğru üçüncü kerkis üzerinde hiçbir küçük yuvarlak formlu yuva yer almazken dördüncü kerkisin altıncı sırasının batı yönünde sadece bir küçük yuvarlak formlu yuva gözlemlenir. Beşinci kerkisin altıncı ve dokuzuncu sıraları üzerinde yer alan iki adet küçük yuvarlak formlu yuva yer alır. Altıncı kerkiste toplamda dört yuvarlak formlu yuva yer almaktadır. Bu yuvalar kerkisin üçüncü sırasında iki ve altıncı sırada iki tane olmak üzere konumlanırlar. Batıya doğru diğer kerkisler üzerinde hiçbir küçük yuvarlak formlu yuvaya rastlanılmaz.

Hellenistik cavea kalıntıları üzerinde yapılan gözlemlerde ön sıra bloklarının üzerinde ahşap direklerin oturmuş olduğu yuvalar tespit edilmiştir. Blokların yoğun olarak aşınmış halde olmalarından dolayı yuvaların gerçek formları ve boyutları tam olarak bilinmemektedir. Toplamda 3 direk yuvası caveanın doğu yönünden batıya doğru sıralanmış haldedir. Son iki yuva arasındaki mesafe 1, 50 m'dir. Ortadaki yuva ile en doğu yöndeki arasındaki mesafede yaklaşık olarak 3 m'ye tekabül ettiği için en doğu yönde yer alan yuvadan sonra eksik olan bloğun yerinde de bir yuva daha yer alıyor olmalıydı. Caveanın diğer yönlerinin tahribata uğramış olması nedeniyle başka bir yuva izine rastlanılmaz **(Lev. 140a-c).**

6.2. Su Sistemi

6.2.1.Orkestra

Ksanthos Tiyatrosu konumu itibariyle Likya Akropolü ile Batı Agora arasında kalan ve bu iki mekânla aralarında yaklaşık olarak 12 m'lik bir kot farkının bulunduğu çukur bir

alanda yer almaktadır. Bu nedenle yoğun yağışlı zamanlarda orkestranın su ile dolmaması için orkestranın merkezi sayılabilecek noktada suyun drenajını sağlayacak bir su tahliye kuyusu bulunur. Tahliye yapısının iki farklı evresi gözle görünür durumdadır. İlk evrenin kodu ikinciye göre -0,15 m daha alçakta olup daha nitelikli kiremit malzeme kullanılmıştır. Daha sonra tiyatronun son evresinde zemin 0,15 m yükselince yapı niteliksiz moloz ve parça kiremitler ile yaklaşık 0,10 m yükseltilmişti **(Lev. 141a)**.

Kuyu ile bağlantılı olarak birleşen bir su künk hattı bulunmaktadır. Caveanın batı kısmındaki pseudo parodos bölümünden başlayarak orkestraya kadar uzanan bu künk hattı günümüzde tahribata uğramış haldedir. Ancak var olan hattın yöneliminin doğrudan su tahliye kuyusuna doğru olması ve alanda başka bir yapıyla bağlantılı olamayacağı bu künk hattının tahliye kuyusu ile bağlantılı olduğunu büyük ölçüde kanıtlamaktadır[376] **(Lev. 141b).**

Kuyunun yuvarlak olan ağız kısmı 0,65 m çapında olduğu için bu noktadaki kazılarda, kuyunun ağız kısmındaki orijinal mimari dokuyu bozmamak için çok fazla derine inilemediğinden kuyunun orijinalinde kaç metre derinliğe sahip olduğu ve hangi yöne doğru yönelerek nereyle bağlantılı olduğu net olarak çözümlenememiştir. Anacak bu noktada eldeki verilerle bazı çıkarımlarda bulunulabilir.

Alanın topoğrafik ve mimari düzeni noktasında bakacak olursak kuyunun batısında çok yükselen bir ana kaya hattı yer almaktadır. Bu durumda kuyunun bu yönde bağlantılı olabileceği bir hattın olması çok mantıklı görünmemektedir. Bu durum aynı şekilde kuyunun kuzey ve güney yönleri için de geçerlidir. Dolayısıyla orkestranın ortasında yer alan bu su kanalı doğu yönde yer alan bir kanalla bağlantılı olmalıdır. Yapının doğu yönü güneye doğru meyilli bir topoğrafyaya sahiptir ve ayrıca burada parodosa açılan bir yol yer almaktadır. Orkestradan tahliye edilen bu suyun bu yolun dranajını sağlayan su kanallarıyala bağlantılı olarak güney yöne doğru yöneltilmiş olması en mantıklı seçenek olarak değerlendirilebilir. Bu tezi doğrular nitelikteki bir başka veri ise batı yönde yer alan pseudo parodosun içerisinden doğuya, orkestraya doğru ilerleyen bir su künkü hattıdır **(Lev. 142a-b)**. 0,20 m çapındaki bu künk hattı orkestradaki su tahliye kanalına doğru yönelmektedir. Bu kuyu ile bağlantılı olan bu künk hattı Harpy Anıtı'nın bulunduğu yüksek kottaki alanın fazla su dranajını orkestradaki su kanalına yönlendirmektedir. Dolayısıyla bu veri de orkestradaki su tahliye kuyusunun doğu yöndeki başka bir kanalla birleşmesi gerektiği görüşünü desteklemektedir.

6.2.2. Cavea

[376] Patara orkestrasında gerçekleştirilen sondaj kazılarında da bir künk hattı ortaya çıkarılmış ancak bu hattın sistem bağlantısı tespit edilememiştir: Alanyalı, 2009: 94 Şek. 28.

Caveada yapılan gözlemler yoğun yağışlarda caveada birikecek olan suyun orkestraya drenajının oturma sıralarında yapılan mimari ve mühendislik düzenlemelerine göre sağlanmış olduğunu göstermektedir. Oturma sıraları toplamda ortalama 0,90 m derinliktedir ve bu derinliğin yaklaşık 0,45 m'si oturma alanı olarak diğer 0,45 m'lik alandan yaklaşık 0,01 m daha yüksektedir. Böylelikle oturma sıralarının arka kısmında yaklaşık 0,45 m genişliğinde ve 0,01 m derinliğinde oturanların ayak koyma noktaları yer alır. Bu alan aynı zamanda su drenaj kanalını teşkil eder. Ayrıca oturma sıraları ön noktalarına doğru verilen yükseklik ile yaklaşık %1-2 eğimle kanala doğru meyilli yerleştirildikleri için bu düzenleme yağmur sularının doğrudan bu su kanalına doğru yönelimini sağlar **(Lev. 143a-b-c)**. Oturma sıralarının arka bölümlerinde yer alan bu su kanallarından akan su doğrudan klimakslara yöneltilmiştir. Cavea oturma sıralarının düzenlenmesi kerkislerin orta akslarında her iki yöndeki klimaksa doğru daha yüksek verildiği için suyun klimakslara yönlendirilmesi bu şekilde sağlanmıştır. Bu sistemde bazı noktalarda oturma sıralarının ara noktalarına sıraların arka bölümündeki su akıtma kanallarıyla aynı yükseklikte ve tamamen düze şekilde yerleştirilmiş ıralar mevcuttur. Bu sıraların ön oturma noktalarında kanaldan gelen suyun bir alt sıradaki kanala akışını sağlayan akıtma delikleri bulunmaktadır **(Lev. 144a-b)**. Böylelikle bu yöntemle üst sıralardaki suyun alt sıralara akışı hızlandırılmış ve klimakslardan orkestraya akışı sağlanmış olmalıdır.

6.3. Akustik Üzerine Düşünceler

Ksanthos Tiyatrosu'nda günümüze kadar hiçbir bilgisayar destekli ses şiddeti ölçümü yapılmamıştır[377]. Ancak yapı Aspendos, Perge ve Termessos'ta ölçümler yaparak akustik değerlendirmelerde bulunan Irklı-Eryıldız'ın çalışmasında kısaca değindiği Likya tiyatroları arasında Tlos tiyatrosu ile birlikte mimari korunmuşluğu ve ölçüm yapılabilinmesi açısından en sağlam tiyatrolar arasında gösterilmiştir[378]. Ancak var olan birçok eksiklik ve sonraki dönemde yapılan mimari değişiklikler yapılacak ölçümlerde yapının orijinalindeki akustik değerini ortaya koymayı engeller niteliktedir. Özellikle sonradan altı sırası sökülerek

[377] Antik tiyatroların akustik incelemeleri üzerine yapılan araştımalarda geçmişten günümüze kayda değer bir ilerleme söz konusu olmuştur. Bu bağlamda ilk bilgilerimizi edinmiş olduğumuz en önemli antik kaynak ise Vitrivius'a aittir. Vitrivius'a göre kaliteli bir akustik düzey için, arazi seçilimi yapılırken yumuşak bir şekilde sesi kulağa getirecek düzeyde yer seçilimi önemlidir. Bunun belirteci olarak; dissonant, circumsonantlar, rezonant ve consonant yerler sesin dağılmasını önledikleri için tiyatrolar için uygun olmayan yerlerdir. Bu noktadan bakıldığında ilk ve öncül olarak en önemli mimari uygulama oturma sıralarının yerleştirilme açıları, cavea çapı, üst örtü sistemi ve diğer birçok faktör tiyatrolardaki akustiği etkilemektedir.

[378] Irklı-Eryıldız, 2006: 291 Tab.5. Irklı Eryıldız bu çalışmasında tiyatroların korunmuşluk durumlarının yapılacak ölçümler için oldukça önemli olduğunu belirterek çalışmasının sonunda Likya Tiyatroları için ölçüm yapılabilecek tiyatrolar bağlamında bir tablo ortaya koymuş ve tabloda tiyatroları korunmuşluk durumlarına göre derecelendirmiştir. Bunların dışında yalnızca Patara, Antiphellos ve Telmessos tiyatrolarının akustiğini var olan mimari korunmuşluk durumları üzerinden değerlendirmiş ancak hiçbir ölçüm yapmamıştır: Irklı-Eryıldız, 2005: 292.

genişletilen orkestra ve yükseltilen cavea podyum duvarı ile sahne binasının çatısının olmaması bu durumu engelleyen unsurlardır. Bu bağlamda yalnızca bölümün girişinde bahsedilen yapılan araştırmalar bağlanmındaki elde edilen verilerle Ksanthos Tiyatrosu'nun mimari özellikleri açısından yapılacak karşılaştırmalar neticesinde bazı çıkarımlarda bulunmak münkündür.

Yapının summa ve ima cavealarının arasında bulunan yükseklik ve eğim farkı, ima caveadaki oturma sıralarının arasında bulunan 30°lik summa caveadakilerin ise 37°lik açılarla konumlanmaktadır. Bu durum akustik açıdan iyi ses şiddetine sahip tiyatrolarla oldukça benzerlik gösteren bir yapısallıktır[379]. Yapıda sesin tutlumuna ve yayılımına en uygun malzeme olan kireç taşı cinsi kullanılmıştır. Tiyatro yapısında tercih edilen taşların cinsi de akustik konusunda oldukça önemlidir. Özellikle sert yüzeyli taşlar sesi daha çok yansıttığı için yankılanma durumu daha fazla meydana getirirler. Dolayısıyla sesin taş üzerinde tutunmasını ve bir akış şeklinde yayılmasını sağlayan taşlar çoğunlukla gözenekli, yumuşak üzerinde dalgalanmalar ve oluklar bulunan traverten ya da kireç taşı cinsinde bloklardır. Yapılan ses ölçümlerinde kireç taşından yapılan oturma sıralarının sesi kırarak en iyi şekilde yayılımını sağladığını ortaya koymuştur[380]. Buna ek olarak sahne binası çatısı ile caveanın en üst noktasının eşit yükseklikte olması da oldukça önemli bir akustik belirteçtir. Tiyatrodaki sesin yapı içinde eşit bir şekilde yayılabilmesi için caveanın en yüksek bölümü ile sahhe binasının çatısının eşit yükseklikte olması gerekir[381]. Sahne binasının çatısı caveadan daha alçak bir yüksekliğe sahip olursa ses dağılımını engeller dolayısıyla ses caveanın en üst seviyelerine ulaşamaz[382]. Cavea çapının çok fazla büyük olmaması ve sahne binası ile caveanın bir

[379] Yapılan araştırmalarda tiyatro içerisindeki sesin şiddetinin en iyi olarak 20-34°lik açılarla yerleştirilmiş oturma sıralarının olduğu tiyatrolarda sağlandığı tespit edilmiştir: Canac, 1967: 35; Irklı-Eryıldız, 2006: 285 Tab.1; Yaşaroğlu, 2006: 8. Ancak bu ortalama ölçüler -3/5 cm arasında değişebilir: Özdilek, 2011: 29. Bu bağlamdaki bir başka görüş ise oturma sıralarının summa cavea ve imma caveada farklı açılarla yerleştirilmesi gerekliliğini savunmaktadır. Bu görüşe göre diazomanın alt bölümünde kalan summa caveadaki oturma sıraları 30°, sonrasında yükselen summa cavea kısmındaki oturma sıralarının ise 38°lik açılarla yerleştirilmiştir: Irklı-Çalışkan, 1990: 356. Özdilek bu açı farklılığının Roma tiyatrolarındaki diazoma sonrasındaki oturma sıralarına geçişteki yükseklikle bağlantılı olabileceğini belirtmektedir: Özdilek, 2011: 29.

[380] Declercq ve Dekeyser, 2007a; Declercq ve Dekeyser, 2007b. Tiyatrolarda kullanılan sert taş bloklar sesi ahşaptan daha iyi yansıtmaktadır: Chourmouziadou ve Kang, 2008: 527.

[381] Akustiği etkileyen bir diğer önemli faktör sahne binalarıdır. Sahne binalarının görkemli bir yapıya dönüştüğü Roma İmparatorluk Dönemi'nde bu yapılar sesin şiddetinin dışa dağılmasını sağlayan önemli etkenlerden biri olmuştur: Vitrivius. de Arch. V.III; Ferrero, 1990: 28; Vovolis, 2012: 151; Özdilek, 2011: 31-32; Thorpe, 2012: 76-77; Vovolis, 2012: 152, dn. 6. Bu verilerin dışında tiyatronun üst örtü sisteminin olup olmaması ve niteliği akustik bağlamında oldukça önemlidir. Bu bağlamda şiddetli rüzgârın sesin şiddetini olumsuz yönde etkilediği ileri sürülmektedir: Rindel, 2008: 32; Öz, 2017: 125. Karşıt bir görüş için bk. Declercq ve Dekeyser, 2007a. Üst örtü olarak kullanılmış olan velumun da ses yansıtıcı özelliğe sahip olarak yankılanmayı önlediği ve bu bağlamda akustiğin yapı içindeki düzeni için oldukça faydalı olduğu öngörülmektedir: Yaşaroğlu, 2006: 12. Bu noktada yapılan çalışmalarda velum sisteminin aynı zamanda akustikle bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Aspendos'ta yapılan akustik incelemelerde caveanın üstü açıkken ses şiddeti oldukça düşük olarak ölçülmüştür: Dilmen, 2004: 76.

[382] Vitrivius. de Arch. V.VI.4.

bütünlük arz etmesi iyi akustiğe sahip örneklerle[383] oldukça benzerlik gösterdiğinden. Ksanthos Tiyatrosu'nun akustiğinin de oldukça iyi bir düzeyde olması gerektiği düşünülebilir. Yine de bu bağlamda bilgisayar destekli yöntemler ile matematiksel ölçümler yapılarak kesin sonuçlara ulaşılmalıdır. Ancak yapının ima caveasındaki en önde yer alan altı sırasının sökülmüş olması ve burada yüksek bir duvarın yer alıyor olması nedeniyle günümüzde yapının orijinalinde sahip olduğu akustik değerlerini elde etme yönünde engel teşkil edecektir[384].

6.4. Kapasite

Daha önceki araştırmacıların çalışmalarında caveanın kapasitesinin toplamda 2200 kişilik olduğu belirtilmiştir[385]. Ancak bu kapasite hesaplamasının nasıl yapıldığı konusunda herhangi bir yöntem-sonuç ilişkisi kurulmadığı ya da metodolojik bir değerlendirme yapılmadığı için bu çalışmanın uygun yöntemsel yaklaşımlarla yeniden ele alınması gerekli olmuştur.

Antik tiyatroların cavea bölümlerinin kapasite hesaplamasında kullanılan yöntemler bağlamında şu ana kadar üç farklı araştırmacının bu yönde oluşturmuş olduğu üç farklı yöntem bulunmaktadır[386]. Bu yöntemlerden ilki L. Moretti'ye ait olmakla birlikte Moretti

[383] Yapılan çalışmalarda cavea çapının küçüklüğünün de sesin şiddetinin daha yüksek olmasını sağladığı ortaya koyulmuştur: Rindel, 2008: 33, Tab. 1. Karşıt görüş bir görüş olarak cavea çapının başlı başına yeterli olmayacağı, bunun yanı sıra sahne binası ve onu cavea ile birleştiren yan duvarların akustiğin daha iyi olmasını sağlayan faktörler olduğu savunulmaktadır: Özdilek, 2011: 31. Bu konu hakkında Vitrivius'da Roma tiyatrolarında sesin üst oturma sıralarına daha rahat ulaşması için caveanın arka bitimine yapılacak revakların çatı yüksekliği ile sahne binasının yüksekliğinin eşit olması gerektiğinden bahsetmektedir (Vitrivius. de Arch. V.VI.4). Ayrıca bk. Declercq ve Dekeyser, 2007. Ses şiddetini etkileyen bir başka önemli nokta ise diazomanın yüksekliğidir. Diazomanın genişliği ve yüksekliği oransal olarak eşit olmalıdır.

[384] Özdilek çalışmasında Tlos ve Ksanhos Tiyatrolarının Likya tiyatroları arasında en iyi akustik yapıya sahip tiyatrolar olarak belirtmekte ve bu bilgiye Demet Irklı Eryıldız'ın (Irklı-Eryıldız, 2003:281-295) çalışmasını referans olarak göstermektedir. (Özdilek, 2013: 22). Ancak Irklı Eryıldız'ın Likya tiyatrolarının akustiği ile ilgili bir çalışması yoktur. Ayrıca referansta tarihi 2003 olarak yanlış yazılmış olan 2006 yılında yayımlanmış çalışmada yazarın 1995 yılında tamamladığı doktora tezinde çalışmış olduğu Aspendos, Perge ve Termessos tiyatroları ile ilgili akustik değerlendirmeler bulunmaktadır. (Irklı-Eryıldız, 2006: 281-295). Ancak aynı çalışmanın 291. sayfasında yazar bir tablo içerisinde Likya tiyatrolarının kapasiteleri ile günümüzdeki korunmuşluklarını göstererek ölçüm yapılabilme yönlerinden değerlendirilmiştir (Irklı-Eryıldız, 2006: 291). Akustik ölçüm yapılabilme noktasında yapıların korunmuşluklarını verdiği İngilizce karşılığı olan "conditions" kelimesini Özdilek akustik bir değerlendirme olarak tercüme ederek tabloda en iyi korunmuş tiyatrolar olarak gösterilen Ksanthos ve Tlos tiyatrolarını kitabında akustik açıdan en iyi ses şiddetine sahip tiyatrolarak olarak belirtmiştir. (Özdilek; 2013: 22 dn.17.) Irklı Eryıldız çalışmasında sadece Patara, Antiphellos ve Telmessos tiyatrolarının akustiği hakkında çok kısa öngürülerde bulunmuştur ki bu görüşler yapıların sahne binası ve cavealarındaki eksik mimari dokunun tamamlanmasıyla sağlıklı bir ölçüm verisinin alınabileceği yönündedir. (Irklı-Eryıldız, 2006: 291). Özdilek kendi çalışmasında Rhodiapolis için de aynı şekilde Irklı yıldızın burada matematiksel ölçümler yaptığını ve kendi deneysel yöndemlerle yaptıkları akustik denemelerinin Irklı-Eryıldız'ın bu verileriyle örtüştüğünü belirtmiştir. Ancak Irklı-Eryıldız'ın Rhodiapolis tiyatrosunda gerçekleştirmiş olduğu hiçbir bilgisayar destekli ölçümü olmamıştır. Daha önce de belirttiğim üzere tablodaki veriler korunmuşluk durumlarıyla bağlantılıdır. Özdilek Ksanthos ve Tlos tiyatrolarında olduğu gibi çeviri hatasına düşmüş olmalıdır. "…elektronik yöntemle Irklı Eryıldız'ın bulduğu sonuçla…": Özdilek, 2013: 23.

[385] Frezouls, 1990: 882: Özdilek, 2013: 275. Özdilek, 2013: 424.

[386] Moretti, 1954: 48 vdd; Forni, 1968: 59 vdd; Özdilek, 2012: 24-26.

yönteminde caveada yer alan oturma sıralarının sayısının yeterli olacağını belirtir.[387] Ancak bu yöntemin kapasite hesaplamada caveanın geometrik şeklini göz önünde bulundurmadığı için doğruluk oranı oldukça düşüktür[388]. Bir diğer yöntem ise G. Forni'ye aittir[389]. Forni bu yöntem bağlamında tiyatronun caveasında oturma alanları dışındaki alanları hesaplama dışanda tutarak her m² başına üç kişi gelecek şekilde bir formül oluşturmuştur[390].

Antik Dönem tiyatrolarının cavea formları, oturma sıralarının tasarımı ve aralarındaki boşluklar, caveaların eğimleri inşa edildikleri topoğrafyaya uygun olarak birbirinden faklı uygulamalara sahiptir. Forgi'nin ortaya koymuş olduğu bu formül caveaları standart olarak yarım daire planlı ve sabit bir eğim doğrultusunda tek bir şablonda değerlendirdiği için kapasite hesaplamada çok uygun bir yöntem olarak görülmez[391].

Kapasite hesaplamalarında 3. yöntem B. Özdilek'e aittir. Özdilek'in ortaya koymuş olduğu ana yöntemde en önemli husus oturma sıralarının toplam uzunluğunun bilinmesi ve bu uzunluğun bir kişilik oturma payına bölünmesidir. Oturma payı olarak standart olarak 0,50 m ölçüsü kullanılmıştır. Bu yöntemdeki ana husus yay uzunluklarını çok doğru bir şekilde ölçmektir. Özdilek bunun için üç ayrı yol önermektedir:

"1.Yay uzunluklarını doğrudan ölçmek,

2. Yay çaplarını doğrudan ölçüp, onları kullanarak yay uzunluklarını hesaplamak,

3. Bu işlemleri dolaylı olarak, planlar ya da fotogometrik görsel ya da hava fotoğraflarından ölçerek hesaplamak"[392].

Birinci ve ikinci yöntem en pratik ölçme yolları olmakla birlikte ikisinin arasındaki tek fark ilkinde yay uzunluğu doğrudan ölçülürken ikincisinde bu olgu yay çapları üzerinden matematiksel olarak hesaplanır. Burada en önemli nokta caveanın en alt ve en üst sıralarının uzunluğunu doğru ölçmektir. Bu ölçüm neticesinde en alt ve en üst sıralarının uzunlukları toplamının ortalaması ile tiyatronun toplam sıra sayısı çarpılır. Bu sonuçtan toplam klimakes uzunluğu çıkarılarak caveanın sıralarının toplam uzunluğu elde edilir. Son olarak caveanın toplam uzunluğu 0,50 m'ye bölünerek kapasite hesaplanır.

Bu bağlamda formül aşağıdaki gibidir:

"Y alt + Y ü/2 = Bir otuma sırası ortalama yay uzunluğu x cavea toplam sıra sayısı = Toplam cavea oturma sıraları uzunluğu / 0,50 m (bir kişilik oturma yeri genişliği) = Kapasite

---

[387] Moretti, 1954: 48 vdd.
[388] Sear, 2006: 26.
[389] Forni, 1968: 59 vdd.
[390] $\frac{\pi(D2 - O2) \times K}{8 \times 0.333}$ = Kapasite.

[391] Sear, 2006: 26.
[392] Özdilek, 2012: 25.

Kısaca : Y a + Y ü /2 xToplam oturma sırası sayısı / 0,50 m = Kapasite"[393].

Kapasite hesaplama yöntemleri irdelendiğinde en pratik ve doğru yönde hesaplama yöntemi olarak Özdilek'in Rhodiapolis Tiyatrosu'nun kapasite hesabını yaptığı yöntem düşünülebilir. Çünkü Sear'ın da belirtiği üzere Moretti ve Forni'nin geliştirmiş olduğu yöntemler hem pratik değil hem de her tiyatro planı için uygun değildirler[394]. Bu noktada Özdilek'in ortaya koyduğu kapasite hesabı formülü en mantıklı yöntem olarak gözükmektedir. Bu formüle göre üç evreyi de aşağıdaki şekilde hesaplayabiliriz:

Hellenistik Dönem Kapasite Hesabı:

Caveanın Alt Yay Uzunluğu: 23,7698 m Caveanın Üst Yay Uzunluğu: 82,3612 m

Ortalama Yay Uzunluğu: 53,0655 m Toplam Oturma Sayısı: 25

Kapasite =53,0655x25/0,50 = **2,653 kişi**

Roma İmparatorluk Dönemi Kapasite Hesabı:

Caveanın Alt Yay Uzunluğu: 33, 803984 M Caveanın Üst Yay Uzunluğu: 106,455734

Ortalama Yay Uzunluğu: 70,129859 Toplam Oturma Sayısı: 33

Kapasite =70,129859x33/0,50 = **4,628 kişi**

Geç Roma İmparatorluk Dönemi Kapasite Hesabı:

Caveanın Alt Yay Uzunluğu: 43,96 m Caveanın Üst Yay Uzunluğu: 97,34 m

Ortalama Yay Uzunluğu: 70,129859 Toplam Oturma Sayısı: 20

Kapasite =70,129859x20/0,50 = **2,826 kişi**

[393] Özdilek, 2012: 24-26.
[394] Sear, 2006: 25 vdd.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Hellenistik Dönem'de, Likya Akropolü'nün kuzey yamacı muhtemelen caveanın yerleştirilmesi için uygun görülerek buraya konumlandırılmış ve karşısına tek katlı bir sahne binası inşa edilmiştir. Bu dönemde, klasik tiyatro mimarisinden bilindiği üzere, sahne binası ile cavea arasında herhangi bir mimari organik bağ bulunmadan tiyatro birbirinden ayrı iki bölüm halinde planlanmıştır. Bu ilk tiyatro, plansal düzenlemesi ve boyutları yönünden Pinara Tiyatrosu ile oldukça benzerdir. Günümüzdeki görünümüyle tek parodosa sahip tiyatro, batıdaki pseudo parodosun olduğu yerde de bir tane daha olmak üzere, Hellenistik Dönem'de muhtemelen iki parodoslu plana sahiptir. Gerek mimarisi yönünden tipolojik ve analojik olarak gerekse de sondajlardan ele geçmiş arkeolojik bulgular üzerinden yapmış olduğumuz tarihlendirmelere göre; Hellenistik tiyatro MÖ 150-125 yılları arasında inşa edilmiş ve MS 141 depremine kadar yaklaşık 250 yıl süresince işlevini sürdürmüş olmalıdır. Öyle ki bu tarihlendirme tarihsel kontekstle de oldukça uyum halindedir. Büyük İskender'in seferi ve fetihlerinin ardından alan bu dönemde, Arkaik ve Klasik dönemlerden beri devam ettiği üzere intra mural bir nekropol alanı olarak işlev görmeye devam etmiştir[395]. Ancak MÖ 2. yüzyılda bu işlevini yitirmeye başlayarak kamusal bir alana dönüşmeye başlamıştır ki bu zaman dilimi Hellenistik tiyatro inşa faaliyetlerinin Likya Bölgesi'nde oldukça hızlı bir şekilde yayılmaya başladığı dönemdir[396].

MS 141 yılında tüm Likya'yı etkileyen büyük deprem sonrasında yapı olasılıkla oldukça fazla hasar görmüş olduğu için Rhodiapolisli Opromoas'ın vermiş olduğu ekonomik destek sayesinde tiyatro yeniden inşa edilmeye başlanmış olmalıdır[397]. Bu bağlamda mimari bezeme teknik ve stiline göre Erken Antoninler Dönemi'ne tarihlendirilen skeneye ait mimari bloklar yapının yeni inşa faaliyetlerinin başlangıcını tam olarak göstermese de bir terminus vermesi yönünden oldukça önemlidir. Dolayısıyla bu durum ilk inşa çalışmalarının kesin olarak ne zaman başladığını bilmediğimiz Roma İmparatorluk Dönemi Tiyatrosu'nun kesin olarak Antoninler Dönemi'nde inşa edilerek yeniden kullanılmaya başlanmış olduğunu göstermektedir. Bu tarihlendirme önerisi Opromoas'ın kente yardım etmiş olduğu tarihlerle de tutarlılık içerisindedir. Yine Antoninler Dönemi'nde geç ve erken örneklerle karşılaşılmış

[395] Cavalier ve Courtils, 2012: 247 vdd.
[396] Yakın kentlerden Pinara'da MÖ 150 yılında inşa edilmiş olduğu düşünülen Pinara Tiyatrosu bu bağlamda en uygun örnektir. Yakın kentlerden Patara'daki tiyatro binasının da yine MÖ 2-1 yüzyılarda inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir bk. Piesker, 2012: 73-74. Özdilek de çalışmasında Ksanthos Tiyatrosu'nun Hellenistik evresinin MÖ 150 civarında inşa edilmiş olması gerektiğini savunmaktadır: Özdilek, 2011: 331.
[397] Balland, 1981:173 vd.

olması dönem içinde meydana gelen tahribatlara bağlı onarımlara ya da yeni düzenlemelere işaret etmesinin yanı sıra bazı blokların işlenmeden skeneye yerleştirilmiş ve daha geç bir dönemde yapı üzerinde işlenmiş olduğuna işaret etmektedir.

Mimari bezemeli bloklara göre yapılan tarihlendirmeler bağlamında oldukça fazla Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilen blokla karşılaşılmıştır. Bu sayının fazla olması bu dönemde sahne binasının neredeyse tamamen yeni bir düzende yeniden düzenlendiğini gösterirken en fazla ve son değişikliğin Geç Severuslar Dönemi'nde yapılmış olması da sahne binasının son evresine işaret eder. Severuslar Dönemi'nde benzer düzenlemelerle komşu kentler Tlos ve Patara tiyatrolarında da karşılaşılmaktadır.

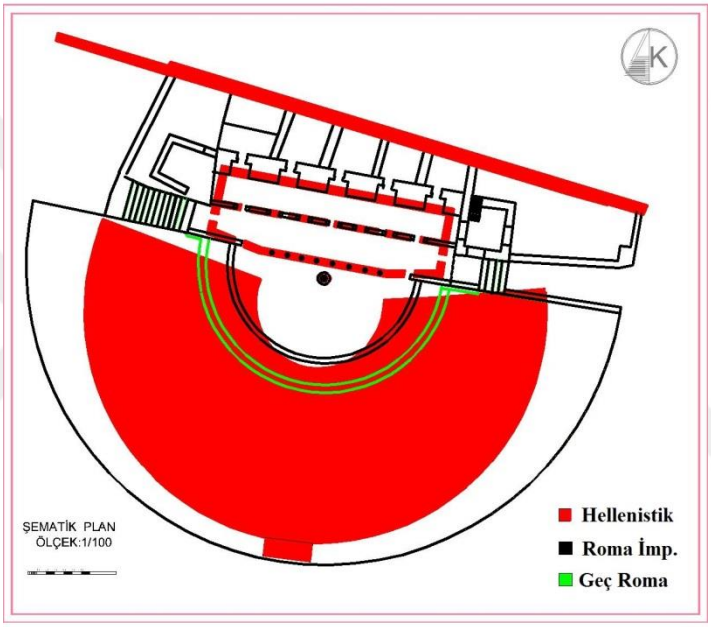

Çiz. 6. 1. Ksanthos Tiyatrosu'nun Evreleri. (A. Dönmez)

Yapının geçirdiği evreler bağlamında cavea ve sahne binası ilişkisi her dönemde birbirinden farklı olmasına karşın bazı dönemlerde kendi içinde farklılıklar da ortaya çıkmaktadır. Yapı ilk inşa edildiği Hellenistik Dönem'de caveası ve skenesi birbirinden organik olarak bağımsız iki yapı halinde tasarlanmıştır. Bu noktada günümüzden farklı olarak batı yönde de bir parados açıklığına sahiptir. Antoninler Dönemi'nde inşa edilen yapının da yine aynı şekilde analemmatası ile sahne binası arasında hiçbir bağ bulunmamakta ve batı yöndeki pseudo parodosun olduğu alanda, Hellenistik tiyatroda olduğu gibi gerçek bir parodos yer almış olmalıdır. Caveanın summa cavea bölümü de yine bu kapasite artışı için yapılan mimari değişikliklerle birlikte Antoninler Dönemi'nde gerçekleştirilmiş olmalıdır.

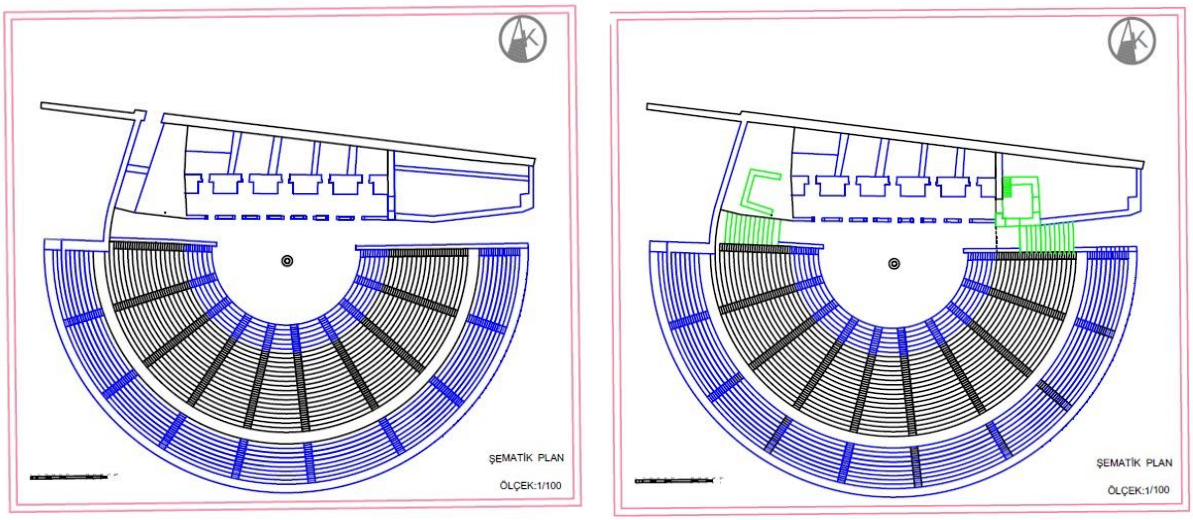

Çiz. 6. 2. Sol; Antoninler Dönemi. Sağ; Seversular Dönemi.

Severuslar Dönemi'nde çok yaygın olarak özellikle tiyatro yapılarındaki kapasiteyi arttırmak için yapılan tadilatlara benzer şekilde Ksanthos Tiyatrosu'nda da bir takım genişletme çalışmaları gerçekleştirilmiştir[398]. Bu yönde yapılan eklemelerle beşik ve eğik tonozlu karşılıklı iki tonoz inşa edilerek hem doğu hem de batı yönde fazladan iki kerkides meydana getirilmi, böylelikle yapının kapasitesi arttırılmıştır. Ancak caveada gerçekleştirilmiş bu mimari değişiklikler, sahne binasıyla birlikte tasarlanmış ve bu bağlamda hem doğuya hem de batıya iki parasekenion inşa edilmiştir. Kapasite arttırılmak için yapılan doğu yöndeki tonozun bir ayağı da bu yöndeki paraskenenin üzerine oturtulmuştur. Paraskenenin güney yönündeki giriş kapısının üzerindeki anthemion bezemesinin de geç Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilmesi değişikliklerin bu dönemde yapılmış olduğunun bir başka kanıtıdır.

Yapının Hellenistik Dönem ve Roma İmparatorluk Dönem planı birbirinden farklı olmasının yanı sıra yön açısından da farklılık göstermektedir. Hellenistik Dönem Tiyatrosu, Batı Agora referans alındığında Roma Tiyatrosu'na göre daha doğuya kavisliyken, Roma Dönemi Tiyatrosu daha merkezi bir şekilde agoraya tam dönük haldedir. Bu durum eski tiyatronun tamamen yeni bir mimari düzenlemeyle sıfırdan inşa edilmiş oluşuyla hem de yeni inşa edilen tiyatronun caveasının sadece akropolün yamacına yaslanmayıp doğu yönde meydana getirilmiş olan iki büyük tonozdan da destek almasıyla açıklanabilir[399]. Caveanın

[398] Ferrero, 1990: 130-133. Anadolu'daki birçok Hellenistik tiyatro *cavea*'sının, Roma Dönemi'nde artan nüfusla birlikte genişletildiği bilinmektedir. Örneğin, Ephessos, Miletos, Priene, Pergamon, Kibyra, Patara, Tlos, Laodikea tiyatrolarında uygulandığı gibi. Laodikeia için bkz. Şimşek-Sezgin, 2011: 176.

[399] "Lykia Tiyatrolarının hepsinin ilk yapım evresi Hellenistik Dönem olup, MS 141 depreminden sonra Hellenistik *cavea*'lar onarılıp eklemeler yapılarak kullanılmış ve sahne binaları, Hellenistik planlama geleneği korunarak yeniden inşa edilmiştir. Sadece Myra ve Xanthos Tiyatroları'nda Hellenistik *cavea* tamamen depremle yıkılmış olabilir ve bu yüzden Roma tarzında yeniden bir inşa söz konusu olmuştur". Bk. Özdilek, 2013: 330.

tam bir yarım daire şekline kavuşmasıyla agorayı tam karşılaması yönünden kavisin doğu yöne doğru dönmesiyle gerçekleşmiştir. Caveanın değişen yönü bağlamında sahne binasının agoraya göre paralel olmayan uzanışı agoraya tam paralel uzanacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Yapı, hemen kuzeyinde yer alan Batı Agora ile kompleks bir görünüm sunmaktadır **(Çiz. 4.21, Lev. 126)**. Bu bağlamda yapının sahne binasının arka duvarı ile agoranın güney portiğinin arka duvarı bir arada planlanarak inşa edilmiştir. Bu durumda MS 1. yüzyılda inşa edilmiş olan agora yapısının güney portiği tiyatronun yeniden inşa edildiği 2. yüzyılda yeniden düzenlenmiş olmalıdır[400]. Roma imparatorluk Dönemi'ne tarhlendirilen bu düzenleme aslında agoranın Arkaik, tiyatronun varlığının ise Hellenistik Dönem'e kadar geri gitmesi nedeniyle aslında daha erken birlekteliğe işaret etmektedir[401]. Bu noktada bilinen erken örneklerden[402] tek ayırıcı husus tiyatronun agora düzlüğünden oldukça alçak kotta, çukur bir alanda yer alıyor olmasıdır. Bu durum Ksanthos Tiyatrosu inşa edilmeden önce gerçekleştirilmiş olan benzer faaliyetlerin Batı Agora'da düzenlenmiş olduğunu daha sonra Atina Agorası'ndan akropolisin yamacına yaslanan Dionysos Tiyatrosu'na benzer şekilde Likya Akropolü'nün güney yamacına taşınmış olabileceğini göstermektedir. F. Kolb Kyaneai'de yaptığı yüzey araştırmasında bir yazıt dolayısıyla varlığını MÖ 4. yüzyıla tarihlendirmiş olduğu agorada yer alan oturma sıralı ve teraslı bir bölümden bahsetmekte ve bu noktanın teatral faaliyetler için kullanılmış olabileceği üzerinde durmaktadır[403]. Bu bağlamda benzer bir durum Ksanthos Batı Agora için de mümkün olabilir ki iki agora da bir

[400] Side Tiyatro ve Agora kompleksi bu bağlamda Ksanthos örneğiyle oldukça benzerdir. Side tiyatro agora kompleksi için bk. Alanyalı, 2015: 271. Bu konu hakkında yapılmış bir master tezi çalışması için bk. Öztekin 2017. Bu bağlamdaki bir başka yakın benzer örnek Aphrodisias tiyatro ve agora kompleksidir bk. Erim ve Smith, 1998: 68. Tlos, Sikyon, Assos, Metapont, Elis, ve Pompei kentlerindeki tiyatrolar da agoralarla yakın ilişki içerisindedirler (Kolb, 1981, 88). Agora ve tiyatro yapılarının kökeni ve aralarındaki bağlantıyı detaylı olarak ele alan bir başucu kaynağı niteliğindeki çalışma için bk. Kolb 1981.

[401] Öncesindeki Karanlık Çağlarda ve Erken Arkaik Dönem'de monarşik düzendeki Yunan kentlerinin söz sahibi konumundaki akropolisler, Arkaik Dönem'in ortalarında gerçekleşmeye başlayan değişen toplum yapısıyla ortaça çıkan yeni demokratik düzen ile sahip olduğu siyasi ve dini merkeziyetçi gücünü kaybetmiştir (Kolb, 1981: 1). Yaşanan bu önemli gelişmeler neticesinde şehir devletleri statüsüne dönüşen kentlerde (polis) kentin yeni siyasi, dini ve ekonomik merkezi agoralar olmuş, tiyatrolar da gösteri amaçlarının yanı sıra siyasi ve dini nitelikteki toplanma alanları olmaları nedeniyle agoralarla ilişki içerisinde olmuşlardır (Wycherley, 1993: 146). Yine bu bağlamda bakıldığında MÖ 6. yüzyılda Atina Agorası'nın aynı zamanda teatral gösterilere ev sahipliği de yapmış olduğu daha sonra teatral gösterilerin izlenmesi amacıyla yapılmış ahşap konstrüksiyon oturma sıralarının MÖ 5. yüzyılda yıkılmış olması nedeniyle bu faaliyet alanının Akropolisin yamacına yaslanan Dionysos Tiyatrosu'na taşınmış olduğu bilinmektedir (Camp, 1992: 46). Ancak bu değişime yalnızca bu basit oturma sırası tahribatı söz konusu olmuş olamaz. Bunun alt ve ana nedenlerinden biri zamanın değişen politik düzen neticesinde özellikle Dionysosçuların oldukça güçlenmelerinden dolayı bu güruhu kontrol altına almak amaçlı gerçekleşmiş bir değişiklik ile yeni bir uygulama olarak ortaya çıkmış olmalıdır.

[402] Şu ana kadar yapılan araştırmalar sonucunda bilinen en erken Tiyatro yapısı olan Thorikos Tiyatrosu ilk olarak MÖ 525-480 yılları arasına tarihlendirilmiştir (Hackens, 1967: 75). Ancak daha sonra araştırmalar yapının ilk evresinin MÖ 7. yüzyıla tarihlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur (Kolb, 1981: 66). Bu tiyatronun Arkaik Dönem agora düzlüğünün sınırları içinde yer almış olması erken dönemde agora ve tiyato arasındaki ilişkiyi gözler önüne sermektedir (Kolb, 1981: 63-66).

[403] Kolb, 1988: 8 Res. 1.

birleriyle oldukça benzer özellikler göstermektedir[404]. Ancak buradaki önemli husus bu taşınmanın en erken olarak ne zaman gerçekleşmiş olduğudur. Şu anki eldeki verilere göre Batı Agora'nın en erken varlığı Geç Arkaik Dönem'e kadar geri gitmektedir. Tiyatronun bulunduğu alanda yaptığımız çalışmalara göre bu ayrılık tarihi kesin olarak MÖ 150-125 tarihini göstermesine rağmen özellikle Hellenistik skenenin doğu sınırındaki mimari bulgulardan orada yapmış olduğumuz kazı çalışmasında bir tanesi megara kâsesine ait bir parça ile bazı yakın tarihli seramik parça buluntuları buradaki ilk tiyatronun MÖ 3. yüzyılda inşa edilmiş olabileceğini gösterebilir ki bu tarih de alanın siyasi ve mimari olarak Hellen kültüründen oldukça fazla etkilendiği döneme denk gelmektedir. Bu tarihlendirme bir bakıma oldukça olağan ve beklenen bir öneri olmalıdır. Çünkü Ksanthos'a çok yakın bir mesafede yer alan Kaunos kentinin tiyatrosu son yapılan araştırmalara göre MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilmektedir[405]. Öyle ki birbirine bu kadar yakın coğrafyalarda yer alan iki metropolit kentten birinde, diğerinden yaklaşık yüz sene sonra bir tiyatro yapısının hala inşa edilmemiş olması çok anlaşılır bir durum olarak düşünülmemelidir. Bu aynı zamanda tiyatronun kent içerisinde topoğrafik olarak daha uygun alanlar varken neden bu çukur noktaya inşa edilmiş olduğunu da göstermektedir. Likya Akropolü ve onunla bağlantılı kutsal işlevli Batı Agora'daki dini ve siyasi güç kendini bu alanlar üzerinde özellikle dikme mezar anıtları olmak üzere her noktada göstermektedir. Bu bağlamda en erken Klasik Dönem'de başlayarak Hellenistik Dönem'de etkisi oldukça fazla hissedilen yeni kültürün etkisiyle kent içerisinde mimari anlamda yeni yapılar ortaya çıkmıştır[406]. Yeninin eskiden ayrıldığı bu ayrışma sonucunda Ksanthos'un siyasi gücünün oldukça fazla insanı bir arada toplama gücü olan bir tiyatro yapısıyla başka yönlere kaydırılması istenmemiş ve bu nedenle yapı bu alana inşa edilmiş olmalıdır. Bu duruma karşın öne sürülecek bir başka sav ise mekânsal hafızadır. Belki de akropolün kuzey yamacının düşündüğümüzden daha erken dönemler giden bir kullanımı olabilir ki ancak şu an için MÖ 3. yüzyıldan daha erkene giden bir bulguya rastlanılmamıştır, bu da yapının neden bu alana inşa edildiği ile ilgili olarak bir başka sav olarak düşünülebilir.

[404] Ksanthos ve Kyenai agoralarının benzer özellikleri için bk. Dönmez, 2014: 63-64.
[405] Varkıvanç, 2016: 920
[406] Siyasi işlevinin bir soru işareti olmasına rağmen Likyalılar MÖ 5. ve 4. yüzyıllarda meydanlarını hem Ksanthos"ta hem de Kyeneai"de neden agora olarak adlandırmışlardır? F. Kolb bu durumu "Likyalıların kendileri meydanı en azından M.Ö. 400'lerden beri böyle adlandırmışlardır" şeklinde yorumlamaktadır. Yani alanın Likçe isminin yerine artık Yunanca isminin kullanılmaya başlandığını belirtir (Kolb 1998, 42).. Bu bize bir kültürel değişimi göstermektedir. Ayrıca yine Batı Agora'dan ele geçen Geç Arkaik - Erken Klasik Dönem'e tarihlendirilen İon kymationlu bloklar göz önüne alındığında, Likya"daki Hellenleşme/İonlaşma sürecinin İskender"in seferlerinden çok önce MÖ 500"lü yıllar civarında başlamış olduğunu söyleyebiliriz (Dönmez, 2014: 63)

Eldeki tüm veriler Ksanthos Tiyatrosu'nun MÖ 2. yüzyılda, 150-125 yılları arasında inşa edilmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Hellenistik Tiyatro'nun caveası yaklaşık olarak 2500 kişilik kapasiteli olmakla birlikte sahne binası tek katlı, caveayla bitişik olmayan, Dor düzenli bir proskeneye sahiptir. Bu ilk Tiyatro yapısı MS 141 yılında yıkılmış ve ardından Erken Antoninler Dönemi'nde yerine yeni bir tiyatro inşa edilmiştir. Yeni inşa edilmiş Roma İmparatorluk Dönemi Tiyatrosu; Erken Antoninler, Severuslar ve Geç Severuslar olmak üzere üç farklı evreye sahiptir.

Erken Antoninler Dönemi'nde cavea ve sahne binası yine Hellenistik Dönem'de olduğu gibi birbirinden bağımsız şekilde konumlandırılmıştır. Yeni cavea hem doğusuna hem de batısına eklenen destek tonozlarıyla oldukça geniş ve tam daire formuyla yaklaşık 4500 kişi kapasitesine sahiptir. Diazomaya ulaşan hem doğu hem de batı noktadaki vomitorium bölümleri bu dönemde yapıya eklenmiştir. Eski Hellenistik caveanın caveası agora yönü hiza alındığında doğuya doğru kavisliyken bu dönemde yapılan yeni cavea neredeyse tam yarım daire formuyla agoraya tam paralel inşa edilmiştir. Sahne binası da erken yapıya göre tam paralel olmasa da daha az açılı olarak konumlandırılmıştır. Yapı iki katlı olarak Korinth nizamında düzenlenmiştir.

Severuslar Dönemi'nde de yapıda oldukça önemli değişiklikler meydana getirilmiştir. Ancak bu dönemde yapılan değişiklikler Erken ve Geç Severuslar Dönemleri olarak iki farklı evre izlenebilmektedir. Erken Severus Dönemi'nde yapının sadece sahne binasında bazı onarım çalışmaları yapılmışken Geç Severuslar Dönemi'nde ise sahne binasına paraskene bölümleri eklenerek cavea her iki yönde de parodosların üzerine beşik ve eğik tonozlar yerleştirilerek bu bölümlerle birleştirilmiştir. Böylelikle bu tonozların üzerlerine de oturma sıraları yerleştirilerek kapasite artışına gidilmiştir. Bu sayede yapının toplam kapasitesi 4650 kişiye yükseltilmiştir. Bunun yanı sıra cavea ve skene organik olarak birleştiği için yapı ilk defa tek bir bütün haline gelmiştir.

Muhtemelen MS 3. yüzyılın son çeyreğinde bir arenaya dönüştürülen yapıdaki son büyük değişiklik ise MS 6. Yüzyılda Kastron duvarının inşası ile gerçekleşmiştir. Duvarda kullanılmak üzere summa caveanın özellikle batı ve güney yönlerindeki tonozlu bölümlerdeki oturma sıraları Hellenistik cavea çevre duvarına kadar sökülerek tiyatro küçültülmüştür. Orkestranın en üst seviyesinden ele geçen seramik bulgular yapının teatral faaliyetler dışında son kullanımın MS 6. yüzyıl olduğunu göstermektedir.

K A T A L O G

Kat. No.: 001 **Levha:145**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: DEC017

Buluntu Yeri: Tiyatro'nun yakın çevresi

Tür: Pedestal

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: İS 2. yüzyıl

Ölçüler: U: 0,60 D: 0,68 Y: 0,68 m

Tanım: Pedestal oldukça tahribata uğramıştır. Kaide ve gövde kısmı kısmen sağlamken dört köşeli pilaster kısmı günümüzde kırık ve parçası ele geçmemiştir. Pedestalin kaide kısmı podyum şeklinde düz, devamında iç bükey yükselen ve etrafı bant kuşağı ile çevrili bir alt silmeden oluşur. Gövde kısmı düz, pürüzsüz ve tıraşlanmış ve taç kısmı dış iç bükey bir şerit ile çevrili olan bloğun üs kısmında yer alan sütun kaidesi ise Attik-İyon üslubundadır. Kaidenin üst kısmı düz ve tıraşlanmış olmakla beraber dübel deliği bulunmamaktadır. Bu pedestal tiyatrodan ele geçmemiş olmasına rağmen hem tiyatronun yakınlarında bulunmuş hem de üst kısmında bir kaidenin yer alması ayrıca pseudo parodostan ele geçmiş olan pedestalle bire bir benzer olması bu pedestalin de tiyatroya ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 002 **Levha:145**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH106

Buluntu Yeri: Pseudo Parodos

Tür: Pedestal

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: İS 2. yüzyıl

Ölçüler: U: 1,20 m Y: 0,68 m D: 0,68 m

Tanım: İlk pedestalde olduğu gibi bu pedestal ve kaide de bir blok halindedir. Pedestalin kaide kısmı podyum şeklinde düz, devamında iç bükey yükselen ve etrafı bant kuşağı ile çevrili bir alt silmeden oluşur. Gövde kısmı düz, pürüzsüz ve tıraşlanmış ve taç kısmı dış iç bükey bir şerit ile çevrili olan bloğun üs kısmında yer alan sütun kaidesi ise Attik-İyon

üslubundadır. Kaidenin üst kısmı düz ve tıraşlanmış olmakla beraber dübel deliği bulunmamaktadır.

Kat. No.: 003 **Levha: 146**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH106

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Pedestal

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: MS 2. yüzyıl

Ölçüler: U: 0,79 m D: 0.59 m Y: 0,56 m K. Ç:0,435

Tanım: Diğer örnekler gibi pedestal ve kaide bir blok halinde işlenmiştir. Blokta kısmen yoğun kırık ve tahribatlar mevcuttur. Pedestalin kaide kısmı podyum şeklinde düz, devamında içe doğru yükselen ve etrafı bant kuşağı ile çevrili bir alt silmeden oluşur. Gövde kısmı tıraşlanmış ve düz, taç kısmı ise iç bükey bir silme şeklindedir. Kaidenin altı kısmı düz bir şekilde yükselir ve gövde kısmında uçları çeyrek daire şeklinde bezenmiş olan bir oluk motifi yer almaktadır. Bir scotia tarafından ayrılmış iki torus şeklinde bir kesite sahip olan kaidenin sütun oturma yatağında dairesel bir zıvana deliği ile akıtma kanalı yer almaktadır. Bloğun kuyruk kısmı da blokla benzer şekilde dekore edilmiş olmakla beraber taç kısmı iki pervaz arasında bir dış bükey silme ile bir bant kuşağından oluşmaktadır.

Kat. No.: 004 **Levha: 146**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH019

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Pedestal

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: MS 2. yüzyıl

Ölçüler: U: 0,69 m D: 0.59 m Y: 0,56 m K. Ç:0,435

Tanım: Blokta kısmen yoğun kırık ve tahribatla mevcuttur. Pedestalin kaide kısmı podyum şeklinde düz, devamında içe doğru yükselen ve etrafı bant kuşağı ile çevrili bir alt silmeden oluşur. Gövde kısmı tıraşlanmış ve düz, taç kısmı ise iç bükey bir silme şeklindedir. Kaidenin altı kısmı düz bir şekilde yükselir ve gövde kısmında uçları çeyrek daire şeklinde bezenmiş

olan bir oluk motifi yer almaktadır. Bir scotia tarafından ayrılmış iki torus şeklinde bir kesite sahip olan kaidenin sütun oturma yatağında dairesel bir zıvana deliği ile akıtma kanalı yer almaktadır. Bloğun kuyruk kısmı da blokla benzer şekilde dekore edilmiş olmakla beraber taç kısmı iki pervaz arasında bir dış bükey silme ile bir bant kuşağından oluşmaktadır.

Kat. No.: 005 **Levha: 146**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH009

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Pedestal

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: MS 2. yüzyıl

Ölçüler: U: 0,65 m D: 0.59 m Y: 0,56 m K. Ç:0,435

Tanım: Diğer örnekler gibi pedestal ve kaide bir blok halinde işlenmiştir. Blokta kısmen yoğun kırık ve tahribatla mevcuttur. Pedestalin kaide kısmı podyum şeklinde düz, devamında içe doğru yükselen ve etrafı bant kuşağı ile çevrili bir alt silmeden oluşur. Gövde kısmı tıraşlanmış ve düz, taç kısmı ise iç bükey bir silme şeklindedir. Kaidenin altı kısmı düz bir şekilde yükselir ve gövde kısmında uçları çeyrek daire şeklinde bezenmiş olan bir oluk motifi yer almaktadır. Bir scotia tarafından ayrılmış iki torus şeklinde bir kesite sahip olan kaidenin sütun oturma yatağında dairesel bir zıvana deliği ile akıtma kanalı yer almaktadır. Bloğun kuyruk kısmı da blokla benzer şekilde dekore edilmiş olmakla beraber taç kısmı iki pervaz arasında bir dış bükey silme ile bir bant kuşağından oluşmaktadır.

Kat. No.: 006 **Levha: 146**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH272

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Pedestal

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: MS 2. yüzyıl

Ölçüler: U: 0,42 m D: 0.59 m Y: 0,56 m K. Ç:0,435

Tanım: Diğer örnekler gibi pedestal ve kaide bir blok halinde işlenmiştir. Blokta kısmen yoğun kırık ve tahribatla mevcuttur. Pedestalin kaide kısmı podyum şeklinde düz, devamında içe doğru yükselen ve etrafı bant kuşağı ile çevrili bir alt silmeden oluşur. Gövde kısmı tıraşlanmış ve düz, taç kısmı ise iç bükey bir silme şeklindedir. Kaidenin altı kısmı düz bir şekilde yükselir ve gövde kısmında uçları çeyrek daire şeklinde bezenmiş olan bir oluk motifi yer almaktadır. Bir scotia tarafından ayrılmış iki torus şeklinde bir kesite sahip olan kaidenin sütun oturma yatağında dairesel bir zıvana deliği ile akıtma kanalı yer almaktadır. Bloğun kuyruk kısmı da blokla benzer şekilde dekore edilmiş olmakla beraber taç kısmı iki pervaz arasında yer alan bir dış bükey silme ile bir bant kuşağından oluşmaktadır.

Kat. No.: 007 **Levha: 147**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH236

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Pedestal

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: MS 2. yüzyıl

Ölçüler: U: 0,76 m D: 0.59 m Y: 0,56 m K. Ç:0,435

Tanım: Diğer örnekler gibi pedestal ve kaide bir blok halinde işlenmiştir. Blokta kısmen yoğun kırık ve tahribatlar mevcuttur. Pedestalin kaide kısmı podyum şeklinde düz, devamında içe doğru yükselen ve etrafı bant kuşağı ile çevrili bir alt silmeden oluşur. Gövde kısmı tıraşlanmış ve düz, taç kısmı ise iç bükey bir silme şeklindedir. Kaidenin altı kısmı düz bir şekilde yükselir ve gövde kısmında uçları çeyrek daire şeklinde bezenmiş olan bir oluk motifi yer almaktadır. Bir scotia tarafından ayrılmış iki torus şeklinde bir kesite sahip olan kaidenin sütun oturma yatağında dairesel bir zıvana deliği ile akıtma kanalı yer almaktadır. Bloğun kuyruk kısmı da blokla benzer şekilde dekore edilmiş olmakla beraber taç kısmı iki pervaz arasında yer alan bir dış bükey silme ile bir bant kuşağından oluşmaktadır.

Kat. No.: 008 **Levha: 147**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH272

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Pedestal

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: MS 2. yüzyıl

Ölçüler: U: 0,76 m D: 0,59 m Y: 0,56 m K. Ç: 0,435

Tanım: Diğer örnekler gibi pedestal ve kaide bir blok halinde işlenmiştir. Blokta kısmen yoğun kırık ve tahribatlar mevcuttur. Pedestalin kaide kısmı podyum şeklinde düz, devamında içe doğru yükselen ve etrafı bant kuşağı ile çevrili bir alt silmeden oluşur. Gövde kısmı tıraşlanmış ve düz, taç kısmı ise iç bükey bir silme şeklindedir. Kaidenin altı kısmı düz bir şekilde yükselir ve gövde kısmında uçları çeyrek daire şeklinde bezenmiş olan bir oluk motifi yer almaktadır. Bir scotia tarafından ayrılmış iki torus şeklinde bir kesite sahip olan kaidenin sütun oturma yatağında dairesel bir zıvana deliği ile akıtma kanalı yer almaktadır. Bloğun kuyruk kısmı da blokla benzer şekilde dekore edilmiş olmakla beraber taç kısmı iki pervaz arasında yer alan bir dış bükey silme ile bir bant kuşağından oluşmaktadır.

Kat. No.: 009 **Levha: 148**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.:

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun Kaidesi

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: MS 2. yy

Ölçüler: Ç: 0,59 m Y: 0,25 m Pilinth Y: 0,11

Tanım: kaideler aynı ölçülere sahip olmakla birlikte kare formlu bir plinthos ve onun üzerinde bir scotia ile ayrılan iki torus bezeği ile dekore edilmiştir.

Kat. No.: 010 **Levha: 148**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.:

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun Kaidesi

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih.: İS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Ölçüler: Ç: 0,59 m Y: 0,25 m Pilinth Y: 0,11

Tanım: kaideler aynı ölçülere sahip olmakla birlikte kare formlu bir plinthos ve onun üzerinde bir scotia ile ayrılan iki torus bezeği ile dekore edilmiştir.

Kat. No.: 011 **Levha: 149**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH299

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun Kaidesi

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih.: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Ölçüler: Ç: 0,59 m Y: 0,70 m Pilinth Y: 0,11

Tanım: Bloğun alt kısmı, plinthoslu ve Attik-İyon üslubundaki bir kaideden oluşur. Bu bölümün bir kısmı büyük oranda tahribata uğramış ve kırıktır. Bu kısımda yer alan üst torusun hemen üzeri inci-boncuk (astragalus) dizisi yer almaktadır. Bu kısmın üzerindeki taç bölümünde uçlarında yoğun matkap izleri bulunan ve dik olarak yükselen akanthus yaprakları ile dekore edilmiştir.

Kat. No.: 012 **Levha: 150**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH300

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun Kaidesi

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih.: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Ölçüler: Ç: 0,59 m Y: 0,70 m Pilinth Y: 0,11

Tanım: Bloğun alt kısmı, plinthoslu ve Attik-İyon üslubundaki bir kaideden oluşur. Bu bölümün bir kısmı büyük oranda tahribata uğramış ve kırıktır. Bu kısımda yer alan üst torusun hemen üzeri inci- boncuk (astragalus) dizisi yer almaktadır. Bu kısmın üzerindeki taç bölümünde uçlarında yoğun matkap izleri bulunan ve dik olarak yükselen akanthus yaprakları ile dekore edilmiştir.

Kat. No.: 013 **Levha: 151**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH304

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun Kaidesi

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih.: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Ölçüler: Ç: 0,59 m Y: 0,70 m

Tanım: Bloğun alt kısmı, plinthoslu ve Attik-İyon üslubundaki bir kaideden oluşur. Bu bölümün bir kısmı büyük oranda tahribata uğramış ve kırıktır. Bu kısımda yer alan üst torusun hemen üzerinde diğer bloklarda yer alan inci- boncuk (astragalus) dizisi yer almamaktadır. Bu kısmın üzerindeki taç bölümünde uçlarında yoğun matkap izleri bulunan ve dik olarak yükselen akanthus yaprakları ile dekore edilmiştir. Bu bloktaki yapraklar diğer bloklardaki yapraklara oranla daha dik durmaktadırlar.

Kat. No.: 014 **Levha: 151**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH303

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun Kaidesi

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih.: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Ölçüler: Ç: 0,59 m? Y: 0,70 m?

Tanım: Blok büyük oranda tahribata uğramış ve kırık olmakla birlikte sadece kaide bölümündeki iç bükey silme ve torus kısmının çok az bir bölümü günümüze ulaşmıştır. üst torusun hemen üzerinde diğer bloklarda yer alan inci- boncuk (astragalus) dizisi bu parça üzerinde de yer almamaktadır. Bu kısmın üzerindeki taç bölümünde uçlarında yoğun matkap izleri bulunan ve dik olarak yükselen akanthus yaprakları ile dekore edilmiştir. Bu bloktaki yapraklar diğer bloklardakine oranla daha dik durmaktadırlar.

Kat. No.: 015 **Levha: 152**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH056

Buluntu Yeri: Tiyatro/Orkestra

Tür: Sütun

Malzeme: Granit

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 4,15 m Ç: A. Ç.:0,58 m Ü. Ç.: 52 m

Tanım: Sütun tam parça halinde orkestradan ele geçmiş olmakla beraber kaide kısmında kısmen kırıklar mevcuttur.

Kat. No.: 016 **Levha: 152**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: ?

Buluntu Yeri: Tiyatro/Skene

Tür: Sütun

Malzeme: Granit

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 2,33 m Ç: A. Ç.:0,43 m Ü. Ç.: 0,35 m

Tanım: Sütun gövde kısmından kırık ve iki parça halinde olmakla beraber tamamlanabilir durumdadır.

Kat. No.: 017 **Levha: 153**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: ?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Granit

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,78 m A. Ç.:0,43 m

Tanım: Alt kısmı kısmen sağlam parça gövdeden itibaren kırıktır. Parçanın diğer kısmı ele geçmemiştir. Ele geçen parçanın alt çapının (Kat. No: 15) eşit olması bu parçanın orijinal yüksekliğinin 2,33 m olduğunu gösterir.

Kat. No.: 018 **Levha: 153**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: ?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Granit

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 1,88 m Ü. Ç.:0,35 m

Tanım: Üst kısmı kısmen sağlam parça gövdeden itibaren kırıktır. Parçanın diğer kısmı ele geçmemiştir. Parçanın üst çapının tam parçanın (Kat. No: 15) üst çapı ile aynı ölçülere sahip olması bu parçanın tam yüksekliğinin 2,33 m olduğunu gösterir.

Kat. No.: 019 **Levha: 154**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: ?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Granit

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,57 m

Tanım: Granit bir sütuna ait gövde parçası. Parçanın boyutları bu parçanın Kat. No:15'deki tam sütunla aynı ölçüdeki (2,33 m) bir başka sütuna ait olduğunu gösterir.

Kat. No.: 020 **Levha: 154**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH145

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 1,90 m Ü. Ç.: 0,51 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun üst parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın da alt kata ait olması gerektiğini göstermektedir.

Kat. No.: 021 **Levha: 155**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH146

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 2,90 m A. Ç.: 0,61 m D. D. U: 0.27 m D. D. D.: 0,04 m D. D. Ç.: 0,05 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun alt parçası. Alt çapının ölçülerinin oranı bu parçanın da alt kata ait olması gerektiğini göstermektedir. Kat no:20 ile tamamlanabilir.

Kat. No.: 022 **Levha: 155**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 1,50 m A. Ç.: 0,51 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun üst parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın da alt kata ait olması gerektiğini göstermektedir.

Kat. No.: 023 **Levha: 156**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 1,54 m A. Ç.: 0,61 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun alt parçası. Alt çapının ölçülerinin oranı bu parçanın alt kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 024 **Levha: 156**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,58 m Ü. Ç.: 0,35 m D. D. D.: 0,03 m D. D. Ç.: 0,04 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun üst parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 025 **Levha: 157**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,69 m Ü. Ç.: 0,35 m D. D. D.: 0,03 m D. D. Ç.: 0,04 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun üst parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 026 **Levha: 157**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Kahve Rengi Damarlı Beyaz Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,75 m Ü. Ç.: 0,35 m

Tanım: Kahverengi damarlı mermerden kesilmiş bir sütunun üst parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 027 **Levha: 158**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,43 m Ü. Ç.: 0,35 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun üst parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 028 **Levha: 158**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Kahve Rengi Damarlı Beyaz Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,25 m Ü. Ç.: 0,35 m

Tanım: Beyaz kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun üst parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 029 **Levha: 159**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH180

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,45 m Ü. Ç.: 0,51 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun üst parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 030 **Levha: 159**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH65

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,41 m Ü. Ç.: 0,51 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun üst parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 031 **Levha: 160**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH46

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 1,65 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası. Gövde çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 032 **Levha: 160**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 1,75 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası. Gövde çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 033 **Levha: 161**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 1,62 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası. Gövde çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 034 **Levha: 161**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 1,44 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 035 **Levha: 162**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH27?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 1,08 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası. Gövde çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 036 **Levha: 162**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH188

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.:

Ölçüler: Y: 1,25 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası. Gövde çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 037 **Levha: 163**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Kahve Rengi Damarlı Beyaz Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.:

Ölçüler: Y: 1,37 m

Tanım: Kahverrengi damarlı mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası. Gövde çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 038 **Levha: 163**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH188

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.:

Ölçüler: Y: 0,43 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası. Gövde çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 039 **Levha: 164**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH188

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih:

Ölçüler: Y: 0,44 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası. Gövde çapının ölçülerinin oranı bu parçanın alt kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 040 **Levha: 164**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH127

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,65 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası. Gövde çapının ölçülerinin oranı bu parçanın alt kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 041 **Levha: 165**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH188

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,75 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun üst parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 042 **Levha: 165**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,94 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun üst parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 043 **Levha: 166**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Damarlı Beyaz Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,78 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası. Gövde çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 044 **Levha: 166**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,56 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun üst parçası. Üst çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 045 **Levha: 167**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Yeşil Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,39 m

Tanım: Yeşil kayaçlı mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası. Gövde çapının ölçülerinin oranı bu parçanın üst kata ait olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 046 **Levha: 167**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Kahverengi Damarlı Beyaz Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,38 m

Tanım: Kahverengi damarlı beyaz mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası.

Kat. No.: 047 **Levha: 167**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Kahverengi Kayaçlı Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,44 m

Tanım: Kahverengi damarlı beyaz mermerden kesilmiş bir sütunun gövde parçası.

Kat. No.: 048 **Levha: 167**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Yivli Sütun

Malzeme: Kahve Rengi Damarlı Beyaz Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.:

Ölçüler: Y: 0,49 m

Tanım: Kırık halde yivli bir sütun parçası.

Kat. No.: 049 **Levha: 167**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH188

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Kahverengi damarlı Beyaz Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,42 m

Tanım: Kırık halde yivli bir sütun parçası.

Kat. No.: 050 **Levha: 167**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun

Malzeme: Kahverengi Damarlı Beyaz Mermer

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih.: ?

Ölçüler: Y: 0,42 m

Tanım: Kırık halde yivli bir sütun parçası.

Kat. No.: 051 **Levha: 168**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH001

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun Başlığı

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,55 m, A.Y: 0, 72 m, S Y: 0,43

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Başlığın sekiz dikenli akanthus yaprağı ve iki tacı bulunmaktadır. Üst tacın yaprakları alt bölümdeki tacın en alt kısmından başlayarak ikinci taca kadar uzanırlar. Akanthus yapraklarının alt kısımları dört, üst kısımları ise beş lobdan oluşur. Loblar başlığın eksenine diktir ve bu da son derece doğrusal ve geometrik bir kompozisyon meydana getirir. Yaprak damarlarını çeken derin oyuklar sayesinde ışığın gölge kontrastı ortaya çıkar. Volütler kırıktır. Volüt kökünün profili iki eğim ile çevrili bir yassıdır. Volütün ucu düzdür ve göz oluşturmaz. Kaulisler az belirgindir. Heliks kapalı iki akanthus yaprağından meydana gelir. Genel olarak oldukça tahrip olmuş olsa da yaprak damarları yine de fark edilebilir durumdadır. İç bükey kenarlı abakus kırıktır, ancak taçlandırmasının bir kısmı hala belirgindir. Üzerinde sarmaşık yapraklarıyla süslü bir oyuk yer alır. 0, 27 m yüksekliğindeki dudak kısmı düz bir şerit şeklindedir.

Kat. No.: 052 **Levha: 168**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH039

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Pilaster Başlık

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,54 m, A.Y: 0, 63 m, S Y: 0,45 A.T.Y: 0, 21

Dönemi: Geç Antoninler Dönemi

Tarih: MS 160-180

Tanım: Pilaster başlığın gövdesini süsleyen dikenli akanthus yaprakları implante edilmişlerdir. Bloğun arka yüzüne yakın yapraklar yarım yapraklarla bezelidir. Helikesin ikinci yaprağı aksiyal bezeği taşıyan gövdenin üzerindeki implant yaprağa dokunur ve kaulisten volütlere doğru devam eder. Akanthus yaprakları oldukça fazla oranda bükülmüşlerdir. Yaprak lobları beş parmak şeklindedir ve bu loblar alt ve üst noktalara yaptıkları temaslarla bir badem şekli meydana getirirler. Yaprakların eksenel damarları oldukça derinden işlenmiş ve iki eğim arasında düz bir kesite sahiptir. Kenarları iç bükeydir. Taç bölümü ise bir band bölümünden meydana gelir.

Kat. No.: 053 **Levha: 169**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH296

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Pilaster Başlık

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,68 m, A.Ç: 0, 70 m

Dönemi: Geç Antoninler Dönemi

Tarih: MS 160-180

Tanım: Pilaster başlığın gövdesini süsleyen dikenli akanthus yaprakları implante edilmişlerdir. Bloğun arka yüzüne yakın yapraklar yarım yapraklarla bezelidir. Helikesin ikinci yaprağı aksiyal bezeği taşıyan gövdenin üzerindeki implant yaprağa dokunur ve kaulisten volütlere doğru devam eder. Akanthus yaprakları oldukça fazla oranda bükülmüşlerdir. Yaprak lobları beş parmak şeklindedir ve bu loblar alt ve üst noktalara yaptıkları temaslarla bir badem şekli meydana getirirler. Yaprakların eksenel damarları oldukça derinden işlenmiş ve iki eğim arasında düz bir kesite sahiptir. Kenarları iç bükeydir. Taç bölümü ise bir band bölümünden meydana gelir.

Kat. No.: 054 **Levha: 169**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH297

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun Başlığı

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,68 m, A: 0, 76 m,

Dönemi: Geç Antoninler Dönemi

Tarih: İS 160-180

Tanım: Başlık oldukça tahribata uğradığı için detaylı bir tanımlama yapmak neredeyse çok zordur. Ancak bu başlığın akanthus yaprakları ve iki taç bölümü Ksanthos'ta karşımıza çıkan örneklerle benzer şekilde dekore edilmiştir. Abakus bölümlerinden geriye süslenmiş pervaz kısmından başka bir şey kalmamıştır.

Kat. No.: 055 **Levha: 169**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH001

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Sütun Başlığı

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,55 m, A.Y: 0, 72 m, S Y: 0,43

Dönemi: Geç Antoninler Dönemi

Tarih: MS 160-180

Tanım: Başlığın sekiz dikenli akanthus yaprağı ve iki tacı bulunmaktadır. Üst tacın yaprakları alt bölümdeki tacın en alt kısmından başlayarak ikinci taca kadar uzanırlar. Akanthus yapraklarının alt kısımları dört üst kısımları ise beş lobdan oluşur. Loblar başlığın eksenine diktir ve bu da son derece doğrusal ve geometrik bir kompozisyon meydana getirir. Kaulisler az belirgindir. Heliks kapalı iki akanthus yaprağından meydana gelir. Genel olarak oldukça tahrip olmuş olsa da yaprak damarları yine de fark edilebilir durumdadır. İç bükey kenarlı abakus kırıktır, ancak taçlandırmasının bir kısmı hala görülmektedir.

Kat. No.: 056 **Levha: 170**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH45

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,45 m, G: 2,30 m, D: 0,68

Dönemi: Geç Antoninler Dönemi

Tarih: MS 160-180

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş duvar arşitravı. Oldukça korunmuş olarak günümüze ulaşmış olan bloğun arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi üzerinde yumurta-ok ucu sırası ile bezelidir. Bloğun arşitrav tacında ise dönüşümlü olarak yerleştirilmiş olan açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber 0,055 m, üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,065 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055m olmakla beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,02 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,12 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,09 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,045 m, yumurtaların kabuklu

genişliği 0,09-0,095 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Üst bölümdeki açık kapalı palmet bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,04 m, kapalı palmetler 0,12 m, açık palmetler ise 0,15 m genişliğindedir. Arşitrav tacındaki düz silme ise 0,05 m yüksekliğindedir.

Kat. No.: 057 **Levha: 170**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH373

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav-Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,63 m, G: 1,37 m, D: 0,57 m,

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav-friz bloğu. Bloğun sağ alt kısmının bir bölümü kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-mızrak ucu sırası ile açık ve kapalı palmet ve üzerinde İyon khimation bezemeleri yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan yaprak motiflerinin yanı sıra rozet motifi dekore edilmiştir. Friz tacı inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu motifleriyle bezenmiştir. Bloğun alt kısmın soffit bezemesi yer alır. Bloğun arka yüzü aynı şekilde dekore edilmiştir.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,04 m, inci boncuk bezemesinin bulunduğu alanın genişliği 0,03 m, boncuk uzunluğu 0,075 m, incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,07 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,08-0,09 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,028 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,105 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,02 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,03 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,115 m olmakla birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Arşitrav tacına geçişte yer alan bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,03 m, açık palmetlerin genişliği 0,14 m iken kapalı palmetlerin genişliği 0,12 m'dir. Friz ana bezeme kuşağı 0,15 m yüksekliğinde olmakla beraber friz tacında yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncuk uzunluğu 0,08 m, inci genişliği 0,015 m'dir. Friz tacının en üst kısmında yer alan yumurta- mızrak ucu sırasının genişliği 0,03 m,

yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,09 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği 0,01 m'dir. Üst silme 0,03 m'dir. Bloğun alt kısmında yer alan soffit bezemesi ise 0,69x0,085 m'dir.

Kat. No.: 058 **Levha: 170**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH130

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav-Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,60 m G: 1,39 m

D: 0,82 A.Y.: 0,28 m F.Y.: 20 m K.Y.: 0,12 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş bir arşitrav-friz bloğu. Bloğun arşitrav bölümü korunmuş olmasına rağmen friz bölümünde yer yer tahribatlar mevcuttur. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, yumurta-ok ucu sırası ve onun üzerinde ise açık ve kapalı palmet bezemelerinin yer aldığı sıra yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan yaprak motiflerinin yanı sıra rozet motifi dekore edilmiştir. Bloğun alt kısmında soffit bezemesi bulunmaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber 0,03 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,035-0,04 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,065 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,035-0,04 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,01 ile 0,015 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,105 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,045-0,035 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,01 ile 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,035 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,06-0,065 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,007 m'dir. Üst bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,035 m, açık palmetlerin genişliği 0,093 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,065 m'dir. Friz ana sahne yüksekliği 0,24 m, friz tacı ise kırıktır.

Kat. No.: 059 **Levha: 171**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH13?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 m, G: 1,17 m, D: 0,60 m,

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş çift taraflı arşitrav bloğu. Bloğun ön yüzü korunmuş olmasına rağmen sol yanında bulunan birleşme noktası kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ve açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Bloğun alt kısmında soffit bezemesi bulunmaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber 0,065 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065-0,08 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,014 m'dir. İkinci faskia 0,082 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,075-0,08 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,122 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065-0,07 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,04 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,085-0,09 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Üst bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,045 m, açık palmetlerin genişliği 0,103 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,095 m'dir. Arka yüz benzer düzendedir.

Kat. No.: 060 **Levha: 171**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav-Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Geç Antoninler Dönemi

Tarih: MS 160-180

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav-friz bloğu. Bloğun büyük oranda korunmuş olmasına rağmen sadece sol yan kısmı ve friz kısmının sol tarafında kırıklar mevcuttur. Bloğun sol yan tarafı birleşme yüzeyi çıkıntısı bulunmaktadır. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ve açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan yaprak motiflerinin yanı sıra rozet motifi dekore edilmiştir. Friz tacında da yine inci-boncuk ve yumurta-ok ucu bezemesi bulunur.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,06 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,045-0,05 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,065 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,045-0,05 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,105 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,045 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,085-0,09 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,01 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,045 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,085-0,09 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Arşitrav tacına geçişte yer alan bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,045 m, açık palmetlerin genişliği 0,103 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,093 m'dir. Friz ana sahne 0,15 m yüksekliğinde olmakla beraber friz tacında yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluğu 0,05-0,03 m arasında değişirken incilerin genişliği 0,015 m'dir.Yumurta-mızrak ucu bezemesinin bulunduğu alanın genişliği 0,04 m, yumurtaların kabuklu kalınlığı 0,085 m, mızrak ucu bezemelerinin ortalama genişliği 0,01 m'dir. Arka yüzde bezemeli olmakla beraber sadece friz bölümü yoktur.

Kat. No.: 061 **Levha: 171**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH51

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav-Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,63 m, G: 1,85 m, D: 0,60 m,

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav-friz bloğu. Bloğun büyük oranda korunmuş olmasına rağmen sadece sağ yan kısmı ve friz kısmının sağ tarafında kırıklar mevcuttur. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ve açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan yaprak motiflerinin yanı sıra rozet motifi dekore edilmiştir. Friz tacında da yine inci-boncuk ve yumurta-ok ucu bezemesi bulunur.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,04 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,075 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,05 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,075-0,08 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,02 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,075 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,08-0,09 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,025 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,035 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,11 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,025 m'dir. Arşitrav tacına geçişte yer alan bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,035 m, açık palmetlerin genişliği 0,15 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,011 m'dir. Friz ana sahne 0,15 m yüksekliğinde olmakla beraber friz tacında yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluğu 0,05-0,03 m arasında değişirken incilerin genişliği 0,015 m'dir. Yumurta-mızrak ucu bezemesinin bulunduğu alanın genişliği 0,035 m, yumurtaların kabuklu kalınlığı 0,112 m, mızrak ucu bezemelerinin ortalama genişliği 0,015 m'dir.

Kat. No.: 062 **Levha: 172**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH53

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 m, G:1,60, D: 0,65 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş çift taraflı arşitrav bloğu. Bloğun ön yüzü korunmuş olmasına rağmen arşitrav tacının sağ ve sol bölümlerinin bazı noktaları kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ve açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Bloğun alt kısmında soffit bezemesi bulunmaktadır.
Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber 0,065 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,01 m'dir. İkinci faskia 0,082 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025-0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05-0,055 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,009-0,008 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,133 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065-0,07 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,04 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,085-0,09 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Arşitrav tacındaki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,045 m, açık palmetlerin genişliği 0,12 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,082 m'dir. Arka yüz benzer düzendedir.

Kat. No.: 063 **Levha: 172**

Buluntu Yılı: ?
Kazı Env. No.: TH129
Buluntu Yeri: Tiyatro
Tür: Arşitrav- Friz Bloğu
Malzeme: Kireçtaşı
Ölçüler: Y: 0,64 m, G: 1,74 m, D: 0,42 m
Dönemi: Antoninler Dönemi
Tarih: MS 160-180
Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Blokta çok yüzeysel aşınmalar olmakla beraber genel anlamda fazla tahribat izi yoktur. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında lesbos kyhimationu bezemesi yer alır. Friz tacının üst bölümünde ise 0,08 m derinliğinde ve 0,97 m genişliğinde ve 0,20 m yüksekliğindeki kaset yuvası yer alır. Bloğun alt kısmında soffit bezemesi bulunmaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,05 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,065 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,068-0,062 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,122 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde lesbos khimation alanının genişliği 0,05 m, ara yaprak genişliği 0,076 m, üzengi yaprağı ise 0,085 genişliğindedir.

Kat. No.: 064 **Levha: 173**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH186-a

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav-Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,65 m, G: 1,60 m, D: 0,65m,

A.Y.: 0,28 m, F.Y.: 0,24 m, K.Y.: 0,13 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav-friz bloğu.. Bloğun sağ alt bölümünden başlayarak arşitrav tacına kadar uzanan bölümü ile friz tacındaki yumurta-ok ucu bezemeli alan kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-mızrak ucu sırası ile açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan yaprak motiflerinin yanı sıra rozet motifi dekore edilmiştir. Friz tacı da yine inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu motifleriyle bezenmiştir. Bloğun arka yüzünün sol yan tarafında birleşme yüzeyi çıkıntısı bulunmaktadır. Arka yüzde de üç faskia ve arşitrav tacında lesbos khimation sırası bulunur. Bu sıranın üzerinde ise kaset oturtma yuvaları yer alır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kırık, ikinci faskia 0,07 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,01 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,09 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,04 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,08-0,085 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir.

Arşitrav tacına geçişte yer alan bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,035 m, açık palmetlerin genişliği 0,115 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,09 m'dir. Friz ana bezeme kuşağı 0,15 m yüksekliğinde olmakla beraber friz tacında yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,03 m diğer kısımlar kırıktır. Arka yüzdeki lesbos khimation sırasının genişliği 0,055 m, üzengi yapraklarının ortalam genişliği 0,12 m, ara yaprakların genişlikleri ise 0,06 m'dir. Kaset yuvasının derinliği 0,08 m yüksekliği ise 0,20 m'dir.

Kat. No.: 065 **Levha: 173**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH186-b

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav-Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,65 m, G: 0,70 m, D:
0,65m, A.Y.: 0,28 m, F.Y.: 0,24 m,
K.Y.: 0,13 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav-friz bloğu. Bir önceki parçanın (Kat. No. 49) devamı olmalıdır. Bloğun sağ ve sol kısımları ile friz tacının büyük bir bölümü kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-mızrak ucu sırası ile açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan yaprak motiflerinin yanı sıra rozet motifi dekore edilmiştir. Friz tacı da yine inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu motifleriyle bezenmiştir. Bloğun arka yüzünün sol yan tarafında birleşme yüzeyi çıkıntısı bulunmaktadır. Bu yüzde de üç faskia ve arşitrav tacında lesbos khimation sırası bulunur. Bu sıranın üzerinde ise kaset oturtma yuvaları yer alır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,05 m, inci boncuk bezemesinin bulunduğu alanın genişliği 0,025 m, boncuk uzunluğu 0,05 m, incilerin genişliği 0,01 m'dir. İkinci faskia 0,07 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,01 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,09 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği

0,04 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,08-0,085 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Arşitrav tacına geçişte yer alan bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,035 m, açık palmetlerin genişliği 0,115 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,09 m'dir. Friz ana bezeme kuşağı 0,15 m yüksekliğinde olmakla beraber friz tacında yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,03 m diğer kısımlar kırıktır. Arka yüzdeki lesbos khimation sırasının genişliği 0,055 m, üzengi yapraklarının ortalama genişliği 0,12 m, ara yaprakların genişlikleri ise 0,06 m'dir. Kaset yuvasının derinliği 0,08 m yüksekliği ise 0,20 m'dir.

Kat. No: 66 **Levha: 174**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH47

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav-Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,65 m, G: 1,82 m, D: 0,66 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav-friz bloğu. Blok friz bölümündeki yüzeysel tahribatlar dışında oldukça korunmuştur. Arşitrav bölümünde üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-mızrak ucu sırası ile açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan yaprak motiflerinin yanı sıra rozet motifi dekore edilmiştir. Friz tacı da yine inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu motifleriyle bezelidir. Bloğun arka yüzünün sağ yan tarafında birleşme yüzeyi çıkıntısı bulunmaktadır. Arka yüzde de üç faskia ve arşitrav tacında lesbos khimation sırası bulunur. Bu sıranın üzerinde ise kaset oturtma yuvası yer alır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,055 m yüksekliğinde üzerindeki inci-boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluğu 0,055-0,06 m incilerin genişliği ise 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,07 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,01-0,015 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,105 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,07 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,04 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,08-0,085 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Arşitrav tacına geçişte yer alan

bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,035 m, açık palmetlerin genişliği 0,115 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,105 m'dir. Friz ana sahne kuşağı 0,15 m yüksekliğinde olmakla beraber friz tacında yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,02 m'dir. Friz tacında yer alan yumurta-mızrak ucu alanının genişliği 0,03 m, bu alanda korunmuş olan tek yumurtanın genişliği 0,10 m'dir. Arka yüzdeki lesbos khimation sırasının genişliği 0,05 m, üzengi yapraklarının ortalama genişliği 0,12 m, ara yaprakların genişlikleri ise 0,06 m'dir. Kaset yuvasının derinliği 0,08 m yüksekliği ise 0,20 m'dir.

Kat. No.: 067 **Levha: 175**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH45

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 m, G: 1,00 m, D: 0,90

Dönemi Antoninler Dönemi

Tarih: MS 130-140

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Bloğun sağ arka yönü kırık ve eksik olmasına rağmen ön yüzü genel olarak korunmuş bloğun sadece arşitrav tacındaki palmet alanı kırıktır. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ve açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber 0,055 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,014 m'dir. İkinci faskia 0,08 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065m olmakla beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,11 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,06-0,075 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,045 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,09-0,095 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Üst bölümdeki açık kapalı palmet alanı kırıktır.

Kat. No.: 068 **Levha: 175**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH67

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 m, G:1,46, D: 0,70

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş çift taraflı arşitrav bloğu. Bloğun sağ ve sol yan kısımları büyük oranda kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ve açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Bloğun alt kısmında soffit bezemesi bulunmaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber 0,065 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,032 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,085-0,08 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,09 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025-0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,07-0,072 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,016-0,015 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,115 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065-0,08 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015-0,018 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,04 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,085-0,09 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Arşitrav tacındaki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,04 m, korunan açık palmet genişliği 0,045 m'dir. Soffit uzunluğu 0,70 m, genişliği 1,46 m'dir.

Kat. No.: 069 **Levha: 175**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH375

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 m, G:1,53, D: 0,90

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Bloğun sağ, sol ve arak yönlerinde büyük oranda kırık ve eksikler mevcuttur. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ve açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber 0,06 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,09-0,05 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,08 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,035-0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,06-0,075 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,016-0,015 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,115 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065-0,08 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015-0,018 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,04 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,085-0,09 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Arşitrav tacındaki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,04 m, korunan açık palmet genişliği 0,13 m, kapalı palmetlerin genişliği ise 0,103 m'dir.

Kat. No.: 070 **Levha: 176**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav-Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,63 m, G: 1,10 m, D:

0,28 m, A.Y.: 0,28 m, F.Y.: 0,24 m,

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl 2. yarısının son çeyreği

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav-friz birleşme bloğu. Blok günümüze oldukça korunmuş olarak gelmiştir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-mızrak ucu sırası ile açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan akanthus motiflerinin yanı sıra rozet motifi dekore edilmiştir. Friz tacı inci-boncuk ve

yumurta-mızrak ucu motifleriyle bezenmiştir. Bloğun sağ yan tarafında düz bir birleşme alanı vardır. Bu traşlanmış alanın genişliği 0,47 m'dir.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,05 m yüksekliğinde üzerindeki inci boncuk bezemesinin bulunduğu alanın genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunluğu 0,05-0,06 m, incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,065-0,07 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025-0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,022-0,02 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,10 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacındaki inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,03 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,105-0,095 m arasında değişmekle birlikte ok ucu genişliği 0,025 m'dir. Arşitrav tacına geçişte yer alan bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,03 m, açık palmetlerin genişliği 0,13 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,09 m'dir. Bu alan üzerndeki silmenin yüksekliği 0,02 m'dir. Friz ana bezeme kuşağı 0,15 m yüksekliğinde olmakla beraber friz tacında yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, bonvukların ortalama uzunlukları 0,055-0,05 m, incilerin genişliği 0,025 m'dir. Friz tacında yer alan son bezeme sırası olan yumurta-mızrak ucu alanının genişliği 0,025 m, yumurtaların kabuklu kalınlığı 0,09 m, mızrak uçlarını ortalama genişliği 0,015 m'dir. Tacın üzerinde yer alan silme ise 0,025 m yüksekliğindedir. Arşitrav birleşim yeri ise 0,52 m genişliğindedir.

Kat. No.: 071 **Levha: 176**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH351

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,63 m, G: 1,63 m,

D: 0,56 m, A.Y.: 0,30 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Bloğun sol yan tarafı kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında lesbos khimationu bezemesi yer alır.

Friz tacının üst bölümünde ise 0,08 m derinliğinde ve 0,97 m genişliğinde ve 0,20 m yüksekliğindeki kaset yuvası yer alır. Bloğun alt kısmında soffit bezemesi bulunmaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,05 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,065 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,068-0,062 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,122 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde lesbos khimation alanının genişliği 0,05 m, ara yaprak genişliği 0,08 m, üzengi yaprağı ise 0,14 m genişliğindedir. Üst silme 0,04 m yüksekliğindedir. Bloğun altındaki soffit bezemesinin genişliği 0,09 m, uzunluğu ise 0,45 m'dir.

Kat. No.: 072 **Levha: 176**

Buluntu Yılı: ?
Kazı Env. No.: TH373
Buluntu Yeri: Tiyatro
Tür: Arşitrav-Friz Bloğu
Malzeme: Kireçtaşı
Ölçüler: Y: 0,63 m, G: 1,37 m, D: 0,57 m,
Dönemi: Severuslar Dönemi
Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı
Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav-friz bloğu. Bloğun sol yan kısmı ile friz tacının büyük bir bölümü kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-mızrak ucu sırası ile açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan yaprak motiflerinin yanı sıra rozet motifi dekore edilmiştir. Friz tacı inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu motifleriyle bezenmiştir. Bloğun arka yüzünde ise üç faskia üzerinde lesbos khimationu sırası ve onun da üzerinde kaset oturtma yuvası yer alır.
Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,05 m, inci boncuk bezemesinin bulunduğu alanın genişliği 0,035 m, boncuk uzunluğu 0,05 m, incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,06 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05-0,04 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,02 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,105 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik

ortalamaları 0,02 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,03 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,08-0,085 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Arşitrav tacına geçişte yer alan bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,035 m, açık palmetlerin genişliği 0,125 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,10 m'dir. Friz ana bezeme kuşağı 0,15 m yüksekliğinde olmakla beraber friz tacında yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,015 m, boncuk uzunluğu 0,03 m, inci genişliği 0,015 m'dir. Friz tacının en üst kısmında yer alan yumurta- mızrak ucu sırasının genişliği 0,03 m, yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,065 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği 0,01 m'dir. Arka yüzdeki lesbos khimation sırasının genişliği 0,08 m, üzengi yapraklarının ortalama genişliği 0,15 m, ara yaprakların genişlikleri ise 0,075 m'dir. Kaset yuvasının derinliği 0,08 m yüksekliği ise 0,20 m'dir.

Kat. No.: 073 **Levha: 177**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH384

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav-Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,63 m, G: 0,46 m, D:

0,33 m, A.Y.: 0,28 m, F.Y.: 0,24 m,

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav-friz e bloğu. Blok günümüze oldukça korunmuş olarak gelmiştir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-mızrak ucu sırası ile açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan akanthus motiflerinin yanı sıra rozet motifi dekore edilmiştir. Friz tacı inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu motifleriyle bezenmiştir.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,05 m yüksekliğinde üzerindeki inci boncuk bezemesinin bulunduğu alanın genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunluğu 0,05-0,06 m, incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,065-0,07 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025-0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,022-0,02 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,10 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacındaki inci boncuk alanının genişliği 0,025 m,

boncukların uzunluk ortalaması 0,065 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,03 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,105-0,095 m arasında değişmekle birlikte ok ucu genişliği 0,025 m'dir. Arşitrav tacına geçişte yer alan bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,03 m, açık palmetlerin genişliği 0,13 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,09 m'dir. Bu alan üzerndeki silmenin yüksekliği 0,02 m'dir. Friz ana bezeme kuşağı 0,15 m yüksekliğinde olmakla beraber friz tacında yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,055-0,05 m, incilerin genişliği 0,025 m'dir. Friz tacında yer alan son bezeme sırası olan yumurta-mızrak ucu alanının genişliği 0,025 m, yumurtaların kabuklu kalınlığı 0,09 m, mızrak uçlarını ortalama genişliği 0,015 m'dir. Tacın üzerinde yer alan silme ise 0,025 m yüksekliğindedir.

Kat. No.: 074 **Levha: 177**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav-Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,58 (63) m, G: 0,82 m, D:
0,95 m, A.Y.: 0,28 m, F.Y.: 0,15 m,

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav-friz bloğu. Blok genel anlamda korunmuş olmasına rağmen friz tacının en üst bölümü kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-mızrak ucu sırası ile açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan akanthus motiflerinin yanı sıra rozet motifi dekore edilmiştir.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,05 m yüksekliğinde üzerindeki inci boncuk bezemesinin bulunduğu alanın genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunluğu 0,05-0,06 m, incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,065-0,07 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025-0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,022-0,02 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,10 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacındaki inci boncuk alanının genişliği 0,025 m,

boncukların uzunluk ortalaması 0,065 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,03 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,105-0,095 m arasında değişmekle birlikte ok ucu genişliği 0,025 m'dir. Arşitrav tacına geçişte yer alan bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,03 m, açık palmetlerin genişliği 0,13 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,09 m'dir. Bu alan üzerindeki silmenin yüksekliği 0,02 m'dir. Friz ana bezeme kuşağı 0,15 m yüksekliğinde olmakla beraber friz tacında yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,055-0,05 m, incilerin genişliği 0,025 m'dir. Friz tacında yer alan son bezeme sırası olan yumurta-mızrak ucu alanının genişliği 0,025 m, yumurtaların kabuklu kalınlığı 0,09 m, mızrak uçlarını ortalama genişliği 0,015 m'dir.

Kat. No.: 075 **Levha: 177**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH259

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav-Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,61 m, G: 1,07 m, D: 0,90 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav-friz bloğu. Blok genel anlamda korunmuş olmasına rağmen friz tacının en üst bölümü kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-mızrak ucu sırası ile açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Friz bölümünde ise uçuşan akanthus motiflerinin yanı sıra rozet motifi dekore edilmiştir. Friz tacının en üst bölümü kırıktır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,05 m yüksekliğinde üzerindeki inci boncuk bezemesinin bulunduğu alanın genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunluğu 0,05-0,06 m, incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,065-0,07 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025-0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,022-0,02 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,10 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacındaki inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,072 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Arşitrav tacında bulunan yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın

genişliği 0,04 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,105-0,010 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Açık kapalı palmet alanının genişliği 0,04 m, açık palmetlerin genişliği 0,13 m, kapalı palmetlerin genişiliği 0,09 m'dir. Bu alan üzerindeki silmenin yüksekliği 0,025 m'dir. Friz ana bezeme kuşağı 0,15 m yüksekliğinde olmakla beraber friz tacında yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,055-0,05 m, incilerin genişliği 0,025 m'dir. Friz tacında yer alan son bezeme sırası olan yumurta-mızrak ucu alanının genişliği 0,025 m, yumurtaların kabuklu kalınlığı 0,09 m, mızrak uçlarını ortalama genişliği 0,015 m'dir.

Kat. No.: 076 **Levha: 178**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH259

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,49 m, G: 0,89 m, D: 0,52 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: ?

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Bloğun sağ yan tarafi ve arşitrav tacından itibaren üst kısmı kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacı kırık olduğu için bu bölümdeki bezemeler gözlemlenememektedir.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,075 m yüksekliğinde üzerindeki inci boncuk bezemesinin bulunduğu alanın genişliği 0,03 m, boncukların ortalama uzunluğu 0,05-0,055 m, incilerin genişliği 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,075 yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,05 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,018-0,02 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,10 m yüksekliğindedir. Faskia ve tac kısmını ayıran inci-boncuk bezemeli alanın genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,02 m arasındadır. Arşitrav tacında yer alan diğer bezemeli alanlar kırıktır.

Kat. No.: 077 **Levha: 178**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH54

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 m, G:1,38 m,

D: 0,75 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş çift taraflı arşitrav bloğu. Ön ve arka yüzünde düzleştirilmiş oturtma alanları bulunan bloğun yan yüzlerinde kırık ve eksikler mevcuttur. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ve açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Bloğun alt kısmında soffit bezemesi bulunmaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber 0,065 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,07 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,085 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025-0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,07-0,065 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,018-0,015 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,135 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,075-0,07 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,035 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,085-0,09 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Arşitrav tacındaki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,04 m, açık palmetlerin genişliği 0,12 m iken kapalı palmetlerin genişiliği 0,095 m'dir. Arka yüzdeki bezeme şeması ön yüz ile benzer düzendedir.

Kat. No.: 078 **Levha: 179**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH230

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 m, G: 0,46 m, D: 0,94

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 130-150

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Blok genel anlamda korunmuş olmasına rağmen ön yüzünün sağ kısmında kırık ve eksikler mevcuttur. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ve açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır. Bloğun üst kısmında dübel deliği yer almaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber korunmuş kısmı 0,03 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,014 m'dir. İkinci faskia 0,07 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,06-0,05 m olmakla beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,014 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,11 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacındaki inci boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,06-0,075 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,045 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,09-0,095 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Arşitrav tacındaki açık-kapalı palmet sırasının genişliği 0,04 m, açık palmet yapraklarının genişliği 0,105 m, kapalı yaprakların genişliği ise 0,095 m'dir. Bloğun üst kısmında yer alan dübel deliği 0,11 m genişliğinde, 0,04 m genişliğinde ve 0,11 m derinliğindedir.

Kat. No.: 079 **Levha: 179**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 m, G: 1,63 m,

D: 0,56 m, A.Y.: 0,30 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Bloğunsol arka bölümünde bazı kırık ve eksik bölümler mevcut olsa da ön yüzünde ilk faskiadaki aşınma ve arşitrav tacındaki silmenin kırıklığı dışında fazla bir tahribat söz konusu değildir. Arşitrav bölümünde kademeli

olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia ve arşitrav tacında lesbos khimationu bezemesi yer alır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,065 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,07 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,25 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,065 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,02-0,025 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,11 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde lesbos khimation alanının genişliği 0,05 m, ara yaprak genişliği 0,08 m, üzengi yaprağı ise 0,14 m genişliğindedir. Üst silme 0,04 m yüksekliğindedir.

Kat. No.: 080 **Levha: 179**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 m, G: 0,43 m, D: 0,52

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Blok oldukça fazla tahribata uğramış olmakla beraber sadece bloğun önyüzünde yer alan iki ve üçüncü faskia sıraları ile arşitrav tacındaki bezemeler kısmen sağlam kalmıştır. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ve açık-kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kırık olduğu için yüksekliği ölçülememiştir. İlk faskia üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,014 m'dir. İkinci faskia 0,07 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,06-0,05 m olmakla beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,016-0,012 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,12 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacındaki inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065-0,055 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,016 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,035 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,085 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu

genişliği 0,015 m'dir. Arşitrav tacındaki açık-kapalı palmet sırasının genişliği 0,035 m, açık palmet yapraklarının genişliği 0,125 m, kapalı yaprakların genişliği ise 0,103 m'dir.

Kat. No.: 081 **Levha: 180**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH109-89

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,48 m, G: 0,60 m, D: 0,36

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Tarih: ?

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu parçası. Yoğun tahribata uğramış blok oldukça eksiktir. Kademeli olarak yükselen üç faskia ve inci boncuk dizileri gözlemlenebilen bazı bezeme özellikleridir.

Bezeme Düzeni: İlk faskia oldukça aşınmış olmakla beraber korunmuş kısmı 0,07 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,08 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,06-0,05 m olmakla beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Üçüncü faskia ve arşitrav tacının kırık ve eksik olması nedeniyle bu bölümdeki bezeme özellikleri gözlemlenememektedir.

Kat. No.: 082 **Levha: 180**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 m, G: 0,68 m, D: 0,40

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Tarih: ?

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu parçası. Yoğun tahribata uğramış blok oldukça eksiktir. Kademeli olarak yükselen üç faskia ve inci boncuk dizileri gözlemlenebilen bazı bezeme özellikleridir.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,065 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,01 m'dir. İkinci faskia 0,08 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05 m olmakla beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,01 m arasındadır. Üçüncü faskia 0,145 m yüksekliğindedir. Üçüncü faskia ile arşitrav tacı arasındaki inci-boncuk alanının yüksekliği 0,03 m, boncukların ortalama uzunluğu 0,06 m, incilerin genişliği 0,015 m'dir. Arşitrav tacındaki gözlemlenebilen yumurta-mızrak ucu alanının yüksekliği 0,04 m, yumurtaların kabuklu kalınlığı 0,075 m, mızrak uçlarının genişliği 0,01 m'dir.

Kat. No.: 083 **Levha: 180**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH378

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 m, G: 0,55 m,

D: 0,45 m, A.Y.: 0,30 m

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Tarih: ?

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu parçası. Bloğun korunmuş kısımlarında kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia bezemesi ile arşitrav tacında lesbos khimationu bezemesinin çok küçük bir bölümü gözükmektedir. Bloğun alt yüzünde ise kırık halde soffit bezemesi yer almaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,05 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,065-0,07 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025-0,035 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,065 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,02-0,015 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,10 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde lesbos khimation çok az bir bölümünün korunmuş olduğundan bu bölümün bezeme özellikleri hakkında bilgimiz kısıtlıdır.

Kat. No.: 084 **Levha: 180**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH381

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 m, G:1,63, D: 0,70 m

Dönemi: Antoninler Dönemi?

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş çift taraflı arşitrav bloğu. Bloğun sağ ve sol yanlarının yanı sıra arşitrav tacında bezeklerin olduğu bölüm kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi yer almaktadır. Arşitrav tacı kırık ve eksiktir.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,07 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05-0,055 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,01 m'dir. İkinci faskia 0,08 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025-0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05-0,055 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,009-0,008 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,133 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacı kırık olduğu için bu bölümün bezeme düzeni hakkındaki bilgilerimiz sınırlıdır.

Kat. No.: 085 **Levha: 181**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 m, G: 0,66 m, D:

0,70 m,

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Tarih: ?

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Bloğun sağ ve sol kısımları ile arşitrav tacının büyük bir bölümü kırık ve eksiktir. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve

aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-mızrak ucu sırası ile açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskianın korunmuş yüksekliği 0,07 m, inci boncuk bezemesinin bulunduğu alanın genişliği 0,02 m, boncuk uzunluğu 0,05-0,055 m, incilerin genişliği 0,01 m'dir. İkinci faskia 0,07 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05-0,055 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,01 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,125 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,075-0,065 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,04 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,08-0,085 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Arşitrav tacına geçişte yer alan bölümdeki açık kapalı palmet alanının genişliği 0,03 m, açık palmetlerin genişliği 0,125 m iken kapalı palmetlerin genişliği 0,11 m'dir.

Kat. No.: 086 **Levha: 181**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH181

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,47 m, G: 1,20 m, D: 0,85

Dönemi: Severuslar

Tarih: MS 2. yüzyılın Sonu

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav. Yoğun tahribata uğramış bloğun sol üst köşesi, kırık ve eksiktir. Kademeli olarak yükselen üç faskia ve inci boncuk dizileri gözlemlenebilen bazı bezeme özellikleridir.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kırık, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,08 m, incilerin genişliği ise 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,075 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,075-0,08 m arasında değişirken incilerin genişlik ortalamaları 0,01 m arasındadır. Üçüncü faskia 0,11 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacı ve üzerindeki bölümler kırıktır.

Kat. No.: 087 **Levha: 181**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH159
Buluntu Yeri: Tiyatro
Tür: Arşitrav-Friz Bloğu
Malzeme: Kireçtaşı
Ölçüler: Y: 0,35 m, G: 1,40 m, D:
0,55 m,
Dönemi: Roma İmparatorluk
Tarih: ?
Tanım: Arşitrav ve frizin tek blokta işlenmiş olduğu bu parçanın arşitrav kısmı tamamen kırık ve eksiktir. Friz ana sahne bölümünün sağlam olan yerlerinde akanthus yaprakları ve rozet motifi yer almaktadır. Friz ana sahne ile friz tacı arasında inci-boncuk bezemesi yer alırken friz tacı yumurta-ok ucu motifleriyle bezenmiştir.
Bezeme Düzeni: Friz tacı ile friz ana sahne arasındaki inci-boncuk dizesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,03 m, boncukların ortalama uzunluğu 0,095 m, incilerin ortalama genişlikleri 0,015 m'dir. Friz tacındaki yumurta-ok ucu bezeme sırasının yerleştirildiği alanın genişliği 0,06 m, yumurtaların kabuklarıyla birlikte genişlikleri 0,095 m, ok uçlarının ortalama genişlikleri ise 0,045 m'dir.

Kat. No.: 088 **Levha: 182**

Buluntu Yılı: ?
Kazı Env. No.: TH159
Buluntu Yeri: Tiyatro
Tür: Arşitrav-Friz Bloğu
Malzeme: Kireçtaşı
Ölçüler: Y: 0,35 m, G: 1,40 m, D:
0,55 m,
Dönemi: Roma İmparatorluk
Tarih: ?
Tanım: Arşitrav ve frizin tek blokta işlenmiş olduğu bu parçanın arşitrav kısmı tamamen kırık ve eksiktir. Friz ana sahne bölümünün sağlam olan yerlerinde akanthus yaprağı motifileri yer almaktadır. Friz ana sahne ile friz tacı arasında inci-boncuk bezemesi yer alırken friz tacı yumurta-ok ucu motifleriyle bezenmiştir. Friz tacı bir silmeyle sonlandırılmıştır.
Bezeme Düzeni: Friz ana bezeme kuşağı genişliği 0,15 m, friz tacı ile friz ana sahne arasındaki inci-boncuk dizesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,02 m, boncukların

ortalama uzunluğu 0,06 m, incilerin ortalama genişlikleri 0,015 m'dir. Friz tacındaki yumurta-ok ucu bezeme sırasının yerleştirildiği alanın genişliği 0,05 m, yumurtaların kabuklarıyla birlikte genişlikleri 0,08 m, ok uçlarının ortalama genişlikleri ise 0,03 m'dir.

Kat. No.: 089 **Levha: 182**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH230

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,38 m, G: 0,69 m, D: 0,92

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın sonu 3. Yüzyıln başı

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Küçük birkaç kırık ve yüzeysel aşınmalar dışında blok oldukça korunmuştur. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia, inci boncuk dizisi, arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ve açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber korunmuş kısmı 0,03 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,014 m'dir. İkinci faskia 0,07 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,06-0,05 m olmakla beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,014 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,11 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacındaki inci boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,06-0,075 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,045 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,09-0,095 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,01 m'dir. Arşitrav tacındaki açık-kapalı palmet sırasının genişliği 0,04 m, açık palmet yapraklarının genişliği 0,105 m, kapalı yaprakların genişliği ise 0,095 m'dir.

Kat. No.: 090 **Levha: 182**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 m, G: 0,77 m,

D: 0,50 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu parçası. Blokta bezeme şeması olarak; kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia ve arşitrav tacında lesbos khimationu bezemesi yer alır. Bloğun üst kısmında sarmaşık yaprağı motifinden oluşturulmuş soffit bezemesi yer alır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,055 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,045-0,065 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,065 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,25 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,065 m arasında değişmekle beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,02-0,025 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,11 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacında üzerinde lesbos khimation alanının genişliği 0,03 m, ara yaprak genişliği 0,08 m, üzengi yaprağı ise 0,14 m genişliğindedir. Üst silme 0,025 m yüksekliğindedir.

Kat. No.: 091 **Levha: 182**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,39 m, G: 0,67 m,

D: 0,90 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: MS 2. Yüzyıl ?

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu parçası. Blokta bezeme şeması olarak; Üç faskia, ve faskiaları ayıran inci boncuk ve urgan bezemeleri dekore edilmiştir. Arşitrav tacı kırık olduğu için bezeme düzeni hakkında bilgimiz eksiktir.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kırık, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,06 m arasında değişmekle beraber inci bezemeleri kırıktır. İkinci faskia 0,08 m, ikinci ve üçüncü faskia arasındaki urgan bezemesinin yerleştirildiği alanın genişliği 0,04 m'dir. Üçüncü faskia ise 0,11 m yüksekliğinde ve arşitrav

tacı ile arasına yerleştirilmiş yumurta-mızrak ucu bezemeli alanın genişliği 0,03 m, boncuklar kırık, incilerin genişliği ise 0,15. Arşitrav tacında yer alan bezemeler kırıktır.

Kat. No.: 092 **Levha: 182**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH230

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 m, G: 0,84 m, D: 0,96

Dönemi: Severuslar

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Küçük birkaç kırık ve yüzeysel aşınmalar dışında blok oldukça korunmuştur. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia ve arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ile açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber korunmuş kısmı 0,03 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,07-0,06 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,014 m'dir. İkinci faskia 0,065 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,07 m olmakla beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,02 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,105 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacındaki inci boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,055-0,07 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,02 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,04 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,09-0,095 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,013 m'dir. Arşitrav tacındaki açık-kapalı palmet sırasının genişliği 0,035 m, açık palmet yapraklarının genişliği 0,112 m, kapalı yaprakların genişliği ise 0,102 m'dir.

Kat. No.: 093 **Levha: 183**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH150?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 m, G: 0,71 m, D: 0,95

Dönemi: Severuslar

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Arşitrav tacındaki kırıklar ve yüzeysel aşınmalar dışında blok oldukça korunmuştur. Arşitrav bölümünde kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia ve arşitrav tacında yumurta-ok ucu sırası ile açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber korunmuş kısmı 0,04 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05-0,055 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,07 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,05-0,065 m olmakla beraber incilerin genişlik ortalamaları 0,02 m arasındadır. Üçüncü faskia ise 0,10 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacındaki inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065-0,055 m arasında değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,02 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,045 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,09-0,095 m arasında değişmekle birlikte mızrak ucu genişliği 0,015 m'dir. Arşitrav tacı kırık olduğu için bu bölümde yer alan açık ve kapalı palmet alanının bezeksel özellikleri hakkında bildiklerimiz sınırlıdır.

Kat. No.: 094 **Levha: 183**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,30 m, G: 0,41 m, D: 0,25

Dönemi: Severuslar

Tarih: MS 3. yüzyıl

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu parçası. Parça üzerinde bloğun bezeme düzeninin sadece çok az bir bölümü gözlemlenebilmektedir. Gözlemlenen noktalar; üçüncü faskia, üzerindeki inci boncuk alanı ve friz tacındaki yumurta-ok ucu bezemesi ile bloğun en üst kısmında açık, kapalı palmet motiflerinin yerleştirilmiş olduğu alanların bir bölümüdür.

Bezeme Düzeni: Üçüncü faskianın korunmuş yüksekliği ise 0,10 m'dir. Arşitrav tacındaki inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,08-0,09 m arasında

değişmekle beraber genişlik ortalamaları 0,015-0,02 m arasındadır. Yumurta-mızrak ucu sırasının bulunduğu alanın genişliği 0,045 m, yumurtaların kabuklu genişliği 0,09-0,095 m arasında değişmekle birlikte ok ucu tacının genişliği 0,045 m'dir. Arşitrav tacı kırık olduğu için bu bölümde yer alan açık ve kapalı palmet dizisinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği ölçülememiştir. Bu dizide yer alan açık palmetlerin genişliği 0,16 m, kapalı palmetlerin genişliği ise 0,12 m'dir.

Kat. No.: 095 **Levha: 183**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH?

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,55 m, G: 0,42 m, D: 0,42

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: ?

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav-friz bloğu parçası. Oldukça yoğun tahribata uğramış parça üzerinde, kademeli olarak yükselen ve aralarında inci-boncuk dizelerinin bulunduğu üç faskia yer almaktadır. Bloğun diğer kısımları kırık olduğu için friz ana sahne ve friz tacındaki bezeme düzeni hakkında bilgimiz yoktur.

Bezeme Düzeni: İlk faskia kısmen aşınmış olmakla beraber korunmuş kısmı 0,045 m yüksekliğinde, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,06-0,055 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,02 m'dir. İkinci faskia 0,0 m, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,045-0,055 m olmakla beraber incilerin genişlik ortalamaları aşınmış olamalrı nedeniyle ölçülememiştir. Üçüncü faskia 0,05 m yüksekliğindedir. Arşitrav tacındaki inci boncuk alanının genişliği 0,03 m, arşitrav tacı ve üzerindeki diğer bölümler kırık ve eksiktir.

Kat. No.: 096 **Levha: 183**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH640

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu Parçası

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,33 m, G: 0,53 m,

D: 0,26 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: MS 2. yüzyıl ?

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu parçası. Blokta bezeme şeması olarak; Üç faskia, ve faskialarını ayıran inci boncuk bezemeleri dekore edilmiştir. Arşitrav tacı kırık olduğu için bezeme düzeni hakkında bilgimiz eksiktir.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,065, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065-0,07 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,085 m, ikinci ve üçüncü faskia arasındaki inci-boncuk bezemesinin yerleştirildiği alanın genişliği 0,025 m, boncukların uzunluğu 0,06 m, incilerin genişliği ise 0,015 m'dir. Üçüncü faskia kırıktır.

Kat. No.: 097 **Levha: 183**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH643

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu Parçası

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,46 m, G: 0,25 m,

D: 0,33 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: MS 2. Yüzyıl ?

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu parçası. Blokta bezeme şeması olarak; Üç faskia, ve faskialarını ayıran inci boncuk bezemeleri dekore edilmiştir. Arşitrav tacı kırık olduğu için bezeme düzeni hakkında bilgimiz eksiktir.

Bezeme Düzeni: İlk faskia 0,065, üzerinde yer alan inci boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların uzunluk ortalaması 0,065-0,07 m arasında değişmekle beraber incilerin genişliği 0,015 m'dir. İkinci faskia 0,08 m, ikinci ve üçüncü faskia arasındaki inci-boncuk bezemesinin yerleştirildiği alanın genişliği 0,025 m, boncukların uzunluğu 0,065 m, incilerin genişliği ise 0,015 m'dir. Üçüncü faskia 0,12 m ve arşitrav tacı kırıktır.

Kat. No.: 098 **Levha: 183**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH640

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Arşitrav Bloğu Parçası

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,43 m, G: 0,60 m,

D: 0,63 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: ?

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş arşitrav bloğu. Blok oldukça tahribata uğramış olmakla beraber izlenebilen noktalar üçüncü faskia ile faskiaları ayıran inci-boncuk bezeme dizisinin sadece bir kısmıdır.

Bezeme Düzeni: İnci-boncuk alanı 0,03 m, boncukların uzunluğu 0,065 m, incilerin genişliği ise 0,015 m'dir. Üçüncü faskia 0,13 m yüksekliğindedir.

Kat. No.: 099 **Levha: 184**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH600

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,30 G: 1,15 D: 0,60 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 3. yüzyıl

Tanım: Blok tamamen korunmuş olarak günümüze ulaşmıştır. Friz ana motifi olarak, rozet motifi ve uçuşan akanthus yaprakları kullanılmıştır. Friz ana sahne üzerinde inci-boncuk dizisi, friz tacında ise yumurta-mızrak ucu motifi bulunmaktadır. Friz tacı düz bir silme ile sonlandırılmıştır.

Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,23 m yüksekliğinde, üzerinde bulunan ve friz tacı ile ana sahneyi ayıran inci-boncuk bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,025 m, bezeme üzerindeki boncukların uzunluğu 0,055 m, inci motiflerinin genişliği ise 0,02 m'dir. Friz tacında yer alan yumurta-ok ucu bezemeli alanın genişliği 0,035 m, yumurtaların kabuklu şekilde kalınlıkları ortalama 0,095 m, mızrak uçları ise ortalama olarak 0,015 m genişliğindedir. Friz tacını sınırlandıran düz silmenin yüksekliği ise 0,04 m'dir.

Kat. No.: 100 **Levha: 184**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH163

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,23 G: 0,71 D: 0,45 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 140-160

Tanım: Ön yüzü büyük oranda korunmuş friz bloğunun sağ ve sol bölümlerinde tahribatlar ve eksik parçalar mevcuttur. Friz ana motifi olarak, sağ ve sol yanda iki rozet motifi ve onları sararak dolaşan akanthus yaprakları kullanılmıştır. Friz ana sahne ile friz tacının arasındaki alan inci-boncuk dizisi ile bezenmiş, friz tacının kırık olması nedeniyle bu bölümdeki bezemeler ise net olarak gözlemlenemeyen alanda yumurta-ok ucu bezemesine ait bazı izler mevcuttur. Friz tacı düz bir silme ile sonlandırılmıştır.

Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,15 m yüksekliğinde, üzerinde bulunan ve friz tacı ile ana sahneyi ayıran inci-boncuk bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,03 m, bezeme üzerindeki boncukların uzunluğu 0,065 m, inci motiflerinin genişliği ise 0,015 m'dir. Friz tacında yer alan yumurta-ok ucu bezemeli alanın genişliği 0,03 m, bu kısmın oldukça fazla tahribata maruz kalması nedeniyle bezeklerin özellikleri hakkında bilgimiz oldukça sınırlıdır. Yumurta-mızrak ucu bezeği üzerinde bulunan 0.03 m yüksekliğindeki düz silme ile friz tacı sonlandırılmıştır.

Kat. No.: 101 **Levha: 184**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH519

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,22 G: 0,70 D: 0,96 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 180-200

Tanım: Büyük oranda korunmuş friz bloğunun friz ana sahnesinin sağ bölümündeki motifler oldukça aşınmıştır. Friz ana motifi olarak, akanthus yaprakları kullanılmış ve yapraklar sahnenin sağ ve sol yanında kıvrılmış şekilde yerleştirilmiştir. Friz ana sahne üzerinde inci-boncuk dizisi, friz tacında ise yumurta-mızrak ucu motifi bulunmaktadır. Friz tacı düz bir silme ile sonlandırılmıştır.

Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,15 m yüksekliğinde, üzerinde bulunan ve friz tacı ile ana sahneyi ayıran inci-boncuk bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,025 m, bezeme üzerindeki boncukların uzunluğu 0,075 m, inci motiflerinin genişliği ise 0,015 m'dir. Friz tacında yer alan yumurta-ok ucu bezemeli alanın genişliği 0,035 m, yumurtaların kabuklu şekilde kalınlıkları ortalama 0,088 m, mızrak uçları ise ortalama olarak 0,013 m genişliğindedir. Friz tacını sınırlandıran düz silmenin yüksekliği ise 0,03 m'dir.

Kat. No.: 102 **Levha: 185**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH535

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,22 G: 0,84 D: 0,94 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 180-200

Tanım: Yüzeysel aşınmalar dışında blok oldukça korunmuş şekilde günümüze gelmiştir. Friz ana motifi olarak, sağ ve sol yanda iki rozet motifi ve onları sararak dolaşan akanthus yaprakları kullanılmıştır. Friz ana sahne üzerinde inci-boncuk dizisi, friz tacında ise yumurta-mızrak ucu motifi bulunmaktadır. Friz tacı düz bir silme ile sonlandırılmıştır.

Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,15 m yüksekliğinde, üzerinde bulunan ve friz tacı ile ana sahneyi ayıran inci-boncuk bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,025 m, bezeme üzerindeki boncukların uzunluğu 0,075 m, inci motiflerinin genişliği ise 0,015 m'dir. Friz tacında yer alan yumurta-ok ucu bezemeli alanın genişliği 0,035 m, yumurtaların kabuklu şekilde kalınlıkları ortalama 0,088 m, mızrak uçları ise ortalama olarak 0,013 m genişliğindedir. Friz tacını sınırlandıran düz silmenin yüksekliği ise 0,03 m'dir.

Kat. No.: 103 **Levha: 185**

Buluntu Yılı:
Kazı Env. No.:TH609
Buluntu Yeri: -
Tür: Friz Bloğu
Malzeme: Kireçtaşı
Ölçüler: Y: 0,30 G: 1,15 D: 0,60 m
Dönemi: Antoninler Dönemi
Tarih: MS 150-160
Tanım: Sağ yan yüzü ile ön yüzü işli olan köşe bloğunun, ön yüzünün sol tarafı ile diğer yönlerinde kırıklar ve eksikler mevcut olsa da bloğun friz ana sahnesi korunmuş olarak günümüze ulaşmıştır. Friz ana motifi olarak, rozet motifi ve uçuşan akanthus yaprakları kullanılmıştır. Friz ana sahne üzerinde inci-boncuk dizisi, friz tacında ise yumurta-mızrak ucu motifi bulunmaktadır. Friz tacı düz bir silme ile sonlandırılmıştır.
Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,22 m yüksekliğinde, üzerinde bulunan ve friz tacı ile ana sahneyi ayıran inci-boncuk bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,025 m, bezeme üzerindeki boncukların uzunluğu 0,055 m, inci motiflerinin genişliği ise 0,02 m'dir. Friz tacında yer alan yumurta-ok ucu bezemeli alanın genişliği 0,035 m, yumurtaların kabuklu şekilde kalınlıkları ortalama 0,08 m, mızrak uçları ise ortalama olarak 0,013 m genişliğindedir. Friz tacını sınırlandıran düz silmenin yüksekliği ise 0,04 m'dir.

Kat. No.: 104 **Levha: 185**

Buluntu Yılı:
Kazı Env. No.:TH516
Buluntu Yeri: -
Tür: Friz Bloğu
Malzeme: Kireçtaşı
Ölçüler: Y: 0,37 G: 0,37 D: 0,33 m
Dönemi: Severuslar Dönemi
Tarih: MS 2. yüzyılın Sonu 3. yüzyılın başı
Tanım: Friz bloğunun büyük bir kısmı kırık ve eksiktir. Sağlam kalan friz ana sahne bölümünden sahnenin uçuşan akanthus yaprağı motifleriyle bezenmiş olduğu anlaşılmaktadır. Friz ana sahne friz tacını ayıran alan inci-boncuk dizisi, friz tacın ise yumurta-mızrak ucu motifi ile bezenmiştir. Friz tacı düz bir silme ile sonlandırılmıştır.

Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,27 m yüksekliğinde, üzerinde bulunan ve friz tacı ile ana sahneyi ayıran inci-boncuk bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,035 m, bezeme üzerindeki boncukların uzunluğu 0,078-0,08 m, inci motiflerinin genişliği ise 0,02 m'dir. Friz tacında yer alan yumurta-ok ucu bezemeli alanın genişliği 0,04 m, yumurtaların kabuklu şekilde kalınlıkları ortalama 0,09 m, ok uçları ise ortalama olarak 0,03 m genişliğindedir. Friz tacını sınırlandıran düz silmenin yüksekliği ise 0,03 m'dir.

Kat. No.: 105 **Levha: 186**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH179

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,26 G: 0,57 D: 0,47 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 150-160

Tanım: Köşe bloğu genel anlamda korunmuş olmasına rağmen ana sahnesinin sağ köşesindeki motifler kırık ve eksiktir. Sağlam kalan friz ana sahne bölümü sahneyi tamamen kaplayacak boyutlarda açık ve kapalı palmet yaprağı motifleriyle bezenmiş, friz tacı ise düz bir silme ile sonlandırılmıştır.

Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,23 m yüksekliğinde ve frizi sınırlandıran düz silmenin yüksekliği ise 0,03 m'dir.

Kat. No.: 106 **Levha: 186**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH258

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,25 G: 0,80 D: 0,75 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 150-160

Tanım: Blok oldukça korunmuş bir şekilde günümüze ulaşmıştır. Friz ana sahne bölümü sahneyi tamamen kaplayacak boyutlarda açık ve kapalı palmet yaprağı motifleriyle bezenmiş, friz tacı ise düz bir silme ile sonlandırılmıştır. Friz bölümünün üst kısmında geison bloğunun bloğun üzerine oturması için tıraşlanmış bir yükselti yer almaktadır. Bloğun en üst kısmının sağ tarafında bir dübel deliği yer almaktadır.

Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,25 m yüksekliğinde ve frizi sınırlandıran düz silmenin yüksekliği ise 0,03 m'dir. Bloğun üst kısmındaki blok oturtma yuvasını 0,25 m derinliğinde ve 0,20 m yüksekliğindedir. Bloğun üst kısmındaki dübel deliği ise 0,10 m uzunluğunda, 0,04 m kalınlığında ve 0,11 m derinliğindedir.

Kat. No.: 107 **Levha: 186**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH550

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,38 G: 0,76 D: 0,60 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 150-160

Tanım: Blok oldukça korunmuş bir şekilde günümüze ulaşmıştır. Friz ana sahne bölümü sahneyi tamamen kaplayacak boyutlarda açık ve kapalı palmet yaprağı motifleriyle bezenmiş, friz tacı ise düz bir silme ile sonlandırılmıştır. Friz bölümünün üst kısmında geison bloğunun bloğun üzerine oturması için tıraşlanmış bir yükselti yer almaktadır.

Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,20 m yüksekliğinde ve frizi sınırlandıran düz silmenin yüksekliği ise 0,03 m'dir. Bloğun üst kısmındaki blok oturtma yuvasını 0,25 m derinliğinde ve 0,20 m yüksekliğindedir.

Kat. No.: 108 **Levha: 187**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH258

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,25 G: 0,80 D: 0,75 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 150-160

Tanım: Blok oldukça korunmuş bir şekilde günümüze ulaşmıştır. Friz ana sahne bölümü sahneyi tamamen kaplayacak boyutlarda açık ve kapalı palmet yaprağı motifleriyle bezenmiş, friz tacı ise düz bir silme ile sonlandırılmıştır. Friz bölümünün üst kısmında geison bloğunun bloğun üzerine oturması için tıraşlanmış bir yükselti yer almaktadır. Bloğun en üst kısmının sağ tarafında bir dübel deliği yer almaktadır.

Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,25 m yüksekliğinde ve frizi sınırlandıran düz silmenin yüksekliği ise 0,03 m'dir. Bloğun üst kısmındaki blok oturtma yuvasını 0,25 m derinliğinde ve 0,20 m yüksekliğindedir. Bloğun üst kısmındaki dübel deliği ise 0,10 m uzunluğunda, 0,04 m kalınlığında ve 0,11 m derinliğindedir.

Kat. No.: 109 **Levha: 187**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH255

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,30 G: 0,94 D: 0,63 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın Sonu 3. yüzyılın başı

Tanım: Ön ve sol yan yüzü bezemeli olan köşe frizinin taç bölümü kırık ve eksiktir. Sağlam kalan friz ana sahne bölümü sahneyi tamamen kaplayacak boyutlarda uçuşan akanthus yaprağı motifleriyle bezenmiştir. Kırık olan friz tacı ile friz ana sahne inci-boncuk motifi bezemesi ile birbirinden ayrılmaktadır.

Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,25 m yüksekliğindedir. Friz ana sahne ile friz tacını ayıran inci-boncuk bezemesinin yerleştirildiği alanın genişliği 0,04 m'dir. Friz tacı kırık olduğu için bezeme düzeni hakkında bilgimiz yoktur.

Kat. No.: 110 **Levha: 187**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH255

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 0,92 D: 0,56 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın Sonu 3. yüzyılın başı

Tanım: Friz bloğunun ana sahne ve taç bölümünde kırık ve eksik kısımlar mevcuttur. Sağlam kalan friz ana sahne bölümü sahneyi tamamen kaplayacak boyutlardaki akanthus yaprağı motifleriyle dekore edilmiş olduğunu göstermektedir. Kırık olan friz tacı ile friz ana sahne inci-boncuk motifi bezemesi ile birbirinden ayrılmaktadır.

Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,25 m yüksekliğindedir. Friz ana sahne ile friz tacını ayıran inci-boncuk bezemesinin yerleştirildiği alanın genişliği 0,04 m'dir. Friz tacı kırık olduğu için bezeme düzeni hakkında bilgimiz yoktur.

Kat. No.: 111 **Levha: 188**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH516

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,36 G: 0,53 D: 0,72 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Çift taraflı friz bloğunun ön yüzü oldukça korunmuş bir şekilde günümüze ulaşmışken diğer yüzünün sol yanında kırık ve eksik mevcuttur. Friz ana sahne bölümü uçuşan akanthus yaprağı motifleriyle, ana sahne friz tacını ayıran alan inci-boncuk dizisi, friz tacın ise yumurta-mızrak ucu motifleriyle bezenmiştir. Friz tacı düz bir silme ile sonlandırılmıştır.

Bezeme: Friz bloğunun ana sahne bölümü 0,25 m yüksekliğinde, üzerinde bulunan ve friz tacı ile ana sahneyi ayıran inci-boncuk bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,025 m, bezeme üzerindeki boncukların uzunluğu 0,055-0,065 m, inci motiflerinin genişliği ise 0,02 m'dir. Friz tacında yer alan yumurta-mızrak ucu bezemeli alanın genişliği 0,03 m, yumurtaların kabuklu şekilde kalınlıkları ortalama 0,085 m, mızrak uçları ise ortalama olarak 0,015 m genişliğindedir. Friz tacını sınırlandıran düz silmenin yüksekliği ise 0,05 m'dir.

Kat. No.: 112 **Levha: 188**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH184

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 0,66 D: 0,55 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın Sonu 3. yüzyılın başı

Tanım: Ön ve sol yan yüzü dekore edilmiş olan köşe frizinin arka ve sağ yan yüzünde kırık ve eksikler mevcuttur. Friz ana sahne, kıvrılarak sahneyi dolaşan akanthus yaprakları ve rozet motifleriyle bezelidir. Friz tacının olduğu bölüm ise oldukça kırık olduğu için bu bölümün bezeksel düzeni hakkında bilgimiz yoktur.

Bezeme: Friz ana sahne 0,26 m yüksekliğindedir.

Kat. No.: 113 **Levha: 188**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH164

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 0,69 D: 0,60 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın Sonu 3. yüzyılın başı

Tanım: Friz bloğunun ön, yan ve arka yüzlerinde kırık ve eksikler mevcuttur. Ön yüzünde gözlemlenen motiflerden anlaşıldığı kadarıyla ana sahne uçuşan akanthus yapraklarıyla, friz tacı ile ana sahneyi ayıran bölüm ise inci-boncuk dizisi ile bezenmiştir.

Bezeme: Friz ana sahne 0,26 m yüksekliğindedir. Friz ana sahne ile friz tacının arasındaki alana yerleştirilmiş olan inci-boncuk dizisi alanının yüksekliği 0,003 m, boncukların uzunluğu 0,075 m, incilerin genişliği ise 0,015 m'dir. Diğer bölümler kırık olduğu için bezeme düzeni hakkındaki bilgilerimiz sınırlıdır.

Kat. No.: 114 **Levha: 189**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH153/9?

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 1,30 D: 0,92 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın Sonu 3. yüzyılın başı

Tanım: Friz bloğunun ön, yan ve arka yüzlerinde kırık ve eksikler mevcuttur. Friz ana bezeme kuşağında uçuşan akanthus yaprakları ile rozet motifi yer almaktadır. Friz ana bezeme kuşağı bir silme ile sınırlandırılmıştır. Bu silmenin üst bölümünde kalan friz tacı oldukça tahribata uğramıştır.

Bezeme: Friz ana sahne 0,23 m yüksekliğindedir. Friz tacı kırık olduğu bezeme düzeni hakkında bilgimiz yoktur

Kat. No.: 115 **Levha: 189**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH37

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 1,05 D: 0,68 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın Sonu 3. yüzyılın başı

Tanım: Çift yüzlü friz bloğu küçük bazı tahribatlar dışında genel anlamda korunmuştur. Bloğun ön yüzünün sağ tarafında 0,50 m'li bir yerleştirme girintisi vardır. Friz ana sahne bezeme kuşağında her iki yüzde de akanthus yaprak motifleri kullanılmıştır. Friz tacı kırık olduğu için bezeme düzeni hakkında bilgimiz sınırlıdır.

Bezeme: Friz ana sahne 0,23 m yüksekliğindedir. Friz tacı kırık olduğu bezeme düzeni hakkında bilgimiz yoktur. Arka yüzdeki akanthus yaprakları ön yüzdekilere oranla oldukça yüzeysel işlenmişlerdir.

Kat. No.: 116 **Levha: 190**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH149

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 0,93 D: 1,05 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın Sonu 3. yüzyılın başı

Tanım: Friz bloğunun ön, arka ve yan yüzlerinde yoğun kırık ve eksikler mevcuttur. Ön yüzünde gözlemlenen motiflerden anlaşıldığı kadarıyla ana sahne uçuşan akanthus yapraklarıyla, friz tacı ile ana sahneyi ayıran bölüm ise inci-boncuk dizisi ile bezenmiştir. Friz tacının üst kısmı kırık olduğu için bu bölümdeki bezeme düzeni bilinmemektedir.

Bezeme: Friz ana sahne 0,23 m yüksekliğindedir. Friz ana sahne ile friz tacının arasındaki alana yerleştirilmiş olan inci-boncuk dizisi alanının yüksekliği 0,003 m, boncukların uzunluğu 0,075 m, incilerin genişliği ise 0,015 m'dir. Diğer bölümler kırık olduğu için bezeme düzeni hakkındaki bilgilerimiz sınırlıdır.

Kat. No.: 117 **Levha: 190**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH184

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 0,60 D: 0,55 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın Sonu 3. yüzyılın başı

Tanım: Ön ve sol yan yüzü dekore edilmiş olan köşe frizinin arka ve sağ yan yüzünde kırık ve eksikler mevcuttur. Friz ana sahne, kıvrılarak sahneyi dolaşan akanthus yaprakları ve rozet motifleriyle bezelidir. Friz tacının olduğu bölüm ise oldukça kırık olduğu için bu bölümün bezeksel düzeni hakkında bilgimiz yoktur.

Bezeme: Friz ana sahne 0,26 m yüksekliğindedir.

Kat. No.: 118 **Levha: 190**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Friz Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 1,07 D: 0,54 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın Sonu 3. yüzyılın başı

Tanım: Oldukça kırık ve eksik bir friz bloğu parçası. Friz ana bezeme kuşağı akanthus yaprak motifleriyle bezemelidir.

Bezeme: Friz ana sahne 0,15 m yüksekliğindedir.

Kat. No.: 119 **Levha: 191**

Levha:

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Lento

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,30 G: 0,90 D: 0,62 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyılın Sonu 3. yüzyılın başı

Tanım: Oldukça kırık ve eksik bir lento parçası. Lentonun ana bezeme kuşağında açık ve kapalı palmet sırası yer almaktadır. Bu sıranın hemen altı inci-boncuk motifi ile dekore edilmiştir. Bu bölümün altında ise düz bir silme, onun altında ise defne yaprağı bezeme dizisi bulunur. Lento tacı kırık olduğu için buradaki bezeme düzeni hakkında herhangi bir bilgimiz yoktur.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında bulunan defne yaprağı bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alan 0,045 m, friz ana sahne ile düz silme arasındaki inci-boncuk dizisinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunluğu 0,055-0,06 m, incilerin ortalama genişlikleri ise 0,017 m'dir. Friz ana bezeme kuşağında yer alan açık kapalı palmet bezeme dizisinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,135 m, altındaki düz silme ise 0,04 m'dir.

Kat. No.: 120 **Levha: 191**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH603-04

Buluntu Yeri: -

Tür: Geison Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,49 G: 0,82 D: 1,10 m

Dönemi: Geç Antoninler

Tarih: MS 160-180

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloklar genel anlamda korunmuş olmakla beraber sağ taraftaki 604 no.lu bloğun geison ve sima bölümlerinde kırık ve eksik parçalar mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde çiçek rozeti motifleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Sima ise dönüşümlü olarak ter ve düz olarak yerleştirilmiş palmetlerle bezelidir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.055 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,03 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,0,095-0,085 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,01 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşlukta ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerde çiçek rozeti motifi bulunur. 0.05 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,03 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.085 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,045 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş yumurta-ok ucu bezeme dizisi yer almaktadır. Yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,12-0,10 m aralığında değişirken, ok ucu taçlarının ortalama genişliği ise 0,04 m'dir. Sima bölümü ise palmet yaprağı motifiyle bezelidir.

Kat. No.: 121 **Levha: 191**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,54 G: 0,90 D: 1,56 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun ön ve yan kısımlarında kırık ve eksikler mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde yaprak ve çiçek rozetler bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Geisondan simaya geçişte khimation bezeme dizisi yer almaktadır. Sima bölümü ise dönüşümlü olarak yerleştirilmiş açık ve kapalı palmet dizisi ile bezenmiştir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.04 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,08-0,065 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,105-0,084 m, ok uçlarının ortalama genişliği ise 0,04 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerden birine dört yapraktan oluşan bir rozet, diğerinde ise küçük bir akanthus yaprak motifi bulunur. 0.07 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,03 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.062-0,055 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,04 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş Lesbos khimation bezeme dizisi yer almaktadır. Bu dizi içerisinde ara yapraklar 0,06 m, üzengi yaprakları ise 0,08 m genişliğindedir. Sima üzerinde 0,15 m yüksekliğindeki alana yerleştirilmiş açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır.

Kat. No.: 122 **Levha: 191**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,54 G: 0,90 D: 1,30 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun ön ve yan kısımlarında kırık ve eksikler mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde yaprak ve çiçek rozetler bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Geisondan simaya geçişte khimation bezeme dizisi yer almaktadır. Sima bölümü ise dönüşümlü olarak yerleştirilmiş açık ve kapalı palmet dizisi ile bezenmiştir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.04 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,08-0,065 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,105-0,084 m, ok uçlarının ortalama genişliği ise 0,04 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerden birine dört yapraktan oluşan bir rozet, diğerinde ise küçük bir akanthus yaprak motifi bulunur. 0.07 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,03 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.062-0,055 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,04 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş Lesbos khimation bezeme dizisi yer almaktadır. Bu dizi içerisinde ara yapraklar 0,06 m, üzengi yaprakları ise 0,08 m genişliğindedir. Sima üzerinde 0,15 m yüksekliğindeki alana yerleştirilmiş açık ve kapalı palmet bezemeleri yer almaktadır.

Kat. No.: 123 **Levha: 192**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH582

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 G: 1,30 D: 1,30 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun ön ve yan kısımlarında kırık ve eksikler mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde yaprak ve çiçek rozetleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk dizisi ile bezenmiştir. Geisondan simaya geçişte Lesbos khimation bezeme dizisi yer almaktadır. Sima bölümü ise dönüşümlü olarak yerleştirilmiş açık ve kapalı palmet dizisi ile bezenmiştir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.045x0.04 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,08-0,087 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,105-0,084 m, ok uçlarının ortalama genişliği ise 0,04 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerden birine dört yapraktan oluşan bir rozet, diğerinde ise küçük bir akanthus yaprak motifi bulunur. 0.07 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0.02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.062-0,055 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0.04 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş Lesbos khimation bezeme dizisi yer almaktadır. Bu dizi içerisinde ara yapraklar 0,06 m, üzengi yaprakları ise 0,125 m genişliğindedir. Kırık olan sima bölümünün açık ve kapalı palmet bezemeleri ile dekore edilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Kat. No.: 124 **Levha: 192**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH20?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 G: 0,91 D: 1,32 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiş bir köşe bloğudur. Bloğun ön ve yan kısımlarında kırık ve eksikler mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprağı yer alan konsolun etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde yaprak ve çiçek rozetleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Geisondan simaya geçişte Lesbos khimation bezeme dizisi yer almaktadır. Sima bölümü kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.045 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,07-0,05 m, incilerin genişliği ise 0,015-0,02 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,04 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,09-0,085 m, ok uçlarının ortalama genişliği ise 0,04 m'dir. Konsol üzerinde akanthus yaprağı yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerde akanthus yaprağı motifi bulunur. 0.07 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0,05 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,04 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş Lesbos khimation bezeme dizisi kırık olduğu için ölçülememiştir.

Kat. No.: 125 **Levha: 192**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH18?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 0,89 D: 1,28 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiş bir köşe bloğudur. Blokta yüzeysel aşınmalar ve sima bölümündeki çok fazla olmayan kırık dışında çok fazla bir tahribat yoktur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprağı yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Sol yandaki kaset bölümünde çiçek rozeti motifi bezemesi yer alırken sağ taraftaki kasetin dar olması nedeniyle burada rozet ya da akanthus bezemesi yer almaz. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk dizisi ile bezenmiştir. Geisondan simaya geçişte Lesbos khimation bezeme dizisi yer almaktadır. Kırık olan sima bölümünde palmet yaprağı motifleri görülür.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.04 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,08-0,065 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,105-0,084 m, ok uçlarının ortalama genişliği ise 0,04 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerden birine dört yapraktan oluşan bir rozet, diğerinde ise küçük bir akanthus yaprak motifi bulunur. 0.07 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,03 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.062-0,055 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,04 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş Lesbos khimation bezeme dizisi yer almaktadır. Bu dizi içerisinde ara yapraklar 0,06 m, üzengi yaprakları ise 0,08 m genişliğindedir. Sima bölümü kırık olduğu için palmet motifinin bezeksel düzeni hakkında bilgimiz yoktur. Bloğun alt bölümünde yer alan 0,11 m derinliğindeki dübel deliği 0,09x0,14 m ölçülerindedir.

Kat. No.: 126 **Levha: 192**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH147?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 0,27 D: 0,71 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu köşe geisonu. Geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Genel anlamda korunmuş olan bloğun sadece sima bölümü kırık ve eksiktir. En altta diş sırası ve konsol çevresinde sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprağı motifi yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Kasetler akanthus ve rozetlerle süslenmiştir. Geison düz olarak bırakılmış, hemen üzerinde inci-boncuk dizisi, geison tacı ise yumurta-mızrak ucu dizisi ile bezenmiştir. Kırık olan simada palmet yaprakları gözlemlenmektedir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.035x0.045 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,035 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,105 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,015 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşlukta ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. 0.04 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,025 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0,055 m incilerin genişliği ise 0.02 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,03 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş yumurta-mızrak ucu bezeme dizisi yer almaktadır. Yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,105 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,015 m'dir. Sima bölümü ise palmet yaprağı motifiyle bezelidir.

Kat. No.: 127 **Levha: 192**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH141

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,43 G: 1,17 D: 1,10 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiş bir köşe bloğudur. Bloğun konsolları, geison tacı ve sima bölümünde kırık ve eksiklikler mevcuttur. En altta diş sırası,

diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üst kısımları aşınmış konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Kaset bölümünde akanthus yaprak motifi yer almaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı ve sima kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.045x0.05 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,05-0,07 m, incilerin genişliği 0,02 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,095 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,03 m'dir. Konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasette dört yapraktan oluşan bir akanthus yaprağı motifi bulunur. 0.07 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacı kırıktır.

Kat. No.: 128 **Levha: 193**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH33

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 G: 1,05 D: 1,08 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Köşe bloğu, konsollu geison ve sima birlikte tek bloğun üzerine işlenmiştir. Bloğun ön, arka ve yan kısımlarında kırık ve eksikler mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde yaprak ve çiçek rozetler bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmıştır. Geison tacı ile geison arasında inci-boncuk kırık olan taç bölümünde ise kısmen de olsa Lesbos khimation bezemesi gözlemlenir. Sima bölümü tamamen kırık ve eksiktir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.045x0.05 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların ortalama

uzunlukları 0,055-0,06 m, incilerin genişliği 0,02 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,035 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,10-0,085 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,02 m'dir. Konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasette dört yapraktan oluşan bir akanthus yaprağı motifi bulunur. 0.07 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacına geçişte 0,03 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.05-0,07 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. Kırık olan geison tacında Lesbos khimation bezemesi gözlemlenir. Sima bölümü tamamen kırıktır.

Kat. No.: 129 **Levha: 193**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH159

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 G: 1,05 D: 0,68 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. Yüzyıl Sonu

Tanım: Köşe bloğu, konsollu geison ve sima birlikte tek bloğun üzerine işlenmiştir. Genel anlamda korunmuş olan bloğun birkaç noktasında kırık ve eksikler mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde akanthus yaprak motifleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmıştır. Geison tacı ile geison arasında inci-boncuk taç bölümünde ise kısmen de olsa Lesbos khimation bezemesi gözlemlenir. Sima bölümü ise palmet motifi ile bezemelidir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0,045x0.05 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,083-0,06 m, incilerin genişliği 0,015 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,10 m, ok tacının ortalama genişliği ise 0,035 m'dir. Konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer

almaktadır. Konsolların arasında kalan kasette dört yapraktan oluşan bir akanthus yaprağı motifi bulunur. 0.08 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacına geçişte 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.05-0,07 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. Geison tacındaki Lesbos khimationu dizisinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,035 m, ara yapraklar 0,055 m, üzengi yaprakları ise 0,12 m genişliğindedir.

Kat. No.: 130 **Levha: 194**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH160

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 G: 0,80 D: 1,00 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek bloğun üzerine işlenmiştir. Bloğun sol yan kısmı ve sima bölümü kırık ve eksiktir. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-ok ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafi yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasette çiçek rozeti motifi bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmıştır. Geison tacı ile geison arasında inci-boncuk taç bölümünde ise kısmen de olsa Lesbos khimation bezemesi gözlemlenir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0,045x0.05 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,025 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,065-0,07 m, incilerin genişliği 0,015 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,05 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,08 m, ok tacının ortalama genişliği ise 0,02 m'dir. Konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasette dört yapraktan oluşan bir akanthus yaprağı motifi bulunur. 0.07 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacına geçişte 0,025 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.06-0,065 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. Geison tacı ve sima kırıktır.

Kat. No.: 131 **Levha: 194**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,54 G: 1,57 D: 0,80 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. Yüzyıl Sonu

Tanım: Köşe konsolu, geison ve sima birlikte tek bloğun üzerine işlenmiştir. Bloğun bezemeli iki yüzünde de kırık ve eksik yerler mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-ok ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasette çiçek rozeti motifi bulunmaktadır. Geison bölümü kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0,045x0,043 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,06-0,065 m, incilerin genişliği 0,015 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,08 m, ok tacının ortalama genişliği ise 0,02 m'dir. Konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasette dört yapraktan oluşan bir akanthus yaprağı motifi bulunur. Geison ve sima kırıktır.

Kat. No.: 132 **Levha: 195**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH165

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 1,25 D: 0,70 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun tüm yönlerinde kırık ve eksik parçalar mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında yumurta-

mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde çiçek rozeti motifleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Sima bölümü ise palmet yaprağı motifleriyle bezenmiştir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.055 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,03 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,0,095-0,085 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,01 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşlukta ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerde çiçek rozeti motifi bulunur. 0.05 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,03 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.085 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,045 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş yumurta-ok ucu bezeme dizisi yer almaktadır. Yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,12-0,10 m aralığında değişirken, ok ucu taçlarının ortalama genişliği ise 0,04 m'dir. Sima bölümü ise palmet yaprağı motifiyle bezelidir.

Kat. No.: 133 **Levha: 195**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH456

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 G: 1,30 D: 1,00 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Köşe bloğu, konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun ön yüzü sağlam ancak bezemeli olan yan yüzünün sima bölümü kırık ve eksiktir. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde akanthus ve çiçek rozeti motifleri

bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Sima bölümü ise düz ve ters palmet dizisi yer alır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.045x0.05 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,10 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,02 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşlukta ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerde akanthus ve çiçek rozeti motifleri bulunur. 0.06 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,025 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.078-0,055 m incilerin genişliği ise 0.025 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,04 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş yumurta-mızrak ucu bezeme dizisi yer almaktadır. Yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,10-0,105 m aralığında değişirken, mızrak ucu taçlarının ortalama genişliği ise 0,04 m'dir. Sima bölümü ise palmet yaprağı motifiyle bezelidir. Sima bölümündeki ters ve düz palmet dizisinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,13 m'dir.

Kat. No.: 134 **Levha: 196**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH118

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Koniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,30 G: 0,95 D: 1,05 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun ön ve yan kısımlarında kırık ve eksikler mevcuttur. En altta yumurta-mızrak ucu bezemesi konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde yaprak ve çiçek rozetleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Bloğun sima bölümü kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,03 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,10 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,015/0,17 m'dir. Konsollar üzerinde akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerden birine dört yapraktan oluşan bir rozet, diğerinde ise küçük bir akanthus yaprak motifi bulunur. 0,04 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.062-0,055 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,03 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş yumurta-mızrak ucu bezemesi yer almaktadır. Yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,097-0,107m, mızrak uçlarının genişliği ise 0,015 m'dir. Geison tacının diğer bölümleri kırıktır.

Kat. No.: 135 **Levha: 196**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH161

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 0,45 D: 0,69 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Genel anlamda korunmuş olan bloğun sol alt kısmında kırık ve eksik bulunmaktadır. En altta diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasette çiçek rozeti bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Sima bölümü ise palmet motifiyle bezenmiştir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.045 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,03 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,11 m, ok uçlarının ortalama genişliği ise 0,015 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları

yer alırken konsolların aralarında yer alan boşlukta ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasette çiçek rozeti motifi bulunur. 0.05 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.085 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,03 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş yumurta-mızrak ucu bezeme dizisi yer almaktadır. Yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,113 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,02 m'dir. Sima bölümü ise palmet yaprağı motifiyle bezelidir.

Kat. No.: 136 **Levha: 196**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH161

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 0,45 D: 0,69 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun ön ve yan kısımlarında kırık ve eksikler mevcuttur. En altta diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasette çiçek rozeti bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Sima bölümü ise palmet motifiyle süslenmiştir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.045 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,03 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,10 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,01 m'dir. Konsollar üzerinde akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşlukta ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Kasette çiçek rozeti motifi bulunur. 0.04 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.06 m incilerin genişliği ise 0.02 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde

0,035 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş yumurta-mızrak ucu bezeme dizisi yer almaktadır. Yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,105 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,02 m'dir. Kısmen kırık olan sima bölümünde palmet motifi yer almaktadır.

Kat. No.: 137 **Levha: 196**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 0,27 D: 0,71 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Genel anlamda korunmuş olan bloğun sadece sima bölümü kırık ve eksiktir. En altta diş sırası ve konsol çevresinde sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprağı motifi yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolun sağ yönündeki kasette çiçek rozeti bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, hemen üzerinde inci-boncuk dizisi, geison tacı ise yumurta-mızrak ucu dizisi ile bezenmiştir. Sima kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.035x0.045 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,03 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,09 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,015 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşlukta ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. 0.05 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0,07 m incilerin genişliği ise 0.02 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,03 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş yumurta-mızrak ucu bezeme dizisi yer almaktadır. Yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,105 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,015 m'dir. Sima bölümü ise palmet yaprağı motifiyle bezelidir. Geison tacı ve sima bölümü kırıktır.

Kat. No.: 138 **Levha: 197**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH68?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,36 G: 0,52 D: 1,00 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun geison tacı ve sima bölümleri kırık ve eksiktir. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasette çiçek rozeti motifi bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Sima kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.045 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,03 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,115 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,02 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşlukta ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerde çiçek rozeti motifi bulunur. 0.05 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.085 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. Geison tacı ve sima kırık olduğu için bezeksel özellikleri hakkında bilgilerimiz sınırlıdır.

Kat. No.: 139 **Levha: 197**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH31

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,52 G: 0,45 D: 1,30 m

Dönemi: Antoninler Dönemi

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Oldukça tahribata uğramış bloğun çoğu parçası eksiktir. Blokta görülebilen noktalar en alttaki diş sırası, onun altındaki inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu alanı ile kaset bölümünü çevreleyen yumurta-mızrak ucu motiflerinin bir kısmıdır. Konsollar, geison ve sima kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.045x0.035 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının hemen üzerinde yer alan inci-boncuk dizisinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,025m, boncukların ortalama uzunlukları 0,07 m, incilerin ortalama genişlikleri ise 0,015 m'dir. Yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,035 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,085 m, ok uçlarının ortalama genişliği ise 0,025 m'dir. Geison ve sima bölümü kırık olduğu için bezeme düzeni hakkında bilgimiz yoktur.

Kat. No.: 140 **Levha: 197**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Koniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,30 G: 0,67 D: 1,02 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. Yüzyıl Sonu

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun ön ve yan kısımlarında kırık ve eksikler mevcuttur. En altta yumurta-mızrak ucu bezemesi yer alır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde çiçek rozetleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Bloğun sima bölümü kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,02 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,105-0,11 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,015 m'dir. Konsollar üzerinde akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Kasetlerde rozet bezemeleri vardır. 0,04 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,025 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi

yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.06-0,07 m incilerin genişliği ise 0.02 m'dir. Diğer bölümler kırıktır.

Kat. No.: 141 **Levha: 198**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH582

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 G: 1,30 D: 1,30 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. Yüzyıl Sonu

Tanım: Konsollu köşe bloğu, geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun kırık ve eksikler mevcuttur. Gözlemlenebilen noktalarda; konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde yaprak ve çiçek rozetleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacında inci-boncuk ve üzerinde Lesbos khimation bezemesi vardır. Sima bölümü kırık olmakla beraber palmet bezemelidir.

Bezeme: Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerden birine dört yapraktan oluşan bir rozet, diğerinde ise küçük bir akanthus yaprak motifi bulunur. 0.07 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.06-0,05 m incilerin genişliği ise 0.01 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,035 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş Lesbos khimation bezeme dizisi yer almaktadır. Bu dizi içerisinde ara yapraklar 0,085 m, üzengi yaprakları ise 0,135 m genişliğindedir. Kırık olan sima bölümünün ters ve düz palmet bezemeleri ile dekore edilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Kat. No.: 142 **Levha: 198**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,43 G: 0,82 D: 1,00 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun ön, arka ve yan kısımlarında kırık ve eksiklikler mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprağı yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Kaset bölümünde çiçek rozeti motifi ve akanthus yaprağı bezemesi yer alırken. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve üzerindeki Lesbos khimation bezemesiyle süslenmiştir. Kırık olan sima bölümünde palmet yaprağı motifleri görülür.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.04 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,05-0,06 m incilerin genişliği ise 0,02 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,04 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,085-0,095 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,01 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerden birine dört yapraktan oluşan bir rozet, diğerinde ise bir akanthus yaprak motifi bulunur. 0.07 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,03 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 00,055 m incilerin genişliği ise 0.018 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,04 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş Lesbos khimation bezeme dizisi yer almaktadır. Bu dizi içerisinde ara yapraklar 0,05 m, üzengi yaprakları ise 0,12 m genişliğindedir. Sima bölümü kırık olduğu için palmet motifinin bezeksel düzeni hakkında bilgilerimiz sınırlıdır.

Kat. No.: 143 **Levha: 199**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH267

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,32 G: 0,35 D: 0,71 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun geison tacının bir bölümü ile sima bölümleri kırık ve eksiktir. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolun etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Kasetlerin birinde akanthus yaprağı diğerinde ise çiçek rozeti motifi bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Sima kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.045x0.05 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,035 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,09 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,015 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşlukta ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerde ahkantus yaprağı ve çiçek rozeti motifi bulunur. 0.05 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0,06 m incilerin genişliği ise 0.02 m'dir. Geison tacındaki yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,035 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlıkları 0,09 m, mızrak uçlarının genişliği ise 0,01 m'dir. Sima kırıktır.

Kat. No.: 144 **Levha: 199**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH257

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,46 G: 0,85 D: 1,30 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. Yüzyıl Sonu

Tanım: konsolu geison ve sima birlikte tek bloğun üzerine işlenmiştir. Bloğun ön yüzü ve sol alt bölümünde kırık ve eksiklikler mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-ok ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Ortadaki kasette çiçek rozeti motifi yer alırken yanlardaki kasetler kırıktır. Geison ve sima bölümleri kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0,045x0,055 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,08-0,09 m, incilerin genişliği 0,015 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,10 m, ok tacının ortalama genişliği ise 0,043 m'dir. Konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasette dört yapraktan oluşan bir akanthus yaprağı motifi bulunur. Geison ve sima kırıktır.

Kat. No.: 145 **Levha: 199**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH146

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Koniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: G: 0,78 D: 0,62 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Köşe bloğu, konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun bezemeli kısımları korunmuş, yan kısımlarında kırık ve eksikler mevuttur. En altta yumurta-mızrak ucu bezemesi yer alır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasette çiçek rozeti motifi bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Bloğun sima bölümü kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,035 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,085 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,015 m'dir. Konsollar üzerinde akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında

bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Kasetlerde rozet bezemeleri vardır. 0,04 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.06-0,07 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. Üzerindeki yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,05 m, yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,105 m, mızrak uçlarının genişliği ise 0,015 m'dir. Geison ve sima kırıktır.

Kat. No.: 146 **Levha: 199**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,33 G: 0,46 D: 0,65 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun yan kısımlarında kırık ve eksikler mevuttur. En altta yumurta-mızrak ucu bezemesi yer alır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolun etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Kasetlerde akanthus yaprağı bezemeleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Bloğun sima bölümü kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,03 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,085-0,095 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,01 m'dir. Konsollar üzerinde akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Kasetlerde rozet bezemeleri vardır. 0,04 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.06-0,07 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. Üzerindeki yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,05 m, yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,105 m, mızrak uçlarının genişliği ise 0,015 m'dir. Palmet yaprağı bezemelerinin bir kısmı görünen sima kırıktır

Kat. No.: 147 **Levha: 200**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH367

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,60 G: 1,00 D: 0,80 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Köşe bloğu, konsolu geison ve sima birlikte tek bloğun üzerine işlenmiştir. Bloğun tüm yönlerinde kırık ve eksiklikler mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-ok ucu bezemeleri yer almaktadır. Oldukça tahribata uğramış olan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Ortadaki kasette akanthus yaprak motifi yer alırken yanlardaki kasetler kırıktır. Geison kırık ve gözlemlenemezken geison tacına geçişte inci-boncuk bezemesi, geison tacında ise Lesbos khimation bezemesi yer alır. Sima tamamen kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0,035x0,04 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,075 m, incilerin genişliği 0,015 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,085 m, ok tacının ortalama genişliği ise 0,035 m'dir. Yoğun tahribata uğramış olan konsolların arasında kalan orta kasette akanthus yaprak bezemesi bulunur. Geison kırık, geison tacına geçişteki inci-boncuk bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,025 m, boncukların uzunluğu 0,05 m, incilerin genişliği ise 0,01 m'dir. Geison tacındaki Lesbos khimation bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,025 m, ara yapraklar 0,07 m, üzengi yaprakları ise 0,013 m genişliğindedir. Sima kırıktır.

Kat. No.: 148 **Levha: 200**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Koniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,33 G: 0,93 D: 0,87 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Köşe bloğu, konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun ön ve yan kısımlarında kırık ve eksikler mevcuttur. En altta diş sırası, onun altında yumurta-mızrak ucu bezemesi, konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde yaprak ve çiçek rozetleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Bloğun sima bölümü kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında yer alan diş sırası 0,035x0,055 m, yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,04 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,10 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,02 m'dir. Konsollar üzerinde akhanhus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerden birine dört yapraktan oluşan bir rozet, diğerinde ise küçük bir akanthus yaprak motifi bulunur. 0,04 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,015 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0,065 m incilerin genişliği ise 0,02 m'dir. Geison tacı ve sima kırıktır.

Kat. No.: 149 **Levha: 201**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH525

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Koniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,33 G: 1,08 D: 1,20 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun ön ve yan kısımlarında kırık ve eksikler mevcuttur. En altta diş sırası, onun altında yumurta-mızrak ucu bezemesi, konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu

dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde yaprak ve çiçek rozetleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Bloğun sima bölümü kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında yer alan diş sırası 0,035x0,035 m, yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,035 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,10 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,01 m'dir. Konsollar üzerinde akhanhus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerden birine dört yapraktan oluşan bir rozet, diğerinde ise küçük bir akanthus yaprak motifi bulunur. 0,04 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,015 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0,075 m incilerin genişliği ise 0,015 m'dir. Geison tacındaki yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,064 m, yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlığı 0,11 m, mızrak uçlarının ortalama genişlikleri ise 0,013 m'dir. Kırık olan sima bölümünde palmet yaprağı motifi gözlemlenir.

Kat. No.: 150 **Levha: 201**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Koniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,34 G: 0,98 D: 1,28 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Köşe bloğu, konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun ön ve yan kısımlarında kırık ve eksikler mevcuttur. En altta diş sırası, onun altında yumurta-mızrak ucu bezemesi, konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde yaprak ve çiçek rozetleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Bloğun sima bölümü kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında yer alan diş sırası 0,045x0,045 m, yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,035 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,105-0,072 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,01 m'dir. Konsollar üzerinde akhanhus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerden birine dört yapraktan oluşan bir rozet, diğerinde ise küçük bir akanthus yaprak motifi bulunur. 0,04 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0,065 m incilerin genişliği ise 0,02 m'dir. Üzerindeki yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,04 m, yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlıkları 0,10 m, mızrak uçlarının genişlikleri ise 0,01 m'dir. Sima kırık olduğu için bezemeler gözlemlenememektedir.

Kat. No.: 151 **Levha: 201**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Koniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,33 G: 0,70 D: 0,50 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Köşe bloğu, konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Blok oldukça korunmuştur. En altta diş sırası, onun altında yumurta-mızrak ucu bezemesi, konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprağı motifi yer alan konsolun etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Köşe bloğu olduğu için sağ yöndeki konsol oldukça dar tutulmuş ve iki konsol arasındaki kasette bir çiçek rozeti motifi yer alır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Bloğun sima bölümü kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında yer alan diş sırası 0,045x0,045 m, yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,035 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,105-0,072 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,01 m'dir. Konsollar üzerinde akhanhus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşluklarda ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır.

Konsolların arasında kalan kasetlerden birine dört yapraktan oluşan bir rozet, diğerinde ise küçük bir akanthus yaprak motifi bulunur. 0,04 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0,065 m incilerin genişliği ise 0,02 m'dir. Üzerindeki yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,04 m, yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlıkları 0,10 m, mızrak uçlarının genişlikleri ise 0,01 m'dir. Sima kırık olduğu için bezemeler gözlemlenememektedir.

Kat. No.: 152 **Levha: 202**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH632

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,50 G: 0,30 D: 1,16 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: konsolu geison ve sima birlikte tek bloğun üzerine işlenmiştir. Bloğun ön yüzü ve sol alt bölümünde kırık ve eksiklikler mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-ok ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Ortadaki kasette çiçek rozeti motifi yer alırken yanlardaki kasetler kırıktır. Geison ve sima bölümleri kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0,045x0,055 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,08-0,09 m, incilerin genişliği 0,015 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,10 m, ok tacının ortalama genişliği ise 0,043 m'dir. Konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasette dört yapraktan oluşan bir akanthus yaprağı motifi bulunur. Geison ve sima kırıktır.

Kat. No.: 153 **Levha: 202**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH558

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,? G: 0,49 D: ?

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Blokta oldukça fazla kırık ve eksik mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsol arasında yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolların etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Konsolların aralarındaki kasetlerde çiçek rozeti motifleri bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve Lesbos khimation bezemesi ile süslenmiştir. Sima ise dönüşümlü olarak ter ve düz olarak yerleştirilmiş palmetlerle bezelidir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.05 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının hemen üzerinde yer alan inci boncuk alanı 0,02 m yüksekliğinde, boncukların uzunluğu 0,065 m, incilerin genişliği ise 0,02 m'dir. Üzerindeki yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,04 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,0,095-0,085 m, ok uçlarının ortalama genişliği ise 0,035 m'dir. Konsol üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşlukta ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Kasetlerde çiçek rozeti motifi bulunur. 0.075 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,03 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0.085 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,03 m genişliğindeki alan üzerine yerleştirilmiş olan Lesbos khimation bezemesinin ara yaprakları 0,07 m, üzengi yaprakları ise 0,135 m genişliğindedir. Sima bölümü ise palmet yaprağı motifiyle bezelidir.

Kat. No.: 154 **Levha: 202**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH567

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,45 G: 0,83 D: 0,50

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Blokta oldukça fazla kırık ve eksik mevcuttur. En altta diş sırası, diş sırası ve konsol arasında yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolun etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Diğer bölümler kırıktır

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.05 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Üzerindeki yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,04 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,0,095-0,085 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,035 m'dir. Konsol üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşlukta ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Kasetlerde çiçek rozeti motifi bulunur. Diğer bölümler kırıktır.

Kat. No.: 155 **Levha: 202**

Buluntu Yılı: ?

Kazı Env. No.: TH643

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Geison Parçası

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,24 m, G: 0,30 m,

D: 0,25 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Yerel kireç taşından işlenmiş geison bloğu parçası. Bloktan geriye sadece konsollar ve geison bölümü kalmıştır. Geison 0,05 m yüksekliğindedir.

Kat. No.: 156 **Levha: 202**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH634

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,35 G: 0,27 D: 0,52 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun sol tarafı en aşağıdan sima bölümüne kadar kırık ve eksiktir. En altta diş sırası, diş sırası ve konsollar arasında yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprakları yer alan konsolun etrafı yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Kasetlerin birinde akanthus yaprağı diğerinde ise çiçek rozeti motifi bulunmaktadır. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve yumurta-ok ucu dizisi ile bezenmiştir. Sima bölümü kırıktır.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında 0.04x0.045 m ölçülerinde diş sıraları yer almaktadır. Diş sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,03 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,010 m, mızrak uçlarının ortalama genişliği ise 0,01 m'dir. Konsollar üzerinde bir akanthus yaprakları yer alırken konsolların aralarında yer alan boşlukta ve konsolların etrafında bordür şeklinde yumurta-ok ucu bezemesi yer almaktadır. Konsolların arasında kalan kasetlerde ahkantus yaprağı ve çiçek rozeti motifi bulunur. 0.04 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0,075 m incilerin genişliği ise 0.02 m'dir. Geison tacındaki yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,025 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlıkları 0,09 m, ok uçlarının genişliği ise 0,035 m'dir. Sima kırıktır.

Kat. No.: 157 **Levha: 202**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH645

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Geison Parçası

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,33 G: 0,88 D: 0,50 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tarih: MS 2. Yüzyıl sonu

Tanım: Köşe bloğu, konsolu geison ve sima birlikte tek bloğun üzerine işlenmiştir. Bloğun tüm yönlerinde kırık ve eksiklikler mevcuttur. Diş sırası bezemesinden sadece bir diş gözlemlenebilirken konsollarla diş sırası arasında inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Geison bölümü düz bırakılmış olmakla beraber geison tacına geçişte inci-boncuk bezemesi, taç bölümünde ise Lesbos khimation bezemesi ile süslenmiştir.

Bezeme: Bloğun en alt kısmında sağlam kalan tek diş 0,055 m'dir. Diş sırasının üzerinde yer alan inci-boncuk alanının genişliği 0,02 m, boncukların ortalama uzunlukları 0,075 m, incilerin genişliği 0,015 m'dir. İnci-Boncuk sırasının hemen üzerinde yer alan yumurta-ok ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla beraber kalınlığı ortalama olarak 0,095 m, mızrak ucunun ortalama genişliği ise 0,015 m'dir. Geison düz silme 0,065 m'dir. Üzerindeki inci-boncuk bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,025 m, boncukların uzunluğu 0,045/0,05 m'dir. Geison tacında bulunan Lesbos khimation bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,04 m, ara yaprakların 0,06 m, üzengi yaprakları ise 0,13 m'dir.

Kat. No.: 158 **Levha: 203**

Buluntu Yılı:
Kazı Env. No.:TH611
Buluntu Yeri: -
Tür: Konsollu Geison Parçası
Malzeme: Kireçtaşı
Ölçüler: Y: 0,33 G: 0,28 D: 0,44 m
Dönemi: Antoninler
Tarih: MS 2. Yüzyıl
Tanım: Geison bloğundan geriye sadece yumurta-mızrak ucu bezemeli alan kalmıştır. Diğer tüm bölümler kırıktır.
Bezeme: Yumurta-mızrak ucu bezemesinin yerleştirilmiş olduğu alanın genişliği 0,035 m, yumurtaların kabukarıyla birlikte kalınlıkları 0,113 m, mızrak uçları ise 0,01 m genişliğindedir.

Kat. No.: 159 **Levha: 203**

Buluntu Yılı:
Kazı Env. No.:TH540
Buluntu Yeri: -
Tür: Konsollu Koniş Bloğu Parçası
Malzeme: Kireçtaşı
Ölçüler: Y: 0,33 G: 0,45 D: 0,40 m
Dönemi: Antoninler
Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiş olan bloğun geison ve sima bölümünün bir kısmı ele geçmiştir. Geison tacı yumurta-ok ucu bezemeleriyle sima ise palmet yaprağı motifleriyle süslenmiştir.

Bezeme: Geison tacında 0,03 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0,06 m incilerin genişliği ise 0,02 m'dir. Geison tacına yerleştirilmiş olan yumurta-ok ucu bezemeli alanın yüksekliği 0,045 m, yumurtaların kabuklarıyla birlikte kalınlıkları 0,095 m, mızrak ucu ise 0,015 m genişliğindedir. Simadaki palmetli alan 0,15 m'dir.

Kat. No.: 160 **Levha: 203**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsollu Korniş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,40 G: 0,76 D: 0,23 m

Dönemi: Antoninler

Tarih: MS 2. Yüzyıl

Tanım: Konsollu geison ve sima birlikte tek blok üzerine işlenmiştir. Bloğun ön, arka ve yan kısımlarında oldukça fazla oranda kırık ve eksiklikler mevcuttur. Konsollar arasında sırasıyla inci-boncuk ve yumurta-mızrak ucu bezemeleri yer almaktadır. Üzerinde akanthus yaprağı yer alan konsolların etrafi yumurta-mızrak ucu dizisi ile çevrelenmiştir. Kaset bölümünde çiçek rozeti motifi ve akanthus yaprağı bezemesi yer alırken. Geison düz olarak bırakılmış, geison tacı inci-boncuk ve üzerindeki Lesbos khimation bezemesiyle süslenmiştir. Sima kırıktır.

Bezeme: 0,07 m yüksekliğindeki geison bölümü üzerinde herhangi bir motif yer almamaktadır. Geison tacında 0,02 m genişliğindeki alan içerisine inci-boncuk bezemesi yerleştirilmiştir. Boncukların uzunluğu, 0,055-0,06 m incilerin genişliği ise 0.015 m'dir. İnci-boncuk dizisinin hemen üzerinde 0,04 m genişliğindeki alan içerisinde yerleştirişmiş Lesbos khimation bezeme dizisi yer almaktadır. Bu dizi içerisinde ara yapraklar 0,06 m, üzengi yaprakları ise 0,12 m genişliğindedir. Sima kırıktır.

Kat. No.: 161 **Levha: 204**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH 302

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Kaset Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,27 m G: 1,20 m D: 0,79 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tanım: Kaset ortadan ikiye kırılmış olarak iki parça halindedir. Bezeme düzeni olarak kasetin merkezinde içinde bir daire içinde çiçek rozeti yer almaktadır. Bu rozet motifinin üst ve alt kısımlarında araları bir sarmaşık motifi şeridi ile ayrılmış yan yana bulunan iki çerçeve içinde kapalı palmet bezemesi ile akanthus yaprak bezemesi yer almaktadır. Bezeme düzeninin geneli ise dış konturlarında sarmaşık bezeme şeridi ile çerçevelenmiştir.

Kat. No.: 162 **Levha: 204**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH 303

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Kaset Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,17 m G: 1,03 m D: 0,58 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tanım: Kaset bloğu oldukça sağlam haldedir. Bloğun bezeme düzeni genel anlamda Kat. No.: 161 ile benzer özelliklerde olmasına karşın bazı noktalarda farklılıklar hakimdir. Merkezde bir kare çerçeve ve onun merkezinde yer alan bir daire içerisinde bir rozet motifi yer almaktadır. Bu çerçevenin iki köşesinde biri kapalı palmet biri de çiçek rozeti olmak üzere iki köşe bezemesi yer almaktadır. Devamında ise çerçevenin merkez dışına denk gelecek şekilde yer alan iki dalga bezeği yer alır. Kasetin diğer bölümünün yarısı başka bir blokla devam ettiği için diğer köşe ve çerçevenin devamı izlenememektedir.

Kat. No.: 163 **Levha: 204**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH 301

Buluntu Yeri: Tiyatro

Tür: Kaset Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y: 0,17 m G: 0,60 m D: 0,55 m

Dönemi: Severuslar Dönemi

Tanım: Kaset bloğundan oldukça küçük bir parça ele geçmiştir. Bloğun merkezinde bir çiçek rozeti yer almaktadır. Rozetin yaprakları diğer rozetlerdekilere göre oldukça kısadır. Bir çerçeve içerisinde yer alan bu rozetin etrafında yarım daireler içerisinde yer alan akanthus yaprakları yer almaktadır. Bloğun diğer yönleri oldukça fazla tahribata maruz kaldığı için devamındaki bezeme düzeni hakkında bilgi edinmemiz olanaksızdır.

Kat. No.: 164 **Levha: 205**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Kemer Taşı

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Merkezden Yük.:0,65 Kaset alanı genişliği: 0,46 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tanım: Kemer taşı oldukça korunmuş durumdadır. Üzerinde üç faskia ve sırasıyla beş ince şerit çizgisi yer almaktadır. Faskialar sırasıyla 0,11, 0,07 ve 0,04 m'dir. Yukarı doğru devam eden şerit çizgilerinin kalınlıkları ise sırasıyl, 0,02, 0,02, 0,04, 0,04, 0,05 m'dir. Kemerin arşivolt tacının en süt silmesi ise 0,15 m yüksekliğindedir.

Kat. No.: 165 **Levha: 205**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Kemer Taşı

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Merkezden Yük.:0,65 Kaset alanı genişliği: 0,46 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: İS 2. yüzyıl

Tanım: Kemer taşı oldukça korunmuş durumdadır. Üzerinde üç faskia ve sırasıyla beş ince şerit çizgisi yer almaktadır. Faskialar sırasıyla 0,11, 0,07 ve 0,04 m'dir. Yukarı doğru devam eden şerit çizgilerinin kalınlıkları ise sırasıyl, 0,02, 0,02, 0,04, 0,04, 0,05 m'dir. Kemerin arşivolt tacının en süt silmesi ise 0,15 m yüksekliğindedir.

Kat. No.: 166 **Levha: 205**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Pilaster Kaideli Niş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y.: 0,95 m, G.:0,70 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tanım: Bloğun üst kısmında bir kenet yuvası yer almaktadır. Bloğun alt kısmında hiçbir kenet yuvası izi yoktur bu bloğun zemine oturmuş olduğunu dolayısıyla da kaide pilaster olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 167 **Levha: 206**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH 136

Buluntu Yeri: -

Tür: Pilaster Kaideli Niş Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y.: 0,95 m, G.:0,70 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Bloğun üst kısmında bir kenet yuvası yer almaktadır. Bloğun alt kısmında hiçbir kenet yuvası izi yoktur bu bloğun zemine oturmuş olduğunu dolayısıyla da kaide pilaster olduğunu göstermektedir.

Kat. No.: 168 **Levha: 206**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:

Buluntu Yeri: -

Tür: Niş Pilasteri

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y.: 0,80 m, G.:0,70 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: MS 2. yüzyıl

Tanım: Bloğun üst kısmında kemerin son bloğunun oturmasını sağlayan silmeli pilaster yer almaktadır. Bloğun üst kısmında kenet deliği yer almaktadır.

Kat. No.: 169 **Levha: 206**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:

Buluntu Yeri: -

Tür: Duvar bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y.: 0,80 m, G.:1,15 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tanım: scaenae fronstaki kapıların yan kısımlarında yer alan silmeli duvar bloklarından biridir. Bloğun sol yüzündeki bölüm duvarın podyumlarla olan bağlantısını göstermektedir.

Kat. No.: 170 **Levha: 206**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:

Buluntu Yeri: -

Tür: Konsol Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y.: 0,65 m, G.:1,20 m D.: 0,50 m

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tanım: Konsol bloğu tamamen sağlam haldedir.

Kat. No.: 171 **Levha: 207**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:

Buluntu Yeri:

Tür: Porta Regia Lento Bloğu

Malzeme: Kireç Taşı

Ölçüleri: Y.: 0,40 m, G.: 0,95 m. D.: 0,90 m

Tanım: Kırık bir lento parçası. Büyük boyutları lentonun scaenae fronsun porta regia girişine ait olabileceğini göstermektedir.

Kat. No.: 172 **Levha: 208**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Dor Başlığı

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Başlık. Y: 0,24 m

Abakus Y.: 0,09 m Abakus Uz.: 0,48 m

Sütun Boynu Y.: 0,08 m Başlık Alt Çap: 34, 5 m

Dönemi: Hellenistik?

Tanım: Başlığın abakus levhası köşelerinde ve sütun boynunda kırıklar, ekinusunda ise yüzeyde kısmi aşınmalar mevcuttur. Kare formlu ve bezemesiz abakus ise iki eşit yükseklikteki plakadan oluşmaktadır. Üstteki plaka ortada dışa taşkın bir profil ile iki eşit parçaya bölünmüştür.

Kat. No.: 173 **Levha: 209**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Dekor Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y.: 0,40 m, D.: 0,60 m

G.: 0,85 m

Dönemi: Hellenistik?

Tanım: Dikdörtgen blok oldukça sağlam haldedir. Bloğun geniş yüzünü boydan boya devam eden 0,04 m derinliğinde ve 0,04 m genişliğinde bir kanal yer almaktadır. Bu dekor kanalı bloğun geniş yüzünün 0,15 m derinliğinde yer almaktadır.

Kat. No.: 174 **Levha: 209**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Dekor Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y.: 0,40 m, D.: 0,60 m

G.: 0,95 m

Dönemi: Hellenistik?

Tanım: Dikdörtgen blok kısmen tahrip olmuştur. Bloğun geniş yüzünü boydan boya devam eden 0,04 m derinliğinde ve 0,04 m genişliğinde bir kanal yer almaktadır. Bu dekor kanalı bloğun geniş yüzünün 0,15 m derinliğinde yer almaktadır.

Kat. No.: 175 **Levha: 209**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: -

Tür: Dekor Bloğu

Malzeme: Kireçtaşı

Ölçüler: Y.: 0,40 m, D.: 0,60 m

G.: 0,50 m

Dönemi: Hellenistik?

Tanım: Blok oldukça tahrip olmuştur. Bloğun geniş yüzünü boydan boya devam eden 0,04 m derinliğinde ve 0,04 m genişliğinde bir kanal yer almaktadır. Bu dekor kanalı bloğun geniş yüzünün 0,15 m derinliğinde yer almaktadır.

Kat. No.: 176 **Levha: 210**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: Paraskene girişi

Tür: Triglif-Metop Blokları

Malzeme: Kireçtaşı

Dönemi: Hellenistik?

Tanım: Bloklar oldukça sağlamdır. Ters şekilde yerleştirilmiş blokların yükseklikleri birbirine eşit olarak 0,45 m'dir. En doğudaki blok 0,75 m, ortadaki 0,95 m, en batıdaki blok ise 0,85 m genişliğindedir. Bloklardaki trigliflerin genişlikleri 0,30 m'dir. Trigliflerin yüzeyi 0,05 m, glifler 0,05 m ve yarım glifler 0,025 m genişliğindedir. Üst kısımdaki triglif taneiası 0,04 m, taç profili ise 0,04 m yüksekliğindedir. Bloğun metop bölümü 0,465 m genişliğindedir. Gliflerin üst bitimlerinin dikdörtgen düzenli olarak işlenmiş olduğu görülmektedir. Üst dudak kısmı üçgen bir form meydana getirecek biçimde aşağıya doğru yatay kesilmiş olduğundan

gliflerin üst kısmında üçgen bir prizma oluşmaktadır. İki tam iki yarım gliften oluşan triglifte, her iki kenarı sınırlandıran yarım gliflerin genişliği tam gliflerin yarısı kadardır. Yarım gliflerin üst bitişlerinde triglif kulağı işlenmemiş, gliflerin üst bitişlerine uygun olarak düz bir şekil verilmiştir.

Kat. No.: 177 **Levha: 211**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: Proskene S.16

Tür: Mühürlü Amfora Kulbu

Malzeme: Pişmiş Toprak

Dönemi: Hellenistik Dönem

Tarih: MÖ 304-235

Tanım: Mühürlü bir amfora kulbu. Mühürde Rhodoslu şarap üreticici Mikythos I'i temsilen Μικύ-θου (Mikythos) yazmaktadır.

Kat. No.: 178 **Levha: 212**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: Proskene S.17

Tür: Mühürlü Amfora Kulbu

Malzeme: Pişmiş Toprak

Dönemi: Hellenistik Dönem

Tarih: MÖ 145-108

Tanım: Mühürlü bir amfora kulbu. Mühürde Rhodoslu şarap üreticici Menekrates II'i temsilen Μενε-κράτης (Menekrates) yazmaktadır.

Kat. No.: 179 **Levha: 213**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri: Proskene S.21

Tür: Mühürlü Amfora Kulbu

Malzeme: Pişmiş Toprak

Dönemi: Hellenistik Dönem

Tarih: MÖ 234-161

Tanım: Mühürlü bir amfora kulbu. Mühürde Rhodoslu şarap üreticici Hierokles I 'i temsilen Πανάμου Ἱερ[οκλεῦς] (Panamos Hierokles) yazmaktadır.

Kat. No.: 180 **Levha: 214**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH?

Buluntu Yeri:

Tür: Aslan Başlı Çörten Parçası

Malzeme: Kireç Taşı

Dönemi: Hellenistik Dönem

Tanım: Aslan başlı bir çörten parçası.

Kat. No.: 181 **Levha: 215**

Buluntu Yılı:2017

Kazı Env. No.:TH001-2017

Buluntu Yeri:

Tür: Heykel Torsu

Malzeme: Kireç Taşı

Dönemi: ?

Tanım: Tors bir erkek vücuduna aittir. Baş kısmı, boynuna kadar; iki kol, omuzlara kadar; sol bacak dize; sağ bacak ise kısmen kalça kısmına kadar kırıktır. Kol kısmındaki kırıklar neticesinde omuz ve kolların birleştiği noktalarda birer küçük delik bulunmaktadır; bu durum olasılıkla kolların vücuda sonradan eklenmesiyle alakalı olmalıdır. Eserin boyu ve omuz kısımlarında sadece ön yüzde takip edilebilen bir pelerin mevcuttur. Heykel olasılıkla bir Apollon ya da Meleager betimi olabilir.

Kat. No.: 182 **Levha: 216**

Buluntu Yılı: 2017

Kazı Env. No.:TH002-2017

Buluntu Yeri: Postskene Oda No. 3

Tür: Aslan Heykeline Ait Ayak

Parçası

Malzeme: Kireç Taşı

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tanım: Eser bir aslan heykelinin tek bir ayak kısmıdır. Ayak parmakların bileğe doğru uzandığı noktada kırılmıştır ve sadece 4 parmak takip edilebilmektedir. Ayağın oturduğu silme kısmı da ayak çevresi dolaylarında kırılmıştır. Sağ baştan ikinci parmağın bir parçası kırıktır; parçası elimizde mevcuttur.

Kat. No.: 183 **Levha: 217**

Buluntu Yılı: 2017

Kazı Env. No.:TH007-2017

Buluntu Yeri:

Tür: Aslan Heykeline Ait Ayak Parçası

Malzeme: Kireç Taşı

Dönemi: ?

Tanım: Aslan ayağı olasılıkla ön patiyi temsil etmekte, 5 cm'lik bir altlık üzerine konumlandırılmış, beş parmak da gözlemlenebilmekte, ortada yer alan iki parmakta ufak deformasyonlar göze çarpmaktadır. Ayağın bilek kısmında kas ve damar detayları rahatlıkla gözlemlenmekte, ayağın, kedi anatomisine uygun şekilde, parmaklarla bağlantılı yumuşak, göbekli et kısmı da, ayağın arkada altlığa oturduğu alanda yer almaktadır.

Kat. No.: 184 **Levha: 218**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH003-2017

Buluntu Yeri: Postskene 3 No.lu Oda

Tür: Göbekli Çivi

Malzeme: Bronz

Ölçü: Çap (Hepsi): 8 cm;

Yükseklik: (5 adet) 2,5 / (1 adet) 11,5 cm.

Dönemi: Roma İmparatorluk

Tarih: MS 3. yüzyıl

Tanım: Eserler ahşap kapıya monte edilen göbekli çivilerdir. 5 adedi, kapının cephe kısmında görünen çivinin göbek kısmı, 3 yivli çember ve merkez kısımda küçük bir küre ile süslenmiştir. Diğer konik formlu olan ise diğerleri ile aynı çapa sahiptir, fakat küre ve yivli

çemberlerin olduğu kısımda, diğerlerinden farklı şekilde dışa taşan ve uzayan bir çıkıntıya sahiptir. Eserlerden 1 adet göbekli çivi temizlenmiş, diğerleri ise temizlenmemiştir.

Kat. No.: 185 **Levha: 219**

Birim : Sestertius.

Malzeme: AE.

Ölçüler: ⌀ 31 mm, ağırlık ?? g

Kalıp Yönü: ??

Dönem: Septimius Severus (193 – 211); 195-196.

Ön Yüz: Defne taçlı imparator büstü sağa,

[L S]EPT SEV PE[RT AVG IMP VII].

Arka Yüz: Felicitas sola, ayağı gemi pruvasında,

sağ elinde caduceus, sol elinde cornucopiae,

[VIRTVS AVG] S – [C].

Darphane: Roma.

Literatür : RIC IV, 2, 701.

Kat. No.: 186 **Levha: 219**

Buluntu Yılı : 2017

Kazı Env. No. :E.t 17

Buluntu Yeri : Proskene

Birim : AE3

Malzeme : AE

Ölçüler : ⌀ 16 mm, ağırlık ?? g

Kalıp Yönü : ??

Dönem: II Valentinianus (375 – 392); 388-392.

Ön Yüz : İnci diademli imparator başı sağa, [DN VALENTINIANVS IVN PF] AVG

Arka Yüz : Victoria sola, sağ elinde tropaion, sol elinde sürüklediği esir, solda monogram, [SALVS REI] – PVBLI[CAE], kesimde SMKA?

Darphane : Kyzikos?

Literatür : RIC IX, 26a.

Kat. No.: 187 **Levha: 220**

Buluntu Yılı:

Kazı Env. No.:TH004-2017

Buluntu Yeri: Postskene 3 No.lu Oda

Tür: Kandil

Malzeme: Pişmiş Toprak

Ölçüleri: Gövde Yüksekliği: 2 cm; Kulp Yüksekliği: 4,3 cm; Gövde Çapı: 7,5 cm; Discus Çapı: 7 mm; Muscus Çapı: 1 cm.

Dönemi: MS 2. yüzyıl

Tanım: Eserin discus çemberi çevresinde net olarak tanımlanamayan kabartmalı bezemeler bulunmaktadır. Kulpta küçük bir delik, muscus çemberi etrafında yanık izleri bulunmaktadır. Kandilin genelinde yoğun kireç katan tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

Akat, S. (2001). *Lydia Bölgesinde Bulunan Gladyatör Anıtları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Akdağ, B. (2014). *Tlos Tiyatrosu Sahne Binası Mimarisi ve Bezemeleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Aktaş, Ş. (2013). *Patara Ana Caddesi.* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Akurgal, E. (1942).*Griechische Reliefs des 6. Jahrhunderts aus Lykien*. Berlin.

Akurgal, E. (2000). *Anadolu Uygarlıkları*. İstanbul.

Akyürek, E. (2016). "Likya'da Bizans Dönemi Mimarlığı", Işık, H. ve Dündar, E. (Eds.), *Lukka'dan Likya'ya: Sarpedon ve Aziz Nikolaos'un Ülkesi*: 520-533.

Alanyalı, H. S. (2009). "Patara Tiyatrosu 2004-2008 Yılı Çalışmaları" Kültür Varlıklarının Belgelenmesi, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1998: 75-100.

Alanyalı, H. S. (2015). "Side 2014 Yılı Kazı ve Araştırmaları" KST 2014 (37-1): 253-276.

Alanyalı, H. S. (2016). "Patara Tiyatrosu Işığında Tiyatro-Tapınak İlişkisi". İçinde: E. Dündar ve Ş. Aktaş ve M. Koçak ve S. Erkoç (Eds.), Havva İşkan'a Armağan, İstanbul.15-25.

Alpaslan, S. (2000). "Antalya İli ve Lykia Bölgesinde Bizans Dönemi'ne Ait Mimari Plastik Eserler". *AST*, 17-1: 29-38.

Altenhöfer, E. (2009). "Theater". içinde: O. Dally, M. Maischberger, P. I. Schneider ve A. Scholl (Eds.), ZeitRäume. *Milet in Kaiserzeit und Spätantike*: 50–54.

Alzinger, W. (1974). *Augusteische Architektur in Ephesos*.

Ancient History XIV, Late Antiquity: Empire and Successors, AD 425-600: 918-971.

Appian. *Bciv.* (1913) Appianus, Bellum civile, Vol. 3-4, (Ed. P. Viereck). Paris.

Aristoteles. (2000). *Politika*. (Çev. M. Tuncay), Remzi Kitabevi.

Arnold, D. (1991). *Building in Egypt*. New York.

Arrian, (1983). *Anabasis of Alexander, Books I-IV*. (Çev. P. A. Brunt), Loeb Classical Library No. 236, London

Arslan, M. (2012). "Pseudo-Skylaks, Periplous". *MJH*, II/I: 239-257.

Atik, N. vd. (2000). "Vorbreicht über die Untersuchungen an der Fassade des Theaters von Perge". *AA*, 2: 314.

Bailey, D. M. (1988). *A catalogue of the lamps in the British Museum, 3. Roman provincial lamps*. British Museum Publications, London.

Baker, P. ve Thériault, G. "Map of Modern Western Lycia"

http://www.xanthos.hst.ulaval.ca/eng/carte_lycie_moderne_eng.htm (erişim tarihi: 27.12.2020).

Baker, P. ve Thériault, G. "Map of Ancient Lycia".
http://www.xanthos.hst.ulaval.ca/eng/carte_lycie_moderne_eng.htm (erişim tarihi: 27.12.2020).

Baker, P. ve Thériault, G. "Map Of Xanthos Surveyed in 2001".
http://www.xanthos.hst.ulaval.ca/eng/carte2001_10_eng.htm (erişim tarihi: 21.12.2020).
http://www.xanthos.hst.ulaval.ca/eng/carte_lycie_moderne_eng.htm (erişim tarihi: 27.12.2020).

Balland, A. (1981). *Fouilles de Xanthos, VII, Inscriptions d'époque impériale du Létôon*. Klincksieck, Paris.

Başaran, C. (1995). *Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus Palmet Örgesi*. Erzurum.

Beaufort, F. R. (1938). *Karamania: a Brief Description of the South Coast of Asia - Minor and of the Remains of Antiquity*. Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya.

Berger, E. (1970). *Das Basler Arztrelief*.

Bieber, M. (1961). *The History of the Greek and Roman Theater*. Princeton University Press.

Bohtz, C. H. (1981). *Das Demeter-Heiligtum, Altertümer von Pergamon, 13*, Berlin.

Borker, C. ve Burow, J. (1998). *Die hellenistischen Amphorenstempel aus Pergamon, PF 11*, Berlin.

Brands, G. ve Severin, H. G. (2003). *Die spätantike Stadt und ihre Christianisierun*g. Symposion vom 14. bis 16. Februar 2000 in Halle/Saale.

Brenk, B. (2003). *Die Christianisierung der spätromischen Welt: Stadt, Land, Haus, Kirche und Kloster in fruhchristlicher Zeit*.

Bryce, T. R. (1986). *The Lycian Epigraphic and Literary Sources*. Museum Tusculanum Press, Copenhagen.

Bryce, T. R. (2011). *Anadolu'nun Gizemli Halkı Luviler*. (Çev. B. Baysal ve Ç. Çidamlı), Khalkedon Yayınları, İstanbul.

Bulgurlu, S. (1999). P*erge Kenti Hellenistik Güney kapısı ve Evrele*ri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Burrell, B. (2006). "False Fronts: Separating the Aedicular Facade from the Imperial Cult in Roman Asia Minor". *AJA*, 110: 437-469.

Camp, J. M. (1992). *The Athenian Agora*. Londra: Thames & Hudson.

Canac, F. (1967). *L'acoustique des Theatres Antiques*. Paris.

Cankardeş-Şenol, G. (2000).*İskenderiye Kurtarma Kazılarında Ele Gecen Hellenistik Dönem Amphora mühürleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Cavalier, L. (2005). *Architecture Romanie d'Asie Mineure. Les Monuments de Xanthos et Leur Ornementation*. Paris.

Cavalier, L. ve des Courtils, J. (2010). "Opramoas Et La Vallée Du Xanthe" Arqueología De La Construcción II, Los Procesos Constructıvos En El Mundo Romano: Italıa provıncıa Sorıentales. Certosa di Pontignano, Siena, 13-15 de Noviembre de 2008. 2010: 411-418.

Cavalier, L. ve Courtils, J. (2012). "Permanence d'un culte héroique dans la nécropole intra muros de Xanthos". K. Konuk (Ed.), *Stephanèphoros. De l'économie antique à l'asie mineure, Hommages a Raymond Descat memories*, 247-261.

Cavalier, L., Courtils, J. ve Mora, P. (2015). *Restitution d'un théâtre antique : l'exemple de Xanthos*, Tiré-à-part des Actes du colloque V*irtual Retrospect 2013 Pessac (France) 27, 28 et 29 novembre 2013*:121-127

Chaisemartin, N. (1998). "Mission Française d´Aphrodisias. Aperçu sur les recherches en cours". *Anatolia Antiqua*, 6: 203–225.

Chaisemartin, N. (2012). "The Carian theatre in Aphrodisias: a hybrid building". R. Frederiksen, E. Gebhard, ve A. Sokolicek (Eds.), *Papers on the Architecture of the Ancient Greek Theatre, International Colloquim, Athens*, January 27-28, 2012: 391-402.

Childs, W. A. P. (1981). "Lycian Relations with Persians and Greeks in the Fifth and Fourth Centuries Re-examined". *AnatSt*, 31: 55-80.

Choiseul, M. ve Gouffier, A. (1782). *Voyage Pittoresque de la Grece I*. Paris.

Chourmouziadou, K. ve Kang, J. (2008). "Acoustic evolution of ancient Greek and Roman theatres". *Applied Acoustic*, 69-6: 514-529.

Coleman, K. (1993). "Launching into History: Aquatic Displays in the Early Empire". *JRS*, 83: 48- 74.

Collart, P. (1928). "Le Theatre de Philippes". *Bulletin de Correspondance Hellénique Année*, 52: 74-124.

Coulton, J. (2012). *The Balboura Survey and Settlement in Highland Southwest Anatolia*. British Institüte, Ankara.

Courtils, J. (2003). *Ksanthos ve Letoon Rehberi*. Ege, İstanbul.

Courtils, J. (2005). "Ksanthos - Letoon Kazı ve Araştırmaları 2004". *ANMED*, 41-45.

Courtils, J. (2010). "Xanthos 2009: Le théatre". *Anat. Ant.* 18: 297.

Courtils, J. ve Cavalier, L. (2001). "The City of Xanthos". P. David (Ed.), Urbanism in Western Asia Minor, New Studies on Aphrodisia, Ephesos, Hierapolis, Pergamon, Perge and Xanthos, *AJA Supplementary Series* 45: 148-171.

Courtils, J. ve Laroche, D. (1998). "Xanthos ve Letoon Kazıları". *KST* 20/2: 137.

Courtils, J. ve Laroche, D. (2002). "Xanthos et le Letoon: Rapport sur la campagne de 2001". *Anat. Ant.* 10: 297-333.

Çevik, N. (2015). *Lykia Kitabı.* AKMED, İstanbul.

Çokbankir, N. (2010). *Yazıtlar Işığında Roma İmparatorluk Çağı Küçük Asya Agonları ve Sporcuları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Declercq, F. N. ve Dekeyser, C, S, A. (2007a). "Acoustic diffraction effects at the Hellenistic amphitheatre of Epidarus: Seats rows responsible fort he marvelous acoustics". J. Acoust. *Soc. Am*., 121/4: 2011-2022.

Declercq, F. N. ve Dekeyser, C, S, A. (2007b). "The acoustics of the Hellenistic Theatre of Epidarus: the important role of the seat rows". *Canadian Acoustics/Acoustique canasienne*, 35/3: 120-121.

Demargne, P. (1951). "Les fouilles de Xanthos en Lycie (campagne 1950)". *CRAI*, 95: 63-70.

Demargne, P. (1952). "Les fouilles de Xanthos en Lycie (campagne de 1951)". *CRAI*, 96: 163-169.

Demargne, P. (1958). *Fouilles de Xanthos, I, Les piliers funéraires*. Paris.

Demargne, P. (1974). F*ouilles de Xanthos, V, Tombes-maisons, tombes rupestres et sarcophages*. Paris.

Devreker, J., Thoen, H. ve Vermeulen, F. (1995). "The Imperial Sanctuary at Pessinus and Its Predecessors". *ANATOLİA ANTİQUA*: 125-144.

Diether, A. (1991). *Bulding in Egypt*, Newyork.

Dilke, O. A. W. (1948). "The Greek Theater Cavea". *The Annual of the British School at Athens, v43*: 125-192.

Dilmen, H. (2004). *Aspendos Tiyatrosu'nun Mimari ve Akustik Özellikleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Dinsmoor, W. B. (1975). The Architecture of Ancient Greece. London.

Dio Cassius. (1895). *Historiae Romanae, Cassii Dionis Cocceiani historiarum Romanarum quae supersunt*, U. P. Boissevain (Ed.), Vol. 3.

Diodorus, (1954). *Library of History, Volume VII*, Books 15.20-16.65. London.

Dorl-Klingenschmid, C. (2001). *Prunkbrunnen in kleinasiatischen Städten. Funktion im Kontext*. Studien zur antiken Stadt 7, Munich.

Dönmez, A. (2014). Ksanthos Antik Kenti Batı Agorası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, SBE, Antalya.

Dönmez, A. (2018a). "Ksanthos Batı Agorası I: Roma İmparatorluk Dönemi (MS 1-4. yüzyıl)", in: T. Kahya et al., I*nternational Young Scholars Conference II: Mediterranean Anatolia*, 04-07 Kasım 2015, Antalya, 219-248.

Dönmez, A. (2018b). "Xanthos West Agora II: Alteration and Transformationin the Byzantine Period". *ADALYA*, 21: 277-314.

Dönmez, A. ve Erdoğan, H. M. (2018). "Tiyatro" içinde: Varkıvanç, B. "2017 Yılı Ksanthos Çalışmaları". *ANMED*, 16: 69-74.

Dönmez, A. ve Erdoğan, H. M. (2019). "Tiyatro" içinde: Varkıvanç, B. "2018 Yılı Ksanthos Çalışmaları". *ANMED*, 17: 246-254.

Dönmez, A. ve Schürr, D. (2016). "Zum Agora-Pfeiler in Xanthos IV: Finding a new fragment of the inscription and evidence pointing to a temenos tomb. Das neue Fragment und das, reine Temenos". *Kadmos*, 54: 119-149.

Dörpfeld, W. ve Reisch, E. (1896). *Das griechische Theater. Beiträge zur Geschichte des Dionysos-Theaters in Athen und anderer griechischer Theater*. Nachdruck der Ausgabe 1896.

Eckert, A. (2000). *Die Rustika in Florenz: mittelalterliche Mauerwerks- und Steinbearbeitungstechniken in der Toskana*. Braubach : Deutsche Burgenvereinigung.

Engelmann, H., (2004). "Tiberius Claudius Flavianus Eudemus und das Theater von Patara". T. Korkut (Ed.), Anadolu'da Doğdu. *Festschrift für Fahri Işık zum 60. Geburtstag,* Istanbul, 293-296.

Erdoğan, H. M. (2017). *Ksanthos'un Polygonal Duvarları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Erim, K. ve Smith, R. R. R. (1991). "Aphrodisias Papers" 2. *Ann Arbor: Journal of Roman Archaeology:*68.

Farrington, A. (1995). *The Roman Baths of Lycia: an Architectural Study*. London.

Fellows, C. (1847). *Lycia, Caria, Lydia*. London.

Fellows, C. (1852). *Travels and Researches in Asia Minor, Particularly in the Province of Lycia*. London.

Fellows, C. (1938). *A journal written during an excursion in Asia Minor*. London.

Fellows, C. (1941). *An account of discoveries in Lycia*. London.

Ferrero, D. B. (1966). *Teatri Classici in Asia Minore I*. L'Erma di Bretschneider, Roma.

Ferrero, D. B. (1970). *Teatri Classici in Asia Minore III*. L'Erma di Bretschneider, Roma.

Ferrero, D. B. (1974). *Teatri Classici in Asia Minore IV*. L'Erma di Bretschneider, Roma.

Ferrero, D. B. (1990). *Batı Anadolu'nun Eskiçağ Tiyatroları*. İtalyan Kültür Heyeti, Ankara.

Ferrero, D. B. (2007). "Il teatro di Hierapolis di Frigia". D. B. Ferrero, G. Ciotta ve P. Pensabene (Eds.), *Il teatro di Hierapolis di Frigia. Restauro, architettura ed epigrafia*: 17–227.

Flassig, R. (1994). "Historische Steinbearbeitung". içinde: *Bildungszentrum für das Steinmetz- und Bildhauerhandwerk, Steinmetzpraxis, Das Handbuch für die tägliche Arbeit mit Naturstein*, 2. überarbeitete Auflage, Ebner Verlag, Ulm 1994. 310.

Forni, G. (1968). "L'intensita della populazione nella regione augustea del Sannio". *Rivista Abruzzo*, 7/1: 59 ff.

Frederiksen, R. (2000). "Typology of the Greek theatre building in late classical and hellenistic times". S. Isager ve I. Nielsen (Eds.), *Proceedings of the Danish Institute at Athens III*, Athens.

Frezouls, E. (1990). "L'exploration du Theatre de Xanthos". *Comptes rendus des sceances de l'Academie des inscripitİons et belles-lettres*, 134: 875-890.

Fuchs, W. (1969). *Die Skulptur der Griechen*. Münih.

Gebhard, E. R. (1975). "Protective Devices in Roman Theaters". Studies in the Antiquities of Stobi, J. Wiseman (Ed.), *Beograd, 2*: 43-63.

Gider-Büyüközer, Z. (2013). *Karia Bölgesi Dor Mimarisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Ginouvès, R. ve Martin, R. (1985). *Dictionnaire méthodique de l'architecture grecque et romaine. 2 : Éléments constructifs: Supports, couvertures, aménagements intérieurs*. Ecole française, Paris.

Gliwitzky, C. (2010) *Späte Blüte in Side und Perge: Die Pamphylische Bauornamentik des 3. Jahrhunderts*. Bern.

Golvin, J. C. (1988). *L, Amphitheatre Romain*. Paris.

Greafe, R. (1979). *Vela erunt. Die Zeltdächer der römischen Theater und ähnlicher Anlagen*.

Günay, R. (2008). "Side Antik Tiyatrosu Sahne Binası 1992–2006 Yılları Çalışmaları Sonucu Ön Rapor". içinde: İ. Delemen (Hrsg.), Euergetes. *Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı – Festschrift für Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu zum 65. Geburtstag*: 541–555.

Gygax, M. D. ve Tietz, W. (2005). " 'He who of all mankind set up the most numerous trophies to Zeus', The Inscribed Pillar of Xanthos reconsidered". *ANATST,* 55: 89-98.

Habermayer, R. (1983). *Mauerwerkstechnik und Steinbearbeitung der romanischen Zeit im ehemaligen Bistum Minden*. Hannover.

Hammer, J. (1911). *Topographische Ansichten gesammelt auf einer Reise in die Levante. Saur*. München.

Hanson, J. A. (1959). *Roman Theater-Temples*. Princeton.

Hawkins,M.R.(1844).https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details/collection_image_gallery.aspx?assetId=1287381001&objectId=3717192&partId=1 (erişim tarihi: 29.12.2020)

Heberdey , R., Niemann, G. ve Wilberg, W. (1912). *Das Theater in Ephesos*, FiE 2,Wien.

Hofbauer, M. (2017). "Das Theater in der spatzeit". P. Ruggendorfer ve F. Krinzinger (Eds.), *Das theater von Ephesos, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften*.

Hoffmann, A. (1998). "The Roman Remodeling of the Asklepieion". in, H. Koester (Ed.), Pergamon. Citadel of Gods, *Harvard Theological Studies*, 46: 41–61.

Homeros. (2002). *İlyada*. (Çev. A. Erhat ve A. Kadir), Can Yayınları, İstanbul.

Homeros. (2005). *Odysseia*. (Çev. A. Erhat ve A. Kadir), Can Yayınları, İstanbul.

Höcker, C. (2008). *Metzler Lexikon antiker Architektur : Sachen und Begriffe*. Stuttgart.

Hörmann, H. (1923/24). "Die römische Bühnenfront in Ephesos". *JDI*, 38/39: 275–345.

Hueber, F. ve Strocka, V. M. (1975). "Die Bibliothek des Celsus. Eine Prachtfassade in Ephesos und das Problem ihrer Wiederaufrichtung". *AW*, 6: 3-14.

Irklı, D. ve Çalışkan, M. (1990). "Acoustical Properties of Roman Theatre Aspendos". *IAPS 11 Culture-Speace-History*, 4:352-361.

Irklı-Eryıldız, D. "The Acoustic Properties of Ancient Theatres: Computer Simulation and Measurements". K. Dörtlük vd. (Eds.), *III Uluslararası Likya Sempozyumu Sempozyum Bildirileri*. 07-10 Kasım 2005, Antalya, 281-299.

Isler, H. P. (2006). "Antike Theaterbauten in Lykien I". K. Dörtlük vd. (Eds.), *II. Likya Sempozyumu Bildirileri*, 1. Cilt: 301-316.

Isler, H. P. (2017). *Antike Theater Bauten*. ÖAV, Archäologische Forschungen, Band: 27.

Işık, F. (2005). "Die Vergöttlichung der lykischen Dynasten im Lichte ihrer Gräber". *Lykia VI*, 2001/2002: 107-124.

İnan, J., Atik, N., Öztürk, A., Alanyalı H. S. ve Ateş, G. (2000). "Vorbericht über die Untersuchungen an der Fassade des Theaters von Perge". *AA*, 2000-2: 285-340.

Kadıoğlu, M. (2006). *Die scaenae frons des Theaters von Nysa am Mäander, Forschungen in Nysa am Mäander 1*, Mainz.

Karaosmanoğlu, M. (1996). *Anadolu Mimari Bezemeleri Roma Çağı Yumurta Dizisi*. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Keen, A. G. (1992). "The Dynastic Tombs of Xanthos - Who was Buried Where?", *ANATST*, 42: 53-63.

Keen, A. G. (1998). *Dynastic Lycia. A Political History of the Lycians and Their Relations with Foreing Powers. C. 545-362 B.C.* Brill, Leiden.

Kirilov, C. (2007). "The reduction if the fortified city area in Late Antiquity: Some reflections on the end of the 'antique city' in the lands of the Eastern Roma Empire", Henning, J. (Ed.), *Post Roman Towns, Trade and Settlement in Europe and Byzantium*: 3-24.

Knoblauch, P. (1993). "Betrachtungen zu den Theatern vonLimyra und Arykanda". in: Akten des II. Internationalen Lykien- Symposions, *Tituli Asiae Minoris Ergänzungsband 18*: 137-148.

Knoblauch, P. ve Witschel, C. (1993). "Arykanda in Lykien. Eine topographische Aufnahme". *AA*, 229-262.

Koçel-Erdem, Z. (1996). *Anadolu'da Hadrianus Dönemi Mimari Bezemleri (MS 117-138)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kolb, F. (1981). *Agora und Theater, Volks- und Festversammlung*. Berlin: Gebr. Mann Verlag.

Kolb, F. (1995). Forschungen auf dem Gebiet der Polis Kyaneai in Zentrallykien : Bericht über die Kampagne 1991, *Asia Minor Studien 18*, Bonn.

Korkut, T. (2015a). *Tlos: Akdağlar'ın Yamacında bir Lykia Kenti*. E Yayın Evi, İstanbul.

Korkut, T. vd. (2015b). A*rkeoloji, Epigrafi, Jeoloji, Doğal ve Kültürel Peyzaj Yapısıyla Tlos Antik Kenti ve Teritoryumu*. Seydikemer Kaymakamlığı Yayınları, Ankara.

Korkut, T. ve Özdemir, B. (2019). "Mimari Detaylarıyla Tlos Antik Kenti Tiyatrosu". V. Keleş vd. (Eds.), *Cevat BAŞARAN'a 60. Yaş Armağanı*, 161-176.

Kökmen-Seyirci, H. (2016). *Rhodiapolis Antik Kenti Mimari Bezemeleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Kökmen-Seyirci, H. (2017). "Ksanthos Güney Kent Kapısı ve Evreleri". *ADALYA*, 20: 181-212.

Köster, R. (2004). *Die Bauornamnetik von Milet*, Milet VII1. De Gruyter, Berlin.

Kramer, J. (1983). "Zu einigen Architektureteilen des Grabtempels westlich von Side". *BJb*, 183: 145-166.

Kraus, F. (1973). "Das Theater von Milet, I: Das Hellenistische Theater: Der Römische Zuschauerbau". *AJA V79 N1*: 101.

Krickl, E. (2005). *1892 Lykia Günlüğü*. Suna ve İnan Kıraç Vakfı, Antalya.

Lanckoroński, K. G. (1890). *Pamphylien, Städte Pamphyliens und Pisidiens I*, Wien.

Lanckoroński, K. G. (1892). *Pisidien, Städte Pamphyliens und Pisidiens II*, Wien.

Langlotz, E. (1927). *Frühgriechische Bildhauerschulen*. Münih.

Lavan, L. (2001). "The Late Antique City: a bibliographic essay", Lavan, L. (Ed.), *Recent Research in Late Antique Urbanism*, JRA, Supplemenentary Series 42 (2001) 9-26.

Lavan, L. (2006). "Fora and Agorai in Mediterranean Cities During the 4th and 5th C. A.D.", Bowden, W. vd. (Eds.), *Social and Political Life in Late Antiquity* (LAA 3):195-249.

Laviosa, C. (1974). "La Campagne de Fouilles de 1972 a Iassos". *TÜRKAD*, XXI.1: 103-108.

Le Roy, C. (1990) "Activites de la mission Archeolique Française de Xanthos Letoon en 1989". *KST 15/2*: 305-308.

Le Roy, C. (1993). "Activites de la mission Archeolique Française de Xanthos Letoon en 1991-1992". *KST 15/2*: 305-308.

Leake, W. M. (1824) J*ournal of a Tour in Asia Minor, with Comparative Remarks on the Ancient and Modern Geography of that Country*. Nabu Press, London.

Liebeschuetz, J. H. W. G. (2001). The Decline and Fall of the Roman City.

Machatshek, A. ve Schwartz, M. (1981). Bauforschungen in Selge, Erganzungsbande zu den *Tutuli Asia Minoris. Nr. 9*, Vienne.

Maischberger, M. (2014). "Tiyatro Kompleksi ve Dionysos Tapınağı/ The Theatre Complex and the Temple of Dionysos". bk. F. Pirson ve A. Scholl (Eds.), *Anadolu'da Hellenistik Bir Başkent - A Hellenistic Capital in Anatolia*: 288-298.

Makowiecka, E. (1969). "Achantus-Base. Alexandrian Form of Architectural Decoration at Ptolemaic and Roman Period". *Etudes et travaux*, 3: 115-131.

Mango, C. (2000). "Building and Architecture", Cameron, A. vd. (Eds.), *Cambridge*

Mansel, A. M. (1956). "Bericht über Ausgrabungen und Untersuchungen in Pamphylien in den Jahren 1946-1955". *AA*: 36-120.

Mansel, A. M. (1975). "Bericht über Ausgrabungen und Unterschungen in Pamphylien in den Jahren 1957-1972". *AA 90*: 49-95.

Mansel, A. M. (1975). "Die Nymphaeen von Perge". *Istanbuler Mitteilungen*, 25: 368-372.

Mansel, A. M. (1978). *Side. 1947-1966 Yılları Kazıları ve Araştırmalarının Sonuçları*, Ankara.

Maschatschek, A. ve Schwarz, M. (1981). *Bauforschungen in Selge, Erganzungsbande zu den Tituli Asiae Minoris Nr. 9*. Vienne.

Megrelis, M. (2013). R*elegion and cultural conservatizm in Lycia: Xanthos and Letoo*n. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Edinburgh Üniversitesi, İskoçya.

Meijer, F. (2008). *Gladyatörler, Tarihin En Ölümcül Sporu*. (Çev. D. Günenç).

Mert İ. H. (2002). "Der Theater-Tempelkomplex von Stratonikeia". Bk.: H. Geertman, A. Kooreman ve M. Waelkens (Eds.), Patris und Imperium: Kulturelle und politische Identät in den Städtender römischen Provinzen Kleinasiens in der frühen Kaiserzeit, *BABESCH SUPPLEMENT*, 8: 187-203.

Mert, İ. H. (2008). *Untersuchungen zur hellenistischen und kaiserzeitlichen Bauornamentik von Stratonikeia*. IstForsch 50, Tübingen.

Moretti, J. C. (1998). "Les theatres de Xanthos et du Letoon". *Dossiers d'Archeologie 239*: 52-55.

Moretti, L. (1954). "La capienza dei teatri e degli stadi di alcune citta d'Anatolia". *ARCH. CL*. 6: 148–58.

Müller, W. (2005). *Gunther Vogel : dtv-Atlas zur Baukunst, Band 1: Algemeiner Teil: Baugeschichte von Mezopotamien bis Byzanz*, Münih.

Müller-Wiener, W. (1988). *Griechishes Bauwesen in der Antike*. Münih.

Müller,W.J.(1843).http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=741023&partId=1&searchText=Xanthus&page=1 (erişim tarihi: 29.12.2020).

Naumann, R. R. ve Kantar, S. (1950). "Die Agora von Smyrna". *IstForsch*, 17: 69-114.

Neudecker, R. (2002). "Prolegomena zur Erforschung des römischen Theaterwesens". içinde, F. Sirano vd. (Eds.), Il teatro di Teanum Sidicinum. Attraverso un progetto di rivalutazione, *RM 109*: 330–335.

Ortaç, M. (2001). *Die hellenistischen und römischen Propyla in Kleinasien*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bochum.

Outschar, U. (1996). "Zur Baudekoration und typologischen Stellung des Tetrapylons". *Aphrodisias Papers*, 3: 214 -224.

Öğün, B. ve Işık, C. (2001). *Kaunos. Kbid, 35 Yılın Araştırma Sonuçları*. Antalya.

Öz, C. (2017). "Antikçağ Tiyatrolarında Akustik Üzerine Bir Değerlendirme". *Phaselis*, V III: 119-132.

Özbek, Y. (1990). "Likya'da Tiyatro Araştırmaları". *AST*, 8: 283–297.

Özdilek, B. (2011). *Rhodiapolis Tiyatrosu ve Likya Tiyatroları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Özdilek, B. (2012). *Likya'da Yeni Gün Yüzüne Çıkartılan Rhodiapolis Tiyatrosu*.

Özdilek, B. (2016). "Likya Tiyatroları'na Genel Bakış". *CEDRUS*, IV: 139-185.

Özgan, R. (1978). *Untersuchungen zur Archaischen Plastik Ioniens*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Friedrich-Wilhelms-Universität, Germany.

Öztürk, A. (2004). "Macht der Architektur. Architektur der Macht in der Kaiserzeit von Perge". şurada: Schwandner, E. L. ve Rheidt, K. (Eds.), Macht der Architektur – Architektur der Macht, *DİSKAB 8*: 201–210.

Öztürk, A. (2005). "Zur *scaenae frons* des Theaters in Ephesos". *ARCHİTECTURA* 35: 4–14.

Öztürk, A. (2009). "Die Architektur der *scaenae frons* des Theaters von Perge". *DAA*, 20: Beil 5.

Özüdoğru, Ş. (2008). *Arkaik Dönem lastik Eserleri Işığında Lykia İkonografisinde Yerli ve Yabancı Unsurlar*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Pausanias, (1824). *The Description of Greece, Vol: II*. Harward University Press, Cambiridge.

Pensabe, P. (1993). "Elementi architettonici di Alessandria e di altri siti egiziani". Repertorio d'arte dell'Egitto Greco-romano., Serie C., *Architettura* 3: 121-122, 488-491, Lev. 87, 88.

Peschlow-Bindokat, A. (1975). "Zur Saulenstrasse von Pompeipolis in Klikien". *IstMitt, 25*: 373-391.

Piesker, K. ve Ganzert, J. (2012). *Das Theater von Patara, PATARA II.2*. Ege Yayınları, İstanbul.

Pliny. (1857). *The Natural History of Pliny, Vol: VI* . Bohn.

Plutarch. (1831). *Plutarch's Lives*. (Çev. J. Langhorne ve W. Langhorne), Philedelphia.

Plutarch. (1913). *Dion and Brutus. Timoleon and Aemilius Paulus*. (Çev. B. Perrin), Volume VI. London.

Polat, G. (1998). *Anadolu Akhaemenid Dönemi Plastik Eserleri.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Pryce, F. N. (1928). *Catalogue of the Sculpture in the Department of Greek and Roman Antiquities of the British Museum I*. London.

Quatember, U. (2008). "Der Brunnen an der Straße zum Magnesischen Tor in Ephesos". *ÖJh*, 77: 219-264.

Quatember, U. (2011). *Das Nymphaeum Traiani in Ephesos*. FiE XI/2.

Radt, W. (1988). *Pergamon: Geshicte und Bauten, Funde und Erforschung einer antiken metropole*. Dumont, Köln.

Rheidt, K. (1997). "Römischer Luxus – Anatolisches Erbe. Aizanoi in Phrygien – Entdeckung, Ausgrabung und neue Forschungsergebnisse". *AW 28*: 479–499.

Rindel, J. H. (2008). "Roman Theatres and their Acoustics". F. Mossberg (Ed.), S*ounds of History*, 6: 30-42.

Riorden, E. (2007). "The Odeion of Ilion: A Proposed Reconstruction and some Implications". *STTROICA*, 17: 47–55.

Robert, L. (1940). *Les Gladiateurs dans l'orient Grec*. Hakkert, Amsterdam.

Rohn, C. (2008). *Der Theater-Stadion-Komplex von Aizanoi* (Diss. BTU Cottbus 2007).

Rudolph, W. (2009). "Steine klopfen für den Hausgebrauch: Auf dem sachsischen Schloss Trebsen erhalten Interessierte Einblicke in die Geheimnisse der Steinmetzkunst". *Bauenrzeitung vom* 7: 68-69.

Rumscheid, F. (1994). *Unterschungen zur kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus*. P. Von Zabern, Mainz.

Sağnak, E. R. (2017). *Anadolu Tiyatroları'nda Tonoz Kullanımı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Saradi, H. (2006). *The Byzantine City in the Sixth Century: Literary Images and Historical Reality*.

Saradi-Mendolovici, H. (1988). "The Demise of the Ancient City and The Emergence ofthe Medieval City in The Eastern Roman Empire", içinde: *Echos du Monde Classiquel/ Classical Views* 32, N. S. 7: 365.

Scharf,G.(1847).https://wikioo.org/paintings.php?refarticle=A2A4PW&titlepainting=Xanthus,%20Lycia,%20a%20view%20of%20the%20plain&artistname=George%20Johann%20Scharf%20(George%20The%20Elder%20Scharf (erişim tarihi: 29.12. 2020)

Scheidegger, F. (1994). *Aus der Geschichte der Bautechnik, Band 1*: Grundlagen, Basel.

Schmaltz, B. (2016). *Die hellenistischen Amphorenstempel von Kaunos, AMS 79*. Bonn.

Soulacroix, C. J. F. (1842). http://collections.vam.ac.uk/item/O143722/theatre-with-the-sarcophagus-and-watercolour-ewart-charles-joseph/ (erişim tarihi: 29.12.2020).

Sear, F. (2006). *Roman Theatres: An Architectural Study*. Oxford University, London.

Serdaroğlu, Ü. (1967). "Kaunos Tiyatrosu Üzerine Bir Çalışma". *TÜRKAD*, 16: 133 vdd.

Sezgin, K. (2017). *Tlos Stadyum Alanı Seramikleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Shahbazi, A. S. (1975). *The Irano-Lycian Monuments: he Principal Antiquities of Xanthos and Its Region as Evidence for Iranian Aspects of Achmaemenid Lycia*. London.

Spanu, M. (2001). "Teatri ed Edifici da Spettacolo in Cilicia". *Varia Anatolica*, 13: 445-477.

Spawforth, A. (1989). *Hellenistic and Roman Sparta: a tale of two cities*. Routledge, England.

Spratt, T. A. B. ve Forbes, E. (1847). *Travels in Lycia, Milyas and Cibyratis*. London.

Stillwell, R. (1952). "The Theatre". *American School of Classical Studies at Athens, Corinth,* v. 2: 95 vdd.

Strabon. (2005). *Geographika*. (Çev. A. Pekman), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Strocka, V. M. (1978). "Zur Datierung der Celsusbibliothek". içinde: E. Akurgal (Ed.), *The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology*, 23-30 Eylül 1973: 893-900.

Strocka, V. M. (1981). *Das Markttor von Milet*. De Gruyter, Berlin.

Sturgeon, M. C. (2004). "Sculpture. The Assemblage from the Theater". *Corinth*, 9: 3.

Şahin, F. (2017). *Patara Mimari Bezemeleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Şahin, F. (2018). *Patara Metal Buluntuları. Patara V2*. Ege Yayınları, İstanbul.

Şimşek, C. ve Sezgin, M. A. (2011). "Laodikeia Kuzey Tiyatrosu". *OLBA*, XIX: 173-21.

TAM I. (1901). Kalinka, E., *Tituli Lyciae lingua Lycia concripti*.

Teraman, Ö. (2007). *Kent Mekânı Tasarımında İdeolojik bir Temsil Aracı: Küçük Asya'da Roma İmparatorlar Kültü'nün Mimari Yoluyla Temsili*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Teraman, Ö. (2007). *Roma Dönemi Tiyatro-Tapınak Kompleksleri ve Anadolu'daki İzdüşümleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Textier, C. (1849). *Description de l' A sie Mineure: faite par ordre du gouvernement français en 1833 – 1837 ; Beaux-arts monuments historiques plans et topographie des cites antiques III. Firmin-Didot frères*. Paris.

Thorpe, M. (2012). *Roma Mimarlığı*. (Çev. R. Akbulut), İstanbul.

Tritsch, F. J. (1942). "The Harpy Tomb at Xanthos". *JHS*, 62: 39-50.

Türkmen, M. (2007). *Pamphylia ve Kilikia'da Severuslar Dönemi Mimari Bezemeleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Türkmen-Peker, M. (2013). "A Note the Architectural Decoration of the Severan Period in Pamphylia and Cilicia". *AJAH*, 6-8: 151-172.

Vandeput, L. (1992). "The Theatre-Façade at Sagalassos". *ANATST*, 42: 99-117.

Vandeput, L. (1997). *Architectural Decoration in Roman Asia Minor Sagalassos: A Case Study*. Brepols, Leuven.

Varkıvanç, B. (2012). "Ksanthos Antik Kenti 2011 Yılı Çalışmaları". *ANMED*, 10: 53-58.

Varkıvanç, B. ve Kökmen-Seyirci, H. (2019). "Antalya Kaleiçi'nden Bir Grup Arşitrav Bloğu". V. Keleş vd. (Eds.), *Cevat BAŞARAN'a 60. Yaş Armağanı*: 161-176.

Varkıvanç, B. (2017). Kaunos Tiytatrosu'nun Klasik Dönem Sahne Binası Takmer, B. Vd. (Eds.) *Sencer Şahin Anısına Yazılar, Vir Doctus Anatolicus*, Kuzgun yayınevi, İstanbul.

Vitruvius. (2005). *Mimarlık Üzerine On Kitap*. (Çev. S. Güven), Alfa Yayınları, İstanbul.

Öztekin, V. (2017). *Side Agora-Tiyatro Kompleksi,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Vosvolis, T. (2011). *Prosopon: The Acoustical Mask in Greek Tragedy and in Contemporary Theatre : Form, Function and Appearance of the Tragic Mask and Its Relation to the Actor, Text, Audience and Theatre Space*.

Waelkens, M. (1986). "*The* Imperial Sanctuary at Pessinus *: Archaeological* , Epigraphical and Numismatic Evidence for its Date and Identification**"** , Epigraphica Anatolica 7 : 37-73

Waelkens, M. ve Loots, L. (2000). *Report on the Survey and Excavation Campaigns of 1996 and 1997, 1. Cilt*, Belgium.

Ward-Perkins, J. B. (1948). "Severan art and Architecture at Lepcis Magna". *JRS*, 38: 59-80.

Ward-Perkins, J. B. (1993). *The Severan Buildings of Lepcis Magna, an Architectural Survey*. London.

Ward-Perkins, J. B. ve Gibson, S. (1976-77). "The Market Theatre at Cyrene". *Libya Antiqua,* 13-14: 331.

Wieseler, F. (1851). *Theatergebäude und Denkmäler des Bühnenwesens beiden Griechen und Römern*. Gottingen.

Wurster, W. W. ve Wörrle, M. (1978). "Die Stadt Pinara". *AA:* 74–99.

Yaşaroğlu, K. (2006). *Açıkhava Tiyatrolarının Akustik Açıdan Değerlendirilmesi: Cemil Topuzlu Açıkhava Tiyatrosu Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yegül, F. (1986). *The Bath Gymnasium Complex at Sardis*. Harvard University Press, Cambridge.

Yurtsever, A. (2012). *Side'de Romanizasyon Sürecinde Gladyatörler ve Agonlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Yurtsever, A. (2018). "Gladiator Themed Artefacts in the Side Museum" *SOSCHRÖAI 56*: 67-68.

Zahle, J. (1975). *Harpyie – Monumentet i Xanthos*. Gad, Denmark.

LEVHALAR LİSTESİ[407]

Lev. 1.a Likya Bölgesi Haritası ve Ksanthos'un Konumu

Lev. 2.a Ksanthos'un Ortografik Hava Fotoğrafi (A. AKÇAY).

Lev. 3.a Tiy tro ve Çevresi. Hava Fotoğrafi (Kazı Arşivi)

Lev. 4.a Batı Agora'nın Planı (Dönmez, 2018: 307, fig. 3)

Lev. 4.b Hamam (Kazı Arşivi).

Lev. 5.a Harpy ve Lahitli Dikme Anıtları.

Lev. 5.b Tiyatro Dikmesi.

Lev. 6.a Ev Mezar.

Lev. 6.b Yazıtlı Dikme Anıtı.

Lev. 7.a Cavea.

Lev. 8.a Caveanın Taş Planı.

Lev. 9.a Cav anın Şematik Planı.

Lev. 10.a Orkestradaki Hellenistik Caveaya Ait Bloklar.

Lev. 11.a Orkestradaki Hellenistik Caveaya Ait Bloklar ve Sondajlar.

Lev. 12.a Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 12.b Hellenistik Cavea Kalıntıları**.**

Lev. 12.c Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 13.a Yuvarlak Yuvalar.

Lev. 13.b Yuva Ayrıntısı.

Lev. 13.c Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 14.a Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 14.b Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 15.a Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 15.b Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 16.a Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 16.b Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 17.a Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 17.b Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 18.a Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 18.b Hellenistik Cavea Kalıntıları.

[407] Kaynağı belirtilmemiş levhaların hepsi yazarın kendisine aittir.

Lev. 19.a Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev. 19.b Geç Dönem Eklentileri.

Lev. 20.a Çevre Duvarı.

Lev. 20.b Orkestradaki Su Tahliye Sistemi.

Lev. 21a Sondaj No. 1.

Lev. 21.b Sondaj No. 1.

Lev. 22.a Sondaj No. 2

Lev. 22.b Sondaj No. 2.

Lev. 23.a Sondaj No. 2.

Lev. 23.b Sondaj No. 2.

Lev. 23.c Sondaj No. 2.

Lev. 24.a Sondaj No. 3

Lev. 24.b Sondaj No. 3.

Lev. 25.a Sondaj No. 5.

Lev. 25.b Sondaj No. 5.

Lev. 26.a Sondaj No. 9

Lev. 26.b Sondaj No. 9.

Lev. 27.a Sondaj No. 11.

Lev. 27.b Sondaj No. 11.

Lev. 28.a Caveanın Merkez Aksında Yer Alan Duvar.

Lev. 28.b Caveanın Merkez Aksında Yer Alan Duvar.

Lev. 29.a Caveanın Merkez Aksında Yer Alan Duvar.

Lev. 29.b Caveanın Merkez Aksında Yer Alan Duvar.

Lev. 30.a Caveanın Merkez Aksında Yer Alan Duvar.

Lev. 30.b Caveanın Merkez Aksında Yer Alan Duvar.

Lev. 31.a Ksanthos Tiyatrosu (A. DÖNMEZ).

Lev. 31.b Pinara Tiyatrosu (Ferrero, 1969: 115, Lev. 19).

Lev. 31.c Antiphellos Tiyatrosu (Ferrero, 1969: 123, Lev. 23).

Lev. 31.d Arykanda Tiyatrosu (Ferrero, 1974: 265, Lev. I).

Lev. 31.e Rhodiapolis Tiyatrosu (Sear, 2006: 379, Pl. 403).

Lev. 31.f Termessos Tiyatrosu (Ferrero, 1969: 9, Lev. I).

Lev. 32.a Cavea.

Lev. 33.a Ima Cavea. Merkez Nokta.

Lev. 33.b Ima Cavea. Batı Yöndeki Deprem Tahribatı.

Lev. 34.a Kastron Duvarı'ndaki Koltuklar.

Lev. 34.b Koltuklar.

Lev. 34.c Koltuklar.

Lev. 35.a Kastron Duvarı'ndaki Koltuklar.

Lev. 35.b Kastron Duvarı'ndaki Koltuklar.

Lev. 35.c Koltuklar.

Lev. 35.d Koltuklar.

Lev. 36.a Kastron Duvarı'ndaki Koltuklar.

Lev. 36.b Harpy Anıtı'nın Arkasında Yer Alan Aslan Ayaklı Prohedria.

Lev. 37.a Batı Kilise'deki Prohedrialar.

Lev. 37.b Batı Kilise'deki Prohedrialar.

Lev. 38.a Kastron Duvarı.

Lev. 38.b Kastron Duvarı.

Lev. 39.a Kastron Duvarı.

Lev. 39.b Kastron Duvarı.

Lev. 40.a Summa Cavea.

Lev. 40.b Summa Cavea Podyumu ve Yanal Merdivenler.

Lev. 41.a Summa Cavea. Yıkılmış ve Sökülmüş Kuzeydoğu Kısım.

Lev. 41.b Summa Cavea. Doğu Yöndeki Yanal Merdivenler.

Lev. 42.a Summa Cavea. Yanal Merdiven.

Lev. 42.b Summa Cavea. Yanal Merdiven.

Lev. 43.a Summa Cavea. Batı Yöndeki Sökülmüş Yanal merdiven.

Lev. 43.b Summa Cavea. Kastron Duvarı'nın Altındaki oturma Sıraları.

Lev. 44.a Diazomaya Açılan Vomitorium Girişi.

Lev. 44.b Diazomaya Açılan Vomitorium Girişi.

Lev. 45.a Klimaks.

Lev. 45.b Klimaks.

Lev. 45.a Diazomada Yer Alan Klimakslar.

Lev. 45.b Klimaks Ayrıntısı.

Lev. 46.a Diazoma. Kuzeybatı Bölüm.

Lev. 46.b Diazoma. Kuzeybatı Bölüm.

Lev. 46.c Diazoma. Merkez Aks.

Lev. 46.d Diazoma. Doğu Bölüm.

Lev. 47.a Doğu Vomitoriumun Girişi.

Lev. 47.b Doğu Vomitorium.

Lev. 48.a Batı Vomitorium.

Lev. 49.a Parodos. Batı Cephe.

Lev. 49.b Parodos. Batı Cephe.

Lev. 49.c Parodos. Doğu Cephe.

Lev. 50.a Parodos. Taş Plaka Yol.

Lev. 50.b Parodos. Temel Kalıntıları.

Lev. 51.a Parodos. Temel Kalıntıları.

Lev. 51.b Parodos. Temel Kalıntıları.

Lev. 52.a Pseud**o** Parodos.

Lev. 52.b Pseud**o** Parodos.

Lev. 52.c Pseud**o** Parodos.

Lev. 53.a Güney Yöndeki Cavea Destek Tonozu.

Lev. 53.b Tonozun İçi.

Lev. 54.a Kuzey Yöndeki Cavea Destek Tonozu.

Lev. 54.b Tonozun İçi.

Lev. 55.a Destek Tonozları ve Vomitoriuma Girişi Sağlayan Kemerli Geçenekler.

Lev. 55.b Kuzey Tonoza Girişi Sağlayan Kemerli Geçenek.

Lev. 55.c Kuzey Tonoza Girişi Sağlayan Kemerli Geçenek.

Lev. 56.a Vomitoriuma Girişi Sağlayan Güney Tonozdaki Kemerli Geçenek.

Lev. 56.b Vomitorium Koridoru. Hava Fotoğrafı.

Lev. 57.a Sökülen Analemmanın Başlangıç İzleri.

Lev. 57.b Sökülen Klimaks Basamakları.

Lev. 57.c Sökülen Analemmanın Başlangıç İzleri.

Lev. 57.d Sökülen Analemmanın Başlangıç İzleri.

Lev. 58.a Yıkılan Batı Vomitorium.

Lev. 58.b Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları.

Lev. 59.a Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları.

Lev. 59.b Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları.

Lev. 60.a Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları.

Lev. 60.b Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları.

Lev. 61.a Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları.

Lev. 61.b Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları.

Lev. 62.a Caveadan Sökülen Oturma Sıraları.

Lev. 62.b Caveanın Roma İmparatorluk Dönemi'ndeki Planı

Lev. 63.a Cavea Podyum Duvarı.

Lev. 63.b Cavea Podyum Duvarı.

Lev. 64.a Caveanın Merkezinde Yer Alan Odalar.

Lev. 64.b Batı Oda.

Lev. 64.c Batı Oda. Tonoz Ayrıntısı.

Lev. 65.a Batı Odanın İçi.

Lev. 65.b Batı Odanın İçi.

Lev. 65.c Batı Odanın İçi.

Lev. 66.a Duvar Üzerindeki Renkli Sıva.

Lev. 66.b Patara Tiyatrosu'ndaki Koruma Duvarı.

Lev. 66.c Pseudo Parodosun Önündeki Kapı Düzenlemesi.

Lev. 66.d Patara Tiyatrosu'ndaki Kapı Düzenlemesi.

Lev. 66.e Perge Stadyumu'ndaki benzer Kapı Düzenlemesi.

Lev. 66.f Perge Stadyumu'ndaki benzer Kapı Düzenlemesi.

Lev. 67.a Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Doğu Kısım. Hava Fotoğrafı.

Lev. 67.b Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Doğu Kısım. Doğudan Bakış.

Lev. 68.a Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Merkez Aks.

Lev. 68.b Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Merkez Aks.

Lev. 69.a Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Batı Kanat. Hava Fotoğrafı.

Lev. 69.b Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Batı Kanat. Hava Fotoğrafı.

Lev. 70.a Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Batı Kanat.

Lev. 70.b Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Batı Kanat.

Lev. 71.a Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Doğu Yöndeki Dönüş.

Lev. 71.b Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Doğu Yöndeki Dönüş.

Lev. 71.c. Hellenistik Skene. Proskene ve Skene Bağlantısı. Doğu Yön.

Lev. 72.a 2017 Yılında Skenede Gerçekleştirilen Sondaj Çalışmaları.

Lev. 72.b 2017 Yılında Skenede Gerçekleştirilen Sondaj Çalışmaları.

Lev. 73.a Sondaj No. 4.

Lev. 73.b Sondaj No. 4.

Lev. 74.a Sondaj No. 6.

Lev. 74.b Sondaj No. 6.

Lev. 75.a Sondaj No. 7.

Lev. 75.b Sondaj No. 7.

Lev. 76.a Sondaj No. 8.

Lev. 76.b Sondaj No. 8.

Lev. 77.a Sondaj No. 10.

Lev. 77.b Sondaj No. 10.

Lev. 78.a Sondaj No. 14.

Lev. 78.b Sondaj No. 14.

Lev. 78.c Sondaj No. 14.

Lev. 79.a Sondaj No. 16.

Lev. 79.b Sondaj No. 16.

Lev. 80.a Sondaj No. 17.

Lev. 80.b Sondaj No. 17.

Lev. 80.c Sondaj No. 17.

Lev. 81.a Sondaj No. 18.

Lev. 81.b Sondaj No. 18.

Lev. 82.a Sondaj No. 19.

Lev. 82.b Sondaj No. 19.

Lev. 83.a Sondaj No. 20.

Lev. 83.b ondaj No. 20.

Lev. 84.a Sondaj No. 21.

Lev. 84.b Sondaj No. 21.

Lev. 85.a Sondaj No. 22.

Lev. 85.b Sondaj No. 22.

Lev. 86.a Sondaj No. 23.

Lev. 86.b Sondaj No. 23.

Lev. 87.a Sondaj No. 24.

Lev. 87.b Sondaj No. 24.

Lev. 88.a Skene Frons. Doğu Köşedeki Podyum.

Lev. 88.b Skene Frons. Doğu Yöndeki Baştan İkinci Podyum.

Lev. 89.a Skene Frons. Doğu Yöndeki Baştan Üçüncü Podyum.

Lev. 89.b Skene Frons. Batı Yöndeki Üçüncü Podyum.

Lev. 90.a Skene Frons. Batı Yönde Baştan İkinci Podyum.

Lev. 90.b Proskeneye Açılan Kapı.

Lev. 91.a Hyposkene. Doğu Yöndeki İlk Oda ve Postskeneye Açılan Giriş Kapısı.

Lev. 91.b Hyposkene. Doğu Yöndeki İlk Oda. Postskeneden Görünüş.

Lev. 92.a Hyposkene. 1 No.lu Oda. Duvar Tekniği ve Malzeme Ayrıntısı.

Lev. 92.b Hyposkene. 1 No.lu Oda. Duvar Tekniği ve Malzeme Ayrıntısı.

Lev. 92.c Hyposkene. 1 No.lu Oda. Giriş Kapısı, Duvar Tekniği ve Malzeme Ayrıntısı.

Lev. 92.d Hyposkene. 1 No.lu Oda. Giriş Kapısı, Duvar Tekniği ve Malzeme Ayrıntısı.

Lev. 93.a Sağ Baştan 2, 3 ve 4 No.lu Hyposkene Odaları ve Önlerine Örülmüş Olan Geç Dönem Duvarı.

Lev. 93.b Sağ Baştan 2, 3 ve 4 No.lu Hyposkene Odaları ve Önlerine Örülmüş Olan Geç Dönem Duvarı.

Lev. 94.a Sağ Baştan 2, 3 ve 4 No.lu Hyposkene Odaları ve Geç Dönem Duvarı.

Lev. 94.b Hyposkene. 2 no.lu Oda. Postskene Girişi.

Lev. 95.a Hyposkene 2. No.lu Oda. Postskeneye Giriş Kapısı.

Lev. 95.b Hyposkene 2. No.lu Oda. Kapı Ayrıntısı.

Lev. 95.c Hyposkene 2. No.lu Oda. Kapı Ayrıntısı.

Lev. 95.d Hyposkene 2. No.lu Oda. Postskeneye Giriş Kapısı.

Lev. 96.a Hyposkene 3 no.lu Oda.

Lev. 96.b Hyposkene 3 no.lu Oda Konsol Ayrıntısı.

Lev. 96.c Hyposkene 3 no.lu Oda Konsol Ayrıntısı.

Lev. 97.a Hyposkene 3 No.lu Oda. Postskeneden Görünüş.

Lev. 97.b Hyposkene 3 No.lu Oda. Postskeneden Görünüş.

Lev. 97.c Hyposkene 3 No.lu Oda. Postskeneden Görünüş.

Lev. 98.a Hyposkene 4 No.lu Oda. Postskeneden Görünüm.

Lev. 98.b Hyposkene 4 No.lu Oda. Postskeneden Görünüm.

Lev. 98.c Hyposkene 4 No.lu Oda. Postskeneden Görünüm.

Lev. 99.a Hyposkene Duvarı ve 5 No.lu Hyposkene.

Lev. 99.b Hyposkene. 5 No.lu Oda.

Lev. 100.a Hyposkene. 5 No.lu Oda.

Lev. 100.b Hyposkene. 5 No.lu Oda. Postskeneden Görünüş.

Lev. 101.a Hyposkene. 5 No.lu Oda. Kapı Ayrıntısı.

Lev. 101.b Hyposkene. 5 No.lu Oda. Kapı Ayrıntısı.

Lev. 101.c Hyposkene Duvarının Batıda Sonlandığı Nokta.

Lev. 102.a Pulpitum. Hatıl Yuvaları.

Lev. 102.b Postskene ve Arka Duvarı.

Lev. 103.a Postskene Arka Duvarı.

Lev. 103.b Postskene Arka Duvarı ve En Alt Kotundaki Devşirme Blok.

Lev. 104.a Postskene 1 No.lu Oda.

Lev. 104.b Postskene 1 No.lu Oda. Duvar Ayrıntısı.

Lev. 105.a Postskene 1 No.lu Oda. Doğu Duvar.

Lev. 105.b Postskene 1 No.lu Oda. 2. Kata Açılan Kapı.

Lev. 106.a Postskene. 1 No.lu Oda. Batı Duvar.

Lev. 106.b Postskene. 1 No.lu Oda. Kuzey, Arka Duvar.

Lev. 107.a Postskene. 2 No.lu Oda.

Lev. 107.b Postskene. 2 No.lu Oda. Doğu Duvar.

Lev. 108.a Postskene. 2 No.lu Oda. Batı Duvar.

Lev. 108.b Postskene. 2 No.lu Oda. Kuzey Duvar.

Lev. 109.a Postskene. 2 No.lu Oda. Güney Duvar.

Lev. 109.b Postskene. 3 No.lu Oda.

Lev. 110.a Postskene. 3 No.lu Oda. Doğu Duvar.

Lev. 110.b Postskene. 3 No.lu Oda. Batı Duvar.

Lev. 111.a Postskene. 3 No.lu Oda. Kuzey Duvar.

Lev. 111.b Postskene. 3 No.lu Oda. Kuzey Duvar.

Lev. 112.a Postskene. 4 No.lu Oda.

Lev. 112.b Postskene. 4 No.lu Oda. Doğu Duvar.

Lev. 113.a Postskene. 4 No.lu Oda. Batı Duvar.

Lev. 113.b Postskene. 4 No.lu Oda. Güney Duvar.

Lev. 114.a Postskene. 4 No.lu Oda. Kuzey Duvar.

Lev. 114.b Postskene. 4 No.lu Oda. Kuzey Duvar. Devşirme Blok Ayrıntısı.

Lev. 115.a Postskene. 5 No.lu Oda.

Lev. 115.b Postskene. 5 No.lu Oda.

Lev. 116.a Postskene. 5 No.lu Oda.

Lev. 116.b Postskene. 5 No.lu Oda. Doğu Duvar.

Lev. 117.a Postskene. 5 No.lu Oda. Konsol Blokları.

Lev. 117.b Postskene. 5 No.lu Oda. Batı Duvar.

Lev. 118.a Postskene. 5 No.lu Oda. Konsol Blokları.

Lev. 118.b Postskene. 5 No.lu Oda. Konsol Blokları.

Lev. 118.c Batı Paraskene. Hava Fotoğrafi.

Lev. 119.a Paraskene Doğu Girişi ve Postskene Birinci Kat Girişi.

Lev. 119.b Paraskene Doğu Girişi.

Lev. 120.a Paraskene Doğu Girişi. Kemer Ayrıntısı.

Lev. 120.b Paraskene. Güney Girişi.

Lev. 121.a Paraskene. Güney Girişi.

Lev. 121.b Paraskene. Proskeneye Açılan Kapı.

Lev. 122.a Paraskene. Proskeneye Açılan Kapı.

Lev. 122.b Paraskene. Proskeneye Açılan Kapı ve Postskeneye Yükselen Merdivenler.

Lev. 123.a Postskeneye Açılan Kapı.

Lev. 123.b Batı Paraskene.

Lev. 124.a Batı Paraskene.

Lev. 124.b Batı Paraskene.

Lev. 125.a Doğu Parasekene Rekostrüksiyon Denemesi.

Lev. 125.b Batı Paraskene. Rekonstrüksiyon Denemesi.

Lev. 126.a Skene Kesit.

Lev. 127.a Skene. Rekonstrüksiyon Denemesi.

Lev. 128.a Skene. Kapatılan Proskene Kapıları.

Lev. 128.b Skene. Kapatılan Proskene Kapıları.

Lev. 129.a Skene. Kapatılan Proskene Kapıları.

Lev. 129.b Skene. Kapatılan Proskene Kapıları.

Lev. 130.a Hellenistik Caveada Kullanılmış Olan Kolay Kesilebilen Yerel Kireç Taşı.

Lev. 130.b Hellenistik Caveada Kullanılmış Olan Kolay Kesilebilen Yerel Kireç Taşı.

Lev. 131.a Cavea Podyum Duvarı.

Lev. 131.b Daraltılan Analemma ve Blokların Ayrıntısı.

Lev. 132.a Cavea. Doğu Analemma. Duvar İşçiliği.

Lev. 132.b Cavea. Klimaks. Detay.

Lev. 133.a Hyposkene. Duvar Tekniği Ayrıntısı.

Lev. 133.b Hyposkene. Duvar Tekniği Ayrıntısı.

Lev. 134.a Hyposkene. Duvar Tekniği Ayrıntısı.

Lev. 134.b Proskene. Duvar Tekniği Ayrıntısı.

Lev. 135.a Postskene. Duvar Tekniği Ayrıntısı.

Lev. 135.b Paraskene. Duvar Tekniği Ayrıntısı.

Lev. 136.a Paraskene. Dış Cephe. Doğu Yön.

Lev. 136.b Paraskene. İç Cephe. Doğu Yön.

Lev. 137.a Cavea Podyumu Üzerindeki Yuvarlak Formlu Yuvalar.

Lev. 138.a Cave Üzerindeki Kare Formlu Gölgelik Yuvaları.

Lev. 139.a Yarım Daire Formlu Gölgelik Yuvaları.

Lev. 139.b Küçük Daire Formlu Gölgelik Yuvaları.

Lev. 140.a Hellenistik Cavea. Tahribata Uğramış Gölgelik Yuvaları.

Lev. 140.b Hellenistik Cavea. Tahribata Uğramış Gölgelik Yuvaları.

Lev. 140.c Hellenistik Cavea. Tahribata Uğramış Gölgelik Yuvaları.

Lev. 141.a Orkestradaki Su Tahliye Sistemi.

Lev. 141.b Orkestradaki Su Tahliye Sistemi.

Lev. 142.a Pseudo Parodostan Su Tahliye Haznesine Yönelen Su Künkleri.

Lev. 142.b Pseudo Parodostan Su Tahliye Haznesine Yönelen Su Künkleri.

Lev. 143.a Cavea Su Dreanaj Sistemi.

Lev. 143.b Cavea Su Dreanaj Sistemi.

Lev. 143.c Cavea Su Dreanaj Sistemi.

Lev. 144.a Cavea Su Dreanaj Sistemi.

Lev. 144.b Cavea Su Dreanaj Sistemi.

Lev. 145.a Kat. No. 001.

Lev. 145.b Kat. No. 001.

Lev. 145.c Kat. No. 001.

Lev. 145.d Kat. No. 001.

Lev. 145.e Kat. No. 002.

Lev. 146.a Kat. No. 003.

Lev. 146.b Kat. No. 004.

Lev. 146.c Kat. No. 005.

Lev. 146.d Kat. No. 006.

Lev. 147.a Kat. No. 007.

Lev. 147.b Kat. No. 007.

Lev. 147.c Kat. No. 008.

Lev. 148.a Kat. No. 009.

Lev. 148.b Kat. No. 010.

Lev. 149.a Kat. No. 011.

Lev. 149.b Kat. No. 011.

Lev. 150.a Kat. No. 012.

Lev. 150.b Kat. No. 013.

Lev. 151.a Kat. No. 013.

Lev. 151.b Kat. No. 014.

Lev. 152.a Kat. No. 015.

Lev. 152.b Kat. No. 016.

Lev. 153.a Kat. No. 017.

Lev. 153.b Kat. No. 018.

Lev. 154.a Kat. No. 019.

Lev. 154.b Kat. No. 020.

Lev. 155.a Kat. No. 021.

Lev. 155.b Kat. No. 022.

Lev. 156.a Kat. No. 023.

Lev. 156.b Kat. No. 024.

Lev. 157.a Kat. No. 025.

Lev. 157.b Kat. No. 026.

Lev. 158.a Kat. No. 027.

Lev. 158.b Kat. No. 028.

Lev. 159.a Kat. No. 029.

Lev. 159.b Kat. No. 030.

Lev. 160.a Kat. No. 031.

Lev. 160.b Kat. No. 032.

Lev. 161.a Kat. No. 033.

Lev. 161.b Kat. No. 034.

Lev. 162.a Kat. No. 035.

Lev. 162.b Kat. No. 036.

Lev. 163.a Kat. No. 037.

Lev. 163.b Kat. No. 038.

Lev. 164.a Kat. No. 039.

Lev. 164.b Kat. No. 040.

Lev. 165.a Kat. No. 041.

Lev. 165.b Kat. No. 042.

Lev. 166.a Kat. No. 043.

Lev. 166.b Kat. No. 044.

Lev. 167.a Kat. No. 045.

Lev. 167.b Kat. No. 046.

Lev. 167.c Kat. No. 047.

Lev. 167.d Kat. No. 048.

Lev. 167.e Kat. No. 049.

Lev. 167.f Kat. No. 050.

Lev. 168.a Kat. No. 051.

Lev. 168.b Kat. No. 051.

Lev. 168.c Kat. No. 052.

Lev. 169.a Kat. No. 053.

Lev. 169.b Kat. No. 053.

Lev. 169.c Kat. No. 054.

Lev. 169.d Kat. No. 055.

Lev. 170.a Kat. No. 056.

Lev. 170.b Kat. No. 057.

Lev. 170.c Kat. No. 058.

Lev. 171.a Kat. No. 059.

Lev. 171.b Kat. No. 060.

Lev. 171.c Kat. No. 061.

Lev. 172.a Kat. No. 062.

Lev. 172.b Kat. No. 062.

Lev. 172.c Kat. No. 063.

Lev. 173.a Kat. No. 064.

Lev. 173.b Kat. No. 065.

Lev. 174.a Kat. No. 066.

Lev. 174.b Kat. No. 067.

Lev. 175.a Kat. No. 068.

Lev. 175.b Kat. No. 069.

Lev. 176.b Kat. No. 070.

Lev. 176.a Kat. No. 071.

Lev. 176.b Kat. No. 072.

Lev. 177.b Kat. No. 073.

Lev. 177.a Kat. No. 074.

Lev. 177.b Kat. No. 075.

Lev. 178.a Kat. No. 076.

Lev. 178.b Kat. No. 077.

Lev. 179.b Kat. No. 078.

Lev. 179.a Kat. No. 079.

Lev. 179.b Kat. No. 080.

Lev. 180.a Kat. No. 081.

Lev. 180.b Kat. No. 082.

Lev. 180.c Kat. No. 083.

Lev. 180.d Kat. No. 084.

Lev. 181.a Kat. No. 085.

Lev. 181.b Kat. No. 086.

Lev. 181.c Kat. No. 087.

Lev. 182.a Kat. No. 088.

Lev. 182.b Kat. No. 089.

Lev. 182.c Kat. No. 090.

Lev. 182.d Kat. No. 091.

Lev. 182.e Kat. No. 092.

Lev. 183.a Kat. No. 093.

Lev. 182.b Kat. No. 094.

Lev. 183.c Kat. No. 095.

Lev. 183.d Kat. No. 096.

Lev. 183.e Kat. No. 097.

Lev. 183.e Kat. No. 098.

Lev. 184.a Kat. No. 099.

Lev. 184.b Kat. No. 100.

Lev. 184.c Kat. No. 101.

Lev. 185.a Kat. No. 102.

Lev. 185.b Kat. No. 103.

Lev. 185.c Kat. No. 104.

Lev. 186.a Kat. No. 105.

Lev. 186.b Kat. No. 106.

Lev. 186.c Kat. No. 107.

Lev. 187.a Kat. No. 108.

Lev. 187.b Kat. No. 109.

Lev. 187.c Kat. No. 110.

Lev. 188.a Kat. No. 111.

Lev. 188.b Kat. No. 112.

Lev. 188.c Kat. No. 113.

Lev. 189.a Kat. No. 114.

Lev. 189.b Kat. No. 115.

Lev. 189.c Kat. No. 115.

Lev. 190.a Kat. No. 116.

Lev. 190.b Kat. No. 117.

Lev. 190.c Kat. No. 118.

Lev. 191.a Kat. No. 119.

Lev. 191.b Kat. No. 120.

Lev. 191.c Kat. No. 121.

Lev. 191.d Kat. No. 122.

Lev. 192.c Kat. No. 123.

Lev. 192.a Kat. No. 124.

Lev. 192.b Kat. No. 125.

Lev. 192.c Kat. No. 126.

Lev. 192.d Kat. No. 127.

Lev. 193.a Kat. No. 128.

Lev. 193.b Kat. No. 128.

Lev. 193.c Kat. No. 129.

Lev. 194.a Kat. No. 130.

Lev. 194.b Kat. No. 131.

Lev. 195.a Kat. No. 132.

Lev. 195.b Kat. No. 133.

Lev. 196.a Kat. No. 134.

Lev. 196.b Kat. No. 135.

Lev. 196.c Kat. No. 136.

Lev. 196.d Kat. No. 137.

Lev. 197.a Kat. No. 138.

Lev. 197.b Kat. No. 139.

Lev. 197.c Kat. No. 140.

Lev. 197.d Kat. No. 140.

Lev. 198.a Kat. No. 141.

Lev. 198.b Kat. No. 142.

Lev. 199.a Kat. No. 143.

Lev. 199.b Kat. No. 144.

Lev. 199.c Kat. No. 145.

Lev. 199.d Kat. No. 146.

Lev. 200.a Kat. No. 147.

Lev. 200.b Kat. No. 148.

Lev. 201.a Kat. No. 149.

Lev. 201.b Kat. No. 150.

Lev. 201.c Kat. No. 151.

Lev. 202.a Kat. No. 152.

Lev. 202.b Kat. No. 153.

Lev. 202.c Kat. No. 154.

Lev. 202.d Kat. No. 154.

Lev. 202.e Kat. No. 156.

Lev. 202.f Kat. No. 157.

Lev. 203.a Kat. No. 158.

Lev. 203.b Kat. No. 159.

Lev. 203.c Kat. No. 160.

Lev. 203.a Kat. No. 158.

Lev. 203.b Kat. No. 159.

Lev. 203.c Kat. No. 160.

Lev. 204.a Kat. No. 161.

Lev. 204.b Kat. No. 162.

Lev. 204.c Kat. No. 163.

Lev. 205.a Kat. No. 164.

Lev. 205.b Kat. No. 165.

Lev. 205.c Kat. No. 166.

Lev. 206.a Kat. No. 167.

Lev. 206.b Kat. No. 168.

Lev. 206.c Kat. No. 169.

Lev. 206.d Kat. No. 170.

Lev. 207.a Kat. No. 171.

Lev. 207.b Kat. No. 171.

Lev. 207.c Kat. No. 171.

Lev. 208.a Kat. No. 172.

Lev. 208.b Kat. No. 172.

Lev. 208.c Kat. No. 172.

Lev. 209.a Kat. No. 173.

Lev. 209.b Kat. No. 174.

Lev. 209.c Kat. No. 175.

Lev. 210.a Kat. No. 176.

Lev. 210.b Kat. No. 176.

Lev. 211.a Kat. No. 177.

Lev. 211.b Kat. No. 177.

Lev. 212.a Kat. No. 178.

Lev. 212.b Kat. No. 178.

Lev. 213.a Kat. No. 179.

Lev. 213.b Kat. No. 179.

Lev. 214.a Kat. No. 180.

Lev. 214.b Kat. No. 180.

Lev. 215.a Kat. No. 181.

Lev. 215.b Kat. No. 181.

Lev. 215.c Kat. No. 181.

Lev. 215.d Kat. No. 181.

Lev. 216.a Kat. No. 182.

Lev. 216.b Kat. No. 182.

Lev. 217.a Kat. No. 183.

Lev. 217.b Kat. No. 183.

Lev. 217.c Kat. No. 183.

Lev. 218.a Kat. No. 184.

Lev. 218.b Kat. No. 184.

Lev. 218.c Kat. No. 184.

Lev. 218.d Kat. No. 184.

Lev. 219.a Kat. No. 185.

Lev. 219.b Kat. No. 185.

Lev. 219.c Kat. No. 186.

Lev. 219.d Kat. No. 186.

Lev. 220.a Kat. No. 187.

Lev. 220.b Kat. No. 187.

LEVHALAR

Lev.1

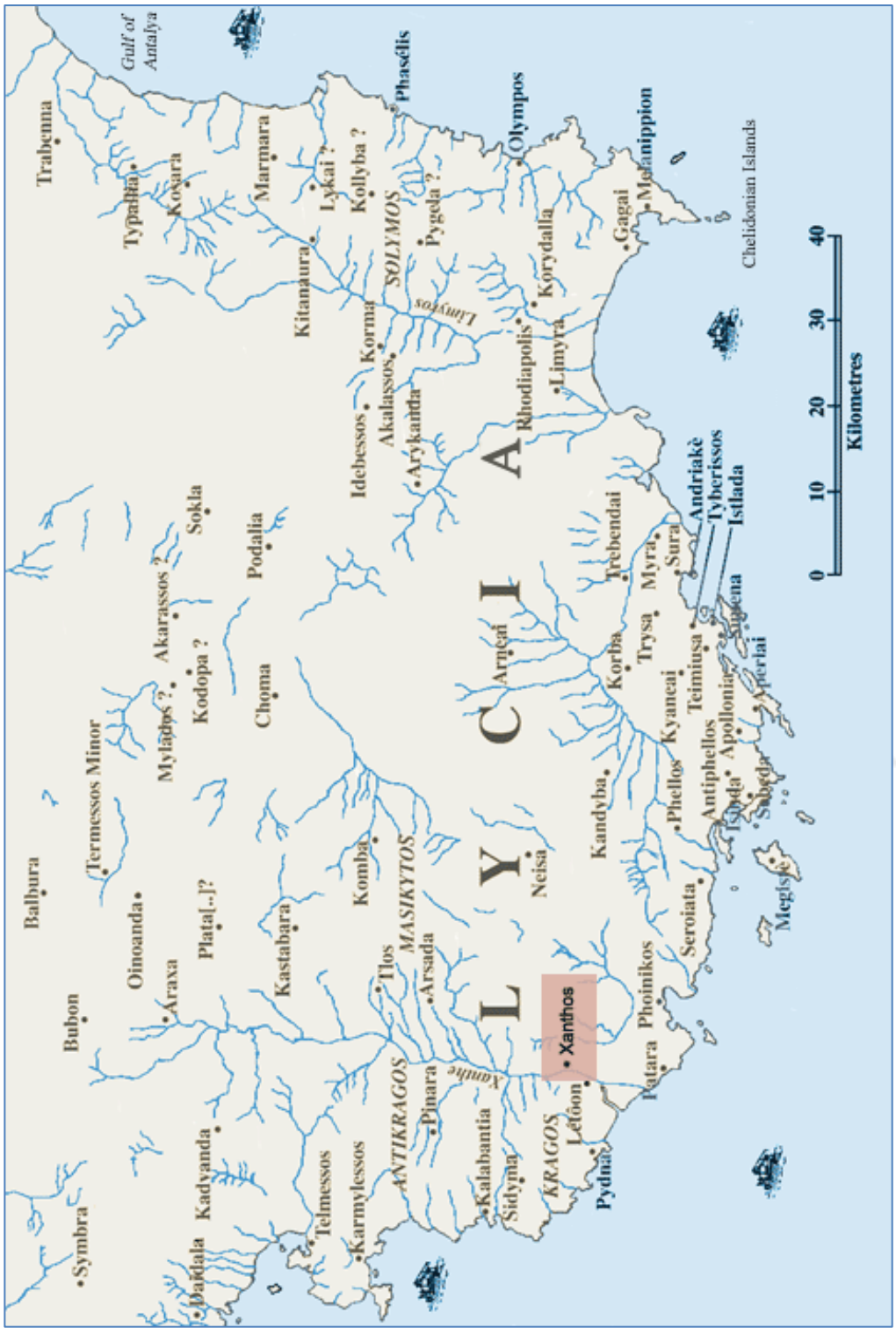

a. Likya Bölgesi Haritası ve Ksanthos'un Konumu.

Lev.2

a. Ksanthos'un Ortografik Hava Fotoğrafı.

Lev.3

a. Tiyatro ve Çevresi. Hava Fotoğrafı.

Lev.4

a. Batı Agora'nın Planı.

b. Hamam.

Lev.5

a. Harpy ve Lahitli Dikme Anıtları

b. Tiyatro Dikmesi.

Lev.6

a. Ev Mezar

a. Yazıtlı Dikme Anıtı.

Lev.7

a. Cavea.

Lev.8

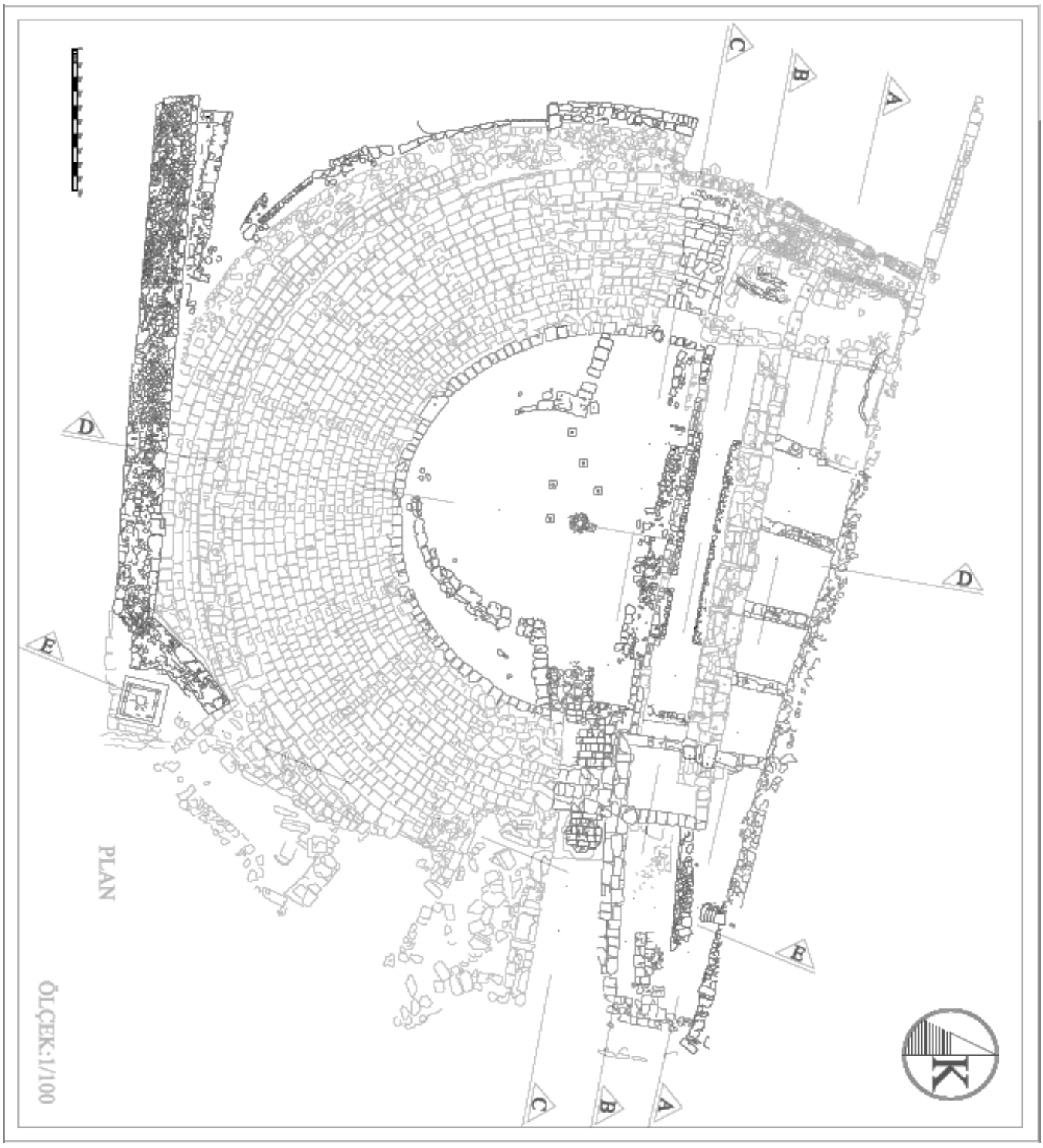

a.Caveanın Taş Planı.

Lev.9

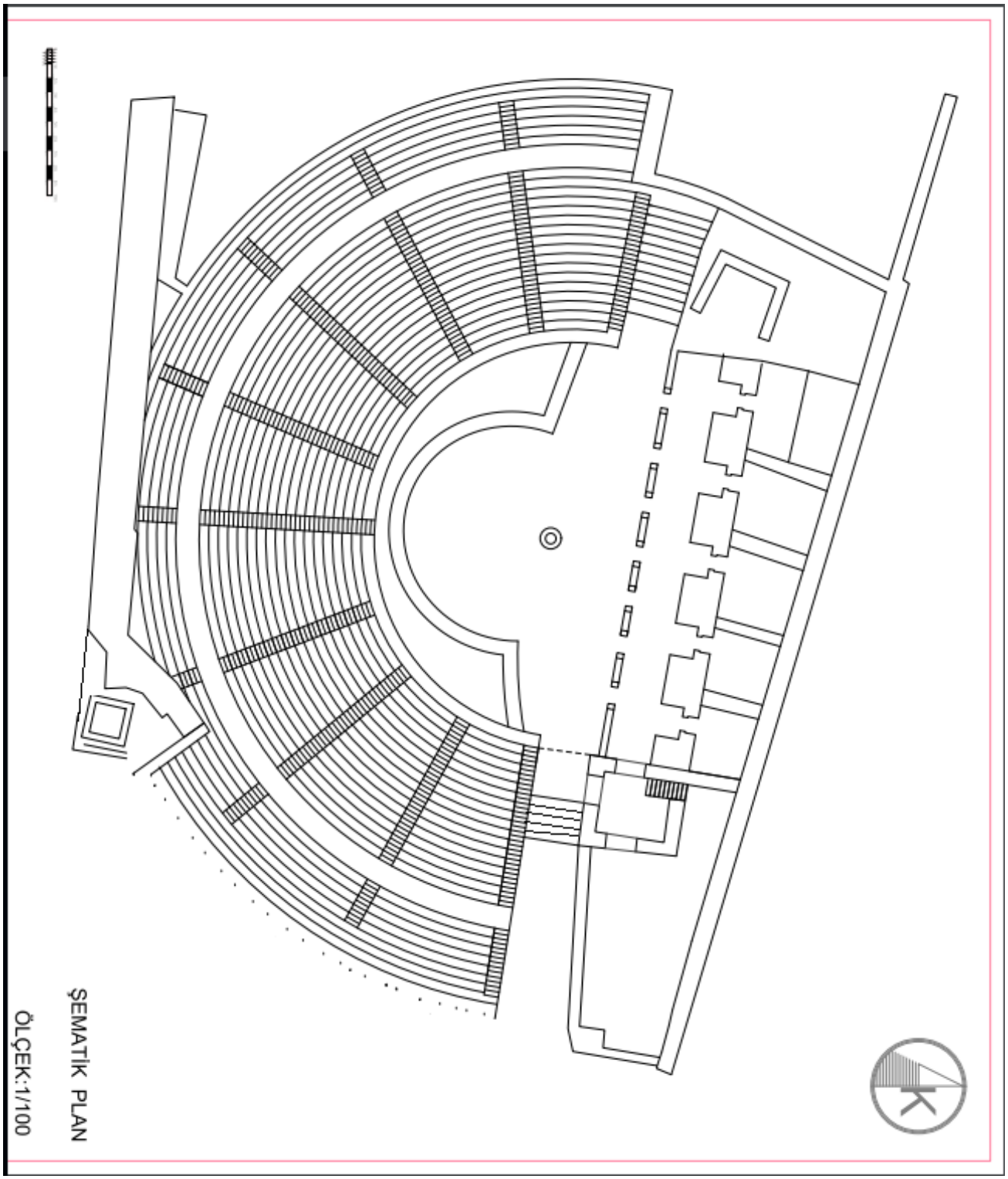

a.Caveanın Şematik Planı.

Lev.10

a.Orkestradaki Hellenistik Caveaya Ait Bloklar.

Lev.11

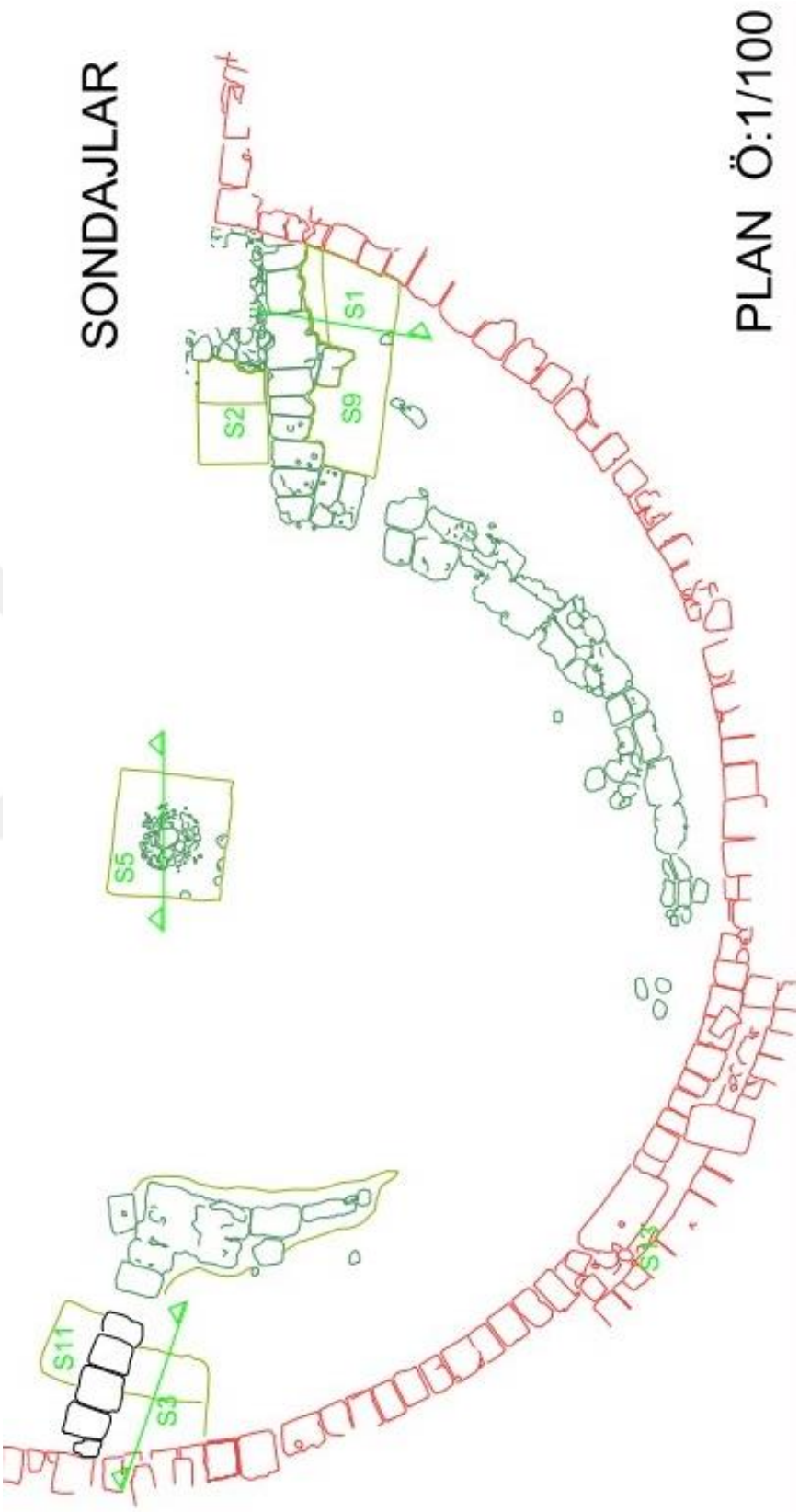

a.Orkestradaki Hellenistik Caveaya Ait Bloklar ve Sondajlar.

Lev.12

a.Hellenistik Cavea Kalıntıları.

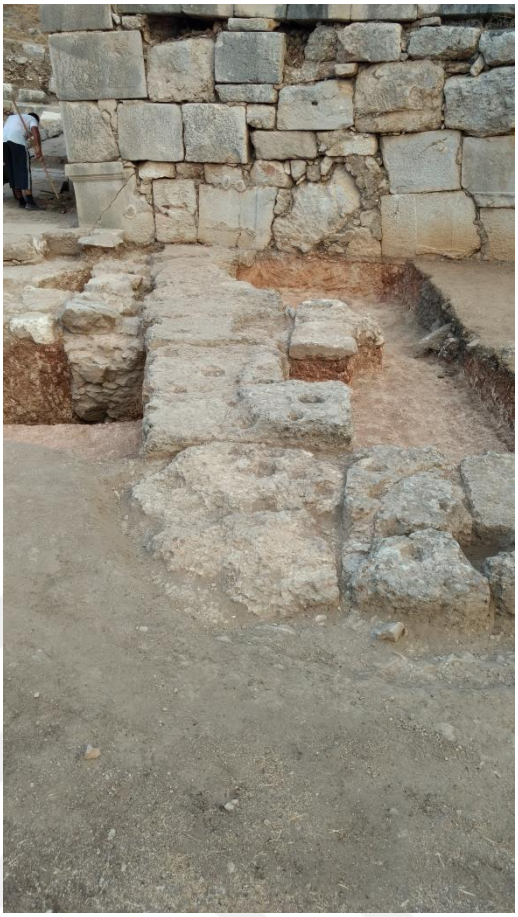

b. Hellenistik Cavea Kalıntıları.

c.Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev.13

a. Yuvarlak Yuvalar.

b. Yuva Ayrıntısı.

c.Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev.14

a. Hellenitik Cavea Kalıntıları.

b.Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev.15

a. Hellenitik Cavea Kalıntıları .

b.Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev.16

a. Hellenitik Cavea Kalıntıları

b. Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev.17

a. Hellenitik Cavea Kalıntıları .

b.Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev.18

a Hellenitik Cavea Kalıntıları .

b.Hellenistik Cavea Kalıntıları.

Lev.19

a. Hellenitik Cavea Kalıntıları.

b.Geç Dönem Eklentileri.

Lev.20

a. Çevre Duvarı.

b.Orkestradaki Su Tahliye Sistemi.

Lev.21

a. Sondaj No. 1.

b.Sondaj No. 1.

Lev.22

a. Sondaj No. 2 .

b.Sondaj No. 2.

Lev.23

a. Sondaj No. 2 .

b. Sondaj No. 2 .

b.Sondaj No. 2.

Lev.24

a. Sondaj No. 3.

b.Sondaj No. 3.

Lev.25

b. Sondaj No. 5.

b. Sondaj No. 5.

Lev.26

a. Sondaj No. 9.

b.Sondaj No. 9.

Lev. 27

a. Sondaj No. 11.

b.Sondaj No. 11.

Lev. 28

a.Caveanın Merkez Aksında Yer Alan Duvar.

b.Caveanın Merkez Aksında Yer Alan Duvar.

Lev. 29

n

a.Caveaın Merkez Aksında Yer Alan Duvar.

b.Caveanın Merkez Aksında Yer Alan Duvar.

Lev. 30

a.Caveann Merkez Aksında Yer Alan Duvar.

b.Caveann Merkez Aksında Yer Alan Duvar.

Lev. 31

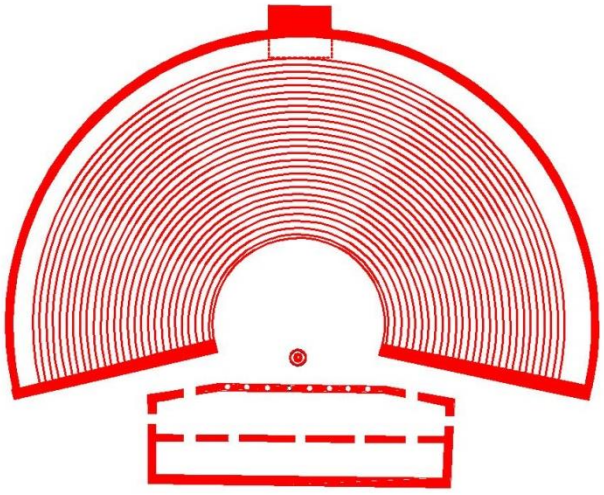

a. **Ksanthos Tiyatrosu.**

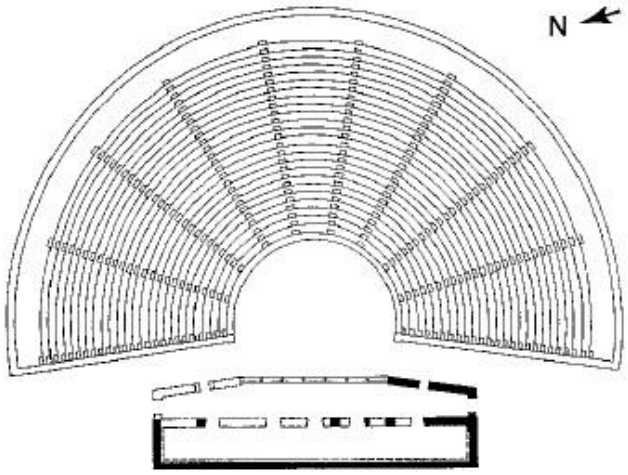

b. Pinara Tiyatrosu.

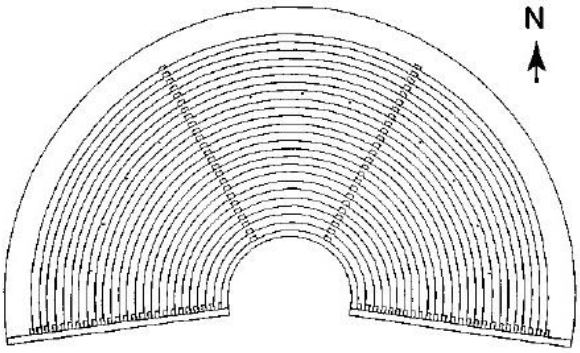

c. Antiphellos Tiyatrosu.

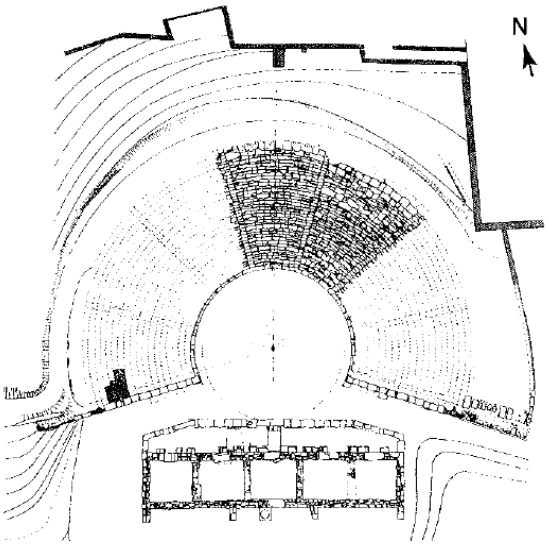

d. Arykanda Tiyatrosu.

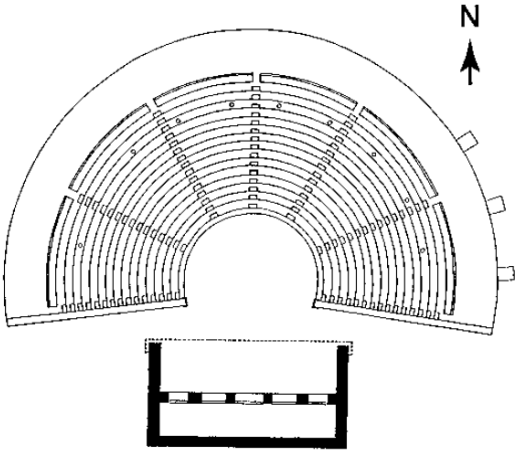

e. Rhodiapolis Tiyatrosu .

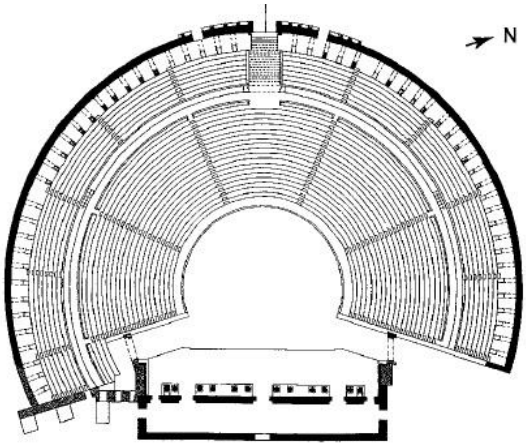

f. Termessos Tiyatrosu.

Lev. 32

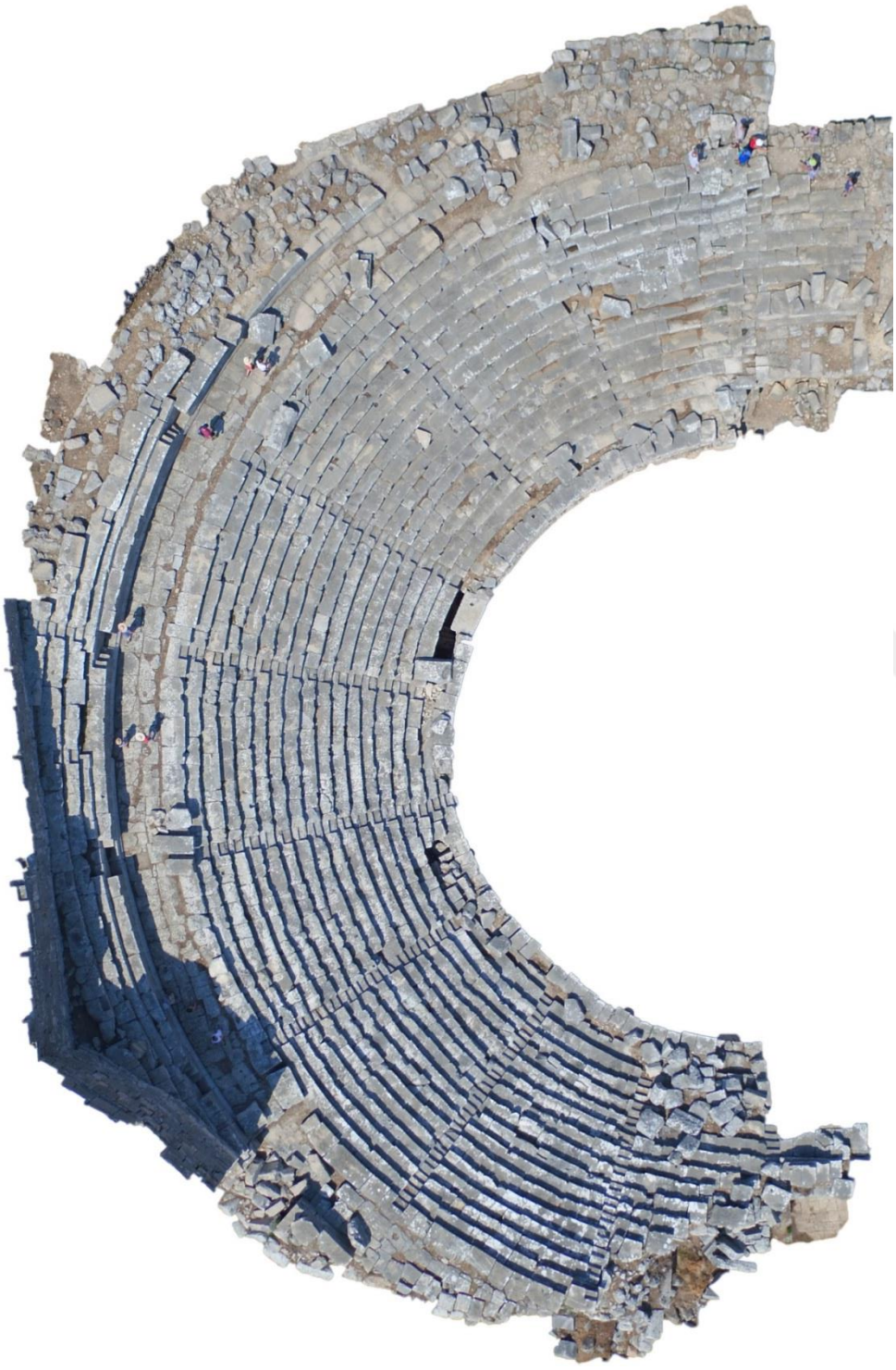

a.Cavea.

Lev. 33

a. Ima Cavea. Merkez Nokta.

b.Ima Cavea Batı Yöndeki Deprem Tahribatı.

Lev. 34

a. Kastron Duvarındaki Koltuklar.

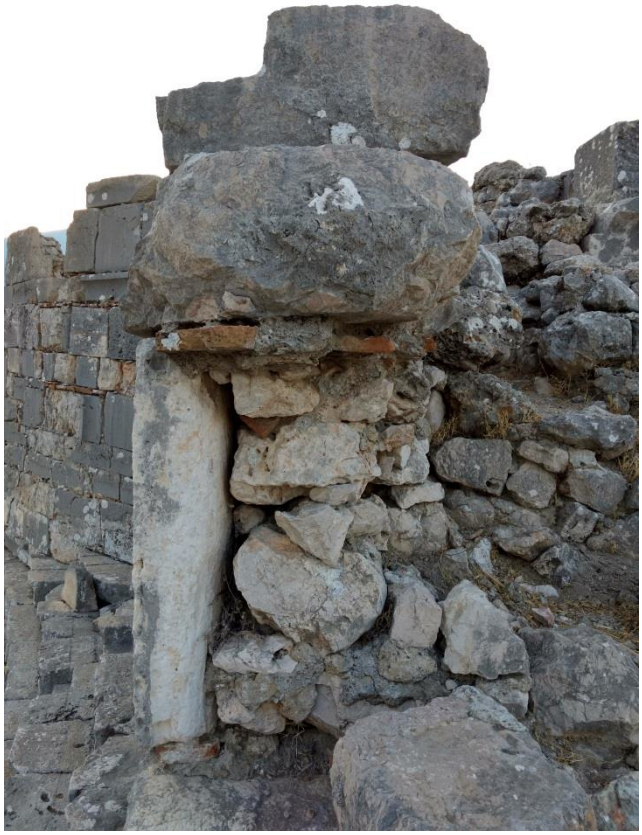

c. Koltuklar.

c. Koltuklar.

Lev. 35

a. Kastron Duvarındaki Koltuklar.

b. Kastron Duvarındaki Koltuklar.

c. Koltuklar.

d. Koltuklar.

Lev. 36

a. Kastron Duvarındaki Koltuklar.

b.Harp Anıtı'nın Arkasında Yer Alan Aslan Ayaklı Prohedria.

Lev. 37

a. Batı Kilise'deki Prohedrialar.

b.Batı Kilise'deki Prohediralar.

Lev.38

a Kastron Duvarı.

b.**Kastron Duvarı.**

Lev.39

a Kastron Duvarı.

b.**Kastron Duvarı.**

Lev.40

a. Summa Cavea.

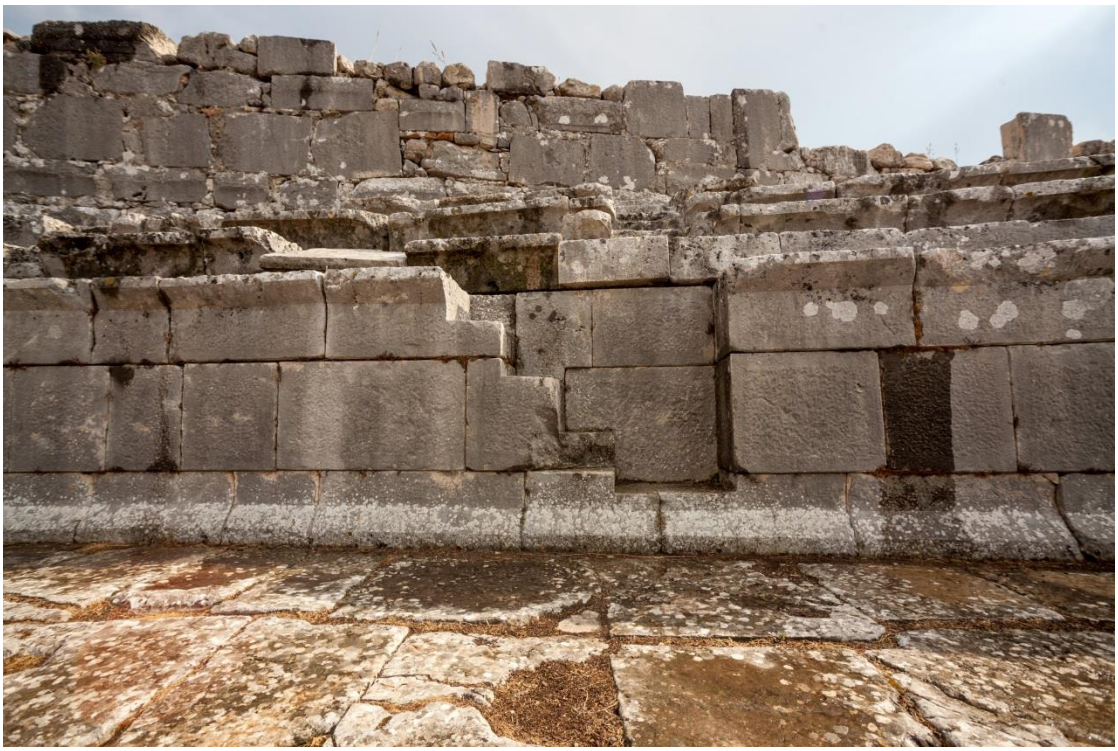

b.Summa Cavea Podyumu ve Yanal Merdivenler.

Lev.41

a. Summa Cavea. Yıkılmış ve Sökülmüş Kuzeydoğu Kısım.

b.**Summa Cavea. Doğu Yöndeki Yanal merdiven.**

Lev.42

a. Summa Cavea. Yanal Merdiven..

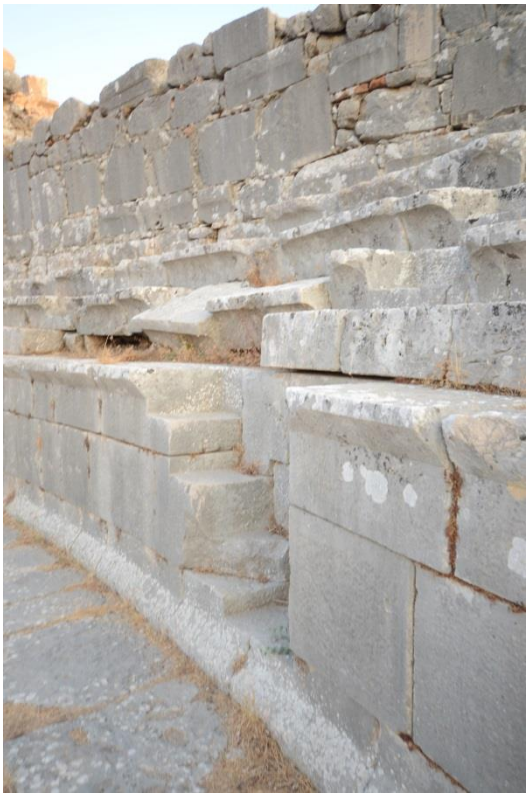

b.**Summa Cavea. Yanal Merdiven..**

Lev.43

a. Summa Cavea. Batı Yöndeki Sökülmüş Yanal Merdiven.

b.**Summa Cavea. Kastron Duvarı'nın Altındaki oturma Sıraları.**

Lev.44

a. Diazomaya Açılan Vomitorium Girişi.

b.Diazomaya Açılan Vomitorium Girişi.

Lev.45

a. Klimaks.

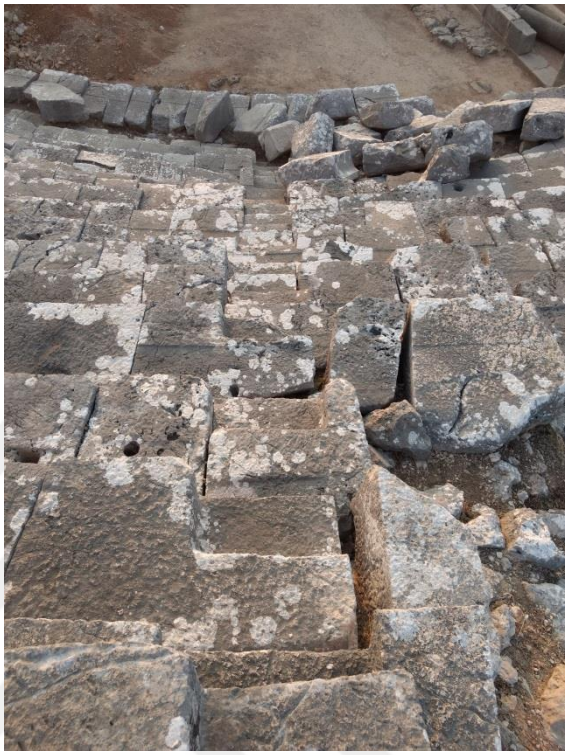

b. Klimaks.

c.Diazomada Yer Alan Klimakslar .

d. Klimaks Ayrıntısı.

Lev.46

a. Diazoma. Kuzeybatı Bölüm.

b. Diazoma. Kuzeybatı Bölüm

c. Diazoma Merkez Aks.

d. Diazoma. Doğu Bölüm.

Lev.47

a. Doğu Vomitoriumun Girişi.

b.Doğu Vomitorium.

Lev.48

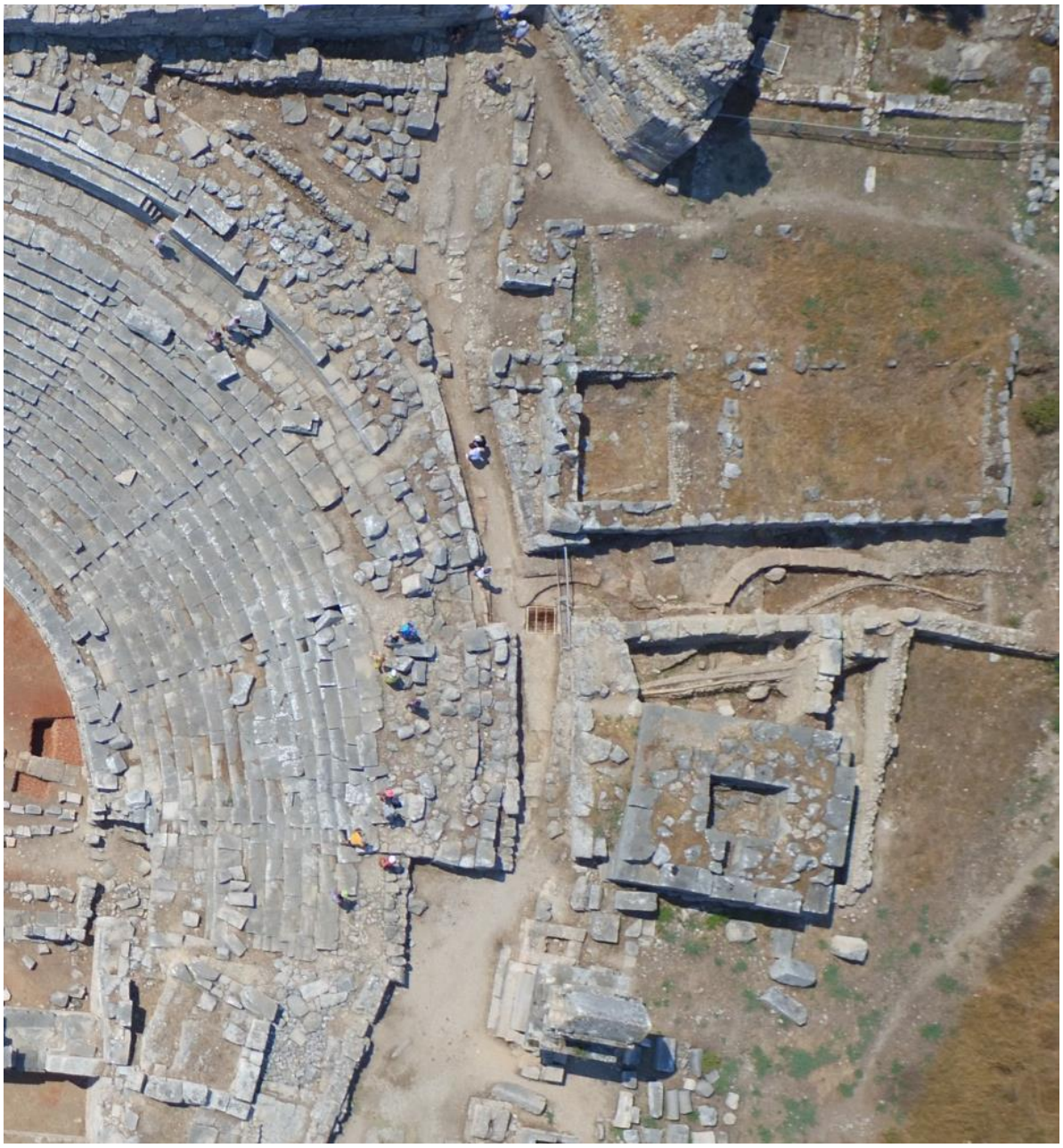

a. Batı Vomitorium.

Lev.49

a. Parodos. Batı Cephe.

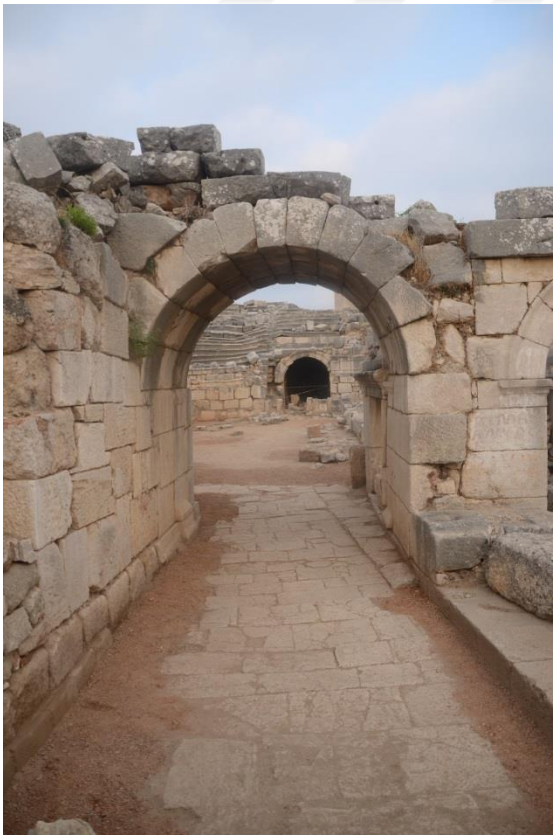

b.Parodos. Batı cephe.

c.Parodos. Doğu Cephe.

Lev.50

a. Parodos. Taş Plaka Yol.

b.Parodos Temel Kalıntıları.

Lev.51

a. **Parodos. Temel Kalıntıları.**

b.Parodos Temel Kalıntıları.

Lev.52

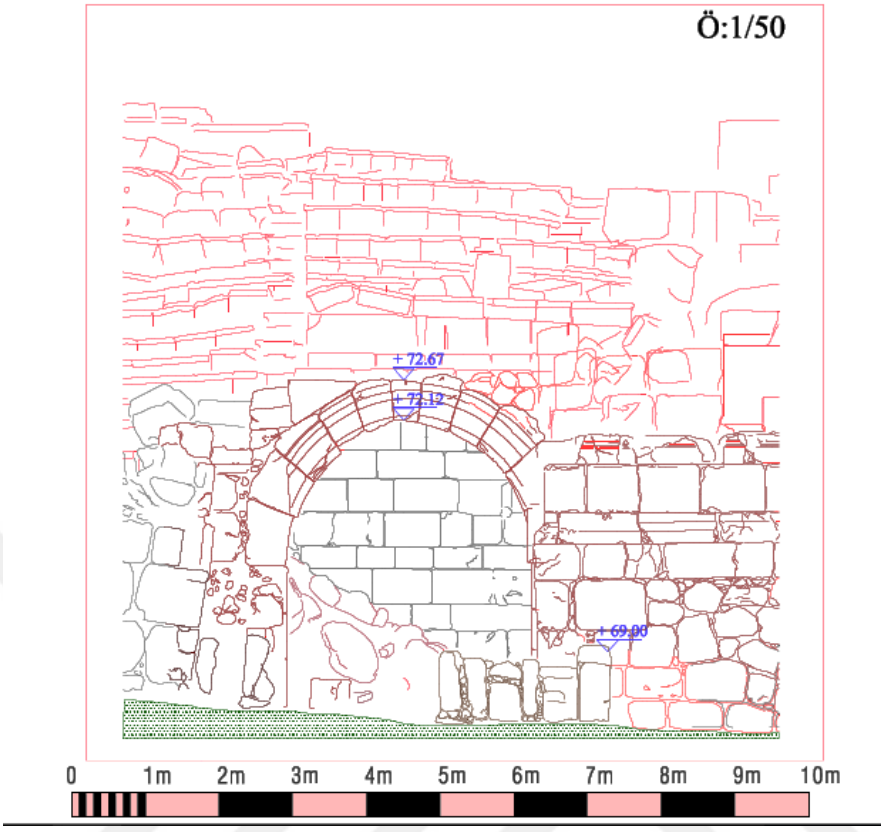

a. Pseudo Parados.

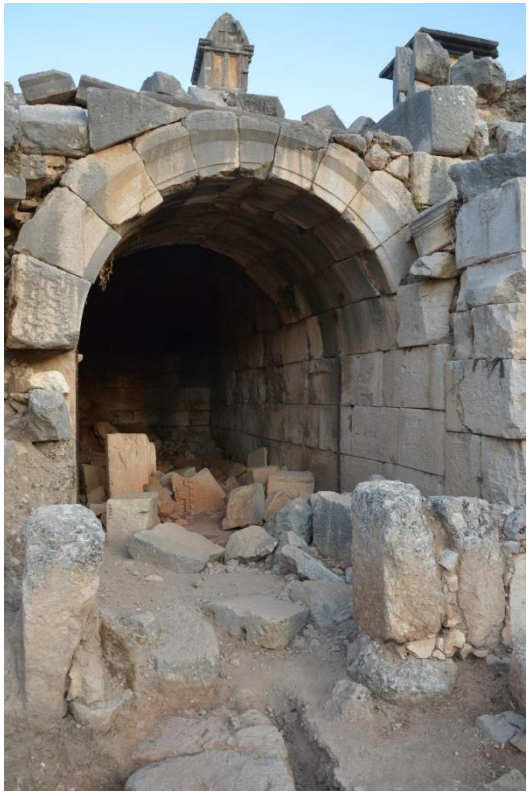

b.Pseudo Parodos.

c.Pseudo Parodos.

Lev. 53

a. Güney Yöndeki Cavea Destek Tonozu.

b.Tonozun İçi.

Lev. 54

a. Kuzey Yöndeki Cavea Destek Tonozu.

b.Tonozun İçi.

Lev. 55

a. Destek Tonozları ve Vomitoriuma Girişi Sağlayan Kemerli Geçişler.

b. Kuzey Tonoza Girişi Sağlayan Kemerli Geçenek.

c. Kuzey Tonoza Girişi Sağlayan Kemerli Geçenek.

Lev. 56

a. **Vomitoriuma Girişi Sağlayan Güney Tonozdaki Kemerli Geçenek**

a. Vomitorium Koridoru. Hava Fotoğrafı

Lev. 57

a. Sökülen Analemmanın Başlangıç İzleri

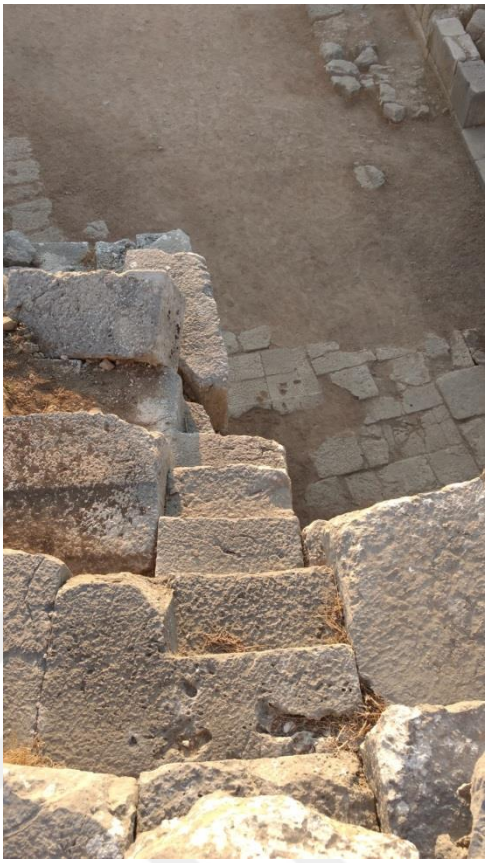

b. Sökülen Klimaks basamakları

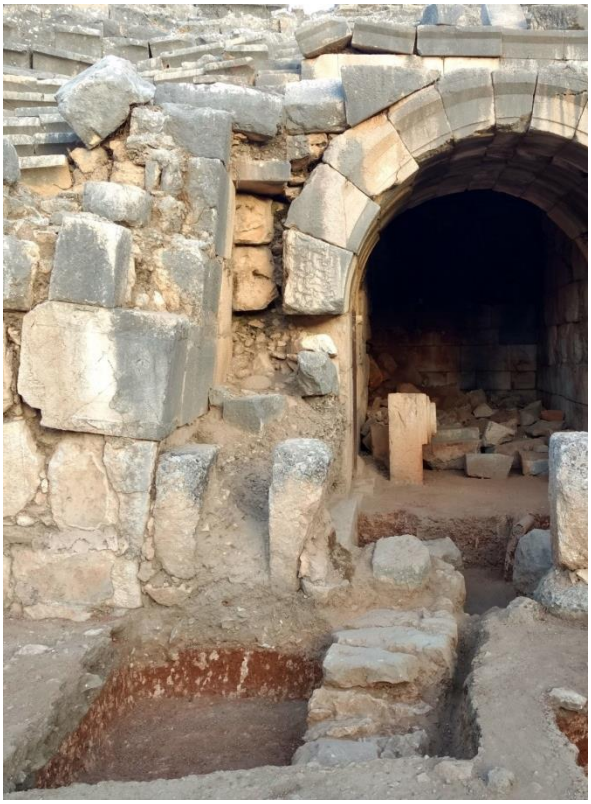

c. Sökülen Analemmanın Başlangıç İzleri

d. Sökülen Analemmanın Başlangıç İzleri

Lev.58

a. Yıkılan Vomitorium. Hava Fotoğrafı

b.Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları

Lev.59

a.Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları

b.Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları

Lev.60

a.Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları

b.Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları

Lev.61

a.Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları

b.Tonozu Taşıyan Duvar Kalıntıları

Lev.62

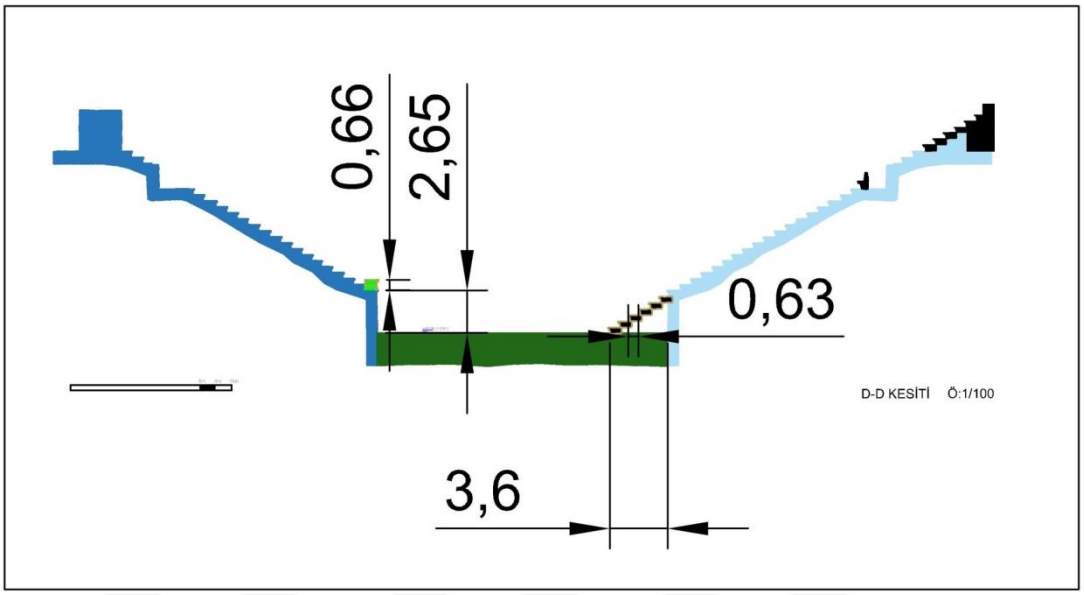

a.Caveadan Sökülen Oturma Sıraları

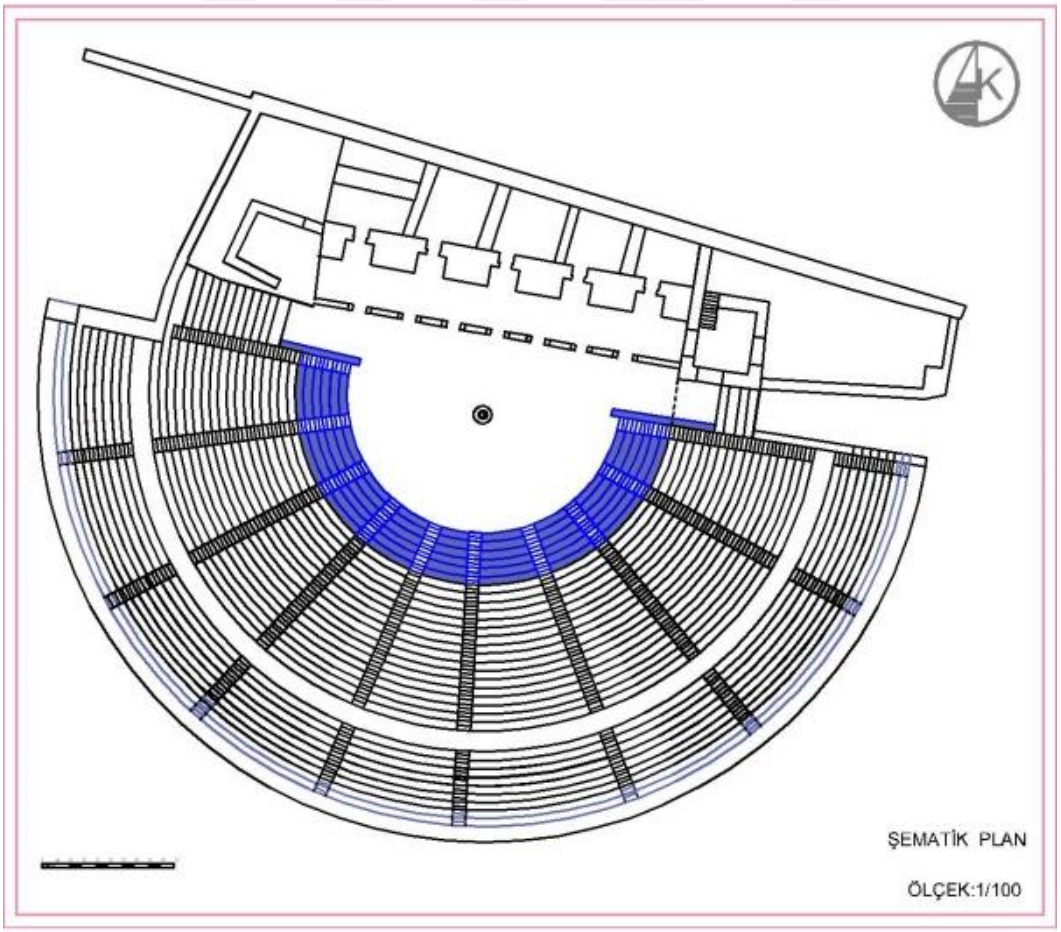

b.Caveanın Roma İmparatorluk Dönemi'ndeki Planı

Lev.63

a.Cavea Podyum Duvarı

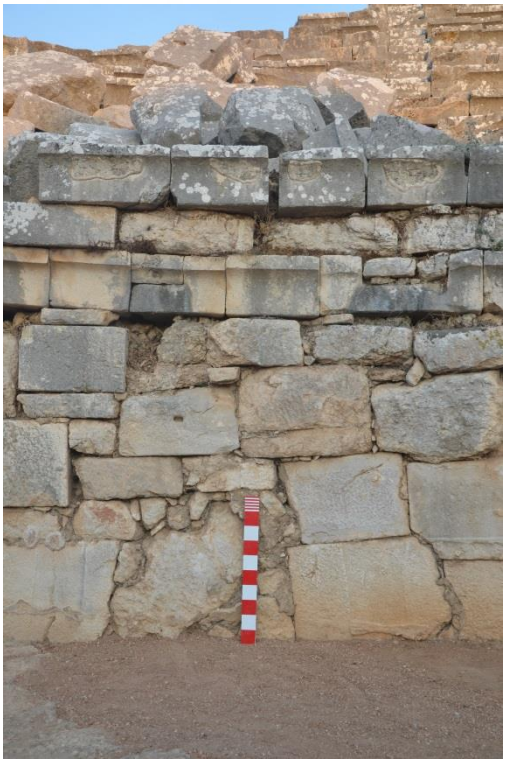

b.Cavea Podyum Duvarı

Lev.64

a.Cavea Merkezinde Yer Alan Odalar

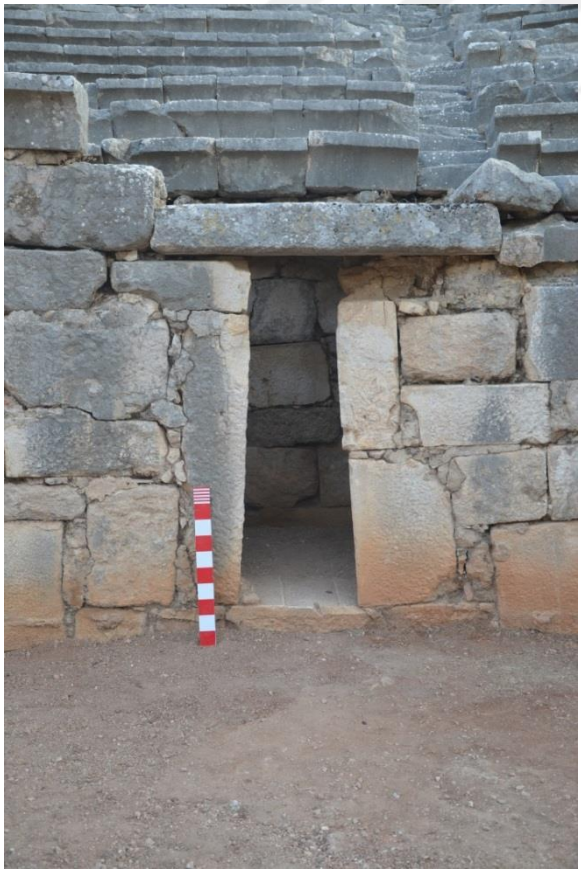

b.Batı Oda

c.Batı Oda. Tonoz Ayrıntısı.

Lev.65

a.Batı Odanın İçi

b.Batı Odanın içi

c.Batı Odanın İçi

Lev.66

a.Duvar Üzerindeki Renkli Sıva

b.Patara Tiyatrosu'ndaki Koruma Duvarı

c. Pseudo Parodosun önündeki kapı düzenlemesi

d.Patara Tiyatrosu'ndaki Kapı

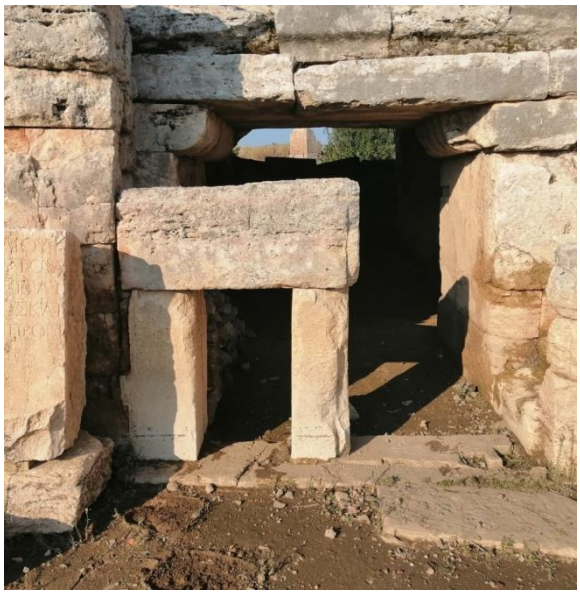

e.Perge Stadyumu'ndaki Benzer Kapı Örneği

f.Perge Stadyumu'ndaki Benzer Kapı Örneği

Lev.67

a. Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Doğu Kısım. Hava Fotoğrafı.

b. Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Doğu Kısım. Doğudan Bakış.

Lev.68

a. Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Merkez Aks.

b. Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Merkez Aks.

Lev.69

a. Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Batı Kanat. Hava Fotoğrafı

b. Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Batı Kanat. Hava Fotoğrafı

Lev.70

a. Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Batı Kanat.

b. Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Batı Kanat.

Lev.71

a.b. Hellenistik Skene. Proskene Temel Kalıntıları. Doğu Yöndeki Dönüş.

c.. Hellenistik Skene. Proskene ve Skene bağlantısı. Doğu Yön.

Lev.72

a.2017 Yılında Skenede Gerçekleştirilen Sondaj Çalışmaları

b.2017 Yılında Skenede Gerçekleştirilen Sondaj Çalışmaları

Lev.73

a.Sondaj No. 4

b.Sondaj No. 4

Lev.74

a.Sondaj No. 6

b.Sondaj No. 6

Lev.75

a.Sondaj No. 7

b.Sondaj No. 7

Lev.76

a.Sondaj No. 8

b.Sondaj No. 8

Lev.77

a.Sondaj No. 10

b.Sondaj No. 10

Lev.78

a.Sondaj No. 14

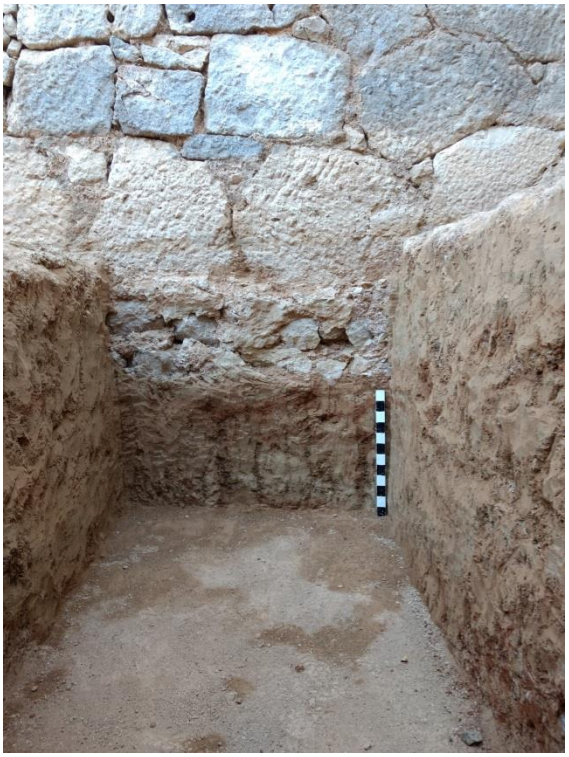

b.Sondaj No. 14

c.Sondaj No. 14

Lev.79

a.Sondaj No. 16

b.Sondaj No. 16

Lev.80

a.Sondaj No. 17

b.Sondaj No. 17

c.Sondaj No. 17

Lev.81

a.Sondaj No. 18

b.Sondaj No. 18

Lev.82

a.Sondaj No. 19

b.Sondaj No. 19

Lev.83

a.Sondaj No. 20

b.Sondaj No. 20

Lev.84

a.Sondaj No. 21

b.Sondaj No. 21

Lev.85

a.Sondaj No. 22

b.Sondaj No. 22

Lev.86

a.Sondaj No. 23

b.Sondaj No. 23

Lev.87

a.Sondaj No. 24

b.Sondaj No. 24

Lev.88

a.SkeneFrons. Doğu Köşedeki Podyum.

b.SkeneFrons. Doğu Yöndeki Baştan İkinci Podyum

Lev.89

a.SkeneFrons. Doğu Yöndeki Üçüncü Podyum.

b.SkeneFrons. Batı Yöndeki Üçüncü Podyum.

Lev.90

b.SkeneFrons. Batı Yöndeki İlk ve İkinci Podyumlar.

b.Proskeneye Açılan Kapı

Lev.91

a.Hyposkene. Doğu Yöndeki İlk Oda ve Postskeneye Açılan Giriş Kapısı

b.Hyposkene. Doğu Yöndeki İlk Oda. Postskeneden Görünüş

Lev.92

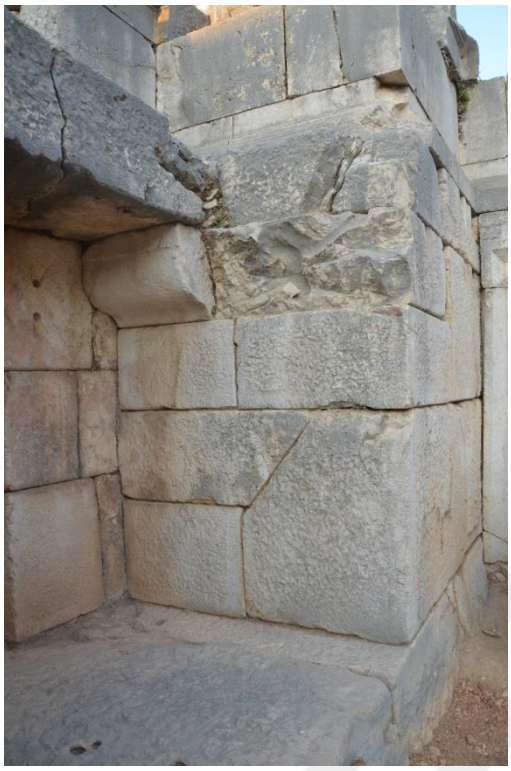

a.b.Hyposkene. 1 No.lu Oda. Duvar Tekniği ve Malzeme Ayrıntısı

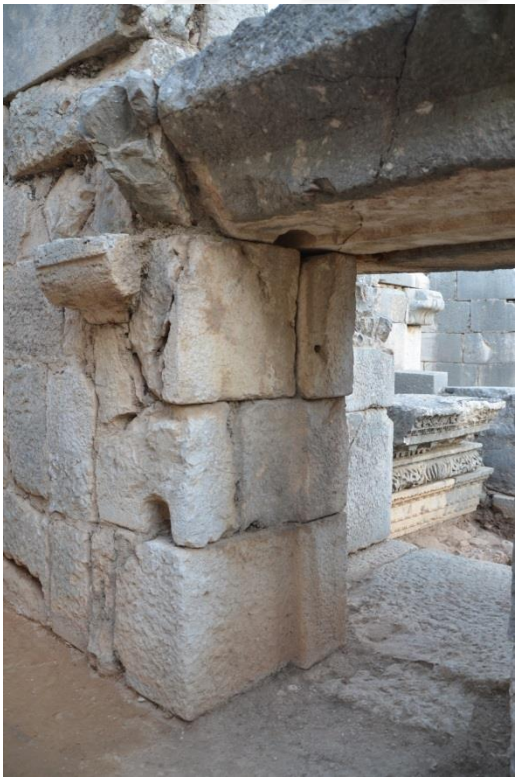

c.d.Hyposkene. 1 No.lu Oda. Giriş Kapısı, Duvar Tekniği ve Malzeme Ayrıntısı.

Lev.93

a.Sağ Baştan 2, 3 ve 4 No.lu Hyposkene Odaları ve Önlerine Örülmüş Olan Geç Dönem Duvarı

b.Sağ Baştan 2, 3 ve 4 No.lu Hyposkene Odaları ve Önlerine Örülmüş Olan Geç Dönem Duvarı

Lev.94

a.Sağ Baştan 2, 3 ve 4 No.lu Hyposkene Odaları ve Geç Dönem Duvarı

b. Hyposkene. 2 no.lu Oda. Postskene Girişi.

Lev.95

a.Hyposkene 2. No.lu Oda. Postskeneye Giriş Kapısı

bc. Hyposkene 2. No.lu Oda. Kapı Ayrıntısı.

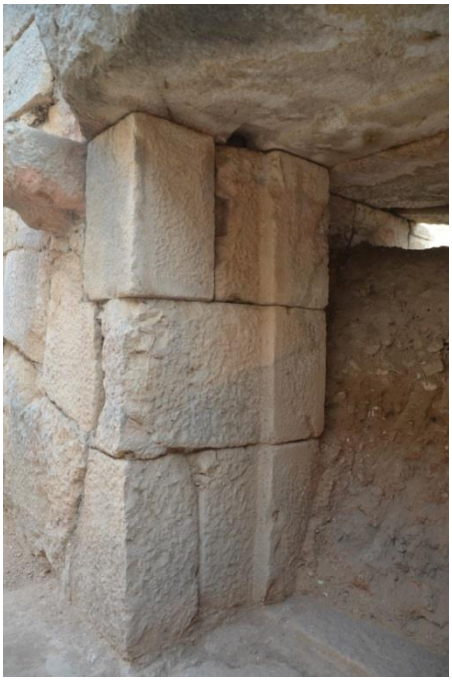

d.Hyposkene 2. No.lu Oda. Postskeneye Giriş Kapısı

Lev.96

a.Hyposkene 3 no.lu Oda

b.c. Hyposkene 3 no.lu Oda Konsol Ayrıntısı.

Lev.97

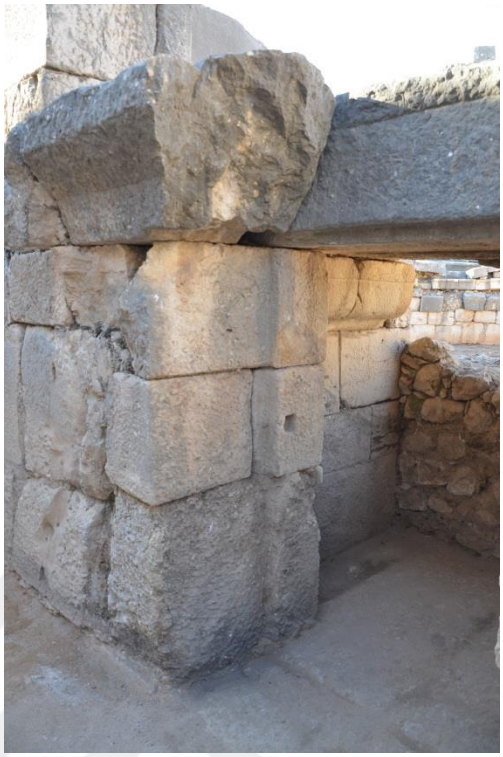

a-b.Hyposkene 3 No.lu Oda. Postskeneden Görünüş

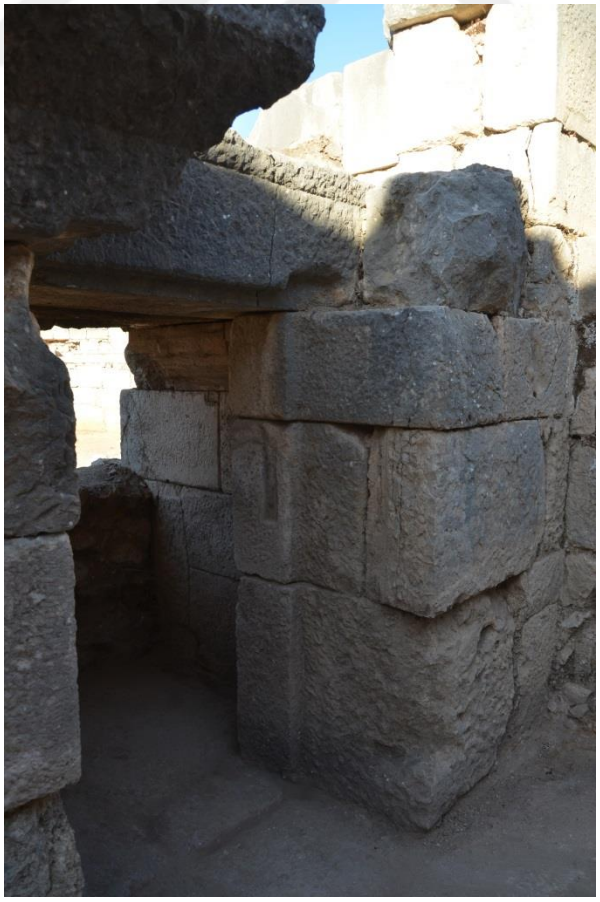

c.Hyposkene 3 No.lu Oda. Postskeneden Görünüş

Lev.98

a.Hyposkene 4 No.lu Oda. Postskeneden Görünüm.

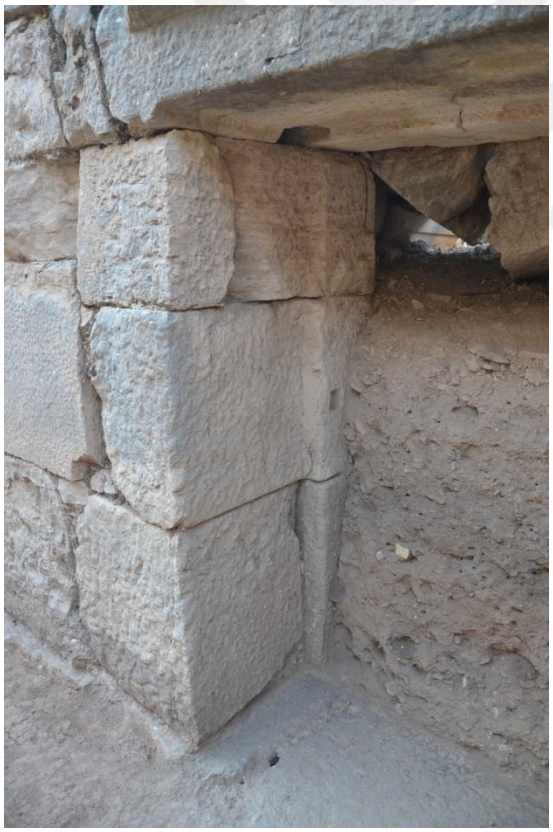

b-c.Hyposkene 4 No.lu Oda. Postskeneden Görünüm.

Lev.99

a.Hyposkene Duvarı ve 5 No.lu Hyposkene Odası

b.Hyposkene. 5 No.lu Oda

Lev.100

a.Hyposkene. 5 No.lu Oda.

b.Hyposkene. 5 No.lu Oda. Postskeneden Görünüş

Lev.101

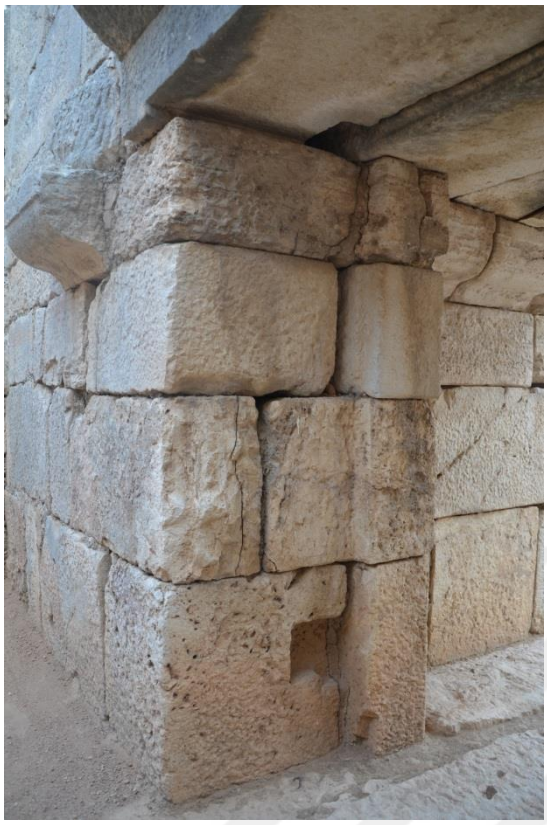

a-b.Hyposkene. 5 No.lu Oda. Kapı Ayrıntısı

c..Hyposkene Duvarının Batıda Sonlandığı Nokta

Lev.102

a.Pulpitum. Hatıl Yuvaları.

b..Postskene ve Arka Duvarı

Lev.103

a. Postskene Arka Duvarı

b. Postskene Arka Duvarı ve En Alt Kotundaki Devşirme Blok

Lev.104

a.Postskene 1 No.lu Oda

b.Postskene 1 No.lu Oda. Duvar Ayrıntısı

Lev.105

a.Postskene 1 No.lu Oda. Doğu Duvar

b.Postskene 1 No.lu Oda. 2. Kata Açılan Kapı.

Lev.106

a.Postskene. 1 No.lu Oda. Batı Duvar.

b.Postskene. 1 No.lu Oda. Kuzey, Arka Duvar.

Lev.107

a.Postskene. 2 No.lu Oda

b.Postskene. 2 No.lu Oda. Doğu Duvar

Lev.108

a.Postskene. 2 No.lu Oda. Batı Duvar.

b.Postskene. 2 No.lu Oda. Kuzey Duvar.

Lev.109

a.Postskene. 2 No.lu Oda. Güney Duvar.

b.Postskene. 3 No.lu Oda.

Lev.110

a.Postskene. 3 No.lu Oda. Doğu Duvar.

b.Postskene. 3 No.lu Oda. Batı Duvar.

Lev.111

a.Postskene. 3 No.lu Oda. Kuzey Duvar.

b.Postskene. 3 No.lu Oda. Kuzey Duvar.

Lev.112

a.Postskene. 4 No.lu Oda.

b.Postskene. 4 No.lu Oda. Doğu Duvar

Lev.113

a.Postskene. 4 No.lu Oda. Batı Duvar.

b.Postskene. 4 No.lu Oda. Güney Duvar

Lev. 114

a.Postskene. 4 No.lu Oda. Kuzey Duvar

b.Postskene. 4 No.lu Oda. Kuzey Duvar. Devşirme Blok Ayrıntısı.

Lev. 115

a.Postskene. 5 No.lu Oda.

a.Postskene. 5 No.lu Oda.

Lev. 116

a.Postskene. 5 No.lu Oda

b.Postskene. 5 No.lu Oda. Doğu Duvar

Lev.117

a.Postskene. 5 No.lu Oda. Konsol Blokları

b.Postskene. 5 No.lu Oda. Batı Duvar

Lev.118

a.Postskene. 5 No.lu Oda. Konsol Blokları

b.Postskene. 5 No.lu Oda. Konsol Blokları

c.Batı Paraskene. Hava Fotoğrafı

Lev.119

a.Paraskene Doğu Girişi ve Postskene Birinci Kat Girişi

b.Paraskene Doğu Girişi

Lev.120

a.Paraskene Doğu Girişi. Kemer Ayrıntısı

b.Paraskene. Güney Girişi

Lev.121

a.Paraskene. Güney Girişi

b.Paraskene. Proskeneye Açılan Kapı

Lev.122

a.Paraskene. Proskeneye Açılan Kapı

b.Paraskene. Proskeneye Açılan Kapı ve Postskeneye Yükselen Merdivenler

Lev. 123

a.Postskeneye Açılan Kapı

b.Batı Paraskene.

Lev. 124

a.Batı Paraskene.

a.Batı Paraskene.

Lev. 125

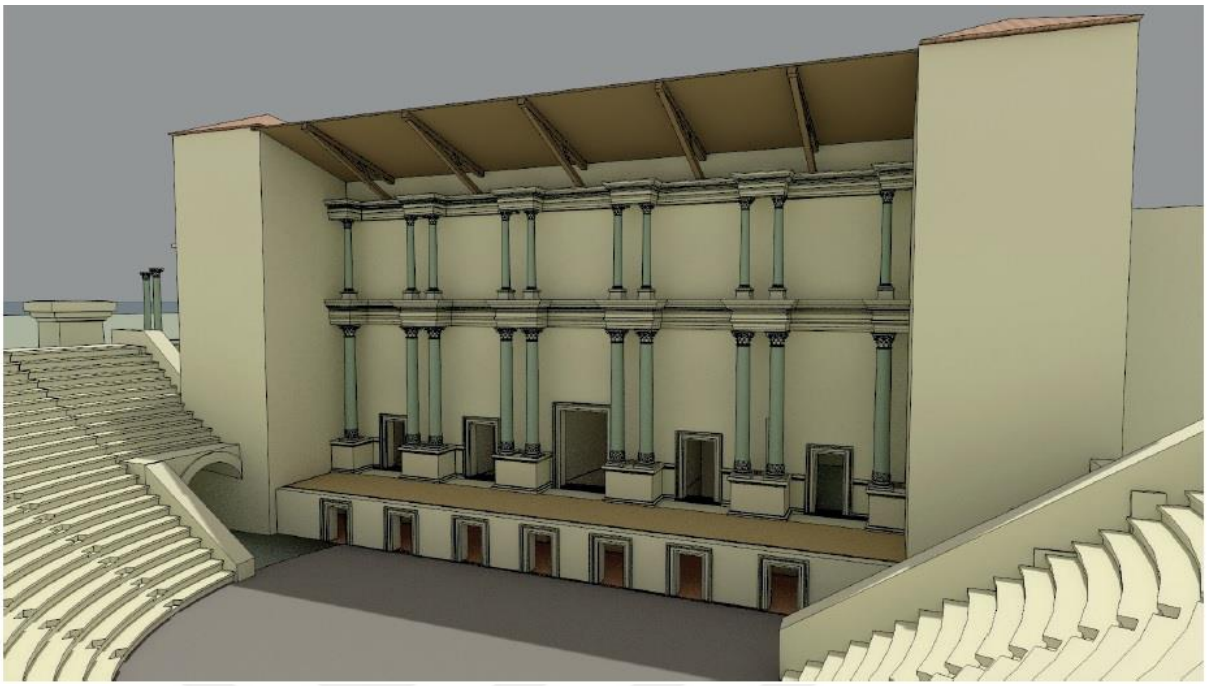

a.Doğu Parasekene Rekostrüksiyon Denemesi (Cavalier ve des Courtils ve Mora, 2015: 125 fig. 6)

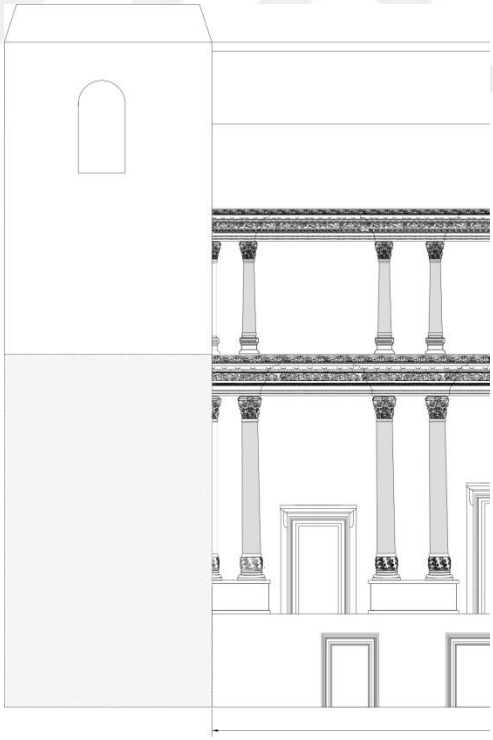

b.Batı Paraskene. Rekonstrüksiyon Denemesi

Lev. 126

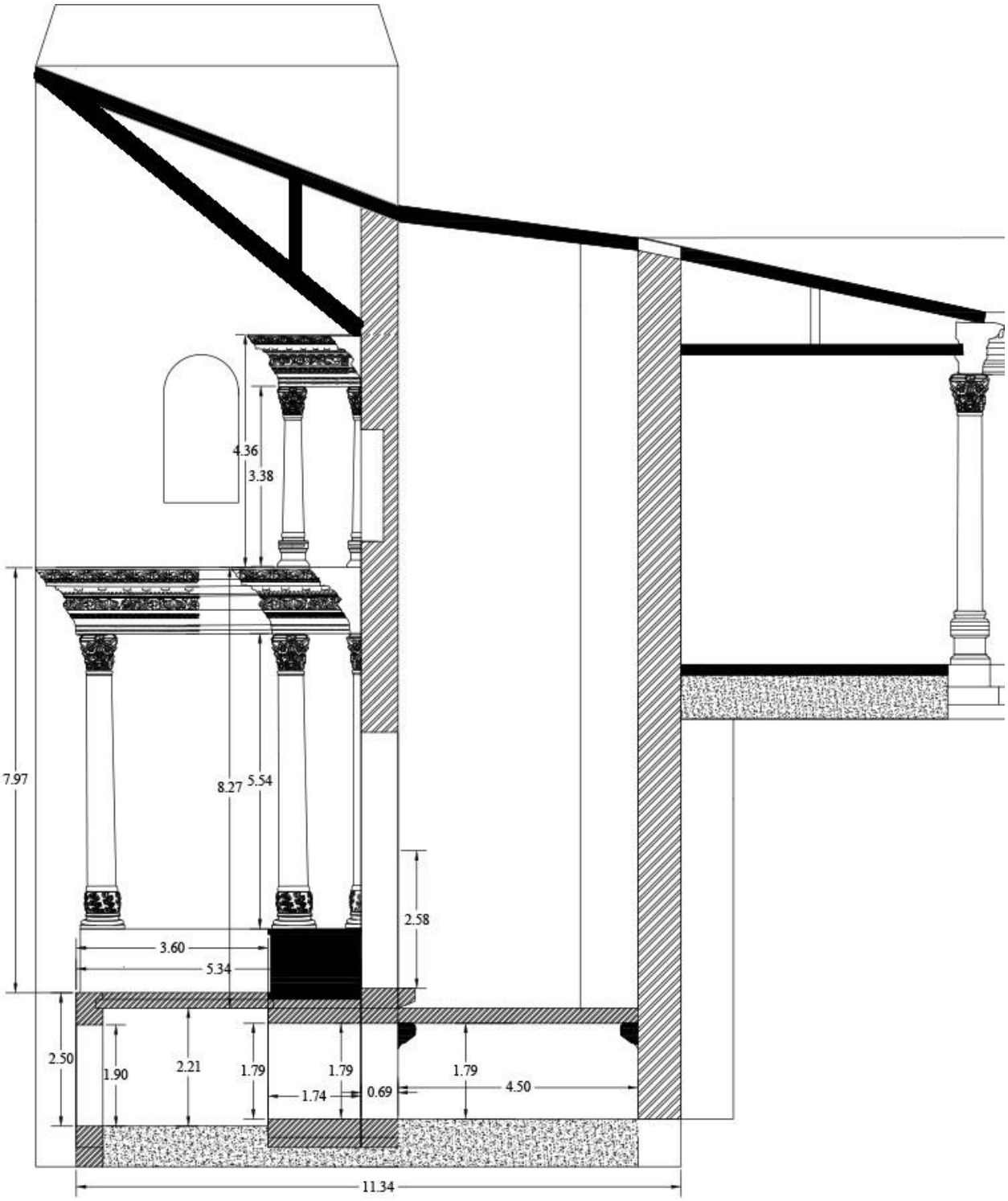

a.Skene Kesit

Lev. 127

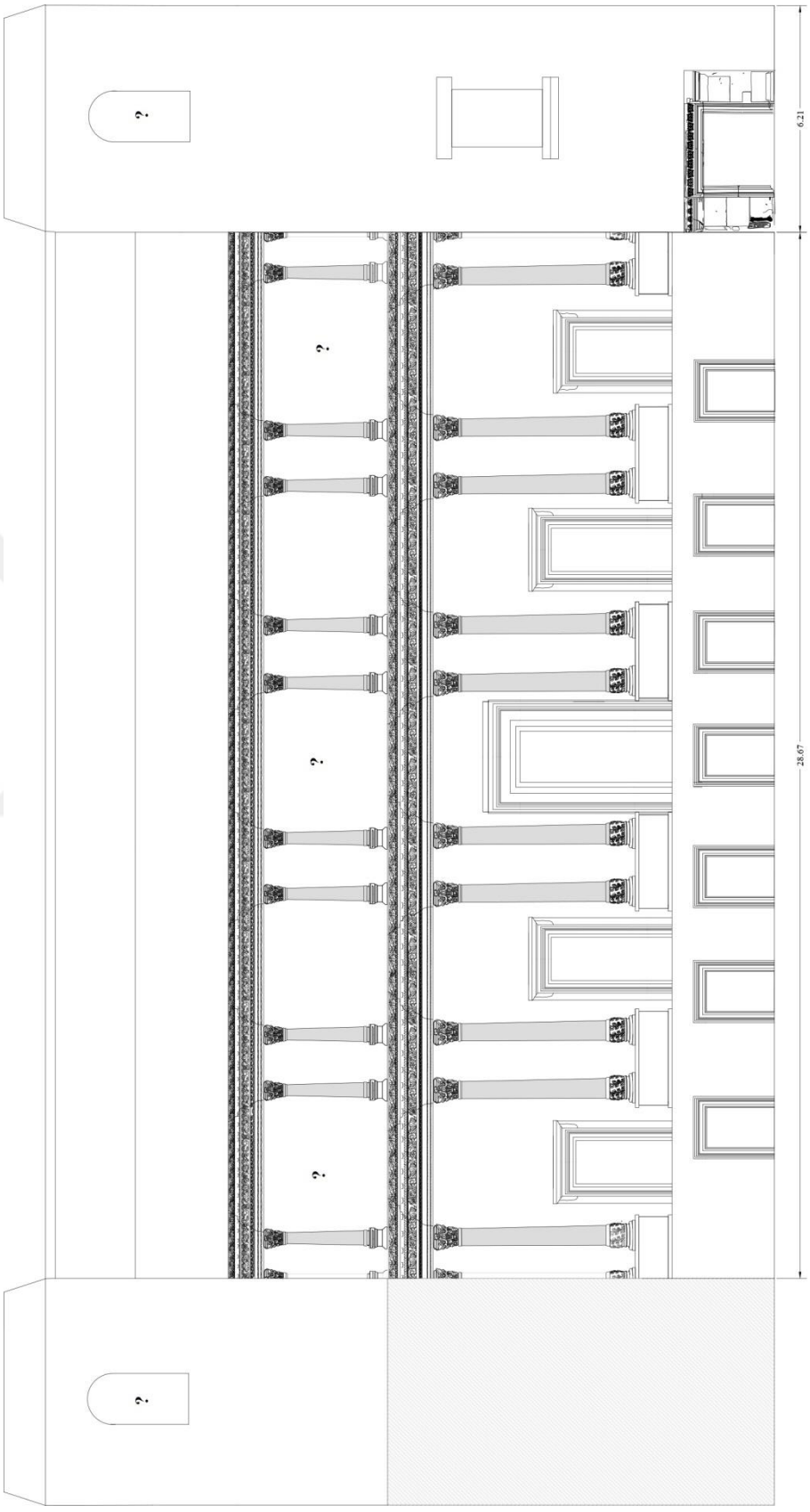

a.Skene. Rekonstrüksiyon Denemesi

Lev. 128

a.Skene. Kapatılan Proskene Kapıları

b.Skene. Kapatılan Proskene Kapıları

Lev. 129

a.Skene. Kapatılan Proskene Kapıları

b.Skene. Kapatılan Proskene Kapıları

Lev. 130

a.Hellenistik Caveada Kullanılmış Olan Kolay Kesilebilen Yerel Kireç Taşı

b.Hellenistik Caveada Kullanılmış Olan Kolay Kesilebilen Yerel Kireç Taşı

Lev. 131

a.Cavea Podyum Duvarı

b.Daraltılan Analemma ve Blokların Ayrıntısı

Lev. 132

a.Cavea. Doğu Analemma. Duvar İşçiliği.

b. Cavea. Klimaks. Detay.

Lev. 133

a.Hyposkene. Duvar Tekniği Ayrıntısı

b.Hyposkene. Duvar Tekniği Ayrıntısı

Lev. 134

a.Hyposkene. Duvar Tekniği Ayrıntısı

b.Postskene. Duvar Tekniği Ayrıntısı

Lev. 135

a.Postskene. Duvar Tekniği Ayrıntısı

b.Paraskene. Duvar Tekniği Ayrıntısı

Lev. 136

a. Paraskene. Dış Cephe. Doğu Yön.

b. Paraskene. İç Cephe. Doğu Yön.

Lev. 137

a.Cavea Podyumu Üzerindeki Yuvarlak Formlu Yuvalar

Lev. 138

a.Cave Üzerindeki Kare Formlu Gölgelik Yuvaları

Lev. 139

a.Yarım Daire Formlu Gölgelik Yuvaları

b.Küçük Daire Formlu Gölgelik Yuvaları

Lev. 140

a-b.Hellenistik Cavea. Tahribata Uğramış Gölgelik Yuvaları

c.**Hellenistik Cavea. Tahribata Uğramış Gölgelik Yuvaları**

Lev. 141

a.Orkestradaki Su Tahliye Sistemi

b.Orkestradaki Su Tahliye Sistemi

Lev. 142

a.Pseudo Parodostan Su Tahliye Haznesine Yönelen Su Künkleri

b.Pseudo Parodostan Su Tahliye Haznesine Yönelen Su Künkleri

Lev. 143

a-b. Cavea Su Dreanaj Sistemi

c.Cavea Su Dreanaj Sistemi

Lev. 144

a.Cavea Su Dreanaj Sistemi

b.Cavea Su Dreanaj Sistemi

Lev. 145

a. Kat. No. 001

b. Kat. No. 001

c. Kat. No. 001

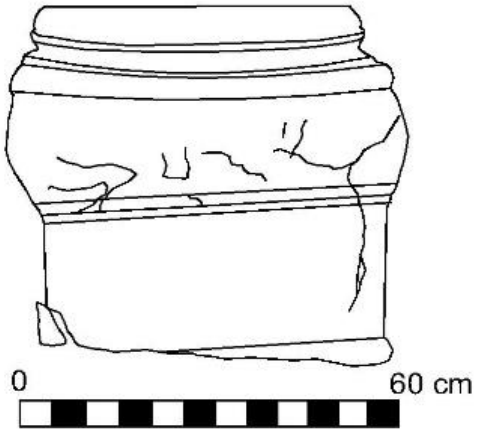

d. Kat. No. 001

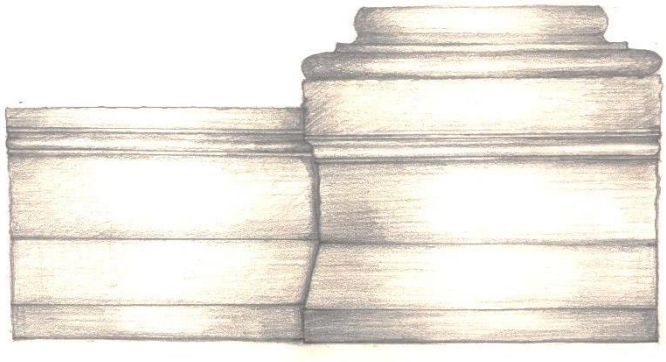

e. Kat. No. 002

Lev. 146

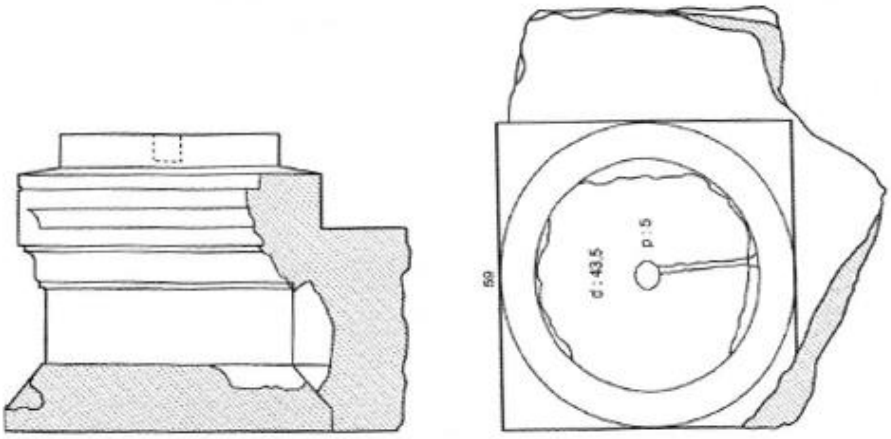

a. Kat. No. 003

b Kat. No. 004

c. Kat. No. 005

d. Kat. No. 006

Lev. 147

a. Kat. No. 007

b. Kat. No. 007

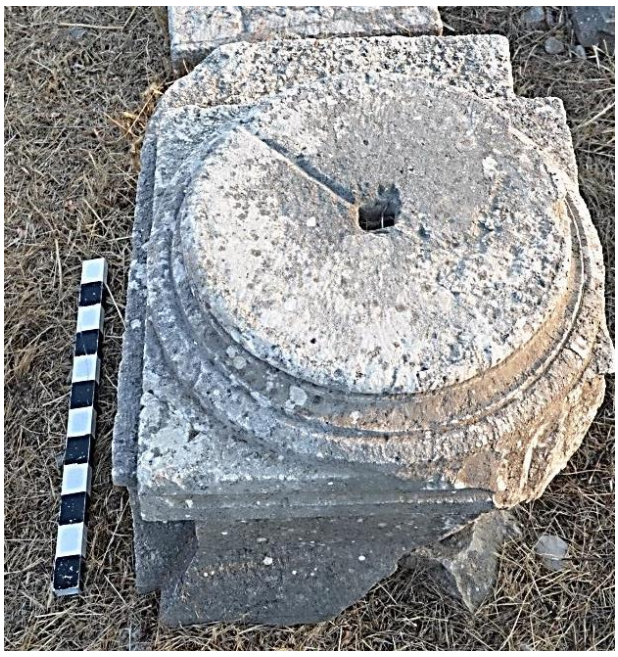

c. Kat. No. 008

Lev.148

a. Kat. No. 009

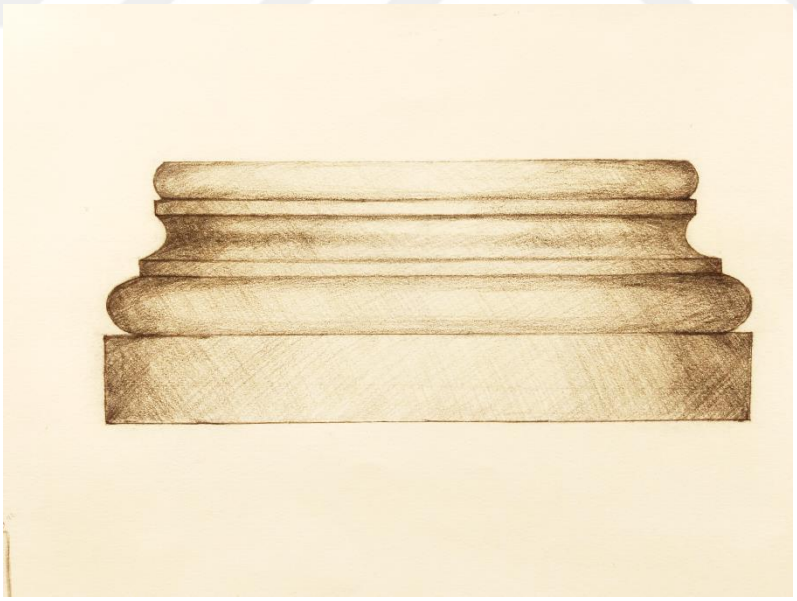

b. Kat. No. 010

Lev.149

a. Kat. No. 011

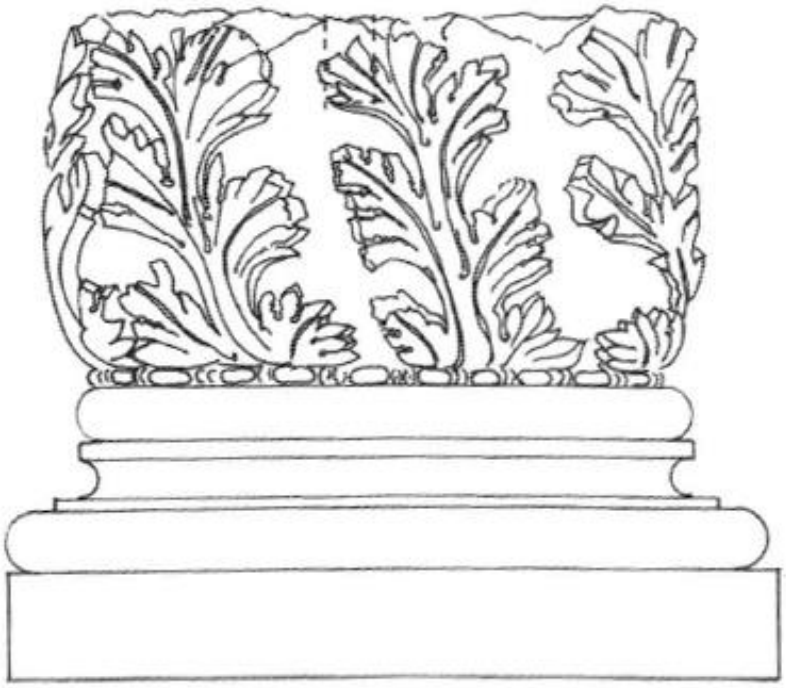

b. Kat. No. 011

Lev.150

a. Kat. No. 012

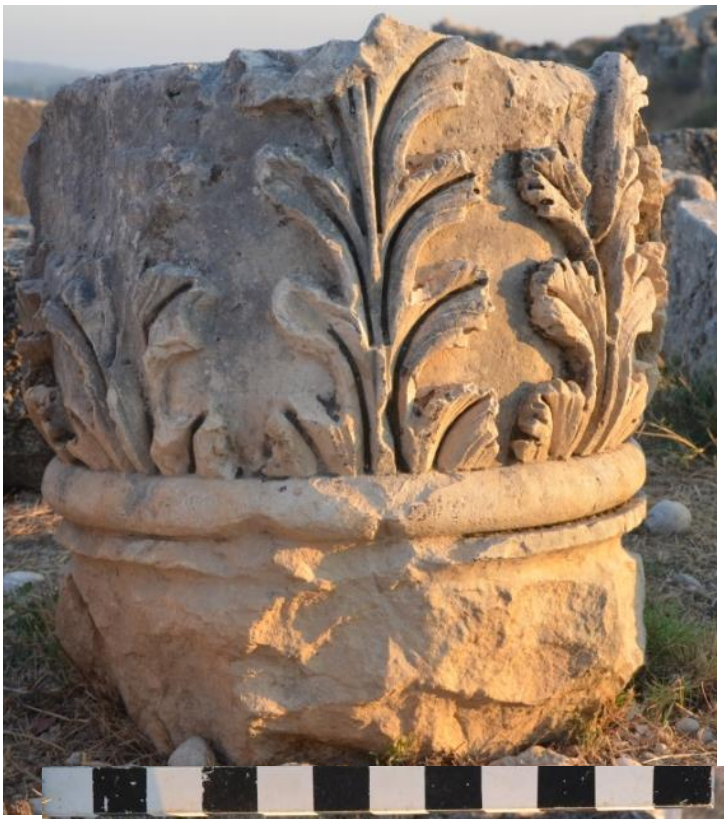

b. Kat. No. 013

Lev.151

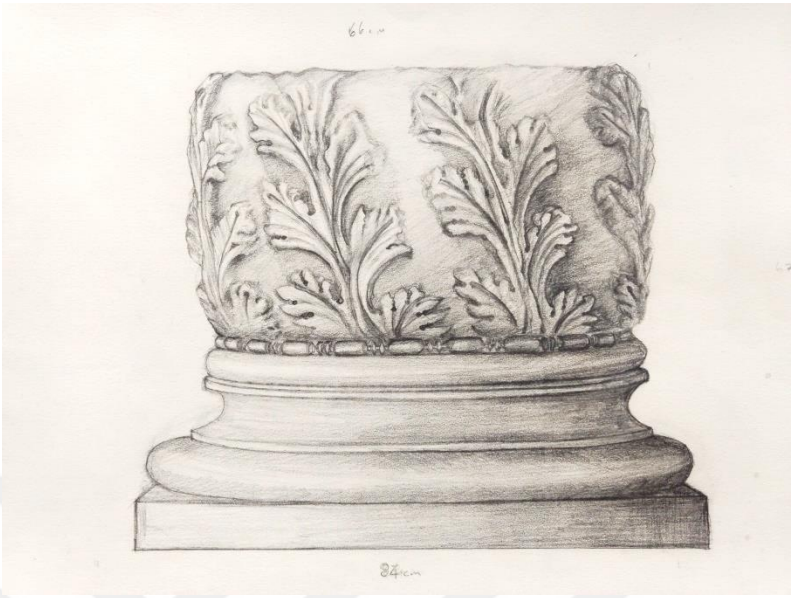

b. Kat. No. 013

b. Kat. No. 014

Lev.152

a. Kat. No. 015

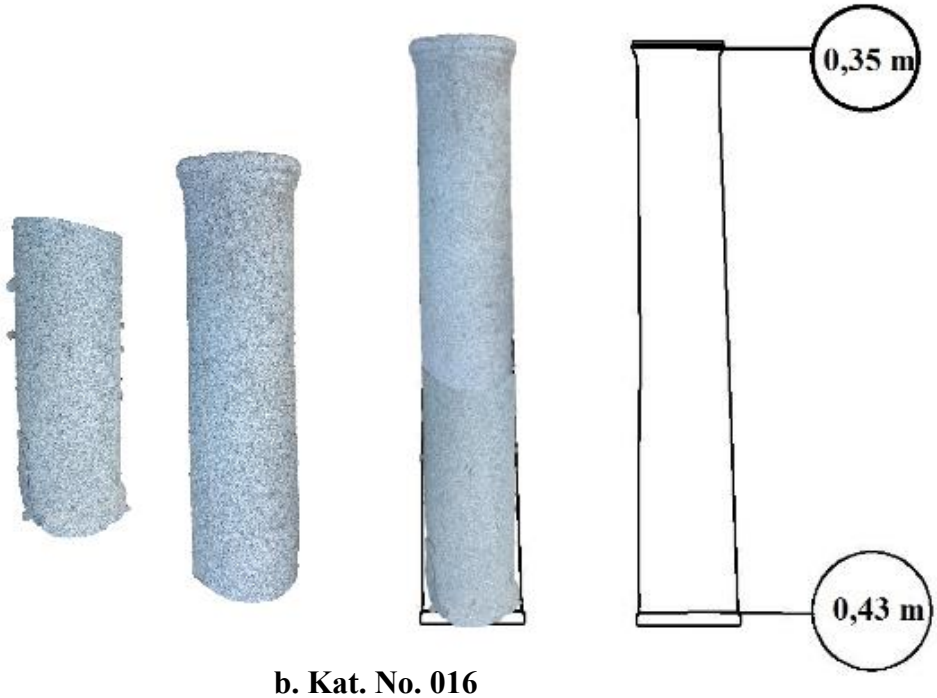

b. Kat. No. 016

Lev.153

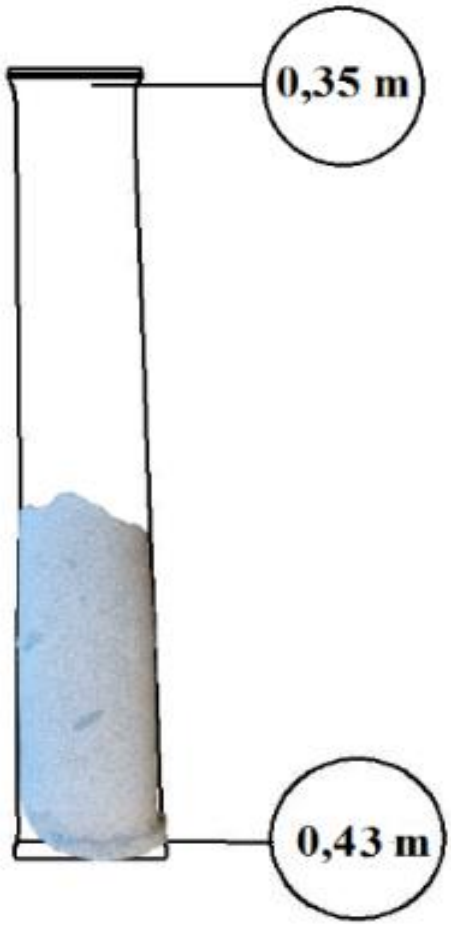

a. Kat. No. 017

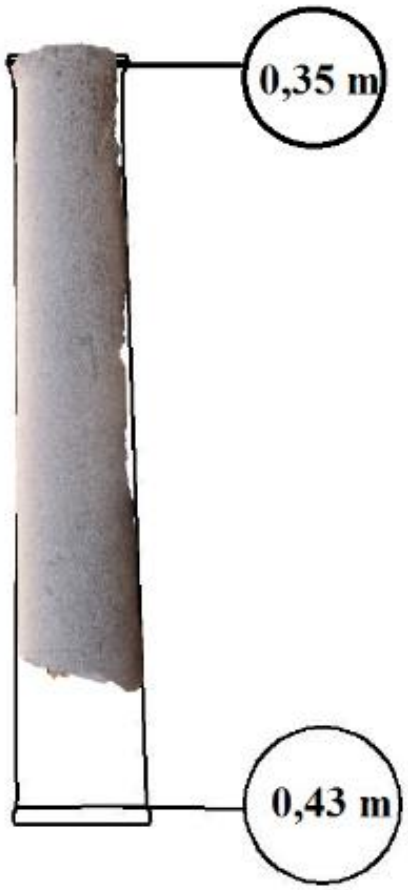

b. Kat. No. 018

Lev.154

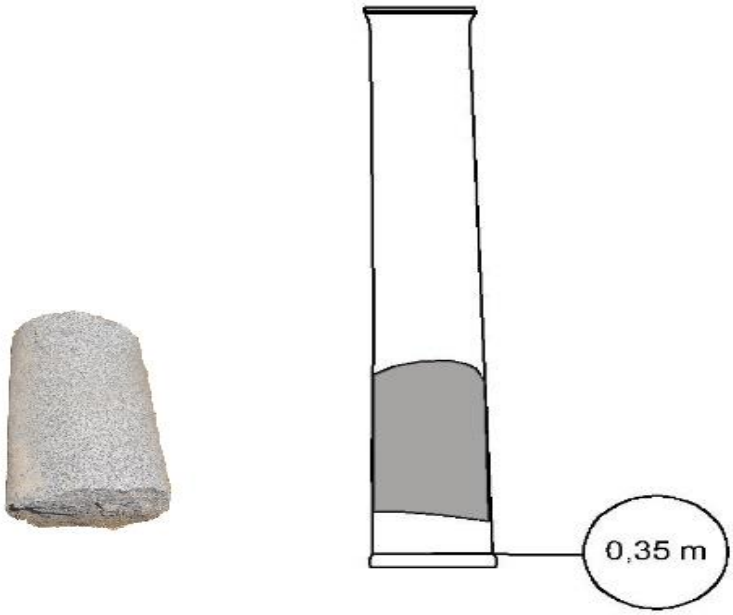

a. Kat. No. 019

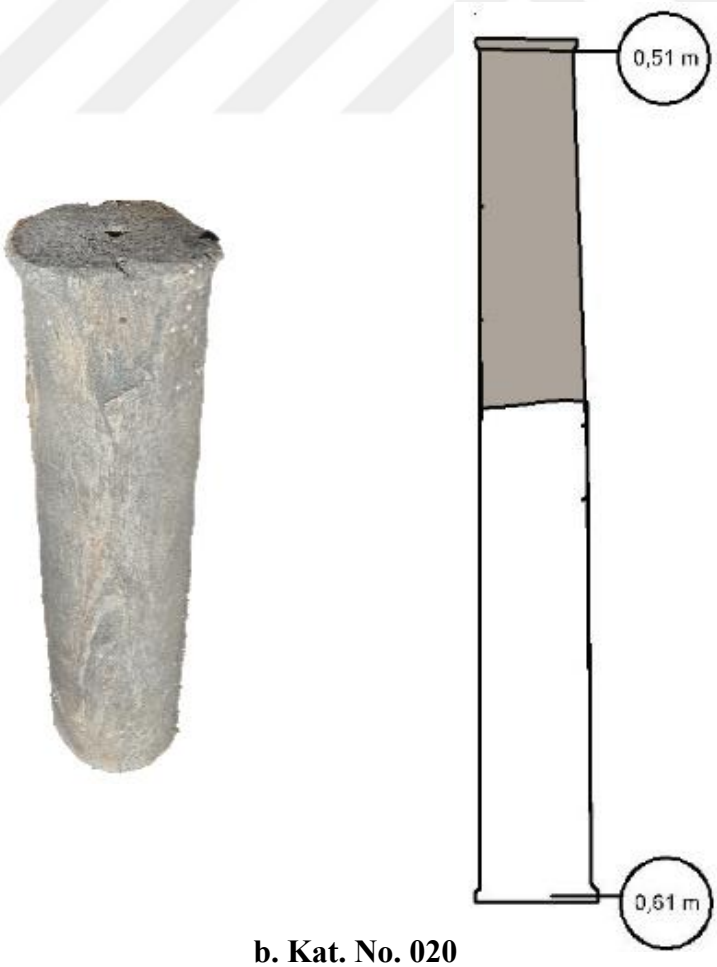

b. Kat. No. 020

Lev.155

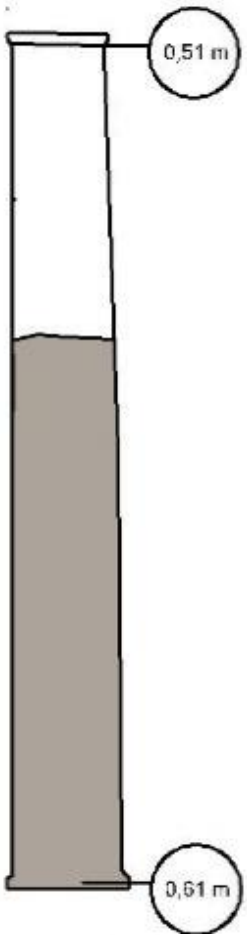

a. Kat. No. 021

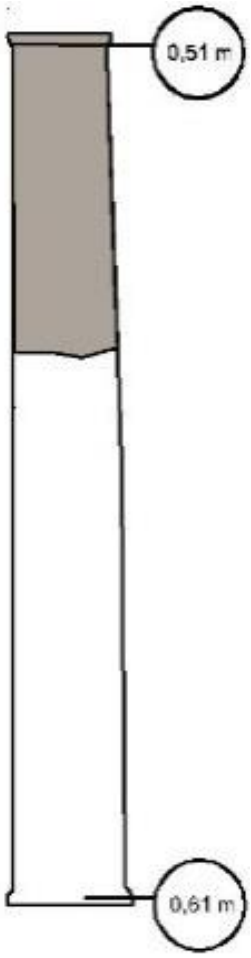

b. Kat. No. 022

Lev.156

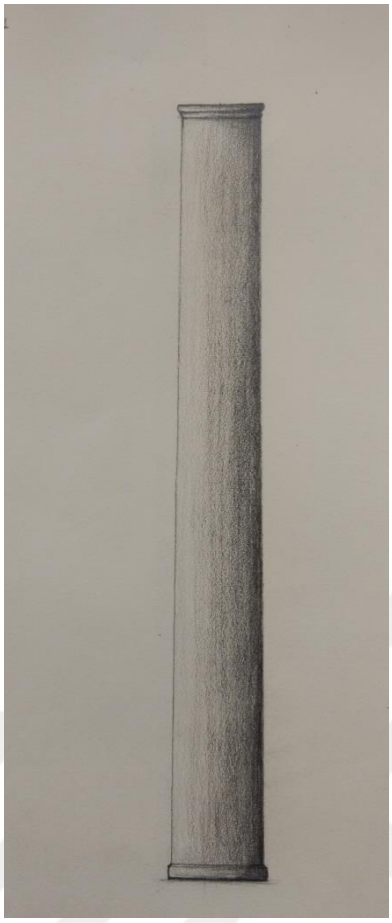

a Kat. No. 023

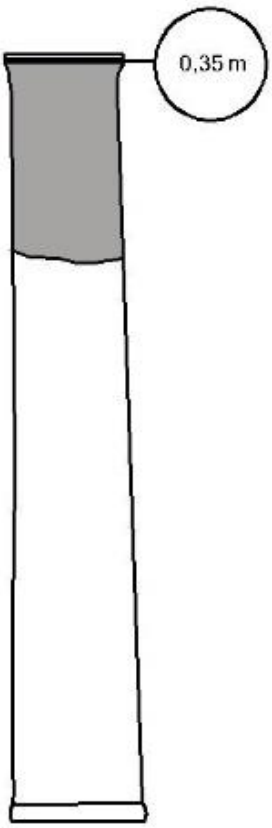

b. Kat. No. 024

Lev.157

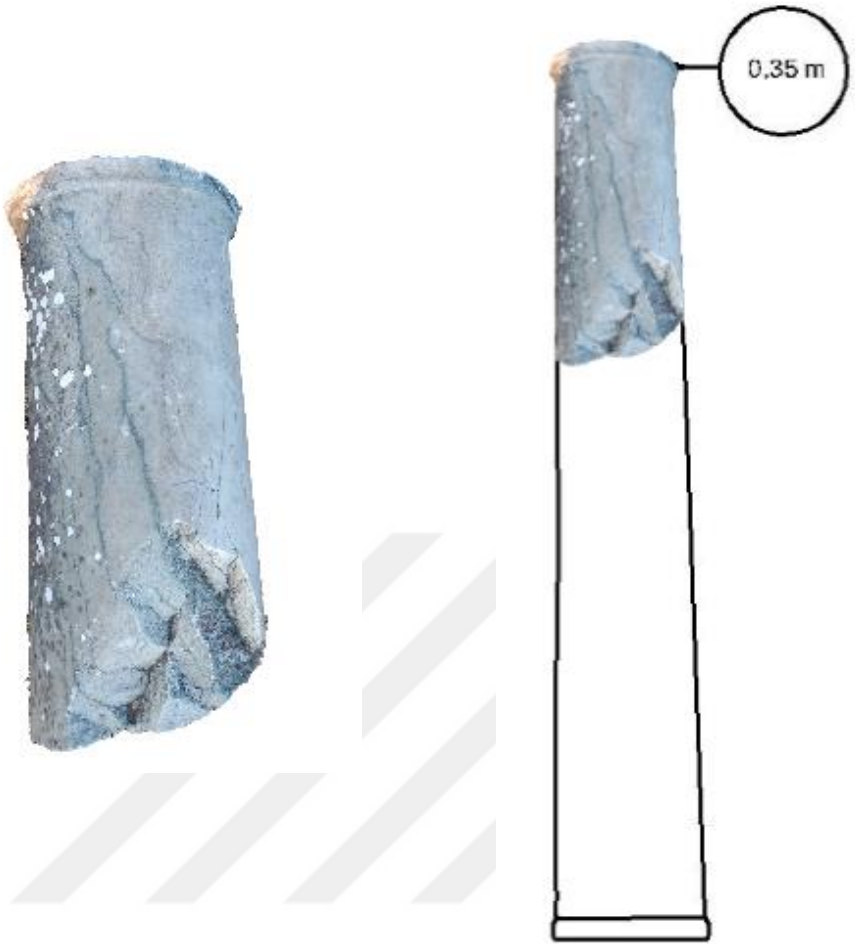

a Kat. No. 025

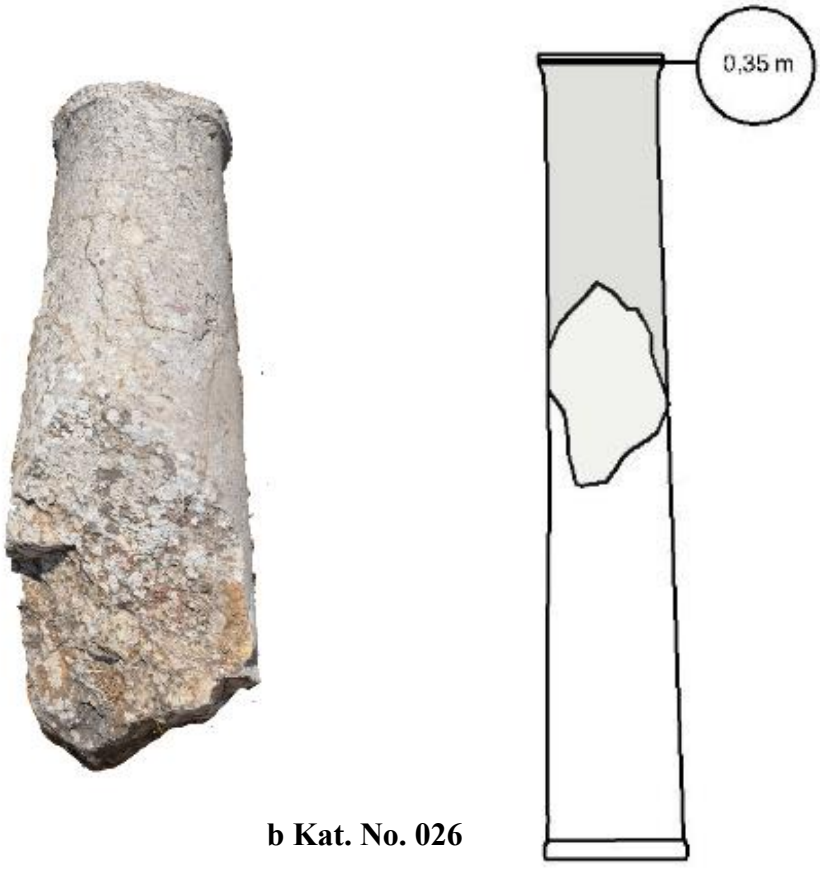

b Kat. No. 026

Lev.158

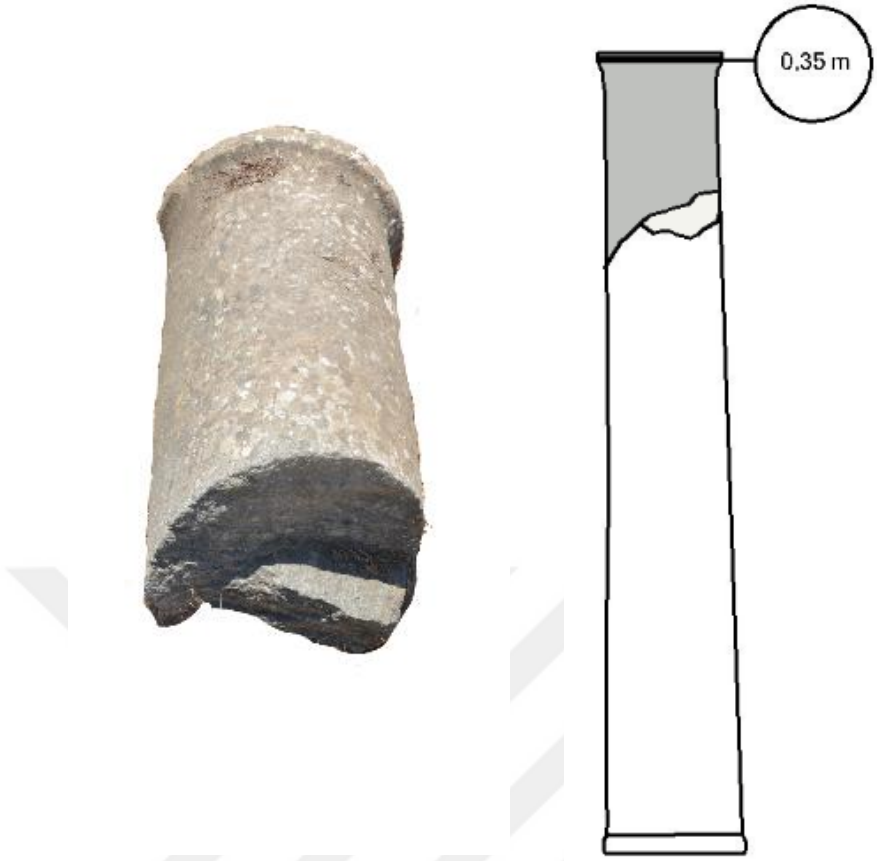

a Kat. No. 027

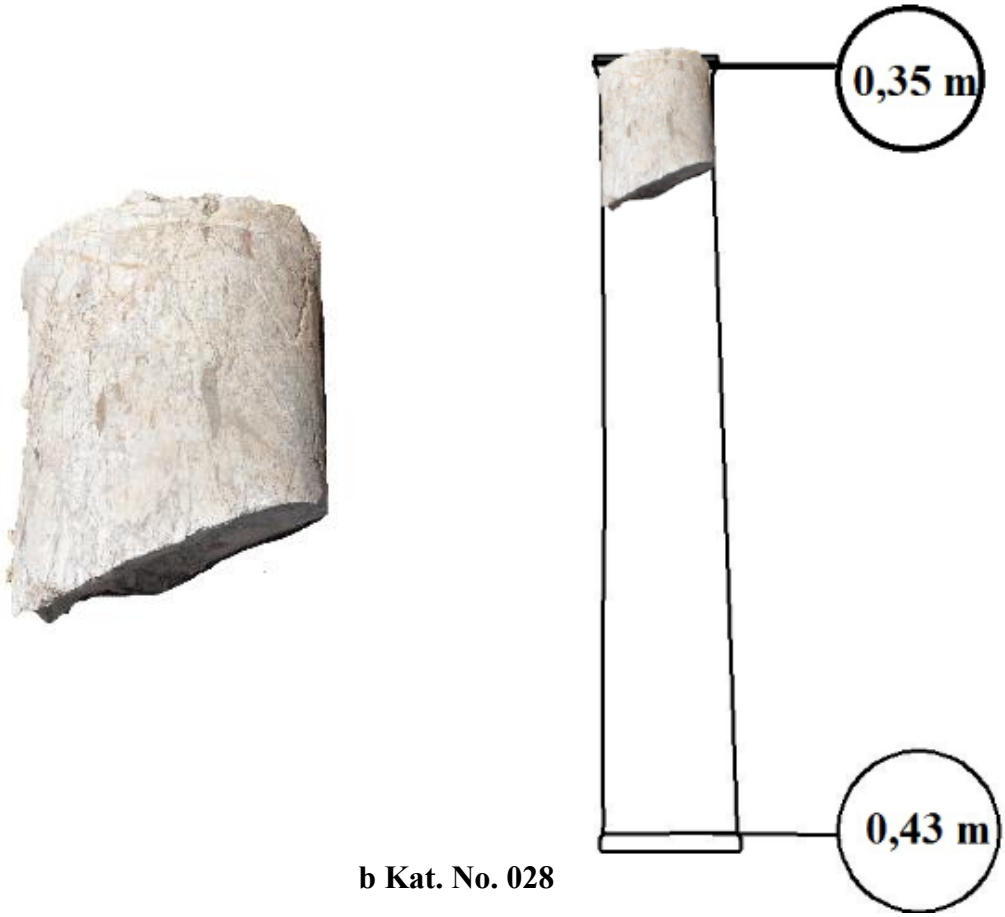

b Kat. No. 028

Lev.159

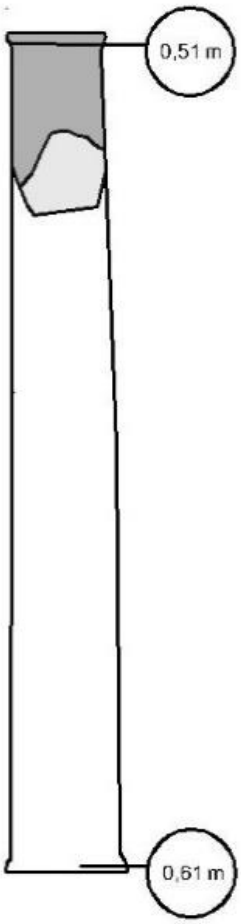

a Kat. No. 029

b Kat. No. 030

Lev.160

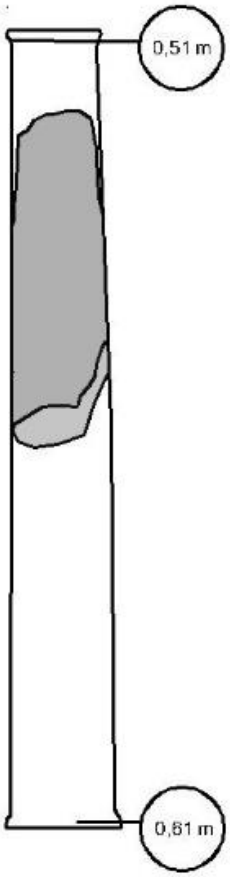

a Kat. No. 031

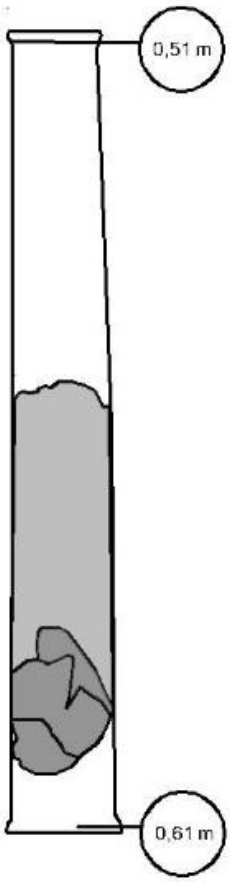

b Kat. No. 032

Lev.161

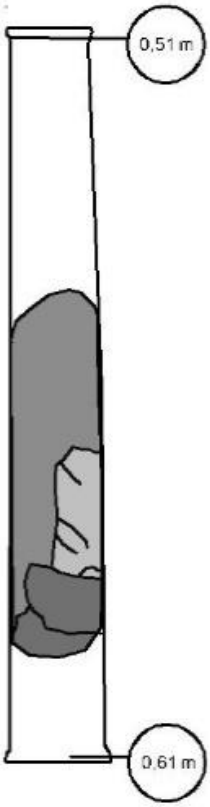

a. Kat. No. 033

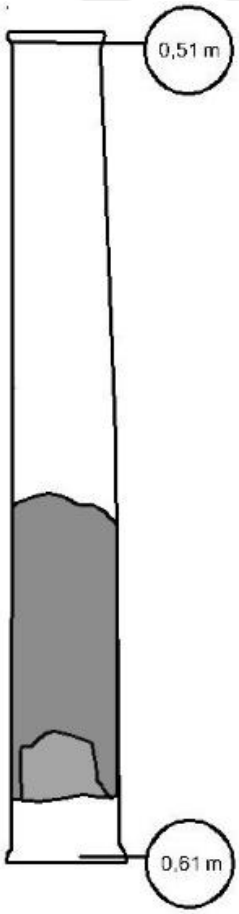

b. Kat. No. 034

Lev.162

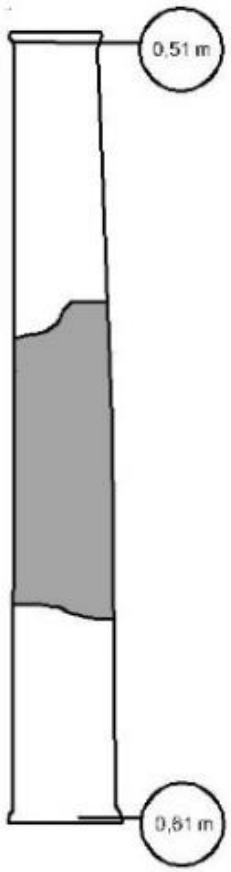

a. Kat. No. 035

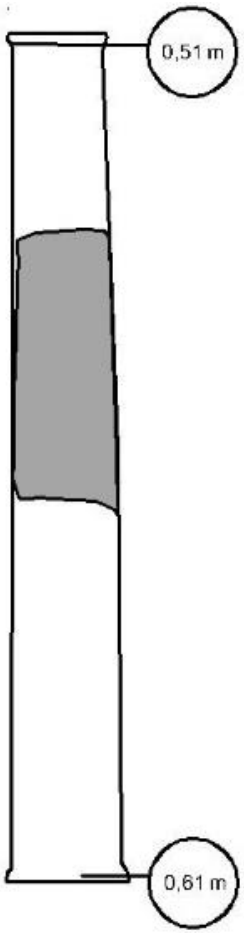

b. Kat. No. 036

Lev.163

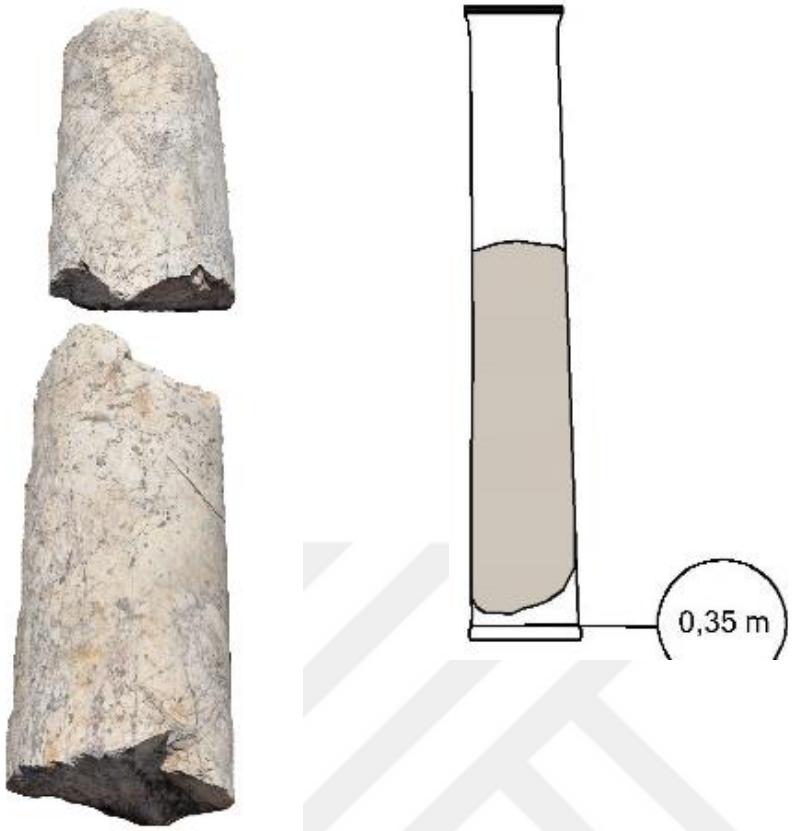

a. Kat. No. 037

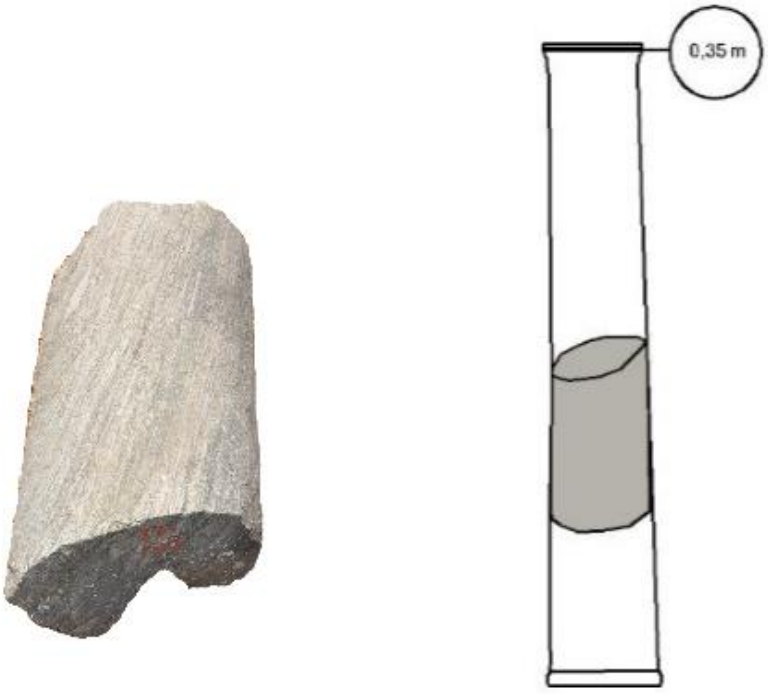

b. Kat. No. 038

Lev.164

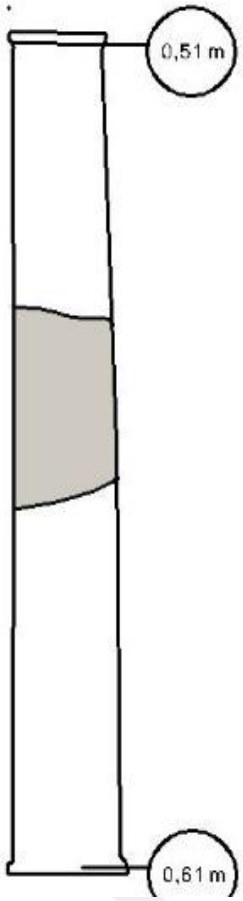

a. Kat. No. 039

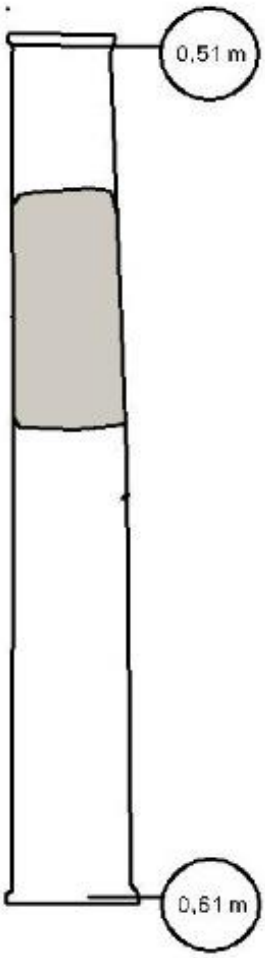

b. Kat. No. 040

Lev.165

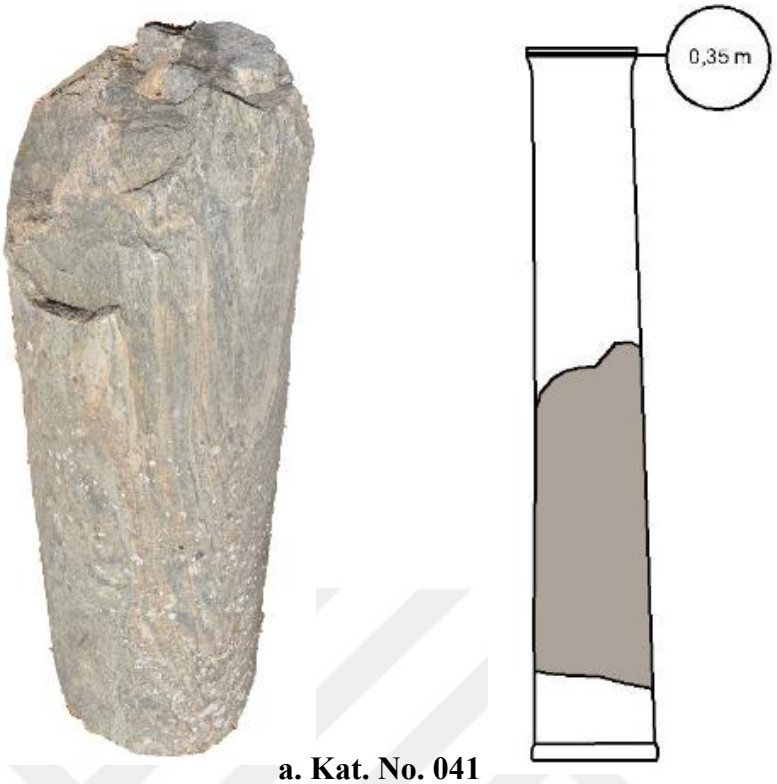

a. Kat. No. 041

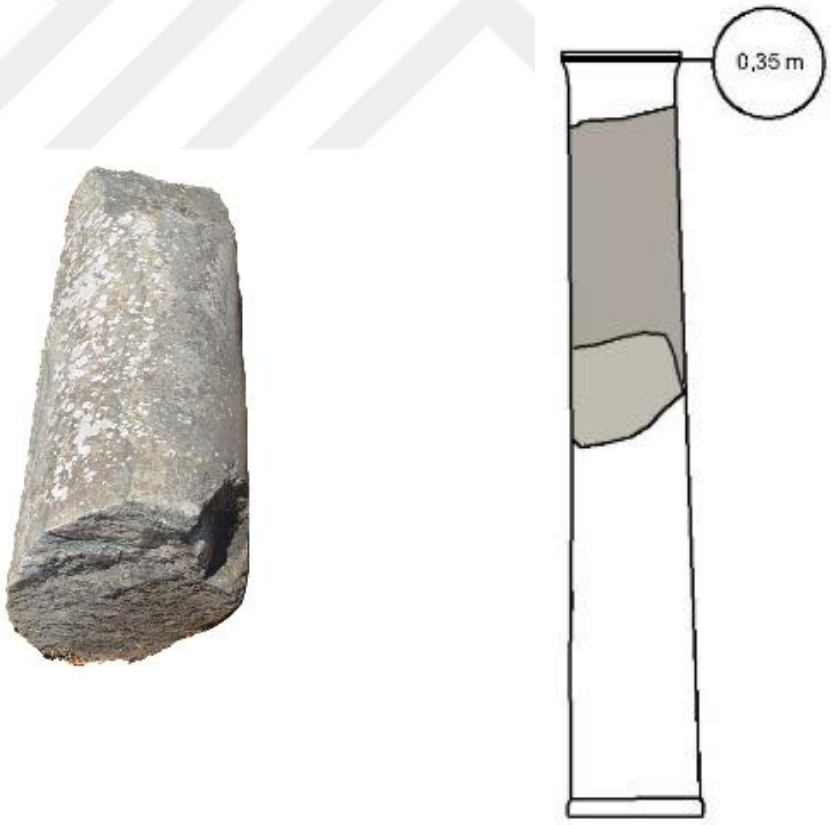

b. Kat. No. 042

Lev.166

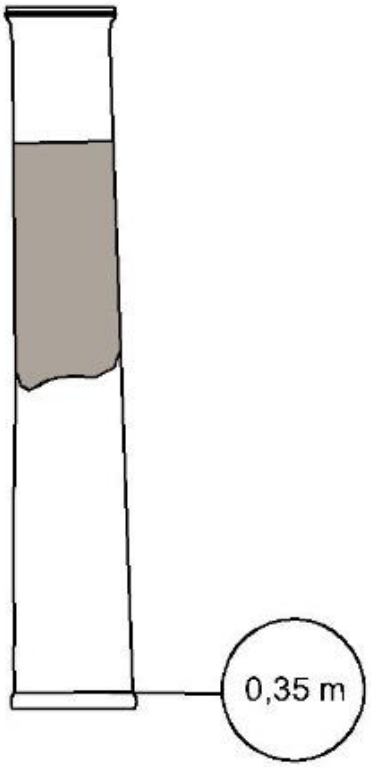

a. Kat. No. 043

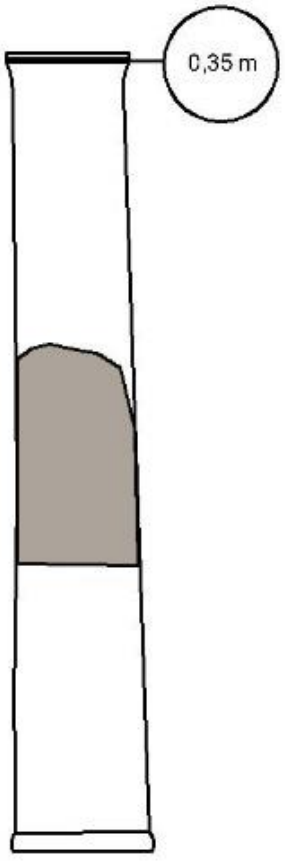

b. Kat. No. 044

Lev.167

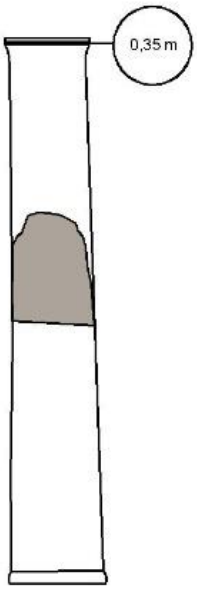

a. Kat. No. 045

b. Kat. No. 046

c. Kat. No. 047

d. Kat. No. 048

e. Kat. No. 049

f. Kat. No. 050

Lev.168

a. Kat. No. 051

b. Kat. No. 051

c. Kat. No. 052

Lev.169

a. Kat. No. 053

b Kat. No. 053

c. Kat. No. 054

d. Kat. No. 055

Lev.170

a. Kat. No. 056

b. Kat. No. 057

c. Kat. No. 058

Lev.171

a. Kat. No. 059

b. Kat. No. 060

c. Kat. No. 061

Lev.172

a. Kat. No. 062

b. Kat. No. 062

c. Kat. No. 063

Lev.173

a. Kat. No. 064

b. Kat. No. 065

Lev.174

a. Kat. No. 066

b. Kat. No. 067

Lev.175

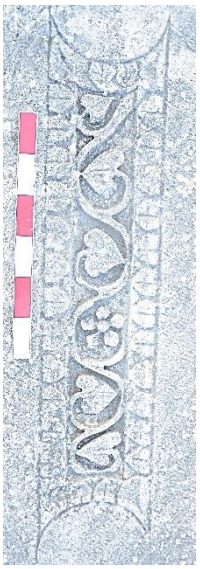

a. Kat. No. 068

b Kat. No. 069

Lev.176

a. Kat. No. 070

b. Kat. No. 071

c. Kat. No. 072

Lev.177

a. Kat. No. 073

b. Kat. No. 074

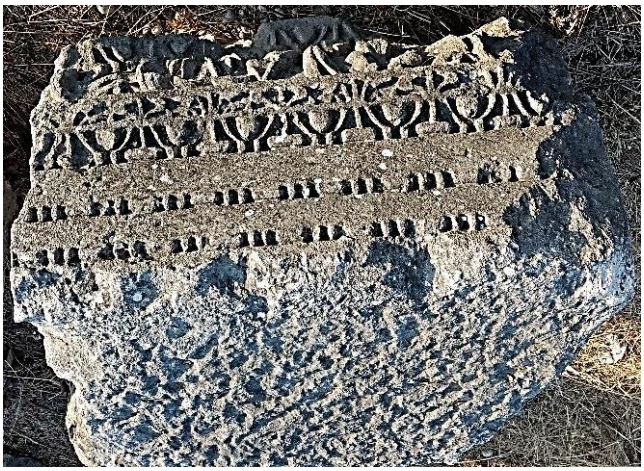

c. Kat. No. 075

Lev.178

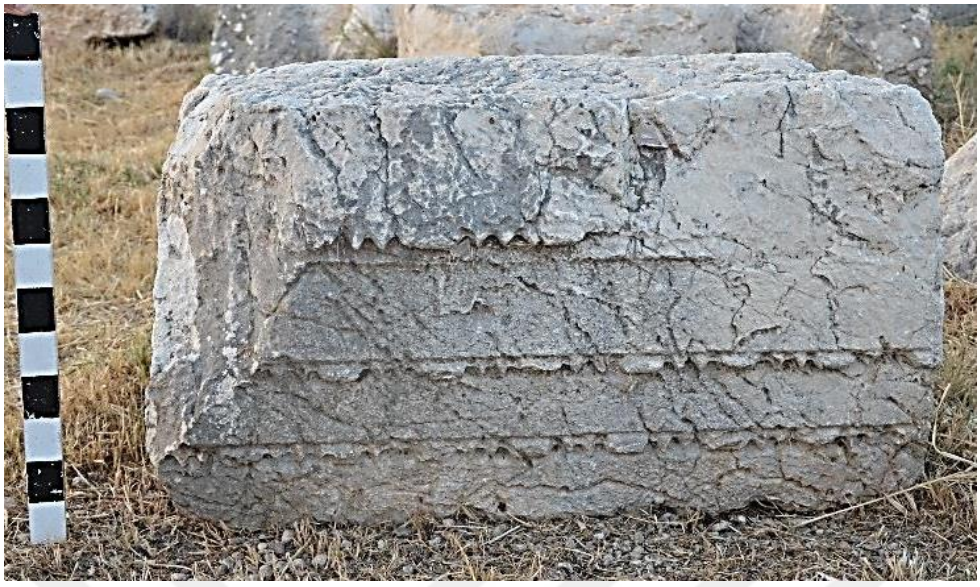

a. Kat. No. 076

b. Kat. No. 077

Lev.179

a. Kat. No. 078

b. Kat. No. 079

c. Kat. No. 080

Lev.180

a. Kat. No. 081

b. Kat. No. 082

c. Kat. No. 083

d. Kat. No. 084

Lev.181

a. Kat. No. 085

b. Kat. No. 086

c. Kat. No. 087

Lev. 182

a. Kat. No. 088

b. Kat. No. 089

c. Kat. No. 090

d. Kat. No. 091

e. Kat. No. 092

Lev.183

a. Kat. No. 093

b. Kat. No. 094

c. Kat. No. 095

d. Kat. No. 096

e. Kat. No. 097

f. Kat. No. 098

Lev.184

a. Kat. No. 099

b Kat. No. 100

c. Kat. No. 101

Lev.185

a. Kat. No. 102

b. Kat. No. 103

c. Kat. No. 104

Lev.186

a. Kat. No. 105

b. Kat. No. 106

c. Kat. No. 107

Lev.187

a. Kat. No. 108

b. Kat. No. 109

c. Kat. No. 110

Lev.188

a. Kat. No. 111

b. Kat. No. 112

c. Kat. No. 113

Lev.189

a. Kat. No. 114

b. Kat. No. 115

c Kat. No. 115

Lev.190

a. Kat. No. 116

b. Kat. No. 117

c. Kat. No. 118

Lev.191

a. Kat. No. 119

b. Kat. No. 120

c. Kat. No. 121

d. Kat. No. 122

Lev.192

a. Kat. No. 123

b. Kat. No. 124

c. Kat. No. 125

d. Kat. No. 126

e. Kat. No. 127

Lev.193

a. Kat. No. 128

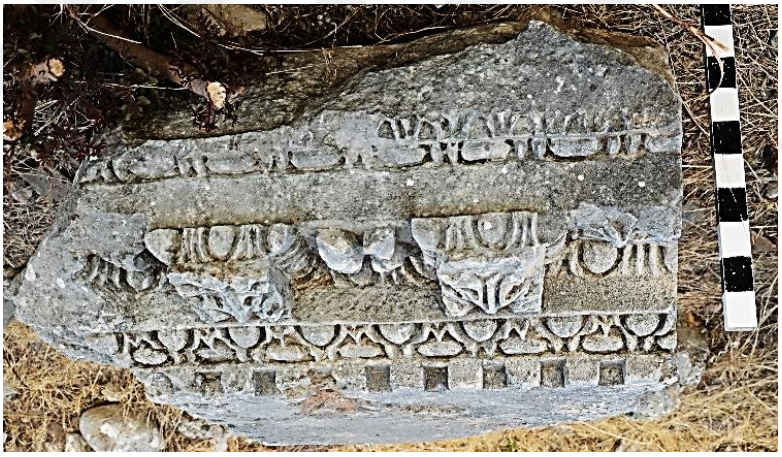

b Kat. No. 128

c. Kat. No. 129

Lev.194

a. Kat. No. 130

b. Kat. No. 131

Lev.195

a. Kat. No. 132

b. Kat. No. 133

Lev.196

a. Kat. No. 134

b. Kat. No. 135

c. Kat. No. 136

d. Kat. No. 137

Lev.197

a. Kat. No. 138

a. Kat. No. 139

c. Kat. No. 140

d. Kat. No. 140

Lev.198

b. Kat. No. 141

c Kat. No. 142

Lev.199

a. Kat. No. 143

b. Kat. No. 144

c. Kat. No. 145

d. Kat. No. 146

Lev.200

a. Kat. No. 147

b. Kat. No. 148

Lev.201

a. Kat. No. 149

b. Kat. No. 150

c. Kat. No. 151

Lev.202

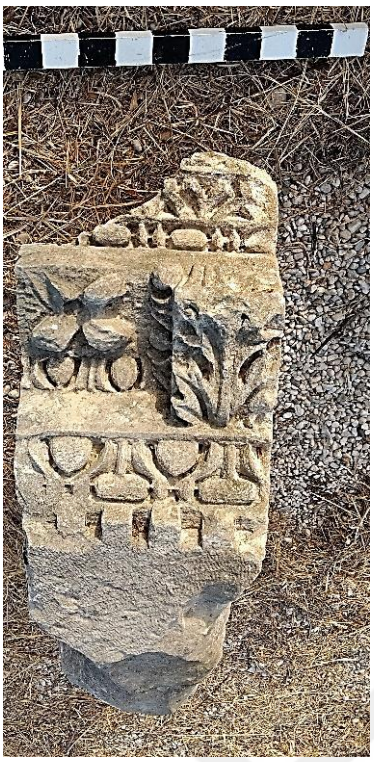

a. Kat. No. 152

b. Kat. No. 153

c. Kat. No. 154

d. Kat. No. 155

e. Kat. No. 156

f. Kat. No. 157

Lev.203

a. Kat. No. 158

b. Kat. No. 159

c. Kat. No. 160

Lev.204

a. Kat. No. 161

b. Kat. No. 162

d. Kat. No. 163

Lev.205

a. Kat. No. 164

b. Kat. No. 165

b. Kat. No. 166

Lev.206

a. Kat. No. 167

b. Kat. No. 168

c. Kat. No. 169

d. Kat. No. 170

Lev.207

a. Kat. No. 171

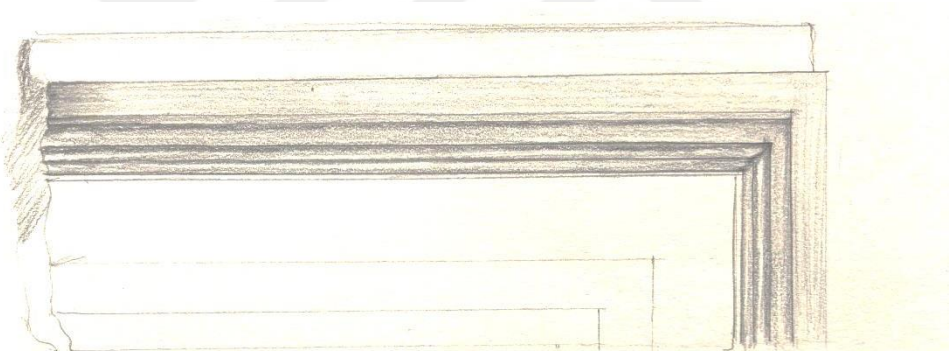

b. Kat. No. 171

c. Kat. No. 171

Lev.208

a. Kat. No. 172

b. Kat. No. 172

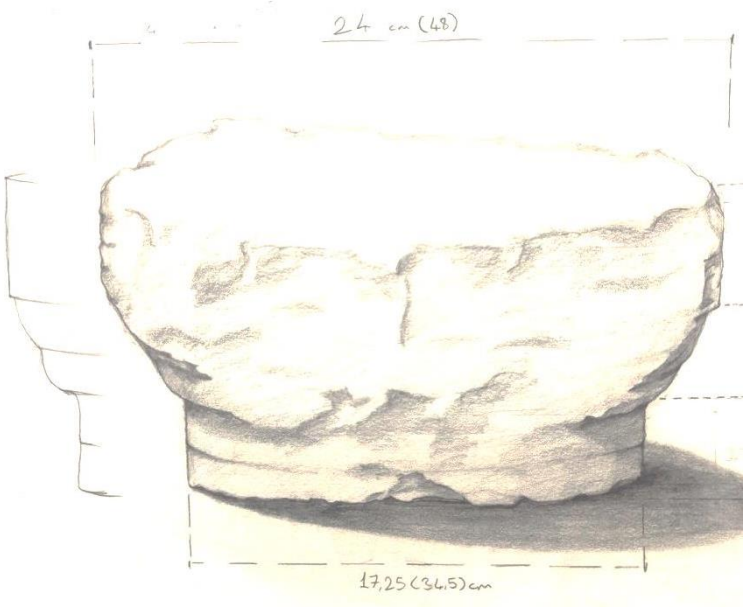

c. Kat. No. 172

Lev.209

a. Kat. No. 173

a. Kat. No. 174

a. Kat. No. 175

Lev.210

a. Kat. No. 176

b. Kat. No. 176

Lev.211

a. Kat. No. 177 Mühürlü Amphora Kulbu

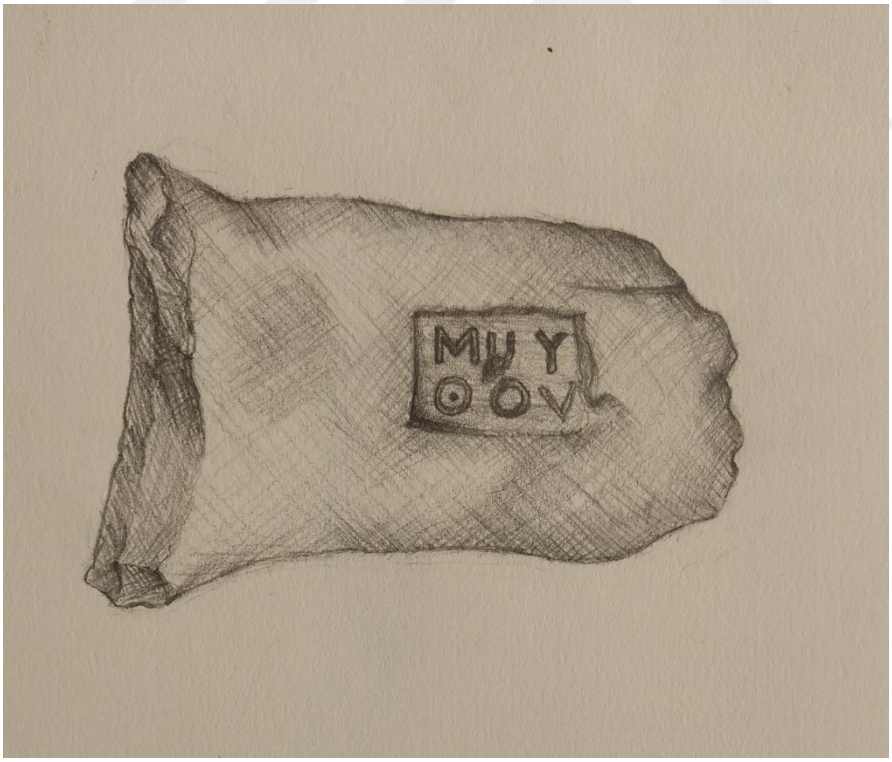

b. Kat. No. 177 Mühürlü Amphora Kulbu

Lev.212

a. Kat. No. 178 Mühürlü Amphora Kulbu

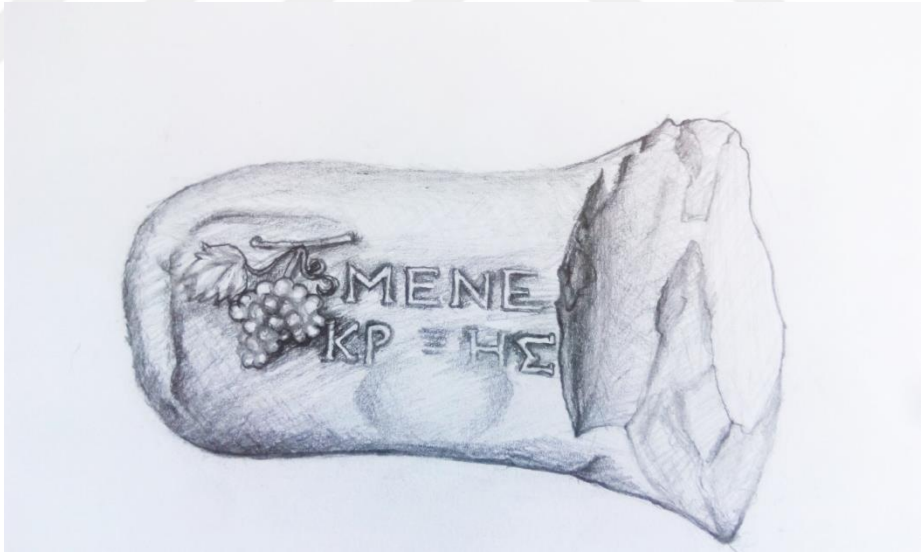

b. Kat. No. 178 Mühürlü Amphora Kulbu

Lev.213

a. Kat. No. 179 Mühürlü Amphora Kulbu

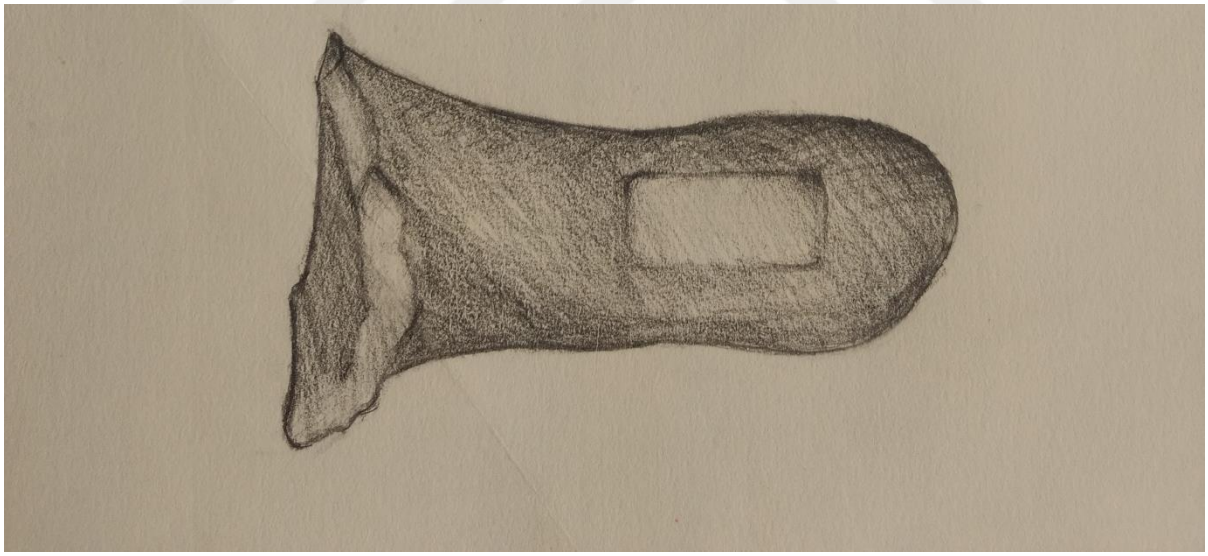

b. Kat. No. 179 Mühürlü Amphora Kulbu

Lev.214

a. Kat. No. 180 Aslan Başlı Korniş Parçası

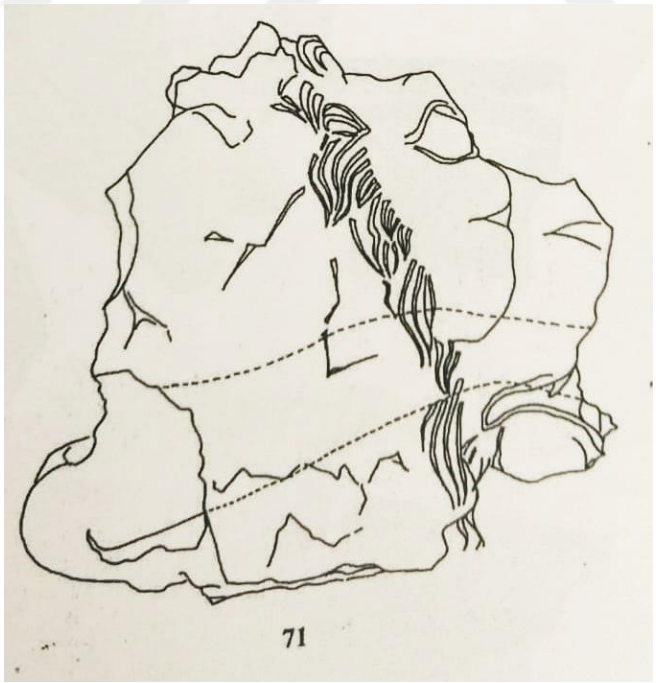

b. Kat. No. 180 Aslan Başlı Korniş Parçası

Lev.215

a. Kat. No. 181

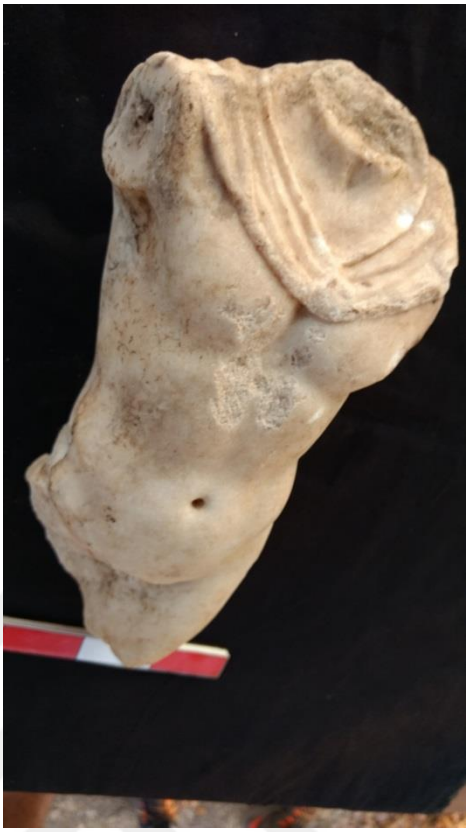

b. Kat. No. 181

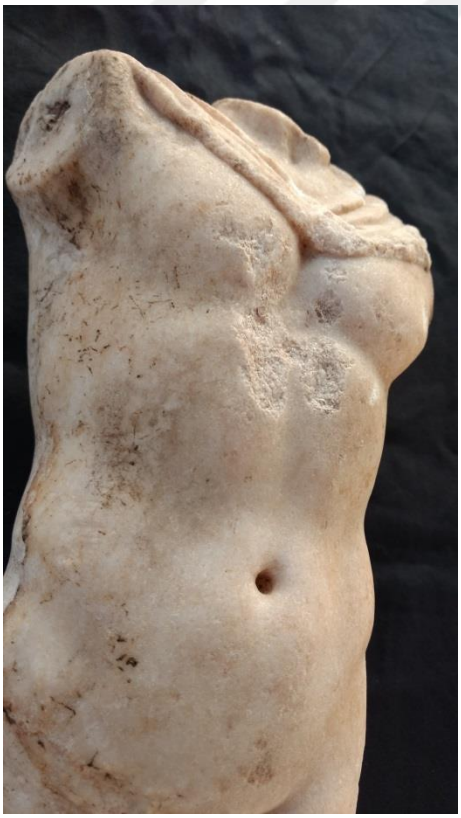

c. Kat. No. 181

d. Kat. No. 181

Lev.216

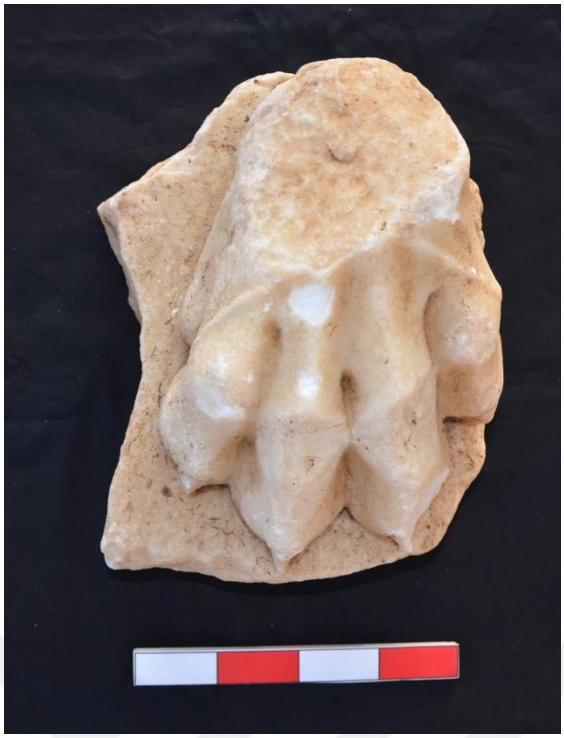

a. Kat. No. 182

b. Kat. No. 182

Lev.217

a. Kat. No. 183

b. Kat. No. 183

c. Kat. No. 183

Lev.218

a. Kat. No. 184

b. Kat. No. 184

c. Kat. No. 184

d. Kat. No. 184

Lev.219

a. Kat. No. 185

b. Kat. No. 185

c. Kat. No. 186

d. Kat. No. 186

Lev.220

a. Kat. No. 187

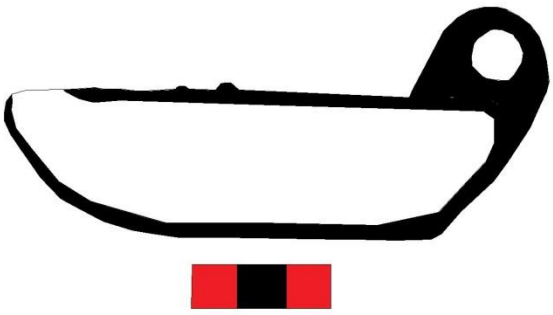

b. Kat. No. 187

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI	**Aytaç DÖNMEZ**
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	**Muratpaşa Lisesi / Antalya**
Lisans Diploması	**Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji Bölümü**
Yüksek Lisans Diploması	**Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**
Tez Konusu	**Ksanthos Kenti Batı Agorası**
Doktora Diploması	**Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**
Tez Konusu	**Ksanthos Tiyatrosu**
Yabancı Dil / Diller	**İngilizce, Almanca, Rusça**
BİLİMSEL FAALİYETLER	

Uluslararası Hakemli Dergilerde Yayınlanan Makaleler (SSCI - AHCI):

A. DÖNMEZ, D. SCHÜRR Zum Agora Pfeiler in Xanthos IV Finding a new fragment of the inscription and evidence pointing to a temenos tomb, Das neue Fragment und das reine Temenos. KADMOS, 2015 (54), 2016, 119-149. (**SSCI**)

A. DÖNMEZ, Xanthos West Agora II: Alteration And Transformation In The Byzantine Period
ADALYA 21, 2018, 277-314. (**AHCI**)

Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Bildiri Kitabında Basılan Tam Metin Bildiriler:

A. DÖNMEZ, "*Ksanthos Batı Agorası I: Roma İmparatorluk Dönemi (İS 1-4. yy.)*", in: T. Kahya et al. (eds.), Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması II: Anadolu Akdenizi Sempozyumu Bildirileri 2018, 217-247.

A. DÖNMEZ- H. M. ERDOĞAN- M. YÖRÜK, "Hadrianus Takı: Kentsel Arkeoloji Bağlamında Bir Değerlendirme", *Uluslararası Antalya Kongresi Bildiri Kitabı*, 598-612.

A. DÖNMEZ, "*Ksanthos Tiyatrosu'nun Arenaya Dönüşümü". Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresi II Bildiri Kitabı*. İzmir, 3-5 Ekim, 2019.

A. DÖNMEZ- H. M. ERDOĞAN Mimari Rekonstrüksiyonda "Damnatio Memoriae"* Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresi II Bildiri Kitabı. 3-5 Ekim, İzmir, 2019.

Diğer Yayınlar:

A. Dönmez – H. M Erdoğan, "Batı Agora", bk.: B. Varkıvanç, "Ksanthos 2012 Yılı Çalışmaları/ Excavation at Xanthos in 2012", ANMED 11, 2013, 62–72.

A. Dönmez – H. M Erdoğan, "Batı Agora", bk.: B. Varkıvanç, "Ksanthos 2013 Yılı Çalışmaları / Excavation at Xanthos in 2013 ", ANMED 12, 2014, 62–75.

A. Dönmez – Ö. Yanardağ. "Batı Agora", bk.: B. Varkıvanç, "Ksanthos 2014 Yılı Çalışmaları / Excavation at Xanthos in 2014, ANMED 13, 2015, 55–61.

A.Dönmez, "Batı Agora", bk.: B. Varkıvanç Ksanthos 2015 Yılı Çalışmaları / Excavation at Xanthos in 2015, ANMED 14, 2016, 62-66.

A.Dönmez, "Batı Agora", bk.: B. Varkıvanç Ksanthos 2016 Yılı Çalışmaları / Excavation at Xanthos in 2016, ANMED 15, 2017, 53-55

A. Dönmez – H. M Erdoğan, "Tiyatro", bk.: B. Varkıvanç, "Ksanthos 2017 Yılı Çalışmaları/ Excavation at Xanthos in 2017", ANMED 16, 2018, 56-54

A. Dönmez – H. M Erdoğan, "Tiyatro", bk.: B. Varkıvanç, "Ksanthos 2018 Yılı Çalışmaları/ Excavation at Xanthos in 2018", ANMED 17, 2019, 246-254.

Kitap Eleştirileri:

A. Dönmez, "A. Bowman & A. Wilson (Ed.), Settlement, Urbanization And Population, Oxford Studies On The Roman Economy, New York 2011, Oxford University Press, XX, 362 Sayfa ISBN: 978-0-19-960235-3", diğer, SS. 323-325, 2012.

A. Dönmez, "C. Gamble, Arkeolojinin Temelleri. İstanbul 2014. Aktüel Arkeoloji Yayıncılık, 236 Sayfa, (26 Tablo, 14 Çizim ile birlikte). Çev.: Damla KAYIHAN. ISBN: 9786056388002", Diğer, ss. 15, 2015.

Atıflar:

* H. Eihner, Ein Philologish-Sprachwissenschaftlicher Blick auf den Fortgang der Lykischen Studien seit Emmanuel Laroche, Hittitology Today: Studies on Hittite and Neo-Hittite Anatolia in Honor of Emmanuel Laroche's 10th Birthday, (ed. A. Mauton) (2014).

* A. Poggio, Versatilita delle immagini del mito. L'impigeio di shemi iconografici Licia di IV sec. A. C., La Rivista di Engramma, 2017 (ISSN 1826-901X).

* D. Schürr, Zum Agora-Pfelier in Xanthos V: das Nordgedicht auf Cheriga, KADMOS 2016 55, 2017, 147-196.

* H. Kökmen Seyirci, Ksanthos Güney Kent Kapısı ve Evreleri, ADALYA 20, 2017, 181-2012.

* W. Müseler – D.Schürr, Zur Chronologie in den Inschriften auf dem Agora-Pfeiler von Xanthos (TL 44), den betroffenen Dynasten und ihren Münzen, Klio 100, 2, 2018, 381-406

* D. Schürr, Zu lykisch 99e und seiner etymologischen Interpretation, KADMOS 2017, 2018.

BİLİMSEL SEMPOZYUM VE TOPLANTILAR

A. DÖNMEZ, Ksanthos Batı Agorası I: Roma İmparatorluk Dönemi (İS 1-4. yy.), in K. Dörtlük et al., Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması II: Anadolu Akdenizi

Sempozyumu, 04–07 October 2015, Antalya, TÜRKİYE

A. DÖNMEZ- H. M. ERDOĞAN- M. YÖRÜK, Hadrianus Takı: Kentsel Arkeoloji Bağlamında Bir Değerlendirme, Uluslararası Antalya Kongresi 1-3 Mart 2018 Antalya, TÜRKİYE

A. DÖNMEZ, "*Ksanthos Tiyatrosu'nun Arenaya Dönüşümü". Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresi II*. İzmir, 3-5 Ekim, 2019.

A. DÖNMEZ- H. M. ERDOĞAN Mimari Rekonstrüksiyonda "Damnatio Memoriae"* Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresi. 3-5 Ekim, İzmir, 2019

A. DÖNMEZ, "New finds and results from the Western Agora and Theatre of Xanthos" Workshop of some excavations of Lycia, in Limyra, Finike, 8 September, 2018 Antalya, Türkiye.

İŞ DENEYİMİ

Stajlar	**2010**	Rhodiapolis Arkeolojik Kazıları – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Akdeniz Üniversitesi Prof. Dr. İsa KIZGUT
	2011	Rhodiapolis Arkeolojik Kazıları – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Akdeniz Üniversitesi (Arkeolog) Prof. Dr. İsa KIZGUT
Projeler	**2012**	Ksanthos Antik Kenti Arkeolojik Kazıları – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Akdeniz Üniversitesi (Bilim Heyeti Üyesi) Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ
	2013	Ksanthos Antik Kenti Arkeolojik Kazıları – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Akdeniz Üniversitesi (Bilim Heyeti Üyesi) Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ
	2014	Ksanthos Antik Kenti Arkeolojik Kazıları – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Akdeniz Üniversitesi (Bilim Heyeti Üyesi) Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ
	2015	Ksanthos Antik Kenti Arkeolojik Kazıları – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Akdeniz Üniversitesi (Bilim Heyeti Üyesi) Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ
	2016	Ksanthos Antik Kenti Arkeolojik Kazıları –

		T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Akdeniz Üniversitesi (Bilim Heyeti Üyesi – **Kazı Başkan Yardımcısı**) Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ
	2017	Ksanthos Antik Kenti Arkeolojik Kazıları – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Akdeniz Üniversitesi (Bilim Heyeti Üyesi – **Kazı Başkan Yardımcısı**) Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ
	2018	Ksanthos Antik Kenti Arkeolojik Kazıları – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Akdeniz Üniversitesi (Bilim Heyeti Üyesi – **Kazı Başkan Yardımcısı**) Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ
	2019	Ksanthos Antik Kenti Arkeolojik Kazıları – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Akdeniz Üniversitesi (Bilim Heyeti Üyesi – **Kazı Başkan Yardımcısı**) Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ
	2020	Perge Antik Kenti Arkeolojik Kazıları – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Akdeniz Üniversitesi (Bilim Heyeti Üyesi – **Kazı Başkan Yardımcısı**) Prof. Dr. Şebnem Sedef ÇOKAY KEPÇE
	2021	Perge Antik Kenti Arkeolojik Kazıları – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Akdeniz Üniversitesi (Bilim Heyeti Üyesi – **Kazı Başkan Yardımcısı**) Prof. Dr. Şebnem Sedef ÇOKAY KEPÇE
	2017	Ksanthos Tiyatrosu'nun Mimari Çizimleri, Rölövesi. Akdeniz Üniversitesi 2658 no.lu BAP Projesi (Araştırmacı)
Çalıştığı Kurumlar	**Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (2012-2022)**	